SCHÖGEL JÓZSEF
a hermányi kőedénygyár modelleuer-je az 1820 évek elején

Folia Archaeologica XIV. 1962 204. lap

Schögl József

1785-ben alapította a kalai majolika gyárat

A gyár 1822-ben megszünt

SCHÖKK ISTVÁN, esztergalyos

Szombathelyi mester.-Kutrovics Károly kefekötomester "Knébli"-t vásárolt tőle.--Fa,Drótorsó,szárán lyuk szegnek,hogy ne foroghasson a padon. 123.old

DOMONKOS JÁNOS: Kefekötőmesterség Szombathelyen 108.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 1.szám, Szombathely

Schöbl Ignác

épitész

l.

Alpár Ignác

alatt

Eredetileg

Schöblnek

irtak

.....szám.

1

Műemlékek Orsz

Tárgy:

A beadv

Mellékle

Egyúttal

Előirat s

Utóirat s

Másolta:

Összeolv

Schökl Ignác

épitész.

A berlini épitész egylet 1880. márc. 13án ülte meg a Schinkel ünnepet, s ekkor hirdették ki az állami pályadíjra beérkezett terveretek nyertéset. Egy mucsarnoktoz kellett készitem terveket s a nyertes Schökl Ignác lett, kinek a Schinkel érmet meg a minszter adta át. Schökl budapesti születésü, a berlini ottani magyar egylet alelnöke.

Ez Alpár Ignác

Berlinben ki tüntetett magyar épitész. Vas. Ujs 1880. 212 l.

Schökl Ignác

Vas. Ujs. 1880. 212. l.

Berlinben kitüntetett magyar épitész. A berlini épitész-egylet e hó 13-án ülte meg a Schinkel-ünnepet, s ekkor hirdeték ki az állami pályadijra beérkezett tervezetek nyertesét. Egy műcsarnokhoz kellett készíteni terveket s a nyertes *Schökl Ignácz* lett, kinek a Schinkel-érmet maga a miniszter adta át. Schökl budapesti születésü, a berlini ottani magyar egylet alelnöke.

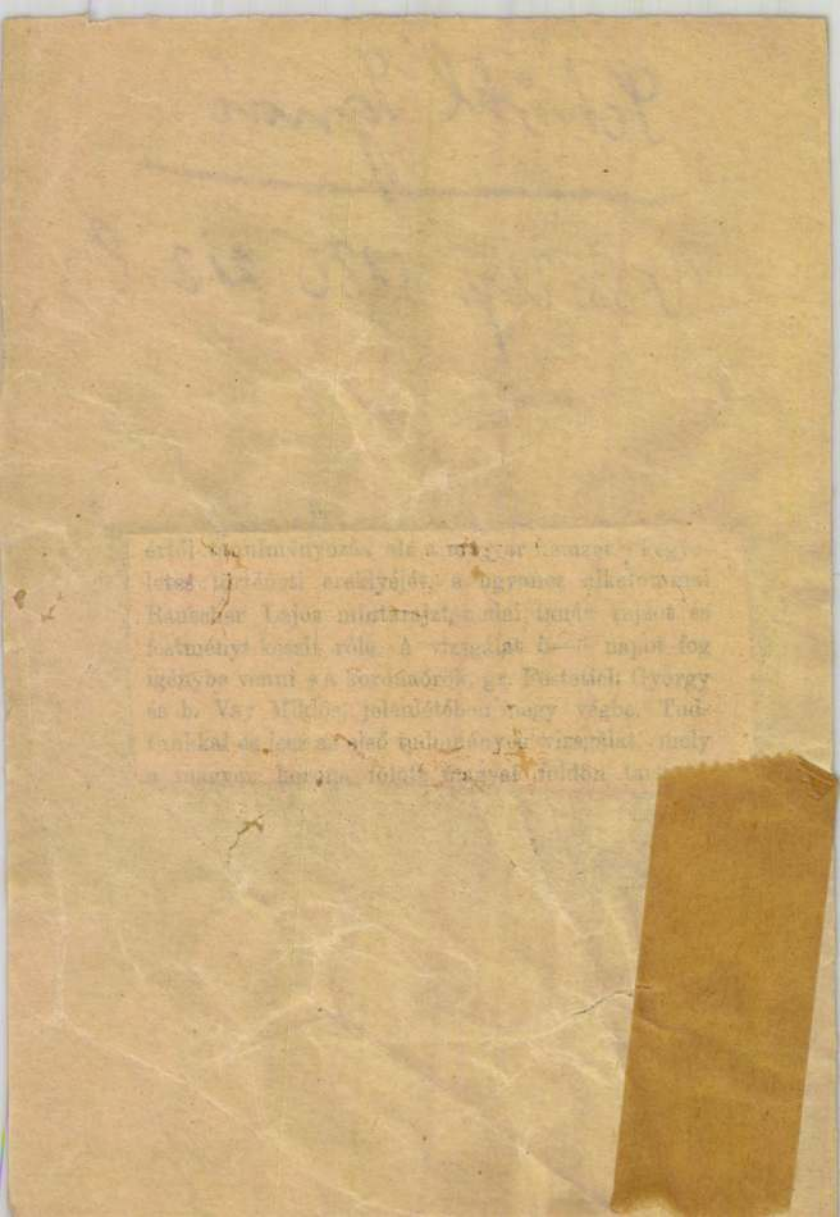

PETER SCHÖLB vagy SCHELP
kőmüves

MDK

szül. 1647 körül,
megh. Pest, 1724.máj.12.

Belv.Lib.Def.

SCHÖLL bécsi szobrai

Porsoy, Vigadó, nécy Zariatida 1919 (?)

Szönyi 1996 88.

Schöll Ignác

1872/73 II.

Ferkèpzomfoiskèvk

130. l.

MDK

Schőller

Farkas József táncművész, rajz

Höllr Nemz. Szinh. kiáll. 19 l.

Pest-Buda 1977

Schöller Károly — Pest. Ez.

1855—1867-ig említve. 1856. mester.

Művei:

315

164

Lapátkanál
„M. K." monogram
1856
Iparm. M.

165

Teaszűrő
1857
Bp. Tört. M.

170

173

229

Kávéskanál (2 db)
1862, 1865
Iparm. M.

172

Gyertyatartópár
1864
Iparm. M.

174

Cukortartó
1866
Iparm. M.

175

176

Ezüstkehely, aranyozott
Felirat: „Sub Parocho Simone Klempa Syndico Antonis Herle Fecit Carolus Schöller Pestini 1867."
1867
Terézvárosi r. k. plébániatemplom.

Irodalom:
BFL. Pesti arany- és ezüstműves ... céh — Vegyes iratok 1855. I. 18.; Patakyné: III. 216. p.; Iparm. M.; Bp. Tört. M.; Földes.

Schuster János (József) Pest. Ar.

1840-ben mester. 1840. IX. 7-én kapott polgárjogot. 1852. jelzőmester. 1864-ig említve. *Inasa:* 1837. Pünkösdtől Vagon Lajos.

Művei:
Nem ismertek.

Irodalom:
Horváth H.: 252. p.; Illyefalvy—Pallós; A. B.: 45a. p.

Schwager János I-r

Szül.: Bernitz. 1792. I. 8. Prandtner József inasa, 4 évre. 1796. január 3-án mint ötvöslegény igazolást kap. 9 hónapig a városi rajziskolában képezi magát.

Művei:
Nem ismertek.

Irodalom:
BFL arany- és ezüstműves céh iratok rajzbizonyítvány; Dombi; A. B.: 15. p.

Schwager János Mihály Pest

Egerből költözött Pestre. 1760-tól Schätzl Józsefnél tanul. 1769. febr. 19-én pesti mester. 1770. febr. 22-én kapott pesti polgárjogot. 1781-ben jelzőmester. 1787-ben alcéhmester. 1791-ben már nem élt. *Inasa:* 1770. VI. 1. Ripfer András 3 évre; 1774. X. 30. Grubert Tadeus 6 évre; 1783. III. 30. Prandtner József 4 év 6 hó.

Művei:

316

106

Monstrancia
1770 körül
Borsodsziráki r. k. templom

109

„F"
193

Kanál
„P. K." monogrammal
1770 körül
Iparm. M.

Schöller Károly

Chrustmives Pest

1850-70-es évek

Horváth Szentpéteri

256. l.

Schöller Károly

pesti ötvös

l.

Schoenterczvárosi

16. l.

2002. W. Lee Hankey:

Sz. Chesterben 1869-ben.

Szellős nap.

közül, néhány ház bontakozik ki. Az

zése alól balra: W. LEE HANKEY 93.

Aquarell, vászonra felhuzva, m

Vétetett az 1901: V. 15-én kel

(247/901) Elszámoltatott 1901: VII

Az elszámolást elfogadta az 1

verőfény

904: IV. 30.

1901

Schöller Károly, ötvösmester M.D.K.

szép, aranyozott czúst helyhét (melyet szerző fenyképen is közöl) őrzi a terézvárosi plébánia templom. (1867) Eszerint készítője jóképességű ötvös lehetett.

P.Brestyánszky Ilona: A pest-budai ötvösség a XIX. században,

Budapest Régiségei, A Budapesti Történeti Muzeum Évk. XX.köt. 1966. Szerk. Gerevich László

216. old.

Schöller Károlyné, Strobl Paula MDK

megválik az intézettől, 1924.

Képzőm. Főisk. Évk. 1921-22, 22-23, 23-24. 24-25.
Bp. 1926.

~~Geiger N. J.~~

Schöller

mics
Cid.

K

Höllo Nemz. Szinh.
miáll. 19. l.

87. **Farkas József** táncművész, 1838-ban a Nemzeti Színház tagja. Színezett rézmetszet Geigertől, Schöller rajza után. A Theater Zeitung melléklete.

Hollós Oszkár.

1373. MOSZUL-SZ ... ében s
Spiegel auf ... Fond st

1374. KINAI ... tétkék ala
blauem ... odern. 124×

1375. AN ... NYEG, vöröses
Ar ... tteppich, mit rö

1376. ... NYEG, tükrében v
... Spiegel auf rotem F

1 ... SZŐNYEG, szürkés tük
... piegel grosses Medaillon i

... SZŐNYEG, szürkéskék tükör
... em Spiegel und roter Bordüre

... KURDISZTÁN-SZŐNYEG, kis vö
im kleinen roten Spiegel blaue N

... 80. MOSZUL-SZŐNYEG, tükrében söt
auf dunkelblauem Fond zwei Med

1381. MOSZUL-SZŐNYEG, tükrében vör
auf rotem Fond längliches Medail

1382. SZAMARKAND-SZŐNYEG, piros
kand-Teppich, mit drei runden Me

kék alapon hosszu virágcsokorral. — Gebetteppich
×125 cm.

alapon virágdisz, keskeny fekete kerettel. XIX. sz. e.
n Fond Blumendekor, mit schmaler schwarzer Bordüre.

négy sor medaillon. XIX. sz. e. — Bocharateppich,
ihen. A. XIX. Jh.

ükörrel. XIX. sz. — Anatolischer Gebetteppich mit
×105 cm.

három medaillonnal. XIX. sz. — Kaukasischer Teppich,
X. Jh. 175×110 cm.

XIX. sz. — Kirman Tierteppich, mit Gebetnische

alapon négy rozettás medaillon. XIX. sz. e. f. — Der-
l vier Rosettenmedaillone. E. H. XIX. Jh. 113×300 cm.

nedaillon és négy négyzetes mező csillagokkal XIX. sz.
aillon und vier viereckige Felder mit Sternen. XIX. Jh.

y medaillonnal, vörös szinezésü. — Afganteppich, mit

MDK

Schöller Dezső

/e.a./: Thorma János "Március" idusa. A Mücsarnok téli tárlata. Ujság 1938. 7.l.

Schölnaszt Erzsébet

Építési rajzból
elismerő okm.

Éimisk 1916/17. 31. l.

1255. Kiss Bálint.
Sz. Szentesen 1802 december 21.

Lendvay Márton.

van ábrázolva

Térdig, kissé balr
nyugtatott jobb kezében b
pedig hátra tette. Öltöze
tős elejű kabat, kivágott
gombja ékköves, aranylánc
túl, sziklás vidék terül e
balra: Kiss 839.

Lemezpapir, mérete
Vétetett 1909 juni
(983-909). -- Kifizettetet
1909: VII. 8-án 1175 szám

Jegyzet. Lásd a Tör
a grafikai sorozatban.

Schöhnaszt Erzsébet

Természet utáni rajzban dicsérő okm., ékitmenyes rajzból elismerő okm.

Éimisk 1916/17. 31, 32. l.

T. 548.

és császári csapatok hadi rendje és kiindulva
megnevezésével, a DONAU FLUS-on
lmünket. Oldalt jobbra

y Krozka den 22-t. Julio 739 welche
dauert, und folgender gstalten sich

melynek kezdete: Nach deme der
l: Feld-Marschall Graff Oliver
ger bey Winza reteriret hat.

a vk. 33.5 : 48.8 cm.

Schölnaszt Erzsébet

Belső építeszetből nagy arany díj

Éimusk 1917/18.

33. l.

Schölnast Erzsébet

Zoo k államsegély

Elmisk 1917/18. 30 l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Schöllnig Mihály

ötvös.

1635. júl. 24. újabb céhmesterré választják a brassai ötvösök.

A brassai ötvös céh eredeti vagyonleltára 1635.

Ballagi Aladár, Kecskeméti W. Péter ötvöskönyve. Mest. 1864. 17. l.

Schöllnig Mihály

1639. júl. 12. idősb. céhmester.

u. o. 1639.

u. o. 17. l.

Deák Ka

megei tisz

ir

Schöllingk dukáj

Ohv. Brassó

1616–52

írd

geg 114 l.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Schöllingk (Schelling) Mihály

ötvös

irod belép. 1616. okt. 23.
+ 1652. jun. 27.

Gyj. Brassé Erd. Muz.

385.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

y helyettesének
a.

Endrényi Imre, Szeged.

MDK

Schöller Miklós

Párisi Magyar hirek.
Magyar Nemzet 1946.dec.12.

SCHÖLLNAST, Franz s. SCHELLNAST

Schöllnast J.

pozsonyi fafuvó hangner-

kezitő

l. Ezredéves kiáll

I B. 18. l.

Hermes Josef

V. Uytterschaut.

(Sz. Bruxellesben 1847. november 17-én.)

Halászbárka a zátonyon.

A kép tengert ábrázol az előtérben zátonynyal, hol egy kétárboczú bárka kissé jobbra dűl. Vitorláit bevontákés benne a holmik összevisszaságban hevernek. Az égbolt könnyen felhőzött. Jelzése alól jobbra: »*V. Uytterschaut.*«

Aquarell, papiroson, méretei 44·3 : 30·3 cm.

1889: VIII. 339. — 1890: VIII. 339. — 1891: III. 159. — 1892: III. 159. — 1893: IV. 269. — 1894: IV. 56. — 1895: IV. 56. — 1896: IV. 65. — 1897: IV. 65. — 1898: IV. 65.

~~Vétetett 1888 ban. — Magy. Képt. 488. — Ltsza 345.~~

Schöllnast János

hangszerkészítő

Pozsonyban.

Fúvóhangszerek plék-
ből és fából. Főleg
katonai zenekarok
részére dolgozott.

Pozsony és Környéke

Pozsony, 1865.

158. l.

...o Ottó műépitész
...nak

Budapest

...es közreműködés végett
...értesiteni, hogy a zólyomi
...t átalakitási munkák
... a nagyméltóságú vallás
... Ministerium f. évi augus
...967 sz. magas rendele-
...e hivatalhoz beosztott
...kir. mérnök f. évi sep-

Schölnast

pozsonyi hangszer-
kiszitő

l.

Varjú 1929

77. l.

27.200.

1.879 30

2.250.

771.664 35	150.000.	144.798 80	195000.
		150.000	150.000

2095. KORSÓ, majolika ...

2096. OROSZLÁNPÁR, elefántcsont faragvány. Német, XIX. sz. 12.—

2097. DISZTÁLKA, a hildesheimi lelet egyik darabjának galvanoplasztikai mása. XIX. század. 20.—

2098. MEDAILLON, öntött vas, János evangelista alakjával. Német, 1810—1820. 12.—

2099. KEREK SZELENCE, elefántcsont, miniatür férfi mellképpel. Német, 1800 körül. 80.—

2100. JEGYZÉKTARTÓ, békateknő, miniatür női mellképpel. Francia, 1820 körül. 60.—

2101. ELEFÁNTCSONT-FRIZ, kerek, amorettekkel. Német, XVII. század. 20.—

2102. GYERTYAELLENZŐ, elefántcsont faragvány. Német, 1830 körül. 100.—

2103. NÉGYSZÖGÜ SZELENCE, fekete lakk, szinesen, női térdképpel. Német, 1830 körül. 15.—

2104. KEREK SZELENCE, békateknő, födelén mozaikkép, kacsákkal. Olasz, 1810 körül. 40.—

2085. KIS PATIKAMÉRLEG, fatokban. Német, XVIII. század második fele. 10.—

2086. BUTORVERET, vas vésett és tausirozott diszitéssel. Német, XVIII. század. 8.—

2087. OLTÁRGYERTYATARTÓ, faragott fa, rokokó diszitéssel. Magyar, XVIII. század. 60.—

2088. KIS OLTÁRGYERTYATARTÓ, faragott és aranyozott fa. Rokokó. 100.—

2089. KIS ÜVEGSZEKRÉNY, hatszögü, faragott és aranyozott fa. Barok stilus. 50.—

2090. KRISZTUS MELLKÉPE, üveghátlapfestés bársonyos bronzkeretben. Német, XIX. század eleje. 25.—

2091. KIS MÁRVÁNYMEDAILLON, Szent Anna alakjával, aranyozott fakeretben. Német, XVIII. század. 20.—

2092. LEGYEZŐ, gyöngyházküllőkkel, szines kőnyomatos jelenettel. Francia, 1850—60. (Keretben.) 10.—

2093. FALI POLC, öt konzollal, faragott és aranyozott fa. Neobarok. 5.—

2094. KIS TÜKÖR, virágoktól övezve, karton dobozban. Biedermeier. 2.—

2095. KORSÓ, majolika stilusban. Olasz. 5.—

SCHÖLNASZT Lajos térképész

Gál 1989 36.p.No. 49. 1855

...ident a templom nélkül való városban a királyi trónról, amelyet a vének és a ragyogó fehér gyolcsba, a szentek igazságos cselekedeteibe öltözött megváltottak állnak körül a Jézus érdeméből már hangzik Feléd a Téged szívére ölelő Istenednek szava: „Ne félj, mert megváltottalak, neveden hívtalak, enyém vagy...

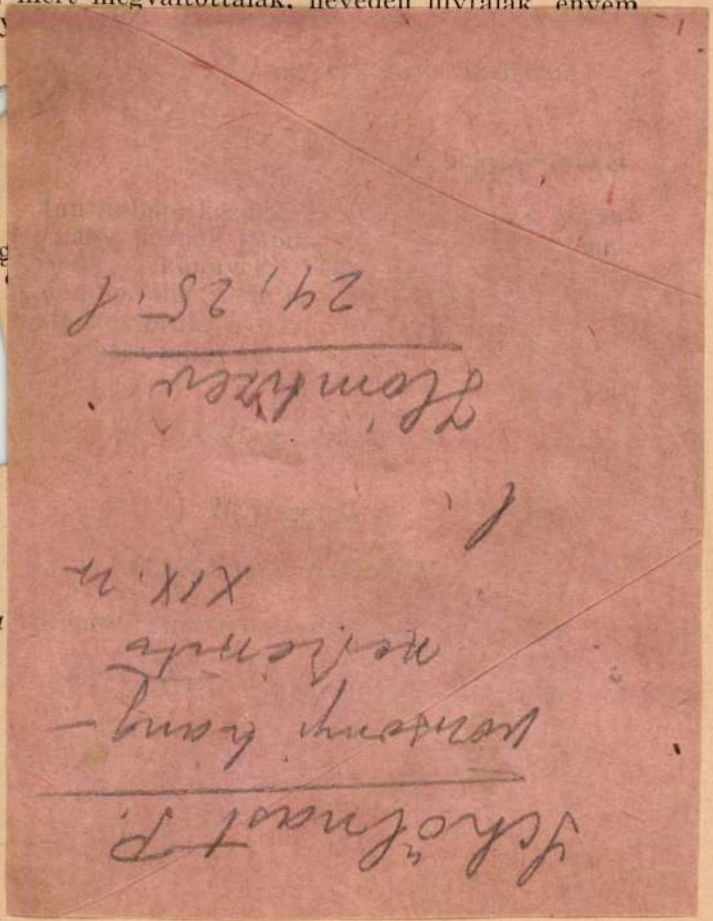

g

a

Schönast P.
vonsonyi hang-
nelemtő
XIX. n.
1.
Tömtözev
24, 25. 1

búcsúzkodunk. Akkor a mi búcsúnk csak porbavergődés s magunk keserves szaggatása volna csupán.

Fel a szívekkel ! visszhangozzék itt szájról-szájra az ősi hitvallás : „*És hiszem az örök életet !*“

„*Sub specie aeternitatis*“, idézünk Téged Makláry Károly püspök-atyánk !

Gyöngéden, lassan, félve megemeljük halotti leplédet, hadd lássuk mégegyszer jóságos, szelíd arcodat. De még inkább hadd lássuk a Te benső embered lelkének arculatát, melynek csak homályos tükröre a földi, emberi arc. Hadd nézzünk nagy kívánsággal Reád, hogy jellemző krisztusi vonásaid bevésődjenek emlékezetünkbe, örökre kitörölhetetlenül és feledhetetlenül.

Palástos lelkész

MDK

"Schöltnast, pozsonyi hangszergyártó.

Fuvola. Fa. Jelezve:" Schöltnast - Pressburg"
/hiányos/. Magyar.XIX.sz.eleje.

Almásy-Teleki II. 1939. 122.l.

Schöllner Miklós festőművész

Magyar Posztimpresszionisták kiállitása "Könyves Válmán" Arany János utcai termében - képével vesz részt

"Parasztok"

Pesti Hirlap 1931.X.

SCH

ANTONIUS SCHÖLP alias SCHELB MDK

murarius socius

szül. 1693 december 4.
megh. 1735. május 6.

Schelb Péter kőmüves, pesti polgár fia.

Belv.Lib.Bapt. és Def.

MDK

MICHAEL HAMERL
murarius

él Pest, 1707.máj.5.
1714.febr.5.
/házasságot köt./

Belv.Lib.Cop.1707.máj.5,1714.febr.5.

Schölpp József

---

kőmüvesmester

Pesten 1726.

Pkc. 211. l.

Rákóczi - salad VI. 208.

Schölpp József

Kőművés

1733 tól tagja a városi képviselő testületnek Pesten

Schmall L., Adalékok, Bp. 1899-I 158. l.

Római keresztfibulaczüstből, niello-di-
szitésű VI.130.

maguk a műhelyek a Mons Coelius közelé-

amely Nagy Constantintól kezdve lesz valutává. Az arany előtt vannak az elektron érmek (73% arany, 27% ezüst). Ázsia az arany igazi területe.

Ezüstérmeket Babilonia veret először. Rómában 268-ban Kr. e. verik az elsőket. A császárság vége felé ezüstérem már alig van, csak arany és bronz. Az ezüst területe Görögország.

A bronzérmek Italia, Szicilia területén jelennek meg először és a szkitha területen. Italia a bronz hazája.

A valuták ismertetésével kapcsolatban kitér a pénzek értékviszonyának jellemzésére egyes országokban. Rómában az arany, ezüst, bronz viszonya 1 : 15 : 1800 volt a császárság végén.

Itália területén a cserekereskedés divott az őskorban, ennek eszköze az ökör volt, majd a bronz lesz az értékmérő, innen van neve (pecunia). A XII. táblán törvény szerint a juh értéke 12 as, az ökröé 100 as. Ekkor még nem volt pénz. Az első érmek Kr. e. 335-ben jelennek meg, ezek formátlan, jellel ellátott bronzdarabok (aes rude, signatum és grave).

SCHÓMEN KATALIN, rajztanar

Szombathelyen az önálló városi iparostanonc-iskla 1935.március 1-én nyilt meg.A női ipariskolaban Schómen Katalin rajztanart nevezték ki. Óradíj heti 1 óra után 10 hónapos évet számitva 75 Pengő volt. 450.old

SIMON ENDRE: A szombathelyi szakmunkásképzés és ipariskola története 1848-ig II. 442.old

VASI SZEMLE, XXIV. évf. 1970. 3.szam, Szombathely

MDK

Schömer műépitő

A pesti zsidó hitközség által a Lipótvárosban épitendő zsinagóga terveire kiirt pályázaton a 3000 forintos I.dijat Förk és Schömer műépitők terve nyerte.

Cikk: Pályanyertes műépitészek.

Műcsarnok, 1899. 155.l.

SCHŐMER, műépitész

Heckenast Péter, műépitész 6957-es munkája: Budapest-Róna utcai lakótelep II. ütemének beépitési tervkonzultációja. / Tervező: Schőmer./. 127.old

MATIS LAJOS: Vas megyei vonatkozasu Ybl-dijak 124.old

VASI SZEMLE, negyedéves folyóirat, XIX.évf. 1965
1.szám Szombathely, 1965

MDK

Schőmer - Sztojka - Horváth

Forum terv, repr.

Művészet 1937. 6. sz. 42.l.

MDK

Fork és Schömer, építészek.

M-csarnok. 1899. 155.l.

MDK

Fork Ernő és Schömer épitészek.

I.dijat nyertek.

A Budapest lipótvárosi Zsinagóga.
Épitő Ipar. 1899. 96, 1o3, 124.l.

MDK

Schömer és Förk

Az ötödik ker. uj zsidó-templom pályázata. Vasárnapi Ujság 1899. 13. sz. 202.l.

MDK

Schömer müépitő, zsinagóga tervéért I.dij, 3ooo ft

Pályanyertes müépitészek. Műcsarnok 1899. 155 l.

Schömer András, a Városrendezési és Építészeti Főosztály helyettes vezetője:
Makay István: a Sziget.

A Budapesti Városszépítő Egyesület tudomására jutott, hogy kerületében van a Sziget rendezési terve. Az egyesületben nagy mozgolódás támadt a hírre, mert a Sziget valamilyen formában minden napirenden van náluk. Fórumot szerveztek, melyre meghívták Schömer Andrást, aki ismertette a Fővárosi Tanács elképzeléseit.

Budapest folyóirat, 1988, 4., 27-old.

M.D.K.

Schőmer András

A Szegedi Olajközpont tervpályázatán 10ooo Ft-os megvétel

xxxxx: Schőmer Ervin

Munkatársa: Biczó Tamás- Erdős Annamária- Schőmer András- Szabó László- Marosi József- Falta Imre- Berczik András

Magyar Építőművészet 1967/3.l.

Schömer András, építén

L. Ellér István

– Szövetségi hírek

Magyar 10-12

Építő művészet Bp. 1983 83/4.

ifj. Schömer Béla

épitész. A Tanácsköztársaság idején részt vett a fővárosi műemlékek felmérésében.

Barcza Géza: Müemlékvédelem a Magyar Tanácsköztársaság idején. Bp. 1964. 443-465. l. /Klny. Épités és közlekedéstudomány közl./

452.l.

Schömer Ervin - Wos[illegible]ala György - MDK

tervüket megvették.

OTI pécsi tüdőbeteg-szanatorium tervpályázata.
MMÉE Közl. 1940. 8.1.

MDK

Schőmer Ervin, Sztojka József és Horváth Szabolcs

ép. ak.

közös tervük. Repr.

A budapesti Horthy Miklós- Dunahid budai hídfőjének rendezésére kiirt tervpályázat.
Tér és Forma. 1936-XXXX 7.sz.

MDK

ifj.Kismarty-Lechner Jenö és Schömer Ervin építészek.

a MABI törökbálinti tüdőszanatoriumának

tervpályázatán dijazva.

MMÉKözl. 1944. 152.l.

Schömer M.D.K.

Schömer Ervin épitész

A Szegedi Olajközpont tervpályázatán 10ooo Ft-os megvétel

Társtervező: ----

Munkatárs: Biczó Tamás- Módosi Eszter- Erdős Annamária-Schömer András- Szabó László- Marosi József- Falta Imre- Berczik András

Magyar Épitőmüévszet 1967/3.1.

MDK

Schöhmer Ervin és Ferenc

Negyvennyolc pályázó...a Közp.Városháza ujjáépitésére.
Magyarország 1940. márc. 13. 10.1.

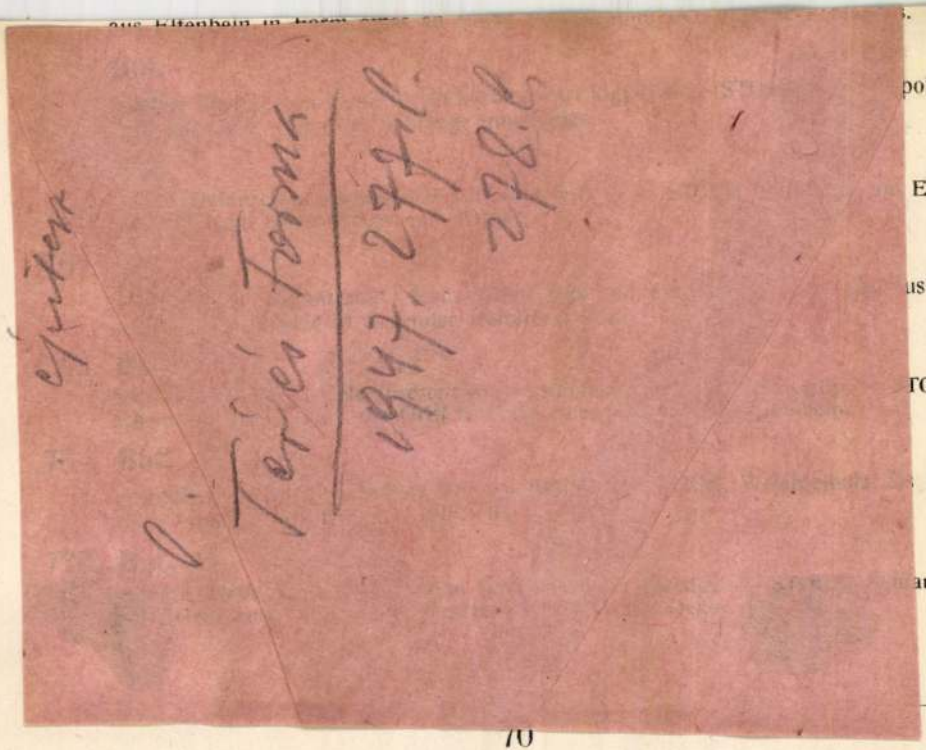

poliert,

Elfen-

usrohr,

TOCK,

Griff

angen-

maratott pengével és krokodilbőrrel bevont markolattal. Török. — STREITAXT mit geätztem Beil, der Holzschaft mit Krokodilleder überzogen. Türkisch.

753. **Két kriss,**

fahüvelyben. Sumatra. — ZWEI KRIESCHE in Lederscheide. Sumatra.

754. **Tőr,**

gazdag díszű, végén hajlott sárgaréz hüvelyben, csontmarkolattal. Indiai, XVIII. század. — DOLCH mit Messingscheide und Beingriff. Indisch, XVIII. Jahrh.

755. **Kriss,**

kristályfogantyúval. India. — KRIESCH mit Kristallgriff. Indien.

756. **Kétélü tőr,**

arannyal berakott pengével, vésett díszű fémfoglalattal ellátott vörös bársony hüvelyben, elefántcsontmarkolattal! Török, XVIII. sz. — DOLCH, Scheide aus rotem Samt mit gravierten Beschlägen ; goldtauschierte Klinge mit Elfenbeingriff. Türkisch, XVIII. Jahrh.

756/a. **Kard,**

bőrhüvely, aranybronzveretek és markolat. Empire stilusban. — DEGEN, Lederscheide, Griff und Beschläge aus Goldbronze. In Empirstil.

757. **Kétélü rövid tőr,**

elefántcsont markolattal, bőrhüvelyben. Alban, XVIII. sz. — DOLCH mit Elfenbeingriff, in Lederscheide. Albanesisch, XVIII. Jahrh.

Schölnaszt Ernébet

Autorterverzi

1916-18

l. Ejmisk 1930

88 l.

K i m u t a t

Az 1936. évi 15376 sz. v.

karácsonyi seg

Sér-szám	N é v	Állás
1.	Genthon István dr.	előadó
2.	Lux Kálmán dr.	müszaki tanácsos
3.	Szentiványi Gyula dr.	titkár

Világ proletárjai egyesüljetek!

NÉPSZAVA

A MAGYAR SZAKSZERVEZETEK KÖZPONTI LAPJA

87. ÉVFOLYAM, 167. SZÁM ÁRA 60 FILLÉR 1959. JÚLIUS 18, SZOMBAT

A munkaügyi miniszter nyilatkozata a fiatalok elhelyezkedéséről
(A 3. oldalon)

*

A balesetvédelemhez nem elegendő az utasítás
(Tudósítás a 2. oldalon)

*

Az IKV és a BUVÁTI
(Riport a 3. oldalon)

*

Négy új budapesti lakótelepet terveznek
(Tudósítás a 8. oldalon)

Emelkedett az életszínvonal, több élelmiszert fogyasztunk

70 millió tojást tároltak — 300 ezer hektoliter mustot sűrítenek — Csökkent a kenyérfogyasztás, de több péksüteményt vásárolnak — Az egy főre jutó húsfogyasztás 33 kilóról 46,3 kilóra emelkedett

Kovács Imre élelmezésügyi miniszter nyilatkozata

Pénteken délelőtt *Kovács Imre* élelmezésügyi miniszter, az Újságíró Szövetség székházában ismertette a kormány terveit, a felvásárlásról, az árpolitikáról. Elmondotta, hogy a tavalyi és az idei tapasztalatok bizonyítják: a mezőgazdasági termelési terv növelését, a jó áruellátást jórészt a stabil árpolitikának köszönhetjük. A fő cikkekben: *a gabona, a sertés, szarvasmarha felvásárlási árak a következő esztendőben lényegében változatlanul maradnak*, a kukorica, burgonya, szőlő árát csak a termés közelebbi ismerete után állapítják meg. Elmondotta, hogy a jövőben a minőségi követelményeket a mezőgazdasági termékek átvételénél is emelik. Így például *a tejzsír százalékának növelését már most is megkövetelik és bevezetik a tojás nagyság szerinti átvételét.*

— Az idei mezőgazdasági termelés jó eredményeket hozott — mondotta a miniszter. — *Állami tartalékaink kedvezőek.* A múltban az új gabona betakarításának idején soha nem volt tartalék, *most elegendő lisztmennyiség van az állami raktárakban.* Zöldség-, gyümölcstermésünk is jónak mondható. A gazdagnak ígérkező dinnyetermést a lakosság javára fordítjuk: *a tavalyi 2—3, olykor 4 forintos ár helyett, a lehetőség szerint 60—80 fillérért áruljuk kilónként.*

A továbbiakban ismertette a miniszter, hogy az ipari vidékek kisállattenyésztői részére az állam takarmányt biztosít.

— *A raktározás kérdése az egyik kulcskérdés* — folytatta Kovács Imre élelmezésügyi miniszter. — *A raktárhiány a mezőgazdasági termelésre és ellátásra egyaránt rányomja bélyegét. Minden nagy városnak, de különösen a fővárosnak és az ipari központoknak már most hozzá kell kezdeniük téli szükségleteik tárolásához.* Tavaly néhány ipari város nem volt hajlandó burgonyát tárolni. Ezért a télen részben szállítási, részben más raktározási gondok miatt olyan fontos helyen, mint Borsod, átmeneti burgonyahiány volt. Ugyancsak raktárhiányból eredt az elmúlt esztendőben, hogy télen 3 forintos tojást kellett venniük a háziasszonyoknak. *Az idén már eddig több mint 70 millió tojást tároltak és nem fordulhat elő, hogy uzsora áron kelljen vásárolni a tojást.*

A továbbiakban arról beszélt Kovács Imre, hogy a termelőszövetkezeti mozgalmat a kormány árpolitikája miként segíti, majd elmondotta, hogy az az idei bortermésünk tárolása ugyancsak nagy gondot okoz. A lakosság kérésére 300 ezer hektoliter mustot sűrítenek, hogy az év minden szakában mustot vásárolhassanak a fogyasztók. Bejelentette, hogy most *vasárnap palackozott szőlőlé kerül piacra. Tápláló, üdítő ital lesz.* Beszélt arról, hogy milyen konzerv- és cukorgyárakat szándékoznak építeni, szinte valamennyit a termelés színhelyén.

Ezek után ismertette, hogy miként alakult a fogyasztás néhány fontosabb élelmiszerből. *Az életszínvonal emelkedését bizonyítja, hogy a kenyérfogyasztás az elmúlt négy év alatt 17 százalékkal csökkent, a péksütemény-fogyasztás 10 százalékkal növekedett.* A sörfogyasztás a háború előttinek a tízszeresét érte el. Az egy főre eső húsfogyasztás országosan a háború előtti 33 kilóról 46,3 kilóra növekedett. A tejtermékek forgalma az 1955-öshöz képest is jelentősen változott. A vaj fogyasztása 50 százalékkal, a sajté 35 százalékkal növekedett. *(lendvai)*

A FELVÉTELI VIZSGÁKRA a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen, a levelező tagozatra közel ezer hallgató jelentkezett, főleg olyanok, akik jelenleg is közgazdasági munkakörben dolgoznak. Képünk: Beszélgetés az írásbeli vizsga után

(MTI Foto — Marosi László felvétele)

Somogyi Miklós és Fehér Lajos látogatásai

Somogyi Miklós, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a SZOT elnöke, Veszprém megye országgyűlési képviselője pénteken ellátogatott Veszprém megyébe. Veszprémben a megye vezetőivel az időszerű mezőgazdasági munkákról tanácskozott. Utána Devecserbe utazott, majd felkereste a nagylalásonyi Táncsics és a badacsonyi Szabadság Tsz-t.

Fehér Lajos, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, *Szőke Mátyás* földművelésügyi miniszterhelyettes kíséretében, pénteken Szolnok megyébe látogatott.

Nem boszorkányság

Százezer forint jutalmat osztottak ki a Róna utcai lakótelep három házát tervező mérnök-gárda tagjai között. Schömer Ervin, Svastits Géza, Walthier Gábor, Gaál István, Grynaeus Péter, Vida József és munkatársaik a szerencsés nyertesek.

Csak szerencsések? Egyáltalán nem. Jó tervezők és takarékos mérnökök is. Negyvenegy–negyvenötezer forintra csökkentették az eddig hatvan–nyolcvanezer forintba kerülő lakások építési költségeit, anélkül, hogy a minőség csorbát szenvedett volna. Mindenütt a legegyszerűbb, legolcsóbb megoldás, a legszorosabb együttműködés a kivitelezőkkel: ez a tervezők titka.

Néhány évvel ezelőtt még afféle istencsapásának tartották, hogy szükségszerűen drágán építkezünk, és az építkezési költségkeretek túllépése olyan megszokott jelenség volt, mint éretlen szilva fogyasztása után a hideglelés.

Most pedig, az egy négyzetméter lakásterületre eső költség kiszámításakor a hat tervező és társai elnyerte a kitűzött díjat.

De nemcsak ők nyertek, mert a díjnyertes három házon kívül a versengésben részt vevő tervezők valamennyi munkája, mind a 750 lakás olcsóbban készült el, mint eredetileg tervezték.

Egyszóval: szépen és olcsón is lehet építkezni. Nem boszorkányság! Vagy, ha az, akkor az olyan boszorkányságok közé tartozik, amelyek mielőbbi elterjedését tiszta szívünkből kívánjuk.

(baktai)

Útrakész a magyar VIT-küldöttség — Bízunk fiataljainkban és a VII. Világifjúsági Találkozó sikerében

Az előkészítő bizottság beszámolója a bécsi VIT előkészületeiről

A VIT magyar előkészítő bizottsága pénteken délelőtt a Hazafias Népfront Országos Tanácsa épületében ülést tartott, amelyen *Borbély Sándor* megnyitója után *Komócsin Zoltán*, az MSZMP Politikai Bizottságának póttagja, a KISZ Központi Bizottságának első titkára számolt be az operatív bizottság nevében a VII. Világifjúsági Találkozó előkészületeiről.

Egy héttel a VII. VIT megnyitása előtt már meg lehet állapítani: kudarcba fulladt a fesztiválellenes, reakciós erőknek az a törekvése, hogy megakadályozzák a bécsi világifjúsági találkozót, vagy legalábbis kikényszerítsék más fővárosba helyezését. *Az osztrák kormány szavatolta a VIT zavartalan lefolyását.* 1500 nemzeti és nemzetközi szervezet 17 000 tagja, fiúk és lányok gyűlnek össze néhány nap múlva Ausztria fővárosában.

Egymagában is leleplezi a fesztivált ellenző erők gyengeségét, hogy több kapitalista országban nem elégednek meg a VIT-ellenes propagandával és a fiatalok nem egyszer erőszakos visszatartásával, de hatalmi szóval is megtiltják Bécsbe utazásukat. Erről írta június 20-án a *News Chronicle: a Nyugatnak nincs bátorsága, hogy ezen a szinten felvegye a versenyt a helyzet urává vált VIT-rendezőkkel.*

Útrakész a magyar küldöttség. Négyszáz főnyi hivatalos delegáció mellett 600 fiatal magyar turista vesz részt a VII. Világifjúsági Találkozón, a kiutazás a kormány, a társadalom és az ifjúság anyagi támogatásával történik. Komócsin Zoltán elvtárs felhasználta az alkalmat, hogy *köszönetet mondjon a Szakszervezetek Országos Tanácsának, amely jelentős anyagi támogatást nyújtott a magyar ifjúsági küldöttség utazásához,* továbbá az üzemeknek és ktsz-eknek, művészeknek, akik hasonló támogatást nyújtottak.

Hangsúlyozta, hogy a Magyar Népköztársaság bízik a képviseletében utazó fiatalok hazaszeretetében és hűségében. *Bármelyik más 400 fiatalt is választhatták volna a legjobbak közül, hiszen a küldöttség létszámának többszöröse megérdemelné a küldetés megtiszteltetését.*

Végül szólt arról a veszélyről, amely a különböző provokációs lehetőségekben rejlik, s kiemelte ezzel kapcsolatban: *bízunk abban, hogy minden jószándékú fiatallal szót tudunk érteni, Ausztria fiatalsága és dolgozói pedig méltányolni fogják küldöttségünk korrekt, kulturált fellépését, amely mindenben tiszteletben tartja a vendéglátó ország törvényeit, szokásait.* — Küldöttségünk határozott szándéka, hogy hozzájáruljon a béke és barátság erősödéséhez — mondotta beszámolója végén Komócsin Zoltán.

Elutazott Magyarországról a csehszlovák katonai küldöttség

Pénteken délután a Ferihegyi repülőtéren ünnepélyesen búcsúztatták a *Bohumir Lomsky* vezérezredes, nemzetvédelmi miniszter vezetésével tíz napig hazánkban járt csehszlovák katonai küldöttséget. A búcsúztatáson megjelent *Kiss Károly*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára, a néphadsereg több vezetője, *dr. Julius Viktory* csehszlovák nagykövet. A búcsúztatás során *Bohumir Lomsky* és *Révész Géza* honvédelmi miniszter mondott beszédet.

Készül az ország ötéves iparfejlesztési terve

Harminc vidéki városban tanulmányozták a telepítési lehetőségeket

Az *Országos Tervhivatalban* befejezték a második ötéves terv ipartelepítési tervének előkészítő munkálatait. A szakemberek mintegy *harminc vidéki városban tanulmányozták az ipartelepítés lehetőségeit:* a közművek és az energiaforrások helyzetét, az építési lehetőségeket és a munkaerőellátottságot. Foglalkoztak a Budapesthez hasonlóan zsúfolt vidéki városok és ipari centrumok vizsgálatával is.

A készülő ötéves ipartelepítési terv egyik fő feladata a főváros túlzsúfoltságának csökkentése és az iparfejlesztés tekintetében elhanyagolt körzetek és vidéki városok nagyobbarányú felkarolása lesz.

A második ötéves terv során — az elgondolások szerint — *mintegy 10—15 új üzemet létesítenek az ország különböző városaiban, elsősorban az Alföldön és a Dunántúlon.*

A nagyarányú munkába belefolynak a különböző szakminisztériumok is.

A közelmúltban *felülvizsgálták a hároméves tervet, hogy melyek azok a Budapestre tervezett ipari beruházások, amelyeket a népgazdaság sérelme nélkül vidéken is meg lehet valósítani.* (m. k.)

Akik kétszeresen segítik a termelést

Üzemeinkben egyre jobban megbecsülik az idős, tapasztalt dolgozókat, akik kétszeresen segítik a termelést: munkájukkal és tapasztalataik tovább adásával. A műhelyeket járva sűrűn találkozni olyanokkal is, akik már nyugdíjjogosultak, de még helyükön maradnak hosszú évekig, vagy ha nyugdíjba mentek, néhány napra minden hónapban visszajönnek és segítik a fiatalokat.

Első képünk: Schosztek János, a Láng-gyár egyik legjobb esztergályosa 20 éve dolgozik a gyárban, 53 éves. Sok tanítvány került már ki a keze alól. Csohány Gábor most felszabadult esztergályost is ő tanította.

Második képünk: Az 58 éves Meggyesi Tamás 1916 óta dolgozik mint gombolyítólakatos a Klement Gottwald Gyárban. Tanítja, neveli az új szakembereket, közöttük Széplaki Gyulánét és Melczner Edét.

Harmadik képünk: Bodrogi János, a Klement Gottwald-gyár vezető technikusa 34 szolgálati év után ment nyugdíjba. A 61 éves Bodrogi János havi 48 órát tölt az üzemben. Éppen Szakmári Géza üzemmérnökkel tárgyal a művelettervekről.

(MTI Foto — Zinner Erzsébet felv.)

A balesetvédelemhez nem elegendő az utasítás, körlevél

Mindenütt szerezzenek érvényt az előírásoknak

A velencei gépállomás traktorosai aratnak. A termelőszövetkezet földjén egy aratógép áll, gazdája sehol. Valami hiba történt a géppel. A traktoros alkatrészért futott be a gépállomásra. Az aratógéptől 10—15 méterre *félredobva a lefeszített védőrács.* Úgy fekszik ott, mintha már sohse lenne rá szükség. Vajon visszaszerelik-e javítás után?

— *Nem valószínű* — válaszolja őszintén a brigádvezető. — Az emberek nem *szeretik ezeket a védőberendezéseket le- és felszerelni.* Azt mondják, akadályozza őket a teljesítményben. Legtöbbször csak *lefeszítik,* úgyhogy visszatenni már nem is lehet.

„Nincs idő a piszmogásra"

A velencei traktorosok azt mondják, amit a brigádvezetőjük: a hosszadalmas szerelgetéssel sok időt vesztenek, anyagi kár éri őket.

— *Eddig sem történt velem baleset* — teszi hozzá egyikük —, ezután sem hiszem, hogy valami bajom legyen. Sürgős a munka, nehéz az aratás, sietni kell, nincs idő a piszmogásra.

Igaz, nehéz az aratás az idén. Nagyra nőtt, a sok esőtől és széltől több helyen ledőlt a gabona. De épp azért, mert a munka nagyobb erőfeszítéseket kíván, feltétlenül szükség van az emberek nagyobb védelmére.

Sajnos, nemcsak a velencei gépállomáson találkoztunk ilyen esettel. *Martonvásáron* hasonlóak adódtak. A MEDOSZ felülvizsgáló munkatársai javasolták is a helyi vezetőségnek, indítsanak fegyelmit a traktoros ellen, *saját érdekében.* Fejér megyében, az egyik állami gazdaságban *a munkavédelmi felügyelő a földekről küldött haza három fűkaszát,* mert a kardánmeghajtáson — amely a legtöbb balesetveszélyt rejti — *nem volt védőrács.*

Több tízezer régi gép

Jártunk a *Bábolnai Állami Gazdaságban.* Ott is aratnak, ott is nehéz a munka — legalább annyira, mint Velencén, vagy Martonvásáron —, mégis van idő arra, hogy az emberek saját biztonságukkal törődjenek. *A Nagyszentjánosi Állami Gazdaságban is minden gépre felszerelték a szükséges védőeszközöket.* Sőt, ott már azon törik a fejüket a traktorosok és a szerelők, hogy miként lehetne valamilyen újítással *tökéletessé tenni ezeket.*

Az új gépek már könnyen le-felszerelhető védőrácsokkal kerülnek ki a gyárakból, de az országban *több tízezer régi géppel dolgoznak* és ezekre a gépállomásoknak, állami gazdaságoknak »házilag« kell elkészíteni az óvófelszereléseket.

A SZOT munkavédelmi osztályának munkatársai felkerestek néhány olyan gépállomást és állami gazdaságot, ahol tavaly is jártak. Az ő tapasztalataik is jelentős fejlődésről tanúskodnak. *Az állami gazdaságok vezetői már megértéssel és érdeklődéssel foglalkoznak a munkavédelemmel,* s a szakszervezet figyelmeztetését sem tartják már oktalan kellemetlenkedésnek. *Az abdai, a csornai gépállomáson, az ikrényi és a lajtahansági állami gazdaságban példás a munkavédelmi felkészülés.* Az emberek is érzik, hogy az intézkedésekkel őket védik és azok betartása saját érdekük.

Nevelőmunkára van szükség

A gépállomások és az állami gazdaságok főigazgatósága *írásbeli utasítást* adott ki a munkavédelmi rendszabályok betartására. Az utasítás *a gazdasági vezetőket teszi felelőssé* dolgozóik védelméért. Ez fontos lépés a balesetek megszüntetésének útján. Az azonban egyáltalán nem örvendetes, hogy a főigazgatóság utasítása *nem jut el mindenhova.* A velencei gépállomás főagronómusa például a MEDOSZ-központ kiküldöttétől hallott először róla. Az eredményes munkához az is kell, hogy *a főigazgatóságok érvényt szerezzenek határozataiknak.*

A munkavédelmi rendszabályok megtartásához nem elegendő az adminisztratív intézkedés, az utasítás, a körlevél. A velencei és a martonvásári esetek azt mutatják, hogy egyesek nem értik meg: *amikor szembeszegülnek az utasításokkal, tulajdonképpen önmaguk ellen cselekszenek.* A teljes sikerhez *a szakszervezeti aktivisták kitartó nevelőmunkájára* van szükség.

Nemcsak akkor védi a szakszervezet a traktorosokat, kombájnosokat, amikor jogos követelésekért harcol, hanem akkor is, amikor tőlük követeli meg az óvórendszabályok betartását.

Lendvai Vera

A brüsszeli nagydíj elnyerése után tovább tökéletesítenek egy magyar találmányt

Három transzformátor- és dinamólemez-vizsgáló berendezést készít az idén a Villamosgép- és Kábelgyár — Elektronikus vezérlőasztal működteti a mérőállványt — Francia ajánlat, szovjet, belga és amerikai érdeklődés Tovább az automatizálás útján

A Villamosgép- és Kábelgyár műszaki fejlesztési gyáregységében már műanyaglepel borítja a műszerpultot, a külső csarnokban pedig csomagolópapír fedi a mérőállványt. *A brüsszeli világkiállításon nagydíjat nyert transzformátor- és dinamólemez-vizsgáló berendezés új példánya útra kész.* Megtörtént a hivatalos átvétel, csak a csomagolás van hátra, s a berendezést rövidesen üzembe helyezik a franciaországi *Audincourtban.*

A gyár az idén még két ilyen berendezést készít el. Egyiket külföldre szállítja a Transelektro Külkereskedelmi Vállalat, a másikat pedig a csepeli Fémmű veszi át. Mint a gyártó vállalatnál *Pádár István* tájékoztatta munkatársunkat, a *Borsodnádasdi Lemezgyárban* már 1955 novembere óta működik egy transzformátor- és dinamólemez-vizsgáló, és teljes megelégedésre jó néhány tízezer tonna lemezt mértek rajta.

Az új, magyar találmány lehetővé teszi a *folyamatos mérést.* Az Epstein-készülékkel most már csak egy mintaadagot kell megmérni, ezt szükség esetén keresztülviszik a mérőállványon, s az elektronikus vezérlésű mérőpulton leolvassák a veszteséget. Így ellenőrzik a gép beállításának pontosságát, azután pedig sorra egymásután vizsgálják az újonnan gyártott lemezeket: *óránként — a lemez hosszától függően — 2—5 tonnát.*

A brüsszeli bemutató óta tovább korszerűsítették a berendezést.

Mindez tovább fokozta a berendezés iránt megnyilvánuló külföldi érdeklődést. A most elkészített berendezést átvevő *francia vállalat* már közölte, hogy szívesen vállalná a gép értékesítésének képviseletét. Leveleznek érdeklődő *szovjet, belga* és *amerikai* cégekkel is. Világszerte mindinkább felismerik ennek a kiváló méréstechnikai előnyökkel rendelkező, gazdaságos, »egésztáblás« folyamatos vizsgáló berendezésnek az előnyeit, hiszen *nemcsak a lemezgyártást és értékesítést segíti, hanem a tervezők munkáját is.* Minthogy minden lemez külön vizsgálható és osztályozva csomagolható, darabonként számolhatnak a vasveszteséggel.

A gyárban nem elégedettek az eddigi eredményekkel. A lemezeket eredetileg függőlegesen továbbították, s a munkát megnehezítette a sok emelgetés. Azóta *megvalósították a vízszintes továbbítást.* A vezérlőberendezést máris úgy alkották meg, hogy *nem is kell a mérőállvány közelében lennie,* bárhonnan szabályozhatja annak működését, felveheti és közölheti a mérési adatokat. Most további automatizálásra törekednek. Jelenleg az is hosszadalmasabbá teszi a munkát, hogy a lemezeket egyenként le kell bélyegezni, csak azután csomagolhatják és szállíthatják őket. Bélyegző helyett *színjelzés alkalmazását tervezik,* s a gyorsan száradó, szép jelzést szintén a berendezéssel egybekapcsolt automatika útján kívánják felvinni.

A Brüsszelben nagydíjat nyert, s azóta több külföldi kiállításon élénk érdeklődést keltett berendezés *az általa aratott sikerekkel együtt fejlődik tovább,* válik még tökéletesebbé, még gazdaságosabbá. *(vg)*

BELFÖLDI HÍRADÓ

JÚLIUS 18 Szombat

Diplomaták látogatásai

Tyerentyij Fomics Stikov, a Szovjetunió új magyarországi rendkívüli és meghatalmazott nagykövete bemutatkozó látogatást tett a szabadságáról a közelmúltban visszatért *dr. Sik Endre* külügyminiszternél.

Rudolf Helmer, a Német Demokratikus Köztársaság budapesti rendkívüli és meghatalmazott nagykövete pénteken búcsúlátogatást tett *Rónai Sándornál,* az országgyűlés elnökénél és *dr. Sik Endre* külügyminiszternél.

Rudolf Helmer péntek este búcsúfogadást rendezett. A fogadáson megjelent *Fehér Lajos, Kiss Károly, Marosán György,* a Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottságának tagjai, *dr. Sik Endre* külügyminiszter, a kormány több tagja, valamint a Budapestre akkreditált diplomáciai képviseletek számos vezetője.

A katolikus bizottság értekezése az Országos Béketanácsnál

Az Országos Béketanács katolikus bizottsága *dr. Hamvas Endre* püspök elnökletével tartott pénteki ülésén megvitatta a főtitkár beszámolóját az elmúlt félév papi békemunkájáról, és elfogadta a főtitkár előterjesztését a második félévi békemunkára vonatkozóan. A bizottság támogatja a tízéves béke-világmozgalom alkalmából Stockholmban tartott Béke-Világtanács ülés felhívásait.

A fővárosi népfront-bizottság ülése

Péntek délután ülést tartott a Hazafias Népfront budapesti bizottsága. *Perlaky Gyula* titkárhelyettes beszámolója után —, melyben az első félévi népfront-munka eredményeiről számolt be — megvitatták és elfogadták a második félévi munkatervet, benne alkotmányunk 10. évfordulója megünneplését. A budapesti népfrontbizottság ezen kívül megvitatja az *ifjúság nevelésének* kérdéseit, *a községfejlesztési tervek* végrehajtását, valamint a KISZ-szel és a nőtanáccsal folytatott együttműködés terveit.

Több mint négyszázezer budapesti dolgozó részesül üzemegészségügyi ellátásban

Ma már Budapest valamennyi, félezer munkásnál nagyobb létszámmal dolgozó gyárában működik üzemorvos, s összesen *több mint négyszázezren részesülnek üzemegészségügyi ellátásban.* Az orvosi munkaórák száma 1953-ban napi 1278 volt — ma 1800, s 57 helyen üzemi szakrendelőben gyógyítják a betegeket.

Az üzemegészségügyi szolgálat fejlesztése, az ellátás színvonalának további javítása érdekében a fővárosban egy sor új üzemorvosi állást szerveznek, s a jelenleg betöltetlen helyekre — ilyen csupán néhány van — hamarosan megfelelő orvosokat neveznek ki. A nagyobb gyárakban szakrendelőket nyitnak majd, messzemenően figyelembe véve a különböző iparágak sajátosságait.

Az üzemegészségügy fejlesztését nagyban elősegítette az üzemorvosok fizetésének rendezése, ezzel párhuzamosan azonban magasabbak a szakmai igények is. (MTI)

Gyárfás Miklós:

A szerénység példaképe

Mint afféle csetlő-botló ember, csak a legnagyobb tisztelettel tudok felnézni azokra az ismerőseimre, akik jellembeli tulajdonságaik szerint előttem járnak.

Itt van például okáért, Gudénusz Ádám. Ellenségei sem vitathatják el tőle rendkívüli tulajdonságait. Gudénusz Ádám legfőbb jellemvonása a szerénység. Mindjárt hozzá kell tennem, hogy nem tartozik a régi módon szerények közé, akik félénk modorukkal csak untatják az embert. Nem, Gudénusz az öntudatos, határozott, férfias szerények közé tartozik.

E tulajdonsága már kora ifjúsága idején kezdett kibontakozni. Hiteles tanú vagyok erre, mivel évfolyamtársa voltam. Soha nem felejtem el azt az iskolai atlétikai versenyt, amelyen Gudénusz mellett ültem a pálya szélén. A magasugrást egy Kovács Pali nevű fiú nyerte, százötvenhét centis magassággal.

Ugrás után Gudénusz a fülemhez hajolt és közölte, hogy rettentően örül Kovács Pali eredményének és most már kétszeresen boldog, amiért nem nevezett be a versenybe.

— Miért? — kérdeztem csodálkozva.

— Csak — mosolygott Gudénusz szerényen és jóindulatúan. Nem akart tovább beszélni erről a témáról, de addig erőszakoskodtam, míg végre sikerült belőle kiszednem, hogy ő a százhetven centis magasságot is könnyedén átviszi.

— Hát akkor miért nem indultál? — kérdeztem izgalomtól remegve.

— Ugyan — legyintett Gudénusz —, ugyan... A bajnoki cím nekem nem szerez örömet, viszont ezt a kis Kovácsot boldoggá teszi... Csak nem fosztom meg őt ettől a boldogságtól?

Hát ilyen emelkedett lelkű volt az én Gudénuszom már diák korában is.

Egyébként az atlétikán kívül megnyerhette volna a középiskolás irodalmi, történelmi és matematikai versenyt is, de minden alkalommal győzött benne a felebaráti szeretet és sikerült úgy határoznia, hogy egyiken sem indul.

Pályája későbbi során ez a bámulatra méltó jellem még tovább fejlődött. Gudénusz nem nősült meg. Amikor megkérdeztem tőle, hogy lehet ez, arcán megjelent az a régi kedves mosoly, amely mindenkor ilyenformán fejezte ki a lélekben végbemenő bonyolult folyamatokat: ne, ne kérdezz erről, barátom, igazán nem akarlak ezzel untatni...

Hosszas unszolásomra aztán beleegyezett, hogy no, jó, ha mindenáron tudni akarom, hát megmondja.

— Ismered te Bezedy Kálmánt? — nézett rám nagy dolgokat sejtetve.

— Hát hogyne! — kiáltottam lelkesen. — Ő a közvetlen főlöttesem a minisztériumban.

— Hát kérlek ez a Bezedy halálosan szerelmes volt abba a lányba, aki hozzám akart jönni feleségül... Mit tehettem? Hagytam volna, hogy az a rendes, okos fiatalember belehaljon a szerelembe?...

— Vagyis? — hebegtem.

— Lemondtam róla...

— Lemondtál Bezedy miatt a saját boldogságodról? — kérdeztem az emberi nagyság e lenyűgöző pillanatának döbbenetében.

— Ugyan — emelte fel kezét várható rajongásom elháritására Gudénusz —, ugyan, ne használjunk nagy szavakat, kedves barátom. Sokat beszélhetnék még erről... Egy másik lányt, aki velem óhajtotta leélni az életét, a Várhutai Vas- és Acélművek vezérigazgatójától kellett volna elragadnom... nem tudtam megtenni...

— De, Ádám...

— Miért? — vágott szavamba Gudénusz —, inkább vettem volna magamra a felelősséget a vas- és acéltermelés visszaesése miatt?

— Igazad van — néztem azzal a beismerő alázattal nagy barátomra, amellyel az egyszerű sivatagi vándor tekintene Mohamedre, ha a sivatag kellős közepén váratlanul találkozna a prófétával.

Gudénusz megveregette a vállamat, egyszerűen, keményen kezet fogott velem, aztán tovább ment a budai Dunaparton. Lépései fenségesen kopogtak a rakpart kövein, s lába alatt tisztelettel jesen hömpölygött a folyam.

Irigységgel párosult ámulattal állapítottam meg magamban, hogy Gudénusz jelleme újabb magasságokat ért el a mai társadalmi körülmények között. Szerénysége olyan szintre emelkedett, amely már a közösségi élmény fogalmával határos. Elszégyelltem magamat, jómagam ugyanis közepes, mondhatni szürke lelki tulajdonságokkal rendelkezem, teli vagyok mindenféle jellembeli csökevénnyel és mégis osztályvezetőségig vittem az Idegenforgalmi Vállalatnál, miközben ő, a felemelően szerény egyéniség, a példakép, tizenheted rangban dolgozik a Hurrá-sörgyárban.

Hát rendben van ez így? — kérdezte egy hang a lelkiismeretemben. Nincs rendben — felelte egy másik hang.

Valóban, azért mert én tizenhét nyelven írok, olvasok és beszélek, nem járhatok előtte korunk egyik hatalmas lelkének. Annyira nyugtalanított a dolog, hogy felkerestem Gudénusz Ádámot. Elmondtam neki, mennyire bánt az, ami velem történt. Föltártam előtte a magam társadalmi problémáit, a csökevényeket, s bevallom, azt mondtam neki, hogy komoly hibák lehetnek nálunk is, ha ilyen nagyszerű ember, mint ő, nem érvényesül.

Gudénusz, az én nagy Gudénuszom, erre is csak legyintett.

— Ugyan — mosolygott kimondhatatlanul szerényen —, ugyan... Ne gondold, hogy nem figyeltek fel rám... Két évvel ezelőtt engem akartak kinevezni a Hurrá-sörgyár igazgatójává... Alig sikerült lebeszélnem erről a felsőbb vezetést. Hát kell nekem az igazgatói állás? A mostani igazgató egyszerű ember, munkás volt, őt az ilyesmi boldoggá teszi... Neki ez karrier... De nekem? Ugyan... nekem pontosan megfelel az a beosztás, amelyben vagyok...

A szerénységnek ez a nagysága, a szédületes példa, szinte földre teritett. Megszégyenülten tántorogtam haza.

Tulajdonképpen csak azóta érzek bizonyos fokú megnyugvást, amióta úgy hírlik, hogy egy Gudénusz nevű egyén pályázik az állásomra az Idegenforgalmiban. Ó, bárcsak igaz lenne, ó, bárcsak sikerülne őt rábeszélni erre...

Major Tamás az üzemi közönségszervezés kultúrpolitikai jelentőségéről

A munkások színházlátogatásának jelentőségéről beszélgetett pénteken délután a budapesti vasas és textiles üzemek szakszervezeti bizottsági titkáraival *Major Tamás* Kossuth-díjas kiváló művészünk, a Nemzeti Színház igazgatója, az MSZMP Központi Bizottságának tagja. Hangsúlyozta, hogy *az üzemi közönségszervezés elsősorban nem jegyeladás, adminisztráció kérdése, hanem az osztályharc egy része, küzdelem a munkások soraiban is fellelhető polgári ízlés, életszemlélet ellen.* Ebben a munkában döntő szerep vár a szakszervezetekre.

— *A Nemzeti Színház fennállása óta élharcosa volt a magyar nép kulturális felemelésének* — mondotta. — *Ennek megfelelően a jövőben fokozottan a munkásosztály színháza, művelődésének előmozditója kíván lenni.*

A felszólalásokra válaszolva elmondotta még Major Tamás: *több üzem kérésére, a váltó műszakosokra és a távol lakókra való tekintettel, a bérleteket páros és páratlan hetekre adják ki, rendszeresitik a délután 6 órai kezdetű és a vasárnap délelőtti bérleti előadásokat is.* (g. sz. l.)

Értesítjük

az ország azon vállalatait, melyek vas- és acéláru felületvédelmét akarják biztosítani, hogy azt bauxit termizáló üzemünkben utókalkulációs alapon bérmunkában elvégezzük.

Ezen művelet elvégzésével drága ötvözött acélokat lehet kiküszöbölni, mert a közönséges carbon acélok bauxit termizálás után ugyanazon tűzállósági követelményeknek megfelelnek hőkorrozió tartósság szempontjából.

Ezen eljárás elsősorban hőkorrozió ellen véd. Tartós hőállósága: 900—950 C fok.

Fogadunk bauxit termizálásra: csavarokat, csavaranyákat, csöveket, csőszerelvényeket, táblás lemezeket, rekuperátorokat, hőnek kitett autó- és motoralkatrészeket, melyek eddig különleges ötvözött acélból készültek.

Bővebb felvilágositást az LKM kereskedelmi főosztálya ad, Miskolc, Diósgyőrvasgyár. Telefon: 14—731, 283 mellék.

LENIN KOHÁSZATI MŰVEK IGAZGATÓSÁGA

Népakarat
1958 ján. 4.

Szombati uozaik

KILÁTÓ ÉS CUKRÁSZDA LESZ A VISEGRÁDI SALAMON-TORONYBAN

Az Országos Műemlék Felügyelőség a jövő évben megkezdi a híres visegrádi Salamon-torony restaurálását. A kilencmillió forintot igénylő munka hosszabb ideig tart majd. Kidolgozták már a torony hasznosításának tervét. Ezek szerint a felső teraszon kilátó lesz, alatta cukrászdát és eszpresszót rendeznek be. A torony három termében állandó és időszaki kiállítások kapnának helyet. Várbizottság alakult a népfront kezdeményezésére Visegrádon, hogy társadalmi erővel is segítse a műemlékek megóvását, a Salamon-torony restaurálását.

...mhír a falusi ...kóknak

...delmi Mi... ...főigaz... ...ala... ...ak ...z ...s

Elhúnyt dr. Lendvai József belgyógyász-főorvos

Dr. Lendvai József belgyógyász-főorvos hosszas szenvedés után 58 éves korában elhunyt. A fővárosi tanács végrehajtó bizottsága saját halottjának tekinti. Dr. Lendvai József mint igazgató-főorvos a Péterfy Sándor utcai kórházban végzett eredményes tudományos munkát, elismert szakértője volt a vérképző szervek megbetegedéseinek. Temetése január 6-án délután fél 2 órakor lesz a Farkasréti temetőben.

— *A SZEGEDI DÓM TÉR környékének rendezésére hirdetett pályázatról most döntöttek. A bíráló bizottság rangsorolás nélkül 7500—7500 forintos díjjal jutalmazta Borvendég Béla, Schömer Ervin és Hofer Miklós tervét.*

— A SZLOVÁK ÉS RO... ...ÁN ISKOL...

— *MEGNYÍLT SZILÁGYI JOLÁN KIÁLLÍTÁSA a XI. kerületi Hazafias Népfront elnöksége, a XI. kerületi Nőtanács és a XI. kerületi tanács népművelési osztályának rendezésében. A kép- és karikatúrakiállítás az Agrártudományi Egyetem (XI., Villányi út 5—7) díszteremében január 4-től 31-ig hétfő kivételével 11 órától 19 óráig tekinthető meg.*

Norvég—szovjet erőműépítkezés

A norvég és a szovj... kormány képviselői a... múlt héten me... négy erőmű e... tésében. A ... Norvégia ... watt... Szovjet... össze... telje... Az ... vel... or... S...

Világszerte nagy az érdeklődés a magyar tudomány és ipar új műszerei ir

A magyar kutatóintézetek tudományos munkatársai évről évre számos új műszert dolgoznak ki s ezek készítésével a magyar ipar is lépést tart a világ tudományos és technikai fejlődésével.

112 új műszer egy év alatt

A Magyar Tudományos Akadémia Kutatási Eszközöket Kivitelező Vállalata az elmúlt évben 112 különféle műszert, készüléket gyártott. *A vállalat szállította a Hungária Vegyiművek műszálüzeméhez a berendezés 80 százalékát* és felszerelte a Nagytétényi Gumi- [illegible] műanyag-üzemét. Műszergyárt az olaj-, az élel- [illegible] a gyógyszerkutatás- [illegible] ei kiállításon nagy [illegible] *újfajta vasúti* [illegible] *készített.* Az [illegible] ermekparalí- [illegible] *mek életét* [illegible] *lat hinta-* [illegible] ajta lé- [illegible] az idén [illegible] Kísér- [illegible] látor, [illegible] elek- [illegible] és [illegible] lék [illegible] lat [illegible] nár [illegible] fe- [illegible] elé- [illegible] a is [illegible] a [illegible] ásá- [illegible] egy- [illegible] ani-

sérleteit felhasználva, két új műszer prototípusát készíti a Geofizikai Mérőműszerek Gyára. A *tökéletesített geoelektrikus műszer* sokoldalubb, könnyebben kezelhető, mint az eddigi, nagyobb mélységben alkalmas szelvényezésre, így igen jól használható szén, érc, bauxit felkutatására, valamint völgyzáró gátak építésénél a rétegek vízáteresztő vagy záró tulajdonságainak megvizsgálására. A másik új műszer a *hordozható, 26 csatornás szeizmikus mérőberende-* amelynek súlya mindössze kilogramm, s így olyan pen is használható, amely eddigi mérőműszert — szállításához négy-öttonn herautóra volt szükség – tudták alkalmazni.

Olcsóbb lesz a desztill

A Hőtechnikai Kutató zetben az ioncsere elvén használásával olyan desztilláló berendezést tettek, amelynek kezelés miféle előképzettséget igényel, *jobb desztillált ad, mint az előzőleg h berendezések* és minte száz liter víz termelése regenerálással ismét üz pessé tehető. A berende elhelyezett ioncserélő ar élettartama tíz esztendő *új készülék igen olcsóv a desztilláltvíz előáll*

Például a budapesti v vizéből mindössze árú savval és lúggal tünk egy liter desztil

Magyar exp három világr

Az új magyar berendezések i nagy az é exportleh a t ku

Schöpflin Aloin

a Lumumba utcai lakótelep épületei-
nek tervezője.

Tóth Endréné: Budapest Enciklo-
pédia, Budapest, 1970.

152/

M.D.K.

Schömer Ervin, építész

tervét cuntiti Finta József a Duna-parti szállodasorról írt cikkében, mint az 1963 évi teropályázat egyik első díjá-nak nyertese. Megállapítást nyert, hogy terve erősen támaszkodik Schömer Ervinnek már az 1946 évi pályázaton első díjjal jutalmazott elgondolásá-ra. Itt csak futólag utal reá.

BUDAPEST, Bp.1966.IV,évf. 6. sz, 26. old.

Schömer E.

A Béke úti lakótelep építője Csorba D.-vel együtt.

Major Máté: Az építészet uj világa, Magvető, 1969, 91.1.

K

~~Gebhardt Béla~~

Schömer Ervin

tovább

épitészek

Szendrői Jenő:

Tervpályázat a szombathelyi új városháza megoldására.

Épités — Épitészet

1949. I. ev. 4. m.

37. l.

megvétel

Átházat

Tárgy

Tételszám

Méret				Pénz			
m^2		m^3		Egységár		Összeg	
				Kor.	fill.	Korona	fill.

Schömer Ervin, építész M.D.K.

terve dicséretben és 400 p. díjazásban részesült a főváros Kőrnőjosi ut – Ráuri út sarkán építendő iskolájának eszmei pályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1941. LXII. évf.

ápr. 3. sz. 5. old.

~~Fassl Ferenc rajza~~

Schömer Ervin terve

A jövőbeni tabáni fürdőváros.
Fentich terve és rajza
Kep.

Borbiró Virgil:
A tabáni fürdőváros
Budapest. 1946. II eif
98, 99. l. képpel

ZH 600
144

M.D.K.

Schömer Ervin és Ferenc

építészek

körös terve 5000 p-ös
megvételben részesült
az uj Központi Város
háza pályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1940. LXII. évf.

jun. 27. sz. 4. old.
+ jul. 4. " 3. "

M.D.K.

Schömer Ervin, építész

terve 400 p-ös megvételben részesült a kerepesi temető ravatalozó épületének pályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1939. LX. évf.

ápr. 20. sz. 8. old.

М.Д.К.

Уділ.ліков.бк Гар]а. Вр. 1939. IX. бут.

вл. отд.

M. D. K.

SCHÖMER Erwin építész

Bp. Róna utcai lakótelep (Refr.)

Magyar Építőművészet 1960. 3. sz. 13. l.

K. D. K.

SCHÖMER Károly építész (KÖZTI)

Róna utcai lakótelep épületei

(Dest.)

Bene László: Lakásépítés Budapesten

Magyar Építőművészet 1959. 5/6. sz. 167. l.

ll.D.a

SCHÖMER Ervin építész

Bp. - Attila u. 5. sz. lakóépület

Társtervező: Béla Antal (Rest.)

Magyar Építőművészet 1960. 3. sz. 13. l.

SCHÓMER Ervin építész

1959. évi Ybl-díj II. fokozat

a Róna utcai épületek, valamint az Attila utcai 5. sz. alatti lakóházak tervéért

Magyar Építőművészet 1959. 5/6. sz. 137. l.

M. D. K

SCHÖMER

– Cserba építészek

Fiastyúk utcai lakótelep 6-7 emeletes lakóepületek 1950-51

Benjamin Károly: A Fiastyúk utcai lakótelep tervezésének néhány elvi kérdése,

Magyar Építőművészet 1956. (V.) 4. sz. ~~112~~ 112 l.

M. D. K

SCHÖMER Ervin építész

Szeged, északi városrész rendezése
(Megvélve)

Társtervező: Hóter M. Nagy L

Tervpályázati eredmények

Magyar Építőművészet 1960. 4. sz. 62. l.

le.D.K.

SCHÖMER Károly építész

Róna utcai lakóház (Rekr.)

Magyar Építőművészet 1958.(VII.) 1/3.sz.

26-27 l.

M. D. K.

SCHÖMER Ervin építész

Részvétel a pályázaton (Repr.)

Granasztói Pál: A budapesti Árpád-hid pesti hidfőjének városrendezési terv-pályázata,
Magyar Építőművészet 1957. (VI.) 5/6.
126 - 130.

M.D.K.

SCHÖMER Erwin építész

(VUATERU)

Attila u. 5. (Repr.)

Bene László: Lakásépítkezések Budapesten

Magyar Építőművészet 1959. 5/6. sz. 165. l.

M. D. K.

SCHŐMER Ervin építész
(KÖZTI)

megvett terv (Repr.)

Társtervező: ifj Hübner Tibor és
Török Ferenc

Sztálinváros „Római Tábor" nevű terülé-
tének rendezésére kiírt tervpályázat

Magyar Építőművészet 1960. 6. sz. 13. l.

M.D.K.

Schömer Ervin, építész

és Wossala György közös
terve 600 p-ös megvételben
részesült az OTI pécsi tudó-
betegszanatorium pályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1940. LXI. évf.

Jan. 11. sz. 6. old.

M.D.K.

Schömer Ervin, építész

az öt egyenként 1000 p.-ös díjak egyikét nyerte el az OTI helsheméti szerkárának terypályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1941. LXII. évf.

máj. 29. sz. 5 old.

Schőmer Ervin MDK

A dunakorzói szállodasor ujjáépitésére 1946-ban kiirt tervpályázaton kiemelkedtek Schőmer Ervin, Olgyay Aladár és Viktor, Kamarássy Jenő dijazott tervei, továbbá dr Kotsis Iván terve.

/ A tervpályázatot ismertette: ifj. Kismarty Lechner Jenő a Té és Forma 1946-os évfolyamában./

Gramasztói Pál - Polónyi Károly: Budapest holnap. Bp. 1959.

110-111.l.

MEK

Schömer Ervin

Az Erzsébet-hid - Attila körut közötti utpálya felemelésének és alatta park átvezetésének gondolatát Schömer Ervin és Granasztói Pál 1942-es tanulmánytervükben vetették fel.

Granasztói Pál - Polányi Károly: Budapest holnap. Bp. 1959.

111.1.

Schőmer Ervin MDK

Az óbudai hidfő körüli részre 1937-ben kiirt tervpályázaton Olgyay Aladár és Viktor dijazott terve vetette fel az un Via Antiqua gondolatot.

1957-ben e területre kiirt tervpályázaton
I. dij: Kismarty Lechner Gyula és munkatársai.
II. dij: Schőmer Ervin és munkatársai

Kiemelkidik még Janáky István és Jánossy György tervének Duna-parti beépitése.

Granasztói Pál - Polányi Károly: Budapest holnap. Bp. 1959.

115.1.

MDK

Schömer Ervin, mérnök

Szendy K: Bpest székesf. közig. évk. 1942.
Bp.1943. 342 l.

Schömer Ervin MDK

Ybl-dijas épitész

A Csongrád megyei párt- és tanácsszékház épitésére kiirt pályázat eredményeként Schőmer Ervin kápott tervkészitési megbizást. Munkatársai: Svastits Géza és Hrecska József KTV munkátársai.

--: Hazánk legnagyobb aluminium szerkezetű épülete Szegeden.
Délmagyarország 1962. jul. 18.

MDK

Schömer Ferenc és Schömer Ervin ép.-k.

tervüket megvették.

A bpesti uj központi városháza tervpályázata.
MMÉE Közl. 194o. 148.l.

MDK

Schöner Ervin

Pályamunkájukat 400 pengőért megvásárolták

A Kerepesi temető uj ravatalozójára kiirt pályázat dijnyertesei. Magyarország 1939. ápr. 20.

Schömer Ervin, építész M.D.K.

Sztojka József és Horváth Szabolcsal körös terve a két egyenlően 1000 p-vel megvásároltak közé került a Boráros-téri hid budai hidfő környéknek rendezésére kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1936. LVII. évf.

jun. 25. sz. 3. old.

Schömer Ervin épitész M.D.K.

45 000 forintos III. dijjal jutalmazva

Társtervező: havrán Pál- Faîta Imre- Marosi József

Kihirdették az uj szeedi klinika tervpályázatának eredményét

Magyar Nemzet 1964. május 1. 3.1.

MDK

Schómer Ervin

Cikk: Hozzászolás a dunaparti szálloda-t
terv.pályázat eredményéhez.

Magyar Technika. 1946.I.évf. 64.l.

Schömer Ervin épitész M.D.K.

/KÖZTI/

Szeged, Csongrád megyei Tanácsház.

Társtervező: Svastits Géza, Hrecska Józse f

repr.

Magyar Épitőművészet 1962/ 5. 39-43.l.

MDK

Schömer Ervin

építészmérnök

A szegedi Dóm-tér.... Népakarat 1958. jan. 4.

MDK

Schömer Ervin

építészmérnök

baktai: Nem boszorkányság. Népszava 1959. jul.18.
1 old.

Gyüjtés helye:

Schőmer Ervin ép. MDK

Szendrői J: Tervpályázat a szombathelyi uj városháza megoldására. Épités-Építészet, 1949, I.évf. 4.sz. 37 l.

MDK

Schőmer Ervin

A bp.i Horthy M.híd budai hídfőjének rendezésére kiirt tervpályázat. Tér és Forma, 1936. 7.sz.

MDK

Schömer Ervin és Horváth Szabolcs

terve 1000 pengős dijban részesült

Házilag készíti el a Közmunkatanács a Boráros téri hidfő rendezésének tervét. Pesti Napló, 1936.máj. 14.

Schöner Ervin épitész M.D.K.

/KÖZTI/

A Császár fürdő uj sportuszodájának terve.

repr /távlati kép/

Sport

Magyar Nemzet 19[illegible]. március 1.6.1.

M.D.K.

Schömer Ervin, építész

Ifj. Kismarty-Lechner Jenővel közösen készített tervével a MABI törökbálinti tüdőszanatóriumára kiírt pályázaton az egyik első díjat nyerte el.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1944. 78. köt. 152. old.

M.D.K.

Schömer Ervin, építész

az OTI hecskeméti székházának tervpályázatán egyik első díjat nyerte el.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1941. 75. köt. 87. old.

Schömer Ervin, építész M.D.K.

Horváth Szabolcsal és Sztójka Józseffel közös terve 500 p-ös megvételben részesült a kareitszigeten építendő új strandfürdő [Palatinus] pályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1936. LVII. évf.

szept. 24. sz. 4. old.

М.Д.К.

Vášlavkova Lapja. Br. 1936. LVII. čvť.

sz. olg.

MDK

Schömer Ervin, ép.

62. "Csillag" jelige. Kép.

-em.: Hozzászólás a dunaparti szálloda-tervpályázat eredményeihez.

Magyar Technika. 1946. I.évf. 2.sz. 64.l.

MDK

Schőmer Ervin, Sztojka József és Horváth Szabolcs

Terv az alábbi pályázatra, repr.

A budapesti Horthy Miklós Dunahid budai hídfő-jének rendezésére kiirt tervpályázat. Tér és Forma. 1936. 7. sz. 185.l.

Schömer Ervin Épitőmův és Gerba D, Tarján L, Vidos Z. 31–32. Béze üti lehót. I. üt. ép. (1950) 250 lehó.

Budapest Városépítési Tervező Vall, 1949–59. (Tervek és tájrépek) hasz. Gjörgjösi István, Rajzó Ervin, Bp. 1959.

M.D.K.

Schömer Ervin és Ferenc, építészek

terve 5000 p-ös meg-
vételben részesült a Kör-
pönti Városháza pályá-
zatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1940. LXI. évf.

jun. 27. sz. 4. old.

Schömer Erwin

Svastits Géza és Hrecska József teroez-
ték a Szeged-i tanács székházát. 1961.
455.p. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet (1867-
1967) Budapest 1970.

1431

Schömer Ervin

és Cserba Dezső tervezték a bp-i Béke úti lakóházakat 1948. 325. sz.

reprodukció:

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

1221

Schöner Ernia
építész

Szeged. A Csongrád megyei Tanácsház belső részlete

1957.

Repr.

Radics: Magyar építészettört. 372.
Műszaki kiad. 1971.

M.É.K.

Schömer Ervin épitész

/KÖZTI/

300 ágyas TBC kórház, Zalaegerszeg

repr.

Magyar Épitőművészet 1964/3. 38-40. l.

Schömer Ervin épitész M.D.K.

Részt vett a pályázaton / megvétel/ 10ooo Ft
Tér stervezö: Havrán Pál, Schwing Gabriella,
Szmuk János, Béry György

Dr. Kiss Tibor: Idegkórház tervpályázat
Magyar Épitömüvészet 1964/3. 6-12. l.

Schâmer Ervin

Sztojka József és

Horváth Károly

terve repr.

Tér és Forma

1936. 7. sz. (A budapesti Horthy Miklós-Dunahíd budai hídfőjének rendezésére kiírt tervpályázat.)

Schöner Erwin

Szabad Művészet

1957.12.02 573.l.

A hívatal

MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
286 1929. szám
Érk.: 1929. év augusztus hó 2. a n.

M.D.K.

Schömer Ervin
építész

A Városi Tanács felszólítására a város építészeti koncepciója kérdésében javaslatot dolgozott ki.

Budapesti Városi Tanács V.B. Ipari Osztálya. Bp. 1953. 31 l.

M.D.K.

Schömer Ervin
építész

A Városi Tanács 12 építészt szólított fel hogy a város építészeti koncepciója kérdésében javaslataikat dolgozzák ki. Schömer is, ezek között szerepel.

Budapest Városépítészeti Kérdései (1954) 24 lap

Schöner Ervin
építész

M.D.K

A városközpont tér és út sorozatáról írt.

Budapest Városépítészeti Kérdései (1954) 6 lap.

Schömer Ervin építén M.O.U.

terve falusi lakóház építésére

Falusi lakóházak. Bp. 1948 78-79

Schemes Erwin Zyder

H.O.K.

Neue Folium Lakóhár Zyderné

Folium Lakóhár'nak. Bg 1943 78-79

MDK

Schömer Ervin épitész

52.III.25.tipus iskola repr.

Egri-Zempléni-Zólyomi:Az általános iskolai kötelező oktatás és iskolaépitésünk fejlődése Magyar Épitőművészet 1955.IV.évf.7-8.sz.215.l.

MDK

Schőmer Ervin építész

Borbiró Virgil dr: Lakás vagy otthon? Tér és Forma, 1947. 132-133 l. képpel.

MDK

Schőmer Ervin építész

Tér és Forma, 1948. 1.sz. 2o l. Sz: Falusi lakóházak, ábrákkal.

Schőmer Ervin MDK

építész

Bp. Béke uti lakóházak egyik tervezője.

(Cserba Dezsővel)

repr.

MagyÉp 1945-55.

Schöner Ervin

cikke: „Aranyhegy és Környéke" rendezési tervpályázata. (Bp. III. Óbuda) – Magyar Építőművészet, 1967. 16. évf. 6.sz. 2-11. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 197o. 1.sz. 68-1o7. l./

76. l.

SCHÖMER ERVIN épitésze

Sámsondi Kiss Béla

Biografia - Schömer Ervin 52.

Dr Párkányi Mihály: In memoriam 52-54

Sámsondi Kiss György: Ex operibus 55-57

M. Ép. Mův, 1973/6

[Ø. nincsenek
-Levik-

MDK

Schőmer E.épitész

Béke uti lakótelep

Major Máté:Épitészetünk helyzetéről Csillag,X.évf. 1956.781.1.

Schömer Ervin, építész MDK.

Szegeden, a Rákóczi téren épülő megyei tanács- és pártház terveit készítette el Svastics Gézával és Hrecska Józseffel együtt.

– Jövőnk terveiből

Népszabadság, Bp. 1959. ápr. 4. 17.C

Schőmer Ervin épitész MDK

Béke-uti magasházak repr.

Hámor István: A lakástervezés tiz éve Magyar Épitőművészet 1955. IV. évf. 3-4. sz. 106. l.

MDK

Schömer Ervin építészmérnök

Épül, szépül fővárosunk. Magy. Nemz. 1949. nov.12.

~~Cserba Dezső~~

Schömer Ervin

tervezték a Bpesti Béke-uti I és II. épületét. Ezek homlokzatát tervezték

Tarján László és

Vidos Zoltán

a Fővárosi Tervező Intézetben.

Épültek 1950-ben.

Gerle Györay: A Béke-út a forradalom utján. Építés – Építészet. 1950. 8. s. 500–513. l. Számos képpel és műszaki ábrával.

1 lakótelep

Nagyságos
dr. Szentiványi J.
urnak

I Lenke tér 7.
V em. 5 ajtó.

1931

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

NEMZETI SZALON
MŰVÉSZETI EGYESÜLET

NYOMTATVÁNY

3 f
bélyeg

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrnőnek

Budapest

MEGHÍVÓ

A

MAGYAR MŰEMLÉKI KIÁLLÍTÁS

MEGNYITÁSÁRA 1942. NOVEMBER HÓ 25-ÉN, SZERDÁN D. U. 6 ÓRÁRA
A NEMZETI SZALON V. ERZSÉBET-TÉRI HELYISÉGEIBE.

GRÓF ZICHY JÁNOS
A NEMZETI SZALON ELNÖKE

GEREVICH TIBOR
A MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGÁNAK
ELNÖKE

HUBAY CEBRIAN ANDOR
A NEMZETI SZALON IGAZGATÓJA

A KIÁLLÍTÁS DECEMBER 8-ÁN, KEDDEN ZÁRUL. MEGTEKINTHETŐ NAPONTA
10-TŐL 4-IG.

Schömer Ervin

az OTI kecskeméti
vékházának tervpályá-
zatán 1000 pengős díj

MMÉFKÖZL
1941. 87. l.

Schömer Ervin

A XIII. ker. Gröngyösi- és Bánki-utca sarkán épitendő székesfőv. elemi iskola és óvoda tervpályázatán dicséret.

MMLE Közl.

1941. 55. l.

Schömer Ervin

a kerepesi temetőben
épitendő ravatalozó-
épület terve megvétel

MMÉEKözl

1939. 146-l.

látásával. Tudatta a levelekben Justh Gyulával, hogy nem fog visszariadni attól sem, hogy katonákkal dobassa ki a parlamentből az ellenszegülő képviselőket.

Justh Gyula a fenyegetések ellenére eleget tett a királyi parancsnak és február 19-ére összehivta a képviselőket. Az egész ország lázas izgalommal várta a legközelebbi 24 óra eseményeit, mert mindenki bizonyos volt abban, hogy nem fog simán lezajlani a nemzet elleni ujabb merénylet. Február 19-én már reggel hét órakor rendőrök zörgettek a palament épületének 4-es számu kapuján. A portás kinézett az utcára és látta a fegyveres embereket. Kérdezte tőlük, hogy mit akarnak, mire egy rendőrtiszt felszólitotta, hogy a királyi biztos rendeletére azonnal nyissák ki a kaput. A portás nem engedelmeskedett a felszólitásnak és a rendőrök megjelenéséről értesitette a háznagyot. Tóth János háznagy kiment a kapuhoz és tiltakozott az ellen, hogy rendőrség tegye a lábát a képviselőház épületébe, erre a rendőrök el is vonultak.

Nyolc órakor három honvédzászlóalj, ugyanannyi közös

MÉSZ

SCHÖMER ERVIN

Schőmer Ervin
1908—1982

A Magyar Építőművészek Szövetsége és a Középülettervező Vállalat nevében búcsúzom Schőmer Ervintől, a kitűnő kollégától, a jóbaráttól.

1908. szeptember 24-én született Budapesten, több generációs építész családból. Érettségi után a Műegyetemen építészmérnöki diplomát szerzett.

1934-től a főváros szolgálatába lépett. A Víziváros rendezése, a Kilátó út tervezése, több fővárosi bérház korszerűsítése fűződik nevéhez ebből az időből. Ugyanakkor sok pályázaton szerepelt sikerrel, így Oroszlány rendezésére, különféle hidak hídfőire kiírt pályázatokon. Ekkor készítette a mecseki tüdőszanatórium, elöljáróságok, körzeti rendelők és lakóházak terveit is.

Hadifogságból hazatérve a Duna-parti szállodasor tervpályázatát megnyerte, a tabáni szállodákra irányelvet készített és az Építésügyi Minisztérium megbízására telepes paraszthazak terveit adta ki. Nevéhez fűződik a volt Bessenyei Laktanya lakóházzá alakítása is.

A Fővárosi Tervező Iroda műteremvezetőjeként nagyarányú tervező tevékenysége alakult ki. Akkor tervezte a Zsombolya úti lakótelepet, a Béke úti lakóházakat, a kispesti lakótelep első épületeit, a csepeli és zuglói bölcsődéket.

1952-től a Középülettervező Vállalat műteremvezetője. Műtermében fejeződött be a Népstadion tervezése. Ekkor indult a Zalaegerszegi kórház, az albertfalvai iskola, a tápiósági iskola építkezése.

1955-ben tervezte a Róna utcai lakótelepet az iskolával. Ezzel a munkával az Építésügyi Minisztérium pályázatán első lett. Akkor készültek az Attila u. 5. sz. lakóház tervei is.

Ugyanebben az időben sikeres pályázatok alkotója. Így az Árpád-híd pesti és később a budai hídfője, a szegedi Dóm tér és környékének rendezése tervpályázatokon.

1959-től indul nagyszabású munkája, mely az ország tíz városában összesen 3000 TBC kórházi ágy létrehozásával alapvető szolgálat az egykor népbetegségnek számító tüdőgümőkor leküzdésében. Így épültek meg a zalaegerszegi, tatabányai, pécsi, nyíregyházai, edelényi, szekszárdi, gödöllői, kalocsai, győri és hevesi TBC kórházak.

Ezt a rendkívül szívós, sokrétű és lényegretörő munkásságát tisztelettel övezték és őrizzük.

1958-ban és 1976-ban Ybl Miklós díjjal tüntették ki. Az építőipar és az egészségügy kiváló dolgozója volt.

Az elismeréseken túl, 1969-ben történt nyugdíjaztatása után még több mint 10 éven át fáradhatatlanul rótta az országutakat, hogy épületei elgondolásainak megfelelően készüljenek el. A kiskunhalasi kórház így kapott nívódíjat.

ÉPÍTÉSZ volt. Felfogását puritán őszinteség, a haza anyagi erejének, a szükségleteknek pontos ismerete és a szolgálat lelkiismeretes becsvágya jellemezte. Szókimondó egyenessége az építészetben is az alapvető problémákat kutatta, másokban is ezt szerette, ismerte el, így vált generációk nevelőjévé. Sohasem tért mellékösvényekre. Hű maradt felfogásához és ebben példakép, melyet ápolni kell.

Sporthoz, versengéshez, szabad mozgáshoz szokott határozott egyéniségét már nem tudja tovább csillogtatni. Utolsó útján most már segítségre szorul. Ez azonban ne tévesszen meg bennünket, mert a jövendő számára személyiségét megőrzi az emlékezet.

Pintér Béla

(A Farkasréti temetőben 1982. február 4-én elhangzott búcsúztató.)

Magyar Építőművészet
1982/3

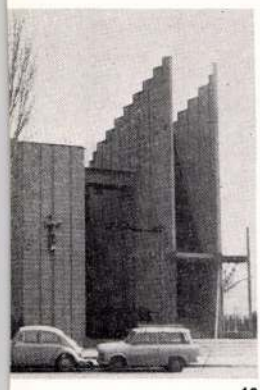

19

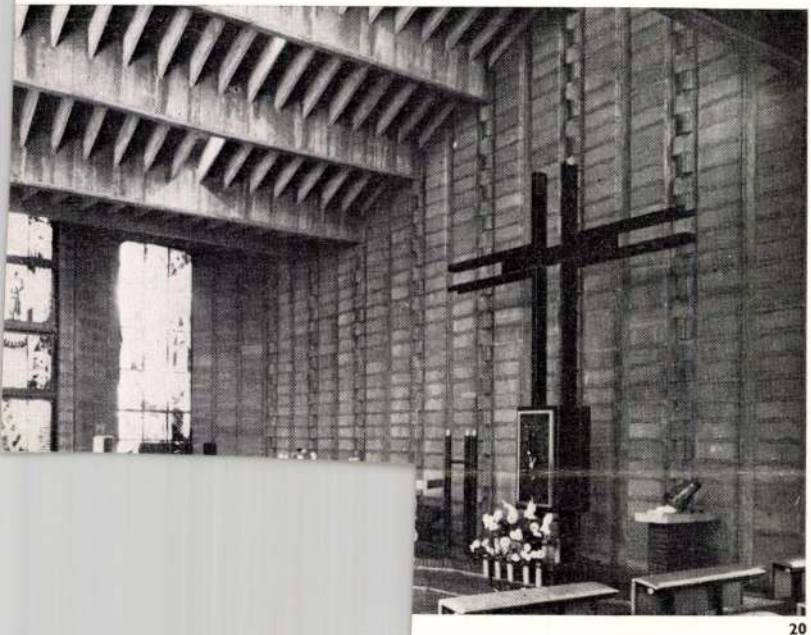

20

ikákat. Az elrejtett harang, a bross-arányú kőfeszü-
alakítás. Az invenciózus belső tervezés és a színes
etők, viszont áhítat helyett a látványosságuk nyug-

mploma megnyugtatóan kifejezi a 3000 lakosú he-
yeleti igényeit. Az 1950-re datált kő alkotás ki-
arányú architektúrája (főhomlokzata, tornya) a fő-
parkban a település súlypontja. A belső kialakítás is
zen a főbejárat csúcsívét arcus-triumphalisként meg-
űvészet érvényesül a „versus" oltár, a festmények,
gyaiban.
olikus kápolna (Bp. XI., Orlay u. 6.) udvari mellék-
óta épül tipikus „lelkészi tervezéssel", melynek
a régi és az új épület bántóan disszonáns. A csonka-
tornyával alig mutat egyházit, inkább üzemi épüle-
ítása folytán" — egyetlen motívumát — az örmény-
eresztjét a khácskárt azóta bebetonozták, majd egy
ros tetővé alacsonyították.

Schőmer Ervin

Az Ybl Miklós-dij I. fokozatával tüntették ki Schőmer Ervint, a Középülettervező Vállalat épitészét,
A fenti dij II. fokozatát kapta:
Ágostházi László, a Városépitő Tudományos és Tervező Vállalat épitésze,
Kaszab Ákos, a Lakó és Kommunális Épületeket Tervező Vállalat épitésze.
A kitüntetettek névsorát "Dijak, kü kitüntetések - 1976" cimmel közli a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. ápr. 3.
XX. évf. 14. sz. 8. lap.

Schömer Ervin

M.E.: Rendelőintézet, Makó. - Építészek Schőmer Ervin, Módosi Eszter, statikus Göczey András. - Ismertetés, fotók: Heltay László.

Magyar Építőművészet, 1978.1.sz.

38-39.l.

Schömer Ervin

és Cserba Dezső terve a bp-i Béke úti lakótelep első épülettömb felépítésére magas lakóértékű megoldás.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

1238

Schöner Ervin

felszólalt a Budapesti Televizió Adóállomás és Mikrohullámú Központ fejlesztésére kiírt 1970-es tervpályázat eredményismertető vitadélutánján.

Hein Ernő: Klubnap - tervbírálat?
Magyar Ép.miv. 1971.3.sz.7.l.

SCHÖMER ERVIN

SZOC 22.0.

Schömer Ervin [építész]

A *Magyar Építőművészek Szövetségének* székházában csütörtökön *Bondor József* építésügyi és városfejlesztési miniszter nyolc építésznek adta át az 1976. évi *Ybl Miklós-díjat.*

A díj I. fokozatát kapta **Schömer Ervin,** a Középülettervező Vállalat építésze. A II. fokozatot kapta **Ágostházi László,** a Városépítési Tudományos Tervező Vállalat építésze és **Kaszab Ákos,** a Lakó- és Kommunális Épületeket Tervező Vállalat építésze. A III. fokozatot kapta **Egyed Tibor,** a Somogy megyei Tanácsi Tervező Vállalat, **Horváth Andor,** a Győri Tervező Vállalat, **Maros Tamás,** a perbáli Egyetértés Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, **Schneller Vilmos,** a MÁV Tervező Intézet és **Zoltai István,** a Lakó- és Kommunális Épületeket Tervező Vállalat építésze.

– : A felszabadulás ünnepe előtt 5.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1976. ápr. 2.

Schömer Erzsi, építész

L: Cserba Dezső

Polányi Károly: A Duna-part változásai

12-24

Magyar Építőművészet Bp. 1983

83/3

Schömer Ervin, építész.

A Középülettervező Vállalat igazgatósága, pártszervezete, szakszervezeti bizottsága és KISZ-szervezete nagy szomorúsággal tudatja, hogy **Schömer Ervin**, a vállalat nyugalmazott Ybl-díjas építészmérnöke 1982. január 19-én 73 évesen meghalt. Fájdalmas halálával kiváló szakembert, hűséges barátot, kollégát és melegszívű embert vesztettünk el. A vállalat valamennyi dolgozója, politikai és társadalmi szervei saját halottjukként mélyen gyászolják. Búcsúztatása 1982. február 4-én, csütörtökön 15 órakor lesz a Farkasréti temetőben.

–: Holdlozan

10

Népszabadság Bp. 1982. jan. 31.

Schömer Ervin

8 Róna (Lumumba) utcai lakótelep. Terv: Schömer Ervin 1955—57. A Thököly úttól északra levő háztömbben „Cs" (csökkentett igényű) lakásokat építettek. A 96 egyszobás és 32 kétszobás lakás közül egyben sem épült fürdőszoba. A telep többi lakóházában, amelyek kevéssel később a Thököly út túloldalán épültek, a tervező tervmódosítással már fürdőszobás lakásokat létesíthetett.

Gábor Eszter: Munkáslakás lakótelep Budapesten 1945 után

Kritika 1980/1 20-21.o.

SCHÖMER ERVIN

get rendeznek.

MN 82. I. 24.

— **HALÁLOZÁS:** A Középülettervező Vállalat Igazgatósága, a Pártszervezet, a Szakszervezeti Bizottság és a KISZ nagy szomorúsággal jelenti, hogy **Schömer Ervin** a vállalat nyugalmazott YBL-díjas építészmérnöke, 1982. január 19-én, 73 éves korában meghalt. Fájdalmas halálával kiváló szakembert, hűséges barátot, kollégát és melegszívű embert vesztettünk el. A vállalat valamennyi dolgozója, politikai és társadalmi szervei saját halottjukként mélyen gyászolják. Temetéséről később történik intézkedés.

— Mélyen megrendülve tudatom, hogy testvérbátyám, **Szőts Gyula,**

Magyar Nemzet 1982. I. 24.

Schömer Ervin

5 Az 1950-ben záruló első időszak utolsó telepszerű építkezése a Béke úti telep három magas lakótömbje. A házakban egy- és kétszoba-komfortos, loggiás, központi fűtéses lakások épültek Schömer Ervin és Csorba Dezső tervei szerint. Homlokzat: Vidos Zoltán és Tarján László.

Gábor Eszter: Munkáslakás lakótelep Budapesten 1945 után
Kritika 1980/1 20-21.o.

Schömer Ervin, építész

HALÁLOZÁS

Az igazgatóság, a pártszervezet, a szakszervezeti bizottság és a KISZ nagy szomorúsággal jelenti, hogy **Schömer Ervin**, a vállalat nyugalmazott Ybl-díjas építészmérnöke 1982. január 19-én 73 évesen meghalt. Fájdalmas halálával kiváló szakembert, hűséges barátot, kollégát és melegszívű embert vesztettünk el. A vállalat valamennyi dolgozója, politikai és társadalmi szervei saját halottjukként mélyen gyászolják. Temetéséről később történik intézkedés.

– Halálozás

9.

Népszabadság, Bp. 1982 jan. 26.

Schömer Ervin, építész, Ybl-díjas

Ybl Miklós-díjasok, 1986.

V. Pázmándi Margit Ybl-díjas építész 1953-ban került a Középulettervező Vállalhoz, itt Schömer Ervin, Pretsch János és Rimanóczy Gyula mütermében dolgozott.

Magyar Építőművészet, 1986. 4., 49-old,

SCHÖMER ERVIN építész

Építészet és tervezés Magyarországon 1945-1956.
Bp. OMHv Ép.Muz.,1992 30,84.

A ha

A templom tornya egy kisebb és egy nagyobb harangot őriz.

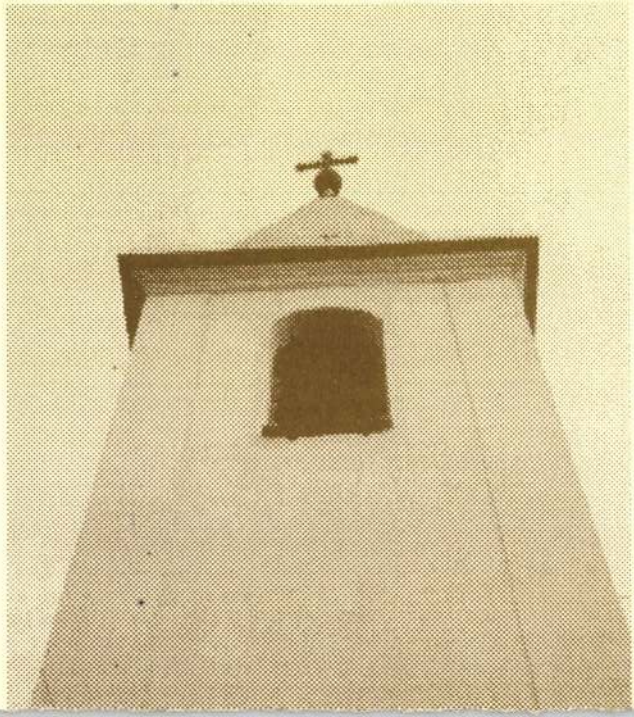

SCHÖMER Ervin építész

PRAKFALVI Endre: Tornyok és ideológiák : Elmélet és gyakorlat építészetünkben, 1945-1956. = Valóság, 1992.4. 99,104 p. ll

Sztálinváros Kulturpalota tanulmányterve, 1956.

TOTEM, F

Selényi Károly I

Novotny

Selényi Károly *István* az az ember, akit meleg művészbarátság fűz Balog *István* Vilmoshoz és Tóth *Istvánhoz*. Itt a keresztnév – más esetekben pedig a becenév, a vállalt, a kiharcolt, a felvett név, amint azt a Vajda Lajos Stúdiósok sok más tagjánál is tapasztalhattuk – vezet el bennünket a műhely egyik központi kérdéséhez.

Tudni illik a névadás, a névfelvétel és -választás gesztusa jelen esetben egy nemzedék indentifikációs harcát jelképezi, jogot a kiváláshoz, a saját, ellophatatlan, megmásíthatatlan arculat elnyeréséhez. A kamaszos-fiatalos anabaptizmus mögött azonban egyszersmind kellő önirónia és titkolt fanatizmus bujkált: ezek az emberek a bohóc humorával és a próféták monomániájával hittek önmagukban és elhatározásaikban, s a kezdetben talán nevetséges nagyzási hóbortnak tűnő névkreációik mögött kemény autodidakta öntudat fogalmazódott meg. (Közöttük pesze találhatunk olyan művészeket is, akik szinte költői fogalommá, ars poeticai márkajellé tudták emelni saját családnevüket, mert megérezték bennük a vizuális és hangtani szimbolika kiaknázható többértelműségét.)

Selényi Károly István, Balogh István Vilmos és Tóth István is hasonló, bár szerényebb mágiát

Schömer Ferenc

1898-ban terveste a Bp. II./a (Pesthidegkút)

Máriaremetei rk. templom épületét. 1696 előtt Thalvieser Katalin a svájci Einsiedelnből egy képmásolatot hozott ide, melynek őrzésére 1808-1817-ben kápolnát építettek. Ennek helyére került a mai templom.

Rajna György: Elszámolás a külső kerületek műemlékeiről I.

Budapest 1982/11

Schömer Ervin, Ybl-díjas építész
Papp László, FAIA építész, New Canaan, CT, USA-ban

Magyar Építőművészet 1989. 4-5. szám, 10. old.

Egyetemes építészet

Sporttelep központi épülete egy japán egyesület részére Stockholm (Svédország). Előterv. Építész: Schömer Ervin

pe-vízierőmű, Buchberg

r Wallmann,
écs/Salzburg

űszaki Egyetem Bécs;
Muhar.
l Radler és Erich Hof-
A bécsi Műszaki Egye-
ra, hogy az egyetemis-
égekkel, és megbízást
Az egyetemisták által
avasolták megépítésre.
ány példaszerű épülete

na az a pont, ahol a víz
nyában helyezkedik el,
melvezetés. A kockán
séges, és mégis szögle-
ól a változás egyértel-
ny jellegű.
ek van kitéve, kék acél
umínium hullámlemez

építés helyén csak ösz-
a környezet károsítása

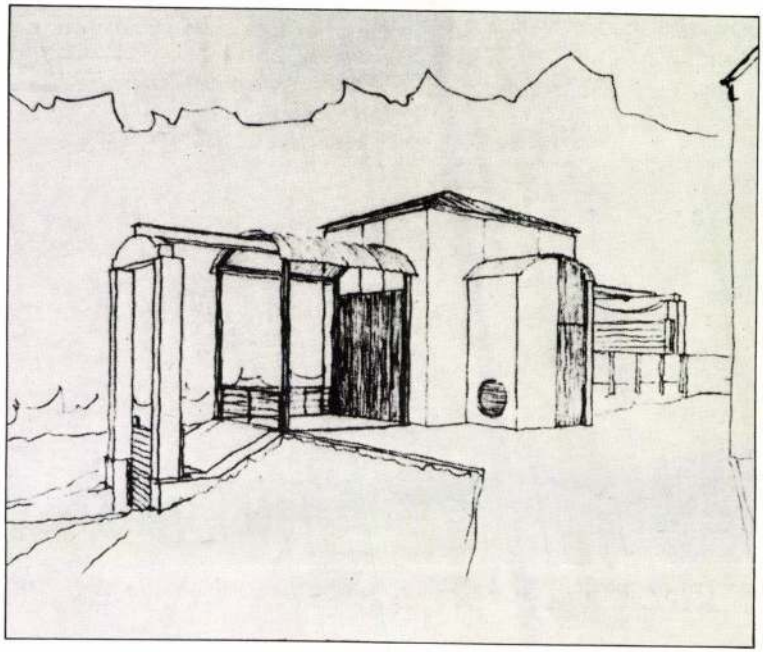

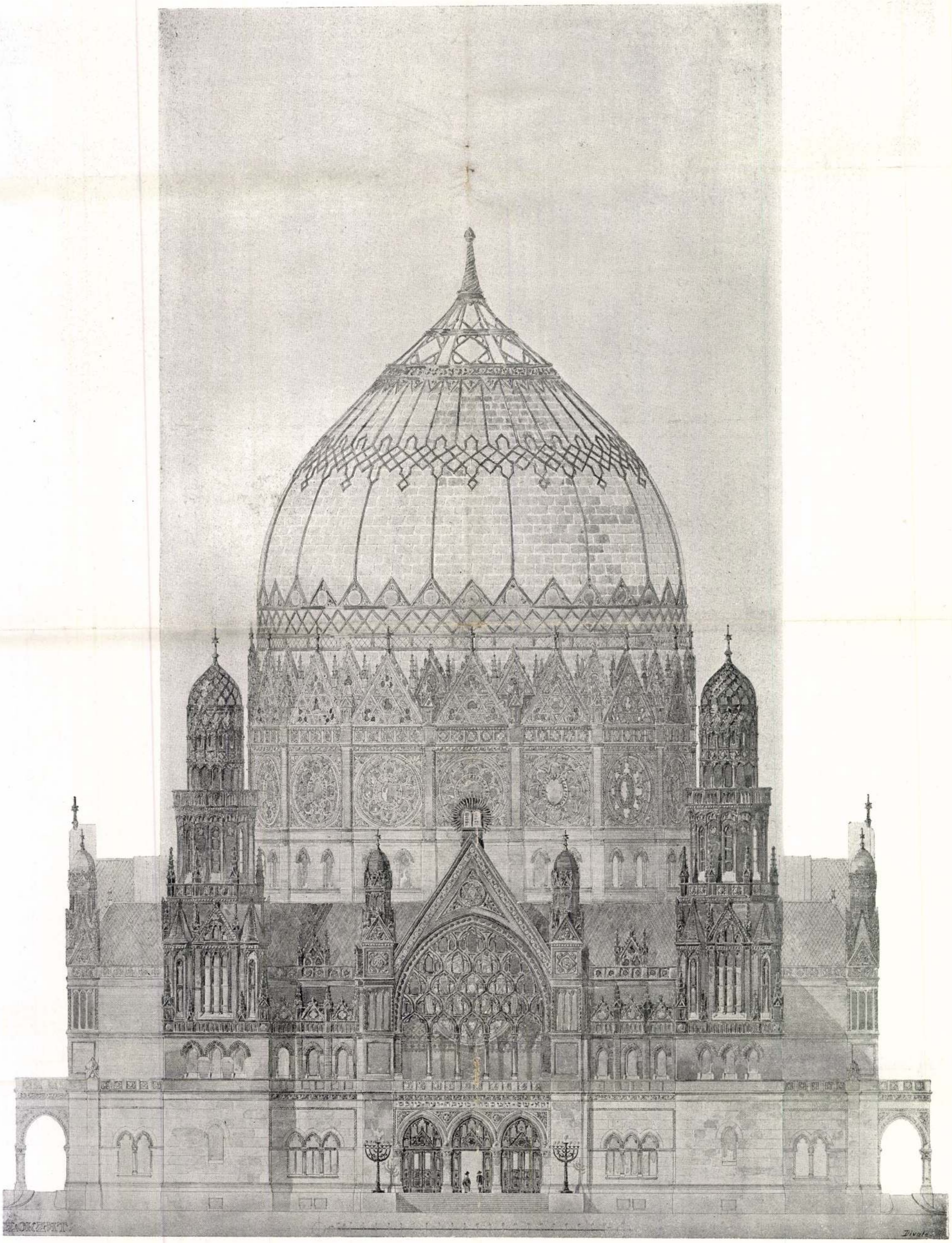

A Budapest-lipótvárosi zsinagóga pályanyertes terve. Főhomlokzat.

Tervezték: *Förk* Ernő és *Schömer* Ferencz.

Foerk Ernő

Schömer Ferenc

Schömer Ferenc

H. Gaál A:

A Budapest-lipótvárosi zsidó templom.

Ismerteti: *H. Gaal* Adorján.

(A VII. és VIII. számú rajzmellékletekkel.)

Azzal a szívóssággal, melylyel a zsidók vallásos életükhöz ragaszkodnak, legalább nálunk, nem állott arányban, a vallás gyakorlataira szánt épületeik terjedelme és kiképzése. Jóllehet a budapesti zsidó egyházközség hatalmas eszközökkel rendelkezett mindenkor, belső és külső viszonyainak rendezésére, ennek mindezideig maradandó jelét még sem adta, hanem megelégedett az egyházi és községi élet szabályozásával. Pedig a zsidó vallási gyakorlatok őstörténeti ereje, a mult idők homályában elvesző eredete és a művészeti élettel való szoros kapcsolata, a sajátos művészi alkotásokra önként kinálkozott. Hiszen csak Salamon király templomának a biblia megőrzötte leírására kell gondolnunk s máris tisztában lehetünk azzal, hogy a legrégibb időben is, a zsidó templom volt a művészeti kincsek tárháza s kiképzés dolgában is, a hatalomnak, a gazdagságnak pregnáns kifejezője. A zsidók hatalmuk tetőpontján, a keleti pompát kedvelték és éppen szoros ragaszkodásuk a buja, érzékileg ható díszítő motívumokhoz, különböztette meg istentiszteletre szánt épületeiket is a többitől, azonban a keleti motívumokhoz való szivós ragaszkodás, templomépítkezésük fejlődését nagyon megbénította, s a legújabb időben jobban csak sablonos alkotásokra vezetett. Igaz ugyan, hogy az építészetben beállott eklekticizmus, a zsidó templomokat is érdekkörébe vonta s a történeti stylusoknak egymásután való feleleventése a zsidó templomok építésének sablonos egyhangúságába is változatosságot hozott, de jellemző typust nem tudott fejleszteni. Így a legújabb időben egymásután merülnek fel a román, góth és olasz renaissance ízlésben épített zsinagógák, melyeken itt-ott mintegy a történelmi tradició kiengesztelése jeléül, keleti motívumok ékeskednek. Az eklekticismus kisérletezésének aztán az lett a következése, hogy a zsidó templomok művészi kiképzésének másodrangú szerep jutott s a zsinagóga-typus elveszett.

Éppen ez okból rendkivül szerencsésnek tartom a *Förk* Ernő és *Schömer* Ferenc készítette tervezetet, mert benne helyes építőművészeti kifejezését látom annak a typusnak, mely a zsidó templom fogalmának pregnans, jellegzetes alakját állapítja meg.

A tervezet művészeti kiképzését tekintve, legalább reám azt a benyomást teszi, hogy az nem most született eszme. Habár a tervezők alaktani tudása bámulatra méltó, mégis a szerkezeti felépítésnek és a díszítő elemeknek ennyire kiforrott újszerűsége, hosszas tanulmányokat kívánó munka eredménye. A mostani pályázat úgyszólván csak kipattantotta a szikrát, mely a tervezők fantáziájában több-kevesebb határozottsággal szunnyadott. A tervezet első pillanatra elárulja, hogy tervezői elsőrendű góthikusok. A góth konstruktiv felépítés már magában véve elismerésre méltó munka, de művészivé a keleti, a mohammedán és mór motívumokkal való összeegyeztetése teszi. A templom külső megjelenésének és belső térhatásának rythmusa elsősorban góth, még pedig a legkellemesebben ható, lágy formákkal dolgozó olasz góth, míg dekorativ elemeit a keleti stylusokból kölcsönözték. Figyeljük meg a kupola belső kiképzését. Első pillanatra a kalifa-sirok és mohammedán, jelesen arabs mosék stalaktit boltozatát véljük látni s közelebbről megtekintve veszszük csak észre itt is a góth szerkezeti törvényt. Míg a valóságos stalaktit-boltozatok csupán dekorativ jellegűek s konstruktiv felépítésük nincs, addig az itt alkalmazott bámulatosan szép hatású intrados felszíne (lásd a VIII. táblát) a góth ívek s ezek alátámasztására szolgáló kis oszlopocskák hálózata, mint tagozott mű fonják be az egész kupolát.

A kupolának ez a keleties hangulata mérsékeltebb módon érvényesül azután az egész belső kiképzésen. A karzatok fölötti hálózatos csillagboltozatok kellemes átmenetet alkotnak az épület alsó részének egyszerűbb kiképzéséhez, azokhoz a részekhez t. i., melyeknek élénk feltűnő kiképzése csak árthatott volna az összes hatásnak. Az épület alaprajzi jellegét (3. és 4. ábra), a belső térhatás alaktani kiképzésében, rendkivül szerencsésen oldották meg. A centrális elrendezés főmomentumát alkotó kupola tér, különösen ahová a szem a belső térhatás megitélésénél okvetetlenül odatéved, kábító pompával van kiképezve, míg az alantabb fekvő, közvetetlenül térhatásukban nem is szemlélhető falfelszínek és szerkezetek inkább csak a tartás jellegének kifejezését hordják magukon.

Az épület külsejének (VII. tábla és 1. ábra) kiképzése a belsővel szoros összhangban van. A kettő egymással elválaszthatatlan egészet alkot. A főhomlokzat kiképzésénél, mindenekelőtt a két torony ötlik szembe. A tornyok felépítésének jellemzésére csak újból ismételnünk kell, hogy azok az alaki tudás bámulatos alkotásai, a keleti minaretnek góth konstruktív alapon való végtelenül ügyes felépítése. A főbejáratnak monumentális jellegét a hármas kapuzat fölötti oromzat adja meg, melynek kiképzése mintegy előkészít a belső térhatás dekoratív felfogására. Az oromfalazat külső oldalát alkotó tagozott mű, a kupola intradosának stalaktit motivumain épül föl, melynek áttört közein átcsillan a hatalmas rózsaablak csillagalakja. Az oromzat két oldalát a saroktornyokkal azonos alapon felépített, fiale-szerű végződés határolja, mely motivum az oldalbejáróknál is ismétlődik.

Valamint a belső térhatásban a kupolatér dominál, úgy a külső kiképzés nyomatékát is ez adja megs Szinte megdöbbentő méretekkel épül fel s hatalma.

MMÉE Kvf 1899. 125-129. l
VII.; VIII. t.
képek és alapr. rh

tömege az orthogonális rajzban túlságosan nagynak tűnik. Térhatása azonban sokkal kedvezőbben alakul. A kupola, mint az eurythmikus elrendezés középpontja a térbeli perspektiva következtében tömeghatásából okvetetlenül veszt s így feltétlenül belesimúl a környezetbe. Hogy tervezői is ezzel a ténynyel számot vetettek, abból is látható, mert a kupola dobjának alsó sávját csak a feltétlenül szükséges világosság nyerése céljából törték át ablakokkal s egyébként tagozását teljesen elhanyagolták. A kupoladob középső sávját képező rózsaablakkoszorú annál dúsabban kárpótol az alatta lévő rész egyszerű kiképzésével szemben, míg az egésznek a szó szoros értelmében vett koronáját, a legfelső oromcsipkézet adja meg. A csipkézet mögül emelkedik ki a szintén szerencsésen tagozott kupolatest, mely felül gömbben végződő csúcsban fut össze. A kupola körvonalának alakja a modern góthika kupoláját egyezteti össze a mohammed-kupolaformával. A kupola körvonalának és térhatásának sikerült és szellemes megoldása adja meg az egész épület elrendezésének keleties zamatját.

Szinte ellentmondásnak tűnik, de valójában tény, hogy külső és belső térhatásában ennyire jellegzetes, változatos épület szigorú, mondhatnám tiszta akadémikus alaprajzon épül fel. Az alaprajz a görög keresztalakból indul ki, melynek magját a négyzet, mint kupolatér alkotja. A kereszt szárnyait a karzatok foglalják el, míg a főhomlokzat felé nyúló ágat előcsarnokszerű építmény bővíti meg. Az egész elrendezésnek, az előcsarnok és az épületnek evvel szemben levő oldalához csatolt mellékhelyiségeket magában foglaló csoportozata, hosszúkás alakot kölcsönöz, mely körülmény a kupolának külső térhatását csak kedvezőbbé teszi. Az alaprajzok helyiségeinek csoportosítása, a karzatokra közlekedő lépcsők elosztása és megoldása szintén természetes következetességgel vannak helyeikre szétosztva, úgy, hogy a dynamikai felépítés semmiféle különös támasztó rendszert nem kivánt meg. A közönség közlekedésének lebonyolítása a legegyszerűbb módon történik, ami ilyen nagy tömegnél megbecsülhetetlen előny. A hívők padsorainak hosszúkás elrendezése a néző szemét okvetetlenül a legszentebb hely, az *Al Memor* felé irányítja mely az egész belső térbeli elrendezésnek mintegy távlati középpontjává válik.

A telek, a melyre a templom építendő lesz, az V-ik kerületben, a Szalay, Szemere, Markó és Koháry utcák között fekszik és

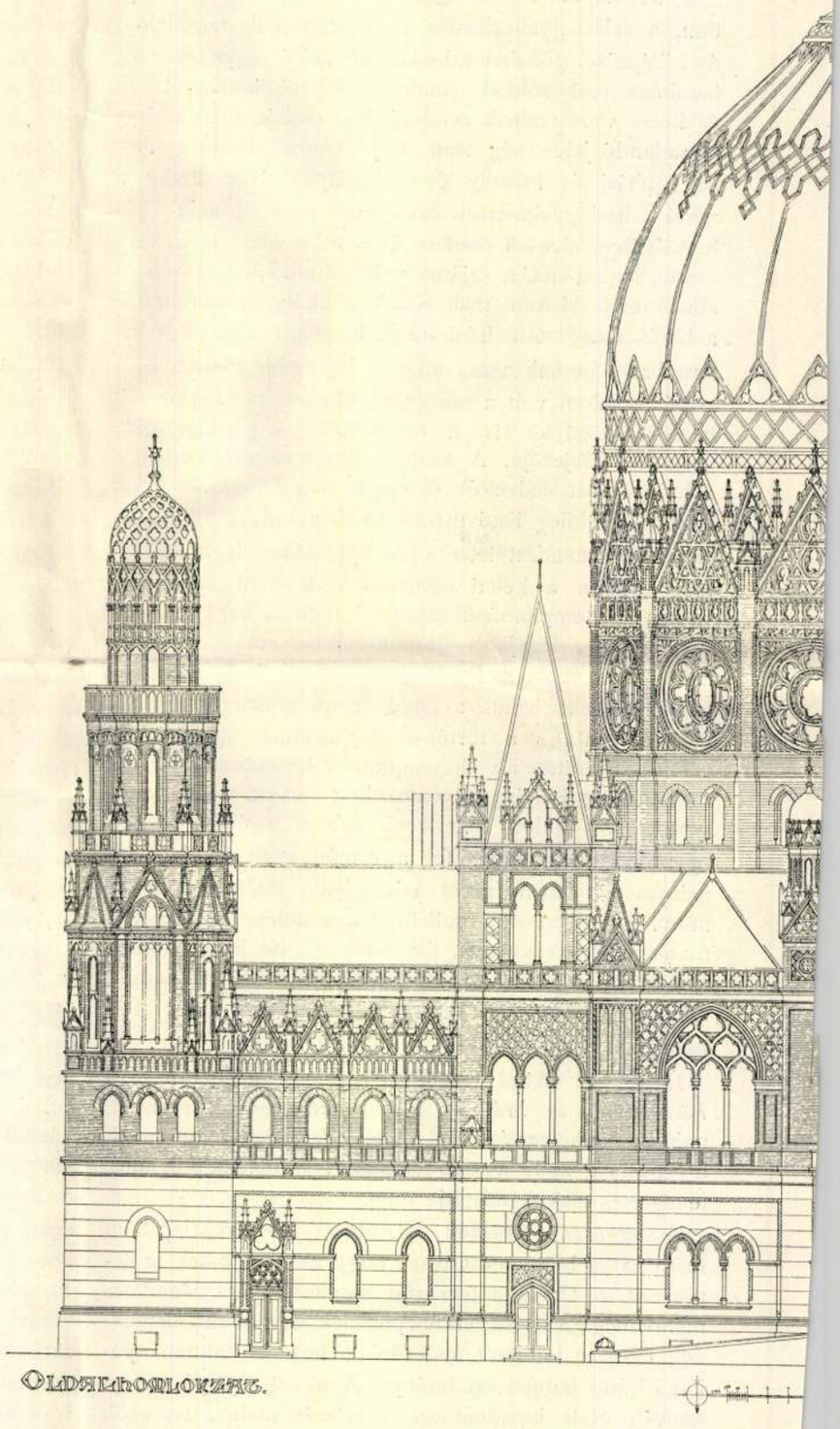

1. ábra. A budapest-lipótváros
Tervezték:

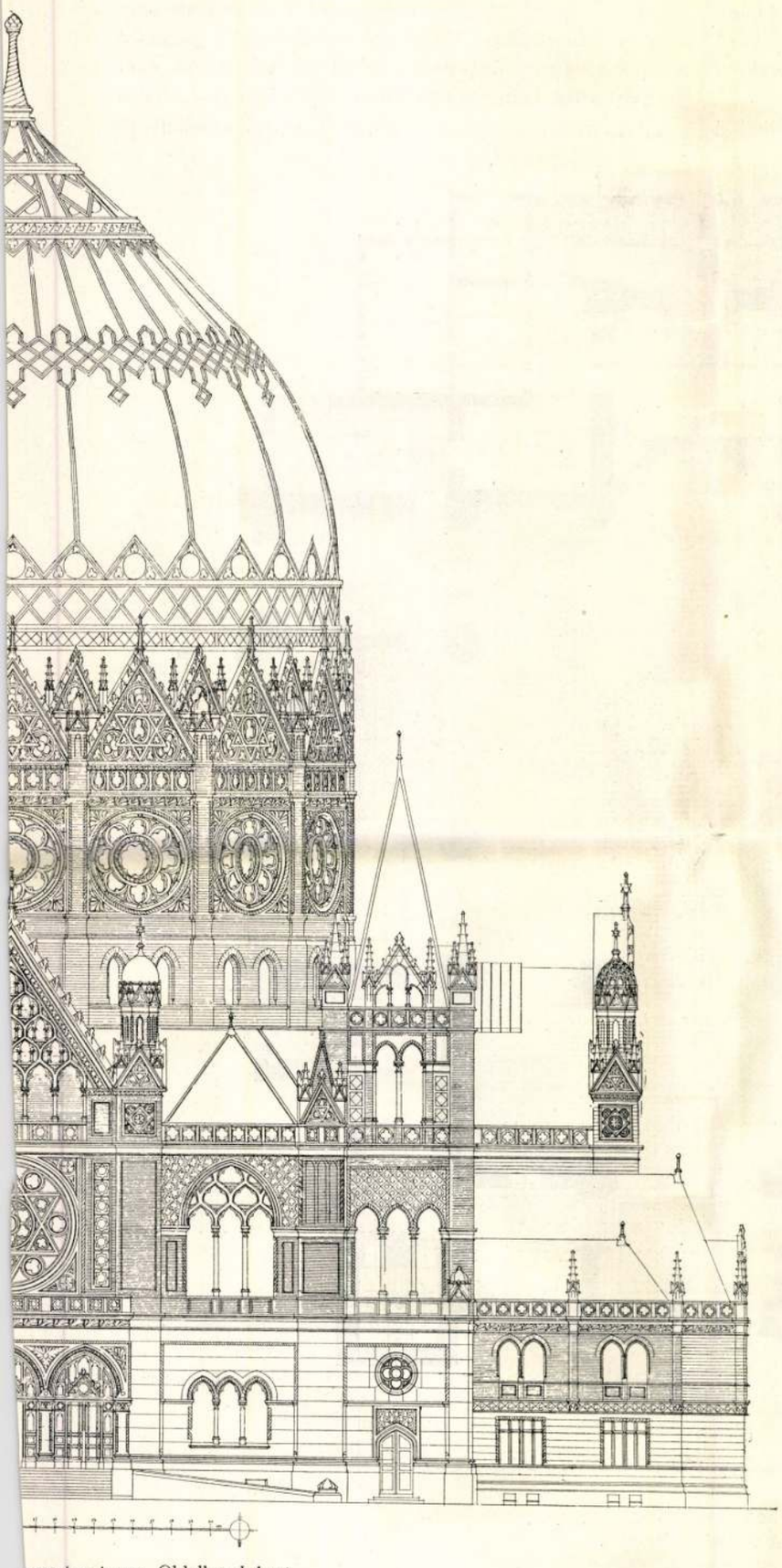

nyertes terve. Oldalhomlokzat.
őmer Ferenc.

kiterjedése 2214·06 □ öl. Már a telek szituálása is megkívánta, hogy ide helyesen csak középpontos elrendezésű épületet lehetett tervezni.

A templomépület monumentális tényezője a kupola, a talajszíntől 75·60 *m* magasra emelkedik. Az épület hossza a középtengelyen mérve 79·40 *m*, melybe a főhomlokzatot határoló két torony 1·60 *m*-nyi előugrása nincs beleszámítva. A szélesség az oldalakon elhelyezett kocsialáhajtókon kivül 64·00 *m*-t tesz, a kocsialáhajtókkal együtt pedig 72·50 *m*-t. Az egész elrendezés beépített területe 4565 m^2-re rug.

Az épület úgy van szituálva, hogy a hármas nyílású főbejáró nyugatra esik s a szentély a főbejáróval szemben keletre néz. A közlekedés lebonyolítására mindössze 10 bejárót terveztek, melyek úgy oszlanak meg, hogy a főbejáróon kivül a férfiak részére 1—1, a nők részére az oldalhomlokzatokon 3—3 s ezenkivül az orgona-emporiumhoz, a gondnok lakásához, a szolgalakásokhoz, az énektermekhez és a funkcionáriusok szobájához külön bejáró vezet. Valamennyi bejáró kényelmes előcsarnokkal van kapcsolatban.

Ami az ülőhelyek elosztását illeti, arra nézve a következő adatokat említhetjük meg: a földszinten 1801 férfi-ülőhely van elhelyezve; a nők számára a karzatokon 1754 ülőhely jutott. Ezeken kivül 17 páholy nyert elrendezést egyenként 4 üléssel, úgy, hogy a páholyok is 68 személynek szolgálnak ülőhelyül. Ilyenformán a 3 karzat befogadó képessége 1822 ülőhelyre bövül. Az itt felsorolt helyeken kivül, a szentély mögött, az orgona-karzaton is 102 személy számára gondoskodtak ülőhelyről.

A tervezők igen szerencsésen oldották meg a hétköznapi istentisztelet részére szolgáló helyiség elrendezését is. Ez az imaterem ugyanis az előcsarnok felett, a szentélylyel szemben van elhelyezve, miáltal lehetővé vált, az ülőhelyeket — számra nézve 90-et — itt is kelet felé fordítani.

Valamennyi közlekedésre szánt folyosó, mind a földszinten, mind az emeleten 2·00 *m* szélességű, csupán a szentély előtti rész szélessége nagyobb, 3·20 *m*, illetőleg a két oldalon 3·90 *m*.

A zsidó templomok alaprajzának kifejtésénél rendesen sok nehézséget okoz a ruhatárak és árnyékszékek célszerű elhelyezése. Ennél a tervnél ezek a helyiségek is, mintegy önként kinálkozólag találták meg helyeiket. A főbejáróónál levő tágas előcsarnokból nyilólag jobbra és balra a férfi-ruhatárakba

jutunk, míg a déli és északi előcsarnoknál 1—1 oldalon a ruhatárak a másik oldalon az esketési gyülekező termek helyezkednek el, mely utóbbiak egyenként 75·20 m^2 területűek.

A templomi funkcionáriusok és előljárók szobái a szentély megett, az orgona-emporium alatt vannak elhelyezve, külön-külön előszobával és klosettel. Ugyancsak az épület hátsó szárnyában nyertek elrendezést az ének és karpróbák számára szolgáló termek tágas előszobával.

A földszinten és az emeleti karzatok mellett 48

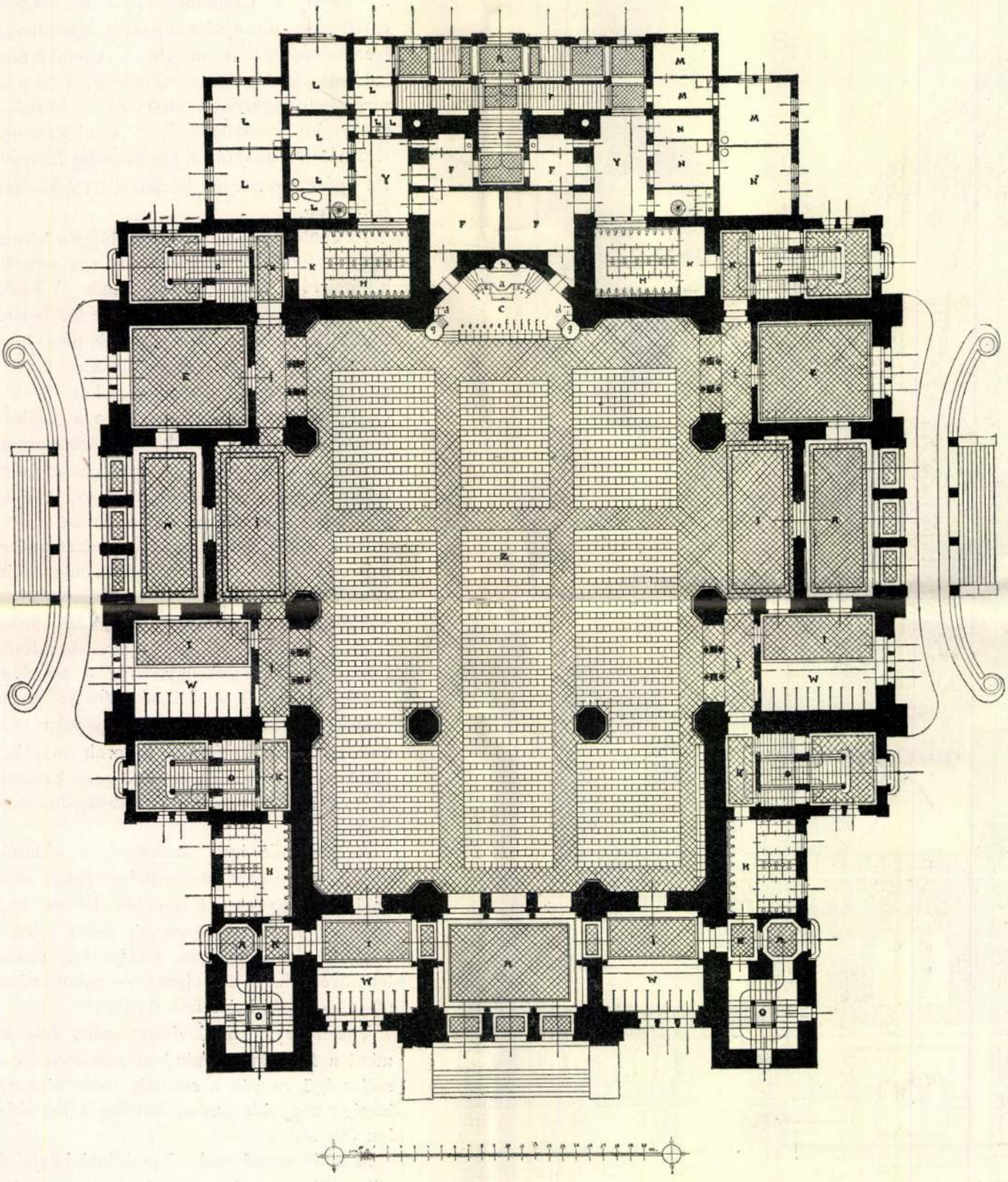

2. ábra. A budapest-lipótvárosi zsinagóga pályanyertes terve.
A földszint alaprajza.
Tervezte: *Förk* Ernő és *Schömer* Ferencz.

A = Előcsarnok. — *C* = Szentély. — *E* = Esketŏ termek. — *F* = Rabbi és hitközségi előljárók szobái és előszobái. *H* = Closettek. — *I* = Közlekedő folyosók. — *K* = Lépcső-előterek. — *L* = Gondnok lakása. — *M* és *N* = Szolgalakások. — *O* = Karzati lépcsők. — *P* = Házi lépcső. — *X* = Ruhatárak. *Y* = Légudvarok. — *Z* = Ülőhelyek.

árnyékszéket helyeztek el. Ha még megemlítjük, hogy mindezen helyiségeken kivül, az épület keleti, tehát hátsó oldalán a gondnok és két szolga lakását találjuk, úgy a tervezet lényeges beosztását mind felsoroltuk.

Az egész épület fűtésére és szellőzésére szolgáló készülékek a pincében vannak elhelyezve.

Visszatérve a templom belsejébe, megemlítendő, hogy a belső négyzet oldalhossza 30·00 *m* és e fölött emelkedik

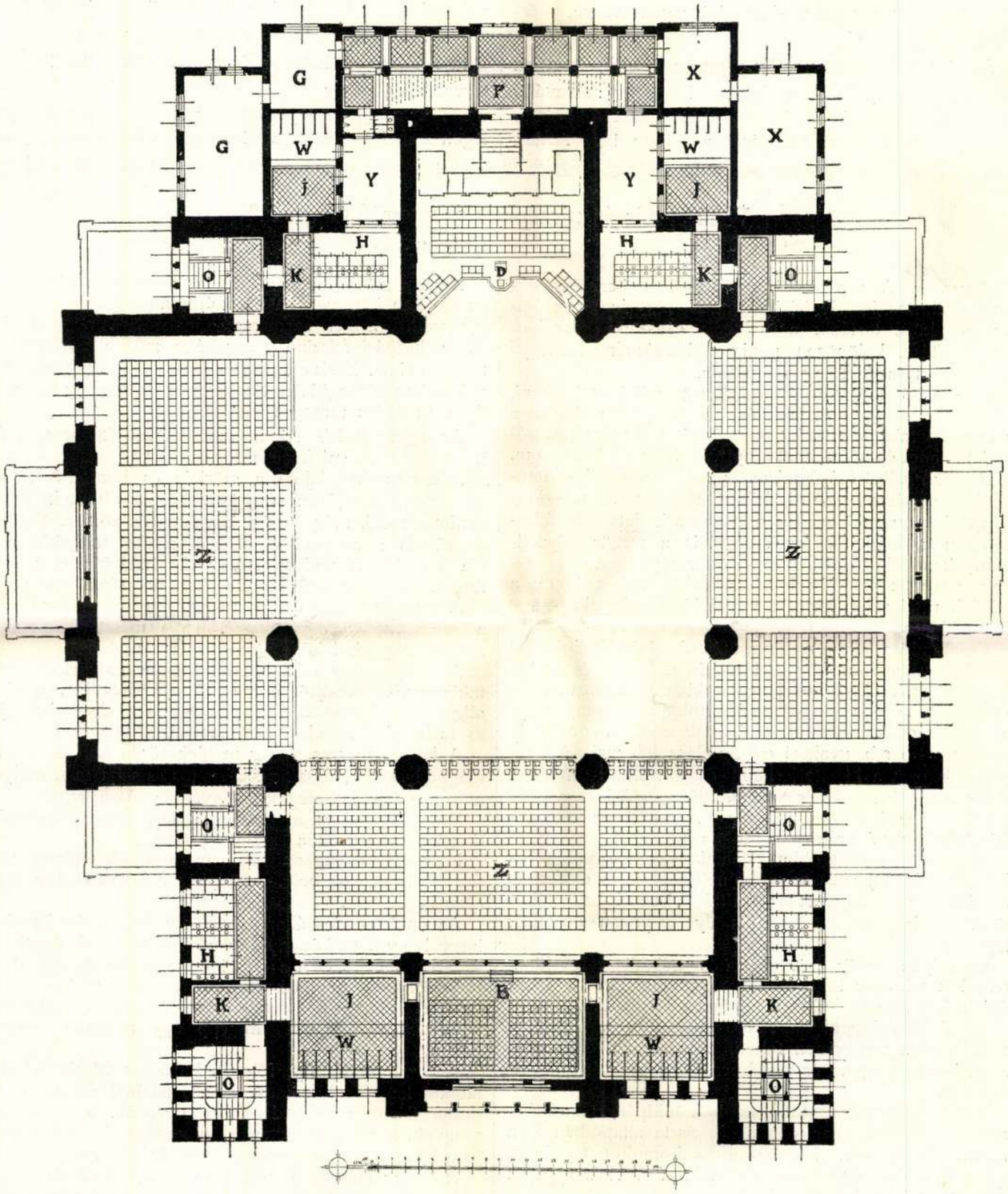

3. ábra. A budapest-lipótvárosi zsinagóga pályanyertes terve.
Emeleti alaprajz.
Tervezték: *Förk* Ernő és *Schőmer* Ferencz.

B = Hétköznapi imaterem. — *D* = Orgona-karzat. — *G* = Ének- és karpróba-szobák. — *H* = Closettek. — *I* = Előterek. — *K* = Közlekedő folyosók. — *O* = Karzati lépcsők. — *W* = Ruhatárak. — *X* = Iroda-helyiségek. — *Y* = Légudvarok. — *Z* = Karzati ülőhelyek.

a belső kupola, melynek zárópontja a talaj fölött 43·00 *m* magasságban van. A négyzetből az átmenet a kerek kupolába négy sarokív és 8 pendantíf segítségével történik.

A külső 16 szögű kupola-dob felett emelkedő védő kupola patinázott vörösréz-bádogból van tervezve, mérsékelt aranyozással.

Az épület anyagát illetőleg megjegyezzük, hogy az monumentális jellegéhez híven, kizárólag ellentálló anyagból van gondolva. Igy kivül az épület földszintje faragott kővel volna burkolva, a felette lévő falakat pedig színtéglafal és terrakotta alkotná, ez utóbbiak a megfelelő tompa szinekben volnának előállítandók.

Az előcsarnok, valamint a templomcsarnokok padozatát kelheimi lapok burkolnák, mely tartós és könnyen tisztán is tartható. A csarnok belső falai stucco lustróval volnának készítendők és mozaik felrakással díszítendők. Az alárendeltebb részek festett díszt nyernének.

Ime lényeges ismertető jegyei ennek a nagyszabású tervezetnek, mely belső értékéhez méltó elismerést nyert s felépítésével székes-fővárosunk világvárosi jellegéhez méltó, kiváló művészi becsű alkotáshoz fog jutni.

Vasútépítés és ujraépítés csuszamló talajban.*

Soulavy Ottokár-tól.

Bevezetés. A vasútépítő mérnök legnehezebb, leghosszadalmasabb, legháládatlanabb és legfárasztóbb munkái közé tartozik a vasútnak csuszamló talajban való építése, különösen pedig e létesítményeknek jó karban tartása, illetőleg megújítása.

Erre való tekintettel szolgálatot vélek teljesíteni, midőn e téren szerzett sok évi tapasztalataim alapján a csuszamló talajban történt vasútépítésről és ujraépítésről észleleteimet és nézeteimet a nyilvánosság elé bocsájtom.

A csuszamló talaj fogalma. Az idősebb képződményeket rendesen szilárd kőzet alkotja; a tulajdonképpeni csuszamló talajt rendesen csak fiatalabb fokozatokon találhatjuk és ezek közül is a tertiär képződmények veendők figyelembe, különösen pedig a «*neogen*»-nek nevezett újabbkori képződmény az, melynek a később részletesen körülírt vasúti létesítményekre nagy fontossága van.

Csuszamló talajban való vasútépítéssel és újraépítéssel leginkább Magyarország déli részén a Dráva és Száva folyamok közt fekvő hegyláncolatokban foglalkoztam. Az országnak ezt a részét paläontologiai szempontból a gasteropodák, cerithiak, viviparíák, cardiak, congeriak, pectek, unio stb. gyakori előfordulása jellemzi. A congeria fokozat a legelterjedtebb és áll: *kékes-szürke és fehér márgából, márgás palából, kék agyagból, keményebb szürke agyaglerakodásból, homokrétegekből* és *mészkőképződményekkel* lerakott homokos agyagból.

Legfölül televényföldet találunk, mely azonban helyenként a talaj alatt nagyobb mélységben is előfordúl, a mi arra vall, hogy az eredeti talajfelszínt lecsuszamlott tömegek betakarták, miért is ily helyeken óvatosak legyünk.

Csekélyen lejtős, vízmentesítés nélküli völgyekben feloldott televény föld lapokat alkot, melyekre a vasút építésekor szintén különös figyelmet fordítsunk.

A tulajdonképpeni csuszamló talajt, főleg a majdnem vízáthatatlan talajnemen fekvő, váltakozóan előfordúló szürkés-sárga agyag és vízátbocsájtó homokrétegek jellemezik.

A szürke agyag legtöbb esetben földpáttartalmú kőnemek szétmállásakor keletkezik, tiszta állapotban igen ritkán fordúl elő. Ha 30—40% homokot tartalmaz, sárga homokos agyagnak nevezzük. A szürkés agyagot a vasvegyületek barnára festik.

Néha a szürkés agyagot kékes agyagrészek hatják át, ez esetben könnyen hasad, szétdarabolódik és cohesiója megszűnik. Ennek az agyagfajtának alaptömege okkersárga, hasítási felszíne pedig kékes-szürke, zsírfényű és teljesen sima. Ezek a hasadó vagy repedő felszínek nagy mértékben elősegítik a viz beszivárgását, mely ha megfagy, az egész tömeget meglazítja.

Az agyag átalában igen veszedelmes földnem, ezért nagy óavtossággal kezelendő.

A csuszamló talajnál a szürkés és homokos agyag alatt gyakran egészen vagy kevésbé tiszta homokrétegek fordúlnak elő, még pedig kovahomok zöldes, szürkés és sárgás színezettel és világos-szürke földpáthomok. Ha ez utóbbit nedves agyag tisztátalanítja el s igen finom, sívóhomoknak, illetőleg kenőhomoknak nevezzük.

A szürkés agyag és homokrétegek közt lépnek fel a *mésztartalmú agyagnemek.* 10% mésztartalomnál a szürkés agyagból kékes (meszes) agyag lesz.

A *kékes agyag* néha homoktartalmú és csekély mértékben vízátbocsájtó; ha homok nincs benne, a vizet alig ereszti keresztül. Ily minőségben a vizet átbocsájtó és felázó földnemek alsó fekhelyét alkotja.

A kékes, meszes agyag meglehetősen szilárd, de ha megnedvesedik, felszíne szappanos és sima lesz, melyen a felette fekvő tömegek könnyen lecsúsznak.

Helyébe gyakran a *palás agyag* lép, mely a csuszamlás dolgában ugyanezt a szerepet játsza.

Ha a kék agyag nagyobb mennyiségű meszet vesz fel, «márga» lesz belőle, melyhez a kékes-szürke színű *opuk* is tartozik.

Az opuk rendes állapotában oly szívós és kemény, hogy hegyes csákánynyal is csak nehezen fejthető, ha azonban levegő és víz éri, igen gyorsan mállik, darabokra hull és pépessé lesz. Erre való tekintettel az opuk-ot is nagy figyelembe részesítsük. Ez a földnem vízátbocsájtó rétegek alatt épp úgy működik, mint a kék agyag.

A *csuszamlós talajt* főleg a hullámos felszín, a lejtőn látható kagylós kitörések, a lejtő lábánál mutatkozó kidudorodások, vízszakadások és barázdák, a teknőszerű völgyek, a lapos hegygerinc, a gazdag felszíni tagolás és végre a számos forrás és mocsár jellemezi.

A csuszamlások fogalma és okai. A földtömegek egyensúlyállapotának megzavarása, az anyag megváltozott cohesiójának és ellentállásának következtében beállott mozgása: a *csuszamlás.*

Az egyensúlyállapot megzavarása beállhat, ha a földtömegek mozgását vagy leszakadását közvetetlen előidéző *külső erők nagyobbodnak*, vagy ha a *belső passzív*

* Előadta a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet út-, vasút és hídépítési szakosztályának 1898. évi április 14.-én tartott ülésében. E cikkely az előadás elméleti részét tartalmazza s magában is önálló egészet alkot; a gyakorlati részt, mely független ettől, a legközelebbi füzetekben közöljük. *A szerkesztőség.*

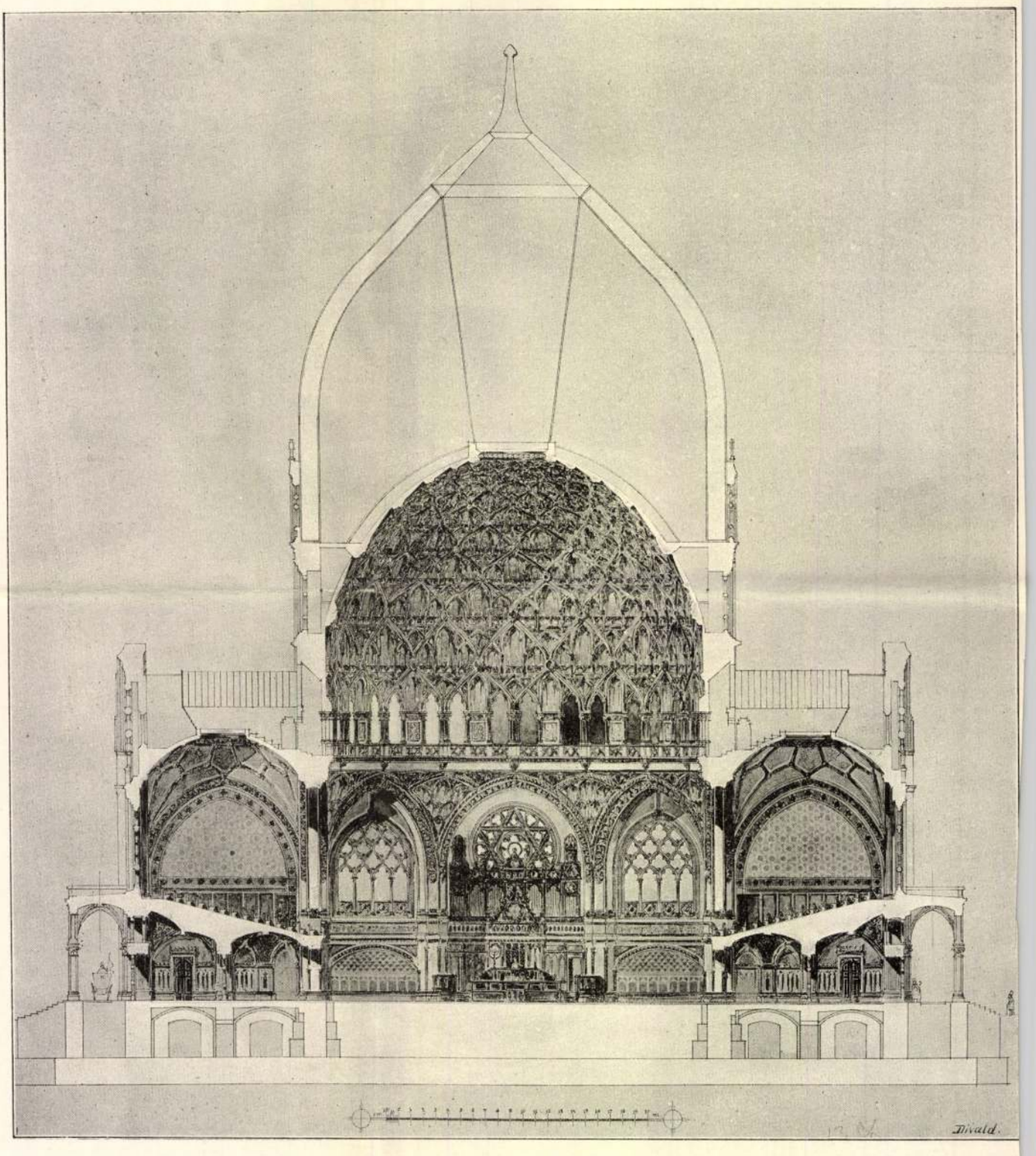

A Budapest-lipótvárosi zsinagóga pályany

Tervezték: *Förk* Ern

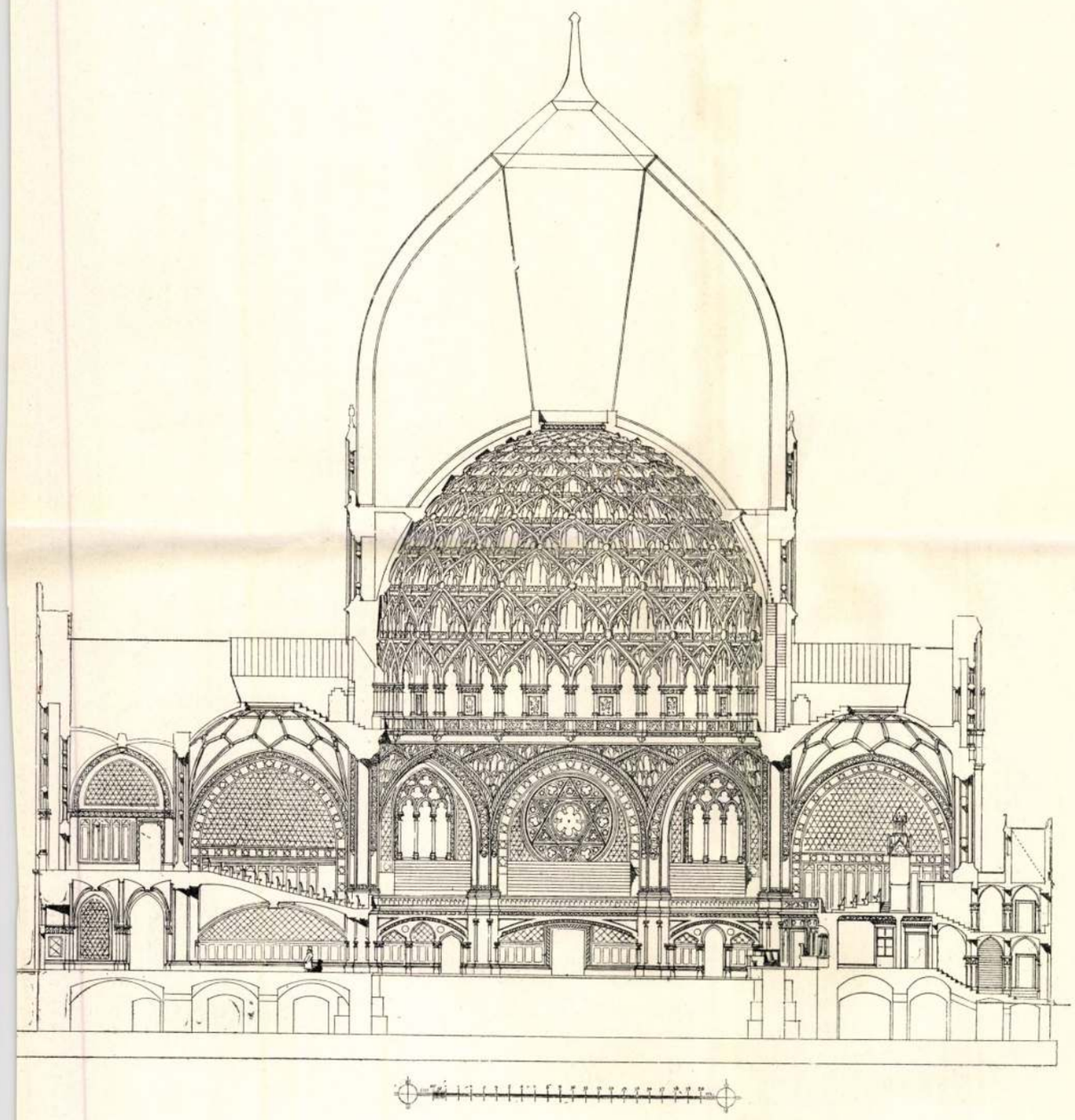

terve. Kereszt- és hosszanti metszet.

chömer Ferencz.

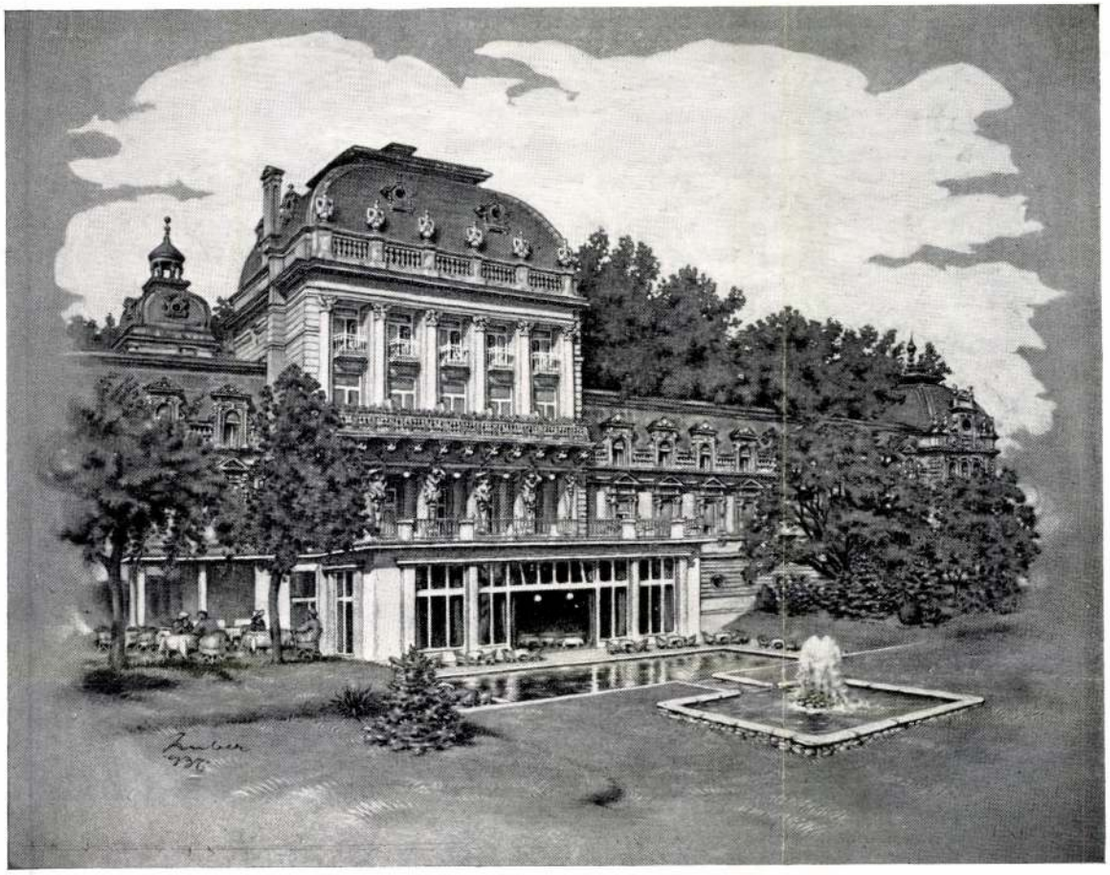

Szent Lukács-gyógyfürdő dunai homlokzata — St. Lukasbad in Budapest. Ansicht von der Donau.

Szent Lukács Gyógyfürdő Budapest

St. Luke curative bath Budapest. A health-resort open winter and summer

Téli-nyári rheumagyógyhely.

A teljesen újjáépített és tökéletesen berendezett fürdő és szálloda a Duna mentén, a Margit-híd budai hídfőjénél, a Józsefhegy tövében, 3500 négyszögöl területen, árnyas parkban fekszik.

Források. A Lukácsfürdő kénes, meszes, rádióaktiv hévvizei nagy mélységből fakadnak. Hőmérsékletük a 64 C.-fokot is eléri. Vízhozamuk több millió liter naponta. A források hatalmas iszaprétegen át törnek elő és hozzák felszínre a Szent Lukács-gyógyfürdő híres iszapját. Az iszaptó hőmérséklete 38–40 C.-fok, benne a betegek télen-nyáron szabadban fürdenek.

Rheuma-osztály. A gyógyfürdő első emeletét foglalja el a nyolc-, hat- és háromágyas szobákkal berendezett társas rheuma-osztály. Ez tökéletes egészségügyi berendezésekkel van ellátva és a szükséges fizikotherápiás készülékekkel is fel van szerelve.

A gyógyfürdővel közvetlen kapcsolatos a kitűnő berendezésű **gyógyszálló,** kizárólag a Dunára néző szobákkal, elsőrendű ellátással. Állandó orvosi felügyelet. Zárt folyosók, felvonók a fürdőkhöz. Központi forrásvíztűtés.

Ivócsarnok. A napokban nyitotta meg a Lukácsfürdő új, nemes architekturájú, úgyszólván kizárólag természetes márványból készült ivócsarnokát. Az oszlopcsarnok maga Nagy-Magyarország összes bányáinak nemesmárvány-termékeit magában foglalja. A Millenáris kiállítás idejére készítette hazánk kőfaragó ipara azon rendeltetéssel, hogy Ferenc József őfelségének a megnyitási ünnep alkalmából díszes gloriette gyanánt szolgáljon. A benne helyet foglaló kutak közül a Szent Lukács-forrás fehér ruskicai, a Kristály és Ivókút pedig dunamenti márványból készült.

A forrásvíz kivezetése megoldás tekintetében mentes minden fémelzáró alkatrész használatától, a víz levegővel csakis a kibuggyanás pillanatában érintkezik, az elfolyás pedig állandó, úgyhogy minden pohár tökéletes emanációval és változatlan vegyi összetétellel bíró vízzel lesz megtöltve.

A csarnok télen fűtve van és hygienikus berendezésével minden tekintetben megállja az újszerű igényekhez támasztott követelményeket.

Az épület tetőzetén felbuggyanó cascadeszerű vízesés stilszerű figyelmeztetés a nagyközönség számára a csarnok balneologiai rendeltetésére.

Gyógytényezők. Kénes, meszes hévvizű, rádióaktiv iszapfürdő. Iszapgöngyölések. Kénes kádfürdő. Szénsavas fürdő. Thermális bélfürdő. Vízgyógykezelés. Thermál-vizű férfi- és női uszoda, napfürdő. Thermál-vizű gőzfürdő. Ivókúra. Physikotherapia. Ultra rövidhullámú kezelések. Gyógymassage. Zander. Diétás-kúra. Fogyókúra. Röntgen-laboratórium, orvos-chémiai laboratórium.

Gyógyjavallatok. Mindennemű rheumás megbetegedések. Izületi, izom, környi, idegrendszer és egyéb mozgásszervi megbetegedések. Vérkeringési zavarok. Thrombozisok utókezelése. Chrónikus izzadmányok. Női megbetegedések. Törések, sérülések, sportsérülések utókezelése. Ivókúrák a gyomor hurutos bántalmai, gyomorsavtúltengés, hólyag és a vesemedence megbetegedései esetében.

*

Az új építkezések tervezési munkálatait **Schömer Ferenc** építészmérnök végezte, a bútor-tervezést **Korody György** és **Ribáry Alajos** építészmérnökök, a kőműves- és vasbetonmunkákat **Koch Károly** építőmester, építési vállalkozó. A többi iparos-munkálatokat az alábbi vállalkozók végezték: az ácsmunkákat:

Tér és Forma
1937. 9. 24.

MORSZYN

Kurort in Polen

Kurort Morszyn liegt in Polen an der Eisenbahnlinie Stryj—Stanislau in 325 M. Seehöhe in einer sehr schönen waldreichen Gegend.

Eigentümer des Kurortes ist die Gesellschaft Polnischer Ärzte in Lemberg, welche die Einkünfte von der Saison und der Salz-, sowie Bitterwasserproduktion zu Gunsten der Witwen und Waisen der Ärztemitglieder verwendet.

Der Kurort wird jährlich von etwa 10.000 Kurgästen besucht, die hier hauptsächlich Magen-Gedärme-, Leber- und Nierenleiden, sowie alle Stoffwechselkrankheiten heilen. Den Kurgästen steht vom Frühjahr 1938 ein neues Kurhaus (130 Zimmer) mit modernem Komfort zur Verfügung, sowie etwa 70 Pensionen. In der Saison vom 1. Mai bis Ende Oktober ordinieren 25 Ärzte in Morszyn.

Morszyn besitzt neben zahlreichen anderen, zwei wichtige Heilquellen, von denen die Bonifaciusbitterwasserquelle ein Unikum in Europa ist, da sie 349.8568 gr. Salz pro Kilogramm enthält. Das Bitterwasser wird in 5 Verdünnungen, warm oder kalt, in einer modernen Trinkhalle verabreicht. Die Produkte der Bonifaciusquelle und zwar natürliches Bitterwasser, Kristallsalz und Bädersalz sind nicht nur in ganz Polen verbreitet, sondern werden auch über See exportiert. Die zweite wichtigste Mineralquelle des Kurortes Morszyn ist die Quelle „zur Muttergottes", welche ein hipotonisches Wasser führt, das sehr gute Resultate bei Nieren- und Leberleiden zeitigt, und sich eines grossen Zuspruches erfreut.

Vorzügliche Moorbäder und Gasbäder, modern eingerichtete Inhalatorien, eine komfortable Kaltwasseranstalt und Massagen gestatten eine vielseitige Behandlung.

Die Heilanstalten des Kurortes stehen unter ständiger Aufsicht der ärtzlichen Fakultät der Universität in Lemberg.

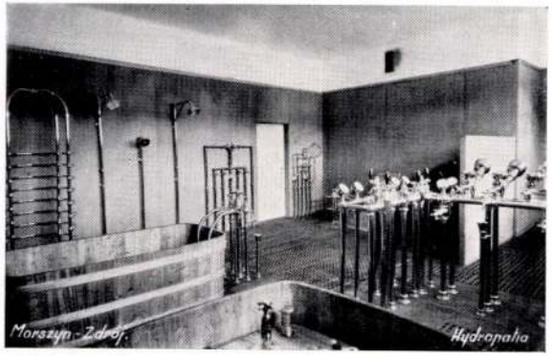

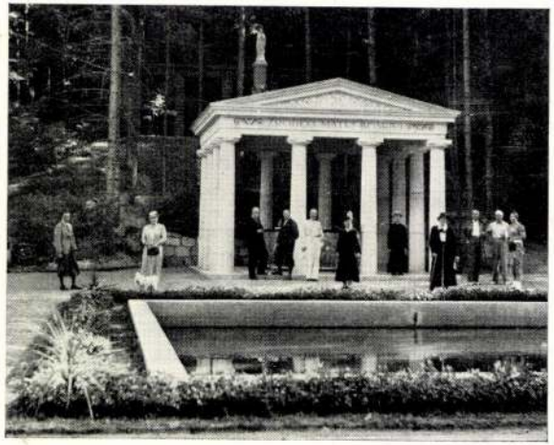

Illustrationen: Oben: Halle der Solbäder, rechts: Fragment der Moorbäder. Unten links: Fragment der Kaltwasseranstalt, Mitte: Trinkhalle der Bitterwasserquelle, rechts: Mineralquelle „zur Muttergottes". Foto: M. Jedryk (Morszyn)

Társalgó — Gesellschaftsraum

Társalgó — Gesellschaftsraum

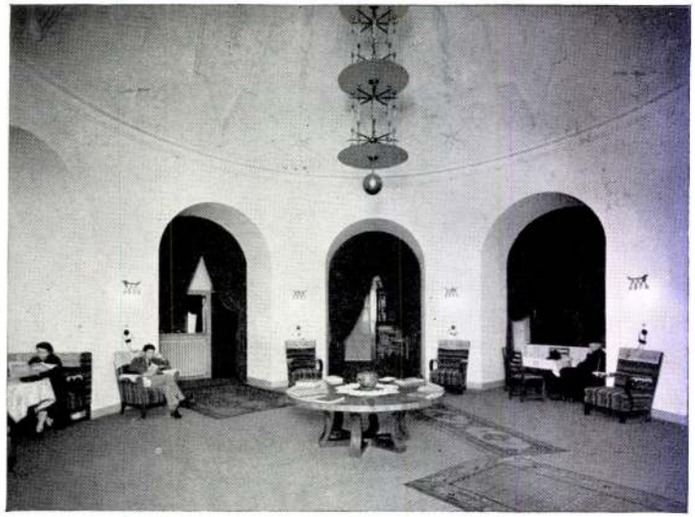

Hall — Halle — Összes felvételek: Seidner

Hellebrand Ödön ácsmester; a bádogosmunkákat: **Bátorfy János** bádogos és szerelési vállalat; az asztalosmunkákat: **Kele Mihály** asztalosárú gyára; a lakatosmunkákat: **Nagy Gyula** lakatosárú gyára; a mázolómunkákat: **Steiner** és **Szimper** szobafestő- és mázolómesterek; az üvegesmunkákat: **Bukova Lajos** épületüveges; a burkolómunkákat: **Balog Ferenc és Társa** burkolóvállalat; a fűtésszerelő munkákat: **Hrauda Károly és Fia** gépészmérnök; a kertészeti munkákat: **Solty László** kertépítő.

*

The bath and hotel, entirely renovated and furnished every modern requisite, lie on the shore of the Danube in a shady park, covering an area of 12.000 square metres.

Springs. The hot-waters of the St. Luke-bath, springing from a great depth, are sulphurous, calcareous and radio-active. The water of the hottest spring has a temperature of 64° C. The daily outflow of the springs is several million litres. The most important medicinalfactor of the bath is the pond, with its bed of mud, fed by the waters of the springs, which burst through a thick layer of the same kind of earth. To this mud the St. Luke mineral-bath owes its fame as an infallible cure for rheuamtism. The temperature of the mud-pond is 38—40° C, and here, in winter and summer alike, patients can bathe in the open air.

Medicinal factors. The sulphurous, calcareous, hot-water, radio-active mud-bath. Mud-packing. Sulphurous tub-baths. Carbonic-acid-baths. Thermal-baths, for intestinal complaints. Water-cure treatment. Thermal-water swimming-baths, separate for men and for

Étterem — Speisesaal

Étterem — Speisesaal

Az étterem terrasza — Terasse vor dem Speisesaal

Ivócsarnok — Trinkhalle

Seidner felvétele

women. Sun-baths. Thermalwater steam-baths. Physicotherapia. Short wawe treatment. Massage-cure. Zander. Dietcure. Weightreduction cure. X-rays laboratory, chemical laboratory.

Cases for which the St. Luke Mineral-bath is indicated. Every kind of rheumatic complaint. Affections of the joints, muscles, peripheric nerves and all organs of motion. Disturbances of bloodcirculation. Aftertreatment of fractures, ruptures and injuries incurred in the course of sport. Drinking-cures in cases of stomach-catarrh, acitidy of the stomach, and of illnesses o fthe kidneys and urinal system.

More beded room section for rheumatism.

The bath hotel. This hotel, adjoining the bath, is furnished in upto-date style and provides first-class accommodation. All guest-rooms face the Danube. The hotel is always under medical supervision. Closed corridors and lifts lead to the baths, and the hotel is centrally heated by the waters of the thermalsprings.

Baloldalt: Iszaptó — Jobboldalt: Iszapgöngyölés — Links: Moorteich — Rechts: Moorpackung M. F. I. felvétele

Schönner Ferenc
építész

Schömer Ferenc

Művészet. 1938. 96, 97. l.

AZ ALAPITVÁNYI FIUOTTHON ÉS IPARI NEVELŐOTTHON TERVPÁLYÁZATA

A Székesfőváros tervpályázatot hirdetett a III. ker., Szél-utcában építendő Alapítványi fiúotthon és Ipari Nevelőotthon terveire. Beérkezett ötvenhárom pályamű, ezekből az I. díjat Schömer Ferenc, a II. díjat Sztojka József, a III. díjat vitéz Martsekényi Imre nyerte. Tíz tervet a bíráló bizottság egyenként 400 P. megvételre javasolt.

Egy külvárosi házsorok közé építendő árvaház nem ösztökéli a művész képzeletét szépséges alkotásokra.

Az első építészeti követelmény, ami szerint az épületnek már messziről el kell árulnia rendeltetését, bizonyos egyszerűséget, barátságosságot követel s inkább a gyakorlati feltételek megoldásai kerülnek a tervezés előterébe. A szűkre szabott hitel-keret is megkötötte a fantáziát. Így az épület külső alakjának rajzai általában korszerű, egyszerű falsíkok, aminek egyetlen díszei az ablaksorok.

Az első díjas Schömer Ferenc valóban megfelel minden követelménynek s érdeme, hogy kibővíthetőségre is gondolt amellett, hogy minden térbeosztása gazdaságos és célszerű. A második díjas Sztojka József tervének külső keretvonalai érdekesen nyugtalanok s kis belső szerkesztési hibák nem jelentenek súlyos hibapontokat. A harmadik díjas vitéz Martsekényi épületterve külsőleg arányos és megnyugtató s apró belső részletrajzolásai könnyen kijavíthatók.

A 400— pengővel jutalmazottak közül Katona Dezső egyszerű, szép külsejű épületet tervezett tömör alapelrendezéssel és jólmegoldott helyiség beosztással. Hibáztatott nyugati elfekvésű hálótermei az év kilenc hónapjában tökéletesen megfelelők és az ugyancsak hibáztatott szellőző rendszere külföldön kedvelt megoldás. Mellette Várady-Szabó Lajos — akinek tervét ugyan nem vásárolták meg — elképze-

is hangsúlyozott, azután köralakú ablakokkal, amik azonban egy árvaházon pazarló díszek. Belső helyiség elrendezése pedig elsőrangú. Horváth Szabolcs, Borbély és Gergely, Wágner és Reichardt, Heysa Károly Nagy Béla és Tobiás Loránd, Henny Ferenc, Gerstenberger és Árvé, ifj. Dávid és Müller László, mind 400.— pengővel megvásárolt terveket alkottak. Ezeknek a terveknek értékelése és rangsorolása nagyon hálátlan feladat és alig lehet elkerülni az igazságtalan osztályozást. Borbély és Gergelynél az egyik homlokzat költséges, a másik barátságtalan, Nagy Béla és Tóbiásnál egy, soklépcsős, árkádos bejáratot látunk. Wágner és Reichardt túlsok ablakot alkalmaz, túligénytelen homlokzatain. Ifj. Dávid és Müller szabálytalan pillér-állításai zavaróan hatnak, Henny Ferenc az uccai homlokzat egységes képét pilléres osztással bontotta meg, Heysa Károly utcai homlokzata egyhangú, Horváth Szabolcs inkább a belső elrendezéssel törődött, Gerstenberger és Árvé Károlynak jó tömegelosztású épületkörvonalai vannak.

A bíráló bizottság nem díjazta ifj. Gyenes és Hübner terveit belső elrendezésük miatt, — a Kronpecherét főleg, mert a főbejárata nagyon lehangoló s Wannerét, mert indoktalanul tulméretezte a beépítést. Kelemen József gondos tervezése mellett túlegyszerűn szerkesztette meg a külső kiképzést.

Több tervnél állítólagos szabálytalanságot talált a zsüri, így Vákár Tibor és Helbig René-énél, mert az épület telekhatár-távolsága egyik oldalon tíz méter helyett csak nyolc, azonban az épület eltolásával egy kiegyenlíthető volna, mert arányos és szép. Szabálytalan lett Torda terve, mert a pince alaprajza hiányzott, Román Miklós, mert sok művészeti és gyakorlati hibája mellett az utcai beépítési vonalat nem tartotta be, Sebestyén Endre, mert a terveket nem írta alá és más feltételeknek sem felelt meg, Timár Márton, mert az előkertbe beépített több rajzról hiányzott az aláírás, Berry Emil terve nem volt komolyan elbírálható.

Harminc terv minősége tekintetében nem érte el a kivánt mértéket.

Az összes pályázati terveknél az építészeknek, mint új kérdés, gondot okozott a légoltalmi helyiségek elhelyezése, azonkívül a szellőztetési megoldások.

Schömer Ferenc

Művészet. 1938. 96, 97. l.

AZ ALAPITVÁNYI FIUOTTHON ÉS IPARI NEVELŐOTTHON TERVPÁLYÁZATA

A Székesfőváros tervpályázatot hirdetett a III. ker., Szél-utcában építendő Alapítványi fiúotthon és Ipari Nevelőotthon terveire. Beérkezett ötvenhárom pályamű, ezekből az I. díjat Schömer Ferenc, a II. díjat Sztojka József, a III. díjat vitéz Martsekényi Imre nyerte. Tíz tervet a bíráló bizottság egyenként 400 P. megvételre javasolt.

Egy külvárosi házsorok közé építendő árvaház nem ösztökéli a művész képzeletét szépséges alkotásokra.

Az első építészeti követelmény, ami szerint az épületnek már messziről el kell árulnia rendeltetését, bizonyos egyszerűséget, barátságosságot követel s inkább a gyakorlati feltételek megoldásai kerülnek a tervezés előterébe. A szűkre szabott hitel-keret is megkötötte a fantáziát. Így az épület külső alakjának rajzai általában korszerű, egyszerű falsíkok, aminek egyetlen díszei az ablaksorok.

Az első díjas Schömer Ferenc valóban megfelel minden követelménynek s érdeme, hogy kibővíthetőségre is gondolt amellett, hogy minden térbeosztása gazdaságos és célszerű. A második díjas Sztojka József tervének külső keretvonalai érdekesen nyugtalanok s kis belső szerkesztési hibák nem jelentenek súlyos hibapontokat. A harmadik díjas vitéz Martsekényi épületterve külsőleg arányos és megnyugtató s apró belső részletrajzolásai könnyen kijavíthatók.

A 400— pengővel jutalmazottak közül Katona Dezső egyszerű, szép külsejű épületet tervezett tömör alapelrendezéssel és jólmegoldott helyiség beosztással. Hibáztatott nyugati elfekvésű hálótermei az év kilenc hónapjában tökéletesen megfelelők és az ugyancsak hibáztatott szellőző rendszere külföldön kedvelt megoldás. Mellette Várady-Szabó Lajos — akinek tervét ugyan nem vásárolták meg — elképze-

is hangsúlyozott, azután korálalku ablakokkal, amik azonban egy árvaházon pazarló díszek. Belső helyiség elrendezése pedig elsőrangú. Horváth Szabolcs, Borbély és Gergely, Wágner és Reichardt, Heysa Károly Nagy Béla és Tobiás Loránd, Henny Ferenc, Gerstenberger és Árvé, ifj. Dávid és Müller László, mind 400.— pengővel megvásárolt terveket alkottak. Ezeknek a terveknek értékelése és rangsorolása nagyon hálátlan feladat és alig lehet elkerülni az igazságtalan osztályozást. Borbély és Gergelynél az egyik homlokzat költséges, a másik barátságtalan, Nagy Béla és Tóbiásnál egy, soklépcsős, árkádos bejáratot látunk. Wágner és Reichardt túlsok ablakot alkalmaz, túligénytelen homlokzatain. Ifj. Dávid és Müller szabálytalan pillér-állításai zavaróan hatnak, Henny Ferenc az uccai homlokzat egységes képét pilléres osztással bontotta meg, Heysa Károly utcai homlokzata egyhangú, Horváth Szabolcs inkább a belső elrendezéssel törődött, Gerstenberger és Árvé Károlynak jó tömegelosztású épületkörvonalai vannak.

A bíráló bizottság nem díjazta ifj. Gyenes és Hübner terveit belső elrendezésük miatt, — a Kronpecherét főleg, mert a főbejárata nagyon lehangoló s Wannerét, mert indoktalanul tulméretezte a beépítést. Kelemen József gondos tervezése mellett túlegyszerűn szerkesztette meg a külső kiképzést.

Több tervnél állítólagos szabálytalanságot talált a zsüri, így Vákár Tibor és Helbig René-énél, mert az épület telekhatár-távolsága egyik oldalon tíz méter helyett csak nyolc, azonban az épület eltolásával egy kiegyenlíthető volna, mert arányos és szép. Szabálytalan lett Torda terve, mert a pince alaprajza hiányzott, Román Miklós, mert sok művészeti és gyakorlati hibája mellett az utcai beépítési vonalat nem tartotta be, Sebestyén Endre, mert a terveket nem írta alá és más feltételeknek sem felelt meg, Timár Márton, mert az előkertbe beépített több rajzról hiányzott az aláírás, Berry Emil terve nem volt komolyan elbírálható.

Harminc terv minősége tekintetében nem érte el a kivánt mértéket.

Az összes pályázati terveknél az építészeknek, mint új kérdés, gondot okozott a légoltalmi helyiségek elhelyezése, azonkívül a szellőztetési megoldások.

~~Baross Miklós és~~

Schömer Ferenc

mint
ich. az OTI visegrádi
tisztviselői lakóépüle-
teinek terve
megvételre javasolva

MMÉEKözl

1943. 38. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Schömer Ferenc

építész

terverte a mária-
remetei templomot
neogot stílusban.

Mód

A pestmegyei székesfehér-
vári egyházmegyéhez
tartozó, Ilidegkút melletti
„Mária-Remete-kápolna"
ismertetése. Bp. 1899.

(41. l. Képpel.

yigazgatóságtól.
- - - - - - - - -

Tárgy: A Müemlékek lajstromának
igénylése.

zágos Bizottságának

Budapest.

1.

eresi a kir. pénzügyigazgatóság, hogy
re vonatkozó 167.000/1934.VII.a
tása érdekében a Budapest székesfő-
omozott müemlékek jegyzékét hivata-
sziveskedjék.

Schömer Ferenc ci

Ervin

Nótöbbséggel meg-
vásárolva-

l.

Halászvárosházakiben

20. l. 58–59 l.

:erkétszáz ötven pengö 68 fillér

Hazafias tisztelettel:

.én

Tégláss József

Hegy Emre

Ipolyfedők

Schömer Ferenc

épitén

Gentmüeml

35. l.

Sássam
Mönnt
mit épise

Schömer Ferenc

Schömer Ferenc építészmérnök,
II. Zsigmond-u. 20. 351-772

Botávb 1940 szept.

Stickelberg.

A kőfallal bekeritett várr
diszlenek, mig a bolthajtásos k
legel. Felirata:

RUINNEN VON ST

Aquarell, mér. a vk. 17.5

Szn
11

Schömer Ferenc

épitész

A bpesti Keleti Károly utcai Érseki Gimnazium és Fiúnevelő Intézet épületének s a vele kapcsolatos templom tervét 1906-ban fenti tervezte, amiből azonban csak a két szárnyépület került kivitelre.

Horvtemplép

36-l.

te kötélre való)

árához) Anyám, ez ő, az én Károlyom!

~~z hiányzott)~~

nem adja ránk áldását)

h drága anyám! Kérjük!

Soha csak ma)

Háskor olyan mint egy falat kenyér--

tudós barátom)

Édes apám ez az úr Csende Károly

kit én nagyon szeretek.

Schönherr Ferenc

l.

Siklósy FKT tört

295. l.

M.D.K.

Schömer Ferenc, épitér

Első díjat nyert a óbudai Szell-utcai fiú otthon terepályázatán és öt birtár meg a hívitelerés műveretésével is.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1938.. LXIX. évf.

máj. 12. sz. 9. old.

M.D.K.

Schömer Ferenc, építész

harmadik díjat nyert a Szt Lukács gyógfürdő reuma-kórházának zárthörű pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1938..LXIX. évf.

dec. 7. sz. 9. old.

M.D.K.

Schönherr Ferenc, építész

harmadik díjat
nyert a Szent Lukács
gyógyfürdő tervpályá-
zatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1938. LIX. évf.
dec. 7. sz. 8. old.

M.D.K.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1938. LIX. évf.

sz. old.

M.D.K.

Schörner Ferenc, építész

2000 pros első díjat nyert a III. ker. Szél-utcai Alapítványi Fiúotthon terapályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1938. LIX. évf.

máj. 5. sz. 9. old.
+ máj 12. " 9. "

MDK

Schrömmer Ferenc

Magánép. eng. Bpesten. Vállalkozók Közl. 1900. jun. 9.

M.D.K.

Schömer Ferenc, építész

Stehlo Ottóval közösen készített terve a szolnoki kaszinóra kiírt pályázaton első dijat nyert.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1896. XVII. évf.
ápr. 8. sz. 4. old.

Schirmer Ferenc, építész. M.D.K.

vezeti a Steindl Imre tervei szerint „francia gót ízléssel" épülő VII. ker. plébánia templom munkálatait.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1895. XVI 6vf.
okt. 22 sz. 1. old.

MDK

Schömer Ferenc, ép.

a bizottság megvételre ajánlotta "Körben négyszög"

jeligés tervét.

A telefon palota pályázata.
Műcsarnok. 1900. 4.sz. 52.old.

MDK

Medgyaszay István, Szabolcs Ferenc,
Schöner Ferenc müépitészek.

---

első dijat nyertek.

A fővárosi kislakás-tervpályázatok./Németvölgyi-ut,
Róna-utca,Kisfaludi -utcában épitendi bérházak./
Képzőmüvészet. 1927. 17-18.1.

MDK

Schömer Ferenc épitész

Az erzsébetvárosi templom épitését Schömer Ferenc épitész vezeti, Steindl Imre tervei alapján.

Galgóczi Istvan: Az erzsébetvárosi új templom alapkő-letétele.

Vas.Ujs.1895.33.évf.43.sz. 711.l.

MDK

Elhalálozott tagok

Schömer Ferenc

A Magyar Mérnök és Épitész Egylet Közlönye
1925. 117.o.

MDK

Schömer Ferenc építész

Magánép. eng. Bp. Vállalk. Közl. 1906. aug. 29.
5. l.

M.D.K.

Schömer Ferenc, építész

Förk Ernővel közösen készített terve nyerte el az első díjat a budapesti zsidó templomra kiírt pályázaton.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Heti Értesitője, Bp. 1899. XVIII. évf. 53. old.

M.D.K.

Schömer Ferenc, építén

Sztehlo Ottóval közösen készített terve a szolnoki kaszinó házépítő bizottság egyesületi házpályázatán első díjat nyert

A Magyar Mérnök- és Epitész-Egylet Heti Érbesitője, Bp.
1896. XV. évf. 68. old.

MDK

Schömer Ferenc, ép.

166785. Kertész Aba dr. I.Apród-u. 800.hrsz. 3 emeletes ház.

Magánépitési engedélyek Budapesten. - Váll.Közl. 1908. jul.29. 3.l.

M.D.K.

Schömer Ferenc, épitész

az óbudai fiúotthon tervpályázatán első díjat nyert.

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Közlönye, Bp.
1938. 72. köt. 154. old.

MDK

Schőmer Ferenc

tervét 300 pengőért megvásárolták.

A balatonfüredi tervpályázat győztesei. Művészet, 1939. 2.sz. 119.l.

MD K

Schöner Ferenc, ep.

Az Orsz.Laképitö Tanács hat áll. bérház épitésere hat csoportban jelölte ki az epiteszeket.
Fenti az I.csop. tartozik.

Az áll,lakásépitö akció.
MEM 1925. XXV. éva. 1-3.sz. 30.l.

MDK

Schőmer Ferenc épitész

MÉ 1913. 7. sz. 14,15.1.

MDK

Schőmer Ferenc építész

Müépitési szakoszt.ok müködése 1927... MMÉEKözl
1927. X.23. 267 l.

MDK

Schömer Ferenc

Dolgozott az új országház épitésének művezetőségében. Számos magánépületet emelt a fővarosban és vidéken. Ő épitette a neszmélyi templomot. A fővárosban épült erzsébetvarosi templom művezetője volt.

Cikk: Az új országház ünnepéhez.

Ország-Világ, 1894. 19.sz. 314.l.

Schömer Ferenc épitèse

Tér és Forma 1939. 208-211.

Budapesti Finnerelő Otthon

H.D.K.

Schömer Ferenc, építész

tervei szerint bérházat épittet az „Gyrár-Magyar Első Alt. Tisztviselő Egylet" a Corvin-tér 5 sz. alatt, 200·800 K. előirányzati összeggel.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf.

szept. 16. sz. 6. old.

MDK

Schömer Ferenc IV.é. épitészhallgató

Pályanyertes tejcsarnok-pavillontervével szerepelt a műegyetemi épitészhallgatók kiáll.-án.

A Ház, 1909. II. 1-2.sz. 52.lap

MDK

Schömer Ferenc

Az I.ker.Németvölgyi-úti I.,II.és III.sz. épületet,
a VII.ker. Róna- és Ujvidék-utcai épület,
a VIII.ker. Kisfaludy-utcai épületet tervezték Megyasszay István, Szabolcs Ferenc és Schömer Ferenc.

Liber Középitk. 26.1.

M.D.K.

Schömer Ferenc, építész

Förk Ernővel közösen készi-
tett terve 6000 koronás első
díjat nyert az új lipótvárosi
zsinagóga tervpályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1899. XX. évf.
márc. 8. sz. 7. old.

Schömer Ferenc, építész M.D.K.

tervét megvették a bpesti telefonpalota pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1900. XXI. évf.

Jan. 17. sz. 4. old.

MDK

Schömer Ferenc, müépitész

a budai kapucinus templom restaurálása körül tevékenykedett. / Fényképe közölve a 19.l.-on./

A budai kapucinus templom ujonnan restaurálva.
Nemzeti Ujság. 1927.máj. 1.

MDK

Schőmer Ferenc,müépitész

teljesen önzetlenül vette át a templom ujjáépitésének müszaki irányitását. A restaurálás eltér az 186o-i években történt átépitédkor belevitt romantikus elemektől, hanem egyhangu döntés alapján az eredeti barokk stilus [illegible] fog érvényesülni.

A budai Kapucinus-templom ujjáépitése.
Nemzeti Ujság. 1927.május 1.

MDK

Schőmer Ferenc, müép.

a kettős rendeltetésü épületet tervezte. Illusztr. Az épület szimmetrikus megoldását a déli végében elhelyezett főbejárat bontja csupán meg, miáltal a bejárati rész épitészeti hangsulyt nyer.

Főhomlokzat. Illusztr. a 98.l.

A Budapest Szél-utcai Alapitványi Fiuotthon Ipari és Kereskedelmi Nevelőotthon.

Magyar Kulturszemle. 1940. 4.sz. 98-100.l.

Schömer Ferenc, müépitész

román stilusban tervezte meg, s régi kápolna köré lesz épitve,melynek tornyát lebontották. A kápolna 1816-ban jött létre.

A szüz Mária kép másolata a svájci Maria Einsiedel kegyhelyen található képnek,melyet Tolvitzer Katalin hozott haza. A kép Trstyánszky birtokos segitségével felállitott deszkabódéban lett elhelyezve,s annyian keresték fel,h. 1807-ben elhalálozván, özvegye épittette át rendes kápolnává.

A Mária-Remetei uj templom.
Vasárnapi Ujság. 37.sz.1898. 45.évf. 630.l.

Schömer Ferenc és Schömer Ervin ép.-k.

tervüket megvették.

A bpesti uj központi városháza tervpályázata.
MMÉE Közl. 194o. 148.l.

Schömer Ferenc, épitészmérnök. MDK

Teljesen ujjáépitett a Szt.Lukács gyógyfürdő.
Az uj épitkezések tervezési munkálatait végezte.

Szent Lukács-Gyógyfürdő.Budapest.
Tér és Forma. 1937. 9.sz.

MDK

Schömer Ferenc, ép.mérn.

Beérkezett pályamü., - ötvenhárom.

Az I.dijat nyerte. Érdeme, h. kibővithetőségre is gondolt. Térbeosztása gazdaságos és célszerü.

Az Alapitványi Fiuotthon és Ipari Nevelőotthon tervpályázata. - Müvészet. 1938. 96,97.l. /Bp.III., Szél-u./

MDK

Várady-Szabó lajos, ép.

bár tervét nem vásárolták meg, elképzelése nyugod
kedves.

Az Alapitványi Fiuotthon és Ipari Nevelőotthon terv-
pályázata. /Bp.III., Szél-u./- Müvészet. 1938. 96,97.1

MDK

Schömer Ferenc, ép.m. tervező — vitéz Márton Ferenc kivitelező

Bp.szfv. Polgármestere több kisebb alapitványt egyesitett s igy a nagyobb tőkéből egységes intézményt alkotott.

Illusztr.-k. Épület. alaprajzok.

Budapest Székesfőváros Alapitványi Fiunevelő Otthona. Tér és Forma. 1939. 11.sz. ~~XXXX~~ 2o7-21o.l.

MDK

Friedrich Lóránt és Schömer Ferenc, ép.-k

" Phönix" jeligéjü közös tervet a birálóbizottság megvételre ajánlotta.

Megtörtént a döntés a tabáni tervpályázat ügyében.
Pesti Napló. 1933. dec. 17. 18.1.

MDK

Schöhmer Ferenc és Ervin

Negyvennyolc pályázó...a Közp.Városháza ujjáépitésére.
Magyarország 194o. márc. 13. 1o.1.

MDK

Friedrich Lóránt és Schömer Ferenc ép.-k

"Phönix" jeligéjü közös tervét a bizottság megvételre ajánlotta.

Döntés a tabáni tervpályázat ügyében.
Nemzeti Ujság. 1933. dec.17. 17.old.

, M.D.K.

Schömer Ferenc, epítés

500 K-ás harmadik díjat nyert a Bárdi automobil cég budapesti, országúti versenyén.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1911. XXXII. évf.
ápr. 19. sz. 13. old.

M.D.K.

MDK

Schömer Ferenc épitész

Magyar Iparmüvészet 1897-98. 324.l.

MDK

Schömer Ferenc

tervezte az Oszlop-u. 35. sz. kéteme-
letes épületet és templomot

Épitő Ipar 1908. okt. 4. 383.l.

Schömer Ferenc, építész M.D.K.

tervei szerint átépített Szent-Lukács gyógfürdőt ismerteti a lap ci közöl egy fényképet az új ivócsarnokról.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1937. LVIII. évf.

okt. 28. sz. 6. old.

M.D.K.

Schönherr Ferenc, építész

terve megvételben részesült a Tabán rendezésére kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1934. LV. évf.
jan. 11. sz. 4. old.

M.D.K.

Schömer Ferenc, építész

első díjat nyert a Vác-
grád-utcai állami bérház
tervpályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1925. XLVI. évf.
ork. 14. sz. 4. old.

.

MDK

Schömer Ferenc

Művészet 1938. 18-19. sz. 96.l.

Schömer Ferenc

Miskolc 1928. IX-13. sz. 76.L.

MDK

Schömer Ferenc

Dezső-u. 1314. hrsz. emeletes ház; terv. fenti

Uj épitkezésre nyert engedélyek. Épitő Ipar 1909. ápr. 11. 141.l.

MDK

ifj. Schömer Ferenc, ép. mérnök

kamarai tag, Schömer Ferenc lett.

Névváltozások és szakcimkiegészitések. MMÉE Közlönye.
1929 V.26 136.1. LXIII kötet 21-22 sz.

SCHÖMER Ferenc

Lipótvárosi zsinagóga pályázatin Foerk Ernővel I. dijat nyert 1899

GERLE János - KOVÁCS Attila - MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar építészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990 51.p.

Ifj. Schönes Ferenc

épített a Tanácstörténársaság alatt részt vett a fővárosi műemlékek felvételében.

Dr. Bacsa Géza: Műemlékvédelem a magyar Tanácsköztársaság idején Bp 1964.

452.o.

vonalak keretébe ágyazott élénk színeket kedveli *Jassuch Antal*. Felfogása nem mentes a nyerseségtől, olykor a rikító színezéstől sem riad vissza, előadásmódja mégis lebilincselő. A kép egészének harmóniája gyakran hiányzik, de a részletek néha meglepően finomak és erőteljesek. Jó érzéke van a vonalvezetés és a tömegek elosztása iránt. (Felvidéki táj, Pipa utca.). Figyelemreméltó tehetség a somorjai *Prohászka István*. Művészete korántsem állapodott még meg. Egyik képén szinte a primitívséggel határos megoldást láthatunk (Két kocsi), a másikon önkényes bizarrságra hajlik (Csendélet viharban). Ezek mellett azonban pl. a Zápor című olajfestménye érett komponáló érzékről, a fény és árnyék hatásának mesteri felépítéséről tesz tanuságot. Rengeteg kifejező erő árad e kisméretű képről, mely a kiállítás egyik legmegkapóbb élményét nyujtja. A Sajó völgye elevenedik meg a pelsőci *Vajszada Károly* ecsete nyomán. A művész képei apró színfoltokból tevődnek össze. Jellemző ebből a szempontból a történelmileg is érdekes Cseh hadimunka a Sajóvölgyben című temperaképe. Rőzsehordókat ábrázoló hatalmas vízfestményén finoman oldja meg a két alaknak a természet alkonyati tónusába való beleillesztését. Konzervatívabb irányzatot képvisel *Ruttkay György*, kinek különösen Csuszka című pasztelljének ritmikus mozgalmassága vonja magára a figyelmet. — A bemutatott grafikai anyag nem marad el a festmények mögött. Biztos művészi érzékéről győz meg minket *Haltenberger Anna*. Kukoricafosztás és fő-

Székely Bertalan: *Merengés.* Háromszínű krétarajz. Puha vonalak és fínom színek szövedékébe ágyazott, mélységesen átérzett hangulatkép. Benne a művész lelke érintetlen tisztaságában szólal meg. *(Szépművészeti Muzeum. Grafikai kiállítás.)*

seti Muzeum. Grafikai kiállítás.)

leg Húsvéti szentelés című vízfestményei életközelségükkel a meglátás frisseségét maradéktalanul megőrizték. Különleges ötletek egyéni formában jelennek meg *Harmos Károly* lapjain. Tárgyválasztásában, kifejezési módjában tagadhatatlanul van keresettség, egyes megoldásai azonban határozottan szellemesek és mélyenjáró lelkiségre engednek következtetni. (Vízművek, Hangyaszorgalom, Műtét.). Külön ki kell emelnünk az Esküvő című szénpaszteljét, melynek felépítése kitűnő komponáló készségről tanuskodik. A fehér és fekete foltok elrendezésében a pillanatnyi ihlet lobogása szikrázik. *Rimanóczy Géza* rajzait pompás megfigyelő képesség, jóízű humor teszik vonzóvá.

Komoly és értékes a kiállítás szobrászainak mondanivalója is, amely azonban számunkra kevesebb ujságot jelent. Legjelentősebb egyéniség *Csicsátka Ottokár* Érsekújvárról. „Margarétá"-nak nevezett női szobra szépen mutatja a mintázó jó aranyérzéket és igazi szobrászi gondolkodását. Munkásvázlatai is erőteljesek. Igen figyelemreméltóak *Nyiry Lili* kerámiái. Szobrocskáiból női finomság árad felénk. (Anyó, Ivó.). Tehetségét jellegzetesen megfogalmazott Salomé-ja kitünően érezteti.

A felvidéki kiállítás világossá tette mindenki előtt, hogy van külön felvidéki művészet, mely a maga színességével, töretlen lendületével friss hangot visz az egyetemes magyar művészet egészébe. Kevésbbé haladott és földszagúbb ez a művészet, de egészséges és fejlődésre alkalmas. Ezért keltett különösen kedvező benyomást a kassai *Kazinczy Társaság* képzőművészeti osztályának ez az első bemutatkozása.

*

Nemrég csodálhattuk meg *Vaszary János* emlékkiállításán a mester csodálatosan eleven, magával ragadó temperamentumu művészi szellemét. Az ő emlékének szenteli az *Uj Művészek Egyesülete* művészi termésének legutóbbi bemutatóját. A főhelyen Vaszarynak három élénktüzű festménye pompázott. A mester világos csengésű lendületével ellentétben a kiállítás többi műtárgyait szinte egytől-egyig sötét, szürkés tónus jellemezte. Ez a nehézkes sötét tónus azonban meglehetősen messze állt Vaszary sötét korszakától, melyből még akkor sem hiányzott a sziporkázó szellemesség. Éppen ezért éreztük erőszakoltnak és indokolatlannak a tompa és fénytelen színek halmozását az Uj Művészek Egyesületének kiállításán. S ezért jelentett nyugvópontot az olajfestmények után a tárlat kedvesen hangulatos grafikai része. Nekünk jobban tetszettek *Elekfy Kirchner Jenő* levegős, könnyedén megfestett akvarelljei, *Emőd Aurél* kitűnően megkomponált tájképei, mint az olajképek legtöbbje. Igen érdekesek voltak *Friml Géza* erőteljes grafikai lapjai is, bár a feltűnően vastag fekete vonalszövedék alkalmazásának keresetlenségében kételkedünk. Szépek *Barzó Endre* falusi életet bemutató pasztelljei is. Ebben a technikában gyökereznek olajfestményei is, melyek éppen ezért kevésbbé sikerültek. Meg kell emlékeznünk *Pécsi Pilch Dezső* egyetlen kiállított kis képéről (Teknősbéka), melynek puha derűje franciás finomság varázsát árasztotta. — A kiállítás értékét jelentékenyen

Csemegi József ifj.: **Az iskolaépítés irányelvei.**

AZ OLVASÓ EZ ALKALOMMAL két tanügyi rendeltetésű építménnyel ismerkedik meg s rajtuk keresztül megismeri azokat a követelményeket is, melyeket nagy általánosságban az iskolaépületek tervezésénél az építésznek szem előtt kell tartania.

Az iskola gyüjtőforgalmába a legkülönfélébb rendeltetésű tanügyi épületek tartoznak, de mindegyikük megegyezik abban, hogy lényegük a tanterem, melyben a tanítás évenként kerek kétszáz délelőttön át folyik. A serdülő ifjúság idejének nagy hányadát e termekben tölti el, legnagyobbrészt ülve, a figyelmét és szemét erősen igénybevevő elfoglaltságban. Valamely iskolaépület tehát akkor felel meg leginkább rendeltetésének, ha tantermeiben a tanuló ifjúság a figyelmét kellően, minden különösebb fáradság nélkül összepontosítani képes és szemét munka közben feleslegesen nem kell erőltetnie. Ha tehát a tantermek egyrészét nem forgalmas, lármás útvonalra nyílnak s így nyáron az ablakokat ki is lehet nyitni anélkül, hogy az utcáról behatoló zaj a tanítás menetét zavarná, másrészt ha a tantermek világosak, de azért a napsütés nem éri azokat, nehogy a fehér papírra vetődő napsugár vakító fénye a tanulók szemét írás közben rontsa, akkor az iskolaépülettel támasztott egyik legfontosabb követelményt a tervező sikeresen kielégítette. A tantermek tehát a legcélszerűbbek akkor, ha ablakaik nyugatra néznek.

Azonban a tanuló ifjúságnak szüksége van munka közben való pihenésre is. A tervezőnek tehát kötelessége e célra megfelelő helyiségekről és szabad területekről is gondoskodnia. Erre szolgálnak a tágas és napos iskolaudvarok és a tantermi folyosók, melyek ressz idő esetén akár az egész iskola ifjúságát kényelmesen be kell hogy fogadják.

Az iskolaépülettel szemben támasztott másrészetű követelmények pedig abból adódnak, hogy az építésznek az iskola tanári testülete és oktatóberendezései számára is kell helyiségekről gondoskodni. E helyiségek egyrésze tanácskozások, megbeszélések és fogadásokra kell, hogy alkalmasak legyenek, nyugalmuk biztosítása céljából szükséges tehát, hogy a tantermektől és a hozzájuk tartozó folyosóktól bizonyos mértékig elkülönítve készüljenek, azonfelül pedig a külső látogató (szülő stb.) e helyiségeket a tantermi rész érintése nélkül, közvetlenül elérhesse. A tanári helyiségek más része inkább tudományos jellegű kísérletek és más hasonló termés kásság elvégzésére s a tanuló tatására szolgál. Ezek számára is séges a tervező részéről a nyugalor sonlóképen külön elbírálásban rés tanításra szolgáló helyiségek elhely a követendő szempont, hogy abl nyíljanak, mely elrendezés a rajz sugármentes és szórt fényű megvila tosítja, az utóbbinál pedig arra kell hogy az éneklés a tantermekben fo

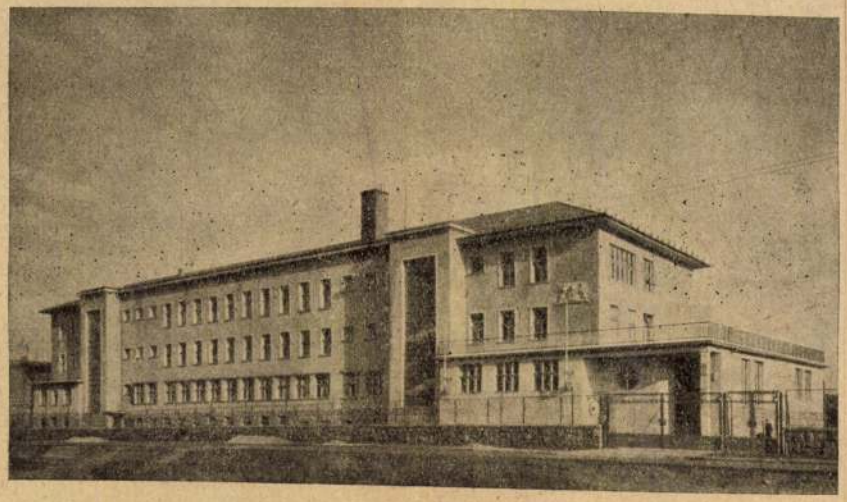

A Budapesti Szél-utcai Alapitványi Fiuotthon főhomlokzata.

A Budapest Szél-utcai Alapítványi Fiúotthon Ipari és kereskedelmi Nevelőotthon.

Tervezte: SCHÖMER FERENC.

MIG AZ ÁRPÁD GIMNÁZIUM épülete a szokványos iskolatípus kifogástalan megoldását példázza, addig a Schömer Ferenc által tervezett Alapítványi Fiúotthon épülete különleges feladattal szolgált a tervező számára. Az épület rendeltetése — mint neve is mutatja — kettős.

Mosdó és fürdő

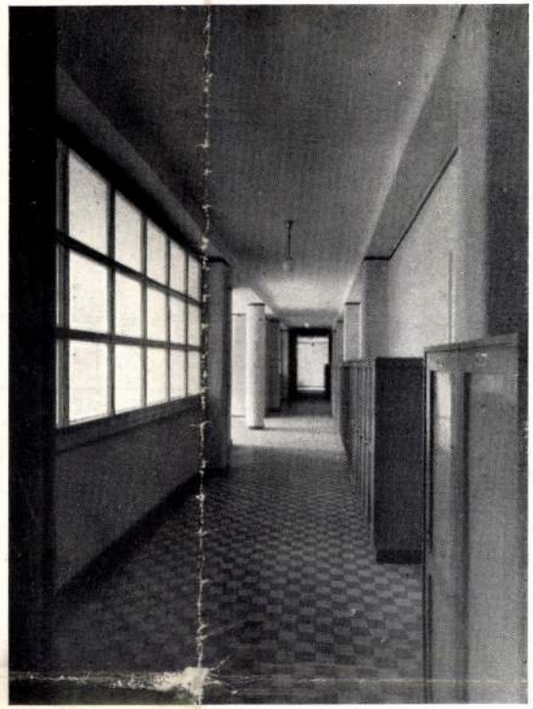

Folyosó-részletek

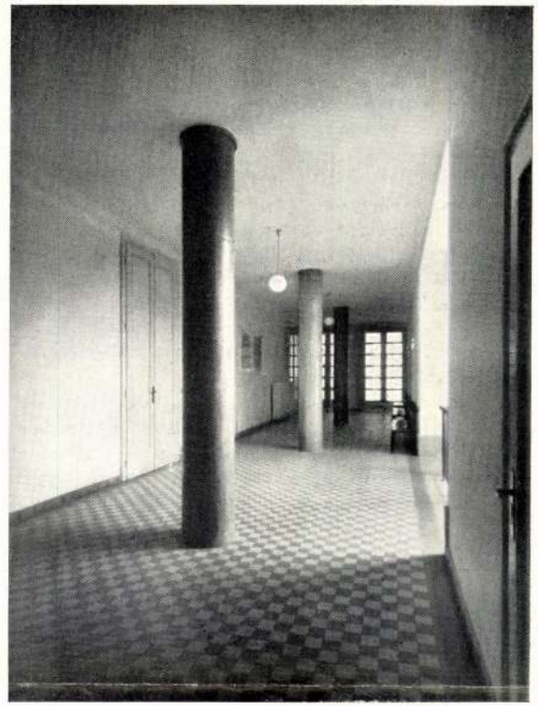

Borsos felv.

Könyvtár

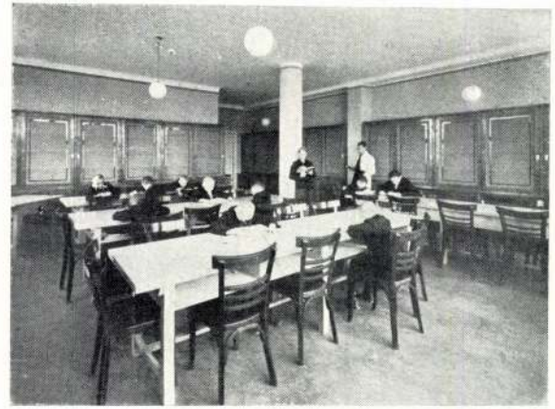

Ülőbútorok: Szék- és Faárugyár Rt.

HERKELY KÁROLY: A MEZŐKÖVESDI MATYÓNÉP ÉLETE. Néprajzi füzetek. 8. Budapest, 1939.

Győrffy István, a röviddel ezelőtt megboldogult nagy magyar etnográfus egyetemi intézetének legújabb kiadványa ez a füzet, amely 8 íven összegyűjtötte mindazt, amit a matyókról eddig a magyar néprajzi irodalom megállapított. Épp ezért értékes és hasznos útmutató ez a kötet azok számára, akik a legérdesebbb magyar etnikai csoportok egyikéről tájékozódni kívánnak. Igen értékes és hasznos, amit a szerző a telepedési és telekformákról, lakóházról és a lakóházépítésről, mint a tüzelőólról elmond.

helyet felölelő intézmény részére épült meg Óbudán a fiúnevelő otthon Friedrich Lajos tanácsnok és Schömer Ferenc irányítása mellett.

A tervezőnek feladatát a legegyszerűbb eszközökkel és a legnagyobb takarékossággal kellett megoldania, de természetszerűen a legkorszerűbben: értvén ez alatt, hogy az épületet fel kellett szerelni központi fűtéssel, melegvíz ellátással, modern gázüzemre berendezett konyhával, gépi mosódával. A takarékos beosztás folytán az intézetben nemcsak 100 növendék számára teremtettek kényelmes és higiénikus férőhelyet, tanuló- és olvasószobákat, betegszobákat, hanem ezenfelül találunk abban terjedelmes világos foglalkoztatókat, lakatos- és asztalosműhelyt korszerű gépi berendezéssel — s last not least minden tekintetben tökéletes gázvédelmi óvóhelyet. Az igazgató és a személyzet, az altisztek számára lakások is épültek.

Mindezt az építésznek sikerült megfelelő, mutatós formába önteni, úgyhogy műve az újjáépítő Óbudának díszévé vált.

Az építési költség 600.000 pengő volt, s mivel az épület beépített térfogata 16.200 m^3, a beépített m^3 térfogatára 37 pengőt tesz ki.

II. EMELET.

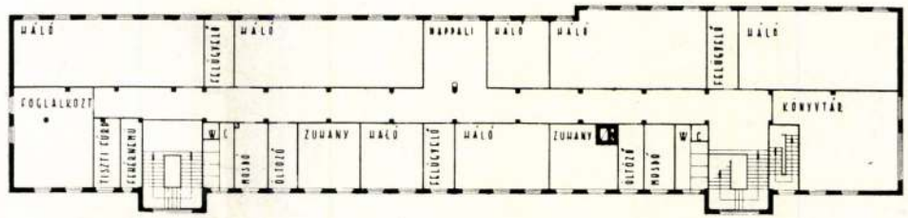

I. EMELET.

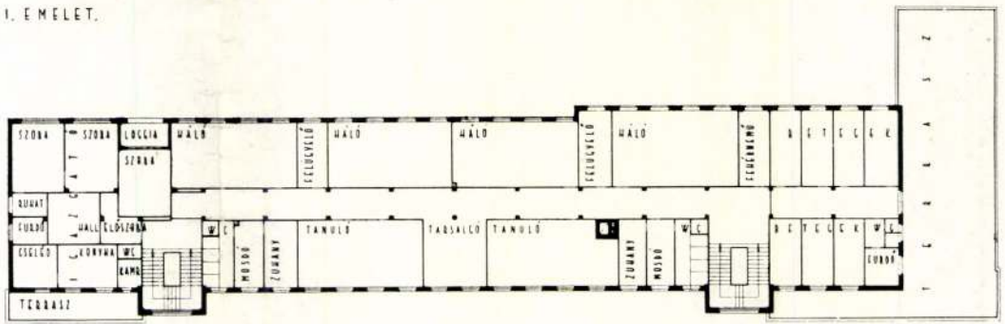

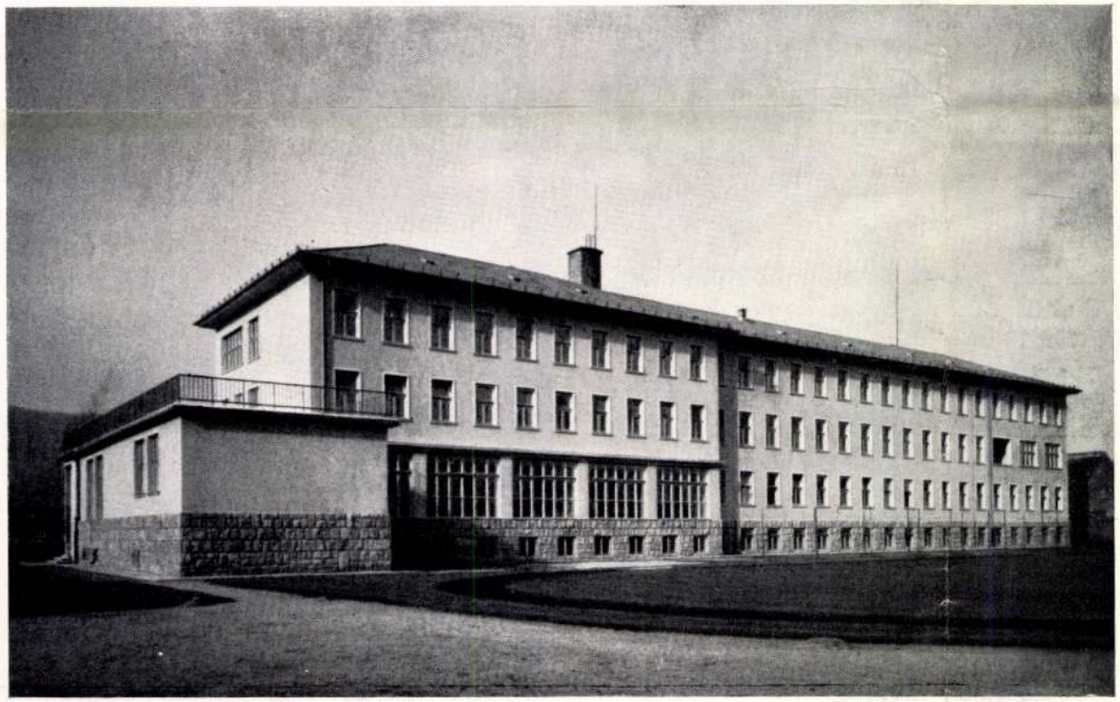

Lakatos- és szerelőmunkák: Ablonczy Pál

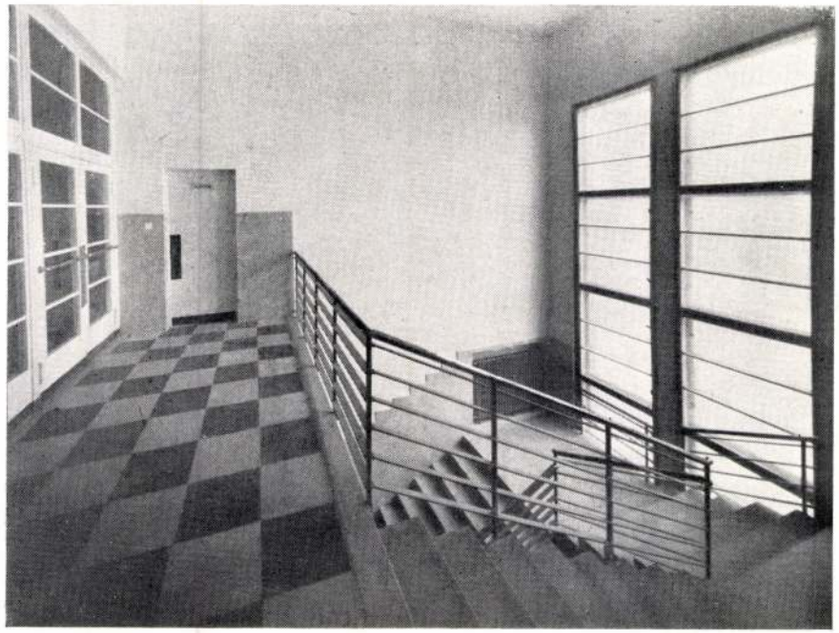

Lépcsőházi részlet

Kozelka felv.

DR. LECHNER JENŐ: ÉPÍTŐMŰVÉSZETEK ÉS A KÉPZŐMŰVÉSZETEK. Budapest, 1939.

Dr. Lechner Jenő a magyar építőművészeti irodalom egyik alapvető művelője. Azok, akik e kérdéssel foglalkoznak, bizonyára ismerik a negyedszázad óta megjelent dolgozatainak sorát: a felsőmagyarországi renaissanceról a palatinus stílusról, a közelmultban Budapest egyes jelentős pontjainak rendezéséről írt tanulmányait és füzeteit. Az itt ismertetett 30 old. dolgozatában, melyet a Képzőművészeti Főiskola évkönyvében jelentetett meg, akadémiai tanítványainak tájékoztatására, az építészet, a festészet és a szobrászat összefüggéseit állítja elénk az európai művészet évezredes fejlődésének során. A sok sikerült és jól kiválasztott ábra a szöveggel együtt számos művészettörténeti munkát hivatott pótolni a fiatal olvasók számára, de még avatottabbnak is jó áttekintést nyujt a nagy matériáról. Dr. B. V.

MAGYARY ZOLTÁN: MI LESZ TATATÓVÁROSBÓL? Budapest, 1939. 22 oldal, két térképpel.

A magyar városrendezési munka legnagyobb jelentőségű műhelye a Pázmány Péter Tudományegyetem Közigazgatástudományi intézete, amely Magyary Zoltán vezetése alatt a magyar városok jogi és morfologiai megismerésén dolgozik. Mint ismeretes, ez az intézet különleges elmélyedt tanulmány tárgyává tette a tatai járás közigazgatási strukturáját, s tervbe vette azt, hogy e járáson belül kialakítja az első magyar regionális rendezési terv alapfeltételeit. E munkálat első eredménye volt Tata és Tóváros közigazgatási egyesítése. Az új 12.000 lakósú község városiassá alakításának szükségleteiről és szempontjairól szól Magyary Zoltán tanulmánya, amely lényegében véve egy városrendezési programm alapvetése s mint ilyen, fokozott figyelmet érdemel.

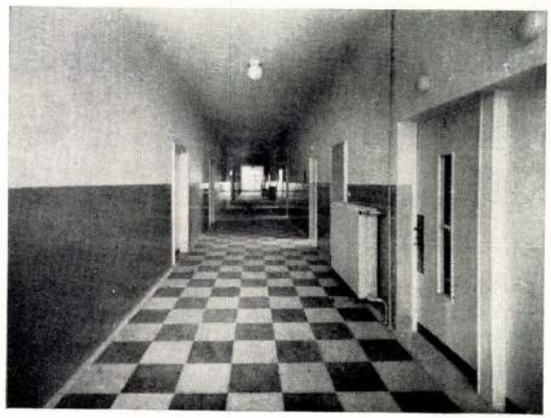

Folyosói részlet

Mozaiklapok: ifj. Walla József

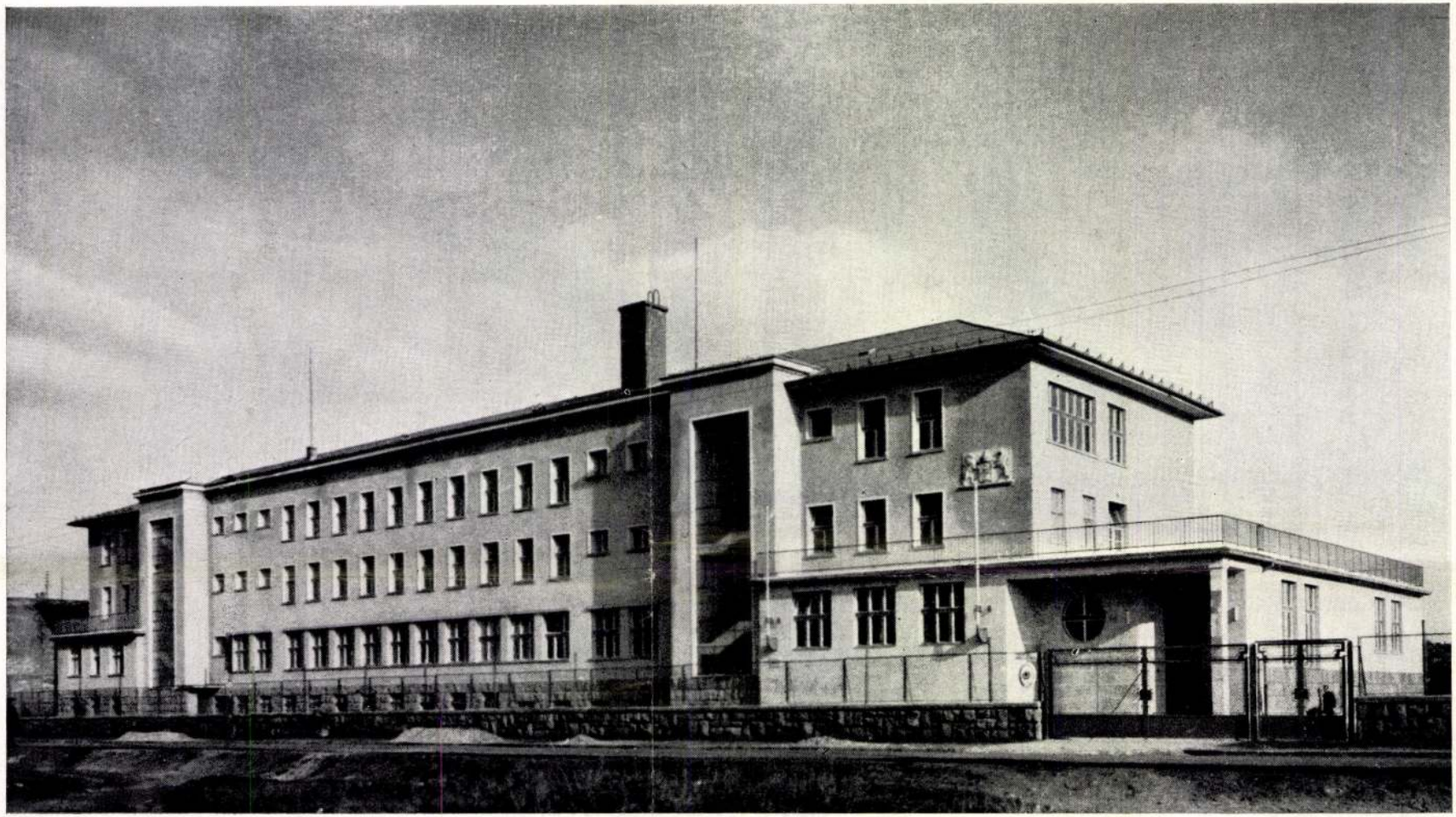

Budapest székesfőváros Alapítványi Fiúnevelő Otthona

Tervezte: **Schömer Ferenc** Kivitelezte: vitéz Márton Ferenc

Budapest Székesfőváros Polgármestere tíz kisebb jótékony alapítvány kisebb-nagyobb tőkéjét egyesítette s az így keletkezett nagyobb tőkéből egységes intézményt alkotott fiúknak kereskedelmi és ipari pályára nevelésére. Ez egyesített 100 alapítványi

Felvételek: Borsos

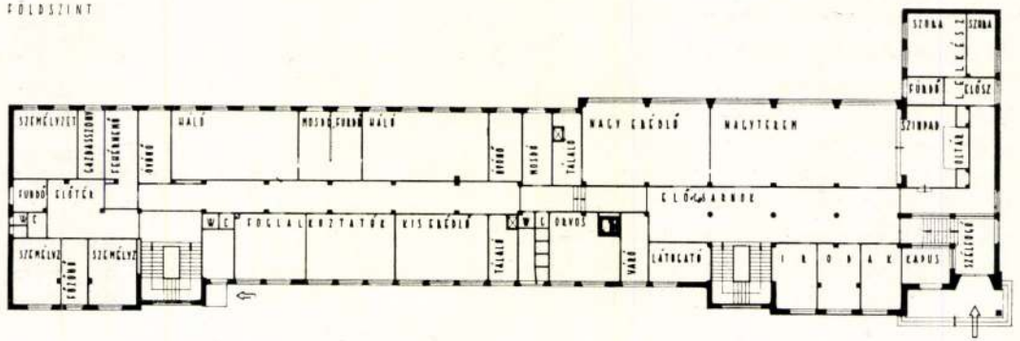

Földszinti alaprajz

Tér és Forma
1939. 11. 2.

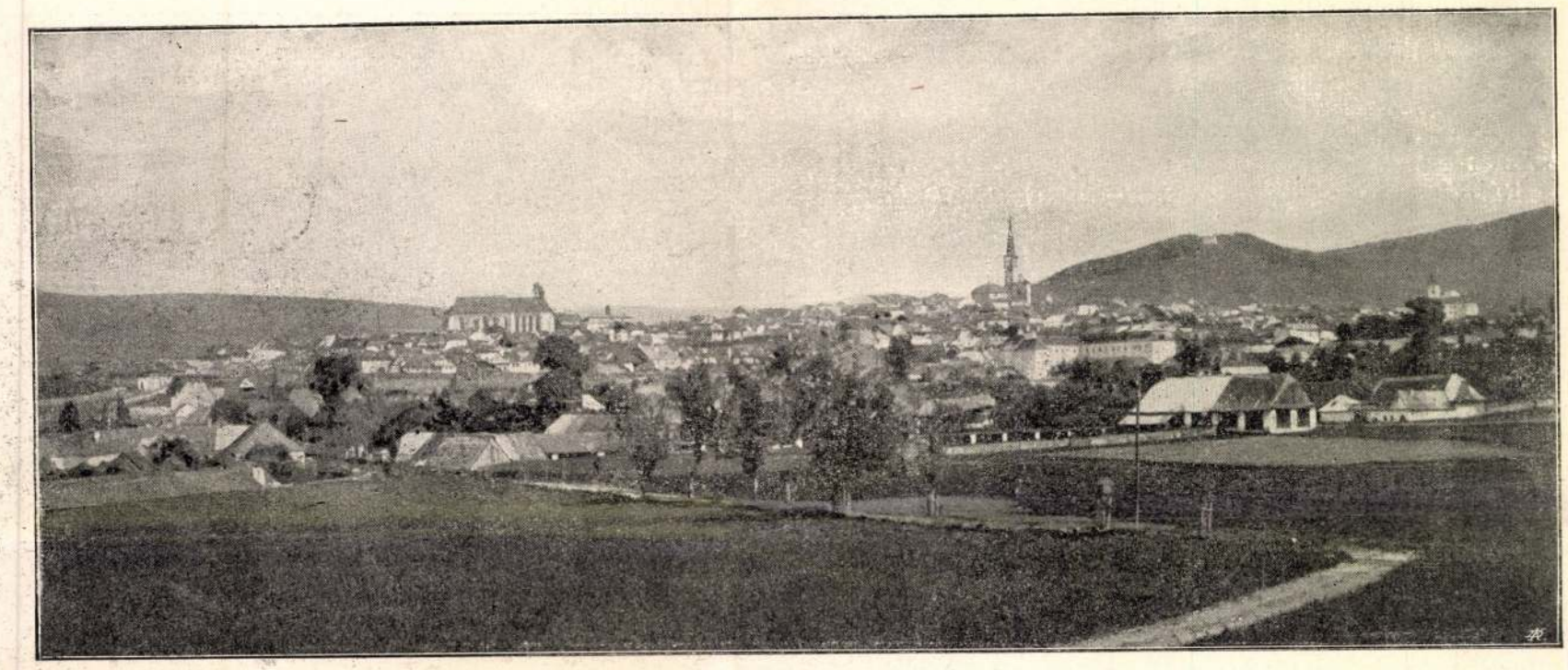

LŐCSE VÁROS. Divald fényképe után.

A MÁRIA-REMETEI ÚJ TEMPLOM.

Szép ünnepélylyel helyezik el ma a főváros közelében fekvő Mária-Remete bucsújáró-helyen az ott épülő új templom alapkövét. A főváros katholikus lakosságának — mely pedig negyedfélszázezer főre rúg — a Gödöllő melletti Besnyőn kivül Mária-Remete az egyedüli kegyhelye. Mária-Remetének különben közelsége és szép fekvése is közrejátszanak abban, hogy a leglátogatottabb bucsújáró-helyek közé tartozik.

Mária-Remete a hidegkúti völgyben fekszik, közel Hidegkút községhez. Szelíd emelkedésű, de sűrű erdejű dombok között vágott tisztáson magánosan áll a régi kápolna, melynek helyébe most az új templomot épiti a hivek buzgósága. A kápolna előtt, korhadt ágait messzire kinyújtva, áll egy hatalmas, vén tölgy; törzsén és ágai közt több Szűz Mária-kép látható, melyek közül a legrégibb, a tulajdonképeni «csodatévő» kép. Ettől vette a kegyhely elnevezését és ennek híre gyűjti oda a bucsújárókat. Ez a kép egy svájczi bucsújáróhelyről származik. Maria-Einsiedel a neve annak a svájczi kegyhelynek, melynek kápolnája 948-ban csodás hírben állt. A pápák teljes búcsút engedélyeztek azoknak, a kik ezt a kápolnát látogatták, ezért a zarándokok ezrei fordúltak ott meg, hogy az ottani, fatörzsbe illesztett, csodatevő Szűz Mária-kép előtt ájtatoskodjanak.

Ennek a svájczi Szűz Mária-képnek a másolatát a múlt század végén valami Tolvitzer Katalin nevű asszony hozta magával, s állította mostani helyére. A környékbeliek sűrűn látogatták a képet, csodatevő hirét költötték, s aztán a hely akkori birtokosának, Trstyánszky Ignácznak a segítségével deszkából kis kápolnát építettek mellé. 1807-ben Trstyánszky elhalálozván, végrendeletében meghagyta özvegyének, hogy rendes templomot építtessen a deszka kápolna helyett.

Igy jött létre 1816-ban a most is fönnálló kápolna, a hova a budapestiek s a környék lakói, különösen kedden, csütörtökön és szombaton számosan kijártak. Ezeken a napokon a hidegkúti plébános misét szolgáltat ott. A kápolna a Boldogasszonyról van elnevezve, s Mária születése napján minden évben nagy ünnepélyességgel tartják meg benne a bucsút.

Azonban a környék, de különösen a főváros népességének szaporodásával hovatovább szükségnek bizonyúlt a már-már avúló kápolna, s a hivők új templom építéséről kezdtek gondolkozni.

E czélra mintegy 17 évvel ezelőtt a «Mária-Remete Boldogasszony-kápolna egyesület» alakúlt *Szentkirályi Antal* miniszteri hivatalnok elnöklete alatt, s buzgó működésének eredményeül a jelen év tavaszán megkezdték az új templom építését, melylyel annyira haladtak már, hogy ime, rövid idő alatt tető alá kerül az épület s az alapkőletételi ünnepélyt is megtarthatják.

Az új templom teljesen a régi kápolna helyébe épül; s hogy addig is, mig teljesen kész nem lesz, az istentiszteletek megszakítást ne szenvedjenek, a régi kápolnát teljes épségében meghagyták — csak a tornyát bontva le, — s e köré épitik az új templomot, mely ebből láthatólag is sokkal nagyobb lesz a réginél, s inkább befogadhatja az ájtatoskodókat, kik a kegyhelyet fölkeresik.

Az új templomot, melynek képét a terv után szintén bemutatjuk, román stylben, *Schőmer* Ferencz műépitész tervei szerint *Hauszmann* Sándor épitőmester épiti s az építésre *Ney* Béla miniszteri osztálytanácsos és egy külön e czélra választott bizottság ügyel föl.

A templom építési költségei előreláthatólag meghaladják a 100,000 frtot, s a hivek további adományaira van szükség, hogy az eddig 60,000 frtot alig haladó összeg annyira szaporodjék. Ezért a gyűjtést még tovább folytatják s az adományokat az összes fővárosi plebániáknál, s Mária-Remetén a plebánosnál átveszik. Azoknak az adományozóknak a nevei, a kik a templomépítés czéljára 200 koronát vagy ennél többet fognak adományozni, — a templom belsejének falába behelyezendő márványlapokba fognak vésetni. Azon kivül minden Mária-napon az összes adakozók lelki üdvösségeért miseáldozat fog tartatni.

Az új templom építésének befejezését a jövő év őszére tervezik.

A VASUTI KOCSIK JÖVŐ BERENDEZÉSE.

Ha elolvassuk a szabadalmi közlönyt, arra a tapasztalatra jutunk, hogy van számtalan oly számottevő és üdvösnek igérkező, sőt üdvösnek tapasztalt berendezés, mely gyakorlati alkalmazást még sem talál s melyekre nézve a jövő nemzedéknek tartatik fenn, hogy igazi értéküket felismerve, a tárgyak és eszközök netán túlmagas előállitási költségeit valami módon csökkenteni igyekezzenek.

Igy például csak a multkor volt alkalmunk a német államvasutak kocsijaiban látnunk s használnunk azokat az automatákat, melyek öt krajczárnyi árért szappant, papirt és törülközőt adnak az ember kezébe. A ki valaha rekkenő nyáron félnapokig tartó utazást tett s az ember kezére ragadó fekete szénpor kellemességeit élvezte, az bizonyára meg tudja becsülni a most mondott berendezésnek kellemességét és hasznát. Annál csodálatosabb, hogy a magyar államvasut, mely különben a hasznos újításaival sokszor a külföldet is megelőzi, ez üdvös berendezést nem utánozza.

Ép oly kevéssé használják, egyes eseteket leszámítva, a levegővel megtöltött, nagyon ruganyos párnákat, melyek pedig betegek vagy gyengélkedők szállításánál megbecsülhetetlen szolgálatot tesznek, főleg akkor, ha az illetőknek huzamosb időn át kell egy helyben feküdniök. Miután azonban az ily gummipárnák nagyon drágák voltak, csakis a gazdagok használhatták őket.

Most azonban e fényűzési czikk olcsóbbá lett, még pedig az által, hogy a japán kereskedelmi összeköttetések által a japániak találmányait magunk is felhasználhatjuk. A japánok ugyanis valami erős, egyáltalán el nem szakítható papirnak a készítésmódját ismerik, melyet párnák, nyugágyak, stb. készítésére a sokkal drágább gummi helyett pompásan fel lehet használni. Ezeket a papirból készült párnákat tele szivattyúzzák levegővel, s ilykép a legkönnyebb, leghűvösebb és legkellemesebb párnákat kapjuk. Shoemaker, az amerikai alelnök a pittsburgi vasuttársaságnál birt szalonkocsijait mind ilynemű légpárnákkal szereltette fel. Valamennyi ülés és támla, úgyszintén az ágy-matráczok is e pneumatikus módszer szerint vannak készítve. Este az ülések párnáiból a levegőt kibocsátják, a párnákat összehajtogatják s a kocsi két oldalfalán elhelyezett tartókba teszik; helyüket aztán a nagy, minden este újonnan friss levegővel megtöltött matráczok foglalják el, melyeken pompás alvás esik.

Az utazás fáradalmai ilyként nagyon csökkennek s előrelátható, hogy ez az új találmány úgy a vasutak, mint a lakások berendezésében előbb-utóbb nagy változást fog előidézni.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Budapesti Szemle szeptemberi kötetében a közéleti kérdéseknek több fejtegetését találjuk. *Márki* Sándor «Az erdélyi unió-bizottság» czim alatt az 1848-iki erdélyi utolsó országgyülésnek ama történelmi nevezetességű határozatához szolgáltat új adatokat, mely a Magyarországgal való uniót kimondta. Az országgyülés külön bizottságot alakított azzal a feladattal, hogy az Unióhoz szükséges részletes intézkedésekről az erdélyi állapotok alapján dolgozzon ki munkálatot a magyar országgyülés számára. A bizottság munkálataiban élénk részt vettek a szászok és románok is. Látni lehet, hogy a bizottság mindent megtett Erdély ügyeinek parlamenti rendezésére. A füzet további czikkei:

Kubinyi Viktor «Buonaparte Letizia» czimen ismerteti C. Larrey-nak Párisban megjelent könyvét I. Napoleon édesanyjáról. *Bleuer* Samu dolgozata: «Deák Ferencz mint criminalista» a magyar jogi intézmények történetének érdekes fejezete. A tud. akadémia kiadásában a negyvenes évek büntetőjogi törvényhozásának bő anyagából, melyet Fayer László rendezett sajtó alá, Deák Ferencz működését és hatását tárgyalja, mert már az 1843—44-iki büntetőjogi javaslatok is Deák Ferencztől származnak, s nagy megelégedéssel mutathatjuk föl a világnak, mert összeköti a régi jogot a modern kodifikáczióval. *Szaniszló* Albert czikke: «Gazdasági tankönyvirodalmunk» a Tormay Béla «Általános állattenyésztéstanát» méltatja. *Kovács* János pedig «A polgári iskola kérdése» czimen egy most is sokat vitatott ügyhöz szól, hogy Csengery Antal, ki az 1868-iki oktatási intézményekbe bevétette a

A SZEPESSÉGI HADGYAKORLATOK SZÍNTERE.

A buziási hadgyakorlatok után a szepességiek következnek, melyek a Poprád tágas, hullámos lapályán, Lőcse város közelében szintén Ő Felsége személyes jelenlétében fognak lefolyni.

A király Bécsből e hó 12-én érkezik Lőcsére, Szepesmegye hetedfélezer lakosú székhelyére, mely nagy díszszel fogadja Ő Felségét, ki ott tartózkodása alatt a megye székházában fog lakni.

A király a hadgyakorlatok megkezdése előtt kirándulást tesz a közeli Magas-Tátrába s annak is egyik legszebb pontjára, a csorbai hires tóhoz, melynek tulajdonosa, Szentiványi József saját villájában, a József-lakban vendégeül fogja tisztelhetni Ő Felségét.

A *Csorbai-tó,* melyet a király most első ízben látogat meg, a Magas-Tátra déli lejtőjének legnagyobb tava, mely 1351 méter magasságban, de a Tátra tömegétől elkülönözve egy kiszökellő fensik horpadását foglalja el a Szolyiszkó (2314 méter) és Bástya (2328 méter) magas hegycsúcsok alatt, gyönyörű fenyvestől környezve, melynek sötétzöld lombjai csodálatos tisztasággal tükröződnek vissza a tónak aczélszürke szint játszó vizében. A tó fölszine 40—42 holdnyi terjedelmű, kerülete harmadfél kilométernyi s mélysége átlag 20·7 méter. Vize, melyet földalatti források és a szomszéd Csorbai-völgyből erre csörgedező beszivárgások táplálnak, nyugati szélén egy kis patakocska alakjában foly le s aztán lent a völgyben a Poprádd al egyesül. A tó hajdani jégár maradványa, mely valaha a föntebb említett két hegycsúcs közti völgyet töltötte be; e jégár morénája a tavat délről szegélyező domborúlatban ma is megvan. Különös tájképi szépséget ad e remek víztükörnek az, hogy míg kelet s főleg éjszak felől meredek erdős hegyoldalak ereszkednek felé, sőt egészen a partja széleig; dél és kivált nyugat felé tágas kilátás nyílik mellőle úgy az átellenes Alacsony-Tátra hosszú lánczolatára, mint balra a Poprád, jobbra pedig nagy messzeségig a Vág völgyére.

E kiváló helynek úgy szépségét, mint üdülésre való alkalmas voltát tulajdonosa, Szentiványi József nagybirtokos ismerte föl először. 1880 óta a tó partján előbb egy, majd több nyaralót és vendéglőt is építtetett s ezzel lassanként annyi látogatót vonzott oda, hogy az időközben parkszerűen szabályozott tó környéke rövid másfél évtized alatt országos hirű klimatikus gyógyhelylyé és turista-teleppé emelkedett s *Csorba-fürdő* néven ma már külföldről is sűrű látogatásnak örvend. Eleintén nehéz volt e magas fekvésű paradicsomba följutni, mert csak egy kezdetleges szekérút vezetett föl hozzá a meredek hegyoldalon. Nem régiben azonban fogaskerekű-vasút épült a völgy aljától a tóig, meg a Magas-Tátra derekán is kényelmesen járható útat létesített ide a magyarországi Kárpát-egyesület Tátrafüredtől, azt a turista-útat, melyet József főherczeg Ő Fensége nejének tiszteletére Klotild-útnak neveznek. Erre az új fürdő hirtelen nagy lendületnek indúlt; nemcsak a nyaraló-házak szaporodtak, hanem posta- és táviró-hivatalt is létesítettek a gyönyörű telepen, mely így rendes és kényelmes összeköttetésbe lépett a közforgalommal.

E kedves üdülőhely, mint említettük, egyszersmind turista-telep is, honnan nyáronként élvezetes kirándulások történnek a Magas-Tátra különböző bérczeire, völgyeibe és híres tengerszemeihez.

Csak e rövid ismertetésből is látható, hogy igen érdemes e tündéri szép helyet megismertetni Ő Felségével, ki a természetnek oly lelkes barátja, kedvelője.

Lőcséről e hó 12-én reggel vasúton megy a király a közeli Poprád állomásra, hol azonnal kocsira ül és Tátrafüredre, onnan pedig az úgynevezett túrista-úton a Csorbai-tóhoz hajtat, s ott megebédelvén, a gyönyörű tavat és regényes környékét megszemléli, aztán pedig a magas fekvésű tótól a Vág völgyébe ereszkedő fogaskerekű-vasúton Csorba vasúti állomásra megy, honnan Liptómegye tisztelgésének fogadása után külön vonaton Lőcsére tér vissza.

Lőcse, mint tudjuk, egyik legrégibb városa a kies Szepesmegyének. A krónika szerint a mongolok eltávozása után, 1245 táján keletkezett egy jókora dombon. Eredetileg kisebb vár volt, melynek helyén a város mai magva, a *Kör* (Ring) nevű belvárosi tér áll. A vár, majd a körülötte épült város állítólag a kelta «liuche» (vár) szótól nyerte *Lőcse* (illetőleg *Leutschau)* nevét; 1285-ben már királyi várossá lett és főhelye volt a «24 szepesi város»-nak. A hosszas négyszögalakú várost ma is kőfalak kerítik, melyeket régente még mély árkok is környeztek; de ezeket idővel nagyrészt betöltötték s ma gyümölcsös kertek díszlenek a helyökön. A falakon négy kapun át vezetnek ki az útak a városból.

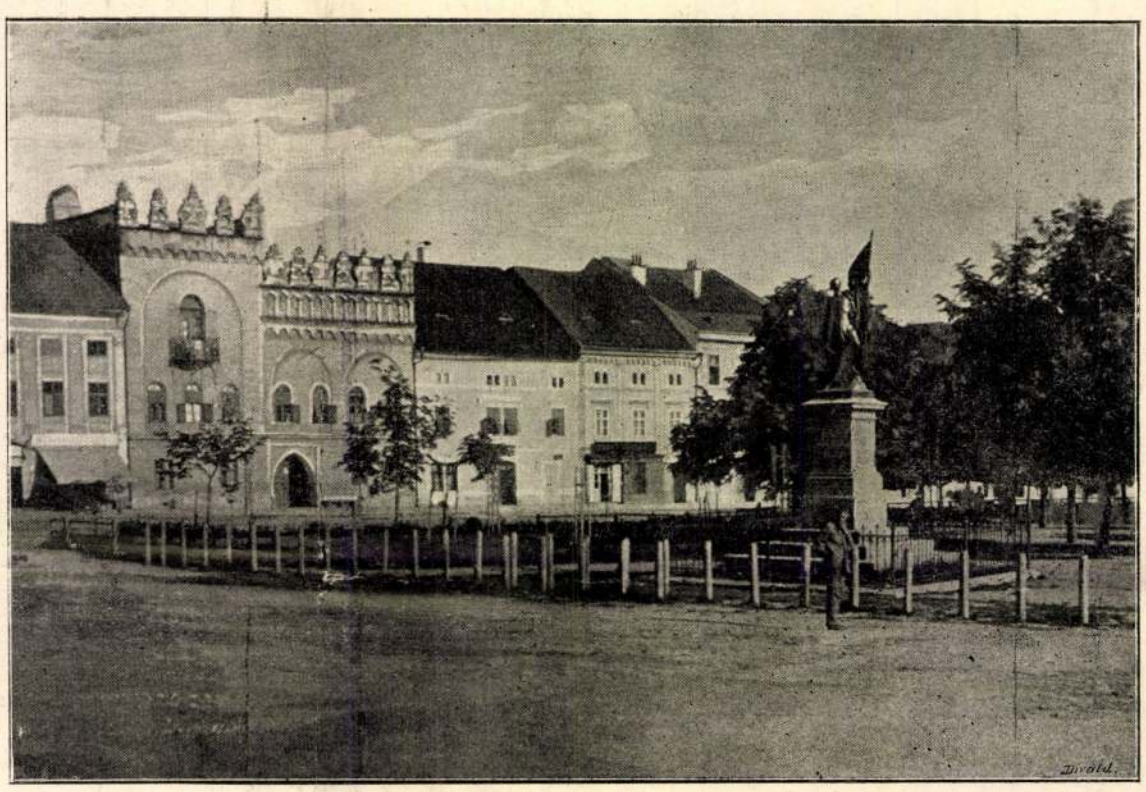

A THURZÓ-HÁZ ÉS HONVÉD-EMLÉK LŐCSÉN.

Lőcse város a századok folyamán sok viszontagságon ment keresztül. Háborúktól és elemi csapásoktól gyakran és sokat szenvedett. Mindazáltal sokat megőrzött különösen építészeti régiségeiből, melyek művésztörténeti tekintetben ma is igen nevezetesek. A régi épületek, kivált a tágas Kör-tért szegélyező házak olaszos ízlés szerint árkádokkal épültek (lábas házak), melyek alatt boltok sorai vannak mind maig, jeléül az élénk kereskedelmi és ipari életnek.

Építészeti nevezetességei közül megemlítjük a város házai közűl magasan kiemelkedő s messzire ellátszó Szent Jakab-templomot, mely hazánkban egyik legnagyobb csarnok-templom s berendezése a középkori műiparnak egész múzeumául tekinthető. Ebben a templomban Ő Felsége misét fog hallgatni. Másik nevezetes épülete Lőcsének a tornyos városháza, mely német renaissance-épitmény s a maga nemében egyike a legszebb középületeknek az országban. Úgy látszik, hogy már a XIV. században fönnállott. 1550-ben teljesen leégett s aztán csak 1615-ben újították meg mai alakjában, melyet az 1893—95-ben történt újabb restaurálás is megóvott. Ez is árkádos épület. Déli és nyugati oldalán az emeletet is oszlopos folyosók és loggiák diszítik. Szép fali festményeken kívül több becses műemléket és a régi igazságszolgáltatásnak különféle jelvényeit s eszközeit őrzik. Alapjában szintén renaissance-ízlésü, de későbbi megújítások és átalakítások miatt a különféle építészeti stílusok szeszélyes egyvelegévé lett az egykori Thurzó-családnak a főtéren levő csarnokos háza, melynek kivül fióktornyokkal megrakott pártázata, bent az udvarán pedig a folyosója a legérdekesebb részei. Kovácsolt vasrácsozatú nyílt tornáczát a renaissance-stíl igazi remekének tartják.

Lőcsének már kiemelkedő fekvésénél fogva is nagyon hatásos képe van, melynek szépségét igen emeli a vidékét szegélyező hatalmas hegykoszorú, a Kárpátoknak az a nagyszerű bérczsorozata, melyből nyugaton uralkodó fenséggel meredez ki a Magas-Tátra a lomniczi és gerlachfalvi (újabban Ferencz-József) csúcsokkal, a magyarországi hegyek e két büszke királyával.

A LŐCSEI FŐTEMPLOM ÉS VÁROSHÁZ.

Divald fényképei után.

Schömer Ferenc. építész

M.D.K.

tervei szerint felépült fővárosi Szél-utcai uj fin-ettkont f. hó 18-án nagy ünnepélyességgel felavattár

Vállalkozók Lapja. Bp. 1939. LX. évf.

nov. 23. sz. 5. old.

MDK

Schömer Ferenc épitész

Magánép. eng... Vállalk. Közl. 1909. ápr.7. 3.o.

Schőmer Ferenc.

Máriaremetei r.k. Templom. 1898.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Ny. 1961.
74.1.

Schőmer Ferenc

MDK

Disztér 4-5. Kremsmünsteri ház.

Épitette Venerio Ceresola és Grinzenberger Kristóf 1743-tól a Batthyány -családé, később pápai nunciatura. 1898-ban Schőmer Ferenc alakitotta át. Helyreállitása 1950ben és uj homlokzata Meczner Lajos tervei alapján 1953 ban készült el.

ZAKARIÁS G.SÁNDOR: BUDAPEST. Bp. 1961.

17.1.

FERENC

M.D.K.

Schömer ~~Ervin~~, építész

tervezte, Förk Ernővel együttesen, a budapest-lipótvárosi zsidó templomot. Ismertetői:

H. Gaál Adorján:

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1899. 33. köt. 125-130. old. 3 szöv. ábra, VII-VIII. rajz mellék.

MDK

Schömer Ferenc, sz. 1859, Bp.

a Kamara uj tagja.

MN és ÉE 1925. jan. 25. 2c 1.

SCHÖMER Ferenc épitén

Erdei 1991 53.

5-82
P 1

tora cistercitov z rakúskeho Heiligenkreutz.[30] Z jeho pisá
a zanechaných rukopisov je zrejmé, že rovnako dobre ovl
mecký materinčinu i latinčinu. I keď sám nikde neuvie
absolventom tej, či onej školy, alebo nositeľom niektore
hodnosti, je zrejmé, že k osvojeniu tých znalostí, ktoré n
zodpovedajúce školenie. Predpokladali by sme teda, že
kladných školských znalostí odišiel, podobne ako iní l
vorska, alebo dokonca priamo z jeho rodnej obce Eggen
čase, študovať na univerzitu do Viedne. V zozname pos
vysokej školy z rokov 1377 — 1450 však Liebharda n
Nie je zapísaný ani v matrikách pražskej právnickej fak
dzi bakalármi fakulty artistickej.[33] Matriky ďalších dv
fakúlt, teologickej a lekárskej, sa nezachovali, ich po
Egkenfelder ani nemohol byť. J. Batka vo svojom s
v Pressburger Zeitung[34] vyslovil domnienku, že bratislavs
tár sa učil v kláštornej škole cistercitov v Heiligenkreut
hardovho školenia nie je zatiaľ jednoznačne zodpoveda
však zasluhuje, aby sa jej v budúcnosti venovala patr
najmä aby sa preverili matriky ďalších univerzít, kto
poslucháči z Bavorska (Bologna, Heidelberg, Padua, Paríž

Najcennejšie z Egkenfelderovho testamentu sú údaje
Pozostávala z 37 rukopisov. Popri knihách náboženské
charakteru boli v nej zastúpené diela s filozofickým, d
[illegible] obsahom a krásna literatúra. Medzi knihami

MDK

Schömer Ferenc épitész

Épitőipar, 31.sz. 1908. aug. 2. 31o 1.

MDK

Schömer Ferenc

Állami számvevőszék pályaterve.

Vállalkozók Közlönye, 1909. nov. 24. 1 l.

MDK

Schőmer Ferenc é.m.

Épitő Ipar, 17. sz. 1910. ápr. 24. 184 1

MDK

8337o. Schömer Rerenc, ép.

az I., Ág-utca 1293/2 hrsz.a családi ház.

Magánépitési engedélyek Budapesten.
Vállalkozók Közlönye. Bp. 1909.okt.6. 5.l.

MD K

Schömer Ferenc,
sz. 1859, budapesti

1924 dec. 10. tartott ülésen vették fel a Kamara tagjainak sorába.

A Budapesti Mérnöki Kamara közleményei. Tagfelvétel. A MMEE közlönye. Bp. 1924. LVIII. köt. 51-52 sz. 169.

1.

Schömer Ferenc és

Schömer Ervin

mint
cód
2

a bresti új központi
városháza terop.
megvétel

MMÉE Közl

1940. 148. l.

4,

Telefonjaim:
1734. jul. 21.: 3+1
23 1
26 1
27. 2

Schöner Ferenc
épitesz
Zsigmond u. 20

~~Spett.~~

~~Ost.~~

Wächtler Niksa
alegredes.

~~Vi domandiamo di spedirci i vostri cataloghi delle pubblicazioni artistiche, poiché vorremmo ordinare delle pubbl~~

Schönner Ferenc

építész

Budapest, 1876-ban

19 éves

Laid

Fleischer Acél 83.l

Schomer Ferenc

az alábbi tervpályá-
zaton
működött

MAGYAR·EPITOMUVESZET

1930. 7-8-sz. 40-l.

(Az Ernébel együtt
tervpályázata.)

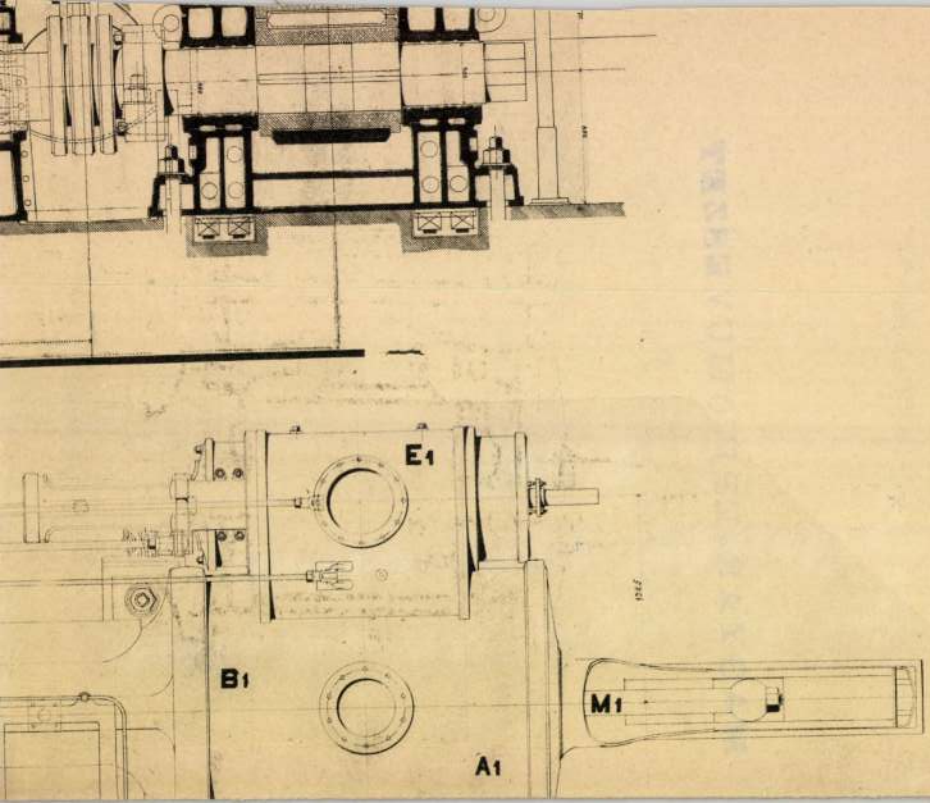
E1
B1
M1
A1

Schöner Franz

† geb. Szalatna 20. J. alt.

1879-80

Bécsi akadémia
ih zy

Korponai templom XV. századbeli
festéséből való szobrok

V. 163

Schöner Frau

cród

Épitö Spar

1899. 57 l. (9. szám)

A Mária Remetei Boldogassy Kápolna. Hörgábrákkal

feuti Terre

..... *mühely.*

...főnökség!

...hó.....n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

...m.

...évi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Schörner Ferenc

épitomester, okl. epitéz

Bpest. 1914.

Rembrandt : Fiúfiarckép

VI. 212

Schöner

laid

Foest Enö

cèdulaits

ما تشتهيه

نزهة

أحوال ليلى

وقاسملهنه

Schöner Ferenc

épités 7.

1904. Budapest.

Schönerfeld

Lied

Mücsarnok, 1900 403

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifiz

..... indokából személyesen meg nen

..... számu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Schömer Ferenc

Művészet 1911-192

Csallóköz - Somorja h. n. VII. 152

Schoiner Franz

Grod

Galgoczy Istvan Az

ny erzsebetvaros temp-
lom alapkoletetele

Ossig Vilag 1895.

669 l

Schömer Ferenc

irod

Orszag Vilag

1902. 830 l.

arcvkep

Schömer Tsarez

épitéz

IROD.

Galgóczi István. Az

(budapest)

erzsebetvarosiny

templom alapkö

letétele. Vasnyp

1895. 711. l.

Schöner

spitett

bild

=

Förkepitett!

Schöner Ferenc

erod

Épitő Ipar. 1896. 10. l.
(A budapest-erzsébet-
városi templom).

melyet most rendezünk sajt
alatt álló anyagból Művész
tisztelettel kérjük, hogy a
boriték felhasználásával a
kében mielőbb hozzánk jutt

Abban a reményben, hog
belül megérkezik, fogadja
tünket.

MAGY

Az életrajz beküldése a lexikonra való

Endrényi Imre, Szeged.

Schöner Franz

épitéz

wod

Épitő Ipar

1898. 275. l. 288 l.

(A Csikós-pusztai

cseléd telep)

szövegáb adkal

_____ *műhely.*

főnökség!

_____hó____n történő kifize-

_____indokából személyesen meg nem

_____szamu _____

m.

évi _____hó_____

_____

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Schöner Franc

ep.

wod

Magyar Építőművészet

1909. 7 sz. 26 l.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifiz

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Schömer Ferenc

minepiten

Lásd

Vaszys 1898
630 Keppel

ohr felh

Schöner Tscher

mod

~~Vas.~~ Cx 331,

Schonier Ferien

[illegible]

[illegible]

NB. 6l

ifj. Schömer Ferenc

ép. Bjert

wod

Magyar Építőművészet

1911. 5 sz. 22 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
al

8. sorsz. Műhelyi minta

Schömer Ferenc

Budapest szekesfő-
város Kisfaludy-utcai
bérháza Főhomlokzat
Repr.
Magyar Építőművészet
1929. 3. sz. 28. l.
Metszet és alapraji
Repr.
u. o. 29. l.

Forgalomba hozza **FOX FILM R. T. Buda**

HUNNIA-MESTER film

Dankó Pista

kács Margit, Tompa Pufi

Schömer Franc

Brod

Uj Idők 1899. V.

537. l.

YVKERESKEDÉSE

ZSÉBET KÖRUT 18-20
59-től 1-455-50-ig

ó ajánlatunk:

	Régi ár	Uj ár
iratok története 155 oldal	3.60	1.80
lete 150 oldal	4.--	2.--
Regény 263 oldal	2.80	1.--
30 illusztrációval	8.--	2.80
ákra készülőknek nélkülöz-		
ajz, történelem, fizika,		1.--
, szobrászat, festészet)	3.--	1.--
ái Kötve 240 oldal	5.--	1.60
k Kötve	1.80	-.80
pden, Clive) életrajzok.	3.40	1.60
l	4.--	1.20
lbeszélések 275 oldal	5.40	1.80
tve 320 oldal	3.--	1.80
.K.)	-.60	-.30
	-.80	-.30

Schömer Ferenc

wód
z Liber Kőrépitk
26. l.

Markin, Johann . VIII. 37.

Schömer Ferenc

építészmérnök

nyilvános pályázaton kapta az alábbi épület tervére az I. díjat és a végleges tervek készítésére és műveretésre a megbízást.

III. ker. Szélutcai alapítványi fiúotthon, ipari és kereskedelmi ~~[illegible]~~ nevelőotthon.

Halász 1939. Középitk

28, 29, 30. l.

képpel

LA SOCIETÀ «MATTIA CORVINO»

e

LA SOCIETÀ «DANTE ALIGHIERI»

hanno l'onore di invitare la S. V. Illma alla

SOLENNE RIUNIONE

che avrà luogo mercoledì
8 maggio 1935 alle ore 18

nella sala della

ACCADEMIA UNGHERESE DELLE SCIENZE

PROGRAMMA:

1. Saluto di S. E. ALBERTO BERZEVICZY.
2. Prof. PAOLO ARCARI, dell'Università di Friburgo nella Svizzera: **Giosuè Carducci e la nuova Europa.**
3. Parole di chiusura del Prof. PAOLO CALABRÒ.

Paolo Calabrò
Presidente
della Società «Dante Alighieri.»

Alberto Berzeviczy
Presidente
della Società «Mattia Corvino.»

Gli ospiti sono graditi.

Schömer Ferenc

mnépiten

a mária-remetei kegy-
templom terve fenti-
tól 1899-ből, kivi-
telezte Hauszmann
Sándor. Neogót.
1919-ben a templom bővi-
tésére új tervet dolgozott
ki. Reprodukálva:

Gallauner Károly itj.

A huszonöt éves
kegytemplom. A Mária-
Remete Boldogasszony-
Kápolna-Egylet jubiláris
kiadás. Bp. 1925 (Ké-
pekkel.)

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"**
címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Schöner Franc

Lai 1

Foerk Ernö.

Budapesti lipótváros;

zsidó templom

Schömer Ferenc

...pot s más czolopoket láttak el ily czementtel s azóta ezek teljesen mentek, sőt az azelőtt odaszorult férgek is elpusztultak. A találmánynak különösen a hajóépítésnél jósolnak nagy jövőt.

* **A papirgyártás** évi termelése most 2.260,000 tonnára megy; 1850-ben még csak 221,000 tonna volt.

* **Aranyakkal telt katonaborjut** ástak ki közelebb Wilna közelében. Világos, hogy ez I. Napoleon

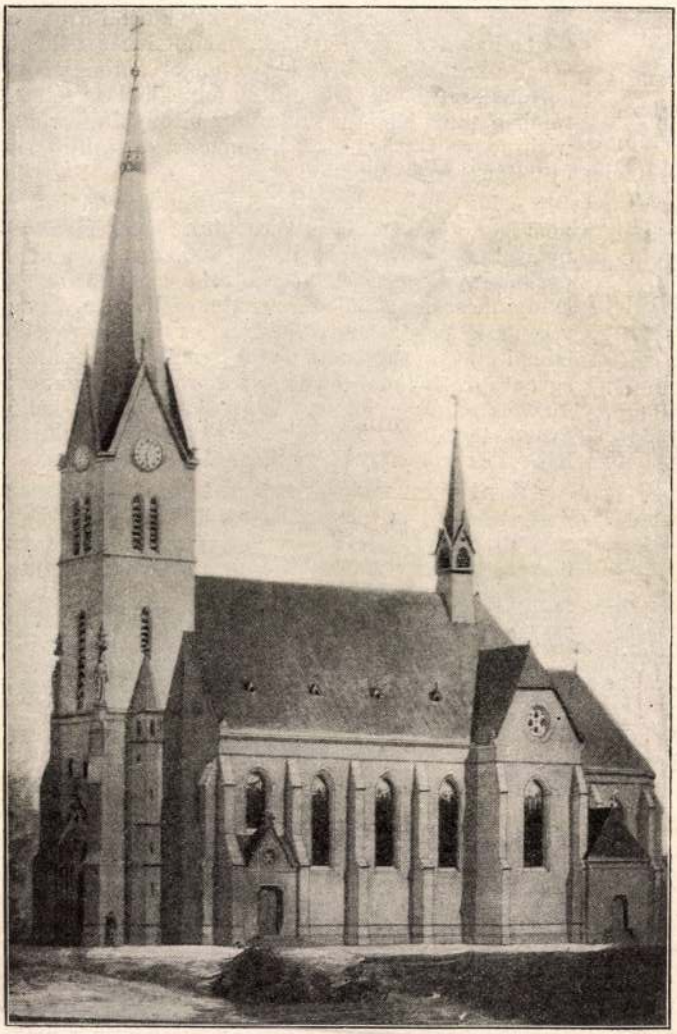

A MÁRIA-REMETEI ÚJ TEMPLOM.

Vas. Ujs. 1898. 634 l.

prezentarea inviterilor.

mum-Abend zu welchen Euer Wohlgeboren samt werter Familie höflichst einladet das Arrangierungskomitee

zantémestélyt rendez, amelyre tisztelt Címet és becses családját teljes tisztelettel meghívja a rendezőbizottság

etoate linile de la ora 3-5 dimineata Villamosközlekedés reggel 3-5 óráig minden irányban. A meghívó felmutatása kötelező

példa

A Schriftguss A. G. vorm. Brüder Butter, Dresden, betűöntöde díszei: 6. példa: Das Kleinplakat díszek Stuttgart sorozata, Sigrist körzet. — Tervezte: Wanko Vilmos, szedte: Lombár László.

összes európai villamos vasutak hossza alig haladta meg az egyezer kilométert. Aránylag legtöbb van Németországban, hol csak a jelen évtized kezdetén karolták fel. 1897 elején 643 kilométer hosszú volt a villamos vasutak vonala, azóta legalább 200-al gyarapodott különösen a lóvasutak rovására, épen úgy, mint nálunk Budapesten.

⋆ **Skiapodák** név alatt ír le Plinius egy mesebeli népet, mely arról nevezetes, hogy egy lába van s ha nagyon meleg az idő, hátára fekszik s óriási lába árnyékot ad neki. Bármily csodálatosnak látszik is ez a leirás, most reájöttek annak forrására. Malakkafélszigeten él egy Benar vagy Gyakun nevű meglehetős félénk természetü és a mocsarak közé visszavonuló törzs, mely pálmalevelekből rendesen óriási papucsokat hord, hogy a mocsarakban le ne sülyedjen. A lábak óriási nyomai régóta feltüntek már egyeseknek s azért ezek mesés alakok lettek. Hirük messze elterjedt. Egylábuaknak azért tartották őket, mert tényleg szeretnek egy lábon állani s e tekintetben nagyon ügyesek.

Schömer Ferenc

építész -

Magyar Vilmos:

Az állami bérházak

terv pályázata -

Építő Ipar – Építő –

Művészet. 1925. 41 –

42. sz. -

MEGHÍVÓ

AZ ORSZÁGOS MAGYAR
RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT

F. ÉVI OKTÓBER HÓ 27-ÉN, SZERDÁN DÉLUTÁN 5 ÓRAKOR A *MAGYAR NEMZETI MÚZEUM* ELŐADÓTERMÉBEN (VIII., BAROSS-UTCA 13.) TARTANDÓ

FELOLVASÓ ÜLÉSÉRE

SORREND:

1. *Kőszeghy Elemér:* A színes fénykép szerepe a műemlék és műkincs védelmében.
2. *Dr. Voit Pál:* A habán kerámia kutatás nemzetközi helyzete és az Alvinci kérdés.

(Mindkét előadás színes fényképek vetítésével.)

A Társulat vendégeket szívesen lát.

Budapest, 1943. évi október hó 18-án.

Dr. GEREVICH TIBOR
elnök.

A választmány előzőleg d. u. ½5 órakor választmányi ülést tart.
Kérjük t. Választmányi Tagtársaink pontos megjelenését.

43 876. — K. M. E. Ny

Schömer Ferenc

épitőmester

Bpesti budai torna egylet részére Krisztina Körut 2 emeletes épület

Épitő Ipar 1912. 303 l.
(Magánépítési engedélyek.)

Schörner Ferenc

épitéz

Élett. arch

Szefeltlex 1011. l.

Viselet.

Különféle nemzetiségel

Ezen Trachten aus Ungarn c
der Wallachei, 2. Eine Dame a
der Wallachei, 4. Ein Edelman
der Bucharei, 6. Ein Bauer au
aus dem Pester Comitat, 8. Mo
11. Montenegrinerin aus Can
ábrázolva.

Rm., mér. a rl. 13.6: 1

93-93-

Schőmer Ferenc

műcsed

Itt írjuk meg, hogy döntöttek a Szél uccában építendő fiúotthon terveiről is. Az első 2000 pengős díjat *Schőmer* Ferenc, a második 1200 pengős díjat *Sztojka* József, a harmadik 800 pengős díjat *Martsekényi* Imre nyerte, ezenkívül még tíz pályadíjat vásároltak meg.

Pesti Napló
1938. ápr. 30

— GEGRÜNDET IM JAHRE 1577 —

STEHT SEIT IHRER GRÜNDUNG IM DIENSTE DER UNGARISCHEN KULTUR. IHRE VERLAGSWERKE WAREN ZU JEDER ZEIT VON GRÖSSTER BEDEUTUNG UND DIENTEN FÜR DIE VERBREITUNG DER WISSENSCHAFT UND BILDUNG.

REGIA
TIPOGRAFIA UNGHERESE
DELL'UNIVERSITÀ BUDAPEST

— FONDATA NEL 1577 —

TUTTA LA SUA ATTIVITÀ ERA SEMPRE CONSACRATA ALLA CAUSA DELLA COLTURA UNGHERESE. LE SUE PUBBLICAZIONI ERANO IN OGNI TEMPO LE PIÙ IMPORTANTI OPERE SCIENTIFICHE ED I LIBRI PIÙ POPOLARI DESTINATI PER LA DIVULGAZIONE DELLA

Schömer Ferenc

Pesti Napló 1938 máj. 8.

Uj városi építkezések

(Saját tudósítónktól.) A magasépítési bizottság *Wossala* Sándor tanácsnok elnöklésével ülést tartott. *Friedrich* Lajos műszaki főtanácsos ismertette az óbudai kislakásos telep létesítését. A Szél uccában 124 lakást építenek. *Katona* János, *Wellisch* Andor és *Steinherz* Simon örömmel üdvözölték az elhatározást.

Ugyancsak a Szél uccában a város alapítványi fiúotthont és ipari nevelőotthont építtet. A tervpályázaton az első díjat *Schömer* Ferenc építészmérnök nyerte el. A bizottság úgy döntött, hogy a végleges terveket a nyertessel átdolgoztatja és a terveket még bemutatják a szociálpolitikai ügyosztálynak is.

Több kisebb jelentőségű ügy letárgyalása után *Szinte* László műszaki főtanácsos a Kerepesi temető ravatalozóhelyiségének terveiről számolt be. Félmillió pengőt irányoznak elő az építkezésre. A pályázati feltételeket még a nyári szünet előtt kihirdetik és az építészek őszre elkészülhetnek munkájukkal. Az építkezést egyébként a jövő évben kezdik meg.

Bánóczy Béla műszaki tanácsos az új városligeti artézi kút melegvizének felhasználásáról tett javaslatot. A víz egy részét a Széchenyi strandfürdő céljaira használják fel. Forró vízzel fűtik majd úgy a fürdőt, mint az állatkerti pálmaházat. *Katona* János és *Venczell* Árpád örömmel üdvözölték a tanácsnokot, aki az első kudarctól nem riadt vissza és tovább folytatta a fúrási munkálatokat. Budapest új artézi forrással gazdagodott és ezzel Budapest fördőváros újabb fejlődés előtt áll.

Wossala tanácsnok egyébként bejelentette, hogy a Szilasi út és a megyeriúti kislakások építkezése hamarosan *befejeződik* és az új lakásokat egyelőre az eucharisztikus kongresszus vendégeinek engedik át.

Heltai Jenő: Kis meseskönyv (Telhot
Hugo Viktor: Shakespeare élete és m
Maupassant: Horla, regény kötve 382
Prohászka O.: Világosság a sötétség
Rapaics: A kenyér és táplálékot szol
története, 46 képpel 192
Renan: Marcus-Aurelius és az antik
Renan: Az evangéliumok és a második
kötve 378 oldal
Révész B.: Ady Endre életéről, verse
10 arcképpel 18 repr
Romain Rolland: Zenei miniatürök, f
Schnitzler: Guszti hadnagy, regény
Savojai Lajos: Az északi sarktenger
Tápay Szabó: Az amerikai demokrácia,
Tóth Béla: A bodogasszony dervise,
Trócsányi: Magyar régiségek és furc
Ujhelyi Nándor: A Aadin lámpása, reg
Waddel L Austine: A rejtelmes Lhas
43 képpel 286 oldal
Wilde: A kritikus mint művész, kötv
Wilde: Szerelemből a királyert Szín
Wilde: Az eszményi férj, kötve 240
Zelovich: A jövő energiaforrásai, 2

Most jele
dr Gerő Ernő: Nőtartás. Ezernyi krit
és gazdasági kérdés k

SCHÖMER FERENC

Prakfalvi E.: Röm. kat. templ.

2003.

37.0.

ületek magasságának megfelelően boltozott
á az említett konyhából a kloakákon átmenő
Továbbá az említett árnyékszékeken átmenő
az alaptól kezdve tíz ölnyi hosszúságban, az
ch mester. Az említett házakban pedig annyi
nők akarnak. Továbbá a kloakáknak, vagyis
említett Konch mester tartozik építeni és azt
mester az említett házaknak, tudniillik a
padlóburkolatát illően kevert homokos
pedig tartozik az említett dormitoriumházat
atát, vakolni és simítani." Mindezt Konch
gy éven belül kellett elvégeznie úgy, hogy első
kapjon. Az apácák vállalták elegendő kő és

ációkat kiegészíti egy nádori ítéletlevél 1389-
an szállíttatták a követ az építkezéshez. Az
zik, per keletkezett, s ezért határjárásra került
ányát az apácák a szomszédos birtokosokkal
tnek, amennyi csak szükséges kolostoruk
építőanyag kitermelése és szállítása, ami a
irályné *Eperjes* lakosainak engedte meg, hogy
k annyit, amennyi templomuk felépítéséhez

Schömer Ferenc

épitess

műveletése alatt

renováltak 1926–

27 ben az alábbi

templomot.

P. Veremund O.M.

Cap. Emlékkönyv

a budai kapucinus-

rendi zárda és plébá-

nia templom renováló-

sának alkalmából

Bp. 1927 63, 64. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

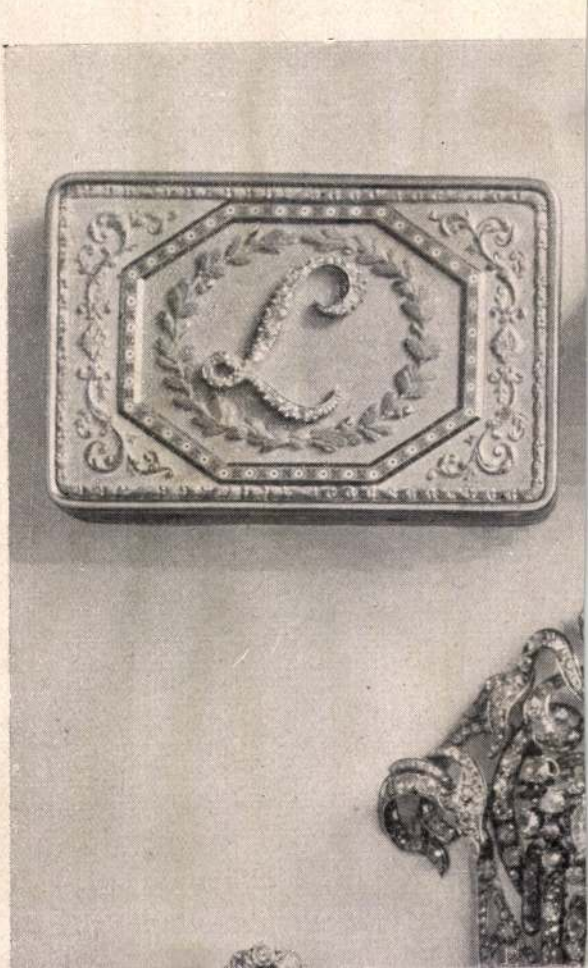

Schömer Ferenc

a balatonfüredi gyógy-
fürdői étterem tevop.
Ungvétel

MMÉEKözl

1939. 304. l.

Schömer Ferenc

az óbudai finokhon
tervp. I. dij

MMÉE Közl

1938. 154. l.

Tsz.:

Kelet	Beszélő neve (olvashatóan)	Hív.	Magán	Inturb.	Kelet	Beszélő neve (olvashatóan)	Hív.	Magán	Inturb.

Schömer Ferenc

a Szent Lukács gyógy-
fürdő reuma kórház
zártkörü terv.

III. díj

MMÉE közl

1938. 395. l

Schömer Ferenc

Schömer Ferenc
épitész
tervezte az uj mária-
remetei templomot.
82. l. Keppel-
Hauszmann Sándor
épitőmester kivitel-
lezte
alaphövét letetek
1898. szept. 11.
Geschichte des Gnade-
ortes Maria-Einsiedl
bei Hidegkut. Bp.
1900.

RNST-MUSEUMS

ING

AY DE VAJA

GRÄFLICHEN
ATBESITZ

TUREN, PORZELLANE, FAYENCE,
IS GOLD UND EMAIL, SPITZEN,
EN UND KUNSTMOBILIEN, ETC.

SAMMLUNG BESCHRIEBEN
TOREN:

Schömer Ferenc

épitéz

remetemáriai templom
1898.

Cvod

Barcza Bpest. 1924

68. l.

Schömer Ferenc

l.

A Pesti Varoshára
1938. 5. n. 15. l.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHI
BUDAPEST XI. MŰEGYETEM T.: 25
FŐSZERKESZTŐ: Dr. PATTANTYÚS A.
SZERKESZTŐ: EDRI FINTOR ZO

ÉKESFŐVÁROS
ROMOS MŰVEI
ELYISÉGEIBEN

KÖRUT 15 SZ. VIII., BAROSS-TÉR 2 SZ.

gálnak tanáccsal:

k vásárlása ügyében,
os vezetékek szereltetésére vonatkozólag,
készítésére, javítására.

A VILLAMOS KÉSZÜLÉKEK
HASZNÁLATÁRÓL.

tűzhelyek,
őzőlapok,
tárolók,
itőszekrények

E VÁSÁROLHATÓK!

nyáron d. e. 8-tól 3 óráig, és d. u. 4-től 6-ig.
alatt ismertető előadások
s főzésről,
észülékekről,
agításról.

Schönner Ferenc

építőmester

† 1925. ápr. 10.

66 évés korában.

Építő Ipar – Építő

művészet. 1925. 69. l.

tömegviszonya alapján s a lebomlási idő pontos ismeretében könnyen kiszámíthatjuk azt az időt, amely az ásvány keletkezése óta telt el. Az urán 1 g-jából 1 év alatt $1{\cdot}30 \cdot 10^{-10}$ g uránólom keletkezik. Az ásvány 1 g uránjára eső uránólom mennyiséget osztva az $1{\cdot}30 \cdot 10^{-10}$-nel, nyerjük az ásvány korát években. E számítás azonban nem teljesen szigorú pontosságú, mert nem gondol arra, hogy az idők folyamán a lebomlás következtében az urántartalom is csökken. Van azonban teljesen szigorú pontosságú eredményt adó formula is, amelynek ismertetése azonban már túllépné ez előadás kereteit. Lényegében az is teljesen a bomlatlan urán és az uránólom arányával számol, de bizonyos korrekciós tényezőkkel.

A thoriumtartalmú ásványok korát is az elmondottakkal teljesen egyező módon határozhatjuk meg.

A radioaktiv lebomlásban mindig keletkezik állandó tömegű *He*-gáz is. Így 1 uránatomnak 1 uránólommá való átalakulásakor pontosan 8 atom *He*. keletkezik. Ez az átalakuló atomból kilökődő *He*-gáz az ásványban lefékeződik és abban belezárva marad. 1 g urán egy évben pontosan $1{,}16{\cdot}10^{-7}$ ccm

Schön Ferenc

178). A festmény megmaradt alsó részét közli és leírja Lepold Antal (Szent István Emlékk. 1938, 143–144) – ez minden részletében azonos a balatonfüredi Vajk megkeresztelése-kép alsó felével. A nagy mű elkészülte után festett kisméretű kép (1825) már nem oltárkép-rendeltetésű; csak erről a változatról ismerhető az eredeti kompozíció gótikus helyszíne, ami egyéb „korhű" elemek mellett a historizáló szándék legfontosabb eszköze és az építészeti korai gotizálás ismeretére enged következtetni. A kép témája a XIX. századi romantikus történeti festészet nemzeti tematikájához kapcsolódik.

Irod: Genthon 1951, 467.

SCHÖN FERENC (működött Pozsonyban, 1790–1820 körül)

Franz Schön bécsi festő 1785-től szerepel Pozsonyban, s a környék termékeny oltárképfestője a korszakban. Családi életének eseményeiről a Pressburger Zeitung (Csatkai 1963) és a pozsonyi Szent Márton plébánia anyakönyvei nyomán (Petrová 1970, 235) rendelkezünk adatokkal. A szlovákiai művészeti topográfiai kutatás (Supis 1968) – korábban is számon tartott vajkai (Vojka nad Dunajom) mellékoltárképei (1802), mellett többek között a nagyudvari (Velké Dvorany, 1803, a korláti (Cerová–Lieskové, 1807), garamszentkereszti (Ziar nad Hronom, 1809, vistuki (Vistuk, 1812) műveit közli. 1818-ban megfestette a Vas megyei Pápóc Szent Mihály mellékoltárát és a pozsonyszentgyörgyi piarista templom Calazanci Szent József képét. Ugyane témával utolsó ismert alkotása a magyaróvári piarista rendház kápolnájának főoltárképe 1820-ból.

Schön származásáról, tanultságáról nem rendelkezünk adatokkal. Művei alapján képzett festőnek látszik, aki figyelemmel kísérte és idővel maga is követte a korszakban lezajlott stílusváltozást. Oldott festői, későbarokk formakincsét klasszicizáló megoldásokkal cserélte föl utolsó műveiben.

136 Calazanci Szent József magyar diákokkal, 1820 33. TÁBLA

olaj, vászon, kb. 170 x 120 cm
Jelezve jobbra: – Franz Schön 1820 –
Mosonmagyaróvár, magyaróvári plébániatemplom.
Korábban a piarista kápolna főoltárképe

A fekete reverendás szent jobbjával füzetből olvasó fiút karol át, bal kezét intőn fölemeli. A jobboldalt elhelyezett kis dobogón angyal kíséretében kisdiák, lábánál nagy nyitott könyv a piarista iskola emblémájával és alapítványával.

A magyaróvári kegyesrendi gimnázium és rendház kápolnájának főoltárára 1820-ban Pozsonyból hozatták meg Schön képét. A rendalapító Calazanci ikonográfiája a barokk korban alakult ki; a szentet többnyire Máriával együtt ábrázolják, akinek az ifjúságot oltalmába ajánlja. Itt a mennybéli elem jelzésszerűvé csökkent; s a jelenet az iskolaalapítást, az oktató tevékenységet hangsúlyozza. A szent reverendájának belső redő rajza és a sárga drapériába öltözött angyal figurája barokk reminiszcenciákat hordoz, a helyszín, a három dicsfény-kör mellett érvényesülő egyenletes megvilágítás és a fiúk színes, korhű viselete által Schön kvalitásos képén a klasszicista jegyek kerültek túlsúlyba.

Irod: Csatkai 1963, 23; Genthon 1959, 204; Divald 1912, 238.

Művészet Magyarországon 1780–1830
MTA MKCS – MNG Bp. 1980.

plébániatemplomában, Nagycenken (Széchényi-síremlék oltára, 1819) és Szamosújvárott. 1829–30-ban festette a salzburgi Schloss Mirabell kápolnájának főoltárképét és a bécsi Maria Himmelfahrt-Kirche Nep. Szent János-oltárképét.

Vallásos és mitológiai tárgyú kabinett-képeket is alkotott (pl. Szent Család szentekkel, 1813, MNG), ezek egy része másolat (pl. Mengs vagy Raffaello után), kompozíciói többnyire metszeteken maradtak fenn. Saját metszetei is ismertek (pl. Sírbatétel, 1816, MNG. Grafikai o.). (Pataky 1954, 139–140.)

Arcképei közül Károlyi József pasztell-képmását és a róla készült Czetter-metszetet (1803) a MNM őrzi (I. Kat. 99. és 100); Kováts János egri nevelőről festett reprezentatív portréja két változatban is fennmaradt (Eger, DIM és MNG Új m. képtár, 1820 – Bodnár 1964).

Hesz 1820-ban József nádornak tervezetet nyújtott be egy Pesten felállítandó Képzőművészeti Akadémiáról, amelyet – cseh példára – a nemesség és a polgárság alapítványaiból kívánt létrehozni; felvázolta a tantervet is és szívesen magára vállalta volna az akadémia vezetését (Ernszt 1898).

134 A szent család szentekkel, 1813 66. TÁBLA

olajfestmény, vászon, 61 x 48 cm
Jelezve jobbra lent: – Mich. Hess A. pinx Vienna. 1813. –
MNG Új M. K., ltsz. 7088. A Fővárosi Képtár gyűjteményéből.

A szimmetrikus elrendezésű kompozíció előterében klasszicista széken Erzsébettel szemben ül Mária s az ölében ülő kis Jézus és a gyermek Keresztelő Szent János egymást átölelik. Mögöttük Szent József és a turbános Zakariás áll; jobbról két angyal, egyikük virágból font koszorút tart Mária feje fölé. Mária és az angyalok antikizáló öltözéke, a főalakok teljes profilú ülésmotívuma és a dicsfényt helyettesítő koszorú ókori műalkotások ismeretére utal. Hesz képe a fügeri klasszicista stílus, a másolatokat felhasználó akadémiai festői gyakorlat jellemző terméke, szemlélete a vallásos tárgytól meglehetősen idegen.
Publikálatlan.

135 Vajk megkeresztelése, 1825 32. TÁBLA

olajfestmény, vászon, 130 x 77 cm
Jelezve jobbra lent: – M. Hesz Agriensis p. Viena Ao. 1825 –
Balatonfüred, r. k. plébánia

Gótikus szentélyben játszódik az esemény. Trónoló Máriát ábrázoló oltárkép alatt lépcsős emelvény, jobbról az ifjú Vajk hajol keresztelőmedence fölé, Adalbert püspök – héttagú papi kísérettel – csorgatja fejére a keresztvizet. Vajk mögött a keresztapák: a fiatal Ottó császár és Sanseverinói Deodat gróf, jobbra az előtér imazsámolyánál Géza fejedelem és Sarolta térdel. Hátul a falnál magyar urak, a karzaton talán Gizella királyné alakja három férfi társaságában.

A festmény közvetlenül kapcsolódik ahhoz az oltárképhez, amelyet 1822-ben rendeltek meg Hesznél az esztergomi székesegyház főoltára számára (Ld. Lyka 1943,

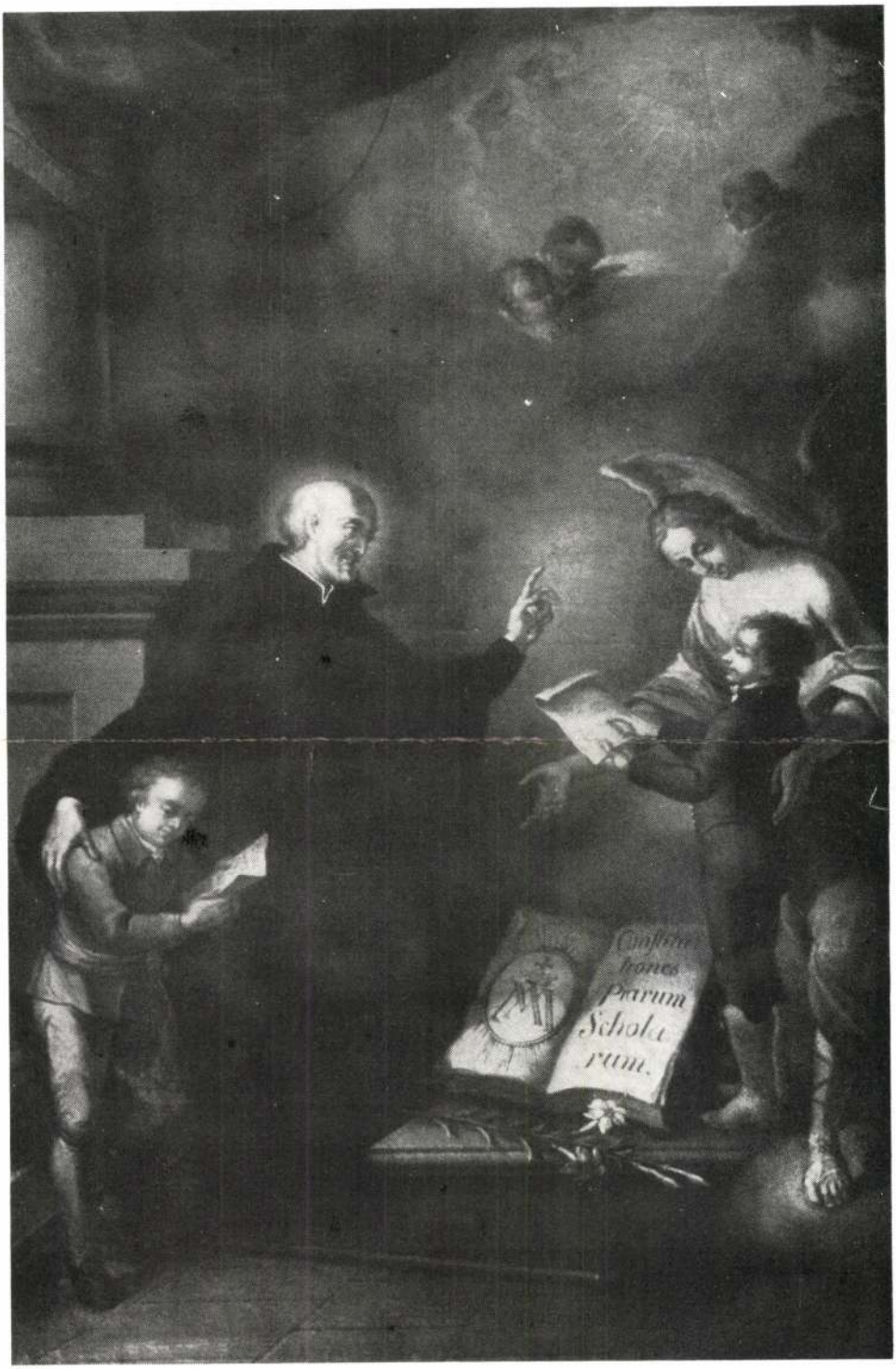

136

138

SCHÖN DOMONKOS, asztalosmester

Pesti asztalos kontár volt 1828-ban.- Ferencvárosi lakos.- Helyrajzi szám: 116.- Összeirási szám: 209.- 48.old.

BATÁRI FERENC: Pest-budai asztalosok 1828-ban
39.old.

Az Iparmüv.Múz.Hopp Ferenc Múz.Évkönyve. XIII. 1970. Bp. 1971.

Erhard Schön

Jametszet (részlet)
Buda sikertelen keresztény
ostroma.

Budapest Fővárosunk tört. (Corvina 73)
11. tábla

Erhard Schön

/Fametszet/ Buda sikertelen keresztény ostroma

Budapest Fővárosunk története /Corvina 73/ 11. kép

ERHARD SCHÖN, grafikus

15.ábra.-Török zenészek a Kőszeg ostromát bemutató kép előterében.-32.old.-Schön fametszete Hans Sachs /1494-1576/,a kiváló nürnbergi mesterdalnok és énekszerző Kőszeg ostromáról irt énekét illusztrélta.. 128.jegyz.-Képek jegyzéke 41.old.

BÉKEFI ANTAL: A Vasi várak zenei élete a török megszállás idején 8.old

VASI SZEMLE, Helytörténeti évkönyv, XX.évf. 1966 1.szám Szombathely, 1966

ERHARD SCHÖN, grafikus

15.ábra.-Török zenészek a Kőszegi ostromát bemutató kép előterében.-Schön eredeti fametszete a British Museum metszetgyüjteményében.-Képünk annak egy részletét mutatja. Fekete repr. 32.old. Képek jegyzéke 41.old

BÉKEFI ANTAL: A vasi várak zenei élete a török megszállás idején 8.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv.-XX.évf. 1966. 1.szám. --- Szombathely, 1966.

ERHARD SCHÖN, grafikus

15.ábra.-Török zenészek a Kőszeg ostromát bemutató kép előterében.-Hadi muzsikáról először Kőszeg ostromakor hallunk, 1532.-A tábori zenészek is részt vettek a harcban "Thrumen slaher erszczossen worden."-"Pflyffer beschedigt worden".A vár ostromáról készült régi metszeten török zenészek vonulnak el a vár falai alatt.-Szőn eredeti fametszete a British Museumban., metszetgyűjteményben. 32.old. Képek jegyzéke 41.old.

BÉKEFI ANTAL: A vasi várak zenei élet a török megszállás idejében 8.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XX.évf. 1966
1.szám Szombathely, 1966

ERHARD SCHÖN, grafikus

Nyugat-Európa grafikusai csak Bécs 1529-es ostroma óta mutattak érdeklődést a török háborúk eseményei iránt. A század 40-es éveiben Buda körül folyó harcokról nagyméretü, több ducról nyomott lapok jelentek meg, Erchard Schön és Virgil Solis alkotásai. 57.old. 4.jegyz

<u>JENFERNÉ WILHELMB GIZELLA:</u> Báthory Zsigmond moldvai Hadjáratának egykorú grafikus emlékei 57.old

<u>FOLIA HISTORICA,</u> 2. A M.N.M.Évkönyve, Bp. 1973

Schön

1824

l. Eperjessy 1929

45. l

10 MU

MUNKÁ

ségü, de amely átmentette a Délmagyarország becsületét és presztizsét. Megállapitja ezt Szeged mostani kitünő főispánja, dr. Aigner Károly is a lap 1911. évi május hó 23-án megjelent számában, amikor az első évfordulón a következő cikkecskét tette közzé a Délmagyarország hasábjain:

Köszönöm az uraknak, hogy ebből az alkalomból fölkerestek s őszintén kivánom, hogy azzal a lelkesedéssel munkálkodjanak tovább, mellyel mi a lapot egy év előtt megalapitottuk.

Az önök feladata könnyebb, mint a miénk volt, de még mindig nem könnyü. Mi a közönyt törtük meg, önöknek az érdeklődést kell föntartani.

Szeretem a szülővárosomat, több évszázad mult el azóta, hogy a családfám itt gyökeret vert s megvallom őszintén, erre az átöröklött évszázados szeretetre nagy szükségem volt esztendeje ahoz az elhatározáshoz, hogy itt egy lap alapitásához hozzájáruljak, amely uj csapásokon haladva, modern eszméket hirdetve, hivatva lesz egy egész országrészt uralva, Szegednek, mint kulturközpontnak a fölényét a hirlapirás terén is dokumentálni. Nem azért vona-

M D K

Schön Antonius, Pest, Lipótváros.

festő

Kapossy János: Épitők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban. Művt. Írt. 1952. 1.sz. 139 l.

Schön Antal

festő

K. gy. II. 4261

S. 2. *Antal*, festő. Az 1820-as években Pesten élt s figurális és arcképeket festett.

Nagyvárad.

A FEIER KERES FIUME á
za (A) és a Citta (B) térra
ka (C) azokon innen van jel
szőlőhegyek emelkednek. Fel
jobbról:

PI
DI GROS

Szines rajz, mér. a

Szn. 177-
980-907-

Schön

1.

LykaMagyműI300-50

20,62,377,408,
519.p.

Schön Antal

festő 1820 körül.

Eötvös Pál arcképe olaj.

Szépműv. Képtár tulajd.

Kopp. Ism 29. l.

Repr. uo. XXII. tábla

Schön Antal

Schön A

Gyalu.

Parasztház.

A balról látható és szalm
sze alatt szalmazsupok vannak, ⊥
két kazal, egy szekér
jat. Jelzése alól balra: Gyalu.

Aquarell, méretei 24: 43.
Készítette: A. Schön.

Sz. n.
295

8. sorsz. Mühelyi minta.

T. 8536.

az udvaron

ával fedett ház előtt, melynek ere-
kupa és dézsa ~~látható~~, mig körülötte
, egy ól és istálló élénkiti a tá-
A. Schön.

8 cm. Tünik szemünkbe

. 44-904
-904-4.

Schön

1819-21

l.

Eperjessy 1929

50. l.

~~Horváth~~

Schömer

Sztojka

K

nincs cél

Tér és Forma

1937. 78. l.

(Budapest-Város-
központ tervpályá-
zata, kappel.)

megvásárolt
terv

M. KIR DOHÁNYNAGYÁRUDA
Tapolca

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Schön

rézmetsző

MDK

Bruum és Hogenberg: Civitates orbis terrárum c. művében megjelent /1572-1618/ Hufnagel rézmetszet Schön metszete alapján készült.

15.o.

Csemegi : Budavári. 1955.

Schön Arnim

porcellánfestő tanuló
4 elemi

Iparrajziskola

1887 - 88. tanév

61. l.

Glück - gyűjtemény VIII. 37.

Schön Árnim

porcellánfestő

Iparrajziskola

1888/89. 57. l.

Cséza, XVII. 4. Allert Zacharias beszterce-
bányai ötvös műve, Majthényi Rudolf
tulajd. VIII. 37.

Schön Armin

majolikafestő

4 el. 3# ipar.

edényfestés

Iparrajziskola 1889-90.

50.l.

Gyüre, Bem tábornoké VIII. 114.

MDK

Schön Alajos festő

1882

„Siesta fürdő után" c. képét ajánlja kiállításra a K.T-nek

H.O Miethke (tulajd)

MDK-A-II-1/385

Schön Alajos

MDK

A zsinagogában

Műcsarnok 1877. dec. 16.

MDK

Schönn Alois képiró

Alois Schönn bécsi jeles képiró a szabadsagharc idején Komarom mellett tartozkodott, ez idóból való képe: Magyar csalad a haború utan visszatér otthonaba, ezt a targyat masodszor is megfestve 1850-ben kiallitotta Bécsben. A kép reprodukciókban nálunk is elterjedt.

Ltáb. IV.47, 48.1.

SCHÖN, 1. *Aloys*, osztrák festő, * Bécs 1826, † Krumpendorf 1897. A magyar szabadságharc alatt Komáromban foglyul esett. 1849. készült reprodukcióiban igen elterjedt képe: A honvéd családjának hazatérése elhamvadt hajlékába. Keleti utazása után 1856. újrá Magyarországon járt, ahol több vásári és cigányképet festett.

K. Gy. II. 4261

1907.

adból.

és sima karimáju ~~[illegible]~~ érem előlapján van ábrázolva.

ssé jobbrafordult an Üstököt, hosszú
bajuszt hord, szakálla leberetvált.
t visel. A hátlap~~en allegorikus ábrá-~~
vetett ágaskodó paripát tűntet föl, a
~~ett~~ kötélen megakadt. Körirata

TECKLY DUX PROTEST. INHUN.
átlapon: SIC VIRTUS NESCIA FRAENI.

~~t pereme, a melyen belül kettős kör~~
~~e sima.~~

, méretei 4.7:4.7 cm.-- Becsértéke
a 1907. április 30-án (787-907-121).

222

1660

Schön E

M.D.K.

6.) Buda vára 1541-ben ostromló hadsereggel, alul Hans Sachs költeményével Schön E. fametszete után készült nyomat.

Budapest székesfővárostörténeti muzeuma kiállítása: Buda Óbuda, Pest 1800 előtt. Budapest, 1946. 5 lap.

Schön Emmi MDK

Bőr- és famunkák

Műcsarnok 1925.Iparművészeti Társ.Jubiláris kiáll.

M.D.K.

Schön, Erhard, fametsző

Dürer hortázsaival állott kapcsolatban és Hans Sachs verseinek legnépszerűbb illusztrátora volt. Budának 1541-ben vivott sikertelen ostromát ábrázoló, nagméretű remek fametszetének szövege is Hans Sachstól való.

Rózsa György: Budapest régi látképei /1493 - 1800/.

Bp. 1963. 19. és 37. old. III. t

A. D. K.

SCHÖN, Erhard

Buda 1541. évi ostroma

Csatakép

Budapest műemlékei II. Bp. 196[illegible]. 118. l. - 120. l.

Schön Erhardt

1541 évi budai metszete

Zolnay László: A XIII.-XIV. századi budai királyi palotáról.
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TANULMÁNYOK. Bp. 1961.7-64.l.
44-45.l.

Schön,Erhard

A Schedel-krónikában a budai vár képét 1541-ben ábrázoló fametszet az ő munkája.

M.Takács Marianna:A budavári Mátyás-templom. Bp.1940. 14 l.

SCHÖN , Erhard M.[illegible].K.

/ 1401 előtt-1542./

A császári seregek veresége Buda alatt / fametszet/

1541. repr.

Cennerné Wilhelmb Vizella : Magyarország történetének képeskönyve 896-.849. bp. 1962. 91.l.

Erhardt Schön

MDK

/X8 1541-ben készült metszetén a

"Kelenföldi-kapu"

Zolnay László: A XIII.-XIV. századi budai királyi palotáról.
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TANULMÁNYOK. Bp. 1961. 7-64. l.

18.l.

Schön Erhard

nemet verm-

l-

Kolb Jenö:

Régi játékkártyák

59. l-

m.kir.minister 1911.november 2-án
er.állampénztárhoz intézett rende-
nása:

s fényképészek által a Műemlékek
észitett 15 drb.fényképfelvétel
/:580:/ K-t engedélyezvén, utasi-
ez összeget a Műemlékek Orsz.
alos nyugtájára elszámolás kötele-
i s tárcám fentmegjelölt alnapló-
l.
ember 2. A minister rendeletéből:
csos.

Schön Erhard

fametsző

l.

Gerő Bvár

16. l. Képpel.

Erhard Schön

Buda ostroma Roggendorf által
~ metszetének részlete

Gombos Zoltán: Budavári Zsebek
Budapest Natura 1969
83. old.

Schötter Miklós

Az Abstraction-Création társaság tagja volt.

Hárs Éva: Martyn Ferenc 7.
Corvina 1970.

M.D.K.

Erhard. Schön, fametsző

ismeretlen rajzoló nyomán készült fametszete a budai vár-palota nyugati nézetéről, 1541-ből; Hans Sachs verssel Buda 1541. évi ostromáról. Egyetlen példány: Bécs Albertina. 366 x 1475 mm.

Balogh Jolán: A művészet Mátyás király udvarában
Bp. 1966. 2 köt.

1. köt. 37. old.
2. köt. 19. " 14. á

Varjas Béla:

NÉMET KÖNYVKIÁLLÍTÁS.

Németország a nyomtatott könyvnek nemcsak szülőföldje, hanem mindmáig a könyvkultúrának, a könyvművészetnek leghivatottabb otthona. Míg Európa többi országaiban a könyvnyomtatás művészete inkább egy-egy nagyszerű mester alkotásaiban teljesedett ki, addig Németország töretlenül, a hagyomány folytonosságában őrizte meg Gutenberg örökségét a „mesterséges írás művészeté"-ről. Franciaország és Anglia kialakitotta a maga egyéni könyvstílusát, amely immár több mint másfél évszázad óta zárt formává merevedett. Náluk minden változás csak ennek keretein belül képzelhető el, s úgylátszik, maguk a keretek széttörhetetlenek. Stílusuk nemesen egyszerű, egyneműbb és jóval nyugodtabb, mint a német, de éppen ezért egyhangúbb is.

A német könyvön a szellem dinamizmusa és romantizmusa tükröződik — mint általában mindenen, ami német. Ez a szellem, mely folytonosan újabb és újabb alakot keres a megvalósulás számára, a fojtott erő, a kirobbanó belső feszültség, nemcsak a gondolat síkján tör fel minduntalan, hanem kifejezésre jut a könyv egész érzékelhető külső valóságán. A tartalomnak, a gondolatok dinamizmusának és a külső formának egybehangolása, mint művészi célkitűzés, állandó belső rugója a német könyvkultúrának, amelyből a nyomtatott mű megjelenési formájának művészi kifejezésére minduntalan csodálatosan változatos és gazdag ösztönzést nyer. Kiterjed ez a könyv előállításának legapróbb részletére, a papír, a betű megválasztására, a szedés és az illusztratív anyag elhelyezésére, a síkornamentika lehetőségeinek felhasználására, de különösen szembeötlő a könyv külső köntösének művészi megoldásán: a kötés és borítólap anyagának, a díszítéseknek, a színhatásoknak alkalmazásában és egész kompozíciójában. Ha a német könyvkultúra alapmagatartását és művészetének legfőbb jellemzőjét egyetlen szóval akarjuk megragadni, akkor ez a *mozgás*, amely nemcsak a tiszta díszítő-

motivumok struktúrájában és kiképzésében érvényesül, hanem a betűkben is. Hiszen a betű nem pusztán a gondolatközlés eszköze, hanem síkornamentikai elem is. S éppen a fraktur betűben rengeteg lehetőség rejlik ennek művészi kiaknázására. A kötés és borítólap a német könyvművészetben mindíg a mű tartalmának, hangulatának tükre. Díszítő motivumaiban, rajzának vonalvezetésében, képeinek szerkezetében, a színek lobogásában és szimbolikájában a laikus számára is megfoghatóbb módon érzékelhető s ezért talán fokozottabbnak tűnik az a lüktetés és mozgás, amely nem tűri meg a zárt formát, vagy belekényszerítve is túlmutat azon. Azonban éppen ebből következik, hogy művészi kifejezésében mindíg más és új. Megkötöttséget csak az anyag és az írásmű egyénisége jelent számára, de sohasem valamely szkémába merevedett könyvstílus. Minthogy pedig minden írásmű nyilván külön egyéniség, e megítélésben már benne rejlik az a követelmény, hogy megjelenési formája is más és más művészi megoldást kíván.

A német könyvművészetben hatalmas vitális erő feszül, éppen ez az, ami a magyar szemlélő előtt annyira rokonszenvessé teszi. A könyv egyéniségét hangsúlyozó, szabadabb felfogása a miénkkel rokon. S ha művészetének egyik lényeges eleme, a fraktur betű nekünk talán túlságosan nyugtalan és idegen szépség is, a német könyvkultúrával szövődő kapcsolataink folytán ez a könyvművészet általában mégis mindenkor érdeklődésünk tárgya volt.

Azok a gondolatok és érzelmek, amelyeket egy könyvkiállítás első pillantásra az emberben ébreszt, a könyv külsejéhez tapadnak. Hiszen minden kiállítás sikere vizuális hatásától függ, s a belőle leszűrődő átfogó kép és hangulat az, ami a szemlélőt megejti s emléke felejthetetlenül tovább él a lelkében. S még az is, ami egy kiállításon az értelemhez szól, igazán és elevenen csak akkor ragad meg, ha vizuális hatása tökéletes. Részben éppen a könyvnek, mint művészi alkotásnak bemutatásában bontakozott ki a német könyvkiállítás legnagyobb sikere. Önmagához, a német nyomdászat félezer esztendejéhez s a nyomtatott könyv első művészéhez, GUTENBERG szelleméhez lett volna hűtlen, ha nem ez a szempont érvényesül benne mindenekelőtt.

A könyvnyomtatás ötszázéves fordulójának emlékezetére rendezett német könyvkiállítás 1940 április 28-tól május 7-ig a Pesti Vigadó termeiben nyílt meg a közönség számára. Mére-

teiben a legnagyobb volt, amelyet Németország valaha külföldön rendezett. Valóban, a négy termet betöltő 5000 kötet, dús anyaga hazai nagy kiállításainkkal vetekedett. Jelentőségét csak fokozza, hogy a GUTENBERG-év alkalmával éppen ránk esett a választás s ennek a válogatottan szép, külföldre szánt anyagnak bemutatására nálunk került sor. A kiállítást HÓMAN BÁLINT vallás- és közoktatásügyi miniszter, TASNÁDI NAGY ANDRÁS, a Magyar-Német Társaság magyar elnöke és ERDMANNSDORFF német követ védnöksége alatt a *Deutscher-Akademischer Austauschdienst* budapesti tagozata rendezte.

A kiállított anyag három nagy csoportra oszlott. Az első rész a német könyvnyomtatás őskorát és a német könyvművészet fejlődését tárta elénk, a második a német könyvtermés utolsó tizenöt esztendejéről nyujtott bámulatosan gazdag és nagyarányú képet, a harmadik pedig a német-magyar kulturális kapcsolatok könyvanyagát mutatta be érdekes szemelvényekben. Sajnos, a termek mérete és elhelyezése következtében a felállítás egymásutánja nem követhette az imént vázolt sorrendet.

A harmadik teremben nyert elhelyezést a legrégibb és történeti szempontból nézve legértékesebb anyag, melynek középpontjában természetesen a könyvnyomtatás páratlan tökéletességű alkotása, GUTENBERG első nagyszabású műve, az úgynevezett 42 soros Biblia (1455) állott. Ez a munka, úgylátszik, minden igazi könyvnyomtató-művész számára elérhetetlen vágyálom marad. A GUTENBERG-bibliánál szebben és tökéletesebben nyomtatott könyvet, mai fejlett technikánk mellett sem tudunk elképzelni. GUTENBERG másik nevezetes alkotása, a *Türkenkalender* (1454) bennünket azért érdekel, mert Magyarország neve itt jelent meg először nyomtatásban. A németek pedig mint az első német nyelven nyomtatott könyvet tartják számon.

A „toll és nád igénybevétele nélkül" készült könyvek művészetét európaszerte német mesterek terjesztették el. A Rómában (1469), Velencében (1470), Párizsban (1472), Budán (1473) megtelepedő első nyomdászok mindenütt németek voltak. Az ő munkásságuknak is megtaláljuk itt egy-egy jellemző darabját.

GUTENBERG szent művészete a XVI. század folyamán menthetetlenül profanizálódik. A humanizmusnak és a reformációnak a közművelődésre kiható elvei következtében a könyv tömegcikk lesz. S amennyire gyorsul technikai előállítása, ugyanannyit

veszít művészi szépségéből. A XX. század elejéig a könyvnyomtatás technikai tökéletesítésének korszakát éli, s tulajdonképen csak egy aránylag vékony réteg az, amely a művészi hagyományt tovább ápolja és átadja a XX. századnak, ahol már fokozatosan a könyvnyomtatás egész területére kihatóan diadalmaskodik a művészi elv.

A XV. század végétől a korszak könyvművészetét reprezentáló munkák között feltűnően szép számmal találunk magyar vonatkozású műveket. Az élen a Turóczi-krónikának kézzel festett, fametszetes augsburgi kiadása (1488) áll. Melléje sorakoznak az ízléssel díszített, vagy éppen mesteri kézzel illusztrált, szép nyomtatású könyvek, mint a Bécsben kiadott *Der Hungern Chronica* (1534), vagy Bonfini krónikájának Frankfurtban megjelent német fordítása (1581), az *Ungarische Staedt-Buechlein* (1684) és Krekwitz: *Totius Regni Hungariae ... accurata descriptio* (1685) Nürbergben készült vaskos kötete, váraink és városaink egykorú képével.

Az ősnyomtatványokat jórészt még kézifestéssel díszítették. A fametszetű képek, nyomtatott könyvdíszek alkalmazása csak lassan terjedt el, mígnem a XVI. század elejére Dürer, Holbein és Cranach alkotásaiban a síkornamentikának és képírásnak ez az ága addig soha nem látott magasságokig emelkedett s különösen tanítványaik munkássága révén a német könyvművészetnek szerves részévé vált. Ennek az új irányú könyvdíszítésnek egyik legszebb példája a Holbein testvéreknek Erasmus: *Annotationes ...* című munkájához készített címlapkerete, fejlécei és figurális iniciáléi (Basel, 1510). Johann Gayler von Kaisersberg kedvelt szentbeszédgyüjteménye pedig (Strassburg, 1511) egészoldalas fametszeteivel a korabeli könyvillusztrálásnak kimagasló emléke.

Különös érdekessége volt a kiállításnak Leonhart Fuchs: *New Kreüterbuch* című műve (Basel, 1543). A gyönyörű nyomdai kiállítású könyv számos illusztrációja közül egynek, az ökörfarkkóró ábrájának eredeti fadúca is fennmaradt, s a szemlélő együtt gyönyörködhetett a szépen kidolgozott metszetben és a róla készült természethű képben.

A XVII. és XVIII. század legszebb könyvei között a rézmetszetű, kézzel festett, fínom színárnyalatokban gazdag természetrajzi munkák keltettek feltűnést. Kiváltképen a *Nürn-*

bergische Hesperides (1708) és BLOCH: *Allgemeine Naturgeschichte der Fische* (Berlin, 1782—1785). A színes nyomás egyik sikerült alkotását szemlélhettük OVIDIUS *Metamorphoses*-a német fordításának Augsburgban és Lipcsében megjelent 1763. évi kiadásában, amelynek címlapján a „*Verwandlungen*" szót szivárványszínekel nyomtatták.

A következő tárlók a régi német könyvkötőművészet jellemző alkotásait tárták elénk. A könyvkötés művészetét a nyomdászat feltalálása emelte általánosan elterjedt, nagyjelentőségű iparággá. A középkori síma pergamenkötést lassan kiszorítja a préselt és aranyozott renaissance-kötés, majd pedig a még díszesebb barokk. A burkolóanyag ekkor még csaknem kizárólag disznó-, kecske- vagy borjúbőr. Nyersen vagy még gyakrabban színesen, barnára, vörösre, kékre, zöldre festve alkalmazzák. A kiállítottak között a német könyvkötés nagymesterének, JAKOB KRAUSEnak (1570 táján) páratlanul változatos és dús ornamentikájú aranyozott kötései vonzották talán magukhoz a legnagyobb közönséget. A drezdai *Sächsische Landesbibliothek* 1200 szebbnél szebb csupa különféle kidolgozású KRAUSE-kötést őriz. Hazai viszonylatban leginkább az úgynevezett nagyszombati kötésekhez hasonlít a messze földön híressé vált német mester stílusa.

Gazdag, fejedelmi könyvgyüjtők nemcsak ezüstlemezre dolgozott emailfestésű arcképüket és címerüket verették a kötésre — mint ezt KRAUSE műhelyében készült darabokon is láthattuk —, hanem sokkal költségesebb vésett, dombormívű vagy fűrészelt csipkemintás ezüstkötést készíttettek egyes nagyértékű könyveik számára. ALBRECHT porosz herceg XVI. századi könyvtárát remek ötvöskötéseiről nevezték el *Silberbibliothek*-nak. E könyvtár összes kötéseit, három darab kivételével, melyek délnémet munkák, königsbergi mesterek készítették. Két bemutatott kötete (1555-ből) a magas színvonalon álló keletporoszországi ötvösművészet beszédes emléke.

E történeti részt zsúfolt és nehéz barokkmintás s néhány könnyed és kedves rokokó-díszítésű könyv zárja be.

Ami ezután következik, az már a jelenkor könyvművészetéhez tartozik s tulajdonképen átvezet a következő (2. és 4.) termek hatalmas, modern anyagához. Itt az egyes művészi és

nyomtatástechnikai részletkérdések szemléltetése a cél — amely felett a könyvforgató közönség általában elsiklik s alig gondol arra, hogy a készen kapott nyomtatott mű, amelyet oly természetesnek vesz, hány ember művészi és technikai ötletének és fáradságos munkájának gyümölcse —, amott az újabb német könyvtermés ezrein száz és százféle változatban tükröződik a modern könyvtechnika minden vívmánya és a német könyvművészet új szelleme. A tudományos könyvtől az utolsó reklámlapig az egész német nyomdászatot a legváltozatosabb formákban megvalósulást kereső esztétikai elv kormányozza. A szépnek és a gyakorlati célszerűségnek összeegyeztetésében a németek valóban megkapó eredményeket értek el.

Elhányták a tudományos művek elavult, ócska uniformisát és új, szabadabb, levegősebb köntösbe öltöztették az egykor unalmas formába, lapszéli jegyzetek közé kényszerített szellemi tartalmat. Elhibázott nyomdatermék az, amely külsejével nem mond semmit s láttára ásítás fogja el az embert. A tudományos könyv kell, hogy már megjelenésében is érdeklődést keltsen s az olvasó tudásvágyát ösztönözze. Hiszen minden könyvnek egyetlen értelme van, hogy mentől szélesebb rétegek közkincsévé váljék. A tudományos mű nem lehet többé pusztán néhány „szakembernek" szórakoztatására szánt vitaanyag, mert egy nemzet kultúráltságának mértékét a kultúrjavaknak és a róla szóló ismereteknek elterjedettsége jellemzi. A tudománynak mai differenciáltsága mellett ezt a célt nemcsak azzal éri el, ha leveti az egykori céhbeliséget jellemző, de merőben haszontalan tudálékos mázt s közvetlenebb hangot üt meg az olvasóval szemben, hanem ha segítségére siet ebben a könyv tartalmát és szellemét vonzóan kifejező külső forma is. Széttekintve a második és negyedik terem könyvpiramisai közt, a modern német tudományosságot hirdető könyveknek ebben a rengetegében, akár a történelmi, politikai, földrajzi, irodalom- vagy művészettörténeti munkákat idézzük is magunk elé, valamennyiben ennek a tudományos könyvről vallott modern felfogásnak realizálódását szemlélhetjük.

A kiállítás mai anyagának több mint felét orvosi, kémiai, általában természettudományi és technikai munkák alkották. Míg a szellemtudományi művek jórészt fraktur szedésűek, addig

a józanabb természettudományi munkáknál már a betűtípus megválasztásában is érvényesül a tárgyhoz való alkalmazkodás, amenyiben ezeket kevés kivétellel a nyugodtabb latin betűkkel nyomtatják. Mindkét csoportnál azonban különös figyelmet érdemel az illusztratív anyagnak a legmodernebb eljárások szerint készült rendkívül precíz kidolgozása. Ezen a téren a német sokszorosító művészet az egész világ csodálatát méltán kiérdemlő munkát végzett, akár a természettudományi, földrajzi, természetrajzi, orvosi, technikai képmellékleteket, akár pedig a művészi reprodukciókat nézzük. A manulnyomás, fénynyomás és transarteljárás új távlatokat nyit a tudományos művek illusztrálása számára. Általuk lehetővé vált, eddig csak tökéletlenül kifejezhető, vagy egészen rejtve maradt fínomságok, a kép anyagának, az ábrázolt tárgy minőségének, élethű színének, sőt bizonyos fokig plaszticitásának érzékeltetése is.

Nyomdászati szempontból részben más irányú gondosság, az írásmű minden tulajdonságára kiterjedő figyelem az, amely a német szépirodalmi és ifjúsági művek előállítását végigkíséri. Egy-egy verskötet hangulatához illő betűforma, a sorok tördelése, az oldalak szedésképe, a dekoratív szövegközti rajzok stílusa és elhelyezése nem lehet közömbös. A vers csupa élet, kicsorduló érzelem, tiszta művészet; a nyomtatott költemény felépítésének, vizuális képének már önmagában is művészi élvezetet keltőnek kell lennie. De éppígy nyomot hagy az írói szándék érzékeltetése a német regény- és novellakiadványok egyéni arcán is. Gyermek- és ifjúsági irataiknál pedig különösen ügyelnek a gyermek értelmi fejlettségéhez alkalmazkodó, képzeletét foglalkoztató s főként ízlését fejlesztő, szép és erős kidolgozású könyvekre. Megszívlelendő elv, hogy amit a jövő nemzedék lelki fejlődésének előmozdítására nyujthatnak, annak a jónál is jobbnak kell lennie, nemcsak tartalmi, hanem alaki szempontból is.

E modern részben rajzolódott ki a könyvkiállítás egész szépsége és nagyvonalúsága. A kötések változatos kidolgozása és anyaga, a borítólapok rajza és tarka színpompája valóban szemet-lelket gyönyörködtető látvány volt. A szabadon elhelyezett, fínom ízléssel összeállított csoportok a virágokkal és szobrokkal díszitett világosszürke asztalokon derűs képet nyujtottak. Míg a történeti részek könyvanyaga természetesen zárt tárlókban feküdt, itt bizonyos bizalmas viszony fejlődött ki a kiállítás láto-

gatói és a kiállított könyvek között, amelyek bármelyikét az érdeklődő kezébe vehette, kívül-belül megforgathatta.

Külön termet töltött be a kiállítás harmadik, ugyancsak történeti része, a magyar-német kultúrkapcsolatok anyaga, amely a bejárati teremben állott s ha most mégis utoljára szólunk róla, az csak azért történik ebben a rendben, mert a nyomtatott könyv 500 éves fordulóján illőbbnek látszott, ha GUTENBERGről és utódairól s ezzel kapcsolatban a modern német könyvkultúráról előbb emlékezünk meg.

Szemléletesség és érdekesség dolgában méltó társa volt ez a csoport is a másik kettőnek. Az itt kiállított könyveknek nagyobbik felét a Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtára, a többit a bécsi Nemzeti Könyvtár bocsátotta a kiállítás rendelkezésére.

Az első tárlókban magyar szerzőknek Németországban megjelent eredeti művei foglaltak helyet, az esztergomi misekönyv 1484. évi nürnbergi kiadásától kezdve TEMESVÁRI PELBÁRT, LASKAI OSVÁT, VERBŐCZI, PÁZMÁNY, ZRÍNYI, GYARMATHI SÁMUEL munkáin keresztül egészen a testőrírókig. Azután magyar szerzők következtek német fordításban, majd pedig német írók magyar nyelven megjelent művei, valamint német szerzők magyar tárgyú eredeti útleírásai, versei, novellái, regényei. Ez utóbbi csoportokban természetesen a közismert nagy nevek mellett, mint VÖRÖSMARTY, JÓSIKA, EÖTVÖS, KEMÉNY ZSIGMOND, PETŐFI, ARANY, JÓKAI, MADÁCH vagy WIELAND, SCHILLER, GOETHE, KÖRNER, GRILLPARZER, LENAU, STIFTER stb. egész csomó régebbi és néhány rég elfelejtett, de a maga korában divatos író nevén akadt meg a szemünk. Az egyik tárlóban a német egyetemeken végzett XVI—XVII. századi magyar hallgatók doktori értekezéseiből állítottak össze egy csokorra valót. Mellette az első Németországban megjelent magyar hírlapok és a Magyarországon kiadott legkorábbi német újságok sorakoztak fel.

Részünkről különös érdeklődésre tarthat számot az ügyesen összeválogatott bécsi anyag. I. FERDINÁND udvari orvosának, ZSÁMBOKI JÁNOSnak kéziratai és a török korszakra vonatkozó naplók, útleírások, magyar várak tervrajzai, városokról készült metszetek sokasága, köztük ERHARD SCHÖN-nek Buda 1541. évi török megszállását ábrázoló, HANS SACHS verses szövegével nyomtatott másfél méteres színezett fametszete.

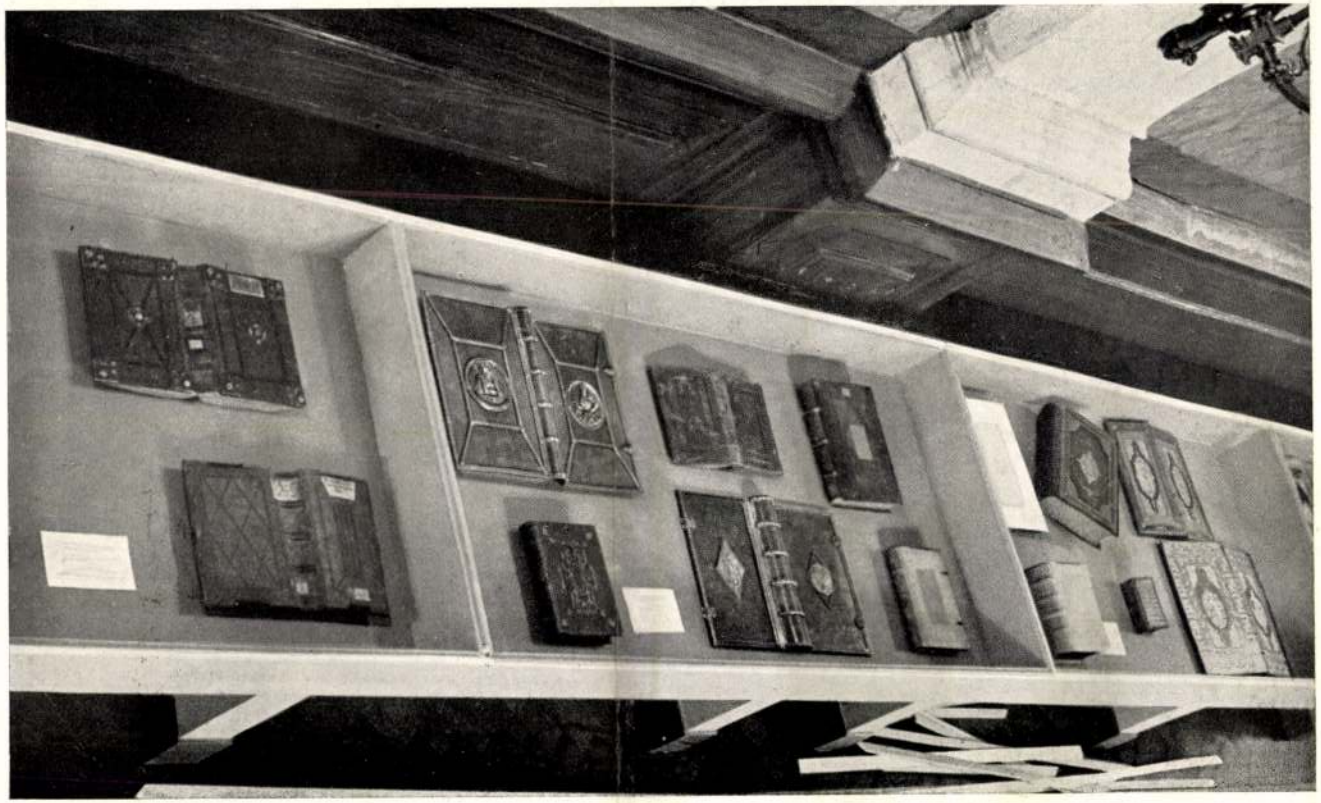

Régi német kötések. Középen a Silber-bibliothek két kötete, jobbszélen Krause műhelyének emlékei.

2341

Új eljárásokkal készült reprodukciók. Középen a Manesse-kézirat mása Walter

Schön, Erhardt

Budáról Készült 1541. évi metszetet említi:

Zolnay László: Városépités, város-szépités Budán.
Müvtört.Ért. 197o. 1.sz. 2-23. l.

2.l.

Ephardt Schön

metszete

A Buda vár 1541. ben.

Szolnay Sándor: Ünnep és hétköznap a középkori B
Buda Bp. 1969.

1510.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

mdk

Erhard Schön

metszete 1541-ből kiegészítő Wolmuth mű-
vétől, mely a várat nyugat felől ábrázolja

2 kép

Gerő László A Budai Vár
Bp 1962. 7. o. l.

Schön, Erhard

rajzát (A budai vár Roggendorf féle ostroma, 1541.) közli:

Zolnay Láazló: Másfél zavaros évtized Buda életében /1526-1541/.
Budapest, 1971. 3.sz. 39-41. l.

Schön Erhard.

metszete 1541-ből a budai pototá-
rol nyugatról nézve: fehete-fehér repro-
dukció.

Dercsényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál,
Merényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem
V. (1967-68) Budapest, 1970.

1561.

Schön Erhardt

1541-ben nagy méretű fametszetet
készít Buda városáról

Deresényi Dezső, Entz Géza, Slavassy
Pál, Merényi Ferenc: Magyar műemlék-
védelem V. (1967-68) Bpest, 1970.

50 f.

Schön, Erhard

Budát ábrázoló metszetét emliti

Czagány István könyvismertetése /Gombos Zoltán: Budavári kertek/ - Művtört.Ért.1970.4.sz.298-302.l.

388. I.

Schön Erhard

fametrō

l.

Gerößvâr

16. l. n.

pattanással, nyíló virágözönnel hirdeti, hogy a mi
termőnek kell lennie, hiszen az élet éppen azért élet,

A mi Urunk Jézus Krisztus is ilyennek kí
hervatag élet a lelke ideálja, hanem a virázó, újuló,
telve van ígérettel, örvendező reménységgel.

Ilyen duzzadó életnek kell lenni a hitünknel

zatú, testileg kifogástalan, jó zenei hallással bíró 36 tanuló vehető fel. 1938 szept. 1-től kezdve „a líceum első évfolyamára csak az vehető fel, aki valamely gimnázium vagy polgári iskola negyedik osztályát sikerrel elvégezte és a tizenhetedik életévét meg nem töltötte be“ (19. §). A felvehetők létszáma 50. El lehet képzelni, hogy ide iratkoznak be a gimnáziumból azon selejtes elemek, akik ott a felsőbb osztályokat nem bírnák elvégezni. A líceumba nem léphetnek be a tanítói pályára készülők azzal a biztonsággal, mint amilyennel léptek eddig a tanítóképzőbe. Hiszen még át kell esniök négy osztály elvégzésén, az érettségi, majd az alkalmatossági vizsgán, míg bejuthatnak jeles vagy jó osztályzat révén a tanítóképző-akadémiára felvehető 25 növendék boldog seregébe. Már itt láthatjuk, hogy a tanulóanyag ezután gyengébb lesz. A líceum növendékeit nem kapcsolja össze a közös cél : a tanítói hivatásra való törekvés. Lesznek közöttük elsőrendű és másodrendű tanulók, amazok a tanítói pályára készülnek, emezek menedékhelynek tekintik a líceumot s a tanítói hivatással nem is törődnek.

Nézzük csak a tanulmányi rend szempontjából a líceumot, hogy vajjon tekinthető-e az az akadémia alsó fokának vagyis előkészítő iskolájának. Eddig a tanítóképzőintézetben a kultúrtárgyakat népiskolai vonatkozással tanítottuk, vagyis nemcsak a tárgyat tanítottuk, hanem annak népiskolai módszerét is. Ez természetesen elmarad a líceumban. A jelenlegi tanítóképzőintézet szerves összeköttetésben van a gyakorlóiskolával, a líceumnak semmi köze ahhoz. Holott a tanítói pályára készülő növen-

Erhard Schön, rézmetsző H.B.K.

1541-ben rajzot készitett Budáról. 246.o.

Gisella Genner Wilhelmb: Der Augsburger Kupferstecher Dominicus Custos und Ungarn. 227.o.

Folia Archaeologica. XVIII. 1966/67. Bpest. Múzeumi Ismeretterjesztő Központ. Bp.

Schön Erhard

fametsző, 1541

l. Raphael és

34. l. II. tábla

42. l. 44. l. 46 l.

Schön Erhard

fametsző 1532.

Török rabszolgavásár

Hubay 1948

140.12.

Ezen kívül fametszetei röplapokon

111, 117, 133, 138, 249.A

1530–1566. közti idiből, a törökhábonnal kapcsolatos jelenetekkel

A MAGYAR POSTATAKAREKPENZTARTÓL

BUDAPEST 48 VII 24 18 54

147620.

Műemlékek Orsz. Bizottsága.

Dij átalányozva

Budapest

IX. Höggyes E. u 10.

Erhard Schön fametsző

M.O.M.

1541-ben készült fametszete Budát mint középkori várost ábrázolja.

Gerő Gy: Buda török műemlékei. Bp. 1957, 5.

M. D. K

SCHÖN, Erhardt

Budavára metnet (3. rép.)

Gerevich Lajnló - Seitl Kornél - Ilkel Imre: Megjegyzések a budai vár XIII. századi építéstörténetéhez 211. l.

. Művért. 1953. 1-2. sz

MDK

Schön Erhard

Repr:

Egykoru kép az 1532-i ostromról.

fametszet

15.o. 8. kép.

LELKES ISTVÁN: KÖSZEG. Bp. 1960.

M. D. K.

SCHÖN, Erhard

1541 - évi metszetét eszlíti Zolnay a budai vár települési területével kapcs.

müvért 1952.

Müvért. Zolnay László: A XIII-XIV. sz-i buda-
vári királyi szálláshely

27
24.
20.

Schön , E.
metsző MTK

Repr.:
" A budavári főtemplom 1541-ben/részlet/

17.o. 6. kép.

Csemegi : Budavári. 1955.

Erhard Schön fametrő M.D.K.

Metszete a budai várpalotáról
repr:

Gerevich L.: A budai várpalota története 1541-ig.
Kiny a Bpest hüemlékei v. Zötetből. Bp. 1955 259.
280,

K.D.K

SCHÖN, Erhardt metszetkészítő

Buda királyi várának ábrázolása
a királyi palotával (1541.)

Lásd: Magyarországi várépítészet 18. 1955.
153. 248. l.
437. l.

MDK

Schőn Erhard

metszete

Repr: A budai vár 1541-ben

86. lap után nagyobb méretű képmelléklet
1 kép.

F.MIhály-LócsyéHoll: A középkori Buda és Pest.
Bp. 1955.

Schön Erhard

fametsző

fametszete Mátyás Palotájáról a XVI sz. közepén.

127.o.

Repr. A királyi palota Nyg Nyugatról.
Rézmetszet Schön nyomán.
128.o. 109. kép.

Borsos - Sódor - Zádor: Budapest. Bp. 1950.

Schön Erhard MDK

metsző

Kelényi B.O.: Erhard Schön magyar vonatkozású metszetei. /Kivonat a Főv. Könyvtár évk. II. 1932./

Csemegi: Budavári. 1955
117.o. 34 jegyzet.

Schön Erhard

grafikus XVI.sz.

Hans Sachs tizenötszakaszos költeményben megénekelte Budának Roggendorff által vezetett sikertelen ostromát/1541 /. Schön E. e költeményhez 5 különálló de összefüggő képet rajzolt. Nic. Méldeman kiadásában megjelent. Budának első nyugati ábrázolása.

10.o.

/dr. Kelényi B.Ottó/: Buda és Pest grafikus ábrázolásai a visszafoglalás korában. 1683-1718. 86.o. és 16 mellékelet /repr./.
Bp. 1937.

Schön E[illegible]hard

grafikus xvi.sz,

[illegible]etszetének hitelt adhatunk, mert az ostromnál személyesen jelenvolt rajzoló műve.

15.o.

/Dr. Kolányi B.Ott6/:Buda és Pest grafikus ábrázolásai a visszafoglalás korában.1683-1710. 86.de.VI.o. Budapest 1937.

Schön, Erhard

l.

Buda és Pest erődítményei 1686.

(a lexikon anyagába beosztott cikke Banfi Florionak)

117. l. 126. l.

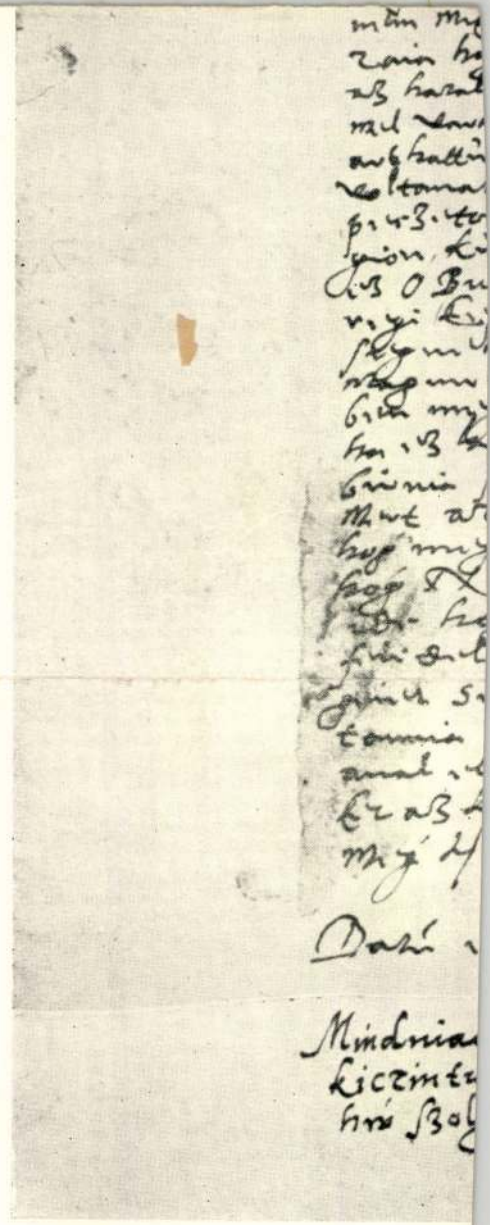

Schön, Erhard

Kelényi B. Ottó: Erhard Schön magyar vonatkozású metszetei különös tekintettel Buda 1541. évi ábrázolására

Közg. Fővárosi könyvtár Évkönyve
8°, 2K, 22L, Budapest, 1933.

Schön, Erhard

6.—

400 **Kelényi B. Ottó.** Erhard Schön magyar vonatkozású metszetei különös tekintettel Buda 1541. évi ábrázolására. Erhard Schöns Ungarn betreffende Holzschnitte mit besond. Rücksicht auf d. Darstellung Ofens 1541. Bpest, 1932. fzve. n. 8°. 2 képmelléklettel. 22 old. 2.50

Schön, Erhard

1541 kiszült fametszete: Buda nyugat felöt.

Ez utan kiszült G. Hufnagel rézmetszete, mely Braun wolk- és Hogenberg: Civitates orbis terrarum (Köln 1572–1618.) felent meg.

Genth Budapest 147. l.

Helen Wheat

1871 Hospital Steward

Died: Date of Death

Buried

Cemetery

Monument

1871 C.

Schön Erhard

3.60

939 **Kelényi B. Ottó.** Buda és Pest városképe az idegen utazások irodalmában. Bpest, 1939. fzve. n. 8⁰ (K. ny.) **3.50**

940 — Erhard Schön magyar vonatkozású metszetei különös tekintettel Buda 1541. évi ábrázolására. — Erhard Schöns Ungarn betreffende Holzschnitte. Bpest, 1932. fzve. n. 8⁰ 2 képmelléklettel. (K. ny.) **3.—**

magyar Könyvtárban

MAGYAR BUDAPEST
KÖNYVBARÁTOK
KIR.M.EGYETEMINYOMDA
IV, KOSSUTH LAJOS-U. 18
TELEFON: 18-62-81

NYOMTATVÁNY

Nagyg. 16722
Dr.Szentiványi Gyula úrnak
Műeml.Orsz.Bizottsága tagja
BUDAPEST
I.Lágymányosi-u.16.

Schön, Erhard

famelizō

l

Genetörökumenel

324. l

~~Temetö, öskori VII. 143.~~

Schön, Erhard

Buda látképe
fametszet, 1541

Genthon István

Buda legrégibb
ábrázolása
Budapest. 1945.
I. 5. l.

A fenti kép
csak emlitve,
de nem a
legrégibb
A legrégibb a kassai
főoltár Jezus feltamadása képének hátterében van

„EUROPA"
film-, könyv-, lapterjesztő- és
könyvkiadó r. t.
Bp. V., Rothermere-u. 12.
Telefon: 127-837.

Schön Erhard

Keleugi B. Otto

Erhard Schön magyar vonatkozású metszetei. Különös tekintettel Buda 1541. évi ábrázolására.

A Fővárosi Könyvtár Évkönyve. II. 1932

Bp. 1933.

A 2 metszet reprodukciójával

1005. Bihari Sándor.
Sz. Nagyváradon 1855 máj
Önarczkép.

Mellig látható, kissé
elől kopaszodik, haja és baju
szeme barna. Öltözete: álló g
nyakkendő, kivágott mellény é
zése fölül jobbra: Bihari S.

Vászon, mér. 42:32.3 c
Vétetett az 1906: II.
6-iki 18218 sz. leirat alapjá

Arcza beretvált,

Schön Erhard

német fametsző XVI. sz.

lásd

Borbély Andor dr. –

Egykorú kép és költemény Kőszeg 1532-i ostromáról.

Hadtört. Közl.

1933. 71–73. l.

Schön, Erhardt

nürnbergi fametsző

Rogendorff Vilmos
sikertelen támadása
Buda ellen 1541-ben.
Fenti fametszete 1542-
ből

Repr.

Magyarmuvelődéstört

III. 228. l. 660 l.

lásd meg
Kelényi B. Ottó cikkét
Tőv. Könyvtár Évkönyvei
II. kötet

Biztositani fogja a szervezet az ujságirást az álnyiségi

Sas Ede szózata.

A nagyváradi hirlapirói kar fölkérésére, de a közös ügy iránti rajongó lelkesedésünkből és kötelességérzetünkből kifolyólag is országos mozgalmat inditottunk a hivatásos hirlapirók szervezkedése érdekében. Mikor vállalkozásunkat közöltük Sas Edével, a nevezetes miskolci inditvány szerzőjével, a kitünő nagyváradi szerkesztő a következő lelkes buzditó sorokat intézte hozzánk, amelynek tartalmát kartársaink figyelmébe ajánljuk:

Kedves kartársaim!

Igaz örömmel olvasom napok óta azt az éppen oly alapos, mint lelkes hévvel teli cikksorozatot, amelyet a Szeged és Vidéke az ujságirók elárvult ügyében inditott; jóleső elégtétellel kisérem figyelemmel a mozgalmat, amelyet ti bátor szivvel, nemes céllal és a sikernek legszebb reményével inditottatok.

A miskolci győzelem az álujságíróknak valóban pyrrhusi győzelme volt. Azt hitték, hogy végkép kicsavarják kezemből a zászlót, de ez nem sikerült. Miskolcon az volt a baj, hogy csak a zászlótartó volt ott s nem volt a nyomában hadsereg, de im, a fölemelkedő zászló nyomában uj erővel tör a gárda, amely igaza tudatában, a szenvedett méltatlansága által annál nagyobb tetterőre sarkalva nyomul előre.

Nagyon helyesen irjátok, hogy a vidéki sajtóban az ujságirói érdekek nem nyilvánulhatnak meg szabadon. De azért a mi igazaink ott [illegible] munkásainak lelkében s ha azok vágyaiknak

MDK

Schön Ferenc

Rákospalotai erdő széle, of.

Borult hangulat, of.

N.Szal. 1913. tav. kiáll. 23. 1.

SCHÖN, Franz, pozsonyi festő

F. Schöne, Kunstmahler, 1 éves fia meghalt (1790, 181 l)

—

F. SCH. Mahler, 13 éves fia meghalt (1796, 87 l)

—

F. SCH. Maler, hadiadót fizet (1796, 1080 l)

—

U. az, †60 éves korában, Pozsony, 1822 julius 19, májkeményedésben. (1822, II. kötet, 119 l)

Pressburger Zeitung

(Genthon)

Pressburg. 1796. Schön Ferenc, festő.

Pressburger Zeitung.

1796, 8. szám.

Schőn Fr. festő

Vajka, templom 1772

Arch.Közl.1859. I.151.

MDK

Schőn Ferenc

Őszi lombok, of.

Tavasz, of.

N.Szal. 2.zsürimentes kiáll. 1916. máj. 19 1.

SCHÖN Ferenc festő

1820-ban Pozsonyban készült festménye eredetileg a mosonmagyaróvári piarista kápolnában, 1950-óta Bp. Kalazantium

Kalazantius magyar ruhás fiukkal

SZILÁRDFY Zoltán: Kalazanci Szent József ikonográfiája metszetek tükrében. = Piaristák Magyarországon 1642-1992. Szerk. Holl Béla. Bp., 1992
34.p.

Cennerné Wilhelmb Gizella 5
Černa-Studničková, Milada 6
Cerovszki Iván 1832
Cesarino, Cesare 141
Cevc, Emiljan 617
Cézanne, Paul 1324
Chagall, Marc 1833
Chan-Magomedow, Selim O. 11
Chassériau, Théodore 1325
Chastel, André 416
Chidiosan, Nicolae 709
Chikán Bálint 1475, 1509, 1
Christache-Panait, Iona 951
Cidlinská, Libusa 743, 760,
Cifka Péter 1762
Cifka Péterné 1104, 1436
Cipianu, Ana-Maria 1033
Conrad, Johannus 221/3.
Coronelli, Marco Vicenso 10
Cranach család 841
Crossley, Paul 622
Csaba László 1844

Schön

S. 3. *Ferenc*, festő. 1807. festette a vajkai (Pozsony vm.) r. k. templom oltárképeit.

R. Gy. II. 4261

jelű művész.

századból.

lultan és sima karimájú érem
Jstököt, hosszú hajat és he-
l, szakálla leberetvált. Vértje
A hátlap, lovasát levetett, de
, a mely a póznákon kifeszí-
írirata a képlapon: »EMERIC
UN.« és az »I S« jelzésű hát-
FRAENI«.

cm. — Lelt. sz. 1165. — Értéke
jándéka 1907 április 30-án (787—
ovember 24-iki 5395 (1950—909),
51—910) és a 3211—910 eln. sz.
ír 10-iki (2095—909) és az 1910
gyzékek alapján. — Bejelente-
).

Schön Ferenc

1913. ápr.-máj. kiáll. N. Salon
Rákospalotai erdő széle
olaff. 70.–
Borult hangulat, olaff. 80.–
1913. szept. kiáll. u. o.
A nagymama rózsái, olaff. 50.–
1915. ápr.-máj. kiáll. u. o.
Káposztásmegyeri táj, olaff. 150.–
1918. dec. kiáll. u. o.
Májusi délelőtt. olaff. 500.–

Leonbruno, Lorenzo, festo V III. 160

Schön Ferenc festő lakik
Rákospalota strany 7. u. 7.
1913 – tól állít ki tanj és csendé-
leteket a Nemzeti Szalonban
felszólítandó

Schön Ferenc

Magyaróvár. A piaristák kápolnájában az oltárkép kazalanti Szent Józsefet ábrázolja egy angyallal s két iskolás fiúval, igen kedves hatású arcokkal. Felirata: Franz Schön 1820, aki állítólag piarista szerzetes és festő volt. A mellékoltárokon Szent Anna figyelemre méltó olajfestésű képe jelzés nélkül és Nepomuki Szent János festménye A. I. O. 1838 jelzéssel.

Divald Kornél. Ismeretlen képek a XVII—XIX. századból. Művészet 1912. 238. l.

MDK

S Schön Ferenc, festőm.

nyilván magyar születésü, aki 18[illegible]c-ban megfestette a magyaróvári piaristák kápolnája számára oltárképnek Kalaz.szt.Józsefet egy angyallal s két iskolás fiuval.

A táblabiró-világ művészete.IV.
Ltáb IV. 33.1.

Franz Schön

3.

magyarországi pizarista templomba festett képének keretét „finom kemény fából a mosoni Mag antalos kénítette, aki az oltás többi részét is kénítette az aranyozás és alabástromkerent kivételével." – a magyarországi piarista rendkor historia domus-a szerint.

Lyka Károly: Adalok művészetünk történetéhez. Schön Ferencről és a két trále festőről. Magyar művészet. 1949. 16. évf. 2. sz. 63. l.

Franz Schön

A magyaróvári piaristák templomában van egy régi oltárkép, melyen Kalazanci Sz. József látható ezzel c névjelzéssel: Franz Schön 1820.

A magyar művészettörténeti irodalomban alig maradt nyoma művészetének, pedig már egy régi művészeti iró, R. Eitelberger említi, mint magyar származárút (Kunst u. Künstler Wiens, 22. l.) Weyde Gizella dr. Pozsonyban amyit derített ki róla, hogy 1816 táján ott élt és működött.

Lyka Károly: Adatok művészetünk történetéhez. Schön Ferencről és c két szále festőről. Magyar Művészet. 1949. 16. évf. 2. sz. 63. l.

Franz Schön

Bécsi tanulmányai után Pozsony volt munkálkodásának szinhelye, ezt valószínűvé teszi, hogy a pozsonymegyei Vajka község r.k. templomának (épült 1772-93) oltárképei is tőle valók (Gerecze P., Műeml. helyrajzi jegyzéke, 686. harcib., ahol stajtóhikából „Vajda" a község neve). Pozsonyinak mondja a magyaróvári piarista rendház historia domus-a is. Ebből megtudjuk: az oltárképet: „Schön Ferenc festette Pozsonyban..."

Lyka Károly: Adatok művészetünk történetéhez – Schön Ferenc és a két szále festő. Magyar Művészet. 1949. 16. évf. 2. sz. 63. l.

Franz Schön

4.

magyaróvári piarista Huplombon lévő oltár-képének árát többek között adakozásból teremtettek elő. Egy piarista egyetemi tanár („ut puer ovariensis") 300 forintot adott, „nem csekély öznegyet gyűjtött erre a célra Szále Nep. János vásmegyei ülnok és királyi fősóadónedő".

Lyka Károly: Adatok művészetünk történetéhez. Schön Ferencről és a két Szále festőről. Magyar Művészet. 1949. 16. évf. 2. sz. 63. l.

Schön, Franz

festö

Gentmüemt

237,453 - l.

ik

ércse alkalmával ca körölt
ín Král.

.		25·50
		—·20
lájú		33·60
.		2·—
		35·40
		18·—
rállitása		23·26
		27·20
ig (bélegtelen nyugta)		6·—
ik (l. Vlád J. kimutatásában)		33·60
dőleg	bélegtelen	100·—
ak dőleg	"	100·—
dőleg	"	100·—
ni díjai (béleges nyugta)		133·— +100

Schön Fran

Vajda. (Pozsony m.)
R. K. templom Olaffes-
tésü oltárképei
pinx Fran. Schön
aláírással.

Gerecze A ~~[illegible]~~ műemlé
kek. 686.
esetleg
Ipolyi. Arch. Közl. 151-4

Schön Ferencz

festö.

festette a vajkai (Porsony m.) rk. templom oltárképeit: Die Verkündigung Maria's, Christus am Kreuze és Erzengel Michael. Az előbbi kettő szignálva. Tel: pinx. Fran. Schön 1807

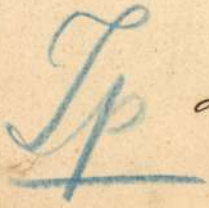

Tp 22. l.

Franz Schön festő M.D.K.

Pápóc r.k. templom bal mellék-
oltár: Szt. hihály. jelzett 1818

Genth. kücml. 1959 I. 246

Franz Schön festő

M. D. K.

Mosonmagyaróvár, volt kegyesrendi rendház kápolnájában: Kalazanti ht. József képe 1820.

Genth. Müeml. 1959 I. 204

Schön Ferenc

1920 jan. feb.

kiáll. Nemzeti Szalonban

Esős alföldi táj, olaj. 600.–

Falu szele, olaj. 800.–

Hódmezővásárhelyi múzeumi

V. 310

Schön Ferenc

ferto

Zákospalota Arany J. u. 7

1927 Független Munkás

Kiáll Nemzeti Halon

1978-909-16
Gépész (7 A. lakás)

539. Asztal (Korónsége)

1 darab sötétbarnára festett asztal, záros fiókkal, négy esztergályozott lábbal, tetején elhatároló kerettel.

Méretei: 82 cm. magas, 110 cm. hosszú, 67 cm. mély.
Értéke..... 8,—

Régi leltári száma: 196.

Schön Ferenc

Művészet 1912. 238

Felirás 1711-ből való erősítéshez

V. 158.

Schön Franz

A vajkai (Poisony vm) templom olajfestmyű oltárképei közül tőle való Krisztus a kereszt fán és Mária fogantatása.

Lelt: pinx. Fran. Schön egy látszik, hogy a főoltárkép, az mihály arkangyal is az ő műve.

rod

Ipoly Arnold Gallikóz műemlékei. Arch. Közl

I. 154 l.

..... *mühely.*

elyfőnökség!

...év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

e ..... számu .....

biztam.

... évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Schön Ferenc

Thieme Becker

XXX. 220. l.

(Lyka)

EUROPA
FILM-, KÖNYV-, LAPTERJESZTŐ ÉS KÖNYVKIADÓ RT.

Budapest, V., Visegrádi-u. 36.
Telefon: 493-947.

T. Makray Gyula úr / úrnő

hirlapbizományos

Sükösd

Schön Ferenc, festő

M.D.K.

1796-ban 13 éves fia hal meg Pozsonyban. Szerző szerint feltehető, hogy azonos azzal a Schöne Ferenc festővel, aki ner 1790-ben halt meg egy fia, s aki a magyaróvári piarista kápolna képeit festette 1820-ban, még erősen barokkos hagyományokkal.

Csatkai Endre: Pozsonyi képzőművészek és iparművészek 1750-1850

Művészettörténeti Értesitő, Bp. 1963. XII.évf. 1. sz. 23. old.

Schön Ferenc

280	Őszi eső után olajf.	200.—
281	Márciusi éjjel „	150.—
282	A palotai erdő széle	160.—

Nemzeti Szalon

1917. május.
tav. tárl.

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

1940. OKTÓBER 13 — OKTÓBER 27.

Mohács István, igazgató-tanító

V. 61.

Schön Friedrich

geb. Lovasberény 1857

1880-87.

Bécsi akadémia
könyvtár

Schön Frigges

Epitext

Aul. 1857 okt. 26. Lo-
vasbereiny

lässt

Fleischer Bees 83.1.

Károly, III-ik, magyar király levelei

VI. 147.

Schön Frigges Bées

Mücsarnok
1896. mill. Giall.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v.
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta. –

Schön Friges épilez

1889 be Bécsben élt

Budapest képzőmüvészeti

birottsága által hirdetett

kutpalázaton egy kovácsolt

vaskut tervével 2-ik díjat

nyert. 1889 ben.

irod

Épitő Ipar

1889. 531 l.

.....nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

yezem:

.....

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Schön Frigyes

magyar épitész

Az Attersee partján Weissenbach és Uterach közt Ferrari bistokos emlékkápolnát épitetett, megnd tervezet jelzi kezülette román stilben.

Schön ~~a~~ 1891 ben Bécsben élt –

ind

Épitő Ipar

1891. 348 l

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Schön Frigyes

Kiállításon

Közlezrkiáll

1267. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Schön Friggs

épitéje

a bpesti IV. Ev.

reálbantanuh.

Jub. kiáll. Est.

1932. okt.

Schön

S. 4. *Frigyes*, építész, * Lovasberény 1857. A bécsi akadémián tanult, azután Bécsben működött. 1889. Budapest képzőművészeti bizottsága által hirdetett kútpályázaton egy kovácsolt vaskút-tervével díjat nyert. S. tervezte a Ferrari Viktor emlékkápolnát az Attersse partján Weissenbach és Unterach között.

E G II 4261

1166. K

A xv

Thököly Imre.

Mellig, jobbrafordul
tojásdad medaillon elől
kopasz, orra lefelé nyulik
bajusza lelóg, arcza leber
e fölött mente. A hátlap
képen, hogy a császári s
hol éhes fenevad várja,
tetején marad. Körirat
haladó vonalon belül a k
GAROR REBELL CAPUT« és
CADIT AUDAX.«. Jelzése

Ezüst, átmérői 4·4 : 3
150 K. — Havas (Hirsch)
(787–907). — Átvétetett a
909), az 1910 február 25-iki
leiratok, illetőleg az 1910 j
márczius 23-iki (519–910)
tett 1908 január 31-én (41

Schön Fr.

l.

Wag Dej

212-L

Olasz mester

i) *Szamárcsődör.*

Egész alak, áll. Elől a
lépett ki. Fel van nyergelve.

Faszobor, magassága 20·5
1896 márczius 26-án Dalla Tor
— Elszámoltatott 1898 május
molást jóváhagyta az 1901 au
rozat (464–901).

Schön Erzsébet

textil

1925–27

l.

Élmunk 1930

88. l.

mással be van nyomva. Alsó, a megfelelő edénybe illő fele henger, a gömbszelvény és henger között egy kiugró, tömör, laposan kezelt kettős csonka kúpalakú tagja van, mely vertikálisan nyolcz lyukkal van átfúrva. E lyukak páronkint közel esnek egymáshoz. Felső része díszített. Mindjárt kiugró tagján, a vertikális lyukakon kívűl, kereken futó, párhuzamos vonalakkal határolt s ferde vonalkákkal kitöltött szalagot látunk. A gömbszelvény oldalán négy ízben két-két ugyanilyen íves szalag volt, melyből csak kettő maradt meg épen, a másik kettőből csak egy-egy kis részlet látszik. Ezeket az íves szalagpárokat a tőlük oldalt szabadon maradt területen középütt és fent u. o. de horizontális szalag köti össze, melyektől

1/3

50.

kal lefelé horizontális vonalakkal kitöltött háromszögek indulnak. Ezek száma , két és félre, egy ízben két és félre, egy ízben pedig három és félre tehető. dőnket felső nézetben az 53. kép 6. sz. ábrája szemlélteti.

yanezen a képen 1. tt egy durván gyúrt, agyaggyöngyöt lá-

Schön Erzsébet

Hobrais

1918–1922

l.

Éjmisk 1930

88. l.

öredék, amit az 1911. évi ásatás vetett felszinre.
ékek közűl azonban fontosságra tarthat számot
spirális részlet, melyet a 45. kép 2. sz. rajza
t, nemkülönben az u. e. ábra 3. sz. alatt látható,
oxydált, valószinűleg ár- vagy tűtöredék. Az a
ömör, hasonlóképen vörösrézből vagy czinsze-
onzból készűlt gomb, melyet a 45. kép 4. sz.
rázol, ma még talány elé állít bennünket, ha arról van szó, hogy mire is
atott? Reméljük azonban, hogy szerencsésebb leletek erre is elfogadható fele-
nak.

45.

IX. csoport.

nily sovány eredményről számolhattam be az első közlés alkalmával a szűz-
ett 1·18 m.-től 1·53 m.-ig terjedő kilenczedik rétegből, annyira gazdag ered-
mény jutalmazta az 1911. évi ásatást ebben a réteg-
ben. Mint általában eddigi csoportjainkban, úgy itt is
agyag-, kő-, csont- és fémholmikból áll az eredmény.
Míg azonban eddig az alsóbb rétegek emlékbeli egyön-
tetűségét csak kevéssé zavarták meg a felső betürások
rendjén alsóbb rétegekbe kerűlt történeti kori emlékek,

julius 27-én d. e. nagyszőllősi m. kir. Bánatpénzül az ajánlat julius 27-én d. e. 9½ nál letehető. A tervek gyszőllősi kir. államkinthetők, hol egyuttal atók.

árványkórház s.) Putnok nagyközség

a hitközség jegyzőjénél.

Cegléd. (Aszfaltozás.) Cegléd tanácsa julius 23-án d. e. 10 órakor tést tart a Zrinyi-utcában mintegy 2 területen létesitendő aszfaltburkolati n Bánatpénz 1500 k. A feltételek a tanádában betekinthetők.

Ujkenéz. [Szabolcs m.] (Iskola é Az ujkenézi iskola felépitése 14081

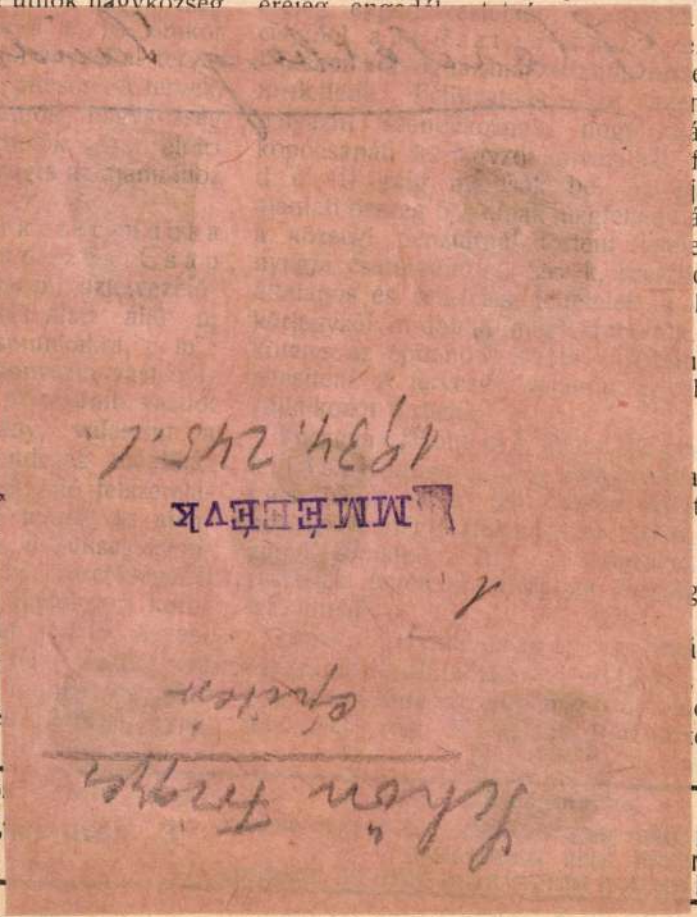

ási munkálatára augusztus 3 án
órakor a kisjenői főszolgabirói hivatal-
t ajánlatok tárgyalásával kapcsolatos
versenytárgyalás tartatik. Teljesitendő
tok: kőtörés, homokszállitás és beágya-
lrb. betonáteresztő épitése és 4 drb.
zőoszlop elhelyezése. Kikiáltási ár: 1120
tpénz: 56 k Egyéb feltételek nevezett
an tudhatók meg.

(Burkoló és csatornázó
a.) Arad szab. kir. város gazdasági
Kossuth-szobor környékének rendezési
tai iránt julius 30 án d. u. 4 órakor
tárgyalást tart. A teljesitendő munkála-
szfaltozási, kövezési és csatornázási
A részletes feltételeket tartalmazó aján-
ta a városi mérnöki hivatalban példá-
t 1 koronáért kapható, az ajánlatok a
teendők. Az ivenként 1 k bélyeggel
ajánlatok a fenti időig Arad szab. kir.
azdasági széke cimére nyujtandók be.
nzül az ajánlati összeg 5%-a a városi
an leteendő és a nyugta az ajánlathoz
dó.

es. (Utépités.) A kiskundorozsmai
t 5·300—7·357 km. szakaszának maka-
á leendő átépitése 11.390 k 19 f erejéig
yeztetvén, e munka biztositása céljából
s 24-én d. e. 10 órakor Csongrád vár-
alispánjának hivatalában tartandó ver-
yalás hirdettetik. Az ajánlathoz a költ-
végösszege után 5% szerint számi-
bánatpénznek bármely állampénztárnál
dóhivatalnál történt letételét igazoló
csatolandó. A kiirási és műszaki műve-
m. kir. államépitészeti hivatali kiren-
él Szentesen megtekinthetők. Az ajánlati
s a költségvetés ürlapjai, valamint a
feltételek nyomtatványa ugyanott meg-
tők.

es. (Aszfaltozás.) Szentes város
julius 29 ik napjának d. e. 10 órájára
hirdet a Kossuth-utcában levő 297 m²

Arad. (Laktany
vármegye tulajdonát k
tatarozási munkái 173
tettek, a munkálatok
augusztus 6-án
megyeháza kis tanácst
tárgyalás hirdettetik.
hivatnak, hogy ajánlat
aradi m. kir. államépit
Az ajánlathoz 5% bá
letétbe helyezését ig
nyugta csatolandó. A
lati feltételek nevezett
megtekinthetők. Az aj
ivenként 10 fillérért u

Makó. (Aszfaltoz
aszfalt gyalogjárdák ki
hirdet. Az ajánlatok,
ról szóló és Makó v
tott letétjegy csatoland
d. e. 11 óráig Makó
nyujtandók be. Feltét
nál szerezhetők be.

Gyüd. [Baranya m.]
helyreállitás.
templomán és ennek t
állitási és pedig k
mázoló, üveges —
előirányzati összege
tással 4850 k 67 f
versenytárgyalás aug
tartatni a lelkészi h
feltételek, költségvet
ajánlati minta meg
julius 31 én d. u
egyház lelkészi hivat
pénz gyanánt a válla
ref. egyház pénztárán

Székesfehérvár. (I
fehérvár szab. kir.
Ferenc-utcában terv
épület épitését vállal

MDK

Schőn Frigyes

épitész
xxxxxxxx, az iskola v. növ.

Iskolatörténeti kiáll. 1954. jun. 15. 1.

Eötvös József gimn. 100 éves fennállása

Schön Frigyes MDK

Mérnök és Épitészeti Egyleti ház I-III. vizf.

Neumann villa, toll

Zwieback bécsi áruháza, vizf.

Mücsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Schön Frigyes MDK

Mérnök és Építészeti Egyleti ház I-II.

Bécsi honvédlaktanya

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Schön Frigyes, építész M.D.K.

„Bécsben élő harántfia" tervei alapján épült fel-temesvári „József-udvar", nemes izléssel díszített francia renaissance stílusban."

Vállalkozók Lapja, Bp. 1898. XIX évf.

febr. 2. sz. 6. old.

Schön Frigyes

unnöpiten

l.

Erödi – Bodnár

195.. l

ibor, mint az esztergomi Keresztény Múzeum
ból a szomorú 1919. év első napjaiban vette
esztergomi Keresztény Múzeum részére, s
uralom megszűnte után, Esztergomba, ahol
felállíttatott. A sokat hányatott gyüjtemény-
mennyiben Nagyvárad akkori új ura, az oláh
naszt emelt, s visszakövetelte a gyüjtem ényt.
vátételi Bizottság végérvényesen elismerte az
yi-gyüjteményhez való tulajdonjogát. Ez volt
erződések anyagi kötelezettségeinek végrehaj-
gnyert, az első siker, melyet az igazát kereső
fórumnál elért — az első jégtörés, melyet
zinte azt hisszük, hogy az Ipolyi-gyüjtemény
nagára oly soká, hogy a nemzet sorsának leg-
csak a nemzeti kultúrának, hanem az ország
se a jobb jövő szivárványát.
e javarészt festményekből áll, melyek szeren-
ob, mert gyüjtési irányuk azonos volt. Mind-
lyezték a súlyt. E hallgatólagos közös gyüjtés-
sztény Múzeum magyar és olasz primitívjei

SCHÖN FERENC
ÉPÍTÉSZ

É-Y: A „Kaiser Franz Josef-Stadtmuseum"

VÁLLALKOZÓK LAPJA 1902 jul 16, 3-4

[RÉSZT VESZ A PÁLYÁZATON]

Schön, Friedrich Wilhelm
(1820-1868)

„Hazatérő Zatona" Olaj, vászon 120x90
Jelezve lent középen Schoen pinx. 57.
Kikiáltási ár: 10000 ft

BÁV 36. Müvészeti Képaukció Katalógus 1975 május

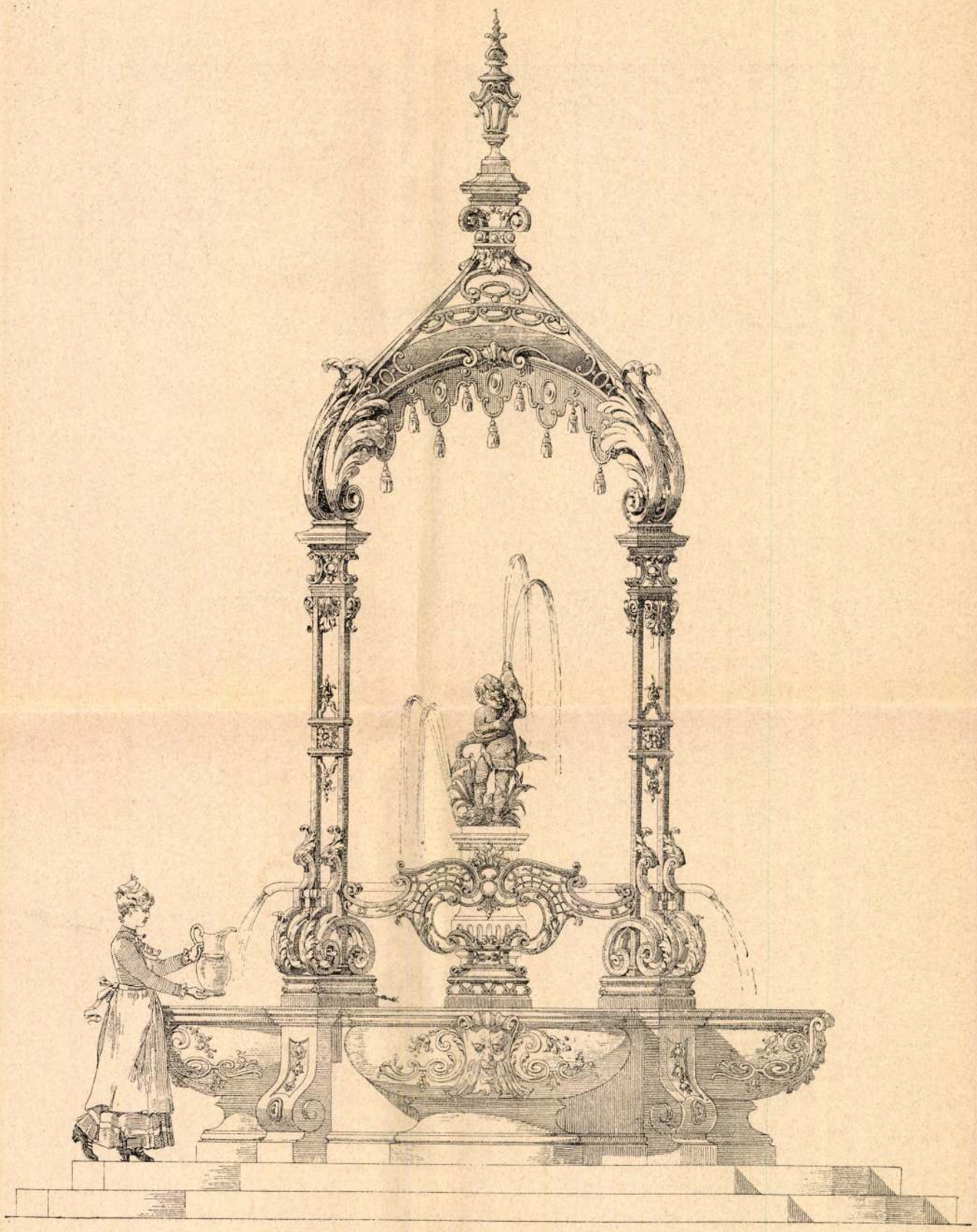

Kút kovácsolt vasból. — Tervezte Schön Frigyes.

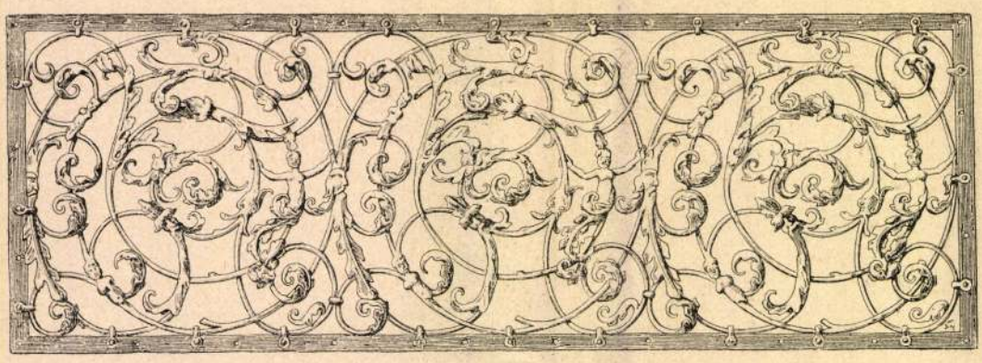

KÉT KUT KOVÁCSOLT VASBÓL.

Budapest főváros tanácsa által egy a főváros valamely közterén fölállítandó díszes vas kút tervére kitűzött pályadíjakért versenyző művek fölött a fővárosi képzőművészeti bizottság október hó 27-iki ülésén ítélt.

Az ülés jegyzőkönyvének a szóban forgó ügyre vonatkozó része így szól: Elnök emlékezetébe hozza a bizottmánynak, hogy a folyó évi szeptember hó 13-án tartott ülésben Lechner Lajos főmérnök jelentést tett a kovácsolt vasból készítendő közkút tervezetére kiírt pályázat eredményéről. Mely alkalommal fölkéretett nevezett főmérnök, hogy a beérkezett pályamunkákat részletesen írja le; egyúttal pedig elhatároztatott, hogy ezen részletes leírás sokszorosíttatván, a pályázati föltételek közlése mellett minden egyes bizottsági tagnak küldessék meg; továbbá, hogy a pályamunkák a főmérnök hivatalos helyiségében közszemlére tétessenek ki, s a bizottság tagjai pedig azok megtekintésére hívassanak föl.

Mindez megtörtént; minél fogva fölkéri elnök a bizottmányt, hogy ugyancsak az említett ülésben hozott határozat szerint most már a jutalomdíjak odaítélése tárgyában dönteni szíveskedjék.

Ezután Lechner Lajos főmérnöknek a beérkezett pályaművekre vonatkozó ismertetése és a pályázati hirdetmény újból fölolvastatik, s a bizottmányi tagok a beérkezett pályamunkákat beható eszmecsere között ismételten megtekintik.

Mindenekelőtt örömmel veszi tudomásul a bizottmány, hogy a pályázat által kitűzött czél, mely szerint az iparművészet ez ágára a figyelem felhívassék, fényesen eléretett; mert a beérkezett 11 pályamű mindegyike átalában elismerést érdemel; sőt a legtöbbnek rajzai kiválóan sikerültnek is mondhatók. S így a bizottmány meggyőződött, hogy a kérdéses iparművészeti szakra vannak megfelelő erők és hogy e szak tényleg kultiváltatik is.

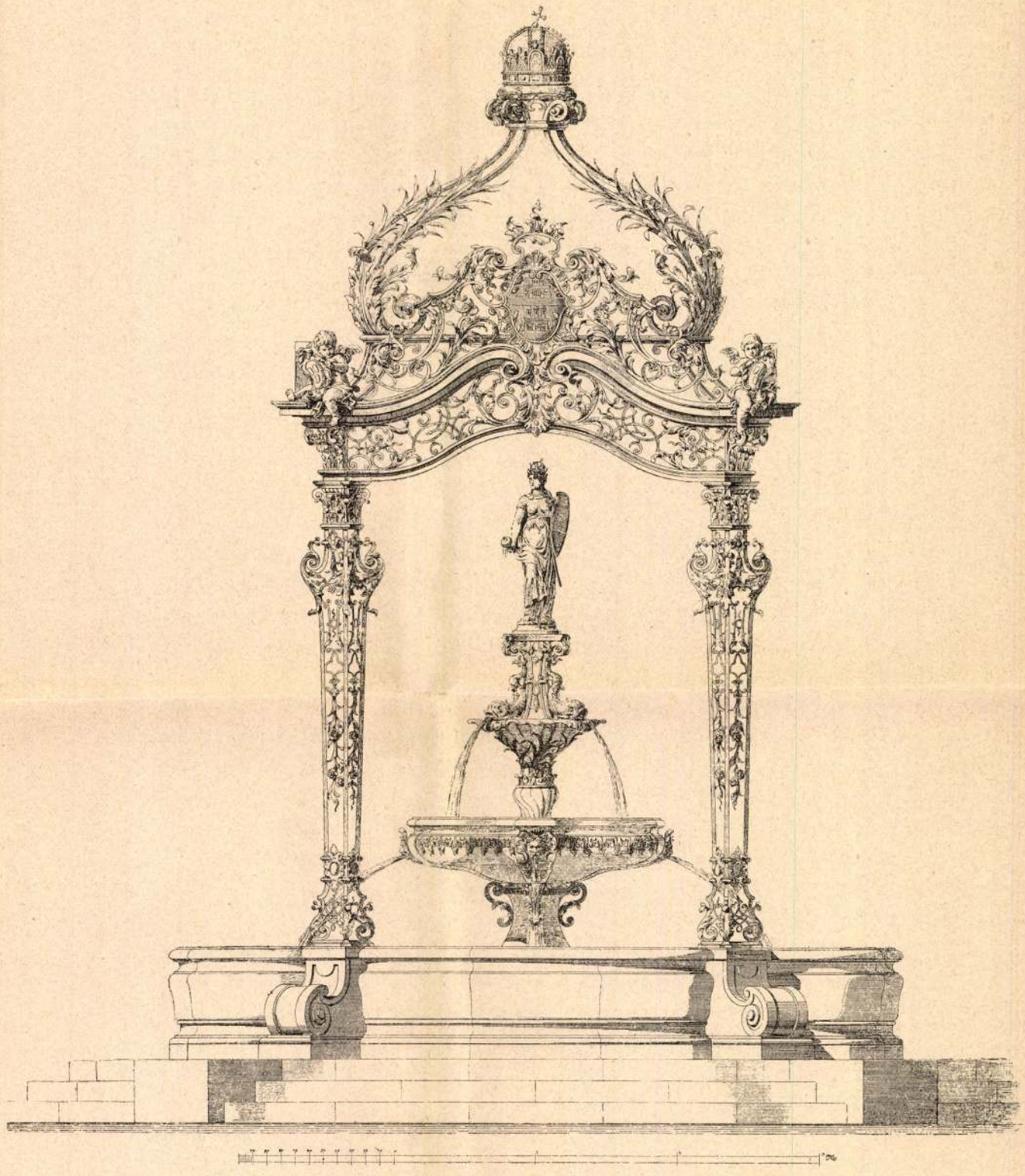

Kút kovácsolt vasból. — Tervezte Árkay Sándor.

Művészi Ipar

1889.

áll. A rokoko nem folytatása a barokknak, sőt eredetileg annak merőben ellentétese volt. A renaissance művészetet jellemző egyszerűség és nyugodtság helyébe a barokk művészet a formák szertelenségét helyezte és e művészetet gúnyképen ezért nevezték barokknak, a mi a szertelenség és a furcsaság fogalmát fejezi ki. A 18-dik század folyamán visszahatás támadt ez ízlés ellen. E visszahatást támogatta az irodalom is, melynek legfőbb képviselője Jean Jaques Rousseau. De az a természet, melyre ez az irány utalt, nem a hatalmas, a nagyszerű, az egészséges természet volt, hanem annak finomított, subtilis, szeszélyes, érzelgős kiadása, mely inkább asszonyias, mint férfias. Az irodalmi fölfogást megtaláljuk a művészetben és a művészi iparban egyaránt. Az utóbbinak alkotó elemei a sziklabarlangot jellemző formák voltak. A törött, szabálytalan, szeszélyes vonalakat tartották igazán természeteseknek. Kerülték az egyenes vonalat, keresték a czikornyát, a mi azelőtt felül volt, az most alúl került és a szerkesztés elveit mind fölforgatták. Szóval szeszélyes, édeskés czikornya uralkodik.

Tudjuk, hogy e művészetnek Francziaországban nem rokoko, hanem *en rocaille* volt a neve, a mi sziklaalakot jelent, s származik a régi franczia *roc* szótól, a mi a mai *roche*. A rokoko szó csak e században keletkezett. Baudissin Farkas gróf Molière fordítója beszéli, hogy először Svédországban Bernadotte udvarán használták, az öreg franczia menekülőket akarván gúnyolni, a kik még kedvelték az *en rocaille*-t. Azt akarták ugyanis jelezni, hogy ez épen oly szertelenség, mint a barokk, és gúnyból *en rocaille* helyett e szót használták *en rococo*. E szó Francziaországban sohasem honosodott meg. Balzac azt mindig gúnyos értelemben használja.

De a rokoko sem uralkodott zavartalanul. A mi Németországra nézve Winkelmann volt, az volt Francziaországra nézve Barthelémy St. Hilaire. A múlt század közepén jelent meg ily című munkája: *Az ifjú Anacharsis utazása Görögországban.* Hogy e könyv milyen hatást tett, arról érdekes följegyzéseket olvasunk Grimmnek Katalin czárnéhoz írt leveleiben. Többek közt elbeszéli, hogy e könyv hatása alatt Dubarry asszony *à la grecque* bált rendezett, melyen mindenki görög jelmezben jelent meg. És ettől fogva — mondja Grimm — csak az divatos, a mi *á la grecque;* így nevezett sétapálczák, frizurák, ékszerek stb. járják. Miként Toqueville érdekesen be bizonyitotta, hogy a forradalom és a császárság idejében érvényre jutott elvek csirájukban már megvoltak a 18-ik század második felében, úgy az empire művészet elemei megjelentek már a 18-ik század második felében és a rokoko divatja rövid volt és nem zavartalan.

Diner József.

Arról azonban sajnálattal győződött meg a bizottmány, hogy a pályázatnak egyik vagy másik föltétele a legtöbb pályaműnél figyelmen kívül hagyatott; minél fogva a legtöbb pályamű — s köztük a vastechnikai szempontból kétségkívül a legszebb: a rajzolt kalapács jeligével biró pályamű is — pályázatra egyátalában nem bocsátható.

A kitűzött feltételek egyikének vagy másikának figyelmen kívül hagyása miatt pályázatra egyátalában nem bocsáttattak:

1. *B betűben vízszintesen elhelyezett római II-es.*
2. *Kék pont vörös háromszögben.*
3. *Vörös kereszt kék körben.*
4. *Remény.*
5. *Fiat justitia.*
6. *Rajzolt kalapács.*
7. *Kalapács* (írva); továbbá
8. mint gyengébb kivitelű a *Delphin* jeligéjű mű.

Ellenben pályázatra bocsáttatott:

a) A *Törjön is mind ég felé;*

b) A *Hungária;*

c) A *Hollós Mátyás* jeligéjű pályaművek.

Habár e pályaműveken is találtattak némely hiányok, mégis tekintve azoknak sikerült voltát és azt, hogy a pályázati föltételeket pontosan betartották, a bizottmány úgy az első, mint a második pályadíjat kiadhatónak találta; s a 200 forintban megállapított első díjat 5 szavazattal 2 szavazat ellen a *Hungária* jeligéjű, a második díjat pedig egyhangúlag a *Törjön is mind ég felé* jeligéjű pályaműnek ítélte oda.

A kivitelre azonban egyik pályamű sem találtatott alkalmasnak; minélfogva a pályázati hirdetmény 6-ik pontja értelmében azt határozza a bizottmány, hogy az első díjat nyert pályamű szerzője — a részlettervek, munkavezetés és felügyeletért meghatározott 10% helyett — a 200 forinton felül még 100 frttal díjaztassék.

Ezután felbontatván a két pályanyertes műhöz csatolt jeligés levél; kiderült, hogy a *Hungária* jeligéjű első pályadíjat nyert mű szerzője Árkay Sándor budapesti műlakatos; a *Törjön is mind ég felé* jeligéjű, második pályadíjat nyert mű szerzője pedig Schön Frigyes, jelenleg Bécsben tartózkodó építész.

Ennélfogva javaslat tétetik a Tek. Tanácshoz, hogy nevezettek részére a fenti pályadíjakat kiutalványozni szíveskedjék.

Ismételten megjegyzendőnek találja azonban a bizottmány, hogy vastechnikai szempontból az összes pályaművek között legszebb a rajzolt kalapács jeligéjű; továbbá, hogy különös dícséretet érdemel a *Fiat justitia* jeligéjű is; melyek azonban a pályázati föltételek mindegyikének be nem tartása miatt pályázatra bocsáthatók nem voltak. Sőt ezeken kívül is van több más sikerült, dícséretet érdemlő pályamű is, minő például a *Hollós Mátyás* jeligéjű.

A mennyiben tehát a három mű szerzője beleegyeznék: nevezetteknek jeligés levelei fölbontandók volnának; azután pedig a bizottmány fenti nyilatkozatáról az illetők értesítendők lennének.

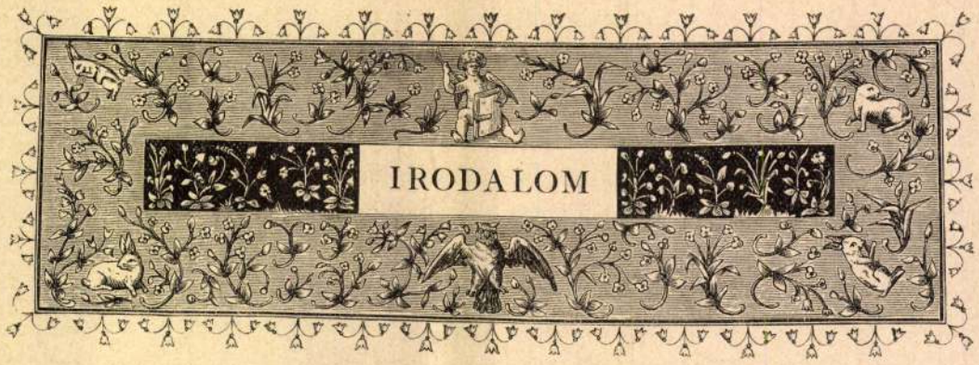

KÖNYVISMERTETÉS.

HÄUSELMANN J. *Studien und Ideen über Ursprung, Wesen und Stiel des Ornaments.* 123 old. 80 képpel a szövegben, II. kiadás. 1889. Zürich. Orell, Füssli & Co.

A rajztanítás általános haszna ma már közmeggyőződéssé vált. Az a helyes fölfogás lett uralkodóvá, hogy a rajztanításnak czélja nem pusztán az, hogy kéziügyesség elsajátítása által valamely szakszerű foglalkozásra előkészítsen, hanem lényegileg az, hogy a szemi erőket gyakorolja és a művészi széppel való gyakorlati foglalkozás által a jó ízlést, a szép iránti érzéket fejleszsze. Önkényt érthető, hogy e fölfogás útat nyitott a rajztanításnak a szakiskolák keretén kívül minden rangú és rendű iskolába. S a mint a rajztanítás így általánosan elterjedt, természetes, hogy a tanítás rendszerét is tanulmányozták, nemkülönben mind ama kérdéseket, melyek föltételei a tanítás sikerének. Ekként a tanulmány kiterjedt a rajztanításnál mintákul szolgáló díszítményekre is, mert szükséges, hogy ismerjük annak mivoltát, a min rajzolási képességünket gyakoroljuk és fejlesztjük.

Az előttünk fekvő könyv szerzője röviden összefoglalva épen a rajztanitás szempontjából fejtegeti a díszítményeket. E fejtegetések lényegét akarom az alábbiakban ismertetni.

Szerző az iskolai rajzoktatás keretében a fő súlyt a síkdíszítményekre fekteti, mert e formák leginkább alkalmasak arra, hogy a szemet és a kezet a szép vonalak és az arányok fölfogására és előállítására képesítse és a képzeletet új alakításokra serkentse. A plasztikus testek rajzolására — nézete szerint — csak akkor kerüljön a sor, ha a tanuló a síkdíszítmény rajzolásában teljesen kielégítő jártasságot sajátított el. A látszat szerinti rajznak, az iskolában, nagy fontosságot nem tulajdonít, mert azt a gyakorlati életben ritkán lehet használni és csak annyiban bír fontossággal, hogy a tanítvanyt a tárgyak nyugodt, előitélet nélküli szemlélésre szoktatja és képesíti, hogy könnyű modorban vázlatszerűen lerajzolhassa. Határozott festői hatásra e téren törekedni szükségtelen. A szép vonal gyakorlása maradjon mindig a fő dolog. Könnyen fog az, ki a díszítményi rajzot jól begyakorolta, később sok elméleti perspektiva nélkül is, természet után meglehetős pontosan rajzolni, mert absolut pontosság ebben nem szükséges, sőt a tapasztalás tanítja, hogy a tiszta szemlélet után készítettképek többnyire helyesebben vannak rajzolva, mint a perspektivikus törvények alapján szerkesztett képek. Különösen a művészi iparban, melyet szem előtt tartunk, csak a geometrikus vetítésre és a parallelperspektívára van szükség. Sokat mintázni és a testet természetben alakítani, többet ér, mint a testet, minden csalódással együtt, tizszer megrajzolni. Szép formák, lendületes vonalak helyes vonat-

J. Schön

médailleur

51. *A.:* IOANNES · LADISLAVS · PYRKER · PATRIARCH · ARCHI · EPPVS · AGRIENSIS· Az érsek balra fordult mellképe; alul: J. SCHÖN. — *R.:* ANNO : 1792· DIE· 18· OCT· SACR· ORDINEM· CISTERCIENS· CAMPILILII· INGRESSVS. A mezőben az egri Lyceum épülete s egy templom; alul: EIVSDEM· DIE· IVBILAEVM· | IBI· CELEBRAT· ANNO. 1842· Bronz; átm. 45 mm.

163 l.

Dr. Tergina Gyula. Kitünőférfiak emlékeimakban. Pulszky Album Bpest. 1884.

Schön J

ércinvető

lásd

Numizmat. közl.

1911. 96. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év...

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam.

Kelt ....., 191..... évi

.....

tanu.

.....

Schön J.

laid
Σ
Cr. erem 116 l.

557

Schön J

Kreinkiáll Kat.
1924 116. l

[illegible]

Schön Géza

szerepelt a Művészeti Frakció tavaszi tárlatán.

EK. 1933. IV. 16.

Schön Géza

Szerepelt a Nemzeti Szalon tavaszi tárlatán.

MO. 1933. IV. 16.

Schön Géza

szerepelt a Nemzeti Szalon tavaszi tárlatán.

PH. 1933. IV. 16.

HANS SCHÖN, harangöntő

Nemesoso. Az ev.egyház minden harangjáról tudunk 1724-től.-3-harang."GOSS MICH HANS SCHÖN ZU WIEN 1614 IOHANN TAPPER LIESS MICH GISSEN.GOSS MICH JOHANN JOSEPH PFISTERMEISTER IN ÖDENBURG 1765.REFUSA SUMPTIBUS ECCLESIAE HUNGARICAE AUGUSTANAE CONFESSIONI ADDICTAE NEMES CSOIENSIS 1765". Kb.120 font. 45 cm.ma is megvan. 57.jegy. 176.old

PATAY PÁL: Vasi harangok 169.old

SAVARIA, A Vas Megyei Múzeumok Értesitője,1966-1970
4.sz. Szombathely, 1972

HANZ SCHÖN, harangöntő

Nemescsó. Az ev.egyház minden harangjáról tudunk 1724-től kezdve.-1.harang."Goss mich Hanz Schön zu Wien 1614, Iohann Tapper lies mich giessen".A töntöttek 1765-ben/v.ö.3.harang/. 57.jegyz. 176.old

[illegible]: Vasi harangok, 169.old

SAVARIA,A Vas Megyei Múzeumok Értesitője,1966-1970
4.sz. Szombathely, 1972

HANS SCHÖN, harangöntő

A vasmegyeieknek,ha harangot akartak készittetni,messz kellett menniök.A XVII.sz.elejéről 2 mestert ismerünk Georg Arnolt,1604.Nagygeresd,és Hans Schön 1614.Nemesoscsó. 181.old.Mi ndkét mester béosi.

PATAY PÁL: Vasi harangok 169.old

SAVARIA. A Vas Megyei Múzeumok Értesitője,1966-1970. 4.sz. Szombathely, 197x

Függetlenség képes mell. 1935 nov. 10

A világ szeme

Hóman Bálint kultuszminiszter Varsóban: 1. A miniszter az Ismeretlen Katona emlékművénél koszorút helyez el; 2. A lengyel kultuszminiszter társaságában. Jobbról az első Terbócz miniszteri titkár, második Hóry András varsói követ.

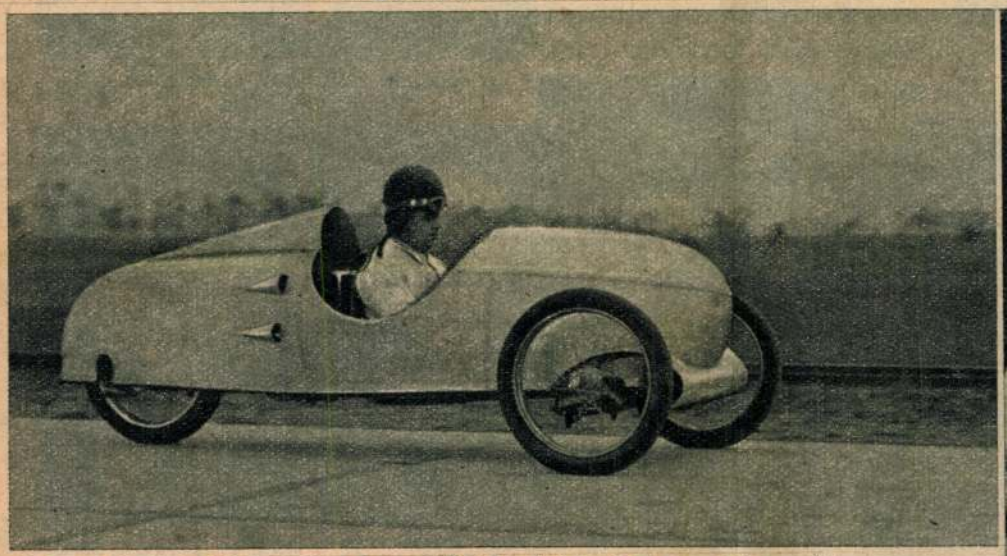

Josef Moeritz (München) négy világrekordot javított a gyóni autóversenyen

Schön Géza százados festőművész, a Nemzeti Szalón tagja, megfestette a kormányzó életnagyságú képét a Radetzky-laktanya számára

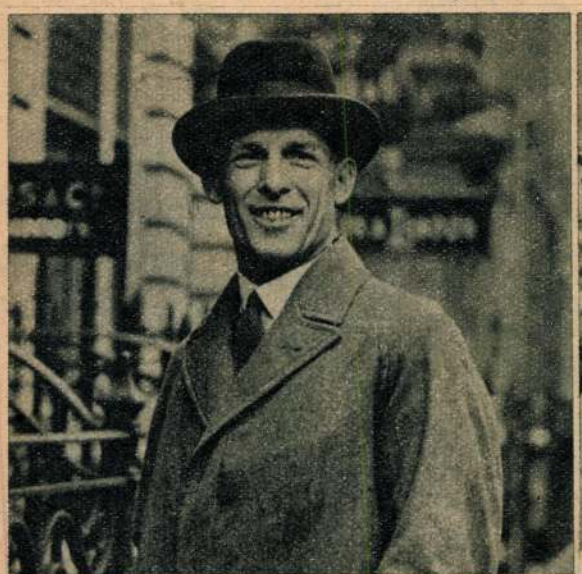

A mosolygó király — II. György görög király Londonban

Lady Alice Scott, aki most esküdött örök hűséget Gloucester hercegének, az angol király harmadik fiának.

Voinovich Géza, az Akadémia új főtitkára

INNEN — ONNAN

Signor Grandi megnyitja az új olasz intézetet Londonban

A legújabb amerikai divatőrület: világító fürdőruha . . .

„Nagymosástan" az angliai Ilford híres leánylíceumában

Böczögő József, a miskolci vendéglősök közszeretetben álló elnöke és a Vendéglősök Országos Szövetségének alelnöke, most ünnepli munkásságának 30 éves jubileumát

Koller Oszkár bácsalmási főszolgabiró, 38 éves eredményes munkásság után nyugalomba vonult

Juhász Zoltán és Juhász István, akik alig egy évtizedes munkájukkal megteremtették a világhírű Gamma finommechanikai gyárat, most kapták meg a kormányfőtanácsosi címet

Tragikomikus. Mint a kép mutatja, a ló hibátlanul ugrotta át a gátat, zsokéja mégis lepottyant

Schőn József /XIX. sz./
Fekvő nő, olaj

Árverési csarnok. 1939. 22 l.

tos kezekbe jutnak s ritkán történik meg, hogy az aukciónkon elkelt műtárgy rövid idő multán újból ide kerüljön, ami pedig egy évtizeddel ezelőtt gyakori eset volt. Ezért egyre nehezebbé válik a közönség igényeinek kielégítése. A valódi régiségek forrásai, különösen a jó bútornál és ezüstnél, lassankint elapadnak. Az empire- és a táblabíró-kori értékesebb használati tárgyak, főként bútor, ezüst, de porcellán és üveg is, kezd ritkasággá válni. Azoknak köre, akik ilyesmire vágynak, növekszik, a felkutatható műtárgyak száma pedig csökken. Az eredmény nem lehet kétséges: az árak emelkednek és még inkább emelkedni fognak. Még mindig jól jár az, aki *ma* vásárol, mert *holnap* már magasabb árak állják útját a komolyabb belső értékű műtárgy vásárlásának.

A képeknél a nyári szünet után friss kedvvel és hónapok óta felgyült bőséges anyaggal lépünk ismét kedves közönségünk elé, régi és új képek gazdag sorozatát bocsátva választás alá. Mindenki találhat itten olyat, ami ízlésének megfelel.

A régi anyagból, mint különösen érdekeset, kiemeljük *Cornelis van Poelenburgh* (1586—1667) hollandi festő képét, mely a Szent család pihenését ábrázolja az Egyiptomba való menekülés közben (488). Oly téma, melyet a művész különösen kedvelt s különféle változatokban többször festett meg. Szép kis képünk igen jellemző Poelenburgh modorára, ki a hollandi festőknek ahhoz a csoportjához tartozott, mely főleg olasz nap alatt kereste az ösztönzést, olasz tájak ihlették meg és az olasz művészet tanításait szívta magába. Tájkép tekintetében Poelenburgh is az úgynevezett romantikus táj művelője; széles nagy vidékeket kedvel, itt-ott elszórt romokkal, a háttérben hegyekkel. Azt a nagy hangot igyekszik megütni, melyet az olaszok teremtettek meg a tájképben s melyet tőlük az Alpeseken innen minden nép átvett s jóformán a 19. század közepéig ébren tartott. Ezekben a tájképekben az ala-

ELŐSZÓ

Az Árverési Csarnok új idényének megnyitása elé a közönség rendszerint várakozással tekint, mintha azt lehetne remélni, hogy a nyári szünet alatt jóval nagyobb és becsesebb anyag gyűlik össze, mint egyébkor. Azonban évek óta azt tapasztaljuk, hogy az eladók az őszi idény kezdetén csekélyebb számmal jelentkeznek és pedig azért, mert várják, hogyan alakulnak a kereslet kisebb vagy nagyobb voltához mérten az árak, amelyek után igényeik igazodnak.

Gazdasági viszonyaink fokozatos megszilárdulásának jele, hogy a kedvező értékesítési lehetőségek ellenére egyre kevesebb komoly műtárgy kerül piacra. Az eladott darabok rendszerint biz-

Schön József

festő

1822. Pest.

Vojd. 113. l.

~~Ugyláttyák~~

~~Csak mázoli~~

festőnemvény

~~Bronzfitula II. 55.~~

1906. I. 19.

Csallány Gábor a szentesi muzeum igazgató őrének: értesítletik, hogy uti segély tárgyában a minisztrhez benyujtott folyamodása fedezet hiányában nem volt figyelembe vehető (15/1906)

Schön József

Müvészet 1908 419

Schön József

R ÚJ SZERZEMÉNYEI

Schön József: Férfiarckép

Az Est Karmaskönyve
1939. 403. l.
A Főrendiházi Képtár
tulajd.

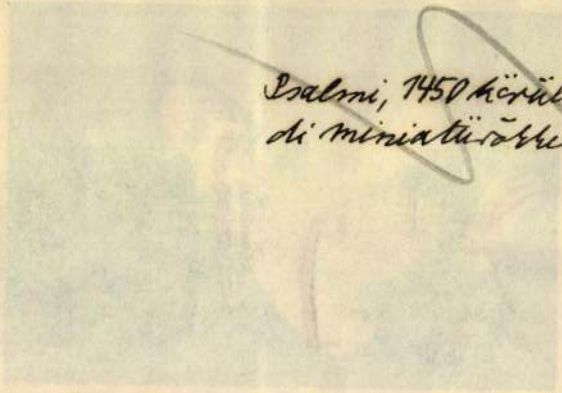

Psalmi, 1450 körülről, kis 8°, németalföl
di miniatürökkel.

539. *Schön József:* Női képmás.

540. *Schön József:* Férfi képmás.

33. *Blau, Tina:* Tiszamenti táj.

460. *Paál László:* Falurészlet.

vinác

TÜKÖR. 1939.
VI. évf, 174. l.

Schön József : Férfiarckép.

MDK

Schön József, festöm.
1820-as évek Pesten.

Nöi képmás. Olf. Jelz.
Illusztrálva a IV.táblán.
Férfi képmás. Olf. Jelz.
Illusztrálva a IV.táblán.

Árv.Csarn.1937.okt.83.sz./Árv.Közl. rk.sz./ 36.1.

MDK

Schőn József, 182o körül.

Férfi képmás, olaj
Női képmás, "

Szfvároni Képtár uj szerzeményei. M.Szal.kiáll.
1939. jan. 1o 1.

MDK

Schön József, XIX.sz.

Fekvő nő, of.

Árverési Közl. 1938. 6.rk.sz.

30 l.

MDK

J. Schön

Pyrker László egri érsek érme, 1842.

Csányi K: Bpesti gyüjtők és müvészek érem és plakett kiáll. Az Iparmüv. Muz.-ban. 1924, 116 l.

Joh. Schön festő

M.D.K.

Mocsa r.k. templom egyik mellék-oltárán jelzett nt. Anna kép. 1825

Genth. hüeml. 1959 I. 199

Schön Janos

Pest 1812

1.

Jedlicska I.

306. l.

Schön János

bécsi agyúöntő

1608.

V.

Hadtört. Közl.

1893. 391. l.

211

1907. május 14.

Az alsófehérmegyei tört. rég. és term. tud. egylet elnökségének: az 1907.-ben folytatandó apulumi ásatások tervezete jóváhagyólag tudomásul vétetik (51/1907.)

Schön József

Schön József: Férfiarckép. (Foto M. F. I.)

Gerevich László: Buda pest festé-
szete a XIX. században. Tudós 1939. 174 l.

különböző jelek, amelyeket hasz-
olyképen legyenek egyensúlyba he-
hogy egymást ne semmisítsék meg.
zt elériem, impresszióim közt rendet

letek csoportosításában nyilvánul
ez bizonyos kifejezésbeli zavarod
okoz. Ezzel szemben nézzük meg (
valamelyik képét: ott minden oly
kombinálva, hogy bármilyen tets
távolságból a testeket jól meg lehet
böztetni és felismerni, hogy me
tartozik ez vagy az a testrész, bár
legyen is az ábrázolt személyek szá
a kép rendezett és világos, az anna
donítható, hogy kezdettől fogva me
rendezettség és világosság a festő a
vagy mert a festő tudatában volt
hogy ezek szükséges tényezők. Keres
bár a tagok egymást, vagy keveredj
mégis a szemlélő egy testhez tart
fogja őket látni és az alak elgondo
a tényezői lesznek; zavar nincs töl

* * *

A szineknek elsősorban is a ki
kell hogy támogassák. A szintó
minden elfogultság nélkül használ
rám egy tónus, anélkül, hogy tud
esetleg mindjárt kezdetben nagyobb
rel hat és jobban lebilincsel, úgy a

Schön Joseph

Laab I. 25, 69 1809–1843
III. 122
IV. 33, 126, 152
(47

MDK

Schön József /182o körül/

Férfi képmás, of.

Női képmás, of.

Székesfőv.képt.uj szerzem. N.Szal. 1939.jan.-febr.

MDK

Schön József, festö

539. Női képmás. Repr.IV.tábla.

540. Férfi képmás. Repr.

" A XIX.sz. 20-as éveiben dolgozozz Pesten . E két kép 1821-ből való. Ebből az időből kevés magyar munkár ismerünk,....#

Közlöny. 1937. okt. rk.sz. 8.1.

MDK

Schön József XIX.század

Fekvő nő.Olajf.85x105.

Árverési Közlöny,1938.dec.8.rk.sz.
88.aukció.30.l.

MDK

Schön József

/1820-as évek Pesten./ Női képmás.Olajf. 64x50./Jelzett./ /Illusztrálva a IV.tablan./ Férfi képmás.Olajf. 64x50./Jelzett./ Illusztrálva a IV.táblán./

Árverési Közlöny,1937.okt.rk.sz. 36.1.

MDK

Schőn József, XIX.sz.

Fekvő nő, of.

Árverési Közl. 1938. dec. 8.rk. 88. aukc.

1.

30

Schön

S. 5. *József*, festő az 1820-as években Pesten.

E. G. II. 4261

F és egy nyolcegletű, de egy oldalú csegely előlapján

1907.

~~[illegible]~~

obrafordult ~~és~~ arczélben F van áb-
omvégű jogart tart, baljával pe-
vid, bajusza hosszú, körszakálla
vállán oroszlánfejjel. Körirata

ta. ~~Karimája és hátlapja sima.~~

érem aranyozva domborművel, méretei
Becsértéke 10 K.-- Havas Emil aján-
rilis 30-án (787-907-120).

221

1658

MDK

Schön József és Fáy Albert, festőművészek

a huszas években működtek. Eddig alig ismert festők művei láthatók e kiállításon?.

Magyarruhás férfiportré. 1821. Erőteljes megmintázás XXXXX éles megfigyelés jellemzői.

Gerevich László: Budapest festészete a XIX. sz.-ban. Tükör. 1939. márciusi szám. 175.l.,

Kiállitás?.

Schein József

Arcképei szerepelnek a Fővárosi Képtár új szerzeményeinek kiállításán.

VH. 1939. I. 21.

Schön Károly

ötvös

1828 Arad

Kapnagyaromötvösiák 44 l.

Gunylap:

A legnagyobb s a

Balra Ko
gott mellényt és
kardjának mark
olvassa: „Blut n
párkányon virágos
lipán diszlik. A
többiből egy allegor
bérkoszorút tart K
nép foglal helyet. Z
le fiszelmünchet, ki
mellén és nyakán
Mögötte egy óriási
kezével a királyon á
zabláncokba ver
Feliratai balra:
Mann! ooo."

Rézmetszet, m

Ltha

Schön Károly

Végbiz. elégséges eredm.

Esztimisk

1910/11. 16 cl.

Pálffy István gróf, koronaőr, arcsk. III. 35.

MDK

Schön József, IV.éves

főuri kastély

Építészhallg. kiáll. Magyar Pályázatok.
1907. V. évf. 1.sz.

MDK

Schőn József, IV. éves

hanversenyterem

Építészhallg. kiáll. Magyar Pályázatok.
1907. V. évf. 1.sz.

MDK

Schön József, épitész

"A bécsi nemzetközi épitészeti kiállitás" cimmel 1908 jun.16. keltezéssel számol be.

Magyar Épitőmüvészet. 1908.jun. VI.évf.6.sz.1-4.l.

MDK

Schön József, 1906

A József Müegyetemen oklevelet nyert építészek névjegyzéke 1873-1928-ig. Építő Ipar - Építő Művészet 1931. jun. 1. 89.l.

Schön József

A „Magyar Építőművészet“ címlappályázatán 11 pályamű közül az első díjat Schön József rajza kapta.

Művészet 1908. 419. l.

KÉPEK LA

MŰMELLÉKLETEK

		Oldal
Paczka Kornélia:	Nadine von Radowitz	17
» »	Máltzan grófné	19
» »	Tanulmány	21
» »	Paczka Margit arcképe	23., 25
» »	Vázlat	27

lajstroma

Oldal

» » Alvó nő 157
» » Alvó bacchansnő 160
Kacziány Ödön: A Gellérthegy éjjel 185
Löschinger Hugó: Szent László 189
Pentelei Molnár János: Finis 192
Glatter Gyula: Öreg asszony és fiatal leány . . 193
Ismeretlen: Részlet a tékozló fiú képsorából . . 236
» Sz. György Rovnóról 239
» A mergestai templomból 240
Góth Móric: Krumplihámozó 241
Bruck Miksa: Fehér intérieur 244
Bosznay István: Nyári nap 248
Tolnay Ákos: A Grassalkovics-fasor 252
László Fülöp: Arckép 265
Munkácsy Mihály: Regélő honvéd 284
» » Felolvasás 285
» » Arckép 288
» » Árvíz 288
Szinnyei-Merse Pál: Guillotine 292
» » Esthajnali csillag 293
» » Rabló faun 295
» » A faun és a nimfa 296
Wilhelm Leibl: Tanulmány 292
Rákosi Nándor: A szegedi boszorkánysziget . . 344
» » Arckép 345., 347
» » A Blaas-fiúk 348
Szlányi Lajos: Tavasz a szolnoki ligetben . . . 376
» » Zuzmarás reggel 377
» » Serpentin-River 380

Schön Károly
festi
1906-1910

Éimisk 1930
88.l.

MEGHIVÓ.

A Műemlékek Országos Bizottsága által a Kormányzó Ur Ő Főméltósága 10 éves kormányzói évfordulója alkalmából restaurált gödöllői műemlékek Kálvária, Immaculata Szüz Mária szobor és Nepomuki Szent János szobornak Gödöllőn, 1931. évi junius hó 21-én megtartandó ujraszentelési ünnepélyére.

Az ünnepély a kir. vártemplomban d. e. 10 órakor tartandó szent misével kezdődik. Utána felvonulás a felszentelendő műemlékekhez.

Gödöllői Iparos Dalkör éneke.

A kálváriát felszenteli Schlager Árpád apátplébános.

Kertész K. Róbert államtitkár ünnepi beszéde, emléktábla leleplezése s a műemlékek átadása a Kegyurnak.

Dr. Pohl Sándor tb. főszolgabiró köszönete az egyházközség és a közigazgatási hatóságok nevében.

Himnusz.

Gödöllő, 1931. évi junius hó 4.

RENDEZŐ BIZOTTSÁG.

Schön Károly

porcellánfestő

1 polg. ipar. rajz- és mintázási tanf.

Iparrajziskola

1889/90.

55. l.

Győr vármegye VIII. 228

Schön József

építész.

Szül. Budapest 1885.
Oklevelet nyert 1906.

Névjegy a műegyetem 18. l.

T. 5675.

ható kapuja ellen a rendes kato-
ig az előtérben egy ágyút álli-

durch die K.K. Truppen den 31-ten

ck Wien Neubau No 128.

3.5 : 28.2 cm.

Schön Építészirode

Teremtő emlékezet

A Market Építő Rt. Bogdánfy utcai irodaháza röpke három hónap alatt alakult át esztétikus épületté

A modernizmus sivár konténereinek historizáló újrafogalmazásán már hazai viszonylatban is rég túl vagyunk. A barokkos tornyok, kovácsoltvas erkélyrácsok és valószerűtlen színekkel próbálkozó falusi vakolatok ideje lejárt, hogy átengedje helyét az építészet azon aspektusának, amely nem fordít hátat az előző irányzatoknak – jelen esetben a funkcionalizmusnak –, hanem visszanyúlva az előzményekhez, a múlt tapasztalatait újragondolva lép tovább.

Ebben nincs is semmi új. A világ valamennyi táján remek példákat lehet találni régi gyárépületek vagy egyéb, a funkció kizárólagos szolgálatára állított emelvények jól sikerült átépítésére, elég, ha csak a legkézenfekvőbb példára gondolunk: a londoni Tate Modern legújabb épületére.

De ne tegyük ilyen magasra a lécet, hiszen a Bogdánfy utca magas panelházai közé szorult, egyetlen, kétszintes épületről van szó. Az egykori Főtáv Rt. irodája a funkcionalizmus dobozépítészetét valósította meg a szó valódi értelmében, miszerint a funkció mind tökéletesebb kielégítése egyszer csak esztétikai minőséget hoz létre. Ezt talán ne firtassuk.

A klinkertéglás, reménytelenül barna, mozdíthatatlan tömb története ott folytatódik, amikor a Schön Építésziroda tervei alapján röpke három hónap alatt átalakul. Már ezt is megszoktuk: a megrendelők diktálta tempó nálunk nem újdonság, bátran kijelenthetjük, hogy nem ismerünk lehetetlent, legyen az Mammut vagy Westend, „némi" áldozat árán bármilyen határidőt teljesíteni tudunk anélkül, hogy ez a minőség rovására menne. Persze az érintett épület arányait tekintve nem hasonlítható egyetlen fent említett példához sem, sikerének éppen ez az egyik oka.

A növényzet tükröződik az üvegfelületeken

FOTÓ: TEKNŐS MIKLÓS

A magas házak mellett álló emberi léptékkel kialakított épület sötétített, pontmegfogásos üvegportálja vonzza a tekintetet, amelyhez minden bizonnyal a füvesített, ápolt park is hozzájárul. A tervezők nem vetették el a régi, klinkertéglás homlokzatot, inkább újra cserélték, és üvegfelületekkel tették dinamikussá szinte minden oldalon. Megkímélve a fákat, a hatás valóban egyedülálló: a betontömbök és a sportpálya ridegsége ellenére az üvegfelület a zöld növényzetet tükrözi, és az irodaház tömör felületei is a földszíneket alkalmazzák, nem is beszélve az üvegfalak mellett elhelyezett természetes hatású kavicságyról. A funkciónak megfelelő forma tehát változatlan, az épület alapszerkezete nem változott meg, mégis esztétikai értéket képvisel, egyszerű, geometrikus vonalaival nem konfrontálódik a lakótelep tömbjeivel, és az utca túloldalán álló iskola épületével is kapcsolatot teremt.

Múlt és jelen egyszerre van itt jelen, így leszögezhetjük, hogy az épület jól kommunikál környezetével.

A belső tér Schüller Ferenc belsőépítész munkája nyomán alakult a minimalizmus jegyében, melynek jellemzőit már nem kell bemutatni: natúr betonfelületek, egybenyitott nagy terek, rend és fegyelem. A koncepció szerint az épület szerkezete nem marad rejtve: jól láthatók a rasztereket tartó acélpillérek és a pontmegfogásos üvegfelület sodronyai. Az előtérben elhelyezett betonlépcső is ehhez illeszkedik, a beton tömörségét ebben az esetben az oldja fel, hogy a vékony, könnyed szerkezet nem vaskos pilléreken nyugszik, hanem a megfelelő ponton fel van függesztve, a huzalokból képzett korlát pedig optikai megerősítésként szolgál a huzalok és sodronyok hálózatában. Míg az alsó szint egyetlen tér, felül reprezentatív tárgyaló, közös tér és kisebb irodák kaptak helyet, amelyek vékony gipszkarton fallal határolódnak el egymástól. Ötletes megoldásként az üvegfal és a gipszkarton találkozásának kiküszöbölésére vékony tükörfelületek hidalják át a problémát, egyúttal növelik a belső térérzékelésünket.

Sokan irtózunk a minimalizmus lelketlen, kínos rendezettségétől, vonalzó mentén húzott, határozott vonalaitól, iroda esetében mindez mégis indokolt. A nyugodt, fegyelmezett légkör, az áttekinthetőség jó munkakörülményeket teremt, csak az ablakon kinézve nyomasztó a látvány, de ha a dél-budai építkezésekre gondolunk, már ez sem várat magára sokáig, és minden remény szerint a jól sikerült épület érvényes építészeti alkotásként nem marad elszigetelt jelenség ezen a területen.

Szász Katalin
az Octogon
építészetkritikai műhely tagja

Kiscell

RÉGI HÍRÜNK A VILÁGBAN

Ócsai kulturális napok huszonötödször

MUNKATÁRSUNKTÓL

Idén már huszonötödik alkalommal rendezik meg az Ócsai Kulturális Napokat. Az ünnepélyes megnyitóra május 31-én, csütörtök este hét órakor kerül sor a szabadidőközpontban. A nyitógálán fellép a helyi asszonykórus, a fúvószenekar és a néptánccsoport. A megnyitó előtt az Alkotóházban a Kosbor Kézműves Műhely tagjai mutatják be alkotásaikat. Június első napján este kilenc órakor a Wall Street és a HIT koncertjét hallgathatják meg a fiatalok a színházteremben.

A háromnapos pünkösdi hétvége is számos színes programot ígér az érdeklődőknek. Június 2-án a Vadászház környékén zajlik majd a kettes amatőr maraton fogathajtó verseny. Pünkösdvasárnap az Új piactéren térzenével köszöntik a község lakóit, majd a mazsorettbemutató következik. A lovas ügyességi verseny után a négyesfogathajtók vetélkednek egymással. Este kilenctől a Lagzi Band muzsikájára rophatják reggelig a táncot a helybeliek – a Fészerbálon.

A református műemlék templomban pünkösdhétfőn, délután hat órakor a Pannonia Consort együttes koncertezik. Egy nappal később, jövő kedden tartják a zenés gyerekfesztivált, valamint a kézműves-bemutatót és -foglalkozást. Este nyolckor az Irigy Hónaljmirigy lép pódiumra a színházteremben. Június 6-án társastáncgála, 7-én a Sasi-Teshow koncertje várja az érdeklődőket. Ez utóbbiban fellép – többek között – *Sasvári Sándor, Sasvári Annamária* és *Ulmann Ottó.*

Jövő pénteken a Dél-Pest megyei nyugdíjasklubok találkozója, majd este hétkor *Lukács Sándor* színművész Éveim című előadóestje lesz. Az utolsó napon, június 9-én sportnapot tartanak, focival, birkózógálával, pásztorkutya-bemutatóval. A 25. Ócsai Kulturális Napok zárásaként a református templombeli koncert fellépői között lesz *Csavlek Etelka* ének- és *Kovács Endre* orgonaművész.

A matekos táncos-koreográfus

A legutóbbi Alternatív Színházi Szemle legjobb táncelőadás díját Szabó Réka produkciója, A kiválasztott – legenda szűrt fényben nyerte. Az előadás legközelebb a Pepsi Szigeten látható. Ma és holnap viszont Ladjánszki Mártával készített Miféle gyöngédség című darabját játssza a Trafó.

Nagyon későn döntötte el *Szabó Réka,* hogy táncos-koreográfus lesz. Hezitálásának egyik oka, hogy szülei egészen más karriert képzeltek el neki. Így elvégezte az ELTE matematika–számítástechnika szakát. Most is tanít a Műegyetemen. A táncot sokáig csak komoly hobbiként űzte, a színpad elérhetetlen álomnak tűnt. A nagy áttörés 1994-ben következett be, amikor a portugál származású koreográfus, *Rui Horta* Magyarországra jött, és csapatába válogatta Rékát – profik közé. Ez sok konfliktust okozott, mivel Horta sokat foglalkozott vele. A profik nem értették, mit lát a világhírű koreográfus ebben az amatőrben.

1995-ben kezdett önálló darabokat koreografálni. Két évvel később a Szonáta című alkotásával megnyerte az Inspiráció koreográfiai fődíját és a MU Színház közönségdíját. Ezek tették lehetővé, hogy elkészítse a Kontroll Kontra című darabját, amelyből táncfilmet forgatott a Balázs Béla Stúdió – *Sárosi Anita* és *Rétháti László* rendezésében. 1999-ben állította színpadra A lila hangyász című szólóját, amely nemzetközi sikert is hozott. Meghívták a produkciót a Londoni Aerowaves fesztiválra, Bécsbe és Madridba.

Szabó Réka tavaly nagyon érdekes kitérőt tett: a venezuelai származású, Angliában élő koreográfussal, az extrém darabjairól híres *Javier de Frutosszal* táncosként működhetett együtt.

Nagyon lassan dolgozó alkotó hírében áll: például a Kiválasztottat, amelynek februárban volt a bemutatója, már november elejétől próbálták. Ez mindennap négy-öt óra aktív tánccal járt, mivel a téma Szabó fejében csak hangulatilag, strukturálisan volt meg. Ahogy mondja, lassan áll össze keze alatt egy produkció, mivel nagy súlyt fektet az improvizációra és táncosai egyéniségére.

Úgy gondolja: manapság a közönség nagy része csupán azt várja el egy táncelőadástól, hogy szép legyen. Emellett célja, hogy nézői el is gondolkozzanak a látottakon.

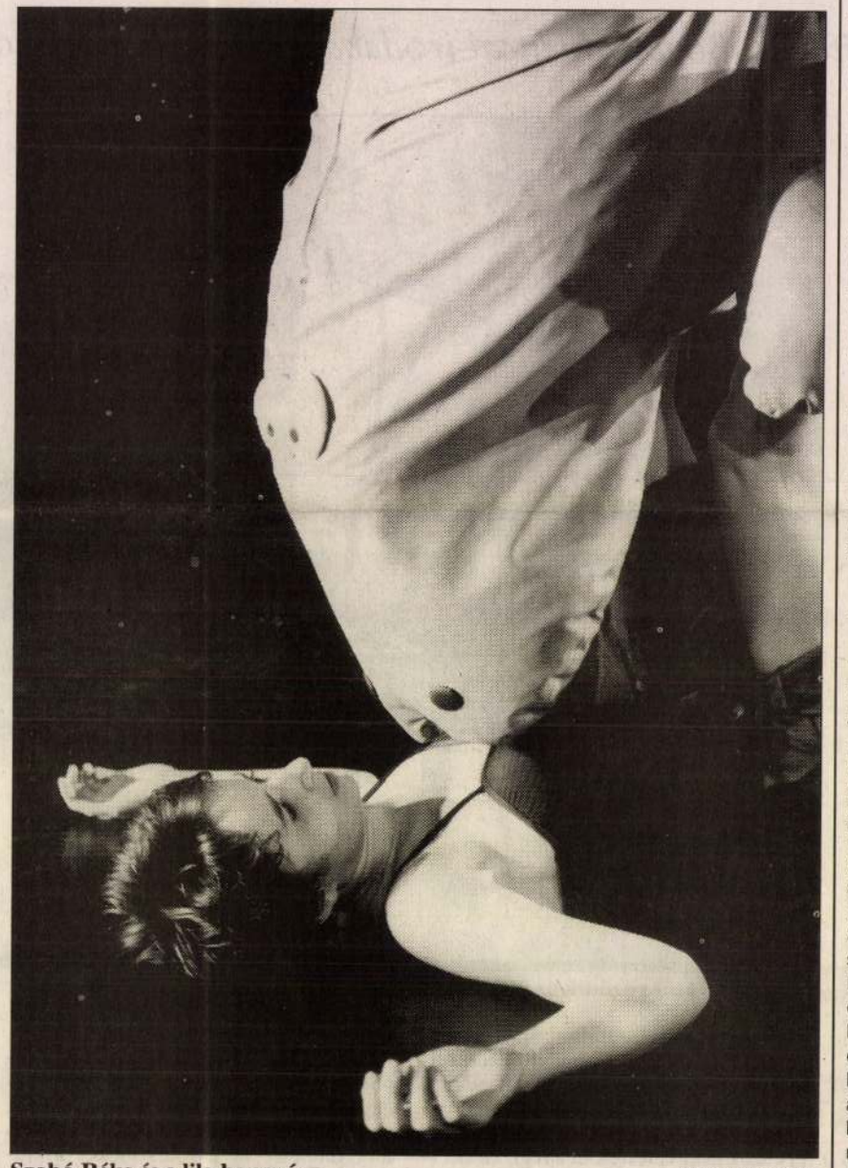

Szabó Réka és a lila hangyász FOTÓ: CSILLAG PÁL

Nagyon nehéz dolog repertoáron tartani a produkciót – mondja Szabó. A hazai befogadó színházak nem tudnak annyi előadást garantálni, hogy a közönség megismerhesse a produkciót. A februári bemutató óta öt előadás volt, így esély sincs arra, hogy elterjedjen a híre. Az idén egyelőre egy fellépés biztos: augusztus 5-én este a Pepsi Szigeten.

Csákvári Géza

PALETTA

KARINTHY FERENC születésének 80. évfordulója tiszteletére Gaál Tamás vezetésével szervezett estet a Karinthy Szalon (XI. kerület, Karinthy Frigyes út 22.). Közreműködik: Berényi Gábor, Görgey Gábor, Gyarmati Dezső, Jovánovics Miklós, Kállai Ferenc, dr. Kárpáti György, Kováts Kriszta, Rátóti Zoltán, Szakonyi Károly és Szalay Károly.

AZ ÓBUDAI TÁRSASKÖR Komolyzenei Klubjában (III. kerület, Kiskorona utca 7.) ma délután öt órakor ismét találkozhatnak a műfaj kedvelői. A vendég ezúttal Vher Zita nyugalmazott operaénekes, aki a Gördülő Opera legszebb éveire emlékezik.

A VILÁG ÉS EURÓPA viszonya, az EU-hoz való csatlakozás folyamatában – Avar János külpolitikai újságíró osztja meg tapasztalatait, véleményét az érdeklődőkkel ma délután öt órától a Belvárosi Szabadegyetem vitafórumán. Helyszín: V. kerület, Deák Ferenc utca 21.

SZÍNHÁZMŰSOR

Bárka Színház: Tötferi (7). **Budapest Bábszínház Játszó-tér:** Dybuk (7 - Javne Színház ea.). **Budapesti Kamaraszínház a Tivoliban:** Edith Piaf (7 - Vári Éva önálló estje). **Budapesti Kamaraszínház Ericsson Stúdió:** Bűn és bűnhődés (7 - nyilv. főpróba). **Budapesti Kamaraszínház Shue Stúdió:** Frankie és Johnny (fél 8). **Budaörsi Játékszín:** Ördög bújjék...! (7). **Fővárosi Nagycirkusz:** Állati show (3, 7). **Játékszín:** Édes bosszú (7). **József Attila Színház:** A miniszter félrelép (7). **Katona József Színház:** A fösvény (7). **Kolibri Színház:** A farkas szempillái (3). **Komédium Színház:** Azt meséld el, Pista! (7). **Lézerszínház:** Vangelis 3D (fél 8). **Madách Színház:** Hölgy furgonban (7). **Madách Színház Tolnay Szalon:** Boszorkányos esték (fél 8). **Madách Kamara Színház:** Pletyka (7). **Magyar Színház:** Rómeó és Júlia (7). **Várszínház:** Szentiványéji álom (7). **Magyar Állami Operaház:** Gisella (7). **Merlin Színház Kamaraterem:** A Piros család az orra után megy (fél 8 - bohócjáték). **Mikroszkóp Színpad:** Türelmes zóna (fél 8). **Radnóti Színház:** A születésnap (7). **Thália Színház Új Stúdió:** Az ötödik Sally (fél 8). **Thália Színház Régi Stúdió:** A kopasz énekesnő (fél 8 -Bolygó Kultusz Motel ea.). **Szkéné Színház:** Cassandra now (8). **Új Színház:** A szégyentelenek (7). **Vidám Színpad:** Mindhalálig szex (7). **Vígszínház:** A padlás (7). **Pesti Színház:** Képzelt beteg (7 - Somogyvári-bérl. 6. ea.).

SCHÖN, Joseph

Pyrker 1842

Huszár. Személyi címek. Bp. 1999
No. 439.

1908 június. Magyar Építőművészet VI. évf. 6. sz.

A bécsi nemzetközi építészeti kiállítás.

Vasárnap zárult a Gartenbaugesellschaft tizenöt termét megtöltő, minden tekintetben sikerültnek mondható, magas színvonalú kiállítás, mely érdekes képét nyujtja a régi és modern irányok egymással való folytonos, lázas küzdelmének, természetesen ez utóbbiak javára. Tagadhatatlan a német befolyás; de mindenütt érzik a közös célt: az igazság egyenes, nyílt, őszinte kimondása s a hamis cifrálkodás kerülése, nemzeti alapon; ezt hozzáteszem, mert sajnos, e tulajdonság a keresők legnagyobb részének még nem sajátja, mert még nem tudott szabadulni a fennebb említett idegen hatástól, de az idő remélhetőleg ezt is meghozza. Legjobban kifejlődött a nemzeti jelleg kétségtelenül az oroszoknál, kiknek gyüjteménye a tárlat gyöngye s legkevésbbé tapasztalható ez az osztrákoknál s talán — kevés kivétellel — nálunk; de erről határozott véleményt általában nehéz mondanunk, minthogy az új, nemzeti alapon fejlesztett stílus keresőinek legnagyobb része a kiállításon, sajnos, nem vett részt.

A mi kiállításunk ha nem is elsőrendű színvonalú, de általában sikerültnek mondható, helyét a többiek sorában feltétlenül megállja, bár fennebb említettek részvétele annak színvonalát hasonlíthatatlanul emelte volna. Büszkeséggel kell említenünk Kosch Károly nevét, kinek két tervezetét a bizottság a nemzetközi legjobbak közé sorolta.

Nagyon kedvező, derült benyomást kelt a tervek egyöntetű fehér keretezése, sajnos, nem mindenütt a hozzáillő arányban; általában hibáztatandó a tervek túlságos „kép"-szerűsége, a hatásosságra való törekvés s a szinek tulságos — szinte bizarr — élénksége, mely néhol határozottan a terv rovására van.

Határozott, vezető irányt nem tapasztalhatunk; hisz az a mostani lázas forrongó építőművészeti vajudásunkból kifolyólag nem is lehetséges; kétségtelenül érezhető azonban a nemzeties alapon való fejlesztés komoly törekvése.

A németeké ezúttal is a babér; hatalmas méretű tömegeikkel, azok impozáns elosztásával s kevés szóval is sokatmondó monumentális felfogásukkal kapnak meg. Wilhelm Kreis „Bismarck-Mausoleum" s egy Bruno Schmitz „Mannheimi Museum" fenséges érzetét keltik. Monumentálisan egyszerű Brurein: „Darmstadti pályaudvara" vagy Olbrich „Düsseldorffi árúháza", kiválók Menzel tervei, Schumacher „Krematóriuma", Müller „Hamburgi Bismarck-emléke". Megkapóan bájosak Spannagel W. kis vidéki templomai, szépek Lassen Hans és Heinrich interieurjei.

Monumentálitásban a németekkel teljesen egyenrangúak a finnek, kiket csak két név képvisel, Saarinen és Lindgren, de kiknek neve már magában foglalja a kiállítás színvonalának fogalmát. Előbbinek „Finn parlamentje" és a „Hágai békepalota" részletei kétségkívül a kiállítás gyöngyei, melyek azonkívül mesés rajztudásukkal is egyedülállók s talán csak az oroszok közelítik meg színharmoniában gyönyörű rajzaikkal.

Az oroszok gyüjteménye különben a legszebb az egész kiállításon. A stílus különössége, annak erős nemzeti jellege, a felfogás bájos közvetlensége, a művésziesen egyszerű előadás s a részletekben nyilvánuló fenomenális rajztudás és színharmonia egyszerűen bámulatra ragadnak.

Két kiváló egyéniségük Pokronsky és Stochussen. Előbbinek „Parchomowkai temploma" és „Chabarowsk-i városháza", utóbbinak „Kulikowofeldi temploma" művészien elrendezett tömegelosztásaikkal kapnak meg s gyönyörűen megrajzolt részleteikkel ejtenek bámulatba.

Kevés, de annál értékesebb művel vettek részt a svédek, kiknek rendkívül nemes ízlésre valló gyüjteménye a nemesen egyszerű monumentalitás elvét vallja s eredetiségében talán leginkább megközelíti az oroszokat. Wahlmann, Boberg, Lindegren, Ostberg-Raguar művei kiválók.

Érdekes és figyelemreméltó alkotásokban bővelkedik az osztrákok kiállítása; az újítók legnagyobb része még német hatás alatt áll, hisz ez természetes, egymással szomszédok. Feltűnő a Wagner-iskola kétségtelen hanyatlása, irányát egyedül a professzor „Am Steinhof" temploma képviseli, néhány jelentéktelenebb alkotás mellett. Legkiválóbb egyéniségük kétségkívül Ohmann, kinek tervei frissességükkel, a felfogás elegánciájával s a stílus teljes megértésével dícsérik kimeríthetlen fantáziájú szerzőjüket.

A „Magdeburgi Iparművészeti Múzeum“ mellett mély és impozáns gondolati tartalomról tanúskodik a „Karls-Platz“ környékének rendezési terve.

Társai közül megemlítendők Kirstein mint restaurátor. („Kaiser Franz Josef Jubileumskirche“, melynek alapjait Luntz, néhai Schmidt mesterünk tanítványa vetette meg.) Hoffmann, ki különösen az iparművészet terén kiváló, Struad, Kotera és mások.

A többi nemzetiségek építőművészete még mindig régi nyomokon jár; köztük nem kisebbek mint Amerika, Anglia, Franciaország, melyek, ez utóbbit kivéve, majd kizárólag csak fényképekkel vettek részt, azok is oly kis számban, hogy teljes fogalmat alkotnunk róluk lehetetlen; Amerika uralkodó stílusa az antik; egyes templomain találkozunk néha román formákkal, de minden eredetibb, modernebb felfogás nélkül.

Egyedül felhőkarcolói képesek nem annyira az érdeklődést, mint inkább a technikai előrehaladottság, merészség és tudás bámulatát felkelteni, mert hisz az esztétikai benyomás nem annyira szép, mint inkább nyomasztó és félelmetes.

Az angolok megszokott gotikájukat, a franciák renaissance formáit variálják többé-kevésbbé sikerült alkotásaikban, ugyanezt mondhatjuk a belga kiállításról, mely feltűnően gyönge s melynek egyes műveiről az unalom ásít reánk.

Érdekes és figyelemreméltó még az olaszok kiállítása, melyről azonban építőművészetük mai színvonalára nézve szintén nem alkothatunk teljes véleményt, minthogy a művek legtöbbje műemlékeik restaurálására vonatkozik. Megemlítendők azonban Sullam Guidó és O. Sézanne, kik különösen az iparművészet és interieur-képzésben fejtenek ki kiválóbb tevékenységet.

Mindezeket összefoglalva, általában kedvező és elismert véleménynyel kell elhagynunk a kiállítást, melynek vezető tényezőinél a haladás kétségtelen jelei nyilvánulnak s mely dacára részleteiben művészi megnyilatkozásának s környezete kedves, barátságos benyomásának, még sem volt képes az őt megillető jogos érdeklődést felkelteni, értem a nagyközönséget; ismételten tanúságot téve ama szomorú tapasztalati tényről, hogy a nagyközönség ízlése még nem fejlődött ama fokig, melyet pedig az elvontabb művészetek feltétlenül megkívánnak, hogy a modern szellem és haladás elvei minél szélesebb rétegekben elterjedhessenek s így az egészséges fejlődés menete meg ne akadályoztassék; de hát azt mondják, az idő a legjobb orvos, bízzunk hát a jövőben!

Bécs, 1908 jún. 16.

Schön József,
építész.

Dénes (Sternberg) Dezső.

Síremlék-vázlatok.

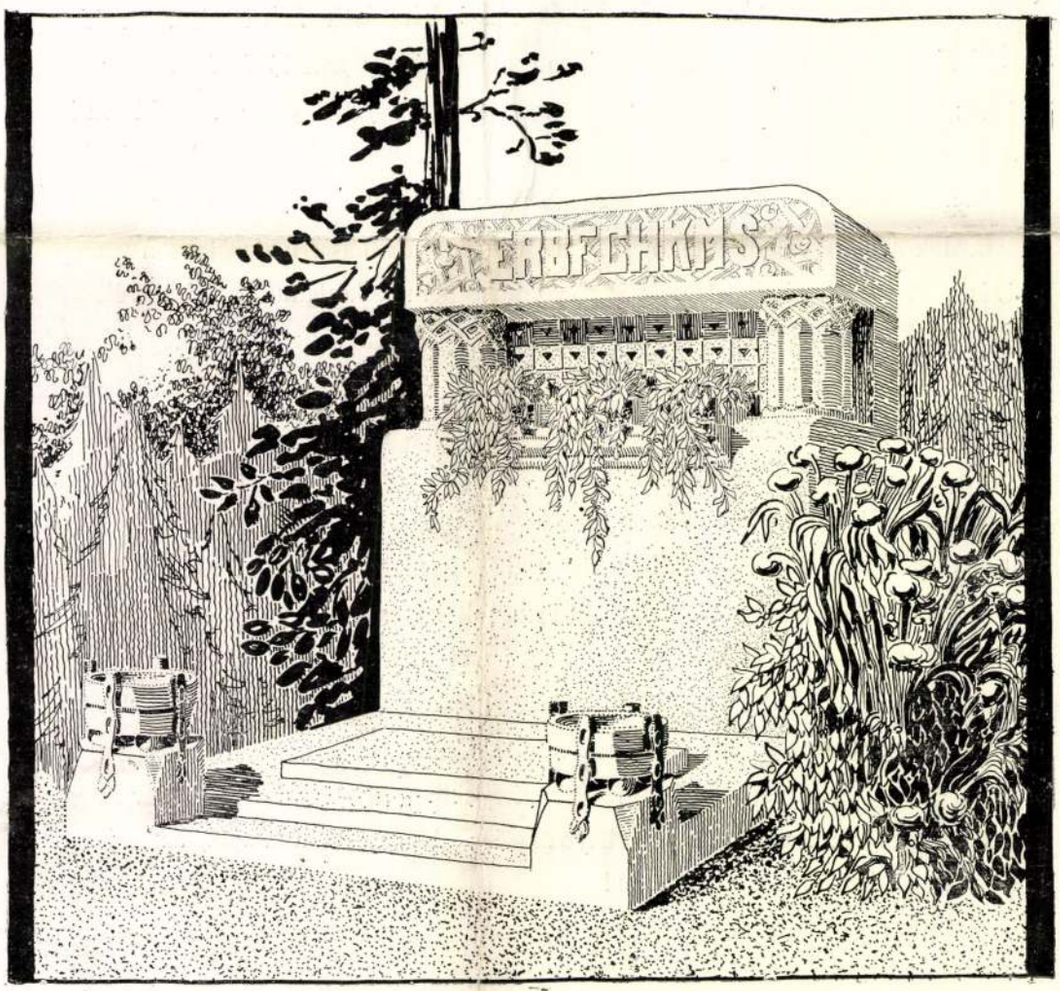

1021

1984.V.1. 3.müsor 1o,oo/Z

Egy pálya vonzásában

- Schön Károly faszobrásszal beszélget Gáspár Sarolta.

- Valakitől hallottam a munkatársai közül, hogy Karcsi bácsi, aki már rég nyugdijban van, úgy jön be a munkahelyére, hogy ha késik, akkor taxival jön. Igaz ez?

- Ez igaz. Az ember megszok valamit, nem bir megszabadulni tőle. A pontos munkakezdés, tehát egy munkafegyelem. Azt, hogy én mástól meg tudjam azt követelni, akkor nekem kell jó példával elöljárni. A jó orvos is, hogy ha a betegét tiltja a dohányzástól, ne gyujtson rá a beteg előtt. Nem lesz hatása. Most valahogy igy vagyok ezzel.

- Tessék elmesélni azt a történetet, hogy hogy tetszett választani ezt a szakmát, a faszobrászatot?

- Talán nem is én választottam. Engem választottak. Abban az időben nagyon nagy divat volt az iskolásoknál a repülőgépgyártás. Az ablakon, II. emeletről kihajitva egy délután, túlságosan jól, és hosszú időre tudott a repülőgép elmenni,

- A kis modell.

- A kis modell, és amikor földet ért, pontosan annak az embernek a lába elé esett, aki velünk szemben lakott, azt úgy tudtuk, hogy szobrászmester, az fölvette, azt tudta, hogy én ilyesmivel fabrikálok, és nagyon megtetszett neki a fából faragott légcsavar. Ő tette fel nekem a kérdést, mindjárt, hogy nem volna kedved faszobrász lenni? és a következő héten elmentem meglátogatni, hogy hogy is néz ki. És azon menten megtetszett nekem.

- És addig nem is volt elképzelése

- Nem. Volt elképzelésem, hogy pilóta leszek, mint minden gyereknek, volt elképzelésem, hogy repülőgépszerelő leszek, minden, csak éppen ez nem.

- Vissza tetszik tudni emlékezni, hogy 14 éves korában mi volt az, ami megragadta,

- Ami talán eddig soha nem jutott eszembe, hogy mi mindent lehet fából csinálni. És az a játszi könnyedség, amivel az a mester kezelte a szerszámot. Lehet, hogy pillanatnyilag meg is tévesztett, de az, hogy 2o-3o perc alatt ott nekem kinagyolt egy angyalkafejet, vagy bármilyen figurát, egy diszitést, vagy egy csokor virágot, az annyira megkapott, hogy annak dacára, hogy tiltott az első időkben az ilyen komolyabb munkáktól, amikor alkalmam volt, én rögtön nekiálltam egy darab fának, és megpróbáltam lehetőleg azokat utánozni. Persze

nem ment. Rá kellett jönnöm arra, amire a mester is figyelmeztetett, a fa egy engedelmes annak, aki ért hozzá. Én rögtön a másnap kaptam vésőt, ami ritkaság volt. Vésőt kaphattam, és egy megfelelő mintázatot kaptam csinálni.

- Szóval annyira tetszett a munka, az a kis munka, amit kapott

- Az elvette az izét mindenféle másnak, rossznak. Én akkor megfeledkeztem, belefeledkeztem abban, amit csináltam, és egy hónap után egész komoly munkára tett rá. A második év végén azt mondja nekem, hogy jövőtől kezdve el fogsz menni ide-és ide, gipszöntőmesterhez, megtanulsz gipszet önteni. Most mikor már elment a 6 hónap, akkor elküldött bronzöntőhöz. Tehát minden olyasmit, ami a mi szakmánkkal szervesen összefügg, mert mi dolgoztunk például egy tükörkeretről volt szó, amit aranyozni kellett. Elküldött az aranyozóhoz is. Amikor nekem valamire szükségem van ebben a szakmában, ne-kelljen vándorolni, azt mind önállóan tudjam megcsinálni. Ugyanakkor rá kellett jönnöm arra is, hogy, ahogy telt és múlt az idő, hogy milyen isszonyúan keveset lehet megtanulni három év alatt. És mennyi minden szépség van, amit meg lehet még tanulni.

- És miből élt meg? Vagy hova ment dolgozni, vagy hogy vált be ez a szakma?

- Nos,kérem szépen itt kezdődik a második fejezet. Most én elkerültem tőle, mégpedig a tilalma dacára, mert azt mondta, ha hétfőn nem jössz be, agyonverlek. Hát én hétfőn nem mentem be, látszólag úgy nézett ki ez, mint hogyha haragal váltunk volna el, én nem haragudtam, én egyszerüen kiváncsi voltam, mi van a világban. Akkor készült Lőrincen Szemere báróéknak egy villa berendezése, kastély berendezése, reneszánsz szobák készültek, azokat faragtam, volt egy időszak,amikor az Országházban készültek belső berendezések, faragásai,azokat végeztem el, és igy az Országházban hosszabb időt töltöttem el,

- És jól lehetett keresni ezzel a szakmával?

- Igen. Hát én akkor fiatalon, húsz évesen eltartottam két öcsémet,apámat,anyámat.

- És mitől lett neve a szakmában? Szóval most, 67 évesen nem dicsekvés, hogyha elmondja, hogy nemcsak Magyarországon, hanem világszerte ismerik, mint faszobrászt.

--Ebbes

- Ebhez sok évtized kellett egyszer. Másodszor bárki valamit kiad a kezéből. Arra ráteszi a monogramját. Nem szó szerint, hogy S.K. hanem esztétikailag, formailag. Bármilyen szempontból, stilus szempontjából összhangban legyen. Akár egy komplett kész bútorról beszélünk, akár egy disztárgyról. Az emberek nagyon szeretik a fát. És mind nagyobb tért hóditott az utolsó évtizedekben a müanyag diszités, vagy a préselt egyebek. Az igazi fa, az mindig a királynője maradt.

- Van-e olyan munkája, Karcsi bácsinak, amire különösen emlékszik, ami különösen sok dicsőséget szerzett a nevének?

- Van. 1950-ben kezdődött, magunk, a bútorgyár részére készitettünk akkor még úgynevezett maszek alapon 5o2-es bárszekrényt. Olasz reneszánsz stilusban, ennek nagy sikere volt,

- Ez az, amit láttam itt az Elnök szobájában.

- Ez az. És azóta is olyan népszerü nyugaton, és annyira közkedvelt, és egyike a legkedvesebb,mondjuk tipusoknak, aniket faragtam.

- Nem fáj a szive, mikor saját kezemunkáját, amin olyan sokat dolgozott, és olyan szép, tényleg gyönyörü, láttam, oda kell adni valakinek? Szóval nem esik rosszul megválni ezektől a szeretett daraboktól?

- Az ajándékozás örömét váltja ki az emberből. Tehát adni. Önmagunkból adni,minél többet, ez nem fájhat. Előfordultak aztán egészen különleges dolgok. Például egy disztárgy, ami egyedi, amiből nincs több. Hát miután azt én szültem, annak a tartalma,az megmarad bennem. Tehát hiába kerül ki a kezemből és viszik el tőlem, az nekem megmarad. És igy vagyok a többi munkákkal is.

- Például most itt van ez a puska,aminek a diszitését tetszett faragni.

- Tusán.

- Igen. Ez is csak egy darab.

- Ebből egy darab van. Nos, emlékezni fogok rá szivesen,de ebből már többet nem csinálok.

- Tulajdonképpen a faszobrász munkájában az a csodálatos, hogy egyedi,hogy egyszeri, nem mondom, hogy megismételhetetlen, de talán ugyanúgy még egyszer nincs is,

- Nincs is értelme.

- Értelme. Csinálni.

- Nincs értelme csinálni. Az igazi értékekből .. nos viszont hogy visszatérjek, a bútorfaragás, mint olyan, hát ebből készült loo szoba. És különféle motivumokkal van diszitve a szoba. Az a faszobrász elveszett ember, aki amiből kellene csinálni 5o darabot,és már a harmadiknál unja. Ha nem tudja átélni annak az 5o darabnak minden szépségét, még ha ez is ugyanaz, az szerintem nem igazi faszobrász.

- És Karcsi bácsi át tudja élni? Minden egyes darabnál, újra,és újra hatvan, hát hatvanhét éves korában, de 14 éves korában kezdett, akkor már több,mint egy félévszázada ennek az örömét?

- Igen.

- Hogyan lehet?

- Roppant egyszerü. Olyan körülmények között is voltam,amikor zsilettpengével faraghattam csak. Például fogságban.De maga az,hogy valamit csináljak, ami kikivánkozik belőlem, ott egész apró kis lemezen,például akkor faragtam, egy borotválkozó dobozt,ahol egy férfi fej van,ahogy éppen borotválkozik

- Zsilettel

- Pengével. Vagy, ha tömegre gondolok. Készitettünk, mit tudom én, 5o darab iróasztalt, csigába pöndöritett lábakkal. Hát akárhogy számolom, 5o-hez kell 2oo darab láb. Soha nem éreztem azt,hogy na, ezt a 97.-et ezt már nagyon unom.

- Hogy lehet? Hát azok az ismétlődések,

- Minden darab fának, amiért az ember megverekszik. Az egy ellenfél,és az a győzelmi érzés, hogy ebből a néha nem egészen sima fából, görcsös,ugrásos,bukdácsolós fából én ki tudom hozni ezt. Szóval van egy bizonyos valami győzelmi érzésem, valamit legyőztem. Vagy az anyagot, vagy magamat. És ez mindig örömet okoz. Ez az, amit szeretnék átadni, és megpróbálkoztam is. Aki ezt az egész szakmát úgy tekinti, mint pénzkeresés, vagy még azt sem mondhatnám,hogy érvényesülés, de, aki valami anyagi hátteret keres nögötte, az nem faszobrász.

- Tehát akkor ki a faszobrász?

-Nem is olyan egyszerü azt elmondani. Elsősorban optimistának kell lenni.

- Miért pont optimistának?

- Az emberi optimizmusnak arra a részére gondolok, aki a jót, a szépet, a nemeset, emberit keresi,és azt ebben a szakmában

neg lehet találni. Függetlenül az anyagiaktól.

- Én olyan szakmára gondolok, amikor emberekkel kell dolgozni, tehát tanár, orvos, vagy,vagy ilyen szakmára gondolok, akkor valahogy megértem,hogy ezt tetszik mondani. De hát itt végül is élettelen anyaggal van dolga az embernek,

- Kérem, ennél a szónál, hogy élettelen, ezt kell életre kelteni.

- De mért kell ehhez optimizmus?

- Életre kelteni egy halott anyagot. Az optimizmusnak arra a részére gondolo, amely minden velejárója, mert abban a percben, bármilyen parányi pesszimista érzés kerekedik felül, már nem tudom átélni, nem tudom belerakni magam,nem tudom kivenni önmagamból sem azt, amit akarok. Hinni kell abban az anyagban. Tehát hit nélkül, ilyen értelmü hit nélkül nem tudom elképzelni optimizmus nélkül.

- Az lep meg engem, hogy az optimizmust, és az emberi jóságot emliti, azt hittem, hogy ehhez a szakmához elsősorban a kézügyességet emeli ki, vagy a müvészetek iránti szeretetet, vagy a tudást, vagy a müveltséget, mindenekelőtt persze az ügyességet. Nekem meglepő, hogy egy ilyen emberi tulajdonságot helyez előtérbe Karcsi bácsi

- Ez, amiket elsorolt, ezek szervesen beletartoznak azért mindabba, amit én elmondtam. Mert én hiába vagyok optimista, ha tök hülye vagyok valamihöz. Tehát valahonnan el kell indulnom. Kell egy önértékelésemnek lenni. Kell ismernem önmagamat. Mennyi, és miből mennyi van bennem? Mik azok a korlátok, amik megkötik ezt? Mik azok a korlátok, amit szét kell rúgnom?

- És mi az, ami alapfeltételként kell ahhoz, hogy valaki jó faszobrász legyen? Vagy mi az, ami ha nincs meg benne, akkor jobb,ha el sem kezdi.

- Hát kérem, tönören. Formaérzék, tökéletes látásmód, a bihetetlen szorgalom, kitartás, akarat.

- Mi az, amit a szakma mellett,vagy a szakmához hobbyként szeretettel csinál? szóval ami még szenvedély volt az életében, mint maga a munka.

- Hát, azt hiszem, hogy az nincsen.

- Más szenvedélye? Nem is volt más szenvedélye, csak a munka?

- Mindent a szakmán keresztül néztem, a szobrász szemével

néztem. És erre legjobb a természet. Talán az nyujtotta a legtöbbet. Aztán múzeumok, kiállitások, tehát mindent, ahol valamit, valamit nyerhettem, valamit láthattam, kaphattam. És erre, tulajdonképpen ezt mondhatnám hobbynak. A fényképezés, az épületek, a középületek, a müemlék épületeknek a megnézése, rajzolása, érdekesebb diszitményeinek a megörökitása.

- Tehát szabadidejében elment, és lerajzolta az épületnek a

- Igen. Igen. Igen. Vagy lefényképeztem. Most ezt az anyagot szépen elraktároztam, részben a fejecskében, részben a papiron, és mindig adódott rá alkalom, hogy elő lehetett keresni valamilyen oknál fogva. Bejártam már az egész világot, legalább is fiatalon.

- És ha visszatetszik gondolni. Most már hét éve nyugdijban van Karcsi bácsi. Ha vissza tetszik gondolni a több, mint félévszázados pályafutására, akkor mit tud elmondani a munkájával, a pályájával kapcsolatban? Hogy mi az, ami a legnagyobb örömet okozta?

- A legnagyobb örön az ember ha egészséges. Hogy az egészségemet mi óvta meg? Az, hogy rendszeres életet éltem, vagy maga a munka szépsége, gyöngyörüsége lefoglalt annyira, hogy nem értem rá betegnek lenni.

- A fia a szakmáját örökölte.

- Igen. Örökölte, szorgalmas a fiam, ügyes, most végzi a faipari technikum IV. osztályát.

- És a fia hogy örökölte a szakmát? Rá tetszett beszélni, vagy látta, kedvet érzett hozzá?

- Gyerek korában, első elemista, első általános iskolás korában behoztam először a mühelybe. És egy emelvényt szerkentyüztem neki a munkapad elé, és oda adtam neki egy pár dolgot, és akkor magam is megdöbbentem, hogy milyen, hiszen sosem volt ilyen a kezében, ilyen, vagy olyan szerszám, nem vésőre gondolok, reszelő, ragyogóan mozog. És attól kezdve megpróbáltam a rajzolással, és egyebekkel,

- Szóval nevelte, tudatosan nevelte, utánpótlásnak.

- Ugy, hogy ő, mikor már nagyobbacska fiú volt, tiz, tizentizenegy éves, és bejárt hozzám nyári szünetre, felügyeletem mellett, és akkor már faragott. Sokat szemrehányást tettek neken, hogy 14 éves korában miért nem engedtem tovább tanulni, hogy leérettségizzen, és aztán fogjon ehhez hozzá. Ma is én kicsit maradi vagyok, az én véleményem az, és ezt a szakmával kapcsolatban teszem ezt a kijelentést, faragni csak 14 éves korában lehet megtanulni kezdeni. Akkor még já-

tékosabb, kisfiúsabb kicsit, tizennyolc éves korában ez a játék már nem megy. És amit 14-17 éves koráig, mint egy szivacs fölsziv, azt nem veheti el tőle senki. Viszont tizennyolc, tizenkilenc, húsz éves korában, ahol annyi mellékzöngéje van ennek a kornak, ott már nehezen ragad úgy minden bele. Van, akad biztosan, de nagyon kevés, kicsi a lehetősége annak, hogy húsz éves korában ezt a szakmát úgy megtanulja, mint egy 14-17 éves korig, sulykolásszerüen, de a nagyon fontos része ennek az is, hogy az a gyerek aztán azt szeresse is, és ha játékosan, tehát ha tizennégy, tizenhét éves korig ezt igy sikerül, mert látom a fiamnál. Fizikailag hatalmasan kifejlődött, szellemileg, ráadásul jó látása van, formaérzéke van, logikusan tudja fölépiteni a munkáját, és szereti. Ez a többi önmagától jön aztán. Hát körülbelül igy néz ki ez az egész szakma és a vonzata. És a szerelme, és a, és nem tudom meddig fogom még csinálni. Ha egészséges maradok, csinálom. Persze sok szemrehányás ér, hogy miért nem megyek már pihenni. Az a kevés hétvégi pihenő az elfáraszt. Akkor én lusta leszek. Ez valóban igy van. Neken a munka a legnagyobb örömöm.

- Egy pálya vonzásában. Schön Károly faszobrásszal beszélgetett Gáspár Sarolta.

--- ooo ---

Schön Lajos

bécsi épitész

tervezte és épitette 1887-

ben a Kőszegi Első Ta-

karékpénztár. Egyesület-

nek Kőszeg város pia-

cserén palotaszerüen épült

reneszánsz stilü házát.

Ezt 1925-ben a kincs-

tár megvette és posta-

épületté alakittatta át.

Bierbaum

69. Fol.

MDK

Schön Leó, szobrász
/Bécsben élö/

kupolát készitett, sok cirádával, mütörténelmi reminiscenciákkal. Vert bronz kapuját márvány sfinxek örzik.

A Kossuth-mauzoleum pályatervei.
Vasárnapi Ujság. 1902. 14. sz. 49. évf. 221-2. l.

Schön Leo

Beste etc. [illegible]

[illegible]

V. Kos.

Schön Lorenz

Geb. in Pest, Tischler

1839-40

Bécsi akadémia
Ujházy

Kassa II. 213

L. Schön

Von Plattensee.
Rézkarcz. folio
g. u. v. L. Schön 850

Schön, L.

Balaton vidéke.

A hegyes vidék eloteré
hajó élénkiti, a melyben nég
hálót húzza ki, egy pedig a
zelében lévő asszony és gyer
ról deszkabodé és ház köti 1
dig balról kettős tornyú tem

Felirata a kép alatt:

Von Platt

alól balra: g.u.r.L. Sch

chp.
Rk., mér.a rézl

Szn. 128
549-905

T. 8680.

ben a Balaton vizét vitorlás
y halász van, kik közül egy a
kikötéssel elfoglalt férfi kö-
mek felé fordulva beszél. Jobb-
e figyelmünket, a háttérben pe-
plom bontakozik ki.

ensee.

ön 850.

apnak 18.2:29.3 cm.

-905
-5

Schön Lörinc

festo

Aul. 1817. Pest

1840 Gundel-dij

lind

Fleischer Bees 83. l

6 drb. pasztell és vízfestmény.

~~Körösfői~~

~~Kriesch Aladár~~

1. Közepén: A királynő arcképe; méretei 48 x 32 cm.
2. jobbra: Kázmér herceg találkozása Zách Klárával; me
3. balra: Zach Klára szomoru vége; méretei 12 x 24 cm. 12 x
4. Zach Klára arcképe; méretei 48 x 32 cm.
5. Tanulmány az egyes alakokhoz; méretei 42 x 30 cm.
6. Tanulmány az egyes alakokhoz; méretei 42 x 30 cm.

Festette Körösfői Kriesch Aladár.

MDK

Schön Lőrinc, Pest

Gundel-dij.

194o. 2. dij.

Bécsi képzőm. akad. Magyar ösztönd. névsora.
Fleischer Bécs. lol. 1.

Passió o

SzM, ltsz. 55.904.1.

Krisztus sirbat

Hársfa. Az oltá
Átvétel a Nemzeti Muz

MDK

Schön Lőrinc, Pest

184o. Gundel-dij, második dij

Bécsi Képzőm. Akad. magyar ösztöndijasainak néve.

Fleischer, Bécs. lol.l.

Deep Purple, Smoke on the Water, 1972. (Gemot-it), Mercury 6151 [illegible]

Liverpool, Beat, [illegible]

Sehön Martin

szolvász.

Felső magyarország oltárok
a XVI századból
jatt hazaikban?
Wödelmáthoz

Pulszky Ferenc Adalékok a magyarországi műtörténelmeh. Budapesti Szemle. 1874. évf. 233. l.

24090 Közsé

MICHEL SCHÖN, textilfestőmester

Az eperjesi céh mesterjegyzéke nem maradt fenn. A levelezés és "Protokol fabrianskeho cechu 1801-64" alapja e jegyzéknek. A 8 eperjesi mester neve csak elvétve van benne.
E mesterek egyike volt:
4.- Michel Schön, 1755, Biala. 153.old Solicia

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr. 1974

Schön Péter

kőműves

Sopron

1602. szept. 6.

volg. eskü

Kári

Tempo-jelzések és előadási jelek.

(Tanulmányaink folyamán csak a vastagabb betűkkel nyomott jelzések fordultak elő; közöljük az ezeken kivül használatosakat is.)

Accelerando = gyorsitva.
Adagio = lassan.
Ad libitum = tetszésszerint.
Agitato = izgatottan.
Alla breve = felezve.
Alla marcia = indulószerűen.
Allegretto = kissé gvorsan.
Allegro = gyorsan.
Andante = lassan.
Andante cantabile = lassan, dallamosan.
Andantino = kissé lassan.
Animato = elevenen, élénken.
A piacere = tetszésszerint.
A tempo = az előirt ütemben.
Cantabile = dallamosan.
Con = val, vel.
Con moto = élénkséggel.
Ma non troppo = de ne nagyon.
Marcato = hangsulylyal.
Meno = kevesebb.
mf = *mezzo forte* = félerősen.
mp = *mezzo piano* = félhalkan.
Moderato = mérsékelten.
Molto = sok.
Mosso = fürgén.
p = *piano* = gyengén halkan.
pp = *pianissimo* = igen halkan.
Più = több.
Più mosso = több élénkséggel.
Poco a poco = mindinkább.
Prestissimo = leggyorsabban.
Presto = igen gyorsan.
Rallentando = késleltetve.
Religiósó = vallásosan.
Risoluto = elhatározással.
Ritardando = visszatartva.

Schön Piroska

Keramikus

1917–18.

Éimisk. 1930

88. l.

Az ünnepély után villásreggelire tisztelettel meghivja /Ferenc József tér 25 sz.alatti egyesületi házba/

a Rendező Bizottság.

Schön Rezső,építész

szül.Budapesten,1857-ben. Bp.-en a reáliskolát és a bécsi képző-akadémiát végezte. 1903 óta bizottsági; a sétányügyi és artézi fürdő-felügyelő-bizottságban müködik. L.:IX.,Mátyás_utca 15.

Guthi J. Főv. Almanach 1907-9.

Schőn Rezső épitész MDK

A bpi Artézi fürdő épitésének... Épitő Ipar,
1905. 45.sz. 370 l.

MDK

Schön Rersö

épitesz

l

Erödi – Bodnár

223 l

116. kép. *Sassetta : M*

SCHÖNAIGER Mátyás épitész

VÉN Zsuzsa: Az utolsó szó jogán : Aranykéz u.6.

Budapest, 1983/3. 32-33.

Az épületre 1864-ben harmadik emeltet épitettv tervei szerint.

VÉN Zsuzsa
épitész

SCHÖNERNÉ PUSZTAI ILONA

PKÉ 1980 - 1998 6.o.

PÜSPÖKVÁR

Középkori épületegyüttes

bemutatása - 1986

FAGGYAS István grafikus, illusztrátor
(Kelemér, 1912. júl. 15.)
A rajzolás és festés alapismereteit a miskolci főreáliskolában eltöltött nyolc év alatt sajátította el, ahol mestere Veszprémy Jenő volt. Klasszikus szépségű, lendületes tusrajzainak elsődleges témája a vágtató ló, s mindaz, ami az embert e nemes állathoz köti. Ez adja alapját tanulmányköteteinek is, melyeket saját rajzaival illusztrál. Mint folkloristának 1984-94 között tíz önálló kötete jelent meg a KLTE Néprajzi Tanszék kiadásában. Sokoldalú munkálkodásáért 1992-ben Pro Gömör-díjat kapott, s ugyanebben az évben Ózd díszpolgára lett. Állandó kiállítása van az ózdi Városi M.-ban.
Ek: 1977: *Sajó vidékének néprajza képekben*, Liszt F. Műv. Közp., Ózd (gyűjt.); KF, Graz; *Ady-illusztrációk*, Pataky Műv. Közp.; 1981: *Ló és táj*, Szilvásvárad; Munkás Kisg., Ózd; 1983: Gömörszőlős; 1987: *Gömöri családi címerek*, Gömöri M., Putnok; 1987: *Kelemér arcok*, Gömöri M., Putnok; 1990: *A lovak világa, A kelemér Mohosok története és szájhagyománya - illusztrációk*, Gömöri M., Putnok; 1992: *Témaváltozatok I.*, Gömöri M., Putnok; 1995: *Témaváltozatok II.*, Holló G., Putnok; 1998: *Rajzok és akvarellek*, Repozitórium, Sárospatak; ~ *állandó kiállítás*, Helytörténeti M., Ózd.
Mk: Gömöri M., Putnok; Herman O. M., Miskolc; kolc; 1989, 1991: Csók G.; 1990: Mini G., Miskolc; 1996: Műv. H., Várpalota. *(T. AN.)*

FAJÓ János festő
(Orosháza, 1937. febr. 9.)
1956-61: MIF, díszítő festő szak, tanárai: Miháltz Pál, Z. Gács György, Szentiványi Lajos, mesterének Kassák Lajost tekinti. Tanulmányutak: 1960: Szovjetunió, 1965: Egyiptom, 1969: Bécs, Bázel, Párizs, London, Nürnberg, [Kassák Lajos özvegyével]; 1974-től a Budapesti Műhely egyik alapító tagja; 1976: a győri fémszobrász alkotótelep és szimpózium egyik alapítója. 1976-88: a Józsefvárosi Kt. és a szerencsi nyári szabadiskola művészeti vezetője; 1985-96 között Max Billel és Victor Vasarelyvel tart munkakapcsolatot. Ösztöndíjak: 1971: Wilhelm Morgner H., Soest, 1973: Festőhetek, Graz; 1979: *Fa és környezet*. A ceglédi faszobrász b. díja; 1985: Munkácsy-díj; a MIF tanára.
A 60-as évek második felére kialakuló egyéni stílusa főként a geometrikus tradíciókból, a konstruktivizmus művészetszemléletéből építkezik. Műveire hatással van az op-art, a minimal art és az újgeometria programja is. Szellemi mestere Kassák Lajos, akinek műveiből ~ 1965-ben az FMK-ban rendez kiállítást. Képeinek kompozíciós alapelve a redukció, mely a természeti formák geometriai alap-

M.D.K.

Schön Tadé, aranyozó.

1800-ban és 1804-ben egy-egy Germeke hal meg Pozsonyban.

Csatkai Endre: Pozsonyi képzmüvészek és iparmüvészek 1750-1850 között

Müvészettörténeti Értesitő, Bp. 1963. XII.évf. 1. sz. 23. old.

M.D.K.

SCHÖN Thadeus, soproni aranyozó

TH. SCH. Vergolder, 19 hónapos lánya meghalt.
(1800, 427 l)

—

Thaddäus SCH, bürgerl. Vergoldter, 2 éves fia meghalt. (1805, 349 l)

—

U. az † 70 éves korában, 9 ozsony, 1826 február 11, vízlütésben.
(1826, 339 l)

Pressburger Zeitung
(Genthon)

SCHÖNER LÁSZLÓ

PKÉ 1980 - 1998 6.o.

PÜSPÖKVÁR

Rötéplakási épületegyüttes

bemutatása - 1986

Ózdi Városi M., Ózd; Tiszán inneni Református Egyházi Gyújt. és M., Sárospatak.
Irod.: BODNÁR M.: *A 80 esztendős ~ köszöntése*, Gömöri Hírmondó, 1992. júl.; UJVÁRY Z.: *Tanulmányok ~ tiszteletére*, Gömör néprajza XXIII., Debrecen, 1992; NAGY K.: *Dr. ~, Gömör nagy lokálpatriótája 80 éves*, Ózdi helytörténeti kutatók 2., Ózd, 1985; TOKAJI M.: *~ bibliográfia*, Városi Kvtár, Ózd, 1995; UJVÁRY Z.: *~ a művész és a néprajzos-helytörténeti kutató*, Hollós L. G. kiadványa, Putnok, 1995. *(G. G.)*

FAJKA János festő, zománcművész
(Nagykőrös, 1935. jún. 15.)
1962-ben szerzett diplomát a MIF-en. 1962-76 között a Magyar Selyemipari V. önálló gyártmánytervezője, 1976 óta szellemi szabadfoglalkozású, 1995-től nyugdíjas. 1965 óta szerepel hazai és külföldi kiállításokon, 1970-től tűzzománccal foglalkozik, s e műfajban több díjat nyert. 1978-tól a nkőzi zománcb.-k Limoges; Coburg; Lenganfeld; Tokió; Hirosima résztvevője. Munkáit Amszterdam; Moszkva; Prága; Varsó; Birr; Brugge; Würwnlos; Frankfurt; Bonn és Göttingen közönsége is megtekinthette. A →*Tűzzománcművészek Magyar Társaságának* alapító tagja.
Ek: 1969: BME; 1970: FMK; 1973: József A. Műv. K.; 1981: Kiss Pál M., Tiszafüred; Arany J. M., Nagykőrös; Nagy Balogh J. T.; 1982: Gulácsy T., Szeged; 1986: Mednyánszky T.; 1987: Arany J. M., Nagykőrös; 1988: Pesterzsébeti M.; 1989: Szőnyi T., Miskolc.
formákra való leszűkítésén és e reduktív elemek variabilitásán alapul. Művein az egzakt formarendszer az alapszínekkel és azok variációival párosulva, harmonikus szín- és formavilágot, tiszta arányrendszert eredményez. A minimal art személytelen, modellező szemléletével ellentétben azonban ~ művészete megőrzi empirikus gyökereit, a körből származó íves formavilág révén művein meghatározó szerepet játszik az érzékiség. ~ alkotói módszerének fontos részét képezi a sokszorosítás. Az olajvászon képek mellett a szerigráfia a steril, homogén felületek, a végleges színhangzás kialakításának és a műalkotás demokratizálásának az eszköze. 1971-ben Bak Imrével fogalmazzák meg a Stúdió '66 kiállításon bemutatkozó és a volt →*Zuglói kör* művészeinek szellemiségéhez is kötődő, a korszak prorességív művészetét képviselő alkotók egy csoportjának programját. E manifesztum lényege művészi kísérleteik expanzionista szándékaiban, törekvéseik társadalmi integrálhatóságában rejlik. 1974-ben az említett művészeken kívül ~ Keserü Ilonával, Mengyán Andrással és Hencze Tamással alakítja meg a grafikai szitanyomó „Műhelyt", amely később →*Budapesti Műhely* néven válik ismertté. ~ plasztikai világa szoros rokonságot mutat festészetével. Szobrai valójában a kétdimenziós felületen kidolgozott elvek térbeli megvalósulásai. A vásznakon, szitanyomatokon megjelenő geometriai alapformákból: a körből, a négyzetből, a háromszögből alakítja ki saját szobrászati formavilá-

Schön Rudolf

festö

Pest, 1879-ben 22 éves

lánd

Fleischer Béés 83 l.

Budapest IX. 184.

Schön Simon

aranymíves

1860-as évek Pest.

Horváth Kentpéteri

256. l.

SCHÖNERNÉ PUSZTAI ILONA

építész

Mecsekoldasd

Műemlékek

TKM 588

9.dd.

Aggházy, 1959.

[5? - **Codreanu** (Kodrián), *Kor*
stud. in Budapest, ab 1918 le
L.Éber/Gy.Gomb
Pásztortűz v.

[**Cogorano**, *Claudio* (Cogoranus
aus Parma, in den 1590er Jahr
L.A.Maggiorott
F.Banfi, Száza
V.Pataki, A XV
Magyarországon
Intézet Évkön
- **Cohn**, Xylograph, nachweis
Pest-Buda.
MagyKépLex, 19
Cohn, *Herman*, Maler -> Alconi
[#? - **Colin**, Steinmetz, nachw
(Prešov/Slowakei)]
B.Iványi, Eper
szobrászai, Mú
1918, 28,35.
4 - **Collar**, *Ferenc*, Zeichner,
MagyKépLex, 19
T.Gerszi, A ma
XIX. sz., Bp.
[**Colette**, *Alexandre*, französ.

Rust József nagykereskedő; a népszinházi bizottság tagja; a lipótvárosi kaszinó igazgatója; számos jótékony és közművelődési intézmény alapitó tagja. A közművelődés terén szerzett érdemeinek elismeréseül udvari tanácsossággal tüntették ki stb. L.: V., Nagykorona-utca 16.

*

Sajó Sándor fővárosi iskola-igazgató. L.: III., Vörösvári-ut 93.

Sagmüller József, plébános, szül. Illnucon 1857-ben. Iskoláit Győr, Pozsony és Esztergomban végezte; 1903 óta bizottsági tag, a közoktatási bizottságban működik; a III. kerületi róm. kath. iskolák igazgatója; a Szent Vince-egylet elnöke stb. L.: III., Lajos-u. 168.

Salgó József dr., ügyvéd, szül. Túrkevén 1858-ban, iskoláit Budapesten végezte, 18 éve ügyvéd, 15 év óta bizottsági tag, közlekedési és sétányügyi bizottságokban működött, a vásárpénztárak létesítése körül nagy tevékenységet fejtett ki. A kereskedők és iparosok banktársaságának igazgatósági tagja, a Rudolf koronaörökös jótékonysági egyletnek elnöke. L.: VII., Erzsébet-körút 44.

Sámuel Lázár, a Terézvárosi Kaszinó egyik régi, előkelő tagja. Hosszabb idő óta főv. biz. tag. L.: VI., Andrássy-ut 5.

Sándor Ármin sz. 1856-ban Liptó-Szt-Miklóson, érettségit Budapesten tett. Tanulmányainak befejezése után a kereskedői pályára lépett és 1882. óta önálló üzlete van. Tőzsdetanácsos. A Lloyd választmányi és az OMGE. igazg. tagja, földbirtoka van Csongrád-megyében; a lipótvárosi polgári kör igazg. tagja; az adófelszámolási bizottság tagja. Pestmegyei bizottsági tag. L.: IV., Eskü-tér 5.

Sándor Pál nagykereskedő, a Lipótváros országgyűlési képviselője, a Lipótvárosi polgári kör elnöke és az egyesült községi demokrata párt egyik vezére, stb. L.: IV., Eskü-tér 5.

Sarbó Leó szül. Budapesten, több éven át volt pótbizottsági tag. A Foncier Pesti Biztositó Intézet igazgatója. Számos kulturális és jótékony egylet tagja. L.: V., Nádor-utca 5.

Schächter Jakab dr., kiváló orvos. L.: VII., Kertész-utca 50.

Schäffer István, szül. Budapesten, 1862-ben, 1896 óta bizottsági tag, szőlőtermelő albizottságokban működik, a szőlő és földm. egylet alelnöke. L.: III., Laktanya-utca 1.

Schiffer Miksa mérnök és vállalkozó. L.: VI., Szobi-utca 5.

Schóber Albert (galgóci) technikus, magy. államvasuti igazgató; szül. Bécsben, 1841 febr. 6-án, magyar családból. 1873-ban a magy. államvasutak szolgálatába lépett mint vezértitkár. 1877-ben vezetője lett a kereskedelmi osztálynak, 1886-ban igazgatóvá, 1890-ben miniszteri tanácsossá nevezték ki s érdemeiért magyar nemességet kapott. L.: VI. Andrássy-ut 88.

Schödl Lipót légszeszgyári ügyvezető igazgató; sz. 1858-ban Budán, a légszeszgyártás meghonositása terén kiváló érdemei vannak. 30 évi munkássága alatt Schödl honositotta meg a gyárban a magyar könyvvezetést. Több kulturális és jótékony intézmény tagja. L.: VIII., Tisza Kálmán-tér 20.

Schöffer Bódog háztulajdonos. Az Erzsébetváros társadalmi életében és a jótékonyság terén szép szerepe van. L.: VII., Erzsébet-körut 39.

Schomann Antal épitész, a belvárosi Saskör régi, oszlopos tagja. L.: IV., Kossuth Lajos-utca 20.

Schön Ignác, szül. 1846-ban, Lovasberényben, nős, nagyfuvaros; 1903 óta bizottsági tag; 6 év óta iskolaszéki tag; a fuvarosok ipartestületének elnöke. L.: VI., Andrássy-ut 72.

Schön Rezső, épitész, szül. Budapesten, 1857-ben. Budapesten a reáliskolát és a bécsi képző-akadémiát végezte. 1903 óta bizottsági tag; a sétányügyi és Ar-

Guthi 7. Fév. Almanach 1907-9.

tézi fürdő-felügyelő-bizottságban működik. L.: IX., Mátyás-utca 15.

Schreyer Jakab dr., ügyvéd, jogi író, szül. Ugrán, 1847 február 7-én. Több önálló jogi munkát irt. Mint bizottsági tag a városi ügyekben és társadalmi téren tekintélyes szerepet visz. A Magyar kereskedelmi csarnok főtitkára. L.: V., Perczel Mór-utca 1.

Schubert Sándor, szül. Ujlakon, 1866-ban; iskoláit Budapesten végezte. 1896 óta bizottsági tag, azóta állandóan a közélelmezési bizottságban működik. Elnöke volt a mészáros-ipartestületnek és a mészárosok országos szövetségének; a III-ik kerületben újonnan alakult demokratapárt elnöke, úgyszintén elnöke a Mészárosok melléktermékek-értékesítő országos egyesületének is. L.: III., Zsigmond-utca 55. szám.

Schunda V. József hangszergyáros és nagykereskedő, a belvárosi Saskör egyik régi tagja. A hangszergyártás terén kiváló érdemei vannak. Hosszabb idő óta főv. biz. tag. L.: IV., Magyar-utca 18.

Schwarcz Ármin, az „Erzsébet" gőzmalom vezérigazgatója, szül. Budapesten, 1854-ben. Iskoláit Budapesten végezte; Tiz év óta bizottsági tag, az iparügyi bizottságban működik; az Országos Kereskedelmi és Iparegyesület alelnöke; a gabonakereskedők és malmok védegyletének alelnöke; a „Lloyd"-társaság választmányi tagja. L.: V., Kárpát-utca 3.

Schwarz Jenő.

Schwarz Lajos, zsül. 1852-ben Kecskeméten, keresked. akadémiát végzett. Nagykereskedő és gyáros; a keresk. kamara tagja. Kilenc év óta főv. biz. tag, az iparügyi bizottságban működik; a nyomorék gyermekeket gyámolító egyesület alapító és igazgatósági tagja. L.: IV., Deák Ferenc-utca 15.

Schwarz Simon nagykereskedő, az Erzsébetvárosi Kör egyik régi, oszlopos tagja. Sz. 1841-ben Szent-Márton-Kátán. Tanulmányai befejezése után kereskedelmi pályára lépett. Az Erzsébetvárosi Bank igazg. tagja, számos jótékony egyesületben működik. Az izr. hitközség bizotts. tagja; 15 év óta biz. tag; a közlekedési és adókivető bizottságban működik; 5 év óta nyugalomba vonult. L.: VII., Kerepesi út 8. L.: VII., Dohány-utca 5.

Schwartzer Ottó dr. (babarci), orvos, elmegyógyász, szül. Budapesten, 1853-ban, orvosi tanulmányait ugyanott végezte. 1878 óta a budai magán-elmegyógyintézet vezetője, melyet szakszerű vezetésével világhirűvé tett. 1885-ben a jogi fakultáson magántanárrá képesittetett, majd Szilágyi Dezső megbizásából az igazságügyi orvosi tanácsra vonatkozó törvényjavaslatot dolgozta ki s a tanács életbeléptetése után annak elnökévé nevezték ki. 1898 óta a Vörös-kereszt-egylet főgondnoka, az országos szövetség alelnöke és a budapesti orvosi szövetség elnöke. Kiváló működéséért számos kitüntetést nyert; megkapta a III. oszt. vaskoronarendet, a Szt Száva-rend középkeresztjét, azonkívül a német lovagrend lovagja. Azóta is számos kitüntetés érte a kiváló, világhirű tudóst, akinek a gyógytudomány terén szerzett elévülhetetlen érdemeit Ő felsége az „udvari tanácsosi" méltósággal méltatta. L.: I. ker., Kékgolyó-utca 5.

Sennyei Ferenc. L.: VII., Hernád-u. 3.

Sigmund Gusztáv, kereskedő, szül. Budapesten 1860-ben, iskoláit Budapesten végezte. Kilenc év óta bizottsági tag, a katonaügyi bizottságban, a kórházi, tűzoltói és ruházati bizottmányokban működött; különösen a ruházati bizottmányban fejtett ki sikeres agitációt az iránt, hogy a különféle osztályok a ruhák beszerzésénél kizárólag csak a hazai ipart vegyék igénybe. Helyettes elnöke a kereskedők egyesületének. L.: IV., Váci-u. 28.

Bátori Sigray Pál ügyvéd, földbirtokos, szül. 1839-ben. A jogot elvégezvén,

Schön Rezső

[illegible]

kir. tanácsos

1903 óta nfv. bir. Tag.

Grüthi 77.-

Római ezüst karperecz VI. 130

Schön Rorsö

epitett

1907 III. Matyás u. 15.

Schön Rezső

épités

Alsverte és épitette az
alábbi nyaralot 1885 ben

erod

Az Épités i Spar

1886. 26 szám. (Schwei-
ger Adolf nyaralója)
(Bpest Andrássy ut
120 sz

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... év

tesénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztai

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Schön Rezső

ut 72.

Schön Rezső, építész, szül. Budapesten, 1857-ben. Budapesten a reáliskolát és a bécsi képző-akadémiát végezte. 1903 óta bizottsági tag; a sétányügyi és Artézi fürdő-felügyelő-bizottságban működik. Lak.: IX., Mátyás-u. 15.

Schreyer Jakab dr. ügyvéd, jogi író, szül

Gúthi J. Fév. almanach 1904. 34. l.

AZ ÁLLAMI SORSJÁTÉK FŐNYE

FÉL SORSJEGYRE CSAK

69-IK JÓTÉKONYCÉLU MAGY

A nyeremények után levonandó illeték 20%.

5 P-ős nyeremény után levonás nincs.

A Magyar Kir. Pénzü

ÁLLA

is rendez, amely ren
örvend és melynek

Most decembe

A játékterv

3 aranypen
ért nyerh

és még nagyon sok kis

A nyerési esély anná

1 drb 3 aranypengő

Schön Rezső műépitész; kir. tanácsos; 1903 óta sz. v. biz. tag; a középit. biz.-ban működik. L.: IX., Boráros-tér 3. szám.

Gothi 7. Fővár. Almanach
1916-18. 77. l.

Schönau Fridrich

Ötvös

lásd

Ditrepes III. 74

..... *műhely.*

lyfőnökség!

.év ..... hó ____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ztam.

_ évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Schönauer Béláné

Schönauer Béláné műhímző és
női divatcikkek készitése, VII.
Madách Imre-tér 5. 226-628

Bptávb 1940 szept.

T. 6020.

lalja el, a háttérben a hegyek
ő, az előtérben pedig a hegy
körül házak vannak. Felirata

NG.

.8 cm.

8.
47.

A homlokzat

mon még ma is áll az eredeti klasszicista épület, a tömb Aranykéz utcai oldalán azonban csak egy maradt meg napjainkig. Ezt akarják most lebontani.

Az általunk tárgyalt telek 1810. június 2-án került árverésre. Az említett „szabályozási terv" értelmében három éven belül be kellett volna építeni, de az építkezés 1825—26-ra halasztódott. Második tulajdonosa, Schönaigner Mátyás emelt rá, Hild József tervei alapján, kétemeletes bérházat.

Schönaigner Mátyás Ausztriából érkezett Pestre, ahol 1827. április 21-én mint háztulajdonos polgárjogot nyert. A bérház 1863-ig maradt a család tulajdonában, ekkor Schopper Jenő, a Concordia Gőzmalom Társulat képviselője vette meg, s 1864-ben harmadik emeletet építtetett rá Gottgeb Antallal. Az emeletráépítés igen jól sikerült, s a mai néző észre sem veszi, hogy a két építkezés közt 40 év telt el. Érdekes adalék az épület történetéhez: 1876-tól dr. Fromm Pál fővárosi orvos a tulajdonosa, akinek leszármazottai ma is itt laknak. Egyébként a ház az államosításig volt a család birtokában.

Lépcsőházrészlet

Az épület földszintjét erősen átalakították az idők folyamán, kivéve a hevederekkel tagolt, kazettával díszített, dongaboltozattal fedett kapualjat, mely eredeti állapotában maradt meg. Az északi oldalán a kapualj két dór oszlopkiváltással csatlakozik a félköríves alaprajzú főlépcsőházhoz. Ennek korlátja egyszerű, klasszicista kovácsoltvas pálcarács, felső szegélyén ornamentális frízzel, fa fogódzóval. Az udvari homlokzatok körül futó függőfolyosók korlátja is eredeti kovácsoltvas pálcarács, melyeket indadíszes betétmezők szakítanak meg. A lakásokban és a lépcsőházakban megvannak az eredeti ajtók és ablakok, a hozzájuk tartozó rézkilincsekkel, ablaknyitó fogókkal. A III. emeleti lakásokban eklektikus cserépkályha és parketta található.

Túlzás volna az Aranykéz utca 6. szám alatti épületet a magyar vagy akárcsak a pesti klasszicista építészet kiemelkedő alkotásának nevezni. Jellegzetes képviselője viszont a 19. század elején kialakított városi bérháztípusnak, melyek közül, sajnos, sok áldozatul esett a századfordulós városfejlesztő törekvéseknek. Ez érthetővé teszi, miért sajnálnánk, ha az épületet valóban lebontanák.

Cserépkályha, 19. század második fele. **Szilágyi Edit** felvételei és reprodukciója

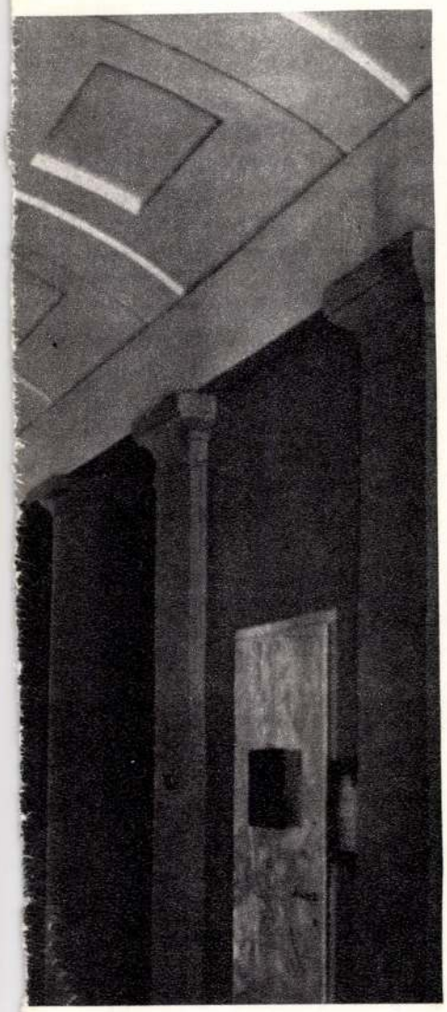

FORRASOK, IRODALOM:

Budapest Főváros Levéltára: Pest város tanácsának iratai. Tanácsülési jegyzőkönyvek. 1804. okt.—dec. p. 365—66. *Szépítő-Bizottmány iratok, tervek:* 3781, *Építési Bizottmány iratok, tervek:* 206/1864. *Fővárosi Ingatlanrendezési Iroda Tervtára:* a XX. századi kisebb átalakítások tervei.

Dr. Kismarty—Lechner Jenő: Budapest építőművészeti topográfiája. Bp. 1917. *Bierbauer Virgil:* Pesti építőmesterek munkássága 1809—1847. Tanulmányok Budapest Múltjából I. köt. 1932. p. 86. 90. *H. Boros Vilma:* A Pesti Szépítő Bizottság működésének kezdete és a Szépítési terv. Magyar Művészettörténeti Munkaközösség Évkönyve 1953. Bp. 1954. p. 512, 522. *Rados Jenő:* Hild József Bp. 1958. p. 298.

VÖRÖS KÁROLY

Tabáni epilógus

A régi Tabán immár fél évszázada hiányzik Budapest térképéről és városképéből. Ám a nosztalgia, a város régi, intim hangulatait felidéző s a felidézésüket segítő tárgyak, épületek és kellékek iránti érdeklődés ma is elevenen tartja emlékét, a nosztalgia törvényszerűségei szerint megszépítve macskaköves utcáit, eltüntetve hajdani városképének megsűrűsödött ráncait, életformájának a kortársak előtt egyre nyomasztóbbá vált szegénységét. Az emlékezés — melyet a magyar irodalom és művészet számos alkotása is táplál — napjainkra egy, ugyan a régiség bájával fénylő, de mégis élő, eleven várost idéz — pedig valójában a Tabán a legöregebb emlékező emlékezetét is meghaladó időtől fogva, immár több mint száz év óta omladozó és állandóan pusztuló, halálra ítélt városrész volt, mely már csak az odatévedő idegeneknek jelentett romantikát — saját maga megújulásának minden reménye és lehetősége nélkül. Az alábbiakban a nosztalgia Tabán-képének másik oldalát, a Tabán hanyatlásának történetét kívánjuk elmondani: a történet száraz, fekete-fehér epilógusát.

Kilátás a tabáni kapun át a Gellérthegyre, 1836. Varság Jakab olajfestménye

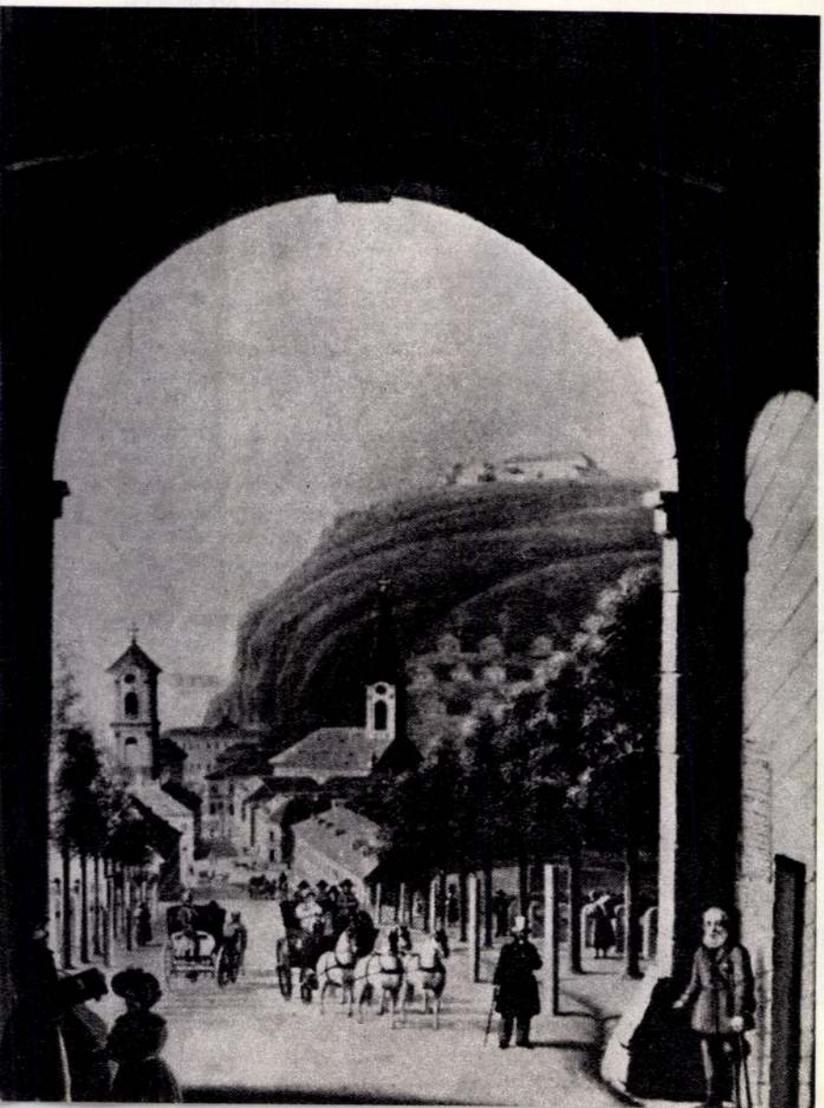

Tűzvész és újjászületés

Jóllehet maga a település és annak rendje alapjaiban a középkorból származik, az a városrész (utcahálózat, épületállomány stb.), amelyet a 19. század végétől kezdve egyre gyorsuló ütemben tüntettek el a városrendezés csákányai, a maga fizikai valóságában csak a 19. század legelejéig nyúlt vissza. Ekkor, 1810. szeptember 5-énck délutánján egy kádármester házában, nyilván a szüretre készülő hordók kiégetéséből, tűzvész támadt, mely hamuvá változtatta az egész Tabánt, sőt, a Vár és a Duna közötti városrészt, a Halászvárost is, egészen a mai Corvin térig. Több mint 500 ház, mintegy ezer család otthona pusztult el lakóinak vagyonkájával együtt. Így azután nem csoda, ha 1933-ra a városrész szakszerű műemléki felmérése — érdekes és régies összhatása ellenére is — alig 40 valamilyen szempontból értékes épületet, illetve épületrészt talált a Tabánban. Azok is túlnyomórészt a tűzvész utáni építkezések stílusjegyeit viselték magukon: copf, empire, klasszicista, esetleg romantizáló elemeket. A katasztrófa után ugyanis hamar megindult a Tabán újjáépítése, méghozzá okulva a tűzvész tapasztalatain. Az egymásra zsúfolódott házak korábbi, szinte keleties összevisszaságában új utcákat nyitottak, és az ugyancsak a nagy tűzvész hatására létrehozott Budai Építési Bizottmány előírta a szakszerű építkezést, tűzfalak építését és jobb építőanyagok használatát is. Ami persze nem jelentett védelmet az olyan újabb természeti csapások ellen, mint az 1838-as vagy az 1876-os árvíz, melyek a Tabán Duna-parti részein — de még a városnegyed más részében is — számos házat elárasztottak és elpusztítottak.

A szegénység világa

Sem az építészeti szabályozások, sem a természeti csapások nemigen változtattak azon a tényen, hogy a városnegyedben — amint már kezdettől fogva — továbbra is nemcsak Budának, hanem szinte egész Pest-Budának legszegényebb emberei húzódtak meg: a Naphegynek, a Sas hegynek, a Gellérthegy déli oldalának szőlőműveléséből napszámosként éldegélő, vagy legfeljebb apró szőlőbirtokkal rendelkező emberek, közöttük egy, csupán kézműiparból vagy szőlőművelésből megélni már nem tudó, s így a kettővel együtt próbálkozó réteg is. Meg azok a szegény emberek, akik Pécs és Székesfehérvár felől a Gellérthegy alatt Budára bevezető főútvonalak mentén, továbbá a 19. század elejének még híres tabáni hetipiacai folytán egyaránt élénk forgalomban a teherhordástól a pecsenyesütésig, vagy a bormérésig mindennel foglalkoztak. E lakosság jelentős hányada rác volt: nemcsak a városrész (Rácváros) vagy a Rácfürdő emlékeztetett erre, hanem a budai szerbek vallási központjaként szolgáló bájos, rokokó díszes ráctemplom is.

Így azután nem csodálható, ha e szegény emberek lakta és szegényes házacskákkal beépített városnegyed már nem tudott bekapcsolódni a fővárosnak a polgári forradalom után kibontakozó, hatalmas arányú fejlődésébe. A Tabán fejlődése végleg megállt, új házak alig épültek.

Schönauer Lőrinc, pallér

Soproni születésü. 1741-ben polgár lett./Tjk.16.lap./.
x 172.old

Csatkai Endre: Adalékok a soproni barokk festészethez
s a müvészet egyéb ágaihoz III. Az ifj. Dorfmeister,
Épitészet, kőfaragók, szobrászok 168.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. 23.évf. 1969
Sopron

Schönauer Lőrinc

Kőmüves-patlér

Sopron

1742. jan. 10. polg.

eskü

Házi

Ha a mértékegység *negyedekben* van kifejezve, akkor az egység negyedosztása *tizenhatod* hangjegyekkel történik (*felező* osztása nyolcadokkal). Egy negyedre (egy karmozdulatra) tehát négy tizenhatod hang jut.

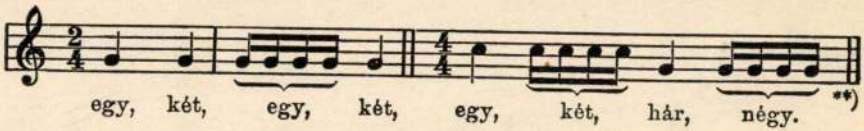

Ritmikai képletek:

a) $^{2}|_{4}$-es ütemben:

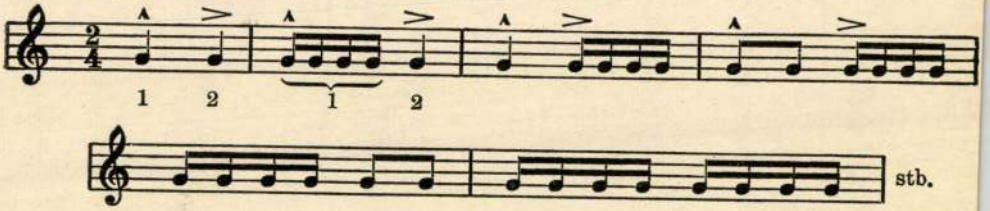

---

*) Mielőtt a IV. osztály anyagába kezdenénk, a III. osztály anyaga összefoglalva ismétlendő. Tekintettel arra, hogy mindkét osztály anyaga *egy* kötetben van, a tanár az ismétlendő példákat, a szükséghez képest, innen válogatja össze.

**) Számlálás közben a számokat nem szótagolva (e-gyet, ket-tőt), hanem *röviden* és gyorsan mondjuk ki.

Scőnauer Sándor

M.D.K.

Exportképes hétvégi házak tervpályázotán dijazva

II. dij

Társtervező: Ujhelyi Imre, Vas Zoltán, Ligeti Tamás

Magyar Epitőművészet 1967/4, 5.l.

Schönaug Abraham

rezin.

- Pest, 1813

lind

Fleischer Blés 83.1.

Budapest IX. 183.

Schönawer Pál

ágpiöntő
Kassán 1508-ban
polgárjot nyert

l.

Arch. Ert.
1903. 217 l.

Több: 31.849.55 Pvel. Az elő-

egü adományok: Magyar Reviziós

400 P, Soproni Nyári Egyetem -

művészcsere támogatás/ára 1.000 P,

esti Mérnöki Kamara székházépi-

ádos munkásaink részére 17.168 P

vel. A helyiségek bérleti dija

bérlete következtében. Az elő-

folytán , felmerült 765 P bér -

vel. Az üzemi orvos státusba so-

rovat. 1.alrovatban számoltuk el.

41 Pvel, a tényleges szükséglet -

Schönawer Pál

püxengisser

1508-ban Kassau polgárjogot nyert. 1511-ben Kukelbrecht Mihály tilalmat tesz arra a czinre, mehet az ágyúontó tőle vásárolt.

K 217. b

Schönbauer

tanár és festő

lásd

Művészet 1908. 66 l.

Schönbauer

l.

LykaMagyműI800-50

164. l.

Schönbauer Henrik szobrai

VAS NÉPE
1995 szept. 28. 7.

VAS NÉPE 1995 szept. 28. 7.

Az első ötven év elfeledett-felfedezett életműveiből

Konferencia a Szombathelyi Képtárban

● **Ölbei L.**

Felfedezett és felfedezésre váró életművek címmel kétnapos tudományos ülés kezdődik holnap délelőtt 11 órakor a Szombathelyi Képtárban.

Dr. Gálig Zoltán művészettörténész elmondta, hogy a konferencia nemcsak a Pannon Ősz '95 eseménysorozatához, hanem a képtár tizedik születésnapjához is kapcsolódik. Tavaly, a Derkovits-centenárium alkalmából sikeres tanácskozásnak adott otthont a Szombathelyi Képtár — ezért fogott hozzá az újabb konferencia szervezéséhez, amelyet továbbiak követnek majd. A képtár a XX. század magyar művészetének bemutatására szegődött, ennek a célnak a jegyében született meg a holnap kezdődő — a szakmabélieken kívül akár laikus érdeklődők figyelmére is számot tartó — konferencia gondolata is. Ezen a tanácskozáson a századelőtől a századközépig terjedő időszak még felfedezetlen, vagy kevéssé ismert életműveit mutatják be az előadók. A konferenciához kapcsolódik a képtárban jelenleg is látható Metszetek című kiállítás, amelyet holnap délután fél háromkor Salamon Nándor igazgató mutat be a résztvevőknek. Alkalom nyílik a konferencián arra, hogy az előadók a nyilvánosság elé lépjenek kedves, „kiválasztott" alkotójukkal, alkotóikkal. Az első előadás — amely holnap délelőtt 11 óra 15 perckor kezdődik — mindjárt érdekes témát vet fel: Gellér Katalin a századfordulón fellépő nőművészekről tart előadást. A délutáni előadások három óra húsz perckor kezdődnek, és este hat órakor érnek véget. Szombaton délelőtt fél 10-kor Gálig Zoltán előadásával kezdődik a képtári nap: a művészettörténész három változatot mutat be — felejtésre. Külön érdekességnek számít, hogy egyik felfedezettje, a Schönbauer Henrik nevű, kőszegi származású szobrász munkáiból a közelmúltig egyetlenegy volt ismert a szakmai közvélemény előtt, pedig a kőszegi múzeum negyven művét őrzi. A szobrokból hamarosan kiállítás is nyílik Kőszegen. Szombaton szó esik még a tanácskozáson többek között Rozsda Endre, Vilt Tibor és Martinszky János munkásságáról. (A tudományos ülést a Nemzeti Kulturális Alap, a Pannon Ősz rendezőbizottsága, a vasi önkormányzat és a Vas Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület támogatta.)

Schönbauer Henrik

Munkarnok

1920-21. tele kiall 183

1921. ösi kiall 139, 145

Sumarein (= Somorja) l. n. V. 117.

MDK

Schönbauer Henrik

Móhr I. zongoramüvész arcképe,gipsz

Éva, gipsz

Az 1921.évi őszi kiáll.tárgym. Műcsarnok.1921. nov. 9.1.

Schönbauer Henrik

MDK

Tanulmányfej, márvány

Műcsarnok 1920-21 téli kiállitás

Schönbauer Henrik

Hobrauz

Helikon

1922. apr. (akt) Eiák)

Herkules

(Kornhoffer)

Ormayné Rozsvári Vilma

Derékon alól, hétnyo
oldalt fürtös haja, szemöldö
két ékköves arany karperecz
fájára nehezedik, melyen fe
baljában, melyet jobb karja
karpereczet hord fehér keresztel, a
hajtott szemüvegét tartja.
s fehér selyem ruhájá, mely
mente prémje mellett: „Baraba

Olajfestés, vászonra, me
Festette: Barabás Miklo
M. Kept 442.
B. Auffenberg letéte 1

Schönbauer Henrik

l.

A Mübarak

1923. 23. l.

Grünner Norbertné II. 89.

1903 VIII. 31. ~~Pécs~~

Pécs

Városi tanácsnak. Az 1902. évi múzeumi segély felhasználásának jelentése tudomásul vétetik. (430/903)

Schönbauer Heinrich

elektr. Koll.

Belvedere

1922 febr

$\frac{414}{A}$ - 905.

l Sámuel

-

ítozás.

-

Schönbauer Henrik

festőművész

Műcs. kiáll. 1920 tól

Pipics 120. l.

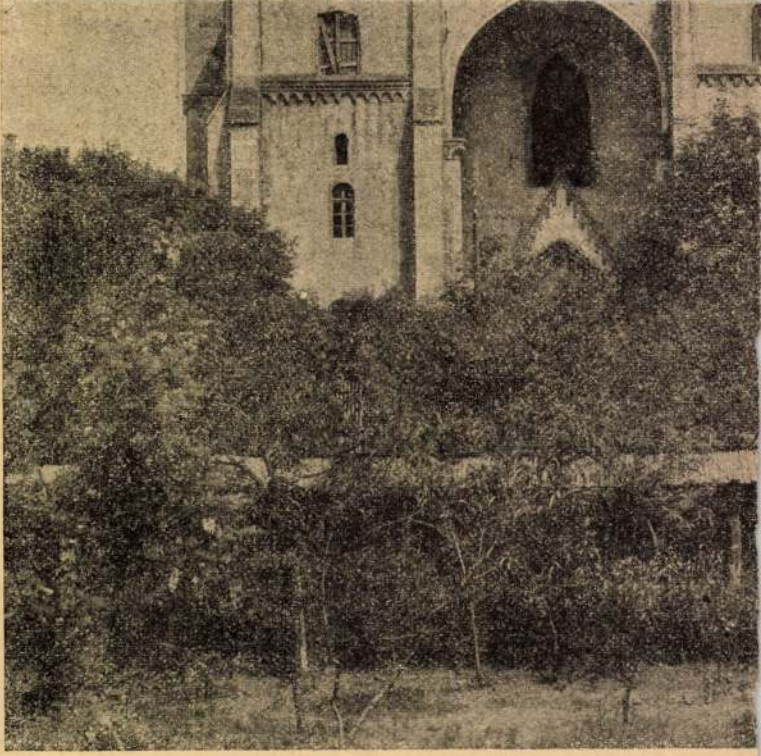

A GYULAFEHÉRVÁRI SZÉKESEGYHÁZ

Schönbauer Henrik

l

Herpostimps

65. l –

ármazik.Michelangelonak is vannak előz-

szkot emlit meg,s ma a Bargelloban
azonban ma már általában nem tartanak
ületették,azért,hogy Vasarinak igaza
yek szignatúráját is átfestették,mert
mü alkotója szignálta.
,melynek a formái le vannak lapitva,be
,melyeket Donatellotól tanult.A másik
ruharedők szerepe.A ruharedő nem csak a
testformákat kifejezésre juttassák
az a szerepük,hogy a perspektivát elő-
mozgalmassá tegyék.Ilyen alakokat a
,amelyeknek csak kompozicionális, illet-
álló [illegible] és kuszó alak-
ég érzetének keltésére való,s nincsenek
t a Madonna és a kis Jézus alakja.Stilus-
csolódik.De tovább fejleszti már itt

SCHÖNBAUER *Henrik*, szobrász. • Kőszeg 1894 márc. 1. Münchenben és Budapesten Strobl Alajosnál tanult. Első jelentősebb kiállítása 1922-ben a Belvederében volt, majd egy év mulva u. o. Archaikusan stilizáló, masszív formákkal dolgozó, dinamikai hatásokra törekvő szobrász.

E. G. II. 4261

I. S jelű

1165. ~~Ismeretlen~~ művész.

~~XVIII.~~ A XVIII. sz ár

Thököly Imre.

Mellig ~~látható~~, ki
hajat és hegyesre pödrött
Vértje felett prémes menté
~~zolás van, mely~~ lovaját le
mely a ~~két~~ pózná~~ka~~kon ~~akaszto~~ kifeszít

a képlapon: „EMERIC
és az „IS" jelzésű h

~~Karimája, emelkede~~
~~fut, és mindkét lap hátte~~

Rézérem domborművel
20 K.-- Havas Emil ajándék

Schönbauer Henrik M.D.K.

Kőszegen (Vas m.) 1900-ban született. 1926 óta Amerikában él, ahol a legfontosabb muzeumokban vannak szobrai.

Magyar album. Szerk. Incze Sándor. Elmhurst 1956, American Hungarian Studies Foundation. 62.p.

MDK

Schönbauer Henrik és Patkó Károly

kiáll. Bp. Belvedere

A **Belvedere kiáll.** Mübarát 1922. II. 69 o.

Lásd a hátlap

Schönbauer Henrik MDK

Tanulmányfej, bronz

Műcsarnok 1920. tavaszi kiállitás

Schönbauer Henrik

MDK

Tanulmányfej, bronz

Műcsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Schönbauer Henrik

Koll. kidd. Belvedere

Erod
2

Az Ujság

1922. febr. 19.

(e. a. Patkó Kárty
és S. H.)

Sa hirlap

Barabás Samu, ny. orsz. levéltárnok

X. 138

Schönbauer Henrik
grafikus

Népszava 1922. febr. 25. 5. o.
Két kiállítás

MDK

Schönbauer Henrik

Herkules, szobormü

Helikon 3. kiáll. 1922. ápr. 2h 1.

MOK

Schönbauer Henrik, nobrák

Herkules.

A „Helikon" kiáll.-i. III.-Kiáll. 1922. tavaszi.

Jegyz. 21. l.

Schönbauer Henrik szobrász

Herkules

Helikon III. kiállitása. 1922. ápr. 21 l.

Schönbauer Henrik

szul. Köszegen 1894
marc. 1. Rk. Felsőparis-
kola és münchenn akadé-
mia -
1918/19 II. elsőeves mu-
vesznőv - Beck Ö. Fülöp
nél -

1919/20 I - II. masodéves
szobrászati mesterisk nőv -
Strobl Alajos

1920/21 I - II. harmadéves
n. o.

Honfoglaláskori vaskard VIII. 202

Schönbauer Henrik
Szobrász

Belvedere
1922 febr 19 – márc. 5.
Koll. kiáll. 14 mu-
Életrajz.

Szül. 1894 Kőszegen. Mu-
vészi tanulmányait a mün-
cheni képzőmű. akadé-
mián Balthasar Schmitt-
nél kezdte (1913–1915). A
~~háborn~~ alatt katona volt
A ~~háborn~~ 1918 óta Buda-
pesten dolgozik.

Cl. 95.

Schönbauer Henrik

Schönbauer Henrik szobrai kétségtelenül tanusítják alkotójuk művészi képességeit és erőteljes plasztikai érzékét. Munkái egyszerűek, tömörek és telve vannak a túlfeszített izomerő expanziv erejével. Ez az expanzivitás azonban nem tudja megrepeszteni a szobrok zárt és határozott plaszticitását. Kár, hogy a művész nagyvonalúságra és erőteljességre valló képességeit majdnem minden figurális kompoziciójában külső, fizikai erő kifejezésére használja fel és nem törekszik mélyebb lelki expresszivitásra, az érzéseknek a szobrászi anyagon keresztül minél közvetlenebb szuggerálására. Ezért, ebből a szempontból nagyobb értéket jelent egy-két plasztikailag és pszihológiailag egyaránt jól megfogott férfiportréja.

HEVESY IVÁN

ről — a lelkiismeret legmélyéről — lassan mint a felhőt ...
kelt fel a Milka gyenge lányteste ...
bokrai közt...

A hold, — az ős gazember — benézett az ablakon és mint titkos álmos szobán.

Patkó Károly és Schönbauer Henrik kiállítása.

Nyugat 1922.

márc. 1.

371.1.

békében szunnyadt a lelkem.

De a fényes és derült
nappalokra éj terült,
éjbe hulltam, hol az ormok
éneke hiába mormog.

törj a szívig, kalapácsom!

Zengj, míg a végső vihar
markomból ki nem csikar! —
Szűz hajnalt seholse leltünk,
szűz reményünk napja eltünt.

HAJDU HENRIK

Schönbauer Henrik

Művészet 1908. 66

Magyar Művészet

1925. 592

Schönbauer Henrik

MAGYAR MŰVÉSZET

1925. 592

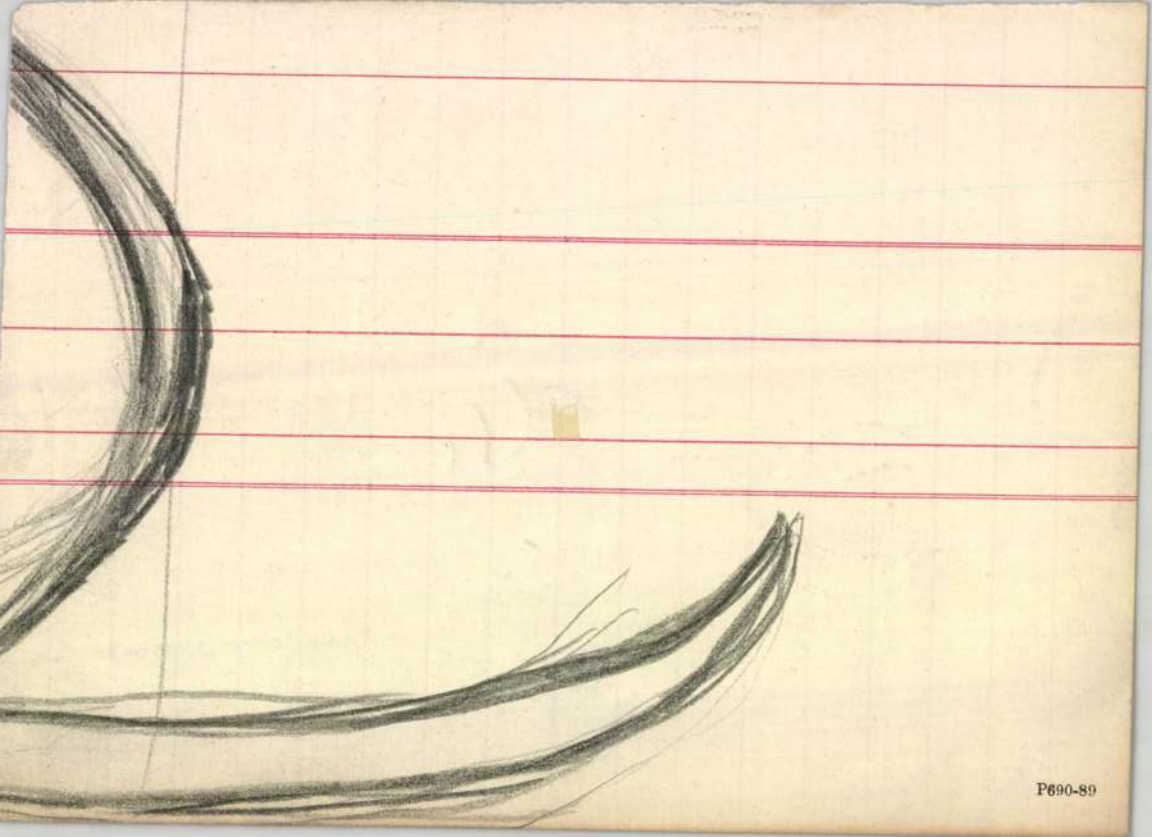

P690-89

Schönbauer Henrik

Ujság

1930. jan 17.

11

KÉPZŐMŰVÉSZET

** **Henry Schonbauer.** Ez az idegenszerű név ebben az idegenszerű helyesirásban egy magyar szobrászmüvész neve. Schönbauer Henrik kőszegi fiu, itthon nevelkedett, jórészt a budapesti Képzőmüvészeti Főiskolán, magyar müvészek voltak a tanitói s magyarul hangzottak feléje az első elismerő szavak. A Belvedere-Szalon egyik kiállitásán tünt fel hatalmas plasztikai erejü és igen eredeti elképzelésü szobraival. Boldogulni azonban nem volt képes itthon. Mikor minden próbálkozása eredménytelennek bizonyult s végezetül az a keserü csapás érte, hogy szülővárosa, Kőszeg, kitünő hadiemléktervét mellőzve, másnak adta a megbizást, elhagyta nyomorult budapesti mütermét — egy külvárosi kőpadozatu konyhát — és kivándorolt Amerikába, 1923-ban, huszonkilencéves korában. Amerikában volt egy testvére, aki eleinte segitette. De azután megismerkedett az amerikai nyomorral. Évekig tartó viaskodás után, miközben mindent megpróbált — volt gyári munkás, kőfaragó, házmester —, végre megérte, hogy hazulról kivitt és Amerikában készült munkáiból kiállitást rendezhetett. Haza nagy ritkán érkezett felőle hir, mignem most egy Berlinben megjelent kis német könyvben találkozunk ujra vele és müvészetével. A könyv szerzője Otto Brattskoven dr. Ő irta a

pes táblához, melyek mindenike Schönbauernek egy-egy szobrát mutatja be. A képek alapján nem nehéz a művész rendkivüli fejlődését megállapitani. Mig itthon készült szobrain, mértéktelenül tulozta az emberi test formáit, odakünn nagyot közeledett mintázásában a természethez. Viszont a természetnek valami enyhe és igen egyéni stilizálásához jutott el, amely noha több a természetnél, mégis természet. Még nagyobb a fejlődése a komponálás tekintetében. Mesteri biztonsággal használja a *contrappostó*-t alakjainak egyensulyozására. Komponáló tehetségének még kiválóbb próbái jobbára kitünően megoldott kétalakos csoportjai. Aki a szobrászat tudnivalóiban valamennyire járatos, tisztában van vele, hogy a tudásnak és tehetségnek mekkora mértéke szükséges ehhez. A kis könyvből mindent összevéve, egy *nagy szobrász képe* bontakozik ki. S ez a nagy szobrász — meggyőződésünk szerint az eddig élt magyar szobrászi tehetségek legnagyobbika — Amerikában él és szegény Magyarországra nézve talán már el veszett! Hazajövetele alig képzelhető el az itteni viszonyok között. Itthon, a szobrászatnak egyetlen kenyéradója, az állam, hétfejü sárkányokkal védekezik minden igazi müvészi tehetség ellen. A kis könyv (Henry Schonbauer, von Dr. Otto Brattskoven, Berlin-Frohnau, J. J. Ottens-Verlag) egész vászonba kötve 3 márka 60 pfennigbe kerül.

(e. a.)

Belépve tûzoltóságunk fõépületének kapuján jobbra tekintve láthatunk egy szép emlékmûvet, melyet a háborúban elesett 13 szombathelyi tûzoltó emlékének szenteltek.

A szobor Schönbauer Henrik alkotása. Történetét Kun Gabriella restaurátor "Schönbauer Henrik élete" címû publikációjából ismerhettük meg.

A szobrászmûvész Kõszegen született 1894. március 1-én. Elsõ munkája, a "Pihenõ pásztorfiú" 1913-ban készült, ekkor a kõszegi bencés gimnázium VIII. osztályos tanulója volt.
A mûvészet világára akkor lett figyelmes, amikor Rumi Rajki István szobrász megmutatta neki a Mûcsarnok egyik katalógusát. Ettõl kezdve arról álmodozik, hogy õ maga is szobrász lesz.

"…. Schönbauer olyan hatalmas szobrásztemperamentum, kinek számára a kicsiny mintha nem is léteznék, annyira naggyá válik minden a keze alatt…. Nagyra nõtt és nagyra hivatott mûvész, akit néhány tehetségéhez mért feladat és néhány esztendei munka teljesen késszé érlelhet. Vajon lesz-e része bennük?" - írja Elek Artúr az Ars Una Mûvészeti Szemle 1923. novemberi számában. Az õ budapesti mûtermében készült az emlékmû, amelyet a háborúban elesett 13 szombathelyi tûzoltó emlékének szenteltek 1921. március 13-án, Szombathelyen a tûzoltó laktanyában.

"Ez az elsõ alkotása a nevessé vált fiatal vasi mûvésznek, ami hazakerül az õ szûkebb pátriájába. A vasárnapi szoboravatásra érkezik maga Schönbauer is, ma õt tartják a fiatal szobrászgeneráció egyik nagy reménységének, szebbnél szebb méltatások jelennek meg mûveirõl." - olvashatjuk a Vasvármegye 1921. március 12-i számának elsõ oldalán.

A szombathelyi tûzoltó-emlékmû 1920-ban készült.

Schönbauer Henrik

A Kőszegi Városi Múzeum
tisztelettel és szeretettel meghívja Önt

SCHÖNBAUER HENRIK

kőszegi születésű szobrászművész

ÉLETMŰ KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA,

melyet
1995. október 21-én 16 órakor
a Jurisics Miklós Vármúzeum déli szárnyában
tartunk.

A kiállítást megnyitja:

KISS SÁNDOR szobrászművész.

VÁROSI MÚZEUM, KŐSZEG

VÁROSI MÚZEUM

KŐSZEG

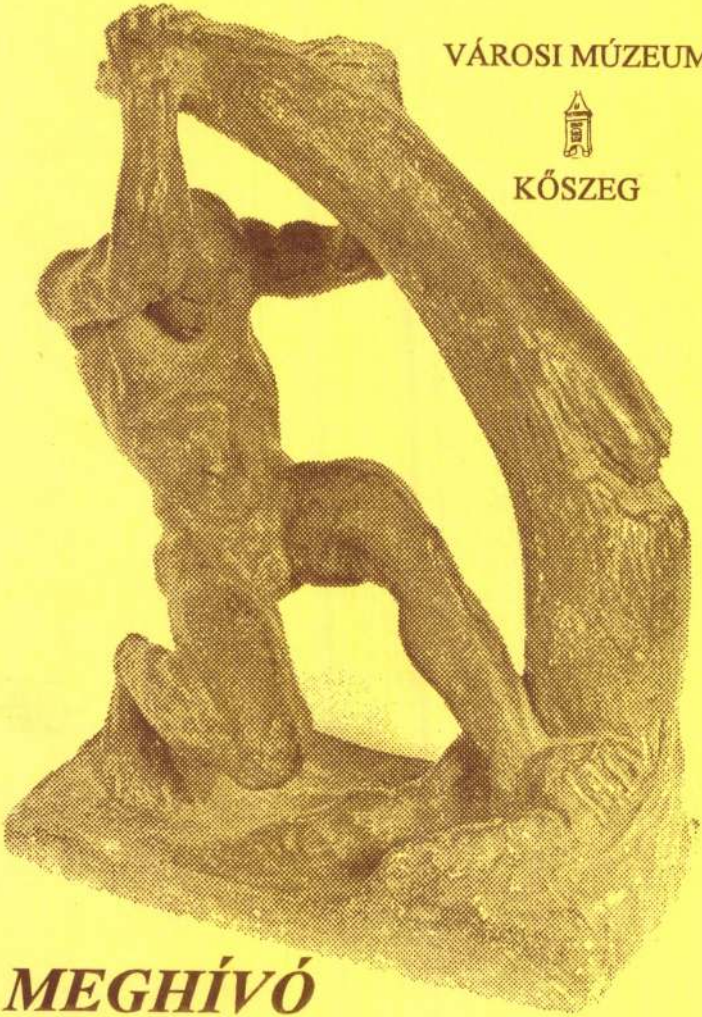

MEGHÍVÓ

Schönbauer Henrik

Hobrán

Belvedere.

1923 jan. 28 – febr. 11

kott. kiáll

Életrajz. 11 mu.

Ismeretlen

Térdig, látható jobb
szakála fekete, szeme sötétba
leereszett baljában összegöm
vállra vetett prémes mentéje;
csikjain ékkövek képeznek dis
ronás czímert vészünk
jelzéssel. A czímer felett a sz
épületei körül a kas
Vászon, mér

Ajándék a mindkási ...

Az ajándékozó Niedermann

Keretést 1898. IV. 7 én javítom
50 kr-ba.

MDK

Schönbauer Henrik

Férfifej, mükő

Freyberger F.-né képmása

Belvedere XV. kiáll. Bpest 1923. jan.

MDK

Schönbauer Henrik

Rabszolga, br.

Ádám, br.

Éva, br.

Belvedere XV. kiáll. Bpest 1923. jan.

MDK

Schönbauer Henrik

Pihenő női akt, mükő

Fájdalom, mükő

Miss F. M. Rose/Chicago/ képmása

Belvedere XV. kiáll. Bpest 1923. jan.

MDK

Schönbauer Henrik

Leányfej, br.

Scholtz J-né képmása

Férfiképmás

Belvedere XV. kiáll. Bpest 1923. jan.

M.D.K.

Schönbauer Henrik

Férfiakt szobrának repr.-ját közli a lap a Belvedere kiállitásról.

Képzőművészet rovat
Szinházi Élet. Bp. 1923. febr. 11-17.
XII. évf. 7. sz. 44. lap.

M.D.K.

Schönbauer Henrik

A Belvedere kiállitásán "...régi, népies formáju szobraiban, főleg a "Fájdalom" c. fejében mély érzést fejez ki. Schönbauert kiállitása kapcsán meghivták Amerikába nagyobbszabásu megrendelés teljesitésére."- irja a kritika.

Képzőmüvészet c. rovatban
Szinházi Élet. Bp. 1923. febr. 4.-10.
XII. évf. 6. sz. 33. lap.

Schönbauer Henrik

élet. koll.

Belvedere

1923. jan.

Schönbauer Henri

[illegible]

l.

Ars Una

1923. 2. sz.

47 es kv. M.

tásügyi Minisztertől.

---

iniszterelnök Ur és az elnöklete
nyhatalmat a Huszár Károly Ur Ő-
nöksége alatt alakuló új kormány-
ök Ur e kormányban engem folyó hó
vallás- és közoktatásügyi minisz-
s hivatalom vezetését elfoglaltam.
Cimet tisztelettel értesitem, egy-
ogy engem hivatalos működésemben,-

Schönbauer Henrik

zsobrász

Koll. kiáll. Belvedere
(Vacinta)

rod
2

Az Ujság. 1923. jan. 28.
(e. a. Jándi Dávid és
S. H.)

Krasznai gyűlés IV. 195

(C-II-5)

Schönbauer Henrik.

Kiállitotta müveit a Belvedere 1923-ban.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat

Schönbauer Henrik.

A Tamás Galéria kiállitásain szereplő müvész.

Bende J:
A képzőművészeti egyesületek története,kézirat,

M.D.K.

Schönbauer H

Szobrász

Két évig dolgozott a müncheni Akadémián.

Soós Gyula: Részletek Beck Ö. Fülöp emlékirataiból.

M.M.M. Évkönyve 1952, 222 l.

M.D.K.

Schönbauer H. nobránnövendék

1919 ben Beck Ö. F. tanítványa

Beck Ö. Fülöp Emlékezési. Bp. 1957. 329.

Schönbauer H. MDK

329o. /sz. 1894, USA-ban élt/

Beck Ö. Fülöp emlékezései. Bp. 1957.

Schönbauer Henrik

Az amerikai Munkácsy-ek kiállítását rendező bizottság tagja.

PH. 929.V.30.

MDK

Schönbauer Henrik, éremművész

New Yorkban dolgozik.

Dr.Procopius Béla:A Magyar Emlékérem- és Plakettművészet. MI.1934 125-127.l.

MDK

Schönbauer Henrik

Két kiállitás. Mai kisplasztika és szoborportré.
Pesti Napló 1935. jan. 20. 13.1.

Schönbeyer Henrik

Schönbauer Henrik

Kiáltó

Nyíregyháza 1935. I. 22.

Schönbauer Henrik

Kiállít

M. 1935. T. 20.

(mucs itt meg)

MDK

Schönbauer Henrich

Munkás, br.

Árverési Közl. 4. rk.sz. 1937. okt.

SCHÖNBAUER Henrik nahm

Gálig Zoltán: Három változat az elfelejtésre: Bartoniek Anna, Rauscher György, Schönbauer Henrik. In: Felfederett és felfederésre váró életművek. Szombathely, 1998 79-83. ill

SCHÖNBAUER HENRIK

Schönbauer Henrik (1894 – 1973)

Gálig Zoltán: Schönbauer Henrik
bibliográfia.

Vasi Szemle 1997 (LI.) 1-4. 65-73

Kuzsel Gabriella: Tárgyak az asztalon
Radics Márta: Mikrokozmosz
Szőke Barbara: Az áldozati kehely
Zeke Szabolcs: A forrás és a hozzá kapcsolódó különböző népek mitológiájában
Zoltai Judit: Fény és lámpa
Textil
Bánsági Petra: A klasszikus női cipő
Bárdosi Ibolya: Cirkusztörténet
Bende Éva: Az öltözködés osztályjegyei
Bolega Anita: A szecesszió ornamentikája
Borostyánkői Barbara: Füst, tűz, korom
Czakó Gabriella: Az 1920-as évek divatja és a k
Fekete Dóra: Az újonnan kialakult társadalmi re öltözete
Gombos Katalin: Nyomott minták története és j ágyneműtervezés tükrében
Hegedüs Andrea: A XVII-XIX. századi japán k történelmi, társadalmi háttere
Jakab Áron: A forma hatalma. A forma és az or szerepe a mai iparművészetben
Kecseti Éva:Könyvészet
Kiss Gabriella: "Tengeridéző"
Kiss Viktória: A szecesszió és motivumvilága"

Schönbauer H.

zobrazit

1666. KŐEMELŐ, faállvánnyal, öntött bronz. Jelezve: Schönbauer H., Budapest, 1919. 240.—

Almásy-Teleki IX. 1942

— 19 —

1141. PALACK, kék-fehér réteges üveg. Cseh, 1835 körül. 30.—

1142. DESSZERTTÁL, fúvott, pirosborítású üveg. Cseh, 1855 körül. 28.—

1143. PALACK DUGÓVAL, piros üveg, ezüst díszítéssel. Cseh, 1835 körül. 35.—

1144. KIS VÁZA, réteges üveg. Nancy, 1900 körül. 50.—

1145. POHÁR, pirosborítású üveg. Cseh, 1860 körül. 18.—

1146. POHÁR, köszörült üveg. Cseh, 1835. 22.—

1147. POHÁR, pirosborítású üveg. 12.—

1148. POHÁR, pirosborítású hasábos üveg. Magyar, 1850 körül. 18.—

1149. POHÁR, hasábos üveg, piros borítással. Magyar, 1850 körül. 15.—

1150. POHÁR, pirosborítású üveg. Magyar, 1850 körül. 18.—

1151. NAGY POHÁR, üveg, a három párka beköszörült alakjával. (Hasadt.) Cseh, 1835. 80.—

1152. FÜLES POHÁR, köszörült üveg, látképpel. Cseh, 1825 körül. 30.—

1153. TALPAS POHÁR, pirosborítású üveg. Magyar, 1860 körül. 22.—

Schönbauer Henrik

Vedres Márkkal kapcsolatban említve.
Denécsi Iván cikke.

Vigilia 74/6 423.o.

SCHÖNBAUER HENRIK, éremművész

Gáty-Goldmann Fülöp 1921-ben az általa elérhető összes magy.szobrász-éremművésztől megrendelte önarcképüket 100+100 mm.plaketten.-A gyüjt.a MNM.-ban van.-116.drb.
A sorozathoz tartozó önarcképplakettek:
SCHÖNBAUER HENRIK.-Felirat:SCHÖNBAUER 1932.-MNM.100+100 mm.-Leirás: HP. 4549. 31.old

GOSZTONYI JANOS: Magyar szobrászok és éremművészek önarcképplakettjei 24.old

AZ ÉREM, XXXII.évf. 1975.-1. Bp. 1975

Jer 9-bo!

SCHÖNBAUER HENRIK, szobrász

A Pécsi Modern Magyar Képtár 343 darabból álló Kunvári gyüjteményének jegyzéke.

~~20./.-SCHÖNBAUER HENRIK,-~~

Szobrok, plakettek.

~~20./.-~~ 19./.-SCHÖNBAUER HENRIK,- Ülő nő,-fa,- 17 cm.-Ltsz.68.717.- 310.old.

ROMVARY FERENC: A Modern Magyar Képtár története, Uj szerzemények, II. 305.old.

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XIII. 1968. Pécs, 1971.

Lék gyűjtőbe való!

SCHÖNBAUER HENRIK, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár 343 darabból álló Kunvári gyüjteményének jegyzéke.
Festmények, grafikák.
274./.-SCHÖNBAUER HENRIK,- Jégpályán,-tus,papir,-
22+ 16 cm.-Ltsz.68.645.- 309.old.

KONVÁRY PERENC: A Modern Magyar Képtár története
Új szerzemények,II. 305.old.

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve,-XIII.-1968.
Pécs,-1971.

Schönbauer Henrik, szobrász.

ARS UNA. 1923/24. I. évf. 47-52. l.

Plasztika.

Sysiphus, kőszobor, Schönbauer Henrik.

ARS UNA. I. évf. 47-52. l.

Plasztika.

Női arckép, bronz, Schönbauer Henrik.

ARS UNA. 1923/24. I. évf. 47-52. l.

Plasztika.

Pihenö nö, siremlékterv, Schönbauer Henrik.-

ARS UNA. 1923/24. I. évf. 47-52. l.

Plasztika.

Rabszolga, bronz, Schönbauer Henrik.

ARS UNA, 1923/24. I. évf. 47-52. l.

Plasztika.

Kőkörgető, szobor, Schönbauer Henrik.

ARS UNA, 1923/24. I. évf. 47-52. l.

Plasztika.

Herkules, bronz, Schönbauer Henrik.

ARS UNA, 1923/24. I. évf. 47-52. l.

Plasztika.

Férfifej, bronz, Schünbauer Henrik.

ARS UNA. 1923/24. I. évf. 47-52. l.

Schönbauer Henrik

Művészet, 1922. II. 69. o.

A Belvedere kiállításai.

Schönbauer Hentik festö.

Műbarát.1922.II.69.1.

Schönbauer Henrik szobrász.

Műbarát. 1923. III. 23. l. 52. l.

Schönbauer Henrik

Geboren 1894, absolvierte er seine künstlerischen Studien in München, um sich dann nach dem Weltkriege in Budapest niederzulassen.

Önarckép plakett

Tobb nincs

Ha Prmagyérem 359 l.

T. 7199.

ató pandúrtiszt visszanéz és
ttér hegyes vidék erődökkel.

de Carlstatt.

il a banni la crainte,
tout recousu de feinte,
e comme vaillant guerrier,
Mars il cherche le laurier.

rcud A. V.

3: 19.1 cm.

Schönbauer Henrik, szobrász, szül. 1897. München ben tanúlt, Budapesten munkádik, ~~s plakettkészítenek~~ Plakettek is készít (Önarcképe 1932).

Schönbauer Henrik

Színházi Élet 1923

11. szám

KÉPZŐM

A fájdalom

Schönbauer Henrik mellszobra

Egy „vad" nő fájdalma: szája alig nyitva, szemöldöke alig feltolva. Igy vadak nem szenvednek még lelkükben sem. A primitiv ember nem fojtja el lelki fájdalmát sem, jajgat, arca eltorzul, akárcsak testi kinjai lennének. Schönbauer a saját lelkével nemesitette meg primitiv nőjének arcát, mikor ilyen kulturált vonást adott néki. Tulajdonképpen azonban Schönbauer a primitivizmusát, mellyel érzéseit kifejezésre juttatja nem is a vadak művészetéből kölcsönözte. Magas kulturáju, tiszta stilü művészet is, ha virágzásának központi helyéről távolabbi vidékre kerül, elparlagiasodik; s a falusi mesteremberek kezében primitiv jellegzetességet ölt, mialatt megtartja bonyolult összetételét. Minden kor művészetének vannak ilyen fattyuhajtásai. S a mi primitivséget szomjazó, de talán még inkább groteszkséget hajhászó korunk különös érdeklődéssel modernizálja e fattyuhajtásokat. Ilyen parlagi stil az is, melyet Schönbauer Henrik megnemesitve a közönségnek nyujt. A klasszicista biedermayer, (mely egyébként legfinomabb kifejezésében sem volt más parlagiasságnál, vidéki esetlensége a Schönbauer Henrik érdekes hangulatu szobrainak forrása. Erősen tagozott, vaskos plasztikája tehát nem a civilizálatlan primitivizmus, hanem az a forma, amit népiesnek szoktak mondani.

Ria

Magyaróvár

Elintézés: A szerkesztő ur, aki ezt a rovatot vezeti, nem teheti önt boldoggá, mert ő már más valakit boldogit. Mondjon le.

Lucy Dorainnel

Juhász György

Kedves Szerkesztő Ur!

Sokat törtem a fejemet, de végre rájöttem, hogy leginkább Kompóthy Gyulával szeretnék cserélni, mert igy állandóan a szép Biller Irén közelében lehetnék.

Teljes tisztelettel

Juhász György, földbirtokos
Satu-Mare

Elintézés: Figyeltük Kompóthy Gyulát, de rájöttünk, hogy nem tartózkodik állandóan a szép Biller Irén közelében. Talán összetévesztette valaki mással. Törje tovább a fejét. (Vége)

Kompóthy Gyulával

DOKUMENTUM

KÉT MŰVÉSZLEVÉL AMERIKÁBÓL. HONTI NÁNDOR ÉS SCHÖNBAUER HENRIK LEVELE BECK Ö. FÜLÖPHÖZ

(Közli: Kontha Sándor)

Az amerikai magyarság történetéről hatalmas tényanyagot felölelő, gondolatgazdag összefoglalás jelent meg a közelmúltban. Ennek bevezetésében, a forrásokról szólván megjegyzi a szerző: „Anyaggyűjtésem kiterjedt a hazaküldött levelekre is. Sajnos eddig ilyeneket a vizsgált időszakról – csak elvétve sikerült találni."[1] A megjegyzés feltétlenül biztatásként fogható fel az alábbi két levél közzétételére. Annál is inkább, mivel mind a levelek íróit, mind a címzettet tekintve különleges jelentőségűek, tartalmilag pedig messze túlmennek a privát jellegű közléseken, élesebb megvilágításba helyezve egy speciális terület, a képzőművészet helyzetét, az Egyesült Államokban élő magyar festők és szobrászok sorsát, lehetőségeit a húszas évek elején. Az 1919 utáni művész emigráció történetének feltárásában egyébként éppen itt mutatkoznak ma a legnagyobb hiányosságok. Viszonylag sokkal jobban (persze korántsem eléggé) ismerjük például a Bécs – Berlin – Párizs – Moszkva vonzásába került, több-kevesebb ideig ezen városok valamelyikében letelepült művészek életútját és tevékenységét. Érthető ez már csak azért is, mivel az ő kapcsolatuk így vagy úgy, időlegesen vagy tartósan, de többnyire fennmaradt a hazai művészeti élettel. Távolról sem elegendő, de valamivel mégiscsak több a lehetőség a rájuk vonatkozó kutatások végzésére is. Mindez – úgy gondolom – növeli e két levél jelentőségét.

A címzett mindkét esetben Beck Ö. Fülöp.[2] A szobrász sokféle módon próbált kapcsolatot teremteni a nemzetközi éremkereskedelemmel, s e levelek többek között ezt is dokumentálják. Az első levél írója *Honti Nándor*, aki négykötetes Művészeti Lexikonunk adatai szerint Budapesten született 1878-ban, meghalt New York-ban, 1935 után. Festő és grafikus volt. Előbb Münchenben, utána Nagybányán Hollósy Simonnál, majd a párizsi Julian Akadémián tanult. 1903–1906 között járt illetve dolgozott először Amerikában, onnan hazatérve Budapesten az *Ujság* című lap rajzolója volt. Véglegesen az első világháború után telepedett le az Egyesült Államokban. Itteni tevékenységéről már maga a levél számol be:

New York Nov 4.–22

Kedves Beck Ö. Fülöp;
Oct. 23 ikai levelét kaptam és mellékelve küldök néhány czimet, a nélkül, hogy tudnám, vajjon ezek érdeklődnek-e modern plaquette-ek iránt. Lehet, hogy csak régi pénzekkel kereskednek, s amint láthatja legtöbbje bélyegkereskedő. Ez utóbbiból több van itt, mint a régi éremkereskedőkből.

Nem tudtam az ismert mükereskedő czégek közül találni olyat, a ki érdeklődik plakettek iránt. Némely auctió ház mint az „Anderson-Galleries" közrebocsájtott plaketteket, de azok akkor egy magánember szőnyegeivel, butoraival és képeivel kerültek eladásra egy kis vitrine-ben, miniatürökkel együtt.

Remélem a küldött czimek között találok olyat, a melyikkel összeköttetésbe juthat.

Hogy felőlem hallott, az csak ugy érthető, hogy hozzámtartozókkal találkozott. Óvakodom haza hivatalosan (ujságokban) beszámolni az itteni munkásságomról, mivel az utóbbi két év alatt annyi minden állt hazánkfiairól a lapokban, a mely hirek nem csak, hogy tulzottak voltak, hanem kivétel nélkül minden alapot nélkülöztek. Az itteni viszonyokat ismerő előtt mulatságosak a lapokban közölt „Magyar Művész Sikere Amerikában", de mindenesetre nagy elégtétel lehet az érdekeltek részére, ha már itt el nem érnek semmit, kiélik a sikereiket az otthoni lapokban.

Itt Európai mértékkel mért sikere Halmnak[3] és Pogány Willynek[4] van. Halmi, akit a felesége nagyszerüen adminisztrál, teljesen azt csinálja, a mit az itteni megbizói (nem magas) müvészi izlése megkiván. Pogány Willy ugyanigy (Sarkady management e alatt). Minden más müvész magyar körökben éri el sikereit, amelyek korlátoltak (a magyar-amerikai nezyeden belül). Minden amerikai piktor, grafikus és szobrász itt csak egy módon boldogulhat: Ha lekötik szerződésileg. Pikturára mükereskedők, illusztrációra Syndikátus. Szükségtelen megjegyeznem, hogy én mint nem idegen jöttem ide, hanem mint régi bennszülött mindjárt Syndikátus által lettem lefoglalva (a mi különben is minden piktor álma itt). Ezt olyanképpen

magyarázhatom meg, hogy ha példának hozom az otthon föllépő zenemüvészeket a kiket pl. a Harmónia, vagy Bárd[5] szerződtet, s aztán gondoskodik, hogy kellő reklámja és kellő alkalma legyen a müködésre.

Én egy eredeti nőtipust kreáltam a mi a mai amerikai lánynak az idealizált képmása (A Gibson-girl tipust a háboru megölte). Erre kötött le a Syndikátus évenként megujuló szerződéssel, s novellákat illusztrálok (száznál több lapot szolgál az Egyesült Államok területén). A Syndikátus érdeke, hogy minél nagyobb reklámot csináljon nekem, s igy az áraimat külső megbizóimnál módomban van állandóan emelni. A szerződés csak egyet köt ki, hogy hasonló czélra (novella) más lapok részére ne dolgozzam. Mindenben szabad vagyok, s portrait-festést, plakátrajzolást, s minden a mi mütermembe kerül, (a Syndikátus reklámja révén) azt csinálhatom, s a Syndikátus még csak százalékot se igényel.

Itt ugyanis a lapoknak (heti és napilapok) vannak szerződtetett rajzolói a folyó napi hirrovat kezelésére, de Irodalmi Szórakoztató rovatait Syndikátusok utján látja el.

Vasárnaponként közölnek kivülálló müvészektől és iróktól közleményeket, de azok rosszul fizetett dolgok arra való hivatkozással, hogy a reklám az illető részére megéri a közlést.

Egyebekben nem sokat tudok az itteni magyarokról. Boross Jenővel közlekedem, a ki olvas magyar lapokat (ittenieket és otthoniakat), s néha tőle értesülök egyről-másról. A minap érkezett Európából és rajongva beszél a kellemesen töltött időről, a melyet itt ötször annyi dollárral sem tudott volna megszerezni.

A sok levél közül, a melyet Pestről hirlapiróktól, művészektől kapok, az Öné volt az első, a melyben nem jöttek lehetetlen és fantasztikus kéréssel, s ezt méltánylandó, azt hiszem nem veszi rossz néven, hogy szerény kérésének teljesitésén kivül egyet-mást az itteni viszonyokról is irtam, ha ugyan ezeket már Márk révén nem ismerné.

Kérem, adja át Louisnak üdvözletemet, ha a „Fészek"-ben látja Tolnay Ákost üdvözölje melegen a részemről.

Üdvözli hive

Honti Nándor

145 West 45th – Str.

A másik levél irója Schönbauer Henrik. Indulására és korai munkásságára vonatkozóan több forrásra támaszkodhatunk, 1930 utáni tevékenységéről azonban úgyszólván semmit nem tudunk.[6]

Schönbauer 1894-ben született Kőszegen. A művészpályán való elindulásában fontos szerepe volt a nála tizenhárom esztendővel idősebb rumi Rajki Istvánnal történt megismerkedésének. Művészete később bizonyos rokonságot is mutat Rajki szobrászatával. Münchenben a Gewerbeschule-n, a Hildebrand tanítvány prof. Killer irányításával kezdte meg rendszeres tanulmányait 1913-ban, majd 1914 májusától az Akadémián folytatta Balthasar Schmitt-nél, aki egyebek között Sámuel Kornélnak és Csikász Imrének is mestere volt. A háború idején három évet katonai szolgálatban töltött. Hazatérve iratkozott be a Képzőművészeti Főiskolára, ahol Stróbl Alajos és Beck Ö. Fülöp tanítványa lett. Az ő emlékezéseiből érdemes idézni a fiatal művészre vonatkozó sorokat:

„Schönbauer H. talán két évig dolgozott a müncheni akadémián azután bevonult katonának. Fájdalmasan beszélte el nekem, hogy amióta eljött a mesteriskolára, mindig olyat követeltek tőle, amihez nem volt kedve. Abból, amit szeretett volna, semmit nem tudott létrehozni. Egy silány faunfejen babrált, amikor először láttam. Rajzaiban azonban ritka temperamentum igérkezett. Biztatásomra csakhamar megkapó kifejező erővel bujtak elő ujabb és ujabb szobor elképzelései. És ezután egymás után jöttek, sorozatosan, a rövid két-három hónapban pompásnál pompásabb és egyre érettebb szobortervek. Egy-két év után, amikor kollekciós kiállitáson mutatkozott be, hozzáértők előtt komoly sikert ért el, és ha nyomorúságos évek után el nem távozik Amerikába, ma szobrászaink első sorában állna."[7]

Elek Artur 1924-es, Ars Una-beli cikkében hasonlóan magasra értékelte az ifjú szobrász teljesítményét: „Hatalmas szobrásztemperamentum", „monumentális tehetség", „nagyra nőtt és nagyra hivatott művész" – olvashatjuk róla egyebek között. A Ujság 1930. január 17-i számában pedig így fogalmazott: „S ez a nagyszabású – meggyőződésünk szerint az eddig élt magyar szobrászi tehetségek legnagyobbika – Amerikában él és szegény Magyarországra nézve talán már elveszett."

Műveit sajnos egyelőre csak reprodukciók alapján ismerjük. Magyar közgyűjteményben jelenlegi ismereteink szerint csupán egy mű található, az 1932-es dátumú, egyoldalas önarckép plakett a Magyar Nemzeti Múzeumban. Ez a Gáty gyűjteményből került ide.

A reprodukciók alapján formálható ítélet szerint a korai művek valóban nagy reményekre jogosítottak. Rendkívüli összefogottság, hatalmas erő, magabiztos fogalmazás jellemzi a szilárd konstrukciójú portrékat

és a témájukban is az erőt hangsúlyozó figurákat. A rokonság a korai Beck Ö. Fülöp szobrokkal letagadhatatlan, az önálló egyéniség ugyanakkor félreérthetetlenül megmutatkozik bennük. Egyik-másik szobra mintha későbbi törekvések, teljesítmények kiindulópontja is lenne. Az 1920-as kalapos férfifej például meglepően emlékeztet Mészáros László kirgiziai bányászfejére. Az 1919-es Kőgörgető pedig Bokros Birman Dezső Aszfaltozóját idézi emlékezetünkbe.

Az Egyesült Államokban készült műveken fokozatos, de egyre szembetűnőbb változások figyelhetők meg. A témavilág kezdetben a korábbihoz hasonló. Csupa Herkules küzd, gyűrkőzik a lendületes, mégis jól megépített kompozíciókon. A dekorativitás azonban egyre nagyobb teret kér. Az erőteljes stilizálás egyre manírosabb megoldások irányába fordul. A mind több nőalak és anya gyermekével kompozíció mellett továbbra is kedvelt témája marad a szobrásznak a munkás- és munkaábrázolás, a lendület azonban alábbhagy. Dekoratív állóképeken láthatunk aratólányt, vízhordó fiút, ásójára támaszkodó, pihenő férfit stb. Alakjait felöltözteti. A sok korábbi Herkulesből megannyi Pinocchio lesz.

1923. január 28. – február 11. között a Belvedere-ben volt kiállítása Budapesten, Jándi Dáviddal közösen. Még ebben az esztendőben indult el Amerikába, ahonnan az alábbi levelet írta Beck Ö. Fülöphöz. (A levelet – mint az előbbit is – eredeti helyesírással, betűhíven közöljük.)

Wyomissing 1923. Dec. 17.

Kedves Mester!

Hosszu hallgatás után még csak most keresem fel soraimmal. Hallgatásom legfőbb oka, hogy szerettem volna egyik-másik rámbizott kérését elintézve Mestert tudatni.

Viharos tengeri utazás után szerencsésen megérkeztem New-Yorkba, ahonnan Waschingtonba utaztam. Itt Waschingtonban mintáztam egy jó mellszobrot csekély pénzért. Waschingtonban 6–7 hetet töltöttem el, megnéztem a művészeti Muzeumát, amely nem sokat mond. Nagyon jelentős a természettudományi, néprajzi muzeuma, ahol a régi Mexiko, Juhatán letünt kulturáját lehet látni. Müvészi élet Waschingtonban nagyon kevés van. Ami Amerikában a müvészi élet terén számba jöhet, az New-York, Philadelphia, Szt. Louis, San Francisco, New-Orleans és esetleg Los Angeles Californiában. Waschingtonból New-Yorkba mentem, ahol az általános benyomások és a hétköznapi foglalkozásom miatt a legdeprimáltabb lelki hangulatban tengődtem vagy öt hetet. Az ottmaradásomat a betegségem szakitotta meg és jelenleg Wyomissingben (4 óra gyorssal New-Yorktól) időzőm bátyámnál. New-Yorki tartózkodásom alatt három izben jártam Alex Kontánál,[8] akit harmadszori keresésemkor ott találtam az irodájában. (Exhange Place 20. sz. 1303. szoba és 13. em.) Szombat Délben volt, amikor beszéltem vele és nagyon kért, hogy fáradjak el hozzá egy pár nap mulva, mert vasárnap elutazik és rengeteg elintézni valója van. Nagyon szivélyesen, barátságosan fogadott A. Konta. Ujból felkeresnem lehetetlen volt, mert lázas beteg lettem és bátyám sürgönyére elhagytam New-Yorkot, hogy kipihenhessem magam. Azonban mihelyt alkalmam lesz ujra New-Yorkba jutni, ugy fölkeresen ujra Kontát az irodájában. Lakását nem tudom és nem tudom megtudni amennyiben a rendőrségnél nincsenek lakásbejelentő hivatalok, sem cimtudakozó.

Jártam több magyar festőnél, Pogány Vilmosnál, Halmi Arthurnál, akik azt mondották, hogy szobrokat (ma élő szobrásztól) plaketokat a mükereskedők nem igen vesznek, hanem antikokat. Egy pár mükereskedőnél kináltam megvételre Mester plaketjeit, de eredménytelenül. Leginkább antik, vagy hamisitott antikot, festményeket ujakat, és régieket lehet több mükereskedőnél látni. Az antik butor stb. hamisitása itt nagyban járja és el is adják. Az amerikai gazdagok legelsősorban szeretik vásárolni az antik dolgokat. Van olyan mükereskedő, akik a kubista egyes expressionista képeit, szobrait Párizsból, Berlinből hozatja és itt esetleg kuriózumként el tudja adni. Legnagyobb része a vásárlóknak ellene vannak a legcsekélyebb modernségnek is. Azonban kezd tért hóditani. Sokan jönnek át Párizsból, Berlinből, általában Európából müvészek. Egy héttel mielőtt eljöttem New-Yorkból jött Archipenko orosz sz. Párizsból. Szerettem volna felkeresni, de betegségem miatt elhalasztódott. Jártam egy Killényi[9] nevü magyar plaketistánál aki ismeri Mester dolgait és emlékezett, hogy Gyulai Pál plaketje itt van az egyik amerikai Muzeumban. A jelenlegi három plaketot ő az itteni közönségnek, ahol el tudná adni tul modernnek tartja és nem tudtam általa eladni a plaketokat. Igyekszem azonban máshol, esetleg bátyám ismeretsége körében eladni.

Az egész amerikai müvészélete nem jó benyomást tett rám. Ugy mind minden, ugy a müvészet is magán hordja sulyos teherként a szellemtelen kapitalizmust, a közönség ostoba véleményeit. Pénz, bőség van itt sok, de a pénzért meg kell izzadni. Annyi vagyonos pénzkirály sehol a világon nincs, mint itt, de 90 % kizárólagos üzletember, akik komoly müvészetre pénzt nem igen adnak. Legalább élő müvész munkáira. Privát képtár van sok (Morgan, Rockefeller, Carnegie, Harriman stb.) de ezek csak régi, antik mesterek munkáit gyüjtik (Rembrandt, Tintoretto, Goya, Greco, Puvis de Chavannes stb.). A hivatalos kiállitó társulat Assotiation of Art kiállitásai krbl. olyanok sok esetben gyengébben jóval, mint a Mücsarnokban Zala

és társai által rendezett tavalyi kiállításai. Modern dolgokkal lehet (természetes egy kis pénzzel) kiállításokat privát vállalatoknál rendezni, ahol zajos erkölcsi sikert érhet el valaki, de eladni nem igen ad el. Lassanlassan keresztül dereng azonban a szellemiség ezen a gép országon, de legalább jó egy pár száz és száz évvel hátrább van mint Európa. A technikai vivmányai óriási tért öltenek itt. Természetesen az eszmék jó része Európai bevándorlótól vagy Európából jönnek. New-York egyes nyilvános muzeumaiban nagyon sok szép régi és uj dolgokat lehet látni. Láttam itt Kongó néger plasztikát, ázsiai és a régi mexiko teljes müvészetét.

Jelenleg bátyámnál csinálok és csináltam kisebb szobrokat melyeket bővebb ismeretségem alkalmával mégis elfogok talán tudni adni. Ugyszintén dolgozom egy pályázaton mely James Buchanan, volt Lincoln előtti elnököt ábrázolja. Szándékom az, hogy pénzhez jussak, és elmehessek Párizsba vagy Berlinbe vagy haza Budapestre. Iszonyu nehéz itt a kezdet és az itteni életet megszokni, mikor az embernek egy eléggé megállapodott nézete, fölfogása és utja van. Sok keserüségen, viszontagságon mentem keresztül, annak dacára, hogy itt bátyám és sógorom van. Amerikát megszokni sohasem tudnám, mégha a nyelv teljes ismeretsége és minden anyagi is megvolna. Technikai embernek, gyári munkásnak és egyéb embernek és a müvészettel örök időkre megalkuvó embernek jó. Én azonban egy magasabb cél elérése végett jöttem át, hogy pénzhez jussak. Egészségem helyreállt és némileg megnyugodtam. Tanulom szorgalmasan az angol nyelvet, mely eléggé nehezemre esik.

Mester rám bizott kérését elfogom intézni. Odahaza bizonyára óriási drágaság lehet és nehéz életviszonyok. Kivánok Mesternek és b. családjának egy kellemes ujévet. Maradok sokszori szivélyes üdvözlettel

Schönbauer

H. Schönbauer Wyomissing Pa
P.o. Box 232. U.S. Amerika

JEGYZETEK

1. PUSKÁS J.: Kivándorló magyarok az Egyesült Államokban 1880–1940. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1982. 18.

2. Beck Ö. Fülöp gazdag irásos hagyatékát a művész leánya, Beck Judit őrzi. Két levelünk is az ő tulajdonában van.

3. Halmi Artur (1866. Budapest – 1939, New York) festő. Budapesten és Bécsben tanult. 1910 óta élt az Egyesült Államokban. Főleg női és gyermek arcképeket festett. – Lenkei Zsigmond: Ez Amerika! (Budapest, 1929) című könyvében (31.) többek között ezeket írja: „Előbb Márk Lajos volt, majd Halmi Arthur lett az amerikai societás legnevesebb és legkapósabb portraitistája, akik köztársasági elnökök feleségeit, a Gouldokat, Vanderbilteket, Schwabok családtagjait festik. Elismert és népszerű festőművészek kint Raskó Aurél, Kóber Leó, Honti Nándor, Linek Lajos, Haáz Miklós és Amerika a magáénak vallja Pogány Villyt, aki a legnagyobb színházak díszlettervezője, a Kandel fivérek stb."

4. Pogány (Vilmos) Willy (Szeged, 1882. aug. 24 – New York, 1956. máj. 7.) Budapesten a Mintarajziskolában tanult, majd Párizsban képezte tovább magát. Londonban könyveket illusztrált. 1914 óta élt New Yorkban. Egyebek között a Metropolitan díszlettervezője volt. Falképeket festett a New York-i népszínházba és a niagarai erőművek előcsarnokába. Nagy díszítőművészeti vállalatot alapított. Szállodatervei is nevezetesek.

5. Bárd Ferenc és Fia, 1893-ban alapított Zeneműkiadó cég.

6. A négykötetes Művészeti Lexikonban (Akadémiai Kiadó, 1966) nem szerepel a neve. Az Éber László és Gombosi György szerkesztette 1935-ös lexikonban azonban még számontartották. Ezt írták róla egyebek között: „Archaikusan stilizáló, masszív formákkal dolgozó, dinamikai hatásokra törekvő szobrász." Magyar nyelven az egyetlen igazán értékelő irás Elek Artur tolláből jelent meg az Ars Una I – 1923–1924-es számában (47–52., képekkel). 1927. február 28. – március 12. között a New York-i New Gallery-ben rendezett, 23 művet bemutató kiállítás kétlapos katalógusában idézetet olvashatunk ebből a cikkből, valamint (dátum nélkül) a Revue et du Beau-ból. A Galerie J. Casper cégnél, Berlinben rendezett kiállítás dátuma ismeretlen, feltehetően azonban az előbbi után került rá sor. A kiállítás meghívója rövid életrajzi összefoglalást közöl és 16 művet sorol fel. 1929-ben adták ki német nyelven Dr. Otto Brattskoven: Henry Schonbauer című könyvecskéjét. Ez a kötet nyolc oldalnyi szöveget és 24 képet tartalmaz. Kiadója J. J. Ottens-Verlag, Berlin-Frohnau. A kötetből egy példány a Magyar Nemzeti Galéria könyvtárában van, benne ez a dedikáció olvasható: „Elek Arthur Urnak Szivélyes Szeretettel Henry Schonbauer New-York City 1930 jun. 12." Ismereteink szerint a legutolsó közlés Schönbauerről a Magyar Album c. kiadvány 62. oldalán olvasható (Szerk. Incze Sándor. American Hungarian Studies Foundation, Elmhurst, Illinois, U.S.A. 1956): „Schönbauer Henrik. Kőszegen (Vas m.) 1900-ban született. 1926 óta Amerikában él, ahol a legfontosabb múzeumokban vannak szobrai."

7. Rippl Rónai József emlékezései – Beck Ö. Fülöp emlékezései, Szépirodalmi Kiadó, 1957. 329.

8. Konta, Alexander Budapesten született 1862. május 11-én. 1887-ben vándorolt ki Amerikába. New Yorkban halt meg 1933. április 27-én. (Az adatok a „Who was who in America 1897–1942" c. 1943-as kiadványban találhatók.) Lenkei Zsigmond i. m. (L. 3. sz. jegyzet) 29.: „Jelenleg a kegyelmi tanács tagja Konta Sándor, aki a legelőkelőbb bírák egyike és mint újságíró kezdte Budapesten pályáját." Kovács Ernő dr.: Utazásom Apponyi Albert gróffal Amerikában (Losoncz, 1911) című könyvének 25–26. oldalán két rövid fejezet található a következő címmel: „Konta Sándor déli ebédje", illetve „Mibe került az ebéd". A szövegből

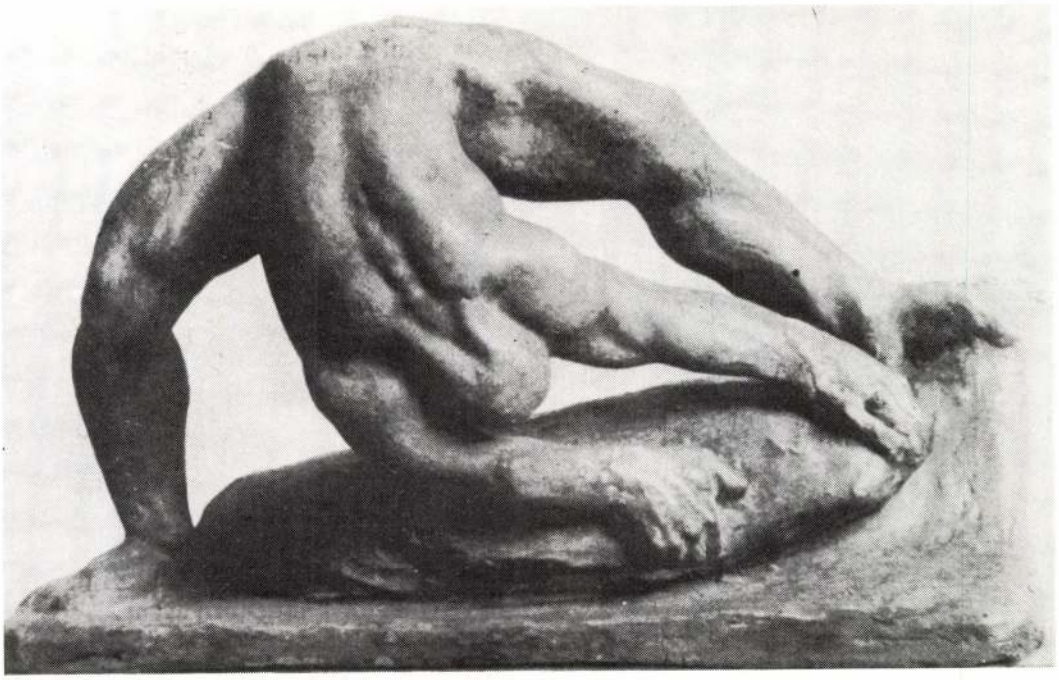

83. Schönbauer Henrik: Kőgörgető (kő), 1919. Ismeretlen helyen

84. Schönbauer Henrik: Pihenő nő (Síremlék terv), é.n. Ismeretlen helyen

85. Schönbauer Henrik: Férfifej (bronz), 1922. Ismeretlen helyen

86. Schönbauer Henrik: Rabszolga (bronz), 1922. Ismeretlen helyen

87. Schönbauer Henrik: Aratómunkás, 1928. Ismeretlen helyen

kiderül, hogy a Manhattan-klub nagytermében rendezett ebédre hetvenen voltak meghíva, s hogy „az ebéd 2150 dollárba, tehát cca 11000 koronába került." Károlyi Mihály levelezése I. 1905–1920. Akadémiai Kiadó (Szerk. Litván György) c. kötetben ugyancsak több hivatkozás és dokumentum található. Idézet a Pesti Napló 1914. ápr. 7-i számából (83. o.): „... Egyesületek zászlókkal, zenével vonultak ki, és a kikötőben a New York-i magyarok várták Károlyit. Délben Konta Sándor, New Yorkban élő kiváló honfitársunk ebédet adott száznál több előkelő amerikai részvételével ..." A 136. számú levelet Károlyi Konta Sándornak írta (Budapest, 1915. szeptember 9.). Részlet a levélből: „... ismételten ki akarom fejezni meleg köszönetemet és hálámat kedves Konta urnak az amerikai körutam előkészitése és egész ottani tartózkodásom alatt kifejtett sok szivessége, meleg támogatása és fáradhatatlan tevékenysége és személyem iránti baráti figyelméért, mik oly nagy mértékben járultak hozzá a magunk elé kitüzött hazafias cél eddigi sikerének eléréséhez, s amik a teljes siker iránti reményünket csakis fokozhatják. ..."

9. Kilényi Gyula (Arad, 1893–1959) szobrász és éremművész. Az Iparművészeti Iskolában tanult. 1906-tól Németországban dolgozott, majd kivándorolt Buenos Aires-be. 1919-től New Yorkban élt.

Zwei Künstlerbriefe aus Amerika: Nándor Honti und Henrik Schönbauer an Fülöp Beck Ö.
(Herausgegeben von Sándor Kontha)

Nach Ende des ersten Weltkrieges suchten wegen der schwierigen wirtschaftlichen und gesellschaftlichen Umstände viele ungarische Künstler bessere Lebens- und Schaffensmöglichkeiten im Ausland, unter anderen in den Vereinigten Staaten. Die beiden hier abgedruckten Briefe wurden im Jahr 1922 ebenfalls aus den USA datiert. Der Maler Nándor Honti (1878-nach 1935) und der Bildhauer Henrik Schönbauer (Henry Schonbauer, 1894–?) richteten je einen Brief an den namhaften ungarischen Bildhauer. Fülöp Beck Ö. in Budapest. Sie berichten über ihre persönlichen Lebensumstände und über das Kunstleben in New York, über die Möglichkeiten des Fortkommens und über künstlerische Bestrebungen. Nach den bekannten Werken und Tatsachen zu urteilen wäre es eine wichtige Aufgabe der Forschung, vor allem das Schaffen Schönbauers in Amerika zu untersuchen un zu veröffentlichen.

1. Feldarbeiter
2. Der Kampf
3. Mutter und Kind
4. Lastträger
5. Ruhender Arbeiter
6. Mädchen mit Früchten
7. Mutterliebe
8. Kameraden
9. Knieende
10. Tänzer
11. Baumbrecher
12. Sitzende
13. Ernte
14. Mäher
15. Rast
16. Schreitender Mann

Galerie J. Casper

Berlin W 10 Lützowufer 5

Ausstellung

HENRY SCHONBAUER

New York

PLASTIK

vom 9. November bis 2. Dezember

Einladung zur Eröffnung am Sonnabend, den 9. Nov., 4 Uhr

Geöffnet 10—2 Sonntag 12—2

HENRY SCHONBAUER

geb. 1894

in Köszeg (Ungarn). Studierte in München, Wien, Budapeſt. Nach dreijährigem Kriegsdienst arbeitete er in Budapest. 1922 Kollektiv-Ausstellung in Belvedere-Salon, Budapest. Einzel-Ausstellungen in Wien und Budapest. Lebt seit 1924 in Nord-Amerika. Dort mehrere Einzel-Ausstellungen und Kollektiv-Ausstellungen in „The New Gallery" New York City.

Schönbauer Henrik
Vas Wejse

A nagy elfeledett

Schönbauer Henrik szobrászművész életműkiállítása Kőszegen

A Kőszegen született Schönbauer Henrik (1894-1973) a magyar szobrászat nagy elfeledett alakja. Helye van egy újra induló XX. századi művészettörténetben. Életműkiállítása április végéig tekinthető meg a Kőszegi Városi Múzeumban.

● **Némethy Mária**

München, Budapest, Amerika

A művész tehetsége hamar felszínre került. Középiskola után Münchenben tanult egészen az első világháborúig. Utátik a 20-as évek avantgárd művészetét. Az itthon készült alkotásai értékesebbnek tűnnek, mint az Amerikában születettek. Persze ez eléggé csalóka dolog, mert az ottaniak csak fotókon láthatók. Mégis úgy érzem, a magyarországi lét megtermékenyítőbb, szellemileg izgalmasabb volt számára.

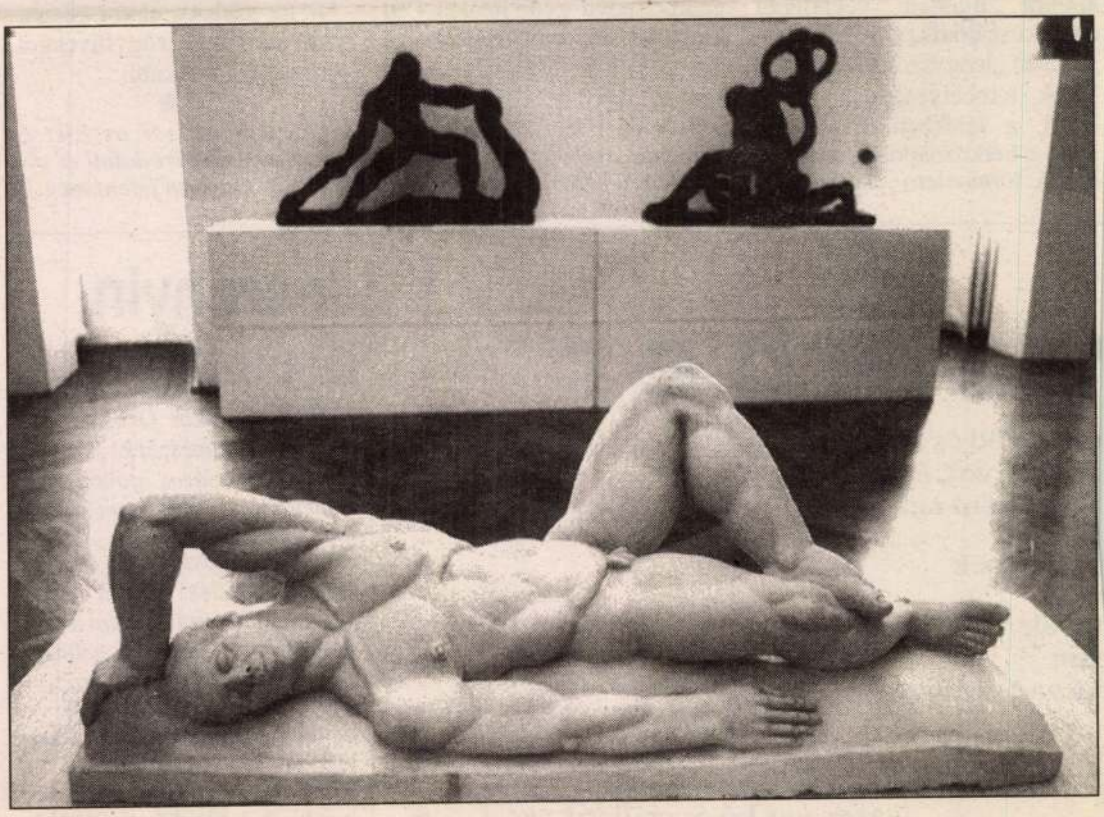

Fotó: Kiss Teodóra

na Budapesten, a Magyar Képzőművészeti Főiskolán folytatta tanulmányait, ahol Stróbl Alajos lett a mestere, de sokkal jobban hatott rá Beck Ö. Fülöp, aki nemcsak mestere, hanem barátja is volt. 1922-23-ban a Belvederében állított ki, nevével megismerkedett a közönség. A nagy siker ellenére egzisztenciális gondjai voltak, ezért 1923-ban felszállt egy Amerikába tartó hajóra. Ott eleinte a megélhetésért küzdött, aztán fokozatosan visszaküzdötte magát a kiállítótermek világába. 1927-ben állított ki a New York-i New Galleryben, majd 1929-ben Németországban, a berlini Casper Galériában. Ez a kiállítás szenzáció volt, egyes kritikusok „a világ legnagyobb élő szobrászának" nevezték Schönbauer Henriket.

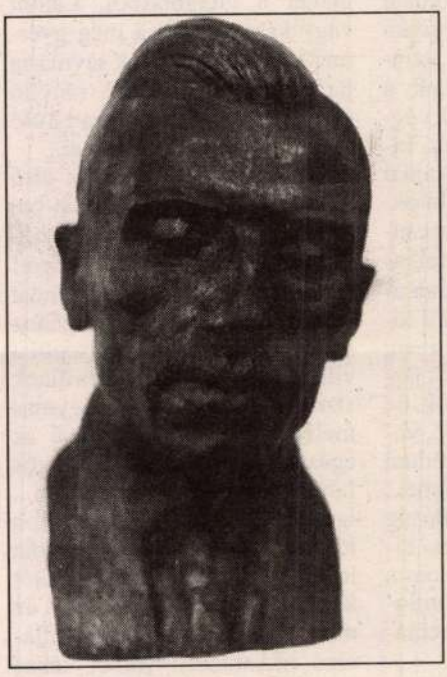

Rumi Rajki „rokona"

— Szakmailag milyen művésznek tartja Schönbauer Henriket? — kérdeztük *Kiss Sándor* szobrászművésztől, aki megnyitotta a kőszegi kiállítást.

— Egy nagyon felkészült, tehetséges ember, jó szobrász volt. Művei teljesen felelevenítik a 20-as évek avantgárd művészetét. Az itthon készült alkotásai értékesebbnek tűnnek, mint az Amerikában születettek. Persze ez eléggé csalóka dolog, mert az ottaniak csak fotókon láthatók. Mégis úgy érzem, a magyarországi lét megtermékenyítőbb, szellemileg izgalmasabb volt számára.

— Néhány műve nagyon emlékeztet az ugyancsak Vas megyei születésű Rumi Rajki Istvánra.

— Ez természetes, hiszen Pátzay Pállal ők hárman egymás mellett éltek Budapesten, műtermeik szomszédosak voltak, nyilván egy szellemi körhöz tartoztak.

— Eddig úgy tartották, hogy megyénk legjelentősebb szobrásza Rumi Rajki István. Schönbauer Henrik felfedezése megrendítette ezt az elsőséget?

— Rumi Rajkinak több lehetősége volt, mint Schönbauernek. Rumi Rajki megalkotta a magyar szobrászat szerintem legszebb darabját, Szent Márton szobrát. Mégis azt gondolom, ilyen szinten, mint amilyenen ők állnak, már nem szükséges az összehasonlítgatás.

Hamvait szétszórták

Gálig Zoltán művészettörténész tanulmányt írt Schönbauer Henrikről.

— Hogyan bukkant Schönbauer Henrikre?

— Pályám elején próbáltam összegyűjteni a Vas megyei művészeket, és egy régi lexikonban találkoztam a nevével. A későbbi kézikönyvek egyike sem említi már. Ott olvastam, hogy kőszegi születésű, de ennél tovább nem jutottam, megakadtam. Aztán egy másik kiállítás kapcsán anyagot válogattam a kőszegi múzeum raktárában, ott láttam meg a műveit, amelyeket a múzeum is szeretett volna már bemutatni a közönségnek. 1987-ben egy vezető műkritikusunk még arról írt, hogy Scönbauernek csak egy művéről tudnak. Ehhez képest eléggé gazdag életmű látható most Kőszegen, a múzeum birtokában van száznál több tanulmányrajza is. Az ´50-es, ´60-as években a családtól vásárolta meg az állam ezt a hagyatékot.

— A művész amerikai működéséről nem sokat tudunk.

— Valóban nem. Vannak kiállítási katalógusok, ezekből az kitűnik, hogy jó nevű szobrászokkal, jó helyeken állított ki, s míg az itteni hagyatéka gipszből való, Amerikában nemes anyagokkal, fával, márvánnyal dolgozhatott. Azt is tudjuk róla, hogy élete nagyobbik részében magányosan, kizárólag a művészetnek élt. Szeretett volna hazaköltözni, de az amerikai nyugdíját itthon nem kapta volna meg. Öregek otthonában hunyt el, a hamvait szétszórták.

— Hol jelöli ki helyét a magyar szobrászatban?

— Az első 10-15 művész között van a helye. Ezt alátámasztja, hogy budapesti kiállításán olyan neves műkritikusok, mint Elek Artúr és Hevesy Iván, a szobrászatunk élvonalába sorolták. A Nyolcak és az aktivisták szellemi örökösének tekinthető ekkor, de szobraiból olyan életerő, feszültség árad, amely inkább nagy egyéniségre, mint egy irányzat, áramlat tagjára hívja fel a figyelmet. Nagyszerű művész.

yteák és pisztolyok

és előadásmód egyfelől, másfelől pedig szinte észrevétlen maradó modern szerkesztés; disszonancia és minden sorban érezhető harmóniaigény különös, finoman rezdülő feszültsége teszi eredetien izgalmassá a Gion-története(ke)t.

A bibliai *Izsakhár* küzdelmét példázatos regényeposszá formálni igyekvő író hőst — *M. Holló János*t — evilági botladozása, esendősége, a naivsággal határos hite a jóságban s más efféle emberi lomokban teszi mítoszi figurává. Hiszen az egyre elviselhetetlenebb háborús körülmények között, amikor minden végtelenül összekuszálódik, s minden tragikusan „leegyszerűsödik", világok terebélyesednek amott belül, a lélekben. A nyugalmat, a hétköznapokat szétrobbantó történelem döreje sem képes minden hangot túlharsogni, minden tekintetet elvakítani.

Az Izsakhár az abszurdítással, az erőszakkal való szembeszállás regénye: ezért mítoszian-ismétlően sodró erejű a szerkesztés, ezért az eposzian különös, vagy szépséges, vagy nem evilági figurák — ezért lesz Kovács Ervinből Szivárvány Ervin —, ezért az állandó jelzők, s maga a történet, a remény. Az emberi lét lényeges összefüggései ugyanis természetesek és egyszerűek. Háború idején például „A Szív Békéje", „A Lélek Nyugalma" nevű gyógyteákat kell árusítani az embereknek „a Nagy Fehér Madár receptje szerint", sőt lőtt sebre való kenőcsöt és félelmet távol tartó főzeteket. Így majd újra béke költözik a szívekbe, nyugalom a lelkekbe: vagyis az emberiség gyógyítható.

Gion Nándor realista író: lírával átszőtt szövegei azonban úgy emelkednek el a brutális fizikai valóságtól, hogy — immár az időtlenségben — észrevesszük az évődő humort és öniróniát is, s magunk is egyre inkább véljük: minden keserűségünk mögé odalopódzhat a gioni groteszk kedvesség és a *Virágos Katona*, a *Rózsaméz* hőseinek kijelentő mondatos, egyszerű mondatos hite abban, hogy ha a világot megváltani nem is lehet, de megélni érdemes — még ma is.

S ha szabad, akkor pisztolyok nélkül, gyógyfüvekkel, gyógyteákkal inkább.

❁

(Az írás először az Élet és Irodalom című irodalmi és politikai hetilapban jelent meg.)

vember

ıava: köd és szomorúság
ért vagyok én is szomorú
ı a szívem nehéz
lékezés
ı zizegnek
ben
tavak
eánt
darvadozzanak

lusta vagyok
szomorú vagyok
lehetetlen vagyok
vaj és vas kő és csillag
por és esély vagyok
sekély vagyok
rossz vagyok bűnös vagyok
árva vagyok szerelmes vagyok
roppant nagy ököl
és roppant nagy ökör vagyok
bánatos zúzmarás rozsdásbarna
vagyok
AGYOK
g vagyok
ó ergo sum
l
rit

Jeszenyin, orosz ősz

Ha ősz, akkor Oroszország. Sehol sem olyan szürke és végtelen az ősz a sáros utakon, mint ott, és mégis: sehol sem ragyog úgy, mint arrafelé.

Az orosz ősz maga a lassú megsemmisülés. Nincs annál egyszerűbb, mint haladni a piszkosszürke ködben, és belenyugodni, hogy az út nem vezet sehova — hiába ígérte valaki, valamikor, hogy csak ide a szomszédba megyünk. Miért is akarnánk odaérni; és hová? Amikor tulajdonképpen jó beleveszni a semmibe, behunyni a szemünket, hogy ne lássuk a sárga fényben ázó útmenti fákat — hát, persze, ez az arany ősz , így mondják oroszul. A szelíd Szergej Jeszenyin szőke haja is ilyen lehetett. Amíg mosolygott, amíg tűnődött, amíg halkan, csak úgy, énekelt, miközben valahova a távolba nézett, olyan messzeségbe, ahova más el nem láthatott.

... és akkor nincs már arany, a sáros út sincs sehol. Lehet, hogy egyszer mégis odaérünk?

tól keserű a szájíz, a püffedt szemhéj mögött keskeny, homályos szemrés, az ing a mellen félregombolva... Felkecmeregnek az üres villamoskocsiba. A hajnali űzöttek sosem ülnek le, a műbőr kapaszkodón imbolyognak fagyos űrben a súlytalan súlyosság állapotában a földi és kozmikus létezés átmenetiségében...

Hány éve is(?) a sűrű ködtel behabart hajnal. Még nem hallatszott az első villamos ingerült sikkantása. Fél perc is eltelik, amíg lent az utcán kiveszem a lány alakját. Araszol, vonszolódik a síneken, mint egy hernyó vagy inkább a halálos sebesült, akit nem a tudata, csak biológiai ösztöne hajt előre. Öntudatlanul csápol, gyötrelmesen küszködik az elbírhatatlan muszáj és kibírhatatlan nemlehet távján... És közben nyüszít, üvölt, jajong... S a hangok gejzíre felspriccel az ablakomra, majd lecsurog az üvegen és beissza a köd. Csönd lesz. A lány sem mozdul... Hány éve is(?) áll ott a lány... Vagy inkább összekuporodik, mint árvagyerek, aki mögött örökre bezárult az otthon ajtaja, és még nem tud elszakadni a küszöbtől és saját lábnyomától... Behunyt szemmel látom a jobb kezében a kopott táskát, benne a kis kerek tükör, a puha műanyag fésű hajszálakkal: se személyi, se kulcs, se pénz... Most lassan felküzdi magát a görnyedésből, s a táska a karja nyúlványává válik, szinte söpri a földet, akár ősünk, a majomember jobb mellső végtagja... Kitárom az ablakot, kihajolok. A csípős ködhajnal vékony hálóingem alá bújik, megborzongok, gyorsan becsukom... most, most rögtön felkapom a kabátom, lefutok az utcára, megfogom a tehetetlenül lógázó kezet, elhúzom onnan, ahol nyálkás nyomot hagy a járdán a kín... Mozdulni akarok, de akár kövek húznának lefele, valami sűrű iszapba: ernyedten süllyedek a tehetetlenségbe... Már azt sem tudom, mi valóság és mi a képzelet. Becsukom, kinyitom a szemem, megrázom a fejem, ököllel verem a homlokom: lidérces álom, hallucináció csupán?

De nem! A tulsó járda hirdetőoszlopa tövében rongycsomó hever: a lány... Hogy juthatott odáig? Jaj Istenem! Mért nincs mit tenni, amikor tenni muszáj?... És ekkor a kis mellékutcából kifordul egy férfialak: kimért, fenyegető csusszanós léptek, nyitott kabátszárny, a kezek zsebben és halad az oszlop felé. Szemem előtt összefolynak a körvonalak: alaktalan tömeg, árnyéka nagy, sötét tócsa... A lány az oszlop tövében — most világosan látom — felerőlködi magát a guggolásból. Látom vagy képzelem(?) a még gyermeki arcon a könnyek savmarta járatait, a közeledőre rányíló nagy szemet, az oválisra táruló szájat a befulladt kiáltással...

Ebben a minutában az első villamos józan brutalitással belecsikorog, belezakatok a novemberi hajnalba... Na végre! Deus ex machina! A férfi most felemeli, karon fogja, magához szorítja a lányt, aztán felsegíti a villamosra. Felszállnak és ülnek szorosan, enyhülten egymás melegében. Ilyen egyszerű az egész! Csak az én kalózlobogós fantáziám játszott ismét velem... Igen, a villamos kicsit tovább időzik a megállóban,... aztán lassan kihúz: és üres mind a két kocsi, üres a megálló és üres az utca... Hallom a távolodó villamos rikkantását: városi kakas kukorékolja elő a ködből az ünnepet, a reggeli lelkes bérszelet, amely vitorlává dagasztja a bágyadt vörös zászlókat...

Hány éve is(?) volt vagy talán sosem volt az a lány. Kié és minek volt, ha volt? Látta-e rajtam kívül valaki? Talán senki sem vette észre, hogy eltűnt, ahogy azt sem, hogy élt... Egy kísértethajó vörös (fekete vagy akármilyen színű) vitorlákkal a sohapart felé száll a történelemnek csúfolt emberi sorsok végtelenbe vesző óceánján...

Schönbauer Henrik

Brattskoven, Otto:

Henry Schönbauer.
8-r. 24 kép; 8 l. Berlin, é. n.

Gent (?.02)

Schönbauer Henry
Woodcarver

Henry Schonbauer . Sculpture

1 Saviour
2 The Wood Breaker
3 The Woodchopper
4 Mother and Child
5 Mother Love
6 Combat
7 Snake Killer
8 Standing Men
9 Standing Women
10 Prayer
11 Sleeping Men
12 Sitting Women
13 Sitting Men
14 Worker
15 Resting Women
16 Voluptas
17 Dancer
18 Dancer
19 Fiddle Player
20 Accordion Player
21 Dancing Girl
22 Naughty Boy
23 Woman's Head

Exhibition of Sculpture

BY

HENRY SCHONBAUER

The New Gallery

600 MADISON AVENUE · NEW YORK

February 28 through March 12

1927

After a long period of sterility in the world of plastic art, a great talent appeared among us, Henrik Schonbauer. The exhibition of his works in *The Belvedere Salon* was an overwhelming event. We were praying and waiting for such a talent . . . Mightily, definitely stand his figures like the body of a rock. The integrity of his forms stand undisturbed against the network of the lines . . . His incomparable figures, are, each, a Farnese Hercules, in their strength and mighty motion. His Sysiphus, and his Stone-roller have reached an unbelievable height of intensity of motion . . . He possesses the genius of embodying the monumental quality of his fantasy with power into monumental forms.

Ars Una, BUDAPEST

From the aesthetic and technical point of view this sculptor's method is entirely independent and intuitive. Escaping the influences and tendencies of any school, it is distinguished by its absolute liberty from imitation, and by his seeking to realize a new style entirely in harmony with a spiritual perception of line and of form. This method is based on an intuitive and experimental interpretation of life and of beauty. It bears the impression of a singular accent of force, of power, and of will... The works of Henry Schonbauer may please or may not please; but incontestably they show, in rare degree, dramatic sense... They are the direct emanation of a temperament of great richness that gives itself forth in superb outpourings.

Revue du Vrai et du Beau, PARIS

Schönberger Artur grafikus M.D.K.

1838 — ?

Pesten mük.

litográfiái felsorolva

Gerszi, A magy. körajz. 1960 200

M. D. K.

Schönbauer Mihály, nov.

Rajzok a kollegium kertjéről.

1799-ből.

Pesti piaristák korából.

Mojzer Miklós: Architectura civilis.

Művészt. 1957. VI. é. f. 2-3. sz.

116. l.

Schönbauer Móric

Nobrán

l.

Grőrikiáll 1919-1929

47 l.

M. D. K.

Schönbauer Mihály.
Nov. Kecskemét.
Kúria rajza.
Bájos manzardtetős, ... tengelyes copf kúria homlokzati és alaprajza.
Pesti piarista levéltár.
Mojzer Miklós: Architectura civilis.
Művért. 1957. VI. é. f. 2–3. sz.
117. l.

M. D. K.

Schönbauer Mihály,
Nov. Kecskemét.
Palotaberv rajza.
Emeletes, manzardtetős, túl-
gazdag copfdísszel.
Pesti piarista levéltár.
Mojzer Miklós: Architectura civilis.
Művért. 1957. VI. é. f. 2-3. sz.
117. l.

A nyelve magyar. Vallása református. Viseletét még nem tudta meg a városi divat. Asszonya-lánya térdig érő, bő, haitásokba vasalt hófehér

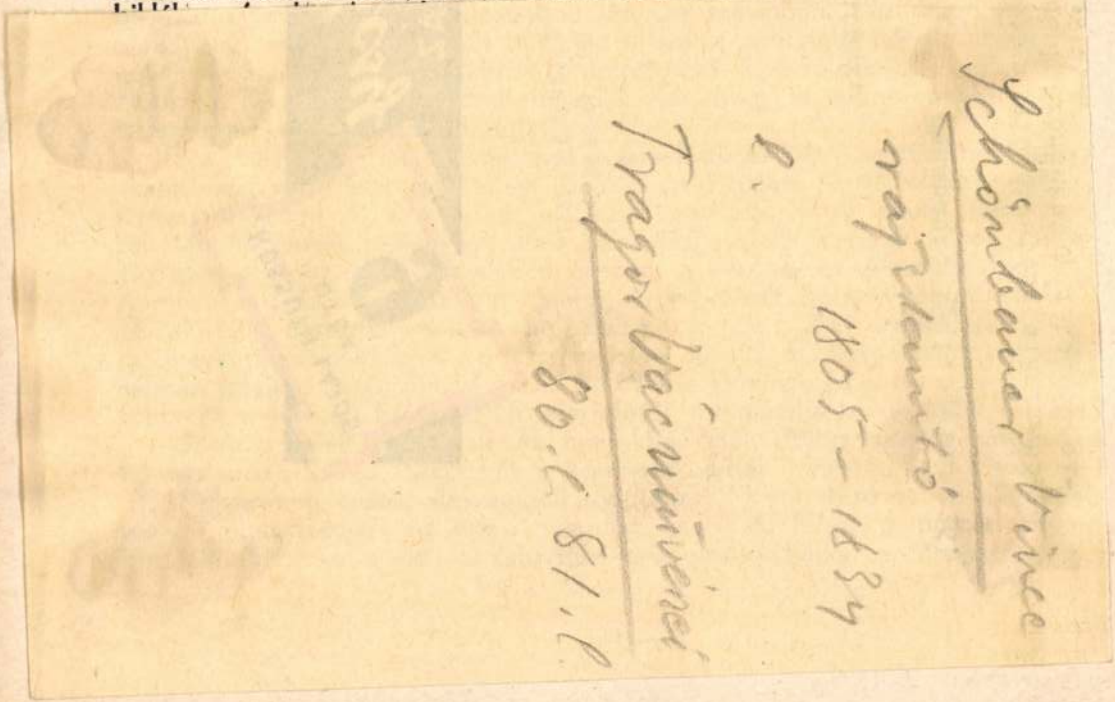

farkas s nyitott koronán szárnyait lebegtető emberfejű sasos címerével, továbbá a külső erődítések egy része és a hatalmas sarokbástyák, melyek egyik-másikát alapjából kellett ujraépíteni.

A mohácsi vérfürdő után, mozgalmassá kezdett lenni a vár élete. Gazdája, V. Perényi Péter koronaőr, utóbb erdélyi vajda, úgylátszik nem érezte magát biztonságban Siklóson, ezért 1527-ben fészket cserélt, amennyiben a köpönyegfordítás árán I. Ferdinándtól nyert új birtokára, Sárospatakra költözött.

Buda török kézre jutása után, Siklós napjai is meg lettek számlálva. Minden pillanatban bekövetkezhetett a vég. A török egyre sűrűbben rajzotta körül s addig-addig próbálgatta, míg végre 1543-ben el is foglalta, hogy mint legtöbb várunkat, másfélszázadig tartsa birtokában.

Az ozmán hatalom megdőltével Siklós gróf Caprara Eneás császári tábornoké lett, ki a legutóbbi ostromoktól erősen megrongált várfalak jelentékeny részét lebontatta és 1689-ben kezdte építtetni a ma is fennálló kastélyt, melyet azonban 1701-ben bekövetkezett halála miatt csak az új birtokos: Batthyány Ádám, illetőleg ennek fia, Lajos herceg fejeztetett be. Ezzel új élet szállt a falak közé. A harcok nyomai eltűntek. A vár körüli síkot ellepő sírok halmai lassankint elkoptak. Benőtte sebeit a föld. Csak emléke maradt a multnak. Épp úgy, mint a kuruc-labanc-világnak, melyben falai körül olykor-olykor még fölhangzott a harci zaj, hogy aztán végleg elnémuljon.

Schönbauer Mihály

iparművész

l. Vallóházi

115. l.

Schönbeck Mihály

Művészet 1912, 182

Felirat 1776-ból való fali Karos
gyertyatartón V. 160.

BUCHHANDLUNG UND ANTIQUARIAT
FISCHER SÁNDOR
KÖNYVKERESKEDÉSE ÉS ANTIKVÁRIUMA
BUDAPEST
V., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 58. SZ.

TELEFON: 12-01-05.

Műemlékek Orsz. Bizottsága

H.

IV. Hőgy. Endre

Schönbeck Mihály
festő Esztergom

Paprika Jenő tiszteletére
Esztergomban

Búcsúlakomát holnap (husvéthetfőn) Schönbeck Mihály ad tiszteletére, ki maga is dilettans festő. –

Fővárosi Lapok
1875. 313 l.
(I. félév.)

Kulpa tolyo TV. 94

II. 3177. Schönbeck Mihály, 31 éves, kath., szül. Esztergomban, Magyarországon, atyja pékmester, antik osztály, 1875 okt. 11.

Som 182. l.

Schönbeck Mihály, festő; szül. 1844-ben Esztergomban, hol atyja pékmester volt.

1875-ben a münchemi képzőművészeti akadémián tanult.

Somogyi Miklós: Magyarok a münchemi képzőművészeti akadémián. Művészet. 1912. 182. l.

THOMAS SCHÖNBECK, órásmester

A táblázatban nem szereplő metsrek adatai:
Thomas Schönbech órásnak/9,sz.Pajzs tulajdon
sa/,legénye volt Adamus Geizelbracht,aki nem
szerepel a táblázatban. 37.old

T.KNOTIK MÁRTA: XVIII.-XIX.századi fémtárgyak és
mesteremberek 19.old

A MÓRA FERENC Múzeum Évkönyve, 1972/73. I.
Szeged, 1974

SCHÖNBECK

THOMAS SCHONBECK, órasmester

9.sz.FAJZS.-1804-ben betegeskedni kezd.1805-ben Geizel brecht Adam a legenye.Ekkor a bejegyzések már mint pol gárt említik,de neve nem szerepel az aranykönyvben.Scho beck nevével még 1812-ben találkozunk.1814.aug.2-én hal halt meg 47 éves korában.Özvegye Schuster Katalin.
29.old.

T.KNOTIK MÁRTA: XVIII.-XIX.századi fémtárgyak és mestereemberek 19.old

A MÓRA FERENC Múzeum évkönyve, 1972/73. I.
Szeged. 6974

Sz. István király, König. 1830-as évekből.
mellk. – (Schönberg, Wien tudása)
22 x 26 cm.

Kim S. (32.) 299.

Schönberg

Schönberg

Gróf Széchenyi István
arczépe.
Emlitve
Zichy Szech
II. 298. l.

Egész alak, állva
zében parancsnoki bot van
markolatát fogja. Prémkalp
jusza, szemöldöke s szeme
atillája s szűk nadrágja p
kék. A derekát szorító öv a
ékkövés paszománt. A koc
függöny lóg s balra a sz
lyon túl város köti le fig
olvashato.

Olajfestés, vászonra
Lanfranconi E.

Schönberg magyar?

Huszár élet. (magyar tárgyú kép)
Vas. Ujs. 1881 615 l A kép rajzolója
" egy ugyes, külföldi festő, és magyar is tobb
évig volt magyar huszár.
(Szöveggel) 1881. 621. l

Schönberg

l.

LykaMagyműI800-50

210-11. l.

Schönberg

l.

Lykanemzromantika

40, 121. l.

Noviräten-Gallerie.

Wien. In der Nacht vom 26. August starb der als Capellmeister und Compositeur gleich rühmlich bekannte Ignaz Ritter von Seyfried, an Ueberseßung des Gichtstoffes auf den Unterleib, in einem Alter von 66 Jahren.

Bordeaux. Dlle. Rachel sollte am 13. August, dem Tag nach den ersten Unruhen im Theater zu Bordeaux, dort auftreten: sie erklärte aber, vor einem unruhigen Publicum nicht spielen zu wollen. Hierauf begab sich eine Anzahl junger Leute zu ihr, und versprach in Namen Aller, daß die Vorstellung nicht gestört werden solle. Dlle. Rachel trat nun auf, und machte eine Einnahme von 10,000 Frcs.

Paris. Der Constitutionnel führt Klage über das Monopol, welches die Fleischer in Paris ausüben. Es sind ihrer 500; jeder kauft sein Patent oder Privilegium einem Vorgänger ab, und zahlt dafür 20- bis 30.000 Frs., die in den ersten 5 Jahren schon wieder eingebracht werden. Durch diesen Mißbrauch werde die Pariser Bevölkerung jährlich bei dem einzigen Artikel Fleisch mit mindestens 2 Mill. Frs. willkürlich zu hoch besteuert.

— Die durch die Prozesse der Mme. Laffarge neuerdings bekannt gewordene Stadt Tulle ist die Mutter der Tulle-Fabrication, indeß nicht mehr der Hauptort derselben, indem gegenwärtig in Calais und dessen Umgegend das meiste Zeug dieses Namens verfertigt wird. Calais zählt gegenwärtig 782 Tullewebestühle mit 5630 Arbeitern, die jährlich für 2½ Mill. Frs. Baumwollengarn verarbeiten.

Omnibus für Theater.

Huber oder Kreibig?

Das ist jetzt die Parole bei dem Hermanstädter Theater-Publicum. Der Satellit enthält einen launigten Artikel in Bezug auf dies Thema, und schließt mit den ungalanten Worten: Ich aber bete zu Gott, daß doch endlich diese fürchterliche Theaterhetze ein Ende nehmen möge; denn man kann ja jetzt in Hermannstadt keinen Schritt über die Straße oder in ein Haus machen, ohne mit einem Theatergelegenheitsdolch mörderisch angefallen zu werden. Was müßte ein verständiger Fremder denken, der in unsere Mitte tritt, und unsern Affect sieht, mit dem wir nun immerfort, zu jeder Zeit und überall, um der Komödie und der Komödianten-Umtriebe willen, so schonungslos über eine Stadtbehörde räsonniren und aus solchem Treiben eine Wichtigkeit machen, als gelte es, ich weiß nicht was in der Welt. — Und dabei die lieben Frau Muhmen! (ihre Schaar ist groß), sie haben nun einmal hier ein gefundenes Fressen. Dies ist eine Angelegenheit, wo sie auch mitsprechen dürfen. Und ob sie sie benützen?! Unsere Theatertratschereien sind ein Capitel, das fürwahr zur Beförderung der Frauenemancipation ermuthigen könnte. Da wird schon eine saubere Geschichte daraus, wenn einmal Frauen, liebende, hassende, schöne, häßliche, alte, junge, zarte und nicht zarte, Salon- oder Hausfrauen in Etwas Einfluß nehmen können. Da müssen wir Männer es erst recht erfahren, wie wir Alle an der Nase geführt werden.

Gefährlich ist's, den Leu zu wecken,
Verderblich ist des Tigers Zahn;
Jedoch der schrecklichste der Schrecken,
Das ist das Weib in seinem Wahn.

Omnibus für Musik.

Concerte in Rußland.

Herr Truhn erzählt in seinen musikalischen Reiseblättern, daß es in Rußland sehr schwer hält, Concerte zu geben. „Es bedarf dazu einer besonderen Erlaubniß des General-Gouverneurs, der das Concert, wenn er es nicht haben will, verbieten kann. Dann darf es nicht während der Theaterzeit Statt finden, und es besteht für fremde Concertgeber die Abgabe von 10 Procent an die Armenkasse, also von 1000 Thaler 100 Thlr. Dieser Gebrauch, dem auch gastirende Schauspieler und Sänger, Kunstreiter, Seiltänzer und Taschenspieler unterworfen sind, besteht noch nicht lange, und man hat die Einführung desselben einer bekannten, ausgezeichneten Schauspielerin (Hagn) und einem berühmten, vor Kurzem noch in Petersburg engagirten deutschen Tenoristen (Breiting) zu danken. Diese gaben im Verhältniß zu ihren Einnahmen ein solches Lumpengeld, daß die Direction der Armenkasse in Riga die schamlos spärliche Gabe zurückwies, und darauf die Erlaubniß der Regierung für jenes Gesetz nachsuchte. In Warschau existirt dasselbe in bequemerer Form, das Publicum muß nämlich auf jedes Theater- oder Concert, der Preis sei, welcher er wolle, ein Aufgeld von 20 polnischen Groschen (etwa 2 g. Gr.) zahlen, welches Geld an die Armen- oder Findelhauskasse abgeliefert wird. Außerdem hat der Concertgeber daran noch einen Theil der Einnahme, ich glaube ⅙ oder ⅕ derselben an das Nationaltheater abzugeben.

Kleine Stadtpost.

Pesth. (Theatralisches.) Dem Vernehmen nach kömmt nächstens auf der hiesigen deutschen Bühne, von dem hierlebenden vaterländischen Dichter, Herrn J von Raics, ein neues Stück, unter dem Titel: „Rettung und Lohn" Lebensbild in 4 Acten, zur Aufführung. — Die warme Theilnahme, welche der erste theatralische Versuch des talentirten Verfassers, für Direction und Dichter zur Folge hatte, läßt mit Gewißheit voraussehen, daß dieses neue Produkt ein eben so glückliches Resultat herbeiführen wird. E.

— Die italienischen Opernvorstellungen der Dilettanten-Gesellschaft werden fortwährend zahlreich besucht Samstag kam die „Norma," Montag der „Liebestrank" bei stets vollen Häusern und ungeheuerstem Applause zur Aufführung. Morgen wird unsre Schwesterstadt Ofen dieses Vergnügens theilhaftig werden, es wird nämlich im Stadttheater daselbst der „Liebestrank" zu wohlthätigen Zwecken gegeben werden. Die Preise der Plätze sin natürlich erhöht, was aber der zu erzielenden Frequenz hoffentlich keinen Eintrag machen wird —

— Die Dilettanten-Vorstellungen gewähren unserm Opernpersonale hinlängliche Zeit zum Einstudiren der überall mit entschiedenem Beifalle gegebenen Tondichtung Donizetti's „die Märtyrer." Man sieht der Aufführung der Oper, die diesem Samstag zur Benefice des Herrn Grill stattfinden soll, mit Ungeduld entgegen.

Wiener Börsen-Course.

23. August 1841. Conv. Mze.

Metaliques	à 5%	106 3/16
dem	à 4%	97 1/4
dem	à 3%	—
Darlehen mit Verlos. v. J. 1834		671 1/4
" " " " 1839		270
Bank-Actien das Stück		—
Kaiserliche Dukaten		—

Lotto-Ziehung.

Caschau am 25. August.

64. 27. 15. 8. 12.

Markt-Preise der Körnerfrüchte in Pesth

am 31. Aug Pesther Metzen, Grosch. W.W.

Weizen	178	bis	200
Halbfrucht	136	—	150
Roggen	115	—	125
Gerste	94	—	105
Hafer	66	—	70
Kukurutz	115	—	125

Früchten-Preise

Der Preßburger Metzen W. W. Groschen

	Wieselburg den 25 Aug. best.	mit.	ger	Comorn den 28. Aug. best.	mit.	ger.
Weizen	148	125	110	100	105	100
Halbfrucht	86	83	80	95	80	--
Korn	77	74	72	73	66	—
Gerste	64	60	56	60	52	—
Hafer	54	45	40	45	42	—
Kukurutz	84	80	72	67	62	—
Hirse	—	—	—	95		—

Bühnen-Repertoir.

Pesth, deutsches Theater.

1. September. Guido und Ginevra.

Sommertheater.

1. —

Ofner Arena.

1. — Hedwig.

Wasserstand der Donau

(in der Brunnmaschine zu Ofen)

am 31. Aug. Früh 8 Uhr 7′ 10″ 9‴ ober 0

Meteorologische Beobachtungen an der Ofner königl. Sternwarte vom 30 August.	Zeit der Beobachtung	Barometer auf 0° Reaumur reducirt Pariser Maaß	Wiener Maaß	Thermometer Reaumur.	Wind.	Witterung.
	9 Uhr Morgens.	27, Zoll 530	28 Zoll 3	+ 17. 0	NO. Sanft.	Wolken.
	3 Uhr Nachmittags	" 477	2 9	+ 22. 2	O. Sanft.	Viel Wolken.
	9 Uhr Abends.	" 458	2 7	+ 17. 9	N. Schwach.	Viel Wolken.

Aemtliche Anzeigen.

(70) (3)

Concurs

der Gläubiger des Andreas Schwaiger

in Preßburg den 30. October 1841.

29287. 1841. Von Seite des Gerichtes der k. Freistadt Preßburg wird gegen den dasigen falliten Bürger und Buchhändler Andreas Schwaiger der Concurs auf den 30. October 1841 eröffnet, und zu dessen Litis-Curator Stephan Kollarik, städt. Obersiscal, ernannt. Welche Anordnung zur gesetzlichen Wahrnehmung der Rechte der Gläubiger allgemein bekannt gemacht wird.

(72) (3)

Concurs

der Gläubiger des Joseph Scheidl und dessen verwit. Mutter Theresia Eberle

in Pesth den 8. October 1841.

29784. 1841. Vom Gerichte der k. Freistadt Pesth wird gegen den hiesigen Bürstenbinder und Pächter eines der städtischen Bräuhäuser, Joseph Scheidl, so wie gegen dessen verwitw. Mutter Theresia Eberle, ehemal. Gattin des Joseph Scheidl, die für ihren Sohn Bürgschaft geleistet hat, der Concurs auf den 8. October 1841 eröffnet. Zum Litis-Curator wurde Daniel Pukolay, beeid. Advocat, ernannt. Alle diejenigen also, die an der Concursmasse unter was immer für einen Rechtstitel Anspruch machen, werden hiemit öffentlich aufgefordert, am bestimmten Tage vor dem Gerichte der Stadt Pesth entweder persönlich oder durch ihren gesetzlich bevollmächtigten Anwalt zu erscheinen, und ihre, mit den nöthigen Beweisen versehenen Forderungen spätestens binnen drei Tagen, vom Tage der Concursfrist an gerechnet, in zwei Exemplaren, einzureichen, da später eingereichte Forderungen vom Concurs-Proceß ausgeschlossen werden. Diejenigen, die nicht persönlich erscheinen können, werden zugleich aufmerksam gemacht, ihren Anwalt zur Ernennung des Ausschußes am Tage des Concurses mit der nöthigen Vollmacht zu versehen.

(71) (3)

Concurs

der Gläubiger des weil. Jacob Korb und seiner Gattin Elisabeth

in Ofen am 16. September 1841.

20751. 1841. Von Seite des Gerichtes der k. Freistadt Ofen wird allgemein bekannt gemacht, daß, nachdem sich in dem Vermögen des verstorbenen hiesigen Fleischers Jakob Korb und seiner Gattin Elisabeth, dermaligen Gattin des Ferdinand Korb, ein Deficit erweist, so wird gegen denselben ein Concurs auf den 16. September 1841 gerichtlich angeordnet. Zum Litis-Curator wurde David Davidovits, zum Masse-Curator Johann Durst ernannt. Demnach werden alle diejenigen, die an der Concursmass irgend eine Forderung machen, aufgefordert, am bestimmten Tage Alles das zu bewerkstelligen, was das Gesetz anordnet.

Ankunft Abfahrt

der Dampfboote in Pesth.

Ankunft von **Wien** Abends den 2., 4., 6., 8., 10. Sept.
Abfahrt nach **Wien** Früh 6 Uhr dto. dto.
Ankunft von **Orsova** Vormittag den 6., 11., 17., 24., Sept.
Abfahrt nach **Orsova** Früh 4½ Uhr den 2., 8., 15., 21. Sept.

Außerdem fährt das Dampfboot „Árpád" und der Remorqueur „Samson" abwechselnd jeden Mittwoch und Sonntag nach Wien, und kommen jeden Sonntag und Donnerstag in Pesth an; der Remorqueur „Erős" jede zweite Woche nach Semlin und Drenkowa.

Gänzlicher Ausverkauf von Schnitt- und Modewaaren.

Den 6. September 1841 werden in Ofen, Festung, Dreifaltigkeitsplatz, in der Handlung zum Brief verschiedene Kleiderstoffe, als Mousseline de laine, Bast, Croise, Seiden Merinos, Leinwanden, gedruckte Percails, Zwirn, Tücheln, Gillée- und Hosenstoffe, Futter-Cattune, Croise, Piqué und Futter-Barchet, wegen Auflösung des Geschäftes, in großer Auswahl, und zu auffallend billigen Ausverkaufspreisen, licitando gegen gleich baare Bezahlung verkauft. Kauflustige sind in den gewöhnlichen Lizitationsstunden dazu höflichst eingeladen.

Neues Etablissement:

Weißwaaren-Niederlage

von

F. S. Pichler in Pesth,

Waiznergasse, den sieben Churfürsten gegenüber, neben dem großen Christoph, empfiehlt sein gut assortirtes Lager von

Weißwaaren

als: alle Gattungen Kleiderstoffe, Percail, Cambridge, Mousseline, Battist-Clair, Battist-Mousseline, echte französische Battiste, Linon, Moll, Organtin, Tirletan, glatte und façonirte Schweizer Mousseline, wie auch

Tull anglais

und derlei Streifen nebst einer bedeutenden Auswahl der feinsten

Moll- und Tull-Stickereien

stets nach dem neuesten Geschmack und Form.
Gestickte broschirte und glatte

Vorhang-Mousseline

in allen Breiten, eingewirkte Borduren und Fransen, Kammertücher, Futter-Catune, Wallis, Gesundheits-Flanelle, alle Sorten Barchent, Piqué-Decken jeder Größe, färbige Linon, Organtin, Tull, Croisee, Mousseline, Cattun.
Eine bedeutende Auswahl des besten

Strickzwirn, echt englischer Maschinen Strick- und Nähzwirn von vorzüglichster Qualität,

Echt schottische, halbschottische und engl. Strickwolle, Schling- und Gitterwolle.

Alle Sorten weißer Zwirn-, Baumwoll- Damen, Herren und Kinder Strümpfe und Socken, durchbrochene Damen-Strümpfe und Männer-Socken, schwarze und melirte Damen- und Kinder-Strümpfe, weiße und schwarze Seiden-Strümpfe glatt und à jour, schafwollene Winter-Leibchen und Hosen für Herren und Damen. Durer Männerleibchen, Hosen und Socken; Zwirn- und Wollbänder, Zwirn-, Woll- und Seiden-Börteln, Zwirn- und Seiden-Schnürriemen, Hemdknöpfe, gewirkte und Gummi Elastique-Hosenträger, Seiden-, Woll-, Schwedische und Glacé-

Handschuhe

nebst vielen ähnlichen Artiteln zu billigst gestellten Preisen

---

So eben sind auf feinem Velin erschienen und in jeder soliden Buchhandlung zu haben:

I. A' Zsidó 's a' Korszellem,
(der Jude und der Zeitgeist) von Moriz Rosenthal.

II. Dávid Király Énekei,
(Psalmen.)

III. A' régi rabbih erkölcs tudománya,
(moralische Grundsätze der alten Rabbiner.)
beide letztere sammt hebräischem Texte und übersetzt von Moriz Rosenthal

---

Von

Szechényi's Kelet népe

werden Exemplare, wenn auch schon gebraucht, zu guten Preisen zu kaufen gesucht von

Gustav Heckenast's Buchhandlung.

Die im Auslande rühmlichst bekannte

reine Cocosnuß-Oel-Soda-Seife

von J. S. Douglas in Hamburg,
gegen Hautausschläge, Flechten,

ist fortwährend und nur in der Niederlage in Pesth bei M. Lueff „zur Minerva" ganz echt, in schneeweißen 6 Wiener Loth wiegenden Stücken zu 30 kr. C. M. das Stück zu haben. Abnehmern in ganzen Dutzenden werden 10 pCt. rabatirt, zum Beweise der Echtheit befindet sich allda eine mit vielen Kosten angefertigte Depotkarte.

Hamburg, im August 1841.

J. S. Douglas,

Neue sehr beliebte und angenehme

Ungarische Melodien für das Piano-Forte bei Joseph Wagner,

am Servitenplatz, im gräflich Teleky'schen Hause:

von Egressy Benj. Hontalan; Magyar Nota Zong			. . . .	20 kr.
„ „ Siralom-Vigalom	„	„	. . . .	15 —
„ „ Komáromi Emlek	„	„	. . . .	15 —
„ „ Keserv; Viszonlátás	„	„	. . . .	20 —
von Dobozy Károly, Erzelgö Nagy Magyar Zong.			. . .	20 —
von Erkel Fer. Marsch aus der Oper Bátori Mária			. . .	15 —

Danksagung und Bekanntmachung.

Indem ich sowohl den hochl. Landesbehörden als einem hohen Adel für die mir durch 13 Jahre allhier zu Theil gewordenen Unterstützungen meinen Dank ausspreche, erbiete ich mich zugleich gegen billige Vorspannsgebühr zu ferneren Diensten sowohl zur Beförderung von Reisenden als zu Versendung auf die Distanz eines Tages. — Dem ferneren Wohlwollen eines hohen Adels, des löbl. Militairs und verehrten Publicums empfiehlt sich der stets dienstwilligste

J G. Notthász,
resignirter Postmeister, wohnhaft zu Pesth, Handgasse, im sogenannten Schmidtunger'schen Hause.

Mehrere Capitalien

sind gegen Pupillar-Sicherheit auf städt Realitäten zu vergeben bei Ludwig Rósa, Agenten in Ofen, Festung Nr. 201.

Weingärten

im Ofner Gebirg (in der Straß, Deutschenthal, Burgerberg) sind sammt hängenden Früchten, oder auch letztere aus freier Hand gegen billige Bedingnisse zu verkaufen durch Ludwig Rósa, Agenten in Ofen.

Für Erziehungsanstalten Bücher-Lizitation.

Montag, den 6. September d. J. werden in Ofen, Festung, Schulplatz, im Hause zum rothen Igel, nebst verschiedenen Zimmer- und Küchen-Einrichtungen, eine Sammlung von 300 Bänden der besten wissenschaftlichen Werke, größtentheils für Erziehungs-Anstalten geeignet, den Meistbietenden gegen gleich baare Bezahlung hintangegeben.

Echte

Makintosh Herrenröcke

zu 24 bis 28 fl. C. M. sind in großer Auswahl nur über den gegenwärtigen Markt zu haben bei

Ig. Weidenhoffer,
zur Königin von Ungarn Maria Anna

Haus-Lizitation.

Den 7. September l. J. wird im städt. Grundbuchamte das in Pesth, innern Stadt, Leopoldgasse sub Nro 199 gelegene Papaffy'sche Haus, bestehend im 1 Stock aus 12 Zimmern, 2 Küchen; zu ebener Erde aus 6 Zimmer, 2 Küchen sammt Zugehör, Stallungen auf mehrere Pferde, Wagenremise und einem großen Hof, auf Verlangen des Eigenthümers licitando veräußert. Die näheren Bedingnisse können bei dem Eigenthümer eingesehen, und der Kauf im Falle einer Uebereinkunft auch vor dem Lizitations-Termin abgeschlossen werden.

Apathiner Hanf,

gegen 250 Ctnr 1839er Fechsung, bester Qualität, ist im Ganzen oder auch theilweise billigst zu verkaufen in der Eisenhandlung „zum goldenen Striegel" Ketskemeter Gasse in Pesth.

Clavier-Verkauf.

In der Götter-Gasse im Farkas'schen Hause, 2ten Stock Nro 9, sind mehrere neue gute Fortepianos zu verkaufen, oder in solide Häuser zu verleihen.

Es sind eilf Viertel der bestgepflegten, und in der schönsten Lage befindlichen

Weingärten im Csömörer Neugebirge

im Ganzen oder zu 5 und 6 Viertel, mit oder ohne die diesjährige Fechsung billig zu verkaufen; das Nähere in der Expedition dieses Blattes.

Zu verkaufen

sind im Ganzen oder Theilweise, in der schönsten Gegend des Stadtwäldchens 3600 Quadr Klafter Grund, welcher 3 Gassen-Fronten bilden, wovon 2400 Klftr. noch als Weingarten bestehen; Näheres hierüber in der Expedition dieses Blattes.

Die Leinwäsche-Niederlage

des löbl. Pesther Frauen-Vereins besteht fortwährend wohl assortirt bei F. B. Liedemann zur schönen Ungarin, und wird der Aufmerksamkeit der geschätzten Abnehmer bestens empfohlen.

Fremden-Anzeige.

Königin v. Engl. HH. Graf Bräuner u Baron Dercsenyi Gutsbesitzer. — Somogy u. Kováts, Grundherren. — Horsetzky u. Kulka, Kaufleute. — Varga, Fiscal — Hahnisch, Juvelier. — Weiss, Kaufmann.

Jägerhorn. HH. Baron Ulatotta u. Semsey Privatier. — Bezeredy, Grundherr. — Schodry Gerichtstafelbeisitzer. — Eigner, Notär. — Schäffer u. Weiss, Kaufleute

König v. Ungarn. HH. Waldmiller, Ivanovits, Edelmann, Rimker u. Düll, Kaufleute. — Sterio, Handelsmann. — Chorin, Grosshändler. — Witz, Assessor. — Graf Nyáry. — Jánosház, Früchtenhändler. — — Péchy, Bibesko, Szontágh, Ordody, Szabó, Boros, Csapody u Tekusch, Grundherren — Schönberg, Kupferstecher. — Zimmermann, Verwalter. — Fábry, Stuhlrichter. — Graf Lazsánsky. — Pichler, Geistlicher. — Mendel, Fabricant. — Braun, Doctor. — Plachy, Consiliar. — Plachy Assessor.

Redacteur: Dr. S. Saphir. — Verleger: G. Heckenast.

Schönberg, osztrák festőművész

Sármány Ilona: Az osztrák korai expressionizmus.

„Krisztus-vízió," olaj, papír,

50x36.4 cm, (repr.)

Művészet, 1988. júl., 7-old.

Schönberg Adolf

rézmetsző

Pannosfia, szül. 1813. (való szinűleg Sopronban) + 1868.

Teljes életrajzát lásd (idő kimélés)

Wurzbach Biogr. Lex. Wien 1876. 31 K. 123 l.

Schönberg Adolf

rézmetsző

Becsben

Sch. János fia.

Élt 1813–68. Magyar

tárgyu metszeteket

is készitett.

Wurzbach közli

10
ÉVES A

MŰVÉSZETEK HÁZA

7621 Pécs, Széchenyi tér 7-8. Pf. 403.
Telefon: (72) 315-388, 315-045, 315-229
Fax: (72) 336-128

Igazgató: Molnár G. Judit
A Művészeti Tanács elnöke: Bertók László József Attila-díjas költő
Háznagy: Brandstätter György
A Ház nyitvatartási ideje: hétfőtől - péntekig 8-19 óráig,
illetve a rendezvények végéig

A MŰVÉSZETEK HÁZA KÖSZÖNI SZAKMAI PROGRAMJAI MEGVALÓSÍTÁSÁT SEGÍTŐ TÁMOGATÁSÁT AZ ALÁBBIAKNAK:

Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata
Magyar Külkereskedelmi Bank Rt.
MATÁV Rt.
Városi Vagyonkezelő Rt.
a Művelődési és Közoktatási Minisztérium Gyermek- és Ifjúsági Alapprogram Tanácsa
a Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány, Budapest
a Nemzeti Kulturális Alap
a Soros Alapítvány
az Artisjus
a Hungaroton Classic Kft.
Pannonmedicina
Pannonpipe Műanyagipari Kft.
MULTI ALARM
Lenau Reisen
Pedicom Kft.
Dévényi és Társa Bt.
Fact Alapítvány
HC Automatizálási Kft.
Syringa Virágbolt

Felelős kiadó: Molnár G. Judit
Készült a Tér Nyomdai és Grafikai Stúdió közreműködésével
Molnár Csaba nyomdájában.

A MŰVÉSZETEK HÁZA TÁMOGATÓI

(pártfogók és klubtagok)

Köszönjük a Művészetek Háza barátainak pártfogó támogatását.
A felsoroltakon kívül több barátunktól kaptunk támogatást, de Ők kérték az anonimitást.
Jelzések: ● Klubtagok és pártfogók
Ahol nincs városnév feltüntetve, azok a támogatók pécsiek.

Dr. Ács Imre — Kisdér
AD Grafikai Stúdió — Budapest
Dr. Aknai Tamás
Dr. Aracsi László
Apáthy Árpád
● Apagyi Mária
Aranykacsa Vendéglő
Asszonyi Tamás — Szentendre
Dr. Ángyán Lajos
Árvai Gyuláné
● Dr. Bachman Zoltán
Balatinecz Márta
Balikó Tamás
● Balogh Margit
Dr. Barakonyi Károly
Dr. Bárdi László
● Bánky József
Bánkuti Gertrud
● Brandstätter György
Brandtner és Tsa. Bt.
Bayer Ilona — Budapest
Belénessy Csaba
Dr. Bélyácz Iván
Dr. Bleyer Jenő
Dr. Bellyei Árpád
● Dr. Berki László
Dr. Bernáth József
● Benedekné Soós Klára
Dr. Benkő Albert
Bertha Vazul és felesége
● Bertók László
Beok György
Bethlen Márta
Dr. Bihari Lajos
Dr. Bihariné Bauer Zsuzsa
Bíró János
Binder Károly — Budapest
Bimbó István — Mindszentgodisa
Boda Miklós
Dr. Borhidi Attila
Dr. Bognár Zoltán
Bognár József
Bokor Béla
Bornemissza Géza és Mária
● Bükkösdi László
Dr. Catherine Feidt-Illés
Corpus — Budapest
● Csaba Zita
Csató Andrea
Csébfalvi Éva — Budapest
Dr. Csefkó Ferenc
● Dr. Cseke István
Csernavölgyi Antal
● Csikós Miklós
Csikszentmihályi Róbert — Szentendre
Csordás Gyöngyi
● Csordás Gábor
● Csonka Károly
● Csuhai István
Deák Zsuzsa
Dr. Deák György
Dr. Diófási Lajos
Dr. Dóczi Tamás
Daniel Speer Együttes
Dvorszky Hedvig — Budapest
● Dani Sándor
Dr. Deák Iván
● Dénesi Ödön
● Dévényi Ildikó-Éva
● Dévényi Sándor
Dobos László
Drucker Tibor — Budapest
Elizabeth de Ranitz — Hollandia
Első Magyar Látványtár Alapítvány — Budapest
Dr. Ertl Tibor
Erdélyi Zoltán
Dr. Erhardt Imre
Dr. Éberling László
Dr. Farkas Károly
Dr. Fendler Kornél
Dr. Feledy Balázs — Budapest
Ferling József — Hosszúhetény
Dr. Flerkó Béla
Dr. Faragó Lászlóné
Francois Nicoullaud — Budapest, Párizs
Filák Lajos
Filákovity István
● Forgó György
Füzesi Zsuzsa
Fükéné Walter Mária
Füredi László — Budapest
Fürtös György
Fürtös Ilona — Nagykanizsa
● Fertői Miklós
Gál Zoltánné
● Gárdonyi Tamás
Gergely László
Gyarmathy Tihamér — Budapest
Dr. Gallyas Ferenc
● Györe Károly
Győri József — Bóly
Dr. Gyurok János
● Géber Sándor
● Gállos Orsolya — Pécsvárad
● Gerő Pál
Gettó József
● Gyermánné Vass Ágnes
Gonda Tibor
Gömöry János
Hara László — Budapest
Dr. Hargitai János — Nagynyárád
Dr. Hárs Éva
Dr. Horel Veronika
Horváth Annamária
Horváth András
Dr. Horváth Gyula
Dr. Horváth Örs Péter
Harnóczy Örs
Heinemann István
Dr. Herendi Eszter
Hepp Mihály
Hisztopatológia Kft.
● Huber Márta
Husz Péter
Dr. Husz Mária
● Herke Balázs
● Hübner Mátyás
Dr. Hazafi Klára
Hárságyi Margit
Halász Károly — Paks
H-Copex Irodatechnika
Jávor Piroska — Szentendre
Dr. Jobst Kázmér
Dr. Iglói Zoltán
Dr. Illés Tamás
● Kirics Márta
Dr. Krisztián Jánosné — Zalaegerszeg
Kakas Sándor — Pécsvárad
Kallós Miklósné dr.
Karádi Éva — Budapest
Dr. Kernya István — Mohács
Keserü Ilona
Dr. Kéri István
Kismányoky Károly
● Kistelegdi István
Dr. Kleisz Teréz
Kókay Krisztina — Budapest
Kosári Aurél
Koszits Attila
Kovács Gergelyné — Budapest
Dr. Kellermayer Miklós
Kesjár János és felesége — Harkány
Dr. Kollár Lajos
Dr. Kovács Bálint
Dr. Kovács Dezső — Gödöllő
● Kovácsné Mátrai Klára
Dr. Kosztolányi György
Dr. Kovács Sándor
Dr. Kránitz János
Dr. Korinek László
Környei Béla
● Körtesi András
ifj. Kiss Ferenc — Husztót
● Kiss Gadó Imre
Kő Pál — Budapest
● Körtvélyesi László
● Knoll Éva
● Dr. Kun László
● Kun Istvánné
● Kós Lajos
● Kovács Judit — Orfű
Kisbalázs György
Dr. Koltai Dénes
Dr. Lenkei Péter
Dr. Losonczi Hajna
Dr. Lomb Dénes
Lugosi Ágnes
● Lantos Ferenc
● Lovas Pál
● Légrádi István
Ligeti Erika — Szentendre
● Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Pécsi Tagozata
Lakatos György — Budapest
Lakner Tamás
Mácsai Pál — Budapest
Magyar Rádió Körzeti és Nemzetiségi Stúdiója
Mekis János
● Máthé András
P. Müller Péter
Dr. Mérei Klára
Mátis István — Szentlőrinc
Dr. Merics Imre — Tormás
Dr. Merics Imre — Beremend
Dr. Mednyászky Sándor
Dr. Morava Endre
Dr. Menyhei Gábor
Dr. Mátrai Lívia
Marsi Ágnes
Magny Joël
● Mendöl Zsuzsa
Dr. Mednyánszky Sándorné
● Molnár Jánosné
● Dr. Mátrai Béla
● Mánfai György
● Müller Mária
Molnár György
● Molnár Sándor
Molnár Nyomda és Kiadó Kft.
● Makay Ida — Véménd
● Művészeti Szakközépiskola Nádor Rudolfné — Hosszúhetény
Nádler István — Budapest
Dr. Nagy Judit
Dr. Nyárádi József
● Nagy Péter
● Neumayer Károly
Nesz Györgyné
● N. Szabó Sándor
Dr. Novák Zoltán
● Novotny Béla
● Olteán Magdolna
Dr. Orbán György — Budapest
Pálné dr. Kovács Ilona
Papp Béla
● Dr. Papp Zsuzsa
Dr. Páli Kálmán
Pergerné dr. Szabó Piroska
Pilaszanovich Irén — Budapest
Dr. Pintér András
Dr. Pytel József
Dr. Pajor László
Pauska Zsolt
Pócs Péter — Kecskemét
Pozsgai Miklós
Pálinkás György — Budapest
● Palotásné Vörös Júlianna
● Palotás Brigitta
● Palotás Béla
● Pál József
● Polgár Marianna
● Pelényi Margit
Petri Péter
● Dr. Pandur József
● Pákolitz Istvánné
● P. Rádóczy László
Pécs-Baranyai Orvosklub
Pinczehelyi Sándor
Radó Gyula — Budapest
Rajk László — Budapest
Dr. Répai Gábor — Kadarkút
Dr. Révész Mária
Dr. Révész Ferencné
● Dr. Romváry Ferenc
Rozs Tamás
● Rádóczy László
Dr. Román Lászlóné
● Rónai Márta
● Rigó István
Rétfalvy Sándor — Nagykanizsa
● Révész Márta
● Retza Roman Rudolfné
Dr. Sallai Éva — Budapest
Simonné dr. Bárdi Zsuzsa
Dr. Stark András
Dr. Simor Ferenc — Siklós
Stenczer Béla
Super Phone Kft.
Szakonyi Károly — Budapest
Szabó Erzsébet — Budapest
Szabó Károly — Sellye
Dr. Székely József
Szentirányi József
Dr. Schneider Imre
Szűcs Zoltán
● Soltész László
Dr. Szabó István
Dr. Schmidt Gábor
Solymosi Ottó — Budapest
● Szilágyi Domonkos
Dr. Szili Katalin
Sasvári Attila
Dr. Sárosi István
Dr. Sükkösd Ferenc
Dr. Sándor Mária — Budapest
Simon István
● Dr. Szirtes Gábor
● Sólyom Katalin
● Dr. Sélley Elek
● Soltra Elemér
Dr. Somfai Magdolna
● Surányi Anna
Susi Bt.
Super Phone Kft.
● Sztankov Stefan
● Szikra János
● Sárkány József
Dr. Schmidt László
Stoll Pécsi Rt.
Dr. Szekeres György
● Szoyka Pál
Dr. Takács József
Takács Gyula
Dr. Takács Ottó
Tamás Sándor — Budapest
Tardy Balázs — Budapest
● Tillai Ernő
Törtelyné Palatinus Krisztina
Dr. Tarnik István
Dr. Takácsy Imréné
● Trischler Ferenc
Tresz Zsuzsa
Dr. Tenke Sándor — Budapest
Dr. Tihanyi Ferenc
Dr. Tóth Attila — Szeged
Dr. Tóth József
● Dr. Tímár Károly
● Tasnádiné Rónaky Edit
● Dr. Tóth Károly
● Dr. Török Andrea
● Tüskés Tibor
Tóth Sándor — Kozármisleny
● Uherkovich Ágnes
● Uhrik Dóra
Dr. Ujvári Jenő
● Unger Pálma
Vadas Zsuzsa — Budapest
Vári Éva
Vasilescu János — Budapest
Veress Lajos
Dr. Veszprémi Béla
Dr. Vereczkei Lajos
Dr. Véghelyi Erzsébet
Dr. Varga Levente
Dr. Varga Gyula
Dr. Várnai Ferenc
● Várnagy Attila
Wéber Adám — Mohács
Dr. Wekler Ferenc — Mecseknádasd
● Vidákovics Antal
● Vida Gyula
● Vári Jenő
● Varga Márta
● Valkó László
Vígh Tamás — Budapest
● Villányi Krisztina
● Weiler Árpád
Wunderlich Ilona
Yaron Mayer — Budapest
Zábrádi Marianna
Zalay Buda
● Zalka Éva
● Zsolnay Antal József
Zsolnay Porcelángyár

Arnold Schönberg

10 ÉVES A

MŰVÉSZETEK HÁZA
7621 Pécs, Széchenyi tér 7-8. Pf. 403.
Telefon: (72) 315-388, 315-045, 315-229
Fax: (72) 336-128
Igazgató: Molnár G. Judit
A Művészeti Tanács elnöke: Bertók László József Attila-díjas költő
Háznagy: Brandstätter György
A Ház nyitvatartási ideje: hétfőtől - péntekig 8-19 óráig,
illetve a rendezvények végéig

1997. DECEMBER

MARTYN FERENC TETŐTÉRI GALÉRIA
IN MEMORIAM ARTIFICUM QUINQUE ECCLESIENSIUM
Kiállítás XX. századi pécsi művészek emlékére
Nyitva: december 1-jétől 23-ig, naponta 12-17 óráig, szombat-vasárnap zárva.
December 11-én és 12-én zárva.

JÁTÉKTEREM
„SCHÖNBERG, WEBERN, BERG"
— kiállítás a „második bécsi iskola" mestereiről.
Látogatható a Ház nyitvatartási idejében december 10-től december 31-ig.

1. HÉTFŐ, 17 ÓRA, MARTYN FERENC TETŐTÉRI GALÉRIA

„IN MEMORIAM ARTIFICUM QUINQUE ECCLESIENSIUM"
Kiállítás XX. századi pécsi művészek emlékére.
A kiállítást megnyitja: Pilaszanovich Irén művészettörténész, a Műcsarnok igazgató-helyettese.
Támogató: Dekorama Kft.

1. HÉTFŐ, 19 ÓRA, FÜLEP LAJOS TEREM

„...NEKEM NINCS EBÉDEM..."
A Pécsi Nőegylet, a Pécsi Nemzeti Színház művészei és a Művészetek Háza jótékonysági estje.
Közreműködnek: Bacskó Tünde, Balikó Tamás, Fillár István, Füsti Molnár Éva, Gráf Csilla, Kuncz László, Németh János, Sólyom Katalin, Stenczer Béla és a Szélkiáltó Együttes. Zongorán kísér: Papp Zoltán. A műsort összeállította: Simon István
Belépődíj: 400 Ft

2. KEDD, 17 ÓRA, BREUER MARCEL TEREM

KÖNYVBEMUTATÓ
Várkonyi Nándor: Az ötödik ember III. című kötetét Mezey Katalin, a Széphalom Kiadó vezetője mutatja be. Az eszmetörténészt Jókai Anna méltatja, édesapjára emlékezik Várkonyi Péter.
(A Művészetek Háza és a Pécsi Városi Könyvtár közös rendezvénye.)

3. SZERDA, 15 ÓRA, FÜLEP LAJOS TEREM

A művészek és az érdeklődők tájékoztatása a Fundamenta lakás-előtakarékosságról.

3. SZERDA, 18 ÓRA, BREUER MARCEL TEREM

HÁZIMOZI: PETER GREENAWAY: PROSPERO KÖNYVEI (1990)
(színes, angol, feliratos, 120 perc)
„A film Shakespeare utolsó művének, a Viharnak sajátos — ultramodern — adaptációja, nem szöveghű és főleg nem történethű a feldolgozás. Greenaway extravagáns megjelenítési módjában, mely hihetetlen gazdagságú hatalmas látomás, műfaját — némi méltatlan blaszfémiával — úgy határozhatnám meg: ez egy barokk clip." (Bölcs István)

4. CSÜTÖRTÖK, 18 ÓRA, BREUER MARCEL TEREM

„VÁROS, POLGÁROK, KULTÚRA"
A VÁROS ÉS TÁRSADALMI CSOPORTOK
Vendégünk: Ladányi János szociológus
Házigazdák: Cseri László újságíró és Varsányi Erika szociológus

4. CSÜTÖRTÖK. 17 ÓRA, FÜLEP LAJOS TEREM

MIKULÁS EST
Tamás Éva és Simara László zenés, verses gyermekműsorával

8. HÉTFŐ, 19 ÓRA, FÜLEP LAJOS TEREM

A PARANCSNOKNŐ (DIE KOMMANDEUSE)
GILLA CREMER SZÓLÓ TÁNCESTJE
GOETHE INSTITUT BUDAPEST
A buchenwaldi koncentrációs tábor parancsnoka feleségének emlékirataiból összeállította Gilla Cremer.
Rendező: Johannes Kaetzler. Zene: Jörg Schäffer
A „parancsnoknő"-t 1951-ben testi sértésre és gyilkosságra való felbújtásért életfogytiglani fegyházra ítélték. Ilse Koch-ot a háború utáni Németországban „buchenwaldi boszorkányként" emlegették az újságok. Még 22 évi börtönbüntetés után is azt mondta: „Semmit nem tudok, soha nem foglalkoztam a tábor ügyeivel, politikával. Mindig azon voltam, hogy jó családanya legyek férjem és gyermekeim számára."
A Hamburg szabad Hanzaváros Kulturális Hivatala, a Goethe-Institut és a Művészetek Háza közös rendezvénye.
Belépődíj: 200 Ft

9. KEDD, 18 ÓRA, BREUER MARCEL TEREM

NEMI SZEREPEK, ORALITÁS, SZEXUALITÁS — A FILMMŰVÉSZETI ALKOTÁSOK TÜKRÉBEN
FERRERI: DILLINGER HALOTT (olasz film)
Bevezetőt mond: dr. Stark András pszichiáter
(A JPTE Pszichológia Tanszéke és a Művészetek Háza közös rendezvénye.)

9. KEDD, 18 ÓRA, FÜLEP LAJOS TEREM

KÖNYVBEMUTATÓ
Tüskés Tibor József Attila-díjas íróval — „Becsöngettek. Írások az irodalmi műelemzés köréből" című könyvéről — Rónaky Edit Apáczai-díjas tanár beszélget.
A kötet kiadója: Pedagógiai Intézet Szombathely
(A Baranya Megyei Pedagógiai Intézet és a Művészetek Háza közös rendezvénye.)

10. SZERDA, 17 ÓRA, JÁTÉKTEREM

„SCHÖNBERG, WEBERN, BERG" Kiállítás a „második bécsi iskola" mestereiről.
Második vagy új bécsi iskola, Arnold Schönberg (1874. IX. 13. Bécs—1951. VII. 13. Los Angeles) és főképp 1903-11. közötti bécsi tanítványkörének elnevezése. Az ez időbeli tanítványok közül Anton Webern (1883. XII. 3. Bécs—1945. IX. 15. Salzburg) és Alban Berg (1885. II. 9. Bécs—1935. XII. 24. Bécs) a legjelentősebb. Az új bécsi iskola zenetörténeti jelentősége elsősorban az, hogy a tonalitás késő romantikus megjelenítési formáját következetesen a végsőkig fejlesztették, egyszersmind egy olyan új kezdetre találtak, amely 1907 tájától az atonális zenében nyilvánult meg és 1920 körül a tizenkét hangú zene technikájában elméleti megfogalmazást nyert.
A kiállítást Kircsi László oboaművész, a JPTE docense nyitja meg.
(Az Osztrák Kulturális Intézet és a Művészetek Háza közös kiállítása.)

10. SZERDA, 18 ÓRA, BREUER MARCEL TEREM

HÁZIMOZI
BILLE AUGUST: LEGJOBB SZÁNDÉKOK (1992)
(színes, feliratos, svéd, 180 perc)
Bille August kamerája Ingmar Bergman fiatal szüleit kelti életre: két túlságosan is erős egyéniség, a szegény teológus hallgató és a gazdag nagypolgári család elkényeztetett, akaratos leányának a szerelmét. A film a kérlelhetetlenül puritán lutheránus szellem és az örömre termett, vidámabb karakter állandó, tragikus egymásnak feszülése, a szerelem, az alázat, az alkalmazkodás, a lázadás és a gyűlölet iskolája. Az alakok, a környezet, a légkör dúsan megrajzolt, mégis végtelenül egyszerű, letisztult tablóját látjuk.

10. SZERDA, 19 ÓRA, FÜLEP LAJOS TEREM

RÁSONYI LEILA HEGEDŰMŰVÉSZ KONCERTJE
Zongorán közreműködik: Morva Péter
Műsor: Mosonyi Mihály, Goldmark Károly, Erkel Ferenc, Liszt Ferenc, Weiner Leó, Lajtha László, Láng György, Kodály Zoltán és Bartók Béla művei
Belépődíj: 300 Ft
(A koncert támogatója az Artisjus és dr. Révész Mária, Pécs alpolgármestere.)

11. CSÜTÖRTÖK. 18 ÓRA, BREUER MARCEL TEREM

A magyar színházművészet remekei videófilmen
SHAKESPEARE: OTHELLO
A Madách Színház előadása (161 perc)
Főbb szerepekben: Bessenyei Ferenc, Piros Ildikó, Huszti Péter
Bevezetőt mond P. Müller Péter irodalomtörténész

11. CSÜTÖRTÖK, 19.30 ÓRA, FÜLEP LAJOS TEREM

AMIT NEM FELEJTÜNK EL SOHA...
A PÉCSI PLAYBACK SZÍNHÁZ előadása
Belépődíj: 150 Ft

15. HÉTFŐ, 18 ÓRA, FÜLEP LAJOS TEREM

„IFJÚ SZÍVEKBEN.. S MINDIG TOVÁBB..."
A 40 éves pécsi Művészeti Szakközépiskola növendékei köszöntik a Művészetek Házát.
Közreműködnek: Seres Dóra — fuvola, Sárközi Norbert — klarinét, Kovács István — harsona, Tóth Melinda — gitár, Salamon Réka — ének és a Mecsek Fúvósötös

10 ÉVES

16. KEDD, 18 ÓRA, BREUER MARCEL TEREM

NEMI SZEREPEK, ORALITÁS, SZEXUALITÁS — A FILMMŰVÉSZETI ALKOTÁSOK TÜKRÉBEN
JAQUES AUDIARD: FÉRFIAK MÉLYREPÜLÉSBEN (francia film)
Bevezetőt mond: dr. Stark András pszichiáter
(A JPTE Pszichológia Tanszéke és a Művészetek Háza közös rendezvénye.)

16. KEDD, 19 ÓRA, FÜLEP LAJOS TEREM

FIATAL TEHETSÉGEK PÓDIUMA
WEISENFELD MELINDA ZONGORAESTJE
Weisenfeld Melinda Sztankov Zsuzsa növendékeként érettségizett. Sikeres zeneakadémiai felvételije után Jandó Jenő volt a tanára. Idén májusban a Korneuburgi Zongoragyár által meghirdetett Nemzetközi Zongoraversenyen elnyerte az első díjat és a vele járó hangversenyzongorát.
Műsorán: Haydn, Beethoven, Schumann és Schönberg művei szerepelnek.
Belépődíj: 200 Ft
(A koncert támogatója a Városi Vagyonkezelő Kft.)

17. SZERDA, 18 ÓRA, BREUER MARCEL TEREM

HÁZIMOZI
HUSZÁRIK ZOLTÁN: SZINDBÁD (1971)
(színes, magyar filmköltemény, 90 perc)
Írta: Krúdy Gyula regénye nyomán Huszárik Zoltán
Operatőr: Sára Sándor. Zene: Jenei Zoltán
Szereplők: Latinovits Zoltán, Dayka Margit, Ruttkai Éva, Nagy Anna, Szegedi Erika
Szindbád az életet a maga teljességében akarja élvezni, birtokba venni. Mindig újabb és újabb vidékekre megy, új barátokat, szerelmeket keres, s bár a nők viszontszeretik, mégis mindig elhagyja őket. Gyors élettempója és érzelmeinek intenzitása sietteti elmúlását, pedig éppen az ellen harcolt egész életében.

18. CSÜTÖRTÖK, 19 ÓRA, FÜLEP LAJOS TEREM

VIVAT BACCHUS!
Kuncz László, a Pécsi Nemzeti Színház magánénekesének kazettabemutatója.
Közreműködnek: Varga Márta — zongora,
T. Horváth József — gitár,
L. Kecskés András — lantművész.

TISZTELT TÁMOGATÓNK!

Köszönetünket ezúton szeretnénk eljuttatni mindazon általunk ismert és ismeretlen támogatónkhoz, akik az 1996. évi szja-juk 1%-át intézményünk részére felajánlották. Reméljük, hogy segítőkészségükre a jövőben is számíthatunk.
A Művészetek Háza adószáma: 15333502-2-02

Köszönettel a Művészetek Háza igazgatója és munkatársai

BÉKÉS, BOLDOG KARÁCSONYT KÍVÁNUNK KLUBTAGJAINKNAK ÉS A RENDEZVÉNYEINKET LÁTOGATÓ MŰVÉSZETSZERETŐ KÖZÖNSÉGÜNKNEK!

MDK

Schönberg Arnold, sz. 1874.

Női arckép

Ernst Múz. Se. auke. 1934. dec. 19 l.

19 1.

SCHÖNBERG ARNOLD

AZ ÁLHÖRG'S KORA

463.0-

Die Literarästhetik des europäi
roman, Chaucer, Dante kiadó 193
szerint "ein Meisterwerk der deu
kérem. Sziveskedjék Professzor
mertetné-e, vagy mást, mit, hon
találná a kérdéses művet, akkor

Az az elgondolás bátorít f
ezt a számunkra jelentős gyarap
Urat érdekelheti és a fenti mű

Mindkettejüknek sok jót s
csókkal és köszöntéssel hívük

Ge

Schönberg Johann

Nepomuk

grafikus.

stul. 1844. A soproni

stármarásu Sch. János

unokája.

Wurzbach közli

MDK

Schönberger Adolf

l.: Dombi Adolf

Tiszatáj, Szeged, 1956. aug. X. évf.
4. sz. 276. l.

Schönberger Adolf

litogr.

l.

Mag N M Cent

64. l.

Schönberger (Dombi) Adolf. festő

S. Dombi név alatt 184 old.

Szelesi Zoltán: Adatok Szeged XIX.századi képzőmüvészetéhez. 1 o.o.

A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Szeged. 1957. Szegedi Nyomda Váll. 1957

Horanszky Nándor:

Mellig, szem be néz. Fölfelé fésült rövid hajat, bajuszt és körszakált hord. Ingének gallérja kissé látszik, csikos nyakkendője csomóra körös kettős elejű kabátját begombolta viseli. Felirata a kép alatt két sorban:

„HORÁNSZKY NÁNDOR
Országgyűlési Képviselő"

a jobb karnál: „Schönberger A. 72."
s legalól: „Kiadta: Sarkady István a „Hajnal" szerkesztője."

Könyomat, az alak nagysága 15.2 cm.
Köre rajzolta: „Schönberger A. 72."

9031

Sarkady István: Hajnal. IV. új kiadás. Bpesten 1873.

123/95 № 57.

Schönberger A

Korajzoló.

Gróf Teleky Sándor.
Könyvnat, 4°

Schönberger A. 73.
Farkady István.

Schönberger A

Dr. Josef Berger.

Konjonat, 4°.

Schönberger A. 72.

Laskady István.

Schönberger A

Körgrolo.

Dr. Samassa Tóisef / Egri Ersék. ~~Zeta~~ Kö-
nyomat ~~[illegible]~~ 4°. ~~[illegible]~~ Kiad-
ta: Sarkady Istvan a
„Hajnal" szerkesztője.

Schönberger A

Glycy Kálmán

Közonat, folio.

Schönberger A 73.

Szekady István.

Schönberger A

Gelsei Gutmann

Henrö (ig)

Közonat, 4°

Selz. Schönberger A

73.

Zos. Bauer Kovaja utan Készült.

Sarkad Istvan.

Schönberger A.

Dr. Hartl Alajos.
Kögonal, 4.°
Schönberger A 73.
Laskady Istvan

Schönberger Adolf

litogr. (?)

Horváth Mihály arcképe 1872

Repr.

Maiki Sándor dr

Horváth Mihály
(1809–1878)
M. Tört. Élet.
Bp. 1917. 345. l.

Schönberger Adolf

grafikus Pesten

Horváth Mihály arck.

Fenti rézkarca

1872-ből.

Repr.

Domanovszky Sándor

Magyar művelődéstört.

V. k. Bp. é. n. 404. l.

Schönberger A

Teleky Sándor:

Mellig, kissé jobbra fordult, de szembe néz. Bal felől elválasztott haját oldalt előre fésülte, bajusza hosszú és körszakálla rövid. Ingének gallérja lehajtott, keskeny nyakkendője csokorra van kötve, hajtókás mellénye kivágott, s kabátja selyembélésű. Felirata a kép alatt:

„GRÓF TELEKY SÁNDOR."

a jobb karnál: „Schönberger A. 73."
s legalól: „Kiadta: Sarkady István a „Hajnal" Szerkeptője."

Könyomat, a alak nagysága 15.4 cm.
Köre rajzolta: Schönberger A.

8998.

Sarkady István „Hajnal". IV. uj kiadás. Bpesten 1873.

123/95 № 24.

Schönberger Adolf

pestö az 1850-es
években szegeden

Lásd

Dombi Adolf
alatt

Pesti arany- és ezüstműves czék

V. 140.

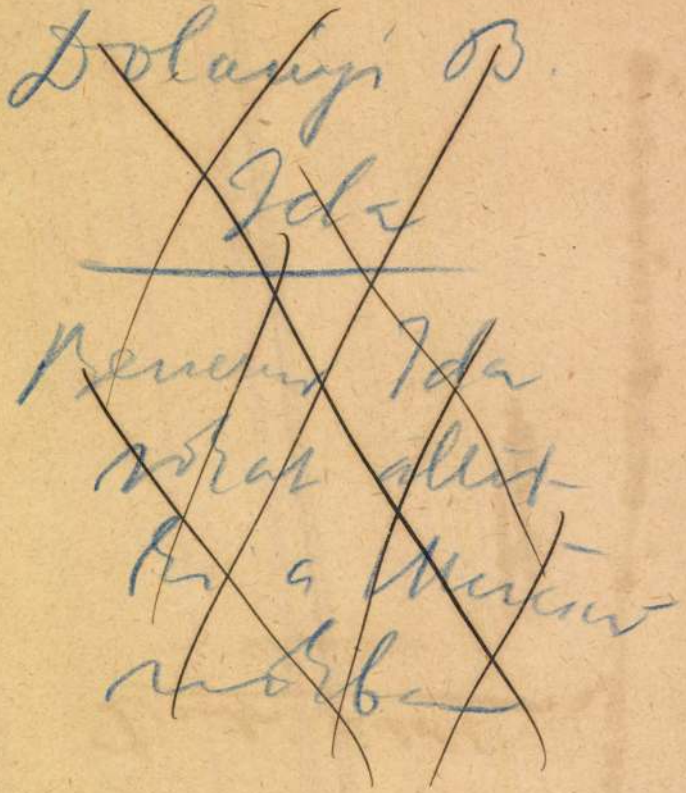

Schönberger A

Horánszky Nándor /
Országgyűlés, Képvise-
lő.
Közomat, 4°.
Schönberger A 72.
Sarkady István.

Schönberger A

Dr. Kétli Károl /
egyetemi m. tanár.

Közvonat, 4°

Sarkady Istvén.

MDK

Schönberger András és Mayer F.G. festöm. graf.k

Az 1840._i bajai tüzvész képei miniatürök és grafika.

Bajai Muzeum. ? Jul.

Schönberger A.

Kőrajzoló Pest
1870 csak
deje

l. az alábbi
minden

MDK

Schönberger A.,

1907-ben az iskolában dolgozott.
1910-ben iskolán kivül "
1911-ben " " "

A szabadiskola ideje. /1902-1912./ 84.87, 88,

SCHÖNBERGER András bajai ötvös

MÉrt. 1999 123.

solche den üblichen Maßstab außer Kraft. In dieser Überbietung liegt aber eine überraschende Analogie zur Steigerung des menschlichen Subjekts in ein «absolutes Subjekt», wie es die Romantik erstrebte. Novalis wollte jedes «wirkliche Kunstwerk» auflösen, um «das Ideal desselben» in seine Seele aufzunehmen. Er sah deshalb im «Romantisieren» den tiefsten Wunsch, die eigene Individualität absolut zu setzen. Das konnte nur in einem metaphysischen Individuum geschehen, das man einmal Gott genannt hatte, aber jetzt hinter der Kunst suchen ging. Sprach Novalis auch von Poesie, so war doch das Meisterwerk der bildenden Kunst der Anlaß zu einer maßlosen Kunstbetrachtung und glich darin dem absoluten Werk der Poesie.

Das Paradox in der Wirkungsgeschichte des romantischen Kunstbegriffs liegt aber darin, daß er sich in der zeitgenössischen bildenden Kunst um fast ein Jahrhundert verspätete. Die Maler der Romantik waren dem Ziel einer absoluten Kunst im Sinne damaliger Musiktheorie noch fern (S. 91). Die Dichter der Romantik wollten denn auch lieber Gemälde aus anderen Zeiten betrachten, um Kunst zu empfinden. Erst die Modernisten des folgenden Jahrhunderts gründeten ihre Kunst auf ein romantisches Prinzip, aber da war das romantische Weltbild schon ausgefallen. Eine neoromantische Metaphysik konnte nur antithetisch zur Lebenswelt hervortreten. Aus diesem Widerspruch erklärt sich vielleicht der bekannte Konflikt, der mit der Losung «Kunst und Leben» ausgetragen wurde. Natürlich wollte niemand zur Romantik zurückkehren und blieb doch jedermann einem Kunstglauben treu, den man umso weniger mit der Romantik ver-

Schönberger András

bajai ötvös XIX. sz
elej

d.

Imel

Schönberger András
ötvös Baja.
Kőmagyötvi, 5. l.

tet kell mondanom e helyen elsősor
Pasteiner Iványnak, a közgyüjtemén
orsz. főfelügyelőjének, továbbá *Gere*
Tibornak, a Műemlékek Orsz. Bizotts
elnökének és *Zichy* István grófnak,
Történeti Múzeum főigazgatójának, a
e mű kiadását meleg pártfogás
alá vették. Mindazok iránt, akik
kutatásaimban, mint e mű sajtó
rendezése során végzett munkálatai
ban szíves segítségükben részesített
őszinte hálát érzek, ha lehetetlen is va
mennyiüket felsorolnom. Bízom beni
hogy az általuk támogatott mun
még további használható kutatásoknak leh
alapja.

Budapest, 1936 őszén.

A szerz

id. Schönberger András
aranymives.

1838. Baján. Az alábbi egylet
pénztárnoka.

K. Bajai jótékony olvasó
Egylet. Társalkodó, 1838.
évf. 220. l.

lasa tárgyában

gi nyomda Budapest.

Schönberger András

ötvös

1828 Baja

Kapmagyarornötvösök 44 l.

Könyvnak, az alak n

Köre sajiolta: Gich

Lipa 8503

8504

8503-4

lva, ötnyolczad jobbra. Gyürüs jobb
atra nyugvó oszlopon ismen levő asztalra
van, keztyüit fogja s jobbját leereszt've
ült rövid hajat és bajuszt hord, szakála
allérjának sarkai lehajtvák, mellét is fedő
olt kabátja kettős elejű, szemüvegének
s kezelői kissé láthatók. Felirata a kép

CS ANDOR
. kir. miniszter
Képviselő"

éby Sosnáné"
hlos"
Festvérek Budapesten".

Schönberger András

Ötv.

Könnagyötvi 26 sz.

M.D.K.

Andreas Schönberger
ötvös

A bajai ötvösművész ezüst kannája
az Iparművészeti Múzeum tulajdonába
került.

A gyűjtemények gyarapodása (múzeumainkban
Művészet, 1960. augusztus

Schönberger András
festő

Az 1840-ki bajai tűzvész
hejje

Baja város régiséggyűjte-
menye

Ynd

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/25 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszteremében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Schönberger András

és Mayer F. G.

Az 1840-i bajai
tűzvész képei
miniatürök és grafika.
Bajai muzeum

Jonl

Berger József:

Mellig, kissé jobbra fordult. Teje elől kopasz; rövid hajat, bajuszt és körszakált hord. Ingének gallérja lehajtott, nyakkendője csokorra kötött, mellénye ki van vágva, kabátja egy elejű. Felirata a kép alatt:

DR JOSEF BERGER

a jobb karnál: „Schönberger A. Z 2."
a legalól: „Kiadta: Sarkady István a Hajnal Szerkesztője."

Könyvnyat, az alak nagysága 13.5 cm.
Köre rajzolta: Schönberger A.

9081.

Sarkady István: Hajnal. IV. új kiadás. Bpest 1873.

123/95 № 107.

Hartl Alajos:

Mellig, kissé jobbra fordult. Hátrafésült hosszú hajat, bajuszt és rövid körszakallt hord. Ingének gallérja álló, nyakkendőjét csokorra kötötte, egyelejű kabátja be van gombolva. Telirata a kép alatt:

„Dr. HARTL ALAJOS"

alól balra: „Schönberger A. 73"
jobbra: „Nyomt. Horn és Zobel Servitatér 2. sz."
s legalól: „Kiadta: Sarkady István, a „Hajnal" szerkesztője."

Könyvmat, az alak nagysága 15 cm.
Köre rajzolta: Schönberger A.

9041.

Sarkady István: Hajnal. IV. új kiadás. Bpest 1873.

123/95 № 67.

Guttman Henrik:

Mellig, kissé jobbra fordult. Haja rövid, bajusza nyirott, szakálla leberetvált. Ingének és kabátjának gallérja lehajtott, keskeny nyakkendőjét csokorra kötötte, hajtókás mellénye pedig kivágott. Felirata a kép alatt:

„GELSEI GUTMANN HENRÖ"

a jobb karnál: „Schönberger A. 73."
s legalól: „Kiadta: Sarkady István, a „Hajnal" Szerkesztője."

Könyomat, az alak nagysága 15.5 cm.
Köre rajzolta: Schönberger A.

9060.

Sarkady István: Hajnal. IV. új kiadás. Bpesten 1873.

123/95 № 86.

s legalól középütt: „Wien bey Joh. Schönberg"

Könyvnat, méretei a vonalkeretnek 27:41.9 cm.

9156.

140/95 N° 57

V. Ferdinand.

A koronázási dombon.

A balra fordultan ágoskodó lovon ülő király a jobbjában lévő karddal a keleti vágást teszi meg. A dombon innen a hirnök, a kardot tartó világi s a keresztet vivő egyházi főúr mellett két réprol a „LODOMERIÆ" – „BULGA..." – „CUMA..." – „CROATIÆ" – „HUNGARIÆ" és a „DALMATIÆ" – „...." – „SLAVONIÆ" – „..." – „SERVIÆ" feliratu lobogót vivők, a világi urak, az egyháznagyok s ezek mögött a körönség tagjai látha tók. A térén lévő házak ablakaiból számosan nézik a jelenetet. A háttérben a Duna jobb partján lévő liget tűnül el. Az égbolt felhős. Felirata a kép alatt balra:

V^DIK FERDINAND.

Magyarok Királya, a' Királyhegyre vágtat, és Kard vágások által igéri a Hazavédelmezést.

28. Sept. 1830. Posonyba.

jobbra: FERDINAND V^TE

König der Ungarn sprengt auf den Königsberg, und verspricht durch Säbel Hiebe des Vaterlandes Vertheidigung

Den 28.ten September 1830. zu Pressburg."

a melyeknek egyikénél ezt olvassuk: „Königs Berg",

Schönberg Joh

Hadjárat. T. 464.

Radisits kapitány huszárjaival és dragonyosaival az ellenséget szorja szét. Felirata:

Armee Bericht aus Italien von 12 Aprill 1815.

ezután: Der Hauptman Radisits vom General-Quartiermeister-Stabe, hat mit 7 Husaren von Lichtenstein und 18 Doskanischen Dragonern die Tete der feindlichen Kolonne angegriffen und in vollkommene unordnung gebracht, ein Oberster und 32 Mann von der Garde befanden sich unter den Gefangenen.

legalól középütt: Wien bey Joh. Schönberg.

Szines rm., mér. a vk. 20.8 : 28.9 cm.

Schönberg Janos Neponuk

festő, illusztrátor ~~vékmetsző~~

Adolf fia. Született 1844-

ben valószínűleg Sopronban

Teljes életrajza.-

(idő Eunuchés)

Wurzbach. Biogr. Lex.

1876. 31. K. 123. l. - 124 - 125

Schönberg János

l.
Räth I. 508.

a fia is vezin

Schönberg Janos

rézmetszo
Született 1780. Sopronban
+ 1863.

Wurzbach Biogr. Lex.
Wien 1876 31 Kötet. 123. l

Schmutzer kanitvája volt,
und arbeitete in der zu seiner
Zeit üblich, durch Friedrich John
auf ihren Höhepunct gebrach-
ten Punctirmanier. Er stach
mehrere Blätter nach Angelica
Kaufmann, Lampi, Füger u. A.
Später gab er den Grabstichel auf
und wurde Kunsthändler,
als welcher er sich ein nicht
unbeträchtliches Vermögen
erwarb und im Alter von 83
Jahre starb. Fia Adolf
Szüten jó nevü rézmetszo
volt.

Schönberg János

rézmetsző

szül. 1780 Sopron

+ 1863. (Hol?)

Bécsben John modorában dolgozott, később kereskedő volt.

Wurzbach Körli.

Csatkai nem talált róla adatot a soproni anyakönyvekben.

Schönberg János

SCHÖNBERG JÁNOS osztrák litográfus, . . . Magyar vonatkozású kőrajza: Zrínyi kirohanása. (Eredeti festménye után. V. ö. Ipm. k. I. 509. l. —

NEM STERIL

Schönberg, János
1780–1863
Ltáb. II. 72, 73
IV. 152

len festő.

ázadból.

laillonban van ábrázolva.
néz. Középütt elválasztott
szemöldöke és hosszú ba-
a, arcza leberetvált. Öltö-
zél nyakvédővel és gyolcs-

etei 8·2 : 6·5 cm. — Lelt. sz.
09 október 8-iki (1595–909),
9), az 1909 deczember 17-iki
r 21-iki (2118–909) jelentés
a 1899 június 27-én. — Átvé-
jelentetett 1910 január 20-án

SCHÖNBERG *János*, rézmetsző, * Sopron 1780, † 1863. Schmutzer tanítványa volt s Kaufmann Angelica, Lampi, Füger stb. után sokat dolgozott pontozó modorban. Utóbb műkereskedő volt Bécsben. Fia: *Adolf*, grafikus, * 1813, † 1868. Főleg almanachok részére készített metszeteket. Litográfiával is foglalkozott, e nemben legjobb műve: Zrínyi kirohanása.

E. G. II. 4261

1165. I. S.

A XVIII.

Thököly Imre.

Mellig, kissé jobbraforc
előlapján van ábrázolva. U
gyesre pödrött bajuszt horc
felett prémes mentét visel.
ágaskodó paripát tüntet föl
tett kötélen akadt meg. K
TECKLY DUX PROTEST. IN H
lapon : »SIC VIRTUS NESCIA

Rézöntvény, átmérője 4·7
20 K. — Havas (Hirsch) Emil a
907). — Átvétetett az 1909 nc
az 1910 február 25-iki 656 (3
leiratok, illetőleg az 1910 januá
márczius 23-iki (519–910) sz. je
tett 1908 január 31-én (41–908

Schönberger Antal

Nobrász

1885-1889.

Éinisk. 1930

88. l.

MEGHIVÓ.

A Műemlékek Országos Bizottsága által a Kormányzó Ur Ő Főméltósága 10 éves kormányzói évfordulója alkalmából restaurált gödöllői műemlékek Kálvária, Immaculata Szüz Mária szobor és Nepomuki Szent János szobornak Gödöllön, 1931. évi junius hó 21-én megtartandó ujraszentelési ünnepélyére.

Az ünnepély a kir. vártemplomban d. e. 10 órakor tartandó szent misével kezdődik. Utána felvonulás a felszentelendő műemlékekhez.

Gödöllői Iparos Dalkör éneke.

A kálváriát felszenteli Schlager Árpád apátplébános.

Kertész K. Róbert államtitkár ünnepi beszéde, emléktábla leleplezése s a műemlékek átadása a Kegyurnak.

Dr. Pohl Sándor tb. főszolgabiró köszönete az egyházközség és a közigazgatási hatóságok nevében.

Himnusz.

Gödöllő, 1931. évi junius hó 4.

RENDEZŐ BIZOTTSÁG.

Schönberg János
Magyar vonatkozáu kőrajza: Zrinyi
Ipm.K.I.509.1.-

osztrák litográfus..... kirohanása./Eredeti festménye után/ .V.ö.

SCHÖNBERGER ARMAND

† 1974

Schönberger

bécsi óras

Zenélő óra, ~~[illegible]~~
melynek bádoglap-
ján Buda 1686
évi ~~[illegible]~~ vinzafog-
halását ábrázoló
kép van.

Bares 642.4

1.-87. Cl., 10 Répes
tábla

Fireure
G. Pellas
1871.

SCHÖNBERGER ARMAND

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA 1957

GALERIE NATIONALE HONGROISE

EXPOSITION

DE

ARMAND SCHÖNBERGER

BUDAPEST, 1970

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

SCHÖNBERGER ARMAND

KIÁLLÍTÁSA

BUDAPEST, 1970

A kiállítást rendezte,
a katalógust írta:

SZIJ BÉLA

A fényképeket

PETRÁS ISTVÁN

készítette

Címlapon: DUNAI RAKPART

Sur la couverture: LE QUAI DU DANUBE

Egyik legutolsó tagja annak a nagy művészgenerációnak, amely a századfordulón lépett a képzőművészet területére. Hét évtized telt el azóta, ő maga nyolcvanöt éves, és anélkül, hogy múltbeli emlékeit, küzdelmeit feledte volna, köztünk él, rendszeresen fest, aktív munkájával kapcsolódik a jelenbe. Mindig tudta, hogy milyen emberi és művészi igazság kimondására kell vállalkoznia, ismerte lehetősége határait, s azon belül hiteles erővel, maradandó értékszinten alkotott.

Első próbálkozásai idején Munkácsy Mihály művészete ragadta meg. Technikai ismereteit Münchenben mélyítette rendszeres tanulással. Nagybányán a szabad festőiség irányában fejlődött. Nagy figyelemmel nézte az alapító mesterek munkásságát, de mérlegelte olyan társainak törekvéseit is, akik közben megjárták Párizst, s az ottani tanulságokat próbálták ötvözni a nagybányai koncepcióval.

Felkészülésének utolsó állomása Párizs volt. Rendkívül mozgalmas művészeti életet talált ott. Szinte első megfogalmazásban jelentkeztek a kifejeződésnek azok az új módjai, amelyek később kiteljesedve, hosszú időre megszabták a fejlődés útját. Visszatérve tapasztaltabb szemmel mérhette fel, hogy idehaza is milyen sok minden lezajlott abból a nagy átalakulási folyamatból, amely szellemi s azon belül képzőművészeti életünk megújulásához vezetett. A megdönthetetlennek hitt hagyományokat őrző mesterek mellett kivívták szélesebb körű megbecsültetésüket a nagybányaiak, azon kívül olyan művészek, mint Rippl-Rónai, Vaszary, s igazságuk tudatában jelentkeztek a Cézanne utáni fejlődést közelebbről figyelő fiatal művészek. — Schönberger Armandnak látnia kellett azt is, hogy a különböző kifejezési módok harcában nem csupán formai problémák rejlenek, hanem nagyon is súlyos világnézeti, társadalmi ellentétek.

1910-ben a Művészház kiállításán lépett először nyilvánosság elé. Ez a kiállítási intézmény kifejezetten a Műcsarnok és a Nemzeti Szalon konzervatív művészetpolitikájával elégedetlen művészek szorgalmazása folytán jött létre. Ekkor még nagybányai jellegű festményeit állította ki, később azonban szakított ezzel a festői felfogással, s mint látni fogjuk a konstruktív és expresszív képalakítás lehetőségeit használta fel. 1916-ban és 1917-ben a Kassák Lajos Tett és Ma című lapjai köré csoportosuló és tudatos társadalmi elkötelezettséget vállaló művészek társaságában állított ki. 1919-ben a Művészeti Direktórium tőle is vásárolt a múzeum számára. Ekkorra már végleg eldőlt, hogy mindig progresszív formai hatóeszközök segítségével kell megfogalmaznia tartalmi mondanivalóit.

A Tanácsköztársaság bukása után először a Belvedere kiállító helyiség juttatott nyilvánosságot műveinek, közösen Bokros Birman Dezsővel. Röviddel később megalakult a Képzőművészek Új Társasága. Legtöbb alkotását e társaság kiállításain mutatta be. Kiállított másutt, illetve más művészekkel is, de mindig olyan festészet lebegett előtte célként, amely szociális társadalmi tudatot tükrözött. Tehát ha kubista, expresszionista, esetleg futurista formai elemek közt adta elő mondanivalóit, az eszmei célzat jelentősége sohasem szorult háttérbe.

A haladás útján megteremthető, és életünk minden megnyilvánulására kiható rendet kereste. Ennek megfelelően képein

a különböző formaelemek szigorú meghatározottságban kerültek egymás mellé. De mivel a rend és harmónia lehetőségét inkább csak a képzőművészet síkján találta, s nem a tágabb társadalmi mozgásban, súlyos összeütközéseket, szenvedélyes erejű töréseket kellett átélnie. Hogyne telítődtek volna képei feszültséggel, ha a különböző ellentmondásokból származó benyomásait festőileg átélte, sőt expresszív irányba fokozta. De kompozícióit ilyenkor is határozott ritmus, belülről áradó organizáció tartotta össze. — A konstrukció és az expresszivitás gazdag kifejtése sok más jelentős művész kortársát is meghatározta. Legtöbbjük gyorsabban közvetlenebb átélésben jutott a kibontakozáshoz, ő valamivel lassabban, de mindig plauzibilis eredményekkel, és igen rokonszenves emberi szerénységgel haladt útján.

A második világháború végén hatvan éves, és mégis képes volt új korszakának megkezdésére, majd kibontakoztatására. Az a társadalmi nyomás, amelyet eddig érzett, megszűnt. Derűsebb, felszabadultabb lett piktúrája. Nem az anyagi gondoktól szabadult, hiszen továbbra is puritán körülmények között kellett élnie, és ez ellen sohasem lázadt. A tényleges társadalmi fejlődés nagy célkitűzései, s a maga művészi igazságkeresése között érzett szervesebb kapcsolat teremtette számára az új inspiráló erőt. Ez a harmónia tette lehetővé, hogy több teret engedjen a bensőséges elmélyülésnek, a meghittebb, emberi momentumok közlésének. Mindig nagyobb szerephez jutott művészetében a személyes környezet, az egy vagy két alakban felismerhető és festőileg értelmezhető érzelmi folyamat.

Bátran állíthatjuk, hogy ezúttal is következetesen bontakoztatta ki új festői arculatát. Anélkül, hogy lemondott volna a színfoltok, a vonalkontúrok, a sík formák és téri dimenziók szigorú rendjéről, szemlélete közvetlenebb lett, a tiszta konstrukció a lírai átélés melegével találkozott. Ugyancsak természetes fejlődés eredménye volt az is, hogy műveinek tekintélyes részén több teret engedett az erőteljesen összefogott nagy formáknak, az élet monumentális nyugalmát és békéjét tükröző megoldásnak. Különösen szép példáját adta töretlen festői gazdagságának akt-figurás kompozícióin. Talán ezek tükrözik legjobban saját élete, illetve művészi törekvései, és az őt körülvevő környezet közt meglelt harmóniáit. Így áll előttünk életműve, mely muzeális értékű, egyúttal sajátosan mai problémákat tükröz.

Szij Béla

Il est un des derniers membres de cette grande génération d'artistes hongrois qui on débuté dans les beaux-arts au tournant du siècle. Il a fait ses études à Munich, Nagybánya et Paris. Pendant la première guerre mondiale il exposa avec les artistes engagés groupés autour des revues *Tett* (Action) et *Ma* (Temps présent) de l'écrivain-peintre Lajos Kassák. A partir de cette époque, il ne cesse pas de travailler dans l'esprit d'un art progressiste. L'objectif qu'il poursuit, c'est parvenir à un art qui reflète nettement une conscience sociale.

Dans ses peintures et dessins les divers éléments formels sont disposés selon un ordre rigoureusement observé. Mais cette recherche d'un ordre sévère n'empêche pas l'artiste de se pénétrer des phénomènes dont il reconnaît l'importance dans un monde vu et conscient et qu'il exalte ensuite en les représentant. Ses œuvres exécutées dans les années 1920 et 1930 trahissent une rencontre singulière de la construction et de l'expression ce qui ne doit pas nous étonner puisque les formes expressives de ce genre jouent un rôle important dans l'œuvre de plusieurs artistes remarquables de l'époque. Après la deuxième guerre mondiale, sa manière est devenue plus sereine, plus dégagée ; ses œuvres ont acquis un style plus lyrique, un caractère plus affectif sans que le souci de la construction s'en soit trouvé affaibli ; au contraire, les formes vigoureuses, ramassées, massives ont permis à Schönberger de belles réussites dans la conception de tableaux monumentaux. Les œuvres récentes du maître témoignent de l'harmonie acquise par le travail et aussi de la manière ethique, d'une valeur absolue, par laquelle il recherche la vérité en tant qu'individu et en tant qu'artiste.

Armand Schönberger a atteint ses 85 ans sans cesser d'œuvrer. Il avait débuté aux premiers jours de l'art du XXe siècle et depuis il a créé des œuvres qui pourraient figurer dans les musées.

FESTMÉNYEK

1. Olvasó leány. 1926.
o. v. 58×45 cm
A művész tulajdona

2. Dunai rakpart.
o. temp. pl. 70×100 cm
Magántulajdon

3. Akt-kompozíció kutyával. 1929.
o. v. 75×95 cm
Magántulajdon

4. Déli pályaudvar. 1930.
o. v. 100×70 cm
MNG ltsz.: 67.48 T

5. Nő csendélettel.
temp. pl. 60×90 cm
MNG ltsz.: F.K. 7736

6. Feleségem.
kréta pl. 58×45 cm
A művész tulajdona

7. Téli kikötő.
o. pl. 77×72 cm
MNG ltsz.: 67.49 T

8. Két nő gitárral és galambbal.
o. v. 100×70 cm
Magántulajdon

9. Női portré.
temp. pl. 60×46 cm
A művész tulajdona

10. Varró leány. 1932.
o. pl. 95×75 cm
Magántulajdon

11. Csendélet.
o. pl. 80×60 cm
MNG ltsz.: F.K. 7926

12. Leányka.
o. v. 30×32 cm
A művész tulajdona

13. Családi kép.
o. pl. 100×68 cm
Magántulajdon

14. Újpesti hajórakpart.
temp. pl. 50×68 cm
Magántulajdon

15. Olvasó leány ablaknál.
temp. pl. 95×65 cm
MNG ltsz.: 67.73 T

16. Dunai táj.
o. v. 40×60 cm
Magántulajdon

17. Vöröshajú nő. 1936.
o. pl. 48×32 cm
A művész tulajdona

18. Alvó nő könyvekkel. 1939.
temp. pl. 60×80 cm
A művész tulajdona

19. Önarckép.
o. k. 46×30 cm
MNG ltsz.: 66.78 T

20. Leány gyümölcstállal.
temp. pl. 90×60 cm
A művész tulajdona

21. Alvó leány.
o. v. 58×44 cm
A művész tulajdona

22. Festőnő.
temp. p. 85×62 cm
A művész tulajdona

23. Kékruhás nő. 1940.
temp. p. 87×60 cm
A művész tulajdona

24. Anya és leánya.
o. p. 34×58 cm
A művész tulajdona

25. Öltözködő. 1950.
temp. p. 68×48 cm
A művész tulajdona

26. Fiatal leány.
o. v. 30×30 cm
A művész tulajdona

27. Anya gyermekkel. 1952.
temp. p. 59×41 cm
A művész tulajdona

28. Önarckép.
temp. p. 34×34 cm
A művész tulajdona

29. Leány fotelben. 1954.
temp. p. 62×43 cm
A művész tulajdona

30. Almát kézben tartó nő. 1956.
o. temp. p. 60×45 cm
A művész tulajdona

31. Akt piros fényben.
temp. p. 68×48 cm
A művész tulajdona

32. Két fej.
o. p. 44×32 cm
A művész tulajdona

33. Férfifej.
temp. p. 47×30 cm
A művész tulajdona

34. Alvó nő.
o. p. 42×30 cm
A művész tulajdona

35. Kék fényben.
o. p. 43×35 cm
A művész tulajdona

36. Két nő. 1967.
o. v. 103×95 cm
A művész tulajdona

37. Női fej.
o. p. 43×30 cm
A művész tulajdona

38. Gyümölcscsendélet.
temp. p. 58×49 cm
A művész tulajdona

39. Táj fákkal.
o. pl. 48×32 cm
A művész tulajdona

40. Akt gyümölcstállal.
temp. p. 50×36 cm
A művész tulajdona

41. Fejtanulmány.
temp. p. 27×22 cm
A művész tulajdona

42. Magányos fa.
temp. p. 57×40 cm
A művész tulajdona

43. Pihenő akt.
temp. p. 68×49 cm
A művész tulajdona

44. Akt-kompozíció.
o. v. 100×75 cm
A művész tulajdona

45. Házak a domboldalon. 1968.
o. v. 80×65 cm
A művész tulajdona

46. Csendélet.
temp. p. 56×47 cm
A művész tulajdona

47. Piros fényben.
temp. pl. 27×20 cm
A művész tulajdona

48. Leányprofil.
temp. p. 58×45 cm
A művész tulajdona

49. Alvó akt.
o. v. 70×100 cm
A művész tulajdona

50. Asztal mellett.
o. p. 50×68 cm
A művész tulajdona

GRAFIKÁK

51. Férfiakt. 1918.
tus, p. 410×285 mm
MNG ltsz.: 1919—575

52. Önarckép.
tus, p. 295×210 mm
MNG ltsz.: 3717

53. Híd alatt.
tus, p. 330×420 mm
Magántulajdon

54. Tűnődő.
kréta, p. 275×214 mm
MNG ltsz.: F 66.93

55. Férfifej.
szén, p. 290×250 mm
A művész tulajdona

56. Tájkép I.
tus, p. 430×430 mm
Magántulajdon

57. Tájkép II.
temp. p. 155×135 mm
MNG ltsz.: 7657

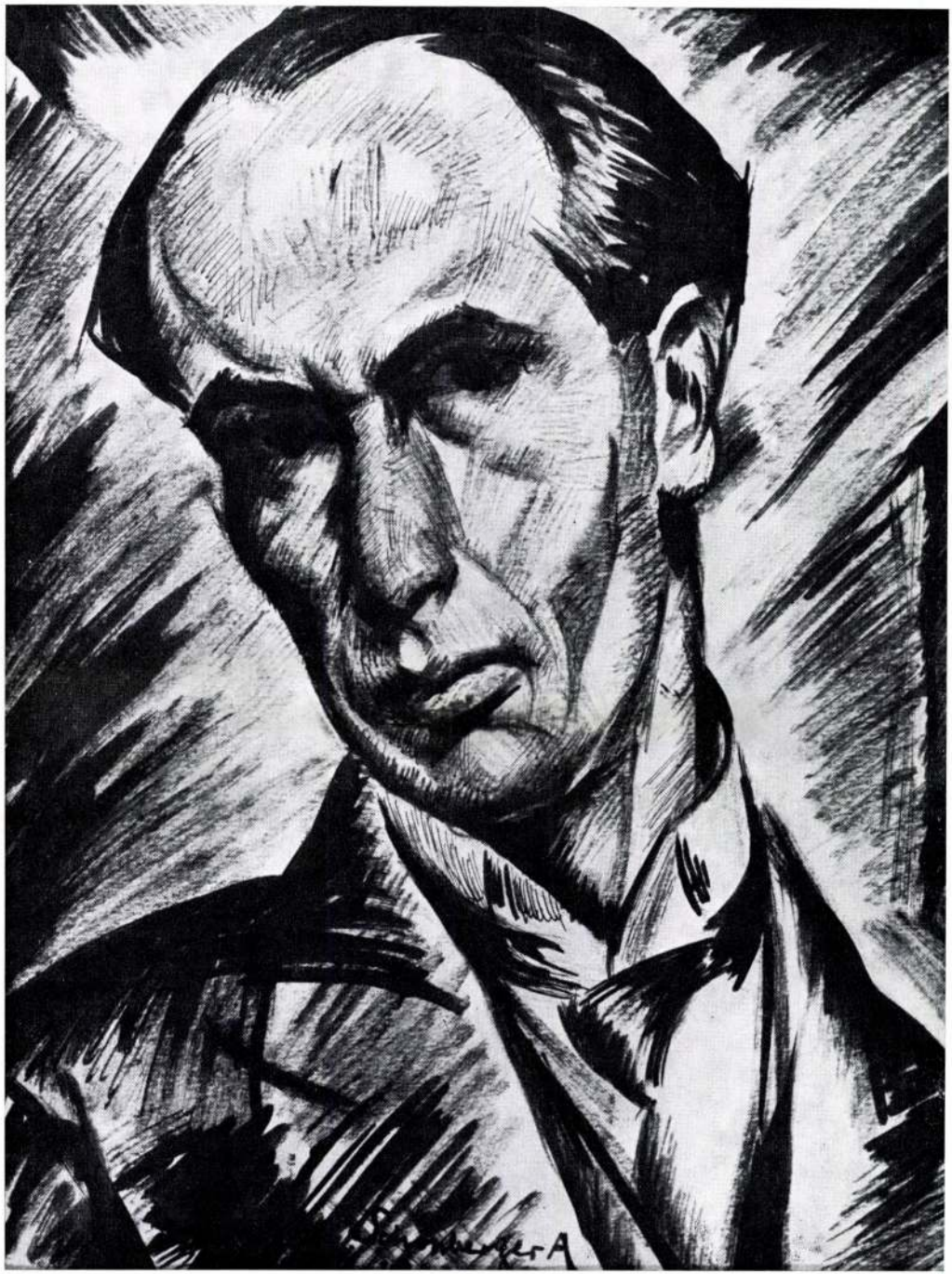

Önarckép
Autoportrait

Déli pályaudvar
La Garde du Sud

Téli kikötő
Port d'hiver

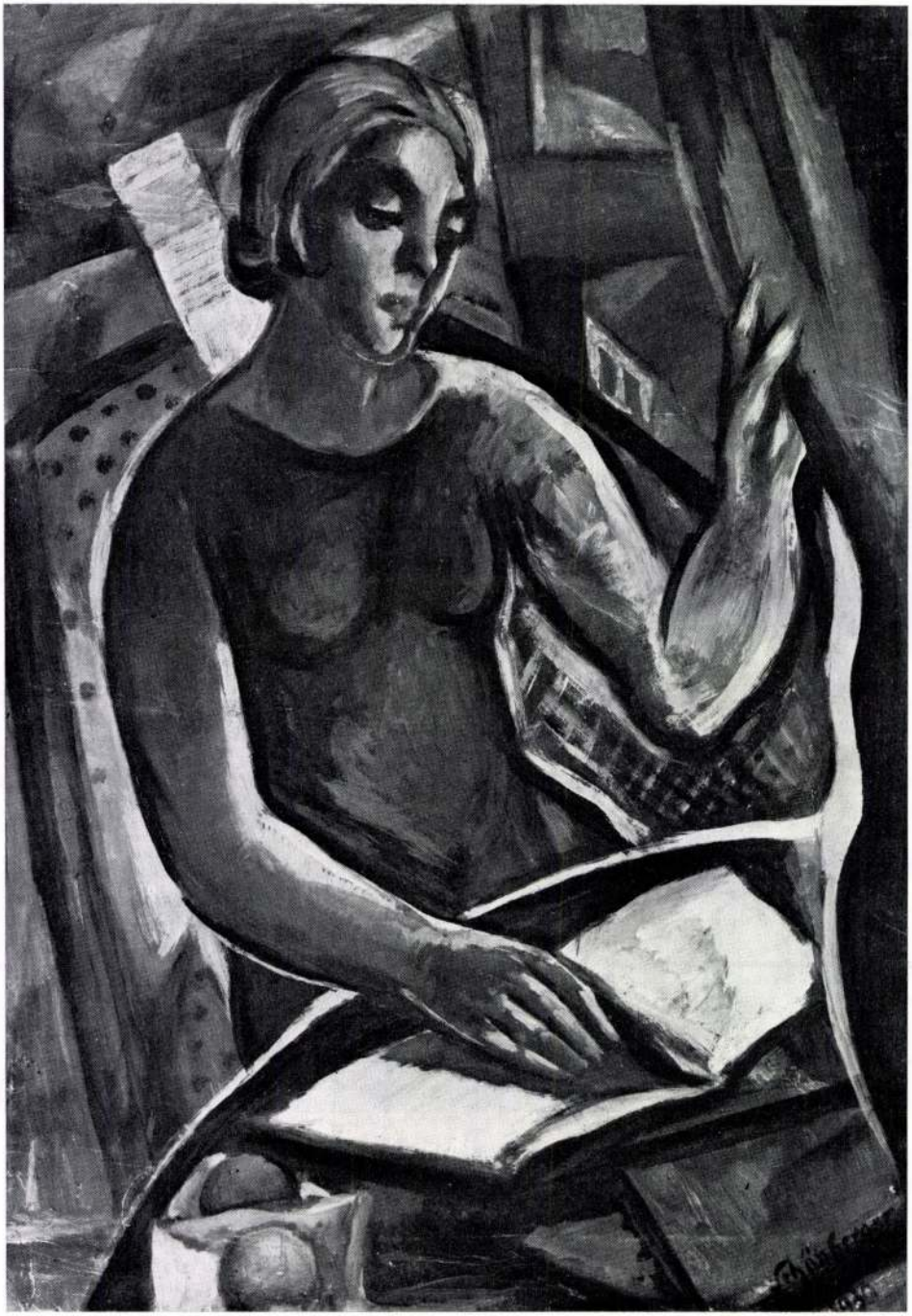

Olvasó leány ablaknál
Jeune fille lisant à la fenêtre

Festőnő

Femme peintre

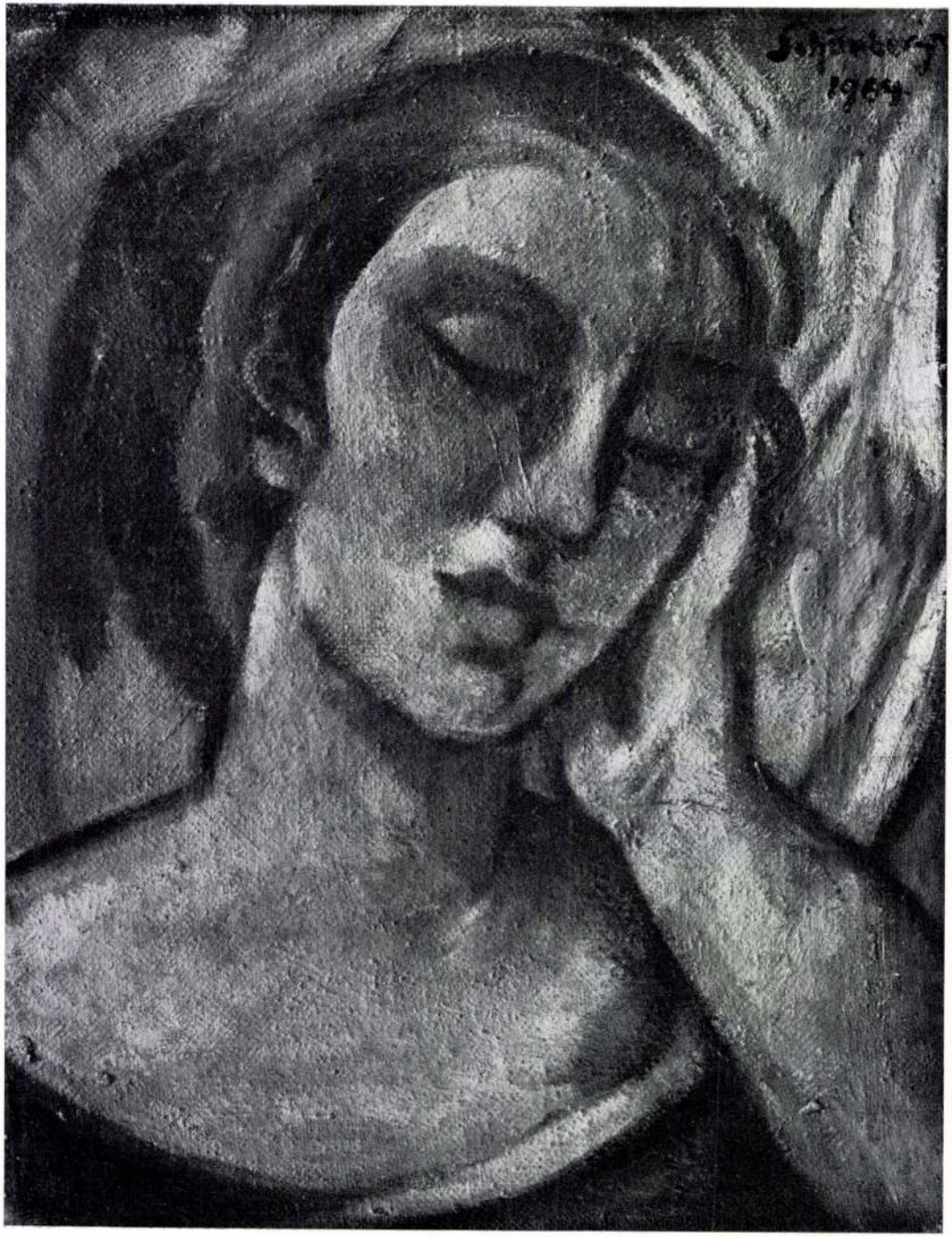

Alvó nő
Dormeuse

Anya és leánya
Mère et fille

Felelős kiadó: Dr. Pogány Ö. Gábor — 70,0015 — Kossuth Nyomda, Budapest

Schönberger Armand

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÚJ ÉLET

1960 MÁJ 15.

1960. május 15.

117

CSODA A MŰTEREMBEN

Művészeink múltbeli munkabénító nélkülözéseire emlékezik 75. születésnapján Schönberger Armand festőművész

Ha nem is övezi a világhír glóriája, művészete ismert és elismert határainkon túl is. Különösen Svédországban, Csehszlovákiában, Romániában sok a híve, gyűjtője, csodálója. Áhitatos, örökön előre néző művész, vívódó, kísérletező, de sohasem tévelygő. Félévszázados pályafutása során következetes maradt haladó eszméihez, a szerkesztés és az egyéni színhatások harmóniájához. Mint Pogány Ö. Gábor írta nemrég, retrospektív kiállítása alkalmával: kevesen vannak még a rokonlelkek közt is, akik ennyire hűek maradtak ifjúkori stíluseszményeikhez. De csak öregkorára teljesedhetett vágya, mely hosszú pályafutása során sarkantyúzta: háborítatlanul dolgozhat, kísérletezhet, míg megtalálja a festői kifejezés egyéni formáját.

Mennyit küzdött, nélkülözött e látszólag könnyen elérhető célért a ferencjózsefi „biztonság" korában és Horthyék országlásának pöffeszkedő évtizedeiben — erre emlékzik most a nyugalom révében 75. születésnapján.

— A húszas évek elején egy évig egyetlen munkámat sem tudtam eladni, pedig akkor festettem azokat a képeimet, melyeknek újszerű szerkesztési rendjét lelkesen méltatta a nemzetközi sajtó. Már-már reménytelenné vált a helyzetünk, de mikor hitelünk teljesen kimerült, lakásunkba beköszöntött a csoda — egy részletügynök képében. Persze nem vásároltam, az ügynök viszont az előszoba falára aggatott képeimet kezdte nézegetni s bevallotta, hogy csak egy hete vászonügynök, azelőtt költő volt Nagyváradon, ahol rokonai, barátai élnek. Felajánlotta, hogy előkészít számomra egy kiállítást Váradon. Tekercsekbe göngyölített képeimmel és egy sereg rajzzal, Zsolt Béla ajánlólevelével, de zsebemben egy fillér nélkül érkeztem Váradra. Képeim, melyeket a Musica zongorateremben állítottam ki, megnyerték a haladó szellemű váradi értelmiség, köztük a zsidó intelligencia tetszését, úgy hogy csaknem minden kiállított mű vevőre talált.

— A csodák azonban — sóhajtja — nem ismétlődtek. — Nagysikerű hazai és külföldi kiállításokkal a hátam mögött még érett művészkoromban is gond volt számomra a magam és családom mindennapi kenyere. Sosem felejtem, hogy fűtetlen szobában feküdtem betegen, télvíz idején, s szintén gyengélkedő feleségem leszaladt, hogy tüzelőt szerezzen. Fát, szenet nem kapott, de megfázott s pár nap alatt elvitte a tüdőgyulladás. Egy vékony versfüzet maradt utána s marcangoló fájdalmam, hogy nem lehet részese mai nyugalmas, harmónikus életemnek, melyet nem zavar többé a megélhetés gondja.

— Így éltünk akkor Budapesten — variálja a jubiláns művész Puskin Anyeginjének befejező sorát: „Így éltünk akkor Odesszában..." S megilletődötten teszi hozzá:

— Hitem mindig erős volt, de sohasem reméltem volna, hogy megérem azt a boldog korszakot, *ahol a fiatalok előtt kitárul a jövő százarcú lehetősége, mi öregek pedig módot kapunk, hogy zavartalan békességben végezhessük munkánkat, élhessünk hivatásunknak.*

L. L.

SÉRVKÖTŐK
rugóval és rugó nélkül
Gyógyfűzők, haskötők, gumifűzők, mellpótlások, lúdtalpbetétek
STEINER
kötszerésztől,
VI. Bajcsy-Zsilinszky út 36.

A ZSINAGÓGA NAPTÁRA

Május 21. szombat, 5720 Ijjár 24. heti szakasz: Böhár-Böchukkauszáj, háftóra: Hásém uzzi. V. Perek. *Újhold hirdetés.* Május 26 csütörtök: Jomkippur kóton. Május 27. péntek, *újhold*, Sziván 1. Május 28. szombat: Sziván 2. heti szakasz: Bámidbor, háftóra: Vöhójo. VI. Perek

ISTENTISZTELETI TUDNIVALÓK

Május 20. péntekesti gyertyagyújtás 7,15, május 21. szomb. kim. 8,25.

Május 27. péntekesti gyertyagyújtás 7,25 május 28. szomb. kim. 8,35.

IMAIDŐK

	összes templomok	Rumbach Kazinczy
Május 20. péntek este	7 óra	7,25
Május 27. péntek este	7 óra	7,35

Exhumálási értesítés

A budafoki izraelita temetőben fekvő halottak exhumálása és a rákoskeresztúri központi izr. temetőben közös sírba való áthelyezése hatósági intézkedés folytán vált szükségessé. Mindazok, akik e temetőben fekvő halottaikat külön sírba óhajtják eltemettetni, jelentkezzenek mielőbb, de legkésőbb 1960. június 15-ig a Budapesti Izr. Hitközség Chevra Osztályánál, VII. Síp u. 12. I. 27.

Szőrmebundáját
divatossá alakítom, vagy legjobban megveszem.
Müller szűcs
V. Petőfi Sándor u. 6.

Kárpitozott bútorok
fizetési könnyítéssel
CZAKÓ SÁNDOR KÁRPITOSNÁL,
VI. Vasvári Pál u. 4.
(Majakovszkij u. sarok)
II. emelet

ÉRTESÍTJÜK
hittestvéreinket, hogy az idei
SÍRGONDOZÁSOKAT
ismét megkezdtük.
Izraelita Hitközség Nagykanizsa

APRÓHÍRDETÉSEK

Perfekt evolut könyvelőt felveszünk. Ajánlatokat kérjük „Kálisz" jeligére a kiadóba.

Hallókészülék, elemnélkül nagyothallóknak kiválóan alkalmas. Sokan jobbnak tartják elemes készüléknél. Jelentkezőknek **kipróbálásra minden hétfőn, szerdán bemutatom. Tarnai, VIII., József körút 75.**

Egészségügyi dolgozónő belterületen szépen bútorozott, különbejáratú szobát keres konyhahasználat nélkül. „Megegyezünk 1078" jeligére kiadóba.

Budapesten lakást adok ellátásért. Ajánlatot „Rituálé" jeligére kérek a kiadóba.

Gyermekeket nyaraltatásra elvállalnék. Kóser koszt. Tárkányi u. 5. Miskolc.

Albérleti fűthető szobát keres 50-es egyedülálló férfi. Értesítést kiadóhivatalba. „Dolgozó" jeligére.

Ágytoll tisztítás kedden, csütörtökön megvárható. Nagymező u. 37. Grünwald.

Esernyő készítését és nyakkendők tisztítását vállalom. PANNA VI. Dessewffy u. 25. Tel.: 111—518.

Tanulólány felvételik d. e. Alpárné nőiruha szabóságban. V. Váci u. 9.

Fehérneműt javítok, ágyneműt varrok házban, vagy otthon. Barna, Üteg u. 16.

Kalapja piszkos, formátlan, rendbehozza **Lampert,** VI. Jókai tér 6.

Zsidótárgyú hanglemezek világhírű kántorok, zsidó népdalénekesek előadásában, mikró kivitelben eladók. **Hőnig** Jenő, Budapest, Visegrádi u. 15.

Elvállalnám idősebb házaspár gondozását, ápolását, üres szoba ellenében. Cím: Klauzál tér 12. I. e. 1.

Házvezetőnőt [illegible]-kással

Schönberger Armand.

Nagybánya kiáll kat. 1912

84

Rell Lajos dr.: A Békéscsabai Múzeum
története, épületeinek és gyűjteményeinek
leírása IX. 80.

Schönberger Armand

élet. koll-

Belvedere

1923. ápr.-

Schönberger Armand

Nagybánya k. l. 1912.

87

Öskü avar sírmező" IX. 129.

Schönberger Armand festő

Szabad Művészet, 1928

II. előf. 10. sz. 332.o. Kiállítási Naptár.

Schönberger — „festö"

Szabad Nép

1946. 4. 4. – 4. l.

Schönberger Armand

koll. kiáll. Pozsony-
ban a Carlton szállo-
dában 1927. dec.

Meghívó!

BUDAPEST SZÉKESFŐ

1937

tményről kívánt gondoskodni.
eum Országos Széchenyi Könyv-

Ilona:

ISEKÖNYVEK

Ez a könyv a magyar missale-
es képanyaggal fog megjelenni,
nagy kiadványának. Arra kell
gy nagyhorderejű publikációnk
rjedelmében szerényebb, de a
ból jelentős könyvvel. Ezt a
munkat abban a reményben
ársunknak, hogy méltányolni
íraépítő jelentőségét és eddigi

Schönberger Armand

Jestő

Műcs. kiáll. 1916tól

Pipics 120 l.

Schönberger Armand

Mo.
1930. III. 9.

— (Schönberger Armand új képei a Tamás-galériában.) A modern magyar festőgeneráció régi munkása *Schönberger* Armand, aki mintegy két évtized óta tántorithatatlanul kitart művészi meggyőződése és stilusa mellett, amely valahol középúton van a német expresszionizmus és az olasz futurizmus között. A ma megnyiló kiállításon is azt mutatja, hogy egyre jobban tisztázza önmagában a művészet új problémáit és elég erős egyéniség ahoz, hogy kisebb ingadozásoktól eltekintve maga oldja meg azokat. Eddig túlerősen hangsúlyozott formakompozicióit ő is közelebb hozta most a természethez és néhány képén igen dekorativ hatásokat ért el.

csarnok pillérei a régi templom megmaradt oszlopaiból lettek emelve és komor méltóságukkal nagyban emelik a hely hangulati szépségét.

A 4. számú felvétel a község évtizedeken át volt nagynevű elnökének: Bárkány Leónak a sírköve, jobbra tőle a hitvesé, az oszlopok ugyancsak a régi, leégett templomból származnak. A templomot ábrázoló 5. számú felvételen csillaggal jelzett helyen állt a nagynevű *Strakosch Sándor* színművész szülőháza, amelynek emlékére a hitközség a közeljövőben a templom előcsarnokában egy művészi emléktáblát emel Bárkány Jenő tervei szerint.

Nem volna teljes a beszámolónk, ha a Mult és Jövő t. olvasóit meg nem kérnénk arra, — amennyiben Sebeskellemessel valami módon közeli vagy távoli nexusokat tudnának felfedezni — hogy ebben az esetben pénzadományaikkal siessenek a temetőt restauráló bizottság támogatására, hogy a nemescélú munka tökéletesen befejezhető legyen. Adományok a „Sebeskellemesi Aut. Orth. Hitközség vezetőségének címére Sebeskellemesre, Slovenszkó küldendők".

S. E.

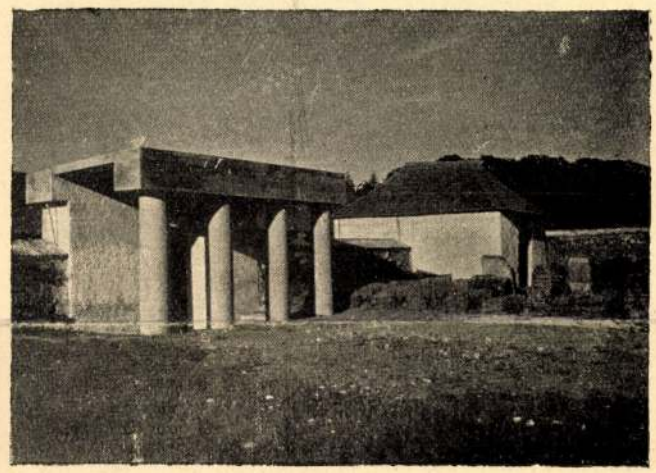

3. A sebeskellemesi temető bejárata a régi templom oszlopaiból

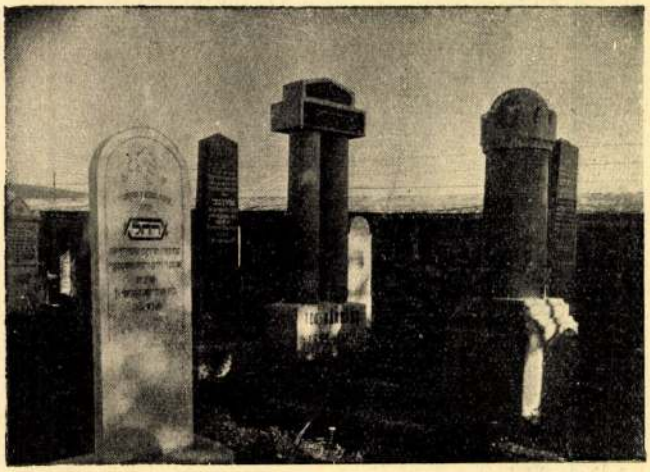

4. Bárkány Leo sírköve a leégett régi templom oszlopaival

UJ KÖNYVEK

POLJAKOFF: SABBATAI ZEWI. Poljakoff könyve érdekes új világításban mutatja meg Sabbatai Zewit, kinek alakja már sok nagy író fantáziáját foglalkoztatta. Ebben a könyvben Sabbatai nem a hirhedt álmessiás, aki a könnyen hivő tömegeket ámítja, nem az áruló, mint Zangwill regényében, a Török Messiásban, hanem a maga elhivatottságában hivő rajongó, akinek végtelen hite van hatással az őt körülvevő s minden szavát szomjuhozó tanitványokra. Eleinte ő maga is félő csodálkozással veszi észre azokat a jeleket, melyek hűséges társai Pinheiro és Primo számára kétségtelenül igazolják messiási elhivatottságát, de ez a tudat lassanként beidegződik érzékeny lelkébe, s már csak egy jelre vár, hogy elkezdhesse hivatásának betöltését. S miként hajdan Hosea próféta a hitvesét, úgy Sabbatai Zewi is a bűn fertőjéből emeli magához Sarah-t, kinek megérkezésében látja a várva-várt isteni jelt. Most aztán hitében megerősödve, Isten kiválasztottjának vallja magát s mikor a szultán ravasz orvosa, egy kitért zsidó tanácsára választást enged neki egy testi és egy szellemi próba között, ő erejében bízva, felveszi a végzetes turbánt és kaftánt és ebben a ruhában mutatkozik a rajongó tömeg előtt. A hivők arcra borulva fogadják urukat s a zsoltár szavaival üdvözlik őt. De mind halkabb és halkabb lesz az üdvözlő szózat s végül a kétkedők fenyegető moraja teljesen elnyomja azt. A zsidók messiása nem lehet török s a vezérében egyszer csalódott nép többé nem hisz neki. Az önmagában csalatkozott, bukott Sabbatai kétségbeesve menekül szobáinak magányába s kint hamut hintve fejükre és megszaggatva ruháikat, siratják halott messiásukat az egy újabb reménytől megfosztott szomorú zsidók.

A mű a Heine-Bund szép kiállításában jelent meg.

P. Gy.

5. A templom Sebeskellemesen

ROHANÁS A HÉTKÖZNAPOKBÓL. FÜRT GITTA VERSKÖTETE.

Lemondás, lázadás cseng ebből az egyéni hangú verskötetből, melynek sötétlő alapszínéből csak itt-ott csillan fel egy világosabb szín. Egy asszony a „pesti gangon" ábrándozik a szépségről, a természetről, a napfényről, amelyekhez, mi is úgy érezzük, jussa van. Börtönnek érzi a hétköznapokat és a börtönfalon csak egy kis ablak nyilik számára, ezen át néz a széles világba, csak a szeme, a látása tárul ünnepi tájak felé, de még nem tudott ajtót táruló kaput vágni lefojtott erejének. Ujszerű szavai, szóképei, hasonlatai híven követik lázas vergődését, amely csak gyermeke sötét szemébe és hű társa rokonlelkében talál megnyugvást. Szinte sajnáljuk, hogy fantáziája, mely az élet legegyszerűbb jelenségeit is szimbolumokká nemesíti, nem ragadja többször derűsebb szinek felé és érdeklődéssel várjuk, mikor lesz vége ennek a hajszolt rohannak, mikor tudja hétköznapjai szürkeségében megtalálni zaklatott lelke ünnepeit. *Fürt* Gitta verseit, *Schönberger* Armand, a fiatal festőgeneráció nagytehetségű és még mindig nem kellően méltányolt tagja illusztrálta. De talán az illusztráció szó itt nincs helyén, mert az erőteljes metszetek nem egy-egy verset akarnak illusztrálni, hanem teljes veleérzéssel adják vissza az egész kötet legmélyebb hangulatait.

Schönberger Armand: Fürt Gitta arcképe

óbecsei Freund József és neje a szentföldi úton beduin öltözetben

A RABBIKÉPZŐ INTERNÁTUSÁNAK ALAPÍTÓJÁNÁL

A rabbiképző ötvenéves jubileuma alkalmával fölkerestük Szabadkán a jótékonyságáról ismeretes óbecsei *Freund* Józsefet, a vezérlőbizottság régi tagját, aki nejével együtt pompás épületet vett meg a szeminárium szomszédságában internátus céljára.

— Lássa, uram, itt a meghívó — szólt lehangoltan, — leromlott egészségem gátol az utazásban. A szerb agrárreform elvette földjeimnek nagy részét, sok szaladgálásom, izgalmam volt, az egészségem tönkrement.

Nagy iratcsomót vesz elő, minden kijelentését hiteles okmányokkal támasztja alá. Nem tudom a pontosság szeretete-e ez, vagy hogy éppen lehetetlen a sokféle jótékony alapítást és akciót fejben tartani. Zsidó szempontból mégis legnagyobb fontossággal bír az 1918. évben felajánlott 600 000 koronás alapítványa, miáltal lehetővé vált a rabbiképző melletti négyemeletes ház megvétele egy létesítendő internátus számára. Ebben a nemes cselekedetben az a rajongó törekvés vezette, hogy két elsőrangú kulturintézményünk, a rabbi- és tanítóképző-intézet növendékeinek gondtalan ellátását biztosítsa. Az internátus a még érvényben levő lakásrendelet miatt késik, de a lakbér a diákoké.

Freund József 45 év óta elnöke az óbecsei hitközségnek, melynek 20 hold földet adományozott. Az elnöksége alatt épült a monumentális templom, később egy 40—50 ülőhelyből álló téli kis templomot építtetett saját költségén.

Múlt és jövő
1928. XVIII-ik. január 27.

Schönberger Armand

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1963 DEC 8

A Magyar Nemzet galériája

1021

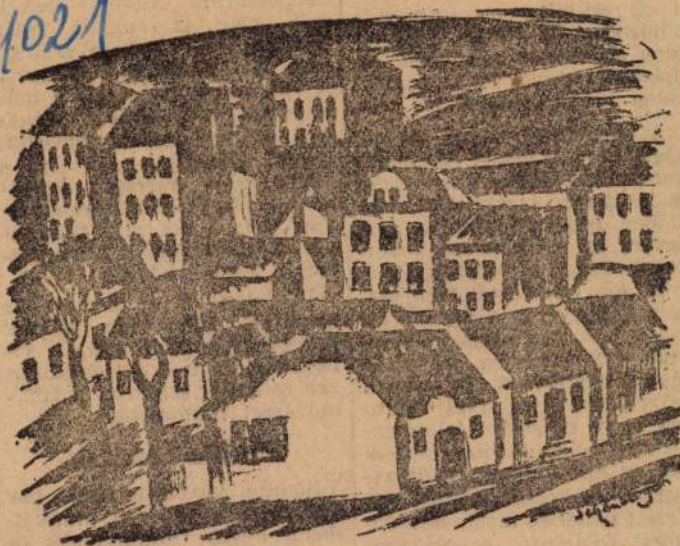

Schönberger Armand rajza

...athelyen is
...költségessé
...zés, hiszen a
...neg kellett
...a megyei kö
...elhúzódott, a
...tény sirkam
...dekében, his
...veket kellet

A beruház
hogy az épít
munkálatai során a geológiai
és statikai vizsgálattal egy
időben régészeti szemlét kell
tartani. Az évi több száz szem-
le sokat segít a régészek gond-
jain, de a problémát nem old-
ja meg, ugyanis a beruházási
kódex nem biztosítja az eset-
leges feltárásokhoz szükséges
anyagi eszközöket. Teljesen a
művelődési tárca gondja min-
den nagy megelőző leletmen-
tés, így például ebben az év-
ben az épülő 11-es műút vi-
segrádi szakaszán föltárt ré-
gészeti emlékek megmentésére
kellett föláldozni az országos
költségvetés jelentősebbik fe-

...danak. Megtörik a képkompo-
zíció, oda a korszerű filmmű-
vészet oly lényeges alkotóele-
me, a képi kifejezés.

Így lett a szinkronizálás
technikai lehetősége nálunk
művelődéspolitikai tett. A vi-
lágirodalom felé a műfordítás
ver hidat; a szinkron a film-
művészet műfordítása.

15 éve kezdték

Eleinte, természetesen, sok
kudarccal kezdték a munkát.
Pedig neves filmrendezők és
kitűnő színészek láttak hozzá,
hogy a semmiből megteremt-

Schönberger Armand

Vera c. képe
repr.

Magyar Művészet

1932. 186. l.

Tamás Henrik
tulajdona.

Sor-szám	Nyerő-szám	A nyerő tag neve	A nyeremény értéke
29	12908	Virág Mór dr.	300
30	13341	Zipernovszky Károly	300
31	1685	Strobl Alajos	300
32	7279	Klinger József	300
33	11446	Strasser Lipót	300
34	12555	Turnovszky Jenő dr.	300
35	5131	Gerőfi Arnold *	300
36	5540	Gyulai Pál	300
37	3131	Brüll Gusztávné	300
38	11271	Stein Felix *	300
39	8583	Matuska István	200
40	1178	Trencsén vármegye *	200
41	6231	Horváth Á. János	200
42	627	† Tisza Kálmán	200
43	6501	Janny Gyula dr.	200
44	4458	Ferenczy Imre	100
45	4900	Friedrich Vilmos dr.	100
46	2684	Benacsek Béla *	100
47	11448	Strasser Lipót	100
48	5043	Geiger Richard	100
49	8202	Lotz Károly *	100
50	1656	Schulek Frigyes	50

A *-gal jelölt nyerők már éltek választási jogukkal.

A nyerők az 1902/3. évi Téli Kiállítás bezárása után nyereményértékük érvényesítésére szóló jogaikat *föltétlenül elvesztik.*

Schönberger Armand

Nagybánya k. k. 1917.

84

Újszászi r. k. iskolaszék népkvt.

VI. 724.

Schönberger Armand
festő
Belvedere
1923 ápr. 1–15
koll. kiáll.
Rövid életrajz, 75 mm

24. — 1880: VIII. 24. — 1881: VIII. 24. — 1883: VIII. 350.
A Tört. Képcsarnokban. 1884: III. 42. — 1894: V. 187.

A'. 23.

Schönberger Armand

Müllarnok

1916-17. tél. Kiáll. 245

1917. tav. Kiáll. 252, 275

1918. tav. Kiáll. 230

1928. tav. Kiáll. 115, 168

Morgit Körnt 11.

Kut.

Szombathelyi múzeum III. 180

Schönberger Armand

koll. kiätt. a

Ferrek Klubban

wid

Szaba Müvészet

1948. 380. C

NÉMET ÉS OSZ

KESSLER, JOSEPH (1826—1887)

Jézus Szent Szíve

Jelezve lent jobbra: Jos. Keszler, 1882.
Vászon, olaj, 132×92 cm. (Prímási lakosztály.)
Simor prímás megrendelésére készült.
Maszlaghy II., 503. szám.

KREUTZ, JOHANN (1803—1881)

Hit, remény és szeretet jelképe, hajótöröttek

Vászon, olaj, 196×143 cm. (Prímási lakosztály.)
Maszlaghy II., 440. szám.

KRIPPEL (XIX. sz. eleje)

A bor allegoriája

Borozó társaság

Fa, olaj, egyenkint 41×54 cm. (43. szoba.)
Maszlaghy II., 260. és 261. szám. — Maszlaghy: Az esztergomi érseki képtár. Új Magyar Sion, VII., 1876., 110. l.

LÖSCHINGER, ANTON (XIX. század)

IX. Pius pápa arcképe

Jelezve balra lent: Löschinger, 1878.
Vászon, olaj, 36×29 cm. (26. szoba.)
Maszlaghy II., 430. szám.

Simor János mellképe

Ovális, vászon, olaj, 86×66 cm.
Esztergom, 1878. V. évf., 44. l.

Schönberger Armand

Kiállító

A Reggel 932 nov. 21.

MDK

Schönberger Armand

"Aktcsoport" c. műve.

Művészet, 1917. 6.1.

Goldenberger Armand

"Aktiengesellschaft". Wien.

Wien, 1927. S. 1.

MDK

Schönberger Armand, gróf.

Önarckép. Tusrajz. Jelz.

Árv. Csarn.1937.okt.83.sz./Árv.Közl. rk.sz./ 36.l.

Schönberger Arnold Jertö

Protirende

1930, — ? —

Schönberger, tájképfestő. 1800.

Magy. Hirmondó. 1800. XVIII. szak. VII. 29.

130. l.

Ybl.

Déry Kálmán festő / 1859-

A Képzőmüv.Társulat 1882.őszi kiállitásán a Munkácsy-féle 6000 frankos dijra pályázik.

Budapesti Hirlap 1882.VIII.8.
217.sz.22.c /Sz.és M./

MDK

Schönberger Armand

Lámpafénynél. Vizfestmény. 35x29./Jelzett./

Árverési Közlöny. 94. aukció. 38.1.

M.D.K

Schönberger
festő

Méltatás

Sóos Klára, Gondolatok a Tanácsköztársaság 50.évfo:
Művészet 1969 aug. 43 lap

MDK

Schönberger Armand, festöm.

Asztal mellett. Olf.
Alvó nö. Tempera.

v.Ernst Muz.- A Szecdem.Párt Képzöm.-nek Társasága és meghivott müvészek kiáll.-a. 1945.okt.13.-28
Kat.

Schönberger Armand MDK

Férfi és nő, tus

Pécs, 1964. Modern magyar képtár

Schönberger Armand MDK

Asztal mellett, tempera

Műcsarnok 1940 Tavaszi tárlat

Schönberger Armand

Assad mollett, Lempere

SCHÖNBERGER ARMAND

festőművész gyüjteményes kiállitása nyilt meg 1948. október 23.-án a Fészek Klubban /Nagyatádi Szabó utca 36. sz./.

Kiállitások. Magyar Müvészet. 1949. 16. évf. 1. sz. 44. l.

M.D.K.

Schönberger Armand

"A Kortárs kiállitása" cimmel Berend Ilona beszámol három nagy müvésztelep tagjainak kiállitásáról. "Az idősebb korosztály tekintélyei közül" többek között felsorolja a müvész nevét is, mint akinek "kitünő müvei szerepelnek" a tárlaton.

"Szinház Szeme Füle" c. rovat
Szinház, Bp. 1947. nov. 25. - dec. 1.
III. évf. 48. sz.

MDK

Schönberger Armand

Csendélet, repr.

Oltványi Imre emlékkiáll. Türr I.Múz. Baja, 1963.

Schönberger Armand

szintén részt vesz a kiállitáson.

(g.t.): A magy. posztimpresszionisták
második kiállitása.
h. K. 931. XI. 4.?

MDK

Schönberger Armand

Gitározó nő, temp.

Pályaudvar, "

KUT 1937. ápr. M.Szal.

Magyar Néprajzi Múzeum – 6000 db – 64.85783 Kà

Schönberger Armand

MDK

Háztömb, olf.

Műcsarnok 1931 Művészcsoportok kiállitása

MDK

Schönberger Armand, festöm.

Önarckép. Tusrajz. Jelz.

Árv. Közl. 1937. 4.rk.sz. 34.l.

Schönberger Armad

Nagybányai kiáll. kat. 1912.

82

Római bronzmécses IX. 117.

Schönberger Armand

1910. téli kiáll. Müvészház

Gyermekfej, 100.—

Aktok, 280.—

Tájkép, 300.—

~~74~~

~~Angolország V. 209, 235.~~

Schönberger Armand

Helikon
1923 dec. – 1924 jan. kiatt.
1 arb. vizkare.
2 szines vajz

(Frigyes (Bró Auffenberg)

Ormay Norbert (huszárezredesi e

Derékig, ülve, szem k
jusza fekete s szeme sötét
támasztja, a faragott aszta
ját hüvelyénél fogja. Ny
hajtókáju atillája, mely sze
lásszék, melyen ül megyszü

Olajfestés vászonra,
M. Képt 441
Ormay Norbert letete

Az 1891: VII. 3-diki 34901
1848/9-diki szabadsag harcz emlék

Schönberger Armand

Sziklai Lajos

Szönyi István

Tihanyi Lajos

Varga István ilosvai

valamennyien Nagy-

bányán is dolgoztak.

Illusztrációi (1–1)

az alábbi minben

Tersánszky J. Jenő:

A félbolond.

Bp. [1947.]

Krausz és Fischer, 1894.

Schönberger Armand

Táj lovakkal c.
keje repr.

Kostárs
1948. márc. 1.
397 l

gyi miniszter 56725/1943.III.szám alatt
ézett rendeletének másolata.

Mátyás király visegrádi palotájának
alos kiküldetése alkalmával felmerülő
en az érvényesitett utiszámla alapján
ett címére /Bpest,IX.Hőgyes Endre-u.10/
főtanácsosnak a felsőörsi r.k.templom
ivatalos kiküldetése alkalmával felmerü
jében az érvényesitett utiszámla alap-
nevezett címére /Bpest,IX.Hőgyes Endre-

Schönberger Armand

hatott rá a Nyolcak

Dévényi Iván: Tihanyi Bp. 1968.
6.o.

Schönberger Armand

Szerepel az alábbi tárlaton

Lahn: Emlékezés forradalmár
Képzőművészeinkre. Kiállítás
Anyagal földön

Nepszava 1968 XII. 5

Schönberger Armand

Est
1930. III. 9.

— **Schönberger Armand kiállítása a Tamás-galériában.** A Tamás-galéria ma délután megnyíló kiállításán 5—6 esztendő után újra találkozunk *Schönberger* Armanddal. Annakidején még a kísérletezés stádiumában volt, most már ő is megfutotta azt az utat, mely már szinte sablón. Az elvontságból kezd mindjobban visszatérni a természethez. Van egy szép női portréja, amely tisztára naturalista munka. Egy-két tájképe, amelyen egész városrészeket ad vissza, nagyon meggyőző és művészetének kiteljesedését adja. Több érdekes kompozíciója is megállít. Ez a kiállítás mindenesetre biztatás a művész fejlődése elé.

Schönberéger Arman

1929. a KUT kiállitásán a Nemzeti Szalonban szerepelt kubista vonások és érzelgősség jellemzi.

Rabinovszky Máriusz: Két korszak határán Bp. 1965 199.l.

Schönberger Armand
festő

MDK

Méltatói.

Pogány Ö. Gábor: Aront Ferenc rajzai.
Művészet 1964. július – 38 lap.

Bécs.

Magy.Hirmondó.1800.XVIII.szak.VII.29.

130.l.

Schönberger festö és Och és Gaymüller amerikai müpártolókról.

D é r y Gyula /valószinüleg Béla/
festő 1868 - 1932

Apály az északi tengeren
/nyeremény a téli kiállitáson,
1913-14/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
85.

Schönberger, A - M.D.K.

Horváth Mihály arcképe/litográfia/ repr.

Keresztury Dezső: A magyar irodalom képeskönyve [illegible]
Bp 1956. 221.l.

MDK

Schönberger Armand

Csendélet, olajf.

Nemzeti Szalon.Kut. 1942.nov.

Schönberger Armand

festőművész

KUT Képzőművészek Uj Társasága kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Esti Kurir
1929.I.6.

Schönberger Armand

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1950 JUL 29.

SCHÖNBERGER ARMAND KIÁLLÍTÁSA

A Műcsarnok kamaratermében termékeny és eredményeiben is jelentékeny művészpálya bontakozik ki előttünk. *Schönberger Armand* festői elhivatottságot érezve magában, még szinte gyermekkorában elhagyta a szülői házat, hogy minden nélkülözést is vállalva lásson, tanuljon, emberi és szakmai ismereteket, tapasztalatokat szerezzen. Minden képtárt megnézett Európában s a művészet múltját éppúgy magába szívta, mint amilyen érzékenyen reagált korának minden eszmei, művészeti irányzatára. Ezek a tanulmányok azért voltak szükségesek számára, hogy a kor lelkét s benne az ő szeliden érzelmes, lírai szemléletét festői formákba öntse. A félévszázad, amelyben Schönberger festővé vált, a formabontások, a lármás kísérletek, az új festői hang keresésének kora.

Művészetében nyomot hagytak az európai kísérletek, ám Schönberger ecsetjét kultúrált festői látásán át mindig a valóság igaz átélése, gondolatok, érzések vezették s ezért van az, hogy a futurizmus, az expresszionizmus és egyéb kísérletek eszközeivel, formamegoldásaival is olyan tartalmakat közvetít, amelyekben az élmények egy őszinte lélek, a tiszta emberség hangján szólalnak meg. A saját egyéniségéhez formálta, szelídítette a kor divatos stílusait. Kitűnő, dekoratív érzékkel megoldott kompozícióit határozott ritmusokba fogja s ez a belülről jövő rendszeretet, a ritmikusság talán a legjellemzőbb Schönberger festészetére. De tud monumentális is lenni, néhány szép, komolyhangú képe tanúskodik erről. Az ember, a természet, a városi táj, a munkás, a nő, a gyermek, a tér törvényszerűségeit fürkésző csendélet mind helyet foglal változatos témakörében, Schönberger értékes munkásságában, amelyben újabb alkotásai friss erőt sugároznak s a művész mához szóló mondanivalóit tolmácsolják.

(d. m.)

növeljü
ket,
nyújt
velésér
emelésé

A n
zottan

erőn-
égre-
unk,
gálja
jobb
alista

ván

Az országgyűlés bizottságai az iparitanuló-képzésről

Az országgyűlés ipari és munkaügyi bizottságának közös albizottsága tanulmányozta az iparitanuló-képzés rendszerét, eredményeit és problémáit. Az albizottság munkájának alapja a két bizottságnak az az állásfoglalása volt, hogy az iparitanuló-képzésnek *közelebb kell kerülnie az üzemekhez, a gyakorlati élethez,* szoros kapcsolatban kell lennie az iparral.

Az albizottság megvitatta az MTH-rendszerű állami iparitanuló-képzés eddigi eredményeit és még meglevő hiányosságait. Rámutatott például arra, hogy a jövőben többet kell foglalkozni az oktató-nevelőmunkával, nagyobb gondot kell fordítani a tanulók erkölcsi és világnézeti nevelésére, s a vállalatokat, üzemeket is tézkedéseket tett a képzés színvonalának emelésére. A vállalatok és az üzemek egyre több segítséget nyújtanak a tanintézeteknek.

Az albizottság tanácskozásain az állami iparitanuló-képzés legfontosabb kérdéseiben — írásban is lerögzített — *egységes álláspont* alakult ki az érdekelt tárcák között. A közös álláspontot kialakító szaktárcák az állami iparitanuló-képzés jelenlegi egységes rendszerét és szervezetét alapjában helyesnek fogadták el és meghatározták azokat a megvalósításra váró intézkedéseket is, amelyek az iparitanuló-képzés jelenlegi rendszerének megerősítését, az oktató-nevelőmunka tartalmának megjavítását, valamint az üzemek és a tanintézetek

Schönberger Armand

— A Tamás Galéria uj tárlata. A Tamás Galéria szombati megnyitóján *Schönberger* Armand kollekciója kerül bemutatásra.

N.W
930

Schönberger Armand
festő –

Művészete haránkban a progresz-
szív tendenciák és eingesülést
mutatja. Dagyjabb a közepenrópai
fanves fejlődés mutatható ki művéből.

Pogány Ö. Gábor: Schönberger Armand kiállítása
Művészet, 1970. május – 47 lap.

Schönberger Armand
Jelé -

Mérésete harántban a progresz-
sor lendená ex. in eingeritzt
mutatja. Dagjalé a lépcsőfokon
fennes fylcás mutatott ki mindkét.

Pozsony Ó. Gálor: Schönberger Armand kiállítása
Múzeum, 1970. máj. - 47 lap

Schönberger Armand festőmüvén kiállítása a Tamás-galériában.

8 órai Ujság.
1930. III. 9., 4.
(:Kritika:)

Schönberger Árpád festö.

Népszava. 1923. IV. 11. 5. l.

Schönberger / Armand ?/

festő

Revue de Hongrie

1910. III. a. VI.-i. 560-561. l.

Jury nélküli kiállítás a Műcsarnokban.

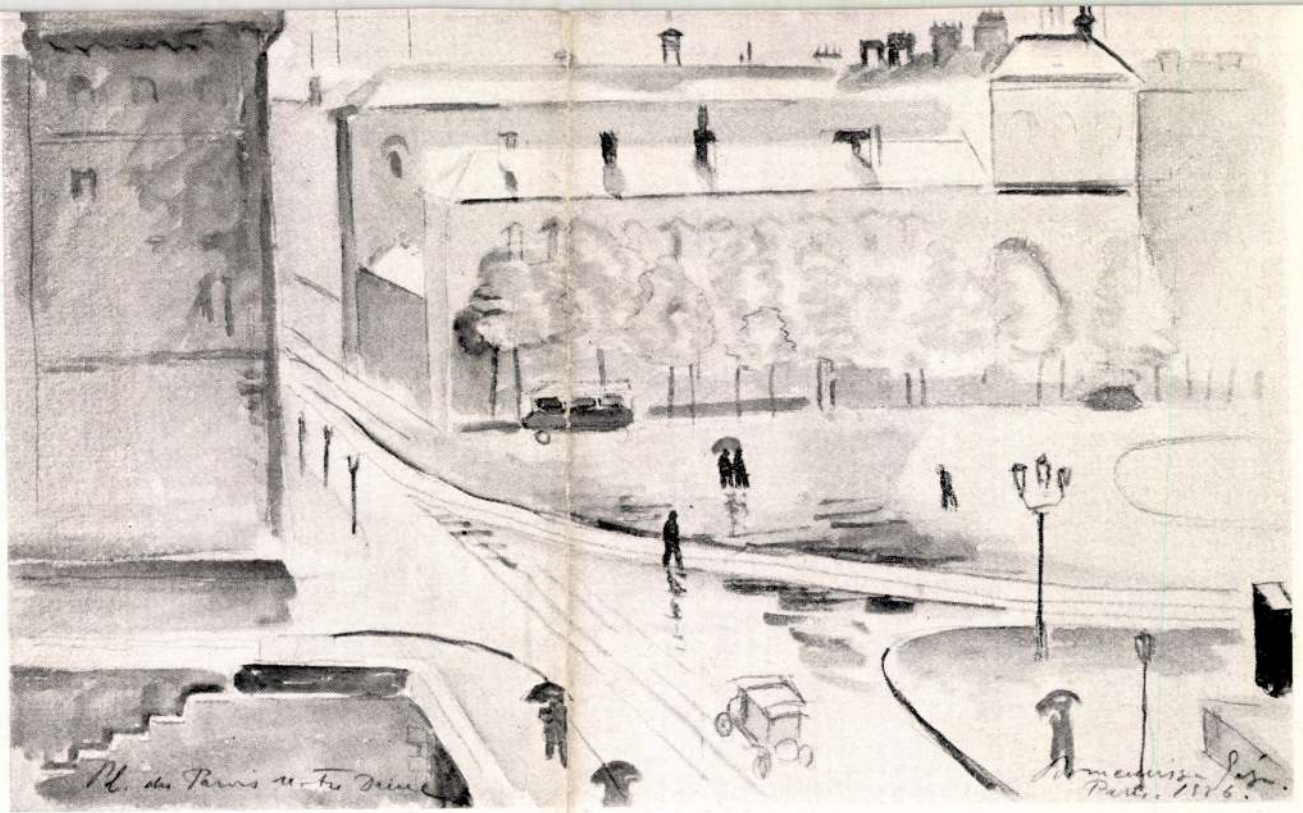

BORNEMISSZA GÉZA:

PÁRIS ESŐBEN

az állam csak több, mint 2 milliárd aranykoronával járult ez akcióhoz és csupán Amsterdamban 30.000 uj épületet emeltek, akkor fogalmat alkothatunk az eddig végzett munkáról. Nem egyes házakat vagy háztömböket, hanem egész városnegyedeket teremtettek egyszerre. Nem házépitők, hanem városépitők voltak itt munkában és a hollandi épitészek e feladatot nagyszerüen megoldották.

Vannak mindenesetre városnegyedek, például Amsteldijk, melyek már külső elhatároltságukban is, elkülönitett, zárt komplexumoknak látszanak, a sarkok és a főbejárat mellett elvezető utcának oly

SCHÖNBERGER ARMAND: HAJÓ-KIKÖTŐ

Kut. 1926, 7-8 m.

Schönberger Armand

1. Festőnő
temp. 85 x 62

2. Kékruhás nő 1940
temp. 87 x 40

Schönberger Armand Magyar
Nemzeti Galéria

Schönberger Armand MDK

Nő asztalnál, olf.

Műcsarnok 1916-17 téli tárlat

MDK

Schömberger Armand, festön.

arckép, tanulmányfejet, s egyéb hasonló tárgyu festményt küldött be.

Mücsarnok.-Kiállitás.
Müvészet.1918. 5.l.

MDK

Schönberger Armand

Önarckép. Tusrajz. 30x21./Jelzett./

Árverési Közlöny, 1937. okt. rk. sz. 36.1.

Schönberger Armand

Csendélete szerepel a KUT
kiállításán a Nemzeti Szalonban

Magyar Hirlap 1937 XI. 21

Schönberger Armand

Képével a KUT jubileumi kiállításán a Nemzeti Szalonban

Pesti Napló 1937 XI. 21.

Schönberger Armand

Női fej.

26.sz.i sűvek bp.i műgyűjteményeiből. [illegible].

1963. jul.

Schönberger Armand

Hajók /repr./

Rabinovszky Máriusz: Két korszak határán Bp. 1965.
képjegyzék

Schönberger Armand

MDK

Kompozició, pasztell

Műcsarnok 1928 tavaszi kiállitás

Schönberger Armand

1915-ben a TETT, 1916-ban a MA csoporthoz csatlakozott. Meleg barátság füzte Kassák Lajoshoz. 1917-ben megalakitották a HETEK csoportját, melynek tagjai között volt Kmetty János, Nemes Lampérth, Uitz Béla, Schönberger Armandon kivül. 1923-ban rendezték meg első egyéni kiállitását a Belvedere Szalonban, Bokros Birmannal együtt. A második világháboru után, hatvanévesen ujra munkához látott. Nagy elégtétel volt számára 1970-ben a Nemzeti Galériában rendezett kiállitása. Festői témái: a külváros, a női akt, a képmás, az emberpár. Szerényen élt, szegényen hunyt el.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. nov. 16. XVIII. évf. 46. sz. 12. lap.

MDK

Schönberger Armand, festő

41. Csendélet.

43. Alvó nő. Tempera

Omike. – II. Képzőm. kiáll. – 1942 Jan. – Tm.

MDK

Schönberger Armand

Bárban, of.

Árverési Közl. 1938, 3.rk.sz. 32 l.

Schönberger Armand

1. Tájkép I

tus 430 x 430

2. Tájkép II. tus. 155 x 135

Schönberger Armand Magyar
Nemzeti Galéria.

Schönberger Arman

A Magyar Nemzeti Galéria rajzkiállitásán szerepelt alkotása.

Körner Éva: Magyar rajz és akvarellkiállitás XIX - XX. század

Rajztanitás 1960. I.sz. 26.1.

Schönberger Armand

Képekkel nekrepel a KUT jubiláris kiállításán a Nemzeti Salonban

Ujság 1937 XI-20

Schönberger Armand

Szerepelt a KUT és MME közös tárlatán.

M. 1932. XI. 6.

Schönberger Armand MDK

Csendélet gyümölcs és virággal, olf.

Mücsarnok 1953 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

Schömberger Armand,

mDK

a Tamás -Galériában aratta sikereit.

Tamás Henrik képszalonjának jubileuma. /10 év/.
Magyarság.1938.okt.9. 20.1.

M.D.K.

Schönberger Armand

festő

Kikötő
Házak } repro

Baki Miklós: Schönberger Armand
Művészet, 1965. augusztus – 17 lap.

SCHÖNBERGER ARMAND

Armand Schönberger: Figuren.
Tusche, Pinsel auf Papier, 29x
22,5 cm. Sign. und dat.: 1917.

Aukción: WIEN, DOROTHEUM
447. Kunstversteigerung
Februar 1979.
Katalogus 1002.sz., 110.old.

MDK

Schömberger Armand, festöm.

Lámpafénynél. Vizf. Jelz.

Árv.Közl.1940.1.4k.sz. 35.l.

MDK

Schönberger Armand

Tabán télen, of.

Árverési Közl. 1938, 3.rk.sz. 28 l.

Schönberger Armand, festő

M.D.K.

nevét körli a szerző Fürt Gitta: Rokanás a hétköznapokból c. verseskötetéhez készült linometszeteivel kapcsolatban és körli a könyv fedéllapját.

Szij Rezső: Az Amicus és Reiter László könyvmüvészete

Müvészettörténeti Értesitő, 1968. XVII.évf. 1-2.sz.

57. és 65. old.

Schönberger Armand

festő

M.D.Y

1958-ban rendezett kollektív kiállítás adott lájchoztatást művészétről. Nyolcvanadik születésenapját tanulmányai ünnepettek

M. Heil Olga: Schönberger Armand hőszöntése

Művészet, 1968. szeptember - 16 lap.

MDK

Schönberger Armand festőm.

923. Kékruhás nő. Olf. J.f.b.

Árverési Közlöny. 1929. ápr. 3, év, sz. 30. l.

Schönberger Armand
festő –

Gyűjteményes anyagával
szerepelt a Vénszeti galériában

Pogány Ó. Gábor: Kajáré Gyula . . .
Művészet, 1970. április – 40 lap.

Schönberger Armand

festőmüvész

KUT Képzőmüvészek Uj Társasága kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Kubista kompozíciói erdetiek és érdekesek.

Nemzeti Ujság
1929.I.6.

MDK

Széchi Armand, festön.

nem azonos Schönberger Armanddal.

Művészház. - 1913. Zsürimentes kiáll.

~~XXXXXXXXXXXXXXXXXX~~

MDK

Schönberger Armand
grafikus

A XIII. kerületi művészek társaitól
vett

F.J.: A XIII. kerületi képzőművészek
Élet és Irodalom, 1964. május 30 - 8 kép.

MDK

Schönberger Armand

Vera, repr.

Magyar Müvészet 1932. 186.1.

SCHÖNBERGER ARMAND

festőművész kiállitást rendezett a Fészekben. Kiállitva: csendéletek.

Rabinovszky Máriusz: Budapesti kiállitások - Schönberger Armand. - Magyar Müvészet. 1949. 16. évf. 1. sz. 38. l.

Schönbergek Armand.

Festménye nekepel a KUT
kiállításán a Nemzeti Szalonban

Budapesti Kislap 1937 XI. 21

MDK

Schönberger Armand

Csendélet, temp.

Oltványi Imre emlékkiáll. Tűrr I.Muz.Baja,1963.

Schönberger Armand MDK

Nő asztalnál, olf.

Mücsarnok 1931 Müvészcsoportok kiállitása

Schönberger Armand (1885-1968)

„Önarckép" o. Zarton 60x45 cm

Utiáltási ár: 5000 ft.

„Crenchelet" o. v. 70x50 cm J. l. j.: Schönberger

Utiáltási ár: 6000 ft.

BÁV 49.Képaukció Budapest,1979.szeptember

MDK

Schönberger Armand

Tahán télen, of.

Bárban, of.

Árverési Közl. 1938. 4.rk.sz. 85.sz.
32 l.

MDK

Schömberger Armand, festö

Folyópartján.	Jelzett.	Szines kréta.
Alvó nö.	"	Kréta.
Cirkusz.	"	Pasztell.

Árverési Közlöny. Festm., rajzok. 1936 okt. 4. rk. sz. 42.1.

MDA

Schőnberger Armand

Lámpafénynél, vf.

Árv. Csarnok, 1940. jun. 94.sz. 30 l.

Schönberger Armand festő.

KUT.1927.2.sz.2-6.l.

Schönberger Armand festö.

KUT.1927.II.3.sz.8.1.

Schönberger Armand

Magyar Nemzet 2003. dec. 8.

A Poros út Munkácsytól 75 millió forintról kezd a Mű-Terem Galéria árverésén

Három galéria ötszáz tétele

műtárgy

Egy héten belül három galéria árverez a fővárosban: a Blitz két év után tér vissza modern és kortárs művekkel, a Kieselbach és a Mű-Terem Galéria pedig a megszokott értékes klasszikus és modern tételeket kínálja.

Gréczi Emőke

A Blitz Galéria nemcsak az aukciós piacra, hanem rendezvényeinek korábbi helyszínére, a Hotel Kempinskibe is visszatér kedden kora este. A 169 tétel többsége az elmúlt évtizedek művészetéből nyújt választékot, kivétel ez alól például Moholy-Nagy László avantgárd festménye 1920-ból (Ipari táj, 6,5 millió), Perlrott-Csaba Vilmos, Czóbel Béla, Gulácsy Lajos, Bortnyik Sándor néhány műve. A mai művészet több generációja is jelen lesz.

A Kieselbach Galéria pénteken a Vígszínházba várja a gyűjtőket. Az anyag sokkal inkább nemzetközi, mint valaha, hiszen a megszokottnál több külföldi szimbolista és avantgárd tétel vár hazai (és külföldi) vásárlókat. Érdekes kísérletnek lehetünk tanúi: a nemzetközi piacon is bizonyára eladható tételek hogyan vizsgáznak a magyar gyűjtők előtt, akik tízmillió fölötti árat inkább csak Munkácsyért, Vaszaryért és Rippl-Rónaiért adnak könnyen. Edward Burne-Jones az angol preraffaeliták és az abból kinövő Arts and Crafts mozgalom művésze volt a XIX. század utolsó évtizedeiben. Három művet is kínálnak tőle: a Remény 16 millióval kezd, de lesz egy hímzése és egy vázlatos munkája is. Talán ő a legnagyobb név a külföldi anyagból, de ha arra gondolunk, hogy Bortnyik Sándor művészete már a Bauhaus idején teljesedett ki, akkor a Weimarban készült 1922-es Kompozíció (8,5 millió) is csak részben tekinthető magyar képzőművészeti alkotásnak. Ugyanez vonatkozik Beöthy Steiner Anna 1934-es Nagy piros kompozíciójára és Ébneth Lajos 1928-as művére.

Nem lenne váratlan fejlemény, ha mégis inkább Vaszary János női portréira (2–10 millió) érkezne a legtöbb ajánlat, esetleg Ferenczy Károly Műteremházam Nagybányán című festménye (20 millió) lenne a legértékesebb. És minden bizonnyal komoly árat várhatunk Czigány Dezső, Rippl-Rónai József, Márffy Ödön és Gulácsy Lajos vásznáért.

A Mű-Terem Galéria jövő hétfőn árverez a Kongresszusi Központban. Kiemelt tétele a Poros út lesz Munkácsy Mihálytól. A 75 millió forintról kezdő festmény ugyanabból a hagyatékból származik (Vida Jenő gyűjteménye), melyből már több alkotást, így A baba látogatóit (160 millió) kínálták fel tavaly tavasszal. A mostani mű művészi szempontból talán a legértékesebb, a Magyar Nemzeti Galéria állandó kiállításán is láthattuk.

Vaszarytól, Rippl-Rónaitól itt is indul több tétel, melyek inkább jellemzőek, mint különlegesek a két életműben. Az érdekességek között kell említeni a Bauhausban ismertté vált Molnár Farkas 1922-es Kanyargós útját (2,4 millió), Paál László kevésbé jellegzetes Domboldalon című utcaképét (12 millió), Schönberger Armand árverést záró Út és házak festményét (8,5 millió). Tihanyi Lajos Kompozíciós vázlata (20 millió) Korda Sándor gyűjteményéből való – innen már több Tihanyi-kép került piacra. A még mindig alulértékelt művészek közül szép művel lesz jelen Derkovits Gyula (Halász – 4,5 millió), Schadl János (Két fa – 2,8 millió) és Czimra Gyula (Asztali csendélet halakkal – egymillió). A tizenkét Zsolnay mellé ezúttal egy kisplasztika is bekerült Ferenczy Bénitől (Női torzó – 150 ezer).

SCHÖNBERGER
2002. ősz ARMAND

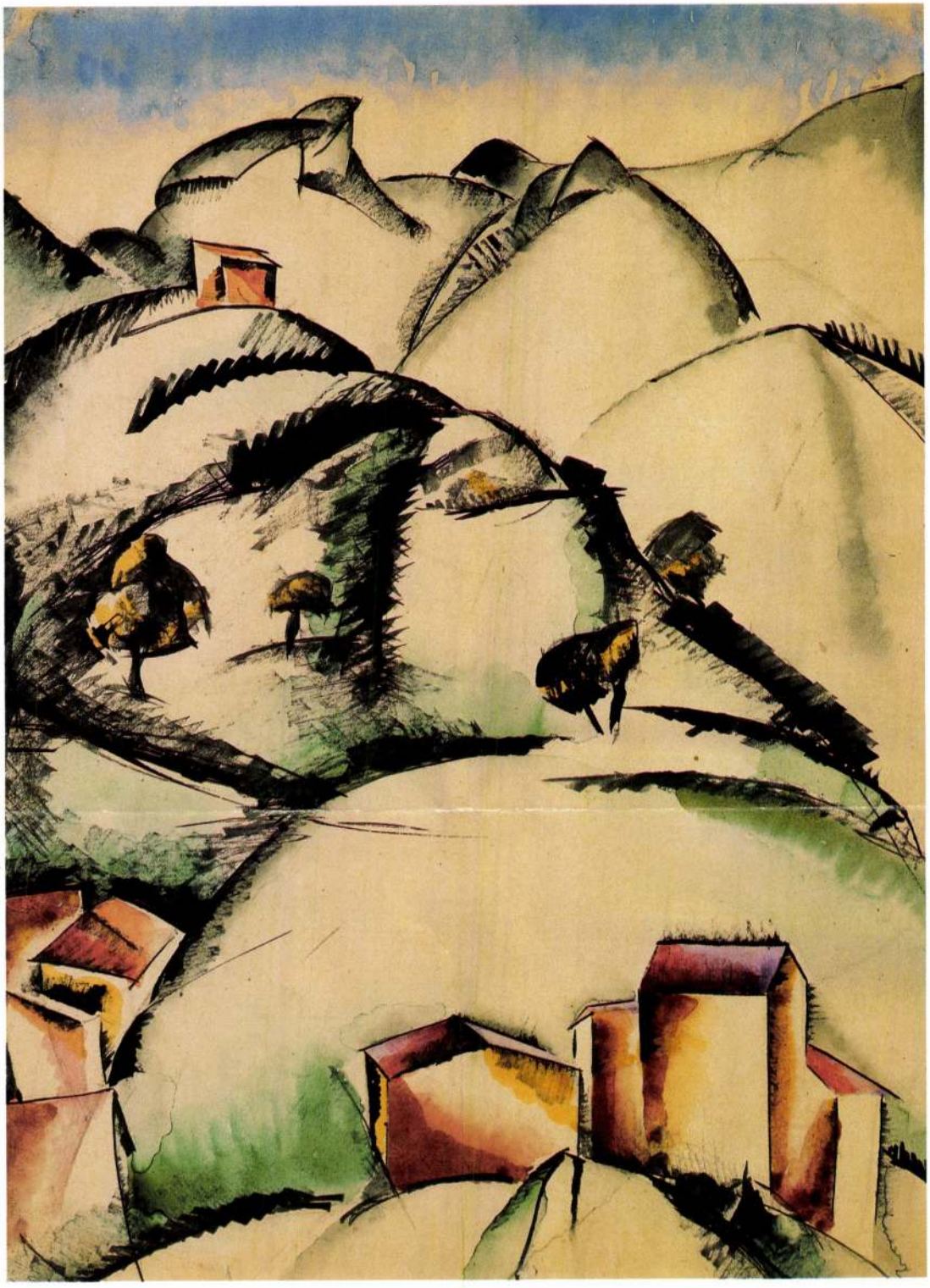

92

92 ▪ JOHANN HUGÓ (1890–1951)

Táj házakkal, 1921

31 × 23 cm
Akvarell, papír
J. n.

Kikiáltási ár: 350 000 Ft

93 ▪ KÁDÁR BÉLA (1877–1956)

Revü, 1920-as évek

36 × 26 cm
Vegyes technika, papír
Jelezve jobbra lent: Kádár Béla

Kikiáltási ár: 1 200 000 Ft

Schönberger Armand
2002. őszi

27. ▲
Schönberger Armand (1885-1974)

Kávéházban

Vegyestechnika, papír, 50x35 cm
Jelezve jobbra fent: Schönberger A.

Kikiáltási ár: 480 000 Ft

28.

28. ▲
Fényes Adolf (1867-1945)

Kertben

Olaj, vászon, 31x41 cm
Jelezve jobbra lent: Fényes A.
Kikiáltási ár: 950 000 Ft

SCHÖNBERGER ARMAND

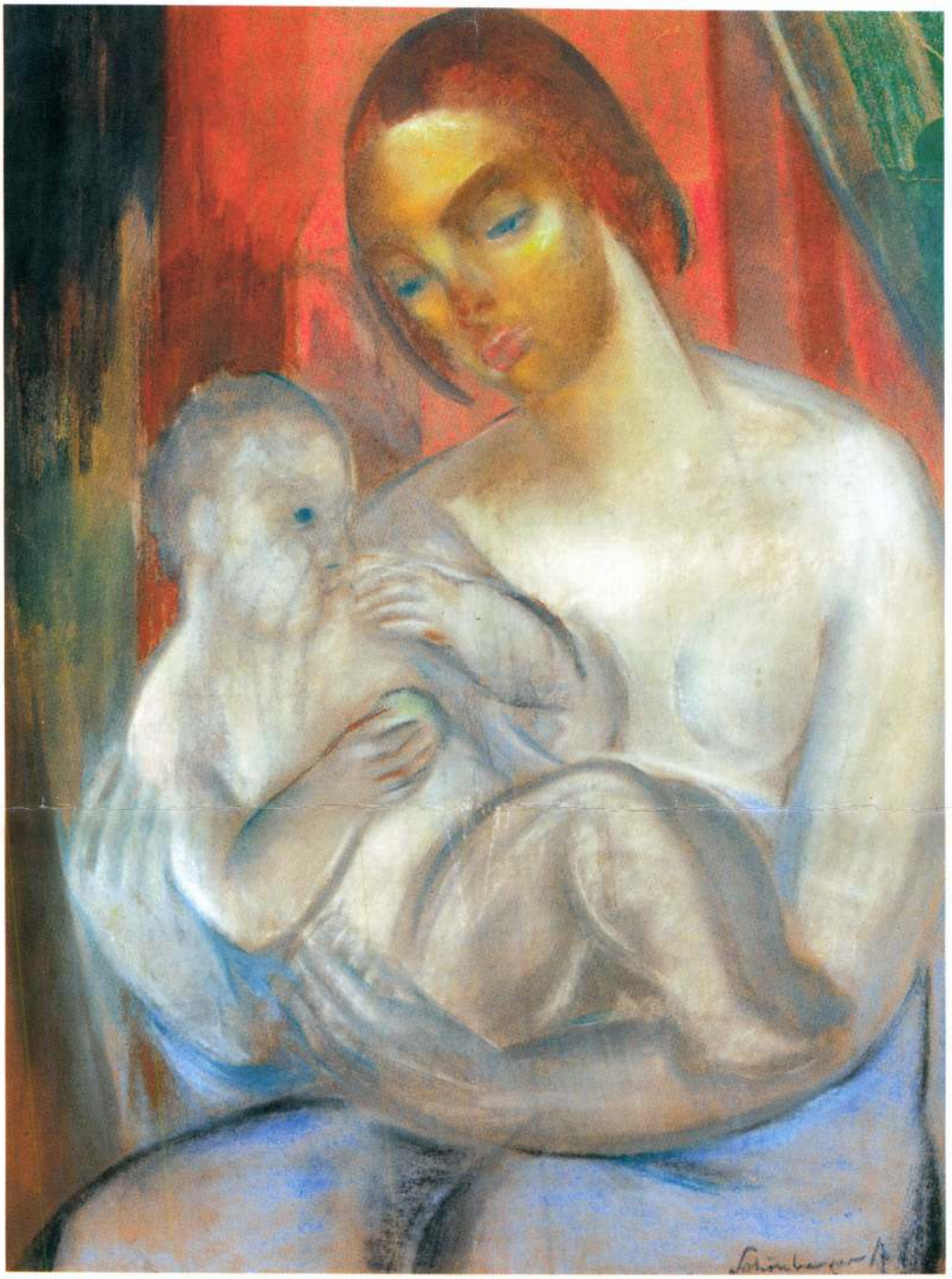

129.▲
Schönberger Armand (1885-1974)

Anyaság
Pasztell, papír 64x47 cm
Jelezve jobbra lent: Schönberger A.
Kikiáltási ár: 550 000 Ft

130.

130.◄
Czóbel Béla (1883-1976)

Női portré
Pasztell, karton 44x32 cm
Jelezve jobbra lent: Czóbel
Kikiáltási ár: 500 000 Ft

131.

131.◄
Klie Zoltán (1897-1992)

Álomnő, 1930-40
Vegyestechnika, papír 67x50 cm
Jelezve jobbra lent: Klie
Proveniencia:
• a művész családja

Kikiáltási ár: 180 000 Ft

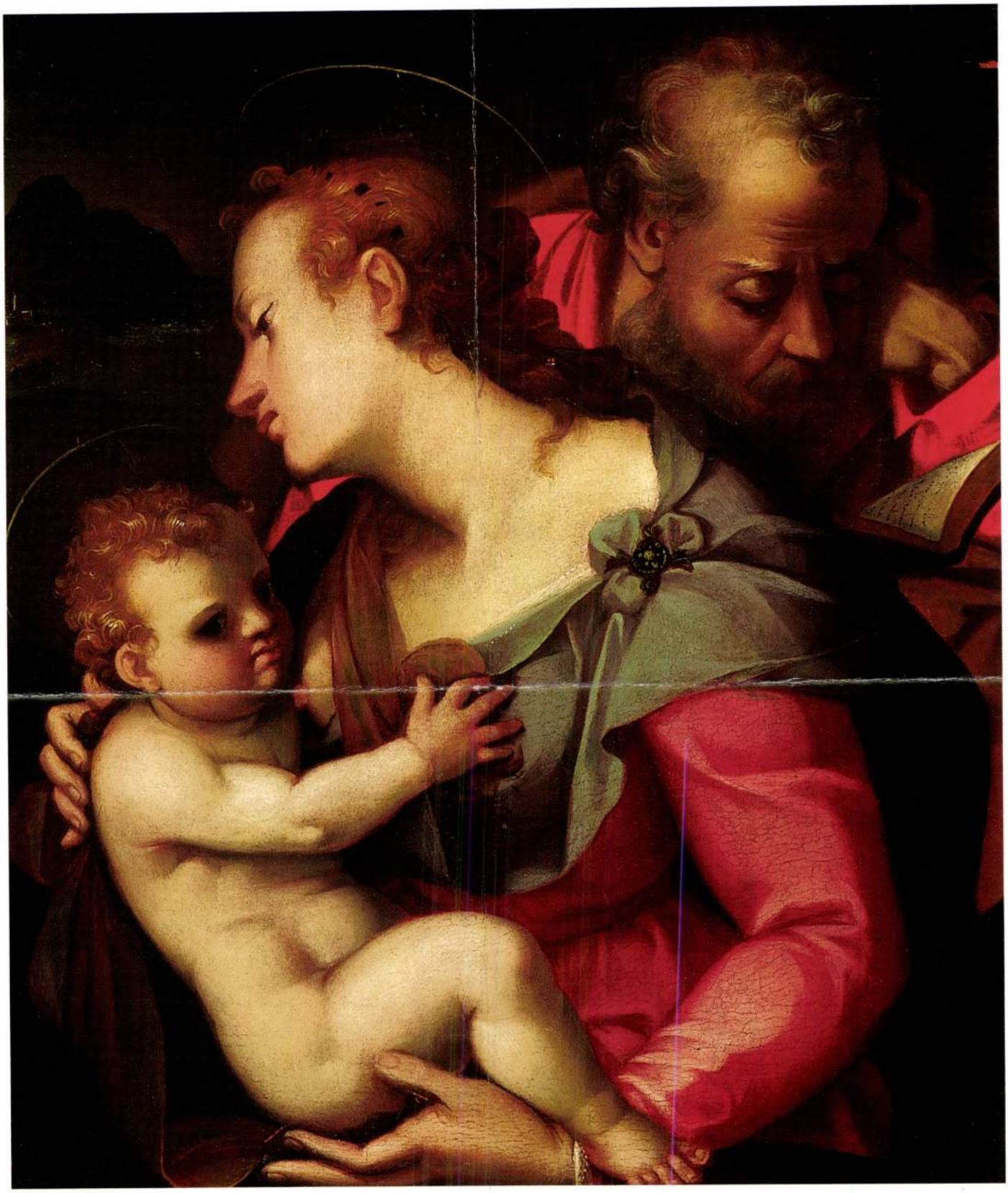

147

SCHÖNBERGER ARMAND

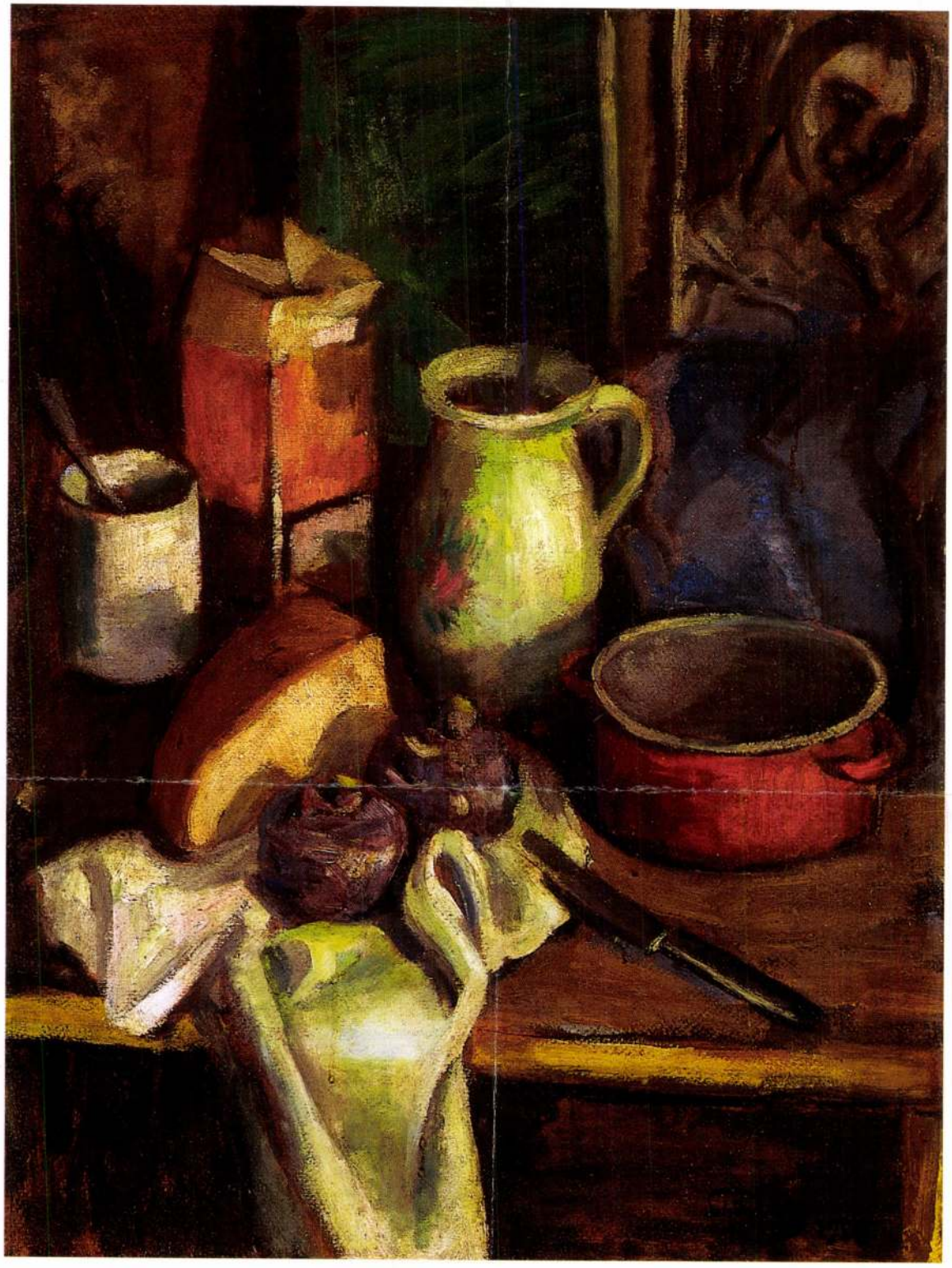

148

148 ▪ SCHÖNBERGER ARMAND (1885–1976)

Csendélet

80 x 58 cm
Olaj, karton
Jelezve jobbra lent: Schönberger

Kikiáltási ár: 1 200 000 Ft

149 ▪ GLATZ OSZKÁR (1872–1958)

Anya gyermekével, 1922

70 x 50 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Glatz 1922

Kikiáltási ár: 900 000 Ft

SCHÖNBERGER ARMAND

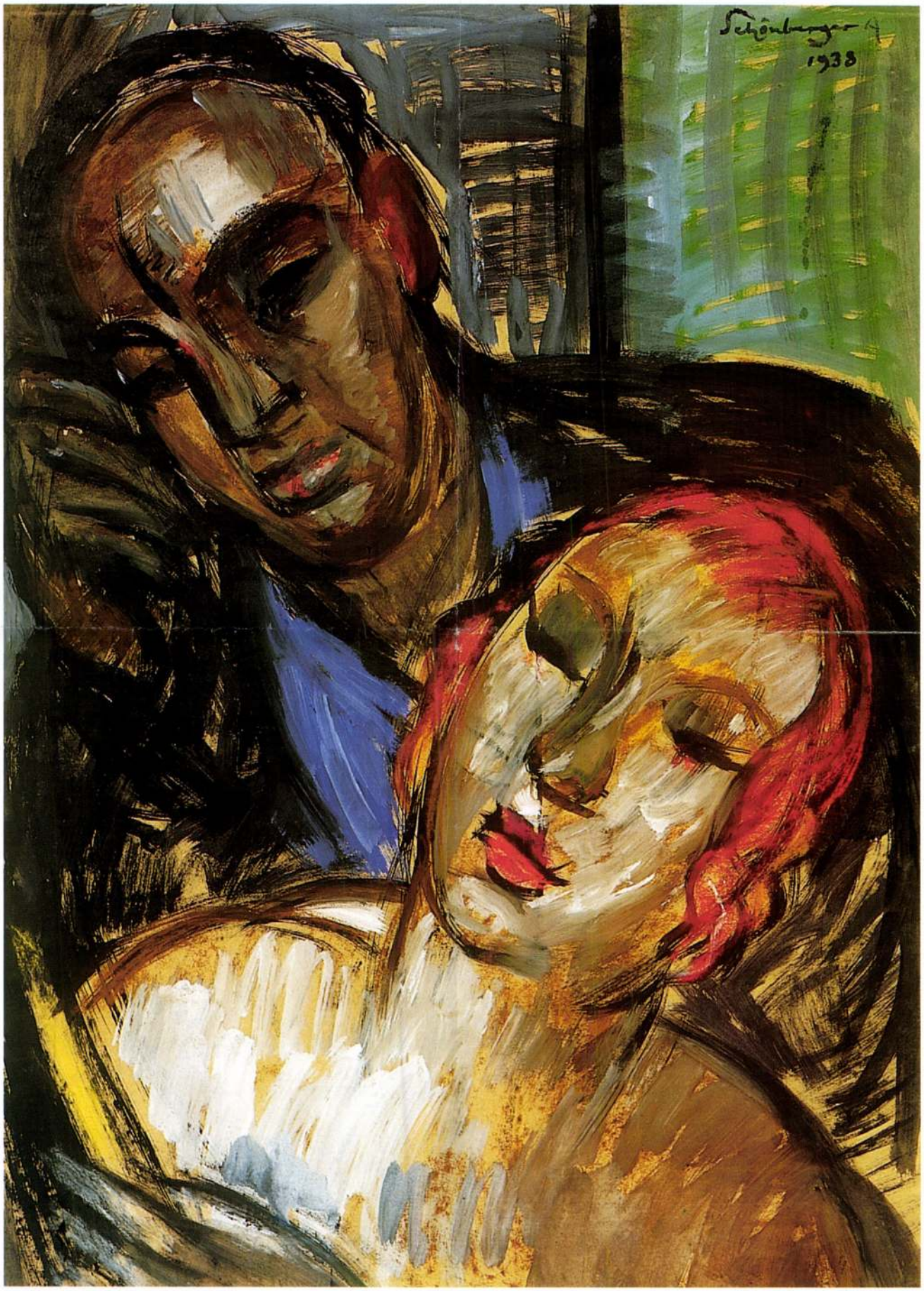

66 • TELEPY KÁROLY (1828–1906)

Romantikus táj

94 × 152 cm
Olaj, vászon
J. j. l.: Telepy K. 1900
Hátoldalán kiállítási címke
Kikiáltási ár: 2 800 000 Ft

IRODALOM:
Telepy Katalin: Telepy Károly, a magyar táj romantikus festője. In: A debreceni Déri Múzeum Évkönyve 1966-67. Debrecen, 1968. 545–613.
Telepy Katalin: Telepy Károly. Budapest, 1980.

Telepy Károly, aki bár már az 1850-es évektől elismert tájképfestőnek számított, s aki 1861-től az Országos Képzőművészeti Társulat titkári teendőit látta el, hivatali éveiben alig festett. Életművének legnagyobb részét nyugdíjba vonulása után, az 1880-90-es években alkotta meg. Ekkor beutazta Magyarországot, s a Monarchia számos tartományát. Tájképeinek zöme a Magas Tátra, Erdély és Ausztria hegyvidéki tájait örökíti meg, de jelentősek a Budapest környéki, vagy balatoni tájai is. Utazásainak élményeit Telepy vázlatkönyveiben rögzítette, s ahogy oly sok tájképfestő kortársa, a kész festményeket műtermében dolgozta ki. A tájmotívum egyenletes megvilágítása, képeinek visszafogott szürkés-zöldes színvilága Telepynek olyan sajátossága, amely nemcsak a műtermi festői gyakorlatból, de a hagyományos akadémiai tájfestészeti praxisból is következik.

Bár az életmű jó része Telepy életének mintegy utolsó 20-25 évében jött létre, egységesen magas színvonalúnak, s meglepően terjedelmesnek tekinthető: 1906-os nagy műcsarnoki tárlatán (már a művész halála után) 521 mű szerepelt, s figyelembe véve, hogy ez az anyag az egész életműnek csak töredéke lehetett, úgy tűnik, Telepy egyik legtermékenyebb festőnk. Sajnos a kiállítás katalógusa évszámokat és méreteket nem közölt, így az egyes művek azonosítása csupán a címek alapján aligha lehetséges. Telepy általában konkrét helyszíneket festett meg, így képei, motívumai kellő topográfiai ismeretek birtokában jól meghatározhatóak. Ez a szép képe is, ha közelebbről nem is azonosítható, a táj jellege, a staffázsfigurák viselete alapján magyarországi lehet. *B.G.*

SCHÖNBERGER Arnaud

OMIKE 1909-1944

282
283
299
301
505

193. **Schönberger Armand**
(1885-1974)

Család, 1928
Olaj, vászon 83 x 63 cm
Jelezve jobbra lent: Schönberger A 1928

Kikiáltási ár: 6 000 000 Ft

Schönberger Armand: Család, 1928, Olaj, vászon 68 x 55 cm, Mgt., Párizs

Schönberger Armand: Anyaság, 1930 körül Lappang

Az életpálya

1901-től a Képzőművészeti Főiskola esti aktrajzolásain, 1903-tól Anton Azbe müncheni szabadiskolájában, majd az Akadémián folytat művészeti tanulmányokat. 1906 és 1912 között nyaranta Nagybányán dolgozik. 1909-ben Párizsba látogat, mely élmény meghatározó későbbi művészetére. 1910-től szerepel kiállításokon. 1923-ban a Belvedere-ben, 1930-ban a Tamás Galériában rendezik meg gyűjteményes kiállítását. 1927-től rendszeresen szerepel a KUT tárlatain. Érett festői korszaka a húszas-harmincas években bontakozik ki, ekkor festi főműveit; nagyváros-képeit, csendéleteit és figurális kompozícióit.

A család, mint téma az életműben

A szűkebb-tágabb értelemben vett család témája igen korán felbukkan az életműben és végigkíséri az egész pályát. 1918-ban festett, több generációt felvonultató *Család* című képe (András, 1984, 5.kép) klasszikus (Tintoretto) és kortárs (Pór Bertalan, Dobrovits Péter) előképekre nyúlik vissza. A kompozíciónak későbbi variációi is ismertek (*Ivók, Mulatozók*, 1923, Őszi képaukció, Mű-Terem Galéria, 1998, 148. kép; *Család*, 1931, JPM, Pécs), a képtípus legtöbb darabján azonban többnyire csak a szűk család, az apa, az anya és gyermek jelenik meg; gyakorta a csoportkép anya gyermekével jelenetre szűkül. A két világháború közötti időszak nagyvárosi színterei, az utca, a kávéház, a koncert, a vásár forgatagai mellett ez a képcsoport az együttlétet, a magánélet békéjét és védettségét szimbolizálja. Erre utal a férfi kezében megjelenő galamb a szintén 1928-ban festett másik *Család* képen. A képtípus alváltozatai az életműben az úgyszintén gyakori kettős portrék: emberpár illetve a festő a leányával.

Kompozíció és ikonográfia

A pálya zenitjén készült kép nemcsak a műfaj egyik legjelentősebb darabja, de az életmű egyik újabban előkerült főműve is. A pozsonyi magángyűjteményből származó festmény az 1927 és 1930 között rendezett nagysikerű, s a korszak legjobb darabjait felvonultató pozsonyi kiállítások anyagából származik. A kép előterében látható anya gyermekkel kompozíció a madonna-képek ikonográfiai típusát követi. Bal oldalt a háttérben látható félmeztelen férfifigura akár szeretesen szolgálónak is tűnhet, aki éppen gyümölcsöt szolgál fel, de az analógiák alapján ez esetben is családképpel van dolgunk. Más műveken is előfordul, hogy a klasszikus családkép kompozíció egyéb elemekkel is kiegészül, eltér a szűken értelmezett kompozíciós sémáktól: olykor szerepjátékban látjuk a résztvevőket (festő aktmodellekkel, vagyis feleségével és leányával; *Aktok*, 1920-as évek második fele, lappang), olykor a szereplők a művész által igen kedvelt néger plasztika jegyeit veszik magukra, s nem hordoznak individuális jegyeket, máskor a környezet válik virtuálissá vagy víziószerű, melyben kint és bent határai megszűnnek, s a külvilág behatol a magánszférába (*Mi ketten*, 1927, Nagyházi, 1996, 433. tétel). Jobb oldalt a háttérben látható nagyvárosi veduta ekként is értelmezhető, de leginkább ablakként - ahogy az nagyon gyakori a korszak nagyváros-festészetében -, mely a nagyvárosi lét két szélső pólusa közötti vékony határvonalat jelzi. Felfogható ez a részlet kép a képben megoldásként is, hiszen mintha csak egy a korszakban készült másik Schönberger veduta idéződne meg általa. Ez a megoldás is előfordul az életműben; más képeken is feltűnnek a festő jól azonosítható festményei, szobrai, mint a festőlét attribútumai, vagy az interieurképek háttéréül szolgáló festőműterem tartozékai (*Varró leány*, 1932, András, 1984, 41. kép). A kép nemcsak műfaját és ikonográfiáját tekintve, de stílárisan is szintetizáló alkotás; igen szerencsésen egyesíti a kubizmus kiérlelt jegyeit a születőben lévő neoklasszicizmus zártságával, tömbösségével és harmóniájával.

A.E.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1974 NOV 16

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Schönberger Armand
festő

Schönberger Armand halála

Bihari Sándor — ma utcája van Pesten — lebeszélte a fiatal Schönbergert a festő pályáról, ő mégis elment a Nemzeti Múzeumba — Szépművészeti Galéria még nem volt — Munkácsyt másolni. Tanulmányait Münchenben folytatta — mint ingyenes növendék — Kandinszkij és Czóbel voltak a társai. A müncheni akadémia után — 1906-ban — Nagybányán dolgozott, tanult, Ferenczy Károly korrektúrája mellett; egyik legjobb barátja volt az ott lakó Tersánszky, akkor küldte fel első novelláit a Nyugatnak.

Nagybányáról aztán Párizsba ment — nagyrészt gyalog —, meghallotta az új hangokat, megragadta a huszonöt éves Picasso új kiállítása.

1910-ben állított ki először a Rózsa Miklós féle Művészházban, 1915-ben a Tett, 1916-ban a Ma csoporthoz csatlakozott. (Kassákkal való barátsága mindvégig tartott, eljárt a mester Malomtóbeli asztalához.) 1917-ben megalakították a Hetek csoportját, Schönbergeren kívül Kmetty, Nemes Lampérth és Uitz is tag volt többek között. Első egyéni kiállítását 1923-ban rendezte a Belvedere szalonban, Bokros Birmannal együtt; a tárlat neves vendége volt Thomas Mann.

A második világháború után, hatvanévesen, frissen látott munkához. Az addigi expresszionista, kubista törekvéseit a szintetizáló harmónia váltotta fel. Témái a külváros, a női akt, a képmás, és az emberpár. Elégtételt adott számára a Nemzeti Galériában rendezett sikeres kiállítása 1970-ben.

„Apám megkérdezte — emlékezett a művész —, hogy mi akarok lenni. Semmi — válaszoltam. Ezzel azt akartam kifejezni, hogy szabadon akarok élni. Sikerült...” Sikerült szabadon, szegénységben leélnie az életét. Derűsen, vidáman élt, festett, soha, semmiféle díjat, kitüntetést nem kapott, naivitásában ez sohasem bántotta. Szerénységére jellemző, hogy amikor egy évtizede születésnapi köszöntőt akartam írni, megkérdeztem tőle a hónapot és a napot, mert a régi Művészeti Lexikonban csak évszámot találtam. Megtagadta a választ, őt ne ünnepeljék. Azóta megjelent már az új lexikon, ez pontosabb: Schönberger Armand 1885. április 2-án született. Tavaszra lett volna 90 éves.

Frank János

1974. NOVEMBER 16.

mindannyiunk, de a maga érdekében is. Az arra illetékesek ezt nem tették meg, így aztán Sánta György a továbbiakban is folytatja szentimentális alvilági életképeit a visszaeső, konok bűnözők, netán a prostituáltak lelki gondjairól, s elemi vágyukról a tisztaság iránt. Mivel csak a lélek érdekli, a szerep-

réciót követek el, amiko
magáncélzatú naplójegyze
som.

De komolyabbra fordítv
az író alighanem maga
tisztán a hősét. Végül is
a szándéka vele? Hiheten
együttérzésemre tart igé
szen — eltekintve az író
ció olyan talányosságaitól,

komoly hiba,

Molnár Gabriella metszete (részlet)

Schönberger Armand
festő

/1885/.
1930-ban rendezte egyéjteményes kiállítását a Tamás galériában.

+ magyarországi műv. tört. I. 516.
Corvina 1971.

Schönberger Armand

Kompozició, paszt.

Olvasó leány, temp.

KUT, N.Szal. 1937. nov.

MDK

Schőnberger Armand

Olavsó leány, temp.

Csendélet, "

OMIKE IV. kiáll. 1943. ápr.

Schönberger Armand

Jvó pár (repró).

Mügyűjtő, 1970. 3. sz. 7.8.

MDK

Schönberger Armand

Tamás Galéria. 52.sz.

M.D.K.

SCHÖNBERGER Armand festő

1906-ban Nagybányán a szabad-
iskola növendéke

Réti Bsz. 1954-327. l.

Schönberger Armand

Vizpart, szines rajz

Városrész " "

XVIII. Magyar grafikusok a "Magyar Mükiadó" anyagából kiállitás, Bp. 1923. katalogusa

XVIII. Мейер Грейпсвок в "Мейер Микиадс"
выдержал жизнь Гейне. 1923. Автограф

Schőnberger Armand

Csendélet

Könyves Kálmán 1o4.kiáll. 192o-as évek.

MIK

Schönberger Armand

Csendélet, temp.

KÜT kiáll. N. Smal. 1943. okt. 31.

MDK

Schönberger Armand
Csendélet, temp.

KUT kiáll. N. Szal. 1943. okt. 6 1.

MDK

Schőnberger Armand

Korcsma, olaj

Hajó, temp.

KUT kiáll. N.Szal. 375.kiáll. 1927. ápr.

SCHÖNBERGER ARMAND, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár, Forgács Hann Erzsébet Emlékgyűjteménynek, 960-ban megnyílt, bővített kiállításán szereplő művek jegyzéke:
SCHÖNBERGER ARMAND: "Önarckép". Papír, vízfestmény. 31+22 cm. Jelzés, balról lent: Schönbereger. Ltsz: 57.238
187.old

SARKADINÉ, HÁRS ÉVA: A Modern Magyar Képtár, Forgács Hann Erzsébet Emlékgyűjtemény 181.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1961. Pécs, 1962

Schönberger

festőművész

KUT.Képzőművészek Uj Társasága kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

8 Órai Ujság
1930.I.12.

MDK

Schönberger Armand

a KUT Művésztanácsának törzstagja.

KUT kiáll. N.Szal. 375. kiáll. 1927. ápr.

MDK

Schőnberger Armand

Csendélet, olaj

Magyar Képzőművészetért. 1. kiáll. Ernst Muz.
1946. jul. 13 1.

Schőnberger Armand

Gitározó nő, temp.
Pályaudvar, "

KUT kiáll. N.Szal. 1937. ápr.

Schönberger Armand

Rózsadomb

XVIII.Magyar grafikusok a "Magyar Mükiadó" anyagából kiállitás, Bp. 1923. katalogusa

Schönberger Armand
Házcsoport

Alkotás Művészház. III. Modern grafika. Bp. 1923.
4 l.

MDK

Schönberger Armand
Asztal mellett, olaj

Szoc.dem. párt képzőművészeinek társ. Ernst Muz. kiáll. 1945. okt. 6 l.

MDK

Schőnberger Armand

Ucca, olaj

Vásár, "

Koncert, "

KUT kiáll. N.Szal. 375.kiáll. 1927. ápr.

Nur Kiel. M.Bmg. 375.Kiel. 1927. 4pr.

SCHÖNBERGER ARMAND, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár, Forgács Hann Erzsébet Emlékgyüjteménynek ,960-ban megnyilt, bővitett kiállitásán szereplő müvek jegyzéke:
SCHÖNBERGER ARMAND: " Csendélet". Vászon, olaj. 75+66 cm. Jelzés, balról fent: Schönberger A. Ltsz: 60.16. 187. old

SARKADINÉ, HÁRS ÉVA: A Modern Magyar Képtár, Forgács Hann Erzsébet Emlékgyüjtemény 181. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1961. Pécs, 1962

Schönberger Armand

Lejta a 7. oldalon

„A Magyar Nemzeti Galéria"

Magyar Nemzeti 1970 március 15

MDK

Schőnberger Armand

Férfifej, olaj

M. Képzőműv. Szab. Szerv. tav. tárlat,
1947. máj. 6 l.

Schönberger Armand
Csendélet, olaj

KUT kiáll. N. Szal. 1941. nov.

MDK

Schönberger A mand

Csendélet, temp.

KUT, N.Szal. 1937. nov

14 l.

MDK

Schőnberger Armand

Téli táj, of.

Szentendrei festők 2.kiáll. Ferenczy K.Muz.

1952. okt.

Schönberger Armand

Kiállítása szombaton nyílik meg a Nemzeti Galériában.

Magyar Nemzet 1970 március 13.

4 cold.

– Napló –

MDK

Schönberger Armand festőművész

A Műcsarnok kamaratermében állította ki hatvanöt képét. Művei: csendélet, gyermekfejek, dunai rakpart, budai házak. Koncert c. festménye repr.

B. E.: 73 éves művész 65 képe – a Műcsarnokban.

Ország-Világ, Bp. 1958. augusztus 6. 9. l.

M.D.K.

SCHÖNBERGER Armand festő

1907-ben Nagybányán a hobad-
iskola növendéke

Réti Br. 1954. 327. l.

Schönberger Armand
Önarckép

Tamás Galéria XXIIII kiáll. 1930. okt.

Schőnberger Armand
Olvasó nő

Uj magyar aquarellek, Tamás Gal. CXI. kiáll.

Schönberger Armand, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtárnak Dr. Gegesi Kiss Pál gyűjteményéből sok művet ajándékozott ./Forgács Hann Erzsébet emlékgyűjt./. Schönberger két művel szerepel. Forgács Hann baráti köréhez tartozott. 222.old

ROMVÁRY FERNC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények I. 219 old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve. 1967, Pécs, 1968

Schönberger Armand

1. Önarckép
   temp. 34×34

2. Leány fotelben 1954
   temp. 62×43

Schönberger Armand Magyar
Nemzeti Galéria

Schönberger Armand

1. Akt - kompozíció kutyával 1929
olaj 75 x 95

2. Déli pályaudvar 1930
olaj 160 x 70

Schönberger Armand Magyar
Nemzeti Galéria

Schönberger Armand, festö

Mulatozók.
Külváros.
Társaság. Vizfestm.
Vásár. Vizfestm.
Három grafika.

U.itt már szerepelt egész gyüjt.-el.

Belvedere XXIX. kiállitás. Csoportkiállitás. Bp. 1924. okt. Katalogus.

Schönberger Armand

MDK

Szerepelt az Autovillamossági-gyár kulturtermében megrendezett képzőművészeti kiállításon.

Aktkompoziciója

Cs.M.: Kiállítás Angyalföldön.

ESTI HIRLAP 1964 máj. 25

Schönberger Armand 5

„Női akt piros fényben"

„Tájkép házakkal" c. művei

emlitve

Képzőművészet

Vigilia 1970 május

344. old.

Schönberger Armand

Koncert c. Eefé
repr.

Kut. 1927. II. erf. 1. n
B. l.

Schönberger Armand

U. 4337

~~Agzagnchezék VIII.173~~

Schönberger Armand

1917. koll. Eiäll. a
Nemzeti Halonban

196

Thomas?

Landseer, Edwin Landseer rajza után.

A házi nyúl kerülek. (The warren.)

Rk.

18'3 x 26·3

~~152 x 217~~ mm.

K. 30. —

MDK

Schönberger Armand,

1906-ban az iskolában dolgozott.

A szabadiskola ideje. /1902-1912./ 82.l.

Schönberger Armand

Hajó, olaj

KUT kiáll. N.Szal. 1936. febr. 5 1.

Schönberger Armand

Csendélet, olajfestmény

Magyar Képzőművész
I. Kiáll. Katalógus 1946 jú

MDK

Schönberger Armand

Vera

Uj magyar művészet keresztmetszete. Tamás Cal. 45. kiáll. 1932. ápr-máj.

Schönberger Armand

Kártyázók, olaj

Vöröshaju leány, paszt.

KUT kiáll. N.Szal. 1934. dec. 6 l.

MDK

Schönberger Armand
Dunai rakodópart, olaj

Szoc. dem. párt képzőművészeinek társ. Ernst Muz. kiáll. 1945. okt. 8 l.

Schönberger Armand
Két nő, temp.

KUT kiáll. N.Szal. 194o. nov.

MDK

Schönberger Armand, festö

Csendélet, of.

Az Alkotás Müvészház XXXII. kiállitásának katalogusa.
"A Müvész Két Arca". 1947. III. 9-25.

MDK

Schönberger Arnnold

Tájkép, tempera.
Férfi fej, tempera.

Rippl-Rónai Társaság kiall.Nemzeti Szalon
Művészeti Egyesület 1948.dec.12.-dec.26.
Kat.

Schönberger Gusztáv?

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

MH. 1930. III. 15.

Schönberger Armand

festő

Miltolais.

Pogány Ö. Gábor: Pór Bertalan
Művészet, 1970. október - 5 lap.

MDK

Schönberger

Rabinovszky: KUT kiáll. N.Szal.ban. Nyugat,
1929. jan. 16. 146.l.

MDK

Schönberger Armand

Művészet 1917. 62.l.

Schönberger Armand

A szocialista művészcsoport megalakulásáért az SZDP-vel tárgyaló küldöttség Kmetty, Perlrott, Dési Huber, Schönberger nevével érvelhetett, akiknek a kérését mégsem lehetett visszautasitani. - Major Máté.

Erdős László: Valami készül Bp.1964. 16.1.

Schönberger Armand.

Kiállitotta müveit a Belvedere 1922-ben.

Bende J:
A Képzőmüv szeti egyesületek története,kézirat.

Schönberger Armand

kollektív kiáll. a Tamás
galériában, XXI.
kiállítás 1930.

3829. Go

Sz. Cleve-ben 1615 január
febr

Manué (Manoah) ál

A hegyes és erdős vi
kőhíd és emeletes épületcs
van az égő áldozati oltár,
angyala jelenik meg, mine
kedett, felesége pedig kezei
A jobbrafordult Manué kiss
kulcsoltan tartja, míg felesé
felé tekint. Öltözete az előb
bojtos kendőöv és czipő;
és fejét fehér kendővel k
ugyanilyen betétes ruha és
edény, kád, balta és több g
és jobbról, az úton lévő ké
három hím-páva tűnik szem

Fa, méretei 76·2 : 103·6
az 1908 november 7-iki 12158
Jakabtól 10000 K-án (1807–90
1-jei 147773–908 (18–909),
(1–910) és az 1911 január 1-jei
alapján. — Elszámoltatott 190
február 27-én (341–910) és 1
Az elszámolást jóváhagyta az 1
(912–911) és az 1911 márczi
szvsz. határozat.

Kifüggesztésére vonatko
ban. 1910 : X. 410 a). *Govae*
Jegyzet. Dr. W. Martin
1907. Nº 38, pag. 25.

Vét. 1908

11

Schönberger Armand

Revai XX : 801, l.

ck Orsz. Bizottságának

Schönberger Armand

MAGYAR MŰVÉSZET

1930. 124.

1932. 186

Schönberger Armand

a Kut torstag/a

Kut 1929. jan. kiáll.,

6 festmény

Fülöpp Béla dr. ndv. tanácsos

IX. 123, 124.

Schönberger Armand

festő

Ujvidk Zs L.

774. l.

Schönberger Armand

festő

lásd

Lex Mag Tais

496. b. l.

Schönberger Armand

arck. repr.

Lex Magy Társ

66. tábl.

Schönberger Armand

Hajó c. képe repr.

Kut 1927. 2. sz.

Schönberger Armand

festő

kiállítása elsőnek a

Kut 1927. tavaszi

kiállításon.

Kut 1927. 3. 27.

Schönberger Armand

vod

Bálint Aladár:

Hét fiatal művész kiállítása. Nyugat 1917. jún. 16.

igkeitsproben.

nahme aus dem Wasser zu prüfen. Für
gfestigkeit stets an je sechs Probekörpern

obe von Einfluss auf das Resultat ist, so
e der Belastung während des Versuches

arauf zu achten, dass der Zug genau in
e.
ı einheitliche Resultate zu erzielen, der
Sinne der Erzeugung) ausgeübt werden,
obere Fläche.

ngsbestimmungen ist das in der Prüfungs-
wendete Verfahren massgebend.

eur- und Architekten-Vereines:

ann

A. Wilhelm
Schriftführer.

rti. F. Ritter.

Friedrich Ritter v. Stach.

Dr. E. Teirich.

Max Thury.

Schönberger Armand:
277. Apám, gipsz, m. t.

Kiállítva 32-ben.

Karvédő bronzból VII. 243.

Schönberger Armand

Univerzeti lexikon

712 l.

AUGUSZTUS

13

Schönberger Armand, festő

Tamás Henriknek, a pécsi Tamás Galéria volt tulajdonosának 102 darabból álló gyüjteménye/36 művész/, 1959-ben került a Pécsi Modern Magyar Képtár tulajdonába. Schönberger egy művel szerepel. 223. old. 31. jegyz

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények I. 219. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve. 1967. Pécs, 1968

Schönberger Armand, festö

Schönberger Armand

l.

A Mühorát

1923. 241.

Germetesontvár II. 44

1906. T. 31.

A biharmegyei és nagyváradi rég. és hört. egyletnek: felvilágosítás kéretik az 1904 évi zárószámadást és 1905 évi költségvetést illetőleg. (74/906)

Schönberger Armand

Kállai E. 58, 66, 67, 14.

1660-909-2

78 cm. magas

Olvasóterem.

166. Asztal.

Három darab ~~2 jelű~~ sima, fenyérett ablakasztal, ~~a melyek-nek~~ Mereterik hossza 2 m., szélessége 1.40 m., per 112 K...336.00 K

Készitette Csepreghy János és fia az 1905:I. 25-én kötött és 1905: III. 23-án 17753 sz. alatt jóváhagyott szerződés alapján (1494-907).

MDK

Schönberger Armand, festö
szül. 1885

155.sz. Önarckép. Fek.kréta.

Stockholmi grafikai kiáll. 1918.április
Nemzeti Muzeum/Stockholm/ Katal. 24.l.

Schönberger Armand 2

München, Nagybányán,

Párizsban végezte studiumait.

Képzőművészet

Vigília 1970 május

344. old.

Schönberger Armand

műve szerepel az állami

vásárlások 3. kiállításán a Műcsarnokban

Népszava 1968 július 24

2. old.

Schönberger Armand

1. Dunai táj
olaj 40 x 60

2. Vörösmajú nő 1936
olajpastell 60 x 32

Schönberger Armand kiállítása
Nemzeti Galéria

Schönberger Armand

Koll. kiáll. Tamás-galéria

rząd

Ybl Ervin: S. A-
gyűjt. kiállítása
Bpesti Hirlap
1930. márc. 8.

MŰEMLÉKES OSZTÁLYOS BIZOTTSÁGA
489 1916 szám
Mk: 916 ... 19 n.

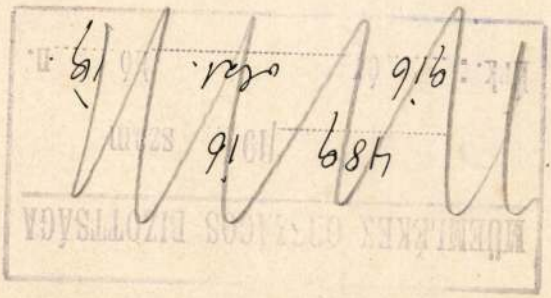

Nagytekintetü

Tisztelettel bejelentem, hogy
zember hó 23.-án a millenáris eml
eljártam és a kormánybiztos urnak
talvezetőjével, Csányi Károly ur
szinén kijelöltem azokat a támasz
nek fennállását biztositják és eg
lag az utasitásokat is megadtam.

A kormánybiztos ur a támasztá
és azoknak végrehajtásával a váro

Egyidejüleg bátor vagyok a zi

Schönberger Armand

Jul. 1885. apr. 2. Galgóc
Müncheni akadémia,
Nagybánya, Parizs. 1912
óta Budapesten.

Vásár, of. 1927

Kat Nürnb 1929

33. l.

ell előterjeszteni. /: 2 példányban:/.
tott fellebbezésnek az árverésre halasz-
i intézkedések foganatositását azonban

i n d o k o l á s.

a azon a cimen szólalt fel, hogy Miklós
ől le kilépett s igy csak e napig hajlan-
Előadja még, hogy ő nevezett kilépése
i kilépést jelentő lapot töltött ki,
s igy részéről a kijelentés megtör-
dja, mivel a házfelügyelőtől a kijelen-
meg.
azért sem köteles megfizetni, mivel
lépése után már más munkaadó alkalma-
a szedheti egy időre két helyről a

Schönberger

festőművész

KUT. kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Hadiuma

Magyar Hirlap
1930.I.12.

Schönberger Árpád

1 Fiatal lány
olaj 30×30

2. Anya gyermekkel 1952
temp. 59×41

Schönberger Árpád Magyar
Nemzeti Galéria

Schönberger Armand

1. Anya és leánya
olaj 34×58
2. Öltözködő 1900
temp. 68×48

Schönberger Armand Magyar
Nemzeti Galéria

Schönberger Armand

1. Két nő gitárral és galambbal
olaj 100×70
2. Női portré
temp. 60×46

Schönberger Armand: Magyar
Nemzeti Galéria

Schönberger Armand

1. Nő csendélettel
temp. 60x90

2. Téli hikötő
olajpasztell 77x72

Schönberger Armand Magyar
Nemzeti Galéria

Schönberger Armand

1. Két nő 1967
olaj 103x95

2. Női fej
olaj 43x30

Schönberger Armand
Magyar Nemzeti Galéria

Schönberger Armand MDK

Sz. 1885

Nevének említése az impresszionizmus bukását hirdető művészek között.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században.Bp.1959.36.l.

Schönberger Armand 4

„Téli Tükötő"

„Két nő gitárral" és galambbal" c.

Tépai emlétve

Vigilia 1970 május

344. old

Képzőművészet

MDK

Schönberger Armand

Művészet 1918. 5.l.

Schönberger Gusztáv?

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

Sórai Újság 1930. III. 15.

Schönberger Armand
(1885-

47. Férfi arckép, 1918
szén, papír, 465 x 310 mm
ltsz. 1919 - 565

A Tanácszőrtársaság Képzőművészeti Vásárlásai
Székesfehérvár, István Király Múzeum 1969 dec.
Kiáll. Zat. Bev.: Szabó Júlia

Schönberger Armand

1. Lány gyümölcstállal
temp. 60×90

2. Alvó lány
olaj 58×44

Schönberger Armand Magyar
Nemzeti Galéria

Schonberger Armand

1. Olvasó leány 1926
olaj 58×54

2. Dunai rakpart
o. temp. 70×100

Schonberger Armand magyar
Nemzeti Galéria

Schönberger Armand

1. Almát hézben tartó nő 1956
temp. 60x45

2. Akt piros fényben
temp. 68x48

Schönberger Armand Magyar
Nemzeti Galéria

M.D.K.

SCHÖNBERGER Armand festő

1910-ben Nagybányán dolgozott.

Réti: Nagybánya, Bp. 1954. 329.l.

Schönberger Armand 3

„Aktok kutyával" c. Zépe

említve

Képzőművészet

Vigília 1970 május

394. old

Schönberger Armand

1

március ban kállítása nyílt

a Nemzeti Galériábar

Kiyslda 1970 május
344. old.

Képzőművészet

Schönberger .festöm. MDK

Petrovics államtitkár jelen volt a zsürizésnél.

Sc j. expresszionista müvésznél ötömmel állapitja meg, h. nem a német expresszionizmus nyomán lépked tovább a magyar haladó irányzat.

Petrovics jugoszláv államtitkár véleményébö...
KUT. 1927. II.évf. 1.sz. 15,16.1.

MDK

Schönberger Armand

Asztal mellett, of.

Szoc.Dem.párt képzőművészeinek társ. és meghiv. művészek kiáll. Ernst Muz. 1945. okt.

MDK.

Schönberger Armand

Kiállitási kritika

Müvészet 1966. 8.

MDK.

Schönberger Armand

Kiállítási kritika

Művészet 1966. 8.

M.D.
1

Schönberger Armand
festő

Az 1918-as Köztársaság idején a "Képzőművészek Szövetsége" vezetőségi tagja volt.

Frank János: Schönberger Armand.
Élet és Irodalom, 1968. aug. 3-8 lap.

Schönberger Armand.

Több szerepel a KUT tavaszi kiállításán, a Nemzeti Szalonban.

Ujság, 1927. ápr. 17.

Schönberger

Nemzeti Szalón csendéletkiállításán szerepelt.

Pesti Napló 932. II. 21.

Schönberger Armand
Grafikus

M.D.K.

Olvasónő

Élet és Irodalom, 1965. máj 29 – 8 lap.

MDK

Schönberger Armand
festő

A "Holnap" csoportjának tagja
volt

Fraenkel János: Schönberger Armand
Élet és Irodalom, 1968. aug. 3-i lap.

M.P.!

Schönberger Armand
festő

Párizsba ment Nagybányáról
és Párizsban a Grande-Chaumière
növendéke lett. Itt megismerte a
párizsi pikkerát.

Frank János: Schönberger Armand
Élet és Irodalom, 1968 aug. 3 - 8 lap

Schönberger Armand
festő

M.D.Y

1958-ban a Műcsarnokban volt
retrospektív tárlata, 1915-ben a
Tett és 1916-ban a Ma' csatla-
kozott.

Frank János: Schönberger Armand
Élet és Irodalom, 1968. aug. 3-i lap

Schönberger Armand

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZAVA

Budapest

— **Schőnberger Armand**, az ez évben 85 esztendős festőművész alkotásaiból a Magyar Nemzeti Galéria dísztermében rendeztek kiállítást, amelyet szombaton nyitott meg Pogány Ö. Gábor, a galéria főigazgatója.

Pályázati felhívás

szavalókat, színjátszókat,

Schönberger Armand

Férfi és nő, p. lus 29×22 cm

Pécs (Janus Pannonius Múzeum) Modern magyar képtár. Forgács Hann Erzsébet emlékgyűjtemény. Ismertető, írta: Romváry Ferenc. Pécs 1964. (A múzeum füzeki 6)

15

~~Detroit~~

M.D.L.

Schönberger Armand
festő

1910-ben alkotott ki elősiór a
Rózsa Miklós fele Műrészkiarban.
1917-ben a Nemzeti Szalon-
ban szerepelt.

Frank János: Schönberger Armand
Élet és Irodalom, 1968. aug. 3-8 lap.

M.D.K

Schönberger Armand
festő

Művert Kállai Ernő, Rabinovszky Mátyás
sőt Tersánszky Józsi Jenő hőtetőbeszreprodu-
kálták.

Frank János: Schönberger Armand
Élet és Irodalom, 1968. aug. 3 - 8 lap

Schönberger Armand (1885-)

Önarcrejz „Schönberger A. 1922". Lav. tus, 211 x 295 mm. Ltr. F.K. 37.7.

~~Merőgurdalás~~ Magyar rajz és alvarell a XIX és a XX. században. Szkat. bev. Oelmacher Anna. Bp. 1959.

35.

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Schönberger Armand festőművész

KÖNYVVILÁG

1984 -11- - -

Schönberger Armand: Két nő gitárral és galambbal (1932). András Edit kötetéből (Corvina)

ja... c. n
Hozzátette,
négy hét mú
fordítást (le
oldal). A f
sen el is kés
lent), s mi
hétre rá beh
lyel kínált a

Kiadóban Zalai Edvinnel

Czóbel végre kezembe nyomta *Sztálin Művei*-nek első kötetét (a napra is emlékszem: Lenin halálának huszonötödik évfordulóján), leültetett egy íróasztal mellé, titkárnőjével szeretztetett egy német–orosz szótárt meg egy Balassa-kötetet (Balassa József nyelvhelyességgel foglalkozó munkáját), s közölte, hogy a fordítás sürgős: a kötetnek hamarosan meg kell jelennie.

Csodálatos érzés volt szinte felfedezőként belevágni Sztálin ifjúkori műveinek sűrűjébe, az elméleti és történelmi problémák valóságos dzsungelébe, hiszen ezek az eredetileg grúz nyelven íródott munkák a bolsevik párt első éveinek harcait ba világították be, s magukban hordozták a marxizmus fogalmi rendszerét, egyben – a fordí

Schönberger Armand

festő

1- élet.

Karcragmagyállam

844, 845. h.

1134

1134. Jacob

Sz. Amsterdamban 1695-ben. †

A körülmetéltetés (Luk.

A templom közepén, a s
Jézust, a kin a balról ülő egy
Körülöttük hárman képeznek
fáklyát tart. A főpap trónusa
kiknek egyike beszélget. Balr
és a kissé hátrább lévő nő
József pedig állva néz. A h
tűnik szemünkbe. A mester
férfinak székén, ez: »*J. de V*

Fa, méretei 66 : 90 cm. —
július 16-án J. Goudstickertől 16
deczember 17-én (279–94). —
1895 márczius 26-iki 12620 é
sz. min. előadmányi ivet. — Az
november 28-iki 4561 (636–9
373 eln. sz. leirat (464–901).

Kifüggesztésére vonatkozó
ban. 1906 : X. 399. *Jacob de*
tése. — 1906, 1910 : X. 399. *Ja*
l'Enfant Jésus.

Jegyzet. L. az 1896-iki lajs
Preisliste N° 235.

Vá. 1894

Schönberger Armand festo-
Margit körit 11. Mücsarnk
1930. Tav. kiäll. 20. Kut Tossa

84

684. Giovanni Paolo Panini.

Sz. Piacenzában 1695-ben. † Rómában 1768-ban.

Római legionariusok.

A romba dőlt oszlopcsarnok előtt kövek és szobormaradványok hevernek, melyek közt öt római katona látható. Balról a kék lobogót tartó vitéz beszélget ülő társával, kinek bal kezében dárdát látunk és a ki előremutat. Jobbról hárman képeznek csoportot. Közülök az egyik harczos, kinek sisakján sas van, az oszlopfejezeten áll és jobbját kinyujtva beszél két társához, kiknek egyike a kőre telepedett le. Az oszlopcsarnokba felvezető lépcső korlátját kicsorbult fedeles urna diszíti és a falakat harczi jeleneteket ábrázoló domborművek ékesítik. Hátrább két nyilású kapu enged kilátást a háttérre, hol pyramis köti le figyelmünket. Az égbolt felhős.

Vászon, méretei 99 : 74 cm. — Mündler: XI. 1.

I

214

gyelet övezheti.

Gyüjtés, illetve ajándékozás útján egy nagyobb családi levelesládával gyarapodott a levéltár. Dr. Künnle Tivadarné, szül. gidó-

kező volt: *a)* könyv: 1028 db, *b)* hirlap 9 db, *c)* apró-nyomtatvány: 65 db, *d)* térkép: 8 db, *e)* kézirat: 1 db, *f)* oklevél és

alatti üreg helyzeti viszonyai ismer
lált tárgyak közt van állati csont
vagy összerakható cserépedény 4 d
edény jellemző darabja 153 db,
tárgy 2 db. Összesen 18
ri gyüjtemény anyagát é
a az a régészeti anyag
mos múzeumőr a kézdi
don mult évi szept. 1—
múlt évi jelentésükben
eti ásatás eredménye gya
s után az idei leltárba h
az anyagnak legértékesebl
az a hatalmas méretű, r
olium, melynek egyes d
d tulajdonosának ekéje ve

n, ásatás közben mihamar
az a provinciális diszités
ltal méltán keltett feltevés
ómaiak dácziai tartózkod
a leigázott barbárokra gyakorolt
hatásának több értékes emlékével fo
rapítani a régiségtárnak pontosan vez

erol 1600 K + 283 K 18 f., ösz-
83 K 18 f. államsegélyben részesült.
oo K-t a könyvtár és 45 K 66 f-t
r gyarapítására, 237 K52 f-t pedig
azott segéderők díja egyrészének
fordítottak.

1. Könyvtár és levéltár.

lt 1600 K államsegély felerészét
beszerzésére és könyvkötésre hasz-
másik részét pedig — mivel két
rtékű székely levéltár és könyvtár
sére ugyan már az 1914. évben
ztató, de végül mégis csak kezde-
lépéseket tehettek — egyelőre oly
anyag kifizetésére és további foly-
beszerzésére fordították, melynek
se a gyüjtemények s ezek közt fő-
ségtár anyagának földolgozása, vagy
a könyvtár érdekében már elodáz-
olt s amelynek kifizetésére megrende-
y előfizetéskor részben saját jöve-
l, részben az 1914—15. évi rendes
vből reméltek fedezetet.

országos Főfelügyelőségének 1913. évi működéséről. Budapest, 1914.

A *levéltár* gyarapodása vásár útján a következő volt:

Dersi ifj. Biás Istvánnak, a széki gróf Teleki nemzetség marosvásárhelyi levéltára főlevéltárosának engedélyével és felügyelete alatt lemásoltatták Háromszék vármegye, akkor Sepsi, Kézdi és Orbai székek Bethlen Gábor-féle 1614. évi lustrális összeirását abból a — Teleki-levéltárban lévő — hiteles példányból, melyet az Udvarhely vármegye levéltárában őrzött hajdan teljes, de ma már csonka eredeti összeirásból 1784. szept. 27-én Tibád Ferencz udvarhelyszéki jegyző készített.

E Bethlen-féle lustrális összeirás egyik legértékesebb, de még kiadatlan és kiaknázatlan okmánya a székely nemzet történetének s azért tervbe vették a többi székely székek teljes összeirásának lemásoltatását is, hogy az egész összeirást kutatóink és történetiróink rendelkezésére bocsáthassák addig is, míg annak s az I. Rákóczi György-féle

Schönberger Armand, festő

L: Kassák

Lánczi S: Képzőművészeti krónika 1105-1108.

Jelenkor, Pécs, 1980. dec. XXIII/12

Schönberger Armand

„Női lépnais" Pasztell 50x35 cm

J. l. j.: Schönberger A.

Kikiáltási ár: 2000 Ft.

BÁV 46.Képaukció katalógus,Bp.1978.szeptember

Schönberger Armand

1917-ben közös tárlaton szerepelt
a Nemzeti Szalonban.

Forrás 1978-1-96
Dévényi Iván:Francois Gachot:Diener Dénes

Schönberger Armand

Bemutatott műve:

38. sz. „Tájkép," akvarell.

A Nemzeti Sportbizottság és a Magyar Képzőművészek Szabadszakszervezetének kiállítása, Budapest, 1945.

Schönberger Armand

Szajna László, o. 54478

30. Művészeti Képaukció
1973.

Schönberger Armand

35 és 36. sz. reprodukciók: „Az utcán", 1916, tusrajz;

„Nő az utcán", 1917 kb., tusrajz.

Körner Éva: Ungarische avantgarde, München, 1971.

Schönberger Armand, festő

L.: Tóth Menyhért

P. Szücs J.: Jeketéből ... 7.

Népszabadság, Bp. 1976. nov. 24.

SCHÖNBERGER Armand

Város é.n. 1923k. - rézk.

Válogatás Füst Milán gyüjteményéből.
Bp.:PIM, 1992 (kiáll.kat.)
leirás + ill.

lásával párhuzamban több fa
kisebb vagy szent kehely /ca
calix sanctus/, amelyet csak
maior vagy crater/ a hívek á
ran fülekkel rendelkezett. E
használták, vagyis addig az
egyszín alatti (ostyával tör
legnagyobb a felajánlási kel
be a hívek által hozott és a

Ezen kívül ismeretes még
ólomból vagy ónból készítette
gyütt eltemették. A szentmise
tési kehely utalt - kehely sz
a szenteltvízhez szükséges só

Schönberger Armand

Méltatás.

Fejér Ernő: Álmok és realitások.
Művészet, 1978. március – 2. lap.

Schönberger Armand

Kiáhít

8 óú. 1930. X. 14.

Schönberger Armand
festő

M.D.K.

A mureumba Munkácsy képeket
másolt. Később a főiskolán az
esti aktra járt rajzolni. Elh. utarozta,
hogy kimegy Münchenbo tanulni.

Frank János: Schönberger Armand
Élet és Irodalom, 1968. aug. 3-8 lap.

Schönberger Armand
festő

M.D.

1923-ban a Váci utcai Belvedere
galeriában volt az első önálló
kiállítása Bolsos Bernaemal.

Frank János: Schönberger Armand
Élet és Irodalom, 1968. aug 3-8 lap

Schönberger Armand
festő

M.D.V.

Városhegyi-témáit egyre inkább fejek,
akkor váltottak fel. Jelenleg is hed-
vett mindig visszatérő hipstángy
az emberpár.

Frank János: Schönberger Armand
Élet és Irodalom, 1968. aug. 3-8 lap

M.D.K.

Schönberger Armand festő

müve az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásn bemutatva,
vásárlás a MNG részére.

Tájékoztató az Állami Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásáról. MNG anyagának vásárlásai. l.l.

MDK

Schőnberger Armand

Önarckép, tusr.

Árv. Közl. 1937. 7.rk.sz. 84.sz.

29 l.

Kat 1927. II. előf. 2. sz.

8. old.

Schönberger Armand: Hajó

M. D. U.

SCHÖNBERGER Armand

Rajz (vízparti kaszor) rezr.

A magyar Nemzet galériája

Magyar Nemzet 1962. március 4. 7. e

MDK

Schönberger Armand

Sós: Száz magyar művész kiáll. A Főv.Képtárban.
Népszava, 1948. okt. 17.

MDK

Goldberger F.

texzilmunkákért **diszoklevelet kapott.**

Milánóban kitüntetett iparművészek.
Magyar Iparművészet, 1936. 181. l.

Schönberger Armand

MDK

Önarckép, olf.

Műcsarnok 1917 tavaszi tárlat

SCHÖNBERGER ARMAND

Lámpafénynél. Vizf. 35x29.

Árverési Közlöny 1940.okt.4.rendk.sz. 35.oldal
95.aukcio

1) Schönberger ~~Antal~~ Armand

festő

Münchenben és Nagybányán tanult. A KUT csoportjának tagja volt.

Képzőműv. Almanach 3. 69

Corvina 1972.

Schönberger Armandtól

Munkái találhatók a jelzett gyűjteményben.

Dévényi Judit: Deák Dénes gyűjteménye; Művelődés 1973/3. sz. 19. l.

Schönberger Armand

1885-ben született. Tanulmányait Münchenben, Nagybányán és Párizsban végezte. Először szobrász akart. A Műcsarnok 1913-as kiállításán Apám c. szobrával vett részt. A "Hetek" társaság (1917, Nemzeti Szalon) már festményeivel szerepelt. A csoport a "Nyolcak" örökösének vallotta magát.

Dévényi Iván: Schönberger Armand; Művészet, 1972/3. sz. 42. l.

Molk

Schönberger Armand

Csendélet (Modern Magyar Képtár Pécs)
Műmelléklet

Jelenkor 1961. 2. sz. 193. l. utáni

Schönberger Armand
festő.

Expressziv városi képei:
„Kikötő", „Déli pályaudvar",
„Kanale".

Pogány Ö. Gábor Schönberger Armand kiállítása
Művészet, 1970. május - 47 lap.

SCHÖNBERGER ARMAND

Hegyi György unokafivére

CSAPÓ György: Hegyi György. Bp. : Képző-
művészeti Kiadó, 1990 (Mai magyar művészet)
7.p.

Schönberger Lestr II

8 órai ligság

1924 old. 5. F. l.

Táblakép – Kettős portré – Schönberger

Revue de Hongrie

1910. III. a. VI. sz. 560–561. l.

Jury nélküli kiállítás a Művészházban.

Schönberger Armand

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

MAGYAR NEMZET
Budapest

1970 MÁR 15

A Magyar Nemzet galériája

1021

Schönberger Armand rajza
A művész kiállítása szombaton délben nyílt meg a Nemzeti Galériában

egy inter
mégis el
tézet fel
tetése:
nyos kut
vékenysé
szítmény
használá
lesztésére
jártas sz
re és to
vetkezők
nélkül mondhatom el csupán:

— Különböző szintű kutatási eredményeinkről 1961—1969 között 370 közleményben 80 előadásban, három akadémiai doktori és nyolc kandidátusi értekezésben számoltunk be. Ugyanebben az időben közel 50 ezer izotópszállítmányt juttattunk el a hazai izotóp-felhasználóknak, megközelítően 140 millió forint értékben.

— **Az intézet — tudtommal — jelentős mennyiségű *exportot* is teljesített izotópkészítményekből?**

— Igen. Pontosabban: **mintegy 38 millió forint értékű izotópot állítottunk elő 1961**

üzembe
mérésű feladatot oldottunk meg és mintegy 35 technológiai folyamatvizsgálatot végeztünk el, közben meg nem feledkezve a szakemberképzésről sem.

— Ez az összefoglaló a teljességre való törekvés nélkül is tükrözi az intézet eredményeit. Most azonban térjünk vissza katalíziskutatásaihoz: e témából védte meg tudományos doktori értekezését is.

— Igen: „Adszorpció és katalitikus kutatás a ciklohexán dehidrogénezés kinetikájában" című értekezésemmel.

Jegyzet és könyv

Nyelvtanulás négyszeres h

Az idegen nyelvtudás ma, a tudományos és technikai forradalom korában, *nélkülözhetetlen minden műszaki szakember számára.* Jó szakembernek csak az mondható, aki állandóan lépést tud tartani a műszaki fejlődéssel, aki állandóan olvas, tájékozódik. A műszaki életben való tájékozódásnak pedig fontos eszköze az *idegen nyelvtudás.*

Miért jó oroszul tudni?

Aki ma jó, korszerű műszaki szakember kíván lenni, annak oroszul is tudnia kell. Legalább olyan fokon, hogy a

módszerekkel és minél magasabb hatásfokkal oktatni. kötelező heti két órából e tantermi, egy pedig laboratóriumi gyakorlat.

A laboratóriumi oktatás

Ezenkívül vannak fakultatív tanfolyamaink is, melyek kizárólag, vagy legnagyobb részt laboratóriumban tartu

A laboratóriumi oktatásn vizuális információként le gyakrabban *diafilmet* alkalmazunk. Auditív közlésre *a filmkockával szinkronizált erede idegen anyanyelvű magnetofonfelvételt.* A laboratóriumo ban igyekszünk a nyelvtan

Kat 1927 II. erf 1. 12.

13. okt.

Schönberger Armand:

Koncert

Schönberger Armand

Tájkép (akvarell)

Nemz. Sportbiz., MKépzőm
Kiáll. Katalógus-1945 au

MDK

Schönberger Armand, festő

Kiállítását márc. 14-én
nyitják meg. (Nemzeti Galéria.)

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1970. márc. 13.

MDK

Schönberger Armand

Asztal mellett. Temp.

Tavaszi Tárlat. 1940. ápr.-máj. 22.l.
Mücs.

Bergbauberger Freund

Asphalt mellett. Terp.

Mice.

Schönberger Armand.

Müveiből kiállitást rendezett a Nemzeti Szalon 1918-ban.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

MDK

Schönberger Arman, festöm.

Dunai rakodópart. Olf.

v.Ernst Muz.- A Szocdém.Párt Képzöm.-nek Társasága és meghivott müvészek kiáll.-a.1945.okt.13-28.
Kat.

MDK

Schönberger Armand

Csendélet. Olajf.

Az első magyar representativ csendélet kiállitás katalogusa. Nemzeti Szalon 1932. Febr.-Márc.

Schőnberger Armand MDK

Sápadt asszony, pasztell

Sárospatak, 1954 pasztell

Szentendre 1955 pasztell

Fekvő nő virággal 1955 pasztell

Mücsarnok Kamaraterem 1938 Schönberger Armand

Schönberger Armand MDK

Pihenő 1939 temp.

Ablaknál 1939 temp.

Bánat 1939 temp.

Pihenő 1939 temp.

Mücsarnok Kamaraterem 1958 Schönberger Armand

Schőnberger Armand MDK

Vöröshaju lány, 1953. olf.

Téli táj 1954 olf.

Önarckép 1957 olf.

Leány almával 1957 olf.

Műcsarnok Kamaraterem 1958 Schőnberger Armand

Schőnberger Armand MDK

Dunai táj 1938 olf.

Nő asztal mellett 1939 olf.

Kalapos önarckép 194o olf.

Olvasó leány 194o olf.

Műcsarnok Kamaraterem 1958 Schönberger Armand

Schönberger Armand

Művével nerepel a Tamás
galériában rendezett
modern rajziállításra.

Nyíláj 1934. XI. 11.

Schönberger Armand
grafikus

M.D.K.

"Olvasó nő"

Élet és Irodalom, 1965. május 29 - 10 kap.

409 Rákosi egyenlítő

Schönberger Armand

Kiállít

Újvár 1924. IV. 27

Schönberger Armand.

A KUT tavaszi kiállításán
11 művei szerepelnek.

Az Est, 1927. ápr. 14.

Schönberger Armand.

„Koncert" c. vázna szerepel a „Kut" tavaszi kiállításán, a Nemzeti Szalonban. (említve)

Pesti Hirlap, 1927. ápr. 20

Schönberger Armand.

Festménye szerepel a Nemzeti Szalonban rendezett KUT tavaszi kiállításán.

Nemzeti Újság, 1927. ápr. 14.

MDK

Schönberger Armand

Alvó nő, temp.

Szoc.Dem.párt képzőművészeinek társ. és meghiv. művészek kiáll. Ernst Muz. 1945. okt.

Schönberger Armand

1. Asztal mellett
olaj 50x68

2. Férfiakt 1918
tus 410x285

Schönberger Armand Magyar
Nemzeti Galéria

Schönberger Armand

1. Akt gyümölcstállal
temp. 50x36

2. Fejtanulmány
temp. 27x22

Schönberger Armand Magyar
Nemzeti Galéria

Schönberger Armand

1. Varró leány 1932
olajpasztell 95 x 75

2. Csendélet
olajpasztell 80x60

Schönberger Armand Magyar
Nemzeti Galéria

MDK

Schönberger Armand
festő

Délivárat
Önarchép
Olvasó lány
} repro

M. Kiel Olga: Schönberger Armand köszöntése
Művészet, 1968. szeptember – 16 lap.

M.D.Y.

Schönberger Armand

festő

Kiélvarosképek, hihötők, pályaudvarok
környékének megjelenítő vásznai ir-
gatott hangulatot sugárzanak.

M. Heil Olga: Schönberger Armand hőszöntése
Művészet, 1968. szeptember – 16 lap.

M.D.V.

Schönberger Armand
festő

A huszas években idehaza kerés
megértést kapott, így főként Nemet
országban, illetve Berlinben szere-
pelt műveivel. Jobban is mozdik
műrészdét ott mint itt hon.

M. Steil Olga: Schönberger Armand köszöntése
Művészet, 1968. szeptember - 16 lap

SCHÖNBERGER Armand

Bp. MNG

Székely András

Egy nelid aktivista
Schönberger Armand emlékkiál-
lítása a Nemzeti Galériába

Népszabadság, 1985. okt. 4. 7.

nak ebben a művekben rendkívül gazdag, a szürrealizmustól ihletett időszakban. Itt találjuk a *Női mellképet* (1926) szürkében és feketében, ahol a szemből és profilból mutatott arc egybeforr, akárcsak *A festő és modelljén* (1926). A gitár (1927) új szerelmének, az ifjú *Marie-Thérèse Walter*nek a monogramját örökíti meg, erotikus felhanggal: az M két szára közé tűzve be a T függőlegesét. Az előadásmód a kubizmus időszakát idézi, erre emlékeztetnek a grafikus utalások: szög, spárga, hurok. A középső rész fehére pedig úgy van elvágva, mintha papírragasztás lenne, s ez, csakúgy, mint a lambéria párkányának elnagyolt hullámai, egy gitár testére utal. Az 1929-ben festett *Kék akrobata* Picassónak a cirkusz világához való nem szűnő ragaszkodását mutatja, egyúttal ezeknek az esztendőknek szüntelen formai újításairól is tanúskodik. Széttört anatómiájú emberi test központi maghoz kapcsolt két karral, két lábbal, nyújtott nyak hordozza az orrot, a szájat és az állat viselő fejet. A középső mag pedig nem más, mint két kerek kidudorodás, körforgást mutató formájával a perpetuum mobilét idézi meg.

Schönberger Armand
(1885-1968)

„Csendélet gyümölcsökkel"
Tempera 76 x 49 s. l. j. Schönberger
k. ár: 5000 ft.

BÁV 4o.Képaukció katalógus Bp.1976.Szeptember

Schönberger Armand.

Részt vett Kmetty János első
együttes „francia szellemű" művei-
nek kiállításán 1917-ben a Nem-
zeti Szalon bemutatóján

Bodri Ferenc: Kmetty János

Látóhatár 1971/1-2 146 old.

MDK

Schőnberger-Belányi

gobelinek, szőnyegek

Iparrajzisk. és gobelinszövő műhely kiáll. N.Szal.
1931. okt. 12 l.

Schönberger Armand
(1885-1974)

„Önarckép" Olaj, Zerton 42x37
Sellerre lent jobbra Schönberger Armand
1924
Ziziáltási ár: 3500 ft.

BÁV 36, Müvészeti Képaukció Katalógus 1975 május

Schönberger Arnold
Tájkép, temp.
Férfi fej, " .

Nippl-Rónai Társ. kiáll. N.Szal. 1948. dec.
lo 1.

Schönberger Armand

1944: német munkatábor fogoly. 1958: Gyűjteményes kiállítása a bpesti Műcsarnokban.

Fekete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334 l

255 l.

SCHÖNBERGER ARMAND

Új MŰVÉSZET

1997. NYÁR

36.o.

Schőnberger Armand

"Kiállitása komoly meglepetés, a magyar művészettörténelem jelentős gazdagodása."-irja Perneczky Géza: „Három kiállitás" c.-a művész tárlatáról szóló-beszámolójában.
A tárlatot a Nemzeti Galéria dísztermében rendezték meg. Képei, -mint a kritika megjegyzi- "Derkovits korai korszakaival tartanak testvéri kapcsolatot." Házakat, rakpartot ábrázoló tájképei "Derkovits külvárosát készitik elő a legszebb kompoziciókon egyenranguak művésztársának korai tanulmányaival."

Élet és Irodalom, Bp. 1970. ápr. 4.
XIV. évf. 14. sz. 12. lap

MDK

Schönberger Armand festő

2

A Dunai rakpart, az Újpesti hajó-rakpart, a Téli kikötő azt érezteti, hogy a hussas években közel állott a fiatal Derkovits problémaköréhez. A kékruhás nő, az olvasó leány ablak nál c. képei is erős bizonyítékok: Schönberger művészete érték.
R.-Gy.: Schönberger Armand a Nemzeti Galériában 7.

Népszabadság, Bp. 1970. márc. 20.

Schönberger Armand testőrnűvész

1917-ben kiállít a „Nyolcak" örökebe lépő „Hetek" tártalán Nemes Lampért József – Schönberger Armand – Diener Dénes Rudolf-stb. vel Kmetty János.

Dévényi Iván: Kmetty János születésnapja.
Nagyvilág, 1974. 12.

Schönberger Armand festőművész

SCHÖNBERGER ARMAND festőművész születésének 100. évfordulója alkalmából emlékkiállítást rendeznek a Magyar Nemzeti Galériában. A gazdag dokumentumanyaggal illusztrált tárlat a művész alkotói korszakairól ad keresztmetszetet.

Népszabadság, 1985. VIII. 31.

Schönberger Armand. festőművész

Új, állandó kiállítás nyílt a Magyar Nemzeti Galériában, művészetünk eredményeit, fejlődését a középkortól máig bemutató kiállítás. – Olyan epizódokra is utal erőteljesebben, mint amilyen Kmetty János, Perlrott Csaba Vilmos, Schönberger Armand életműve.

Losonczi Miklós: XX. századik festészet és szobrászat.

Nógrád, 1983. okt. 11.

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

MEGHÍVJA ÖNT

SCHÖNBERGER ARMAND FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK

MEGNYITÁSÁRA

1970. MÁRCIUS HÓ 14-ÉN, SZOMBATON 12 ÓRÁRA

MEGNYÍTÓ BESZÉDET

DR. POGÁNY Ö. GÁBOR

MOND

MEGHÍVÓ

70-2 fnyv 14 8236

Schönberger Armand (Galgóc, 1885 - Bp. 1968)

„Gyár a folyóparton" o. karton 28 x 38 cm
J. l. j.: Schönberger Kikiáltási ár: 5000 Ft.

—

„Párizsi részlet", o. v. 60 x 80 cm J. f. j.: Schönberger A.
1926. Védett. Kikiáltási ár: 12000 Ft

—

BTV 56. képaukció katalógus Bp 1981 decemb

Schönberger Armand, festő

L: Vajda Lajos

– : Hd

8

Nepszabadság, Bp. 1980 aug. 15

Schönberger Armand (Galgóc, 1885 - Bp. 1968)

„Varró nő" o. karton 64x50 cm

J. l. p.: Schönberger

Kikiáltási ár: 5000 Ft.

BÁV 55. képaukció Bp. 1981. szeptember

Schönberger Armand, festő

L. Molnár Farkas

14.

–: Kinek ajánlja? Csapláir Terenc az Avantgarde ...

Népszabadság, Bp. 1980 aug. 17.

Schönberger Armand (1895-1968)

„Utcarészlet" Vízfestmény 44x30

J. l. b. Schönberger A. 1925

Kikiáltási ár: 3500 Ft.

BÁV 47.képaukció Bp.1978.december

Schönberger Armand, kerb

A NEMZETI GALÉRIA KÉRÉSE.
A Magyar Nemzeti Galéria kéri mindazokat, akik Schönberger Armand festőművész (1883—1974) alkotásaival rendelkeznek, jelentkezzenek a 160—170, 160—100/427-es telefonon.

– : Közlemény

9.

Népszabadság, Bp. 1978. szept. 2.

Schönberger Armand (1885-1968)

„Női arckép" pasztell 49,5 x 34,5 cm

Jelzés: Schönberger A.

Kikiáltási ár: 5000 Ft.

BÁV 54.Képaukció Bp.1981.Május

Schönberger Armand
(1885 - 1968)

„Hárman" o. karton 48x34 cm
s. l. j.: Schönberger A. (Szult)
kikiáltási ár: 3500 ft.

BÁV 52.Képaukció katalógus Bp.198o.szeptember

A Magyar Nemzeti Galéria meghívja

SCHÖNBERGER ARMAND

festőművész

születésének 100. évfordulójára rendezett

emlékkiállítására

Megnyitja **Szij Béla** művészettörténész,

tudományos főmunkatárs

1985. szeptember 3-án, kedden 16 órakor

Budavári Palota D épület III. emelet

SCHÖNBERGER ARMAND

FESTŐMŰVÉSZ /1885-1974/
EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA
1985. SZEPTEMBER

SCHÖNBERGER ARMAND

FESTŐMŰVÉSZ /1885-1974/
EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA
1985. SZEPTEMBER

Schönberger Armand emlékkiállítása

A Magyar Nemzeti Galéria meghívja

SCHÖNBERGER ARMAND

festőművész

születésének 100. évfordulójára rendezett

emlékkiállítására

Megnyitja **Szij Béla** művészettörténész,

tudományos főmunkatárs

1985. szeptember 3-án, kedden 16 órakor

Budavári Palota D épület III. emelet

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 DEC 31

Tolna m. Népújság

Schönberg Armand

1021

SCHÖNBERG ARMAND: KONCERT

N
Új-Ke

Egy kicsi magyar utca Madocsán, pontosan olyan, mint a kenderesi, a kurdi, vagy a jászboldogházi. A történések sem mások: élnek, halnak és születnek az emberek, a szeneskocsik itt is, ott is a sarat dagasztják, s az asszonyok mindennap simára söprik a járdát. A kicsi utca házaiban a napok egyformák, az egyik olyan, mint a másik, s ritkán történik rendkívüli esemény. Az utca egy esztendejének történetét meséli el Gondos Lászlóné Szekeres Mária, olvasóinknak.

•

— Jól élnek az emberek?

— Mikor ötvenkilencben itt megalakult a téesz, én is beléptem a kis földemmel. Téesztag is voltam addig, míg el nem költöztünk. Előfordult, hogy egy cigaretta volt egy munkaegység, de erről nem is jó beszélni. Pár év óta az emberek jobban keresnek. A háztájiban is dolgoznak és a vezetés is jó.

— Van-e ebben az utcában vezető ember?

— Igen. Toba András bácsi, a kertészet brigádvezetője.

— Kik az utcában a párttemberek a közéleti emberek?

— Tanácstag nincs, de nem messze lakik tőlünk. A rendőr azt hiszem párttag, más nemigen.

— Az utcabeliek nem tartják számon, hogy ki a párttag?

— Nem. Ez közöttünk nem téma.

— Valaki ellen volt rendőrségi eljárás, börtön...

— Nem. Ilyen a mi utcánkban soha nem fordult elő. Pedig nehéz idők voltak a beszolgáltatás évei.

— Bevezették az utcába a vizet. Akarták az emberek a jó ivóvizet?

— Akarták is, meg nem is, mert sokba kerül. Kilencszáz forint évente. Azt mondták, hogy, aki nem fizeti, adóként behajtják tőle. Az összes költség 4500 forint, öt évig kell fizetni. Csak a fele falu egyezett bele, és igen nagy ellenkezés volt. Különösen a nyugdíjasoknak nem tetszett: kevés a pénzük, s a kilencszáz forint sok egy évre. Az én édesapám nyugdíja például 1080 forint. A többiek az utcában 5—6—700-at kapnak, esetleg 800-at. De a nyugdíj mellé háztáji föld is jár.

— Az utca lakói semmiben sem szenvednek hiányt?

— Itt mindenki disznót vág, baromfi is van mindenütt. Nincs hiány semmiben. Sokan

Dobi István emlékére

Dobi Istvánról valaki egyszer azt mondta, olyan egyszerű és

merem most ajánlani a szövetkezést, mint a felemelkedés biz-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 FEB 24
Schönberg Armand
Dolgozók Lapja Komárom

1021

SCHÖNBERG ARMAND: KONCERT

Azokon a vastag h
rította a
kor, tavasszal,
tűsugarai megsz
szürkére kosz
gét, s alul
kokban folyt
falu körüli med
A patakra nyúj
tekből —, melyeknek vége sásborostásan a vízbe mártózott — a tavaszi vadvizek elsodortak minden szalmamaradékot, korhadó napraforgószárat, gazt, kerítésgallyat. Ugy hömpölygött, örvénylett a nyáron száraz-zsombékos patakmederben a hólé, a tavaszi áradat, mint valami nagy folyó, ha kiönt. Ahol nyáron nádas hajladozott a szélben, most csak a nádak levelei, bugái omlottak szét a víz felszínén, a sodródó örvényben fuldokolva. Fuldoklik a tél — mutatunk a kavargó örvénybe...

Barátom, Bótos, ott lakott a patak, a Remec-partján kanyargó utcában. A házsor a dombot követte, távolabb a víztől, s így nagyon széles, lejtős utcája volt ennek a féloldalas sornak. Szánkóval télen az udvarról a jégre siklottunk. Irigyeltem Bótost. A tavaszi patakáradás, a mély, utcára kimerészkedő vadvíz mágnesként vonzott bennünket. Ott piszkáltuk hódereglyénkkel a vízpartra sodródott hordalékot, mintha kincset találnánk benne. Meg a halakat lestük, sokszor be is merészkedtünk a jéghideg, dermesztő vízbe, csak úgy, mezítláb. A közös gazdaság nagyon jól hasznosította a szállni rá! Sóvár álom maradt ez az óhaj.

Álltunk a parton, tátott szájjal, vágyódó tekintettel kísértük a tutajt, míg el nem tűnt a kanyarkönyökben. Ugy éreztük, ha felszállhatnánk rá, megismernénk az erdő mögött kéklő messzeséget, a vízi út rejtekeit, mert el se tudtuk képzelni, hova kanyarog a patak az erdőn túl. Egyszer aztán megcsillant a szemünk, a szánk tátva maradt a csodálkozástól. Balázs, barátom szomszédja — néhány évvel idősebb volt — Gezemérrel, a környék legerősebb vagányával — tutajt készített. Napraforgószárból. Hatalmas napraforgókötegeket fontak egybe, madzaggal, drótal, s cipelték a partra. „Ti nem ültök fel rá!" — mordult felénk Gezemér (máig sem tudom, miért hívtuk így, talán apja után, aki Elemér volt). „Ha elmerülnénk, vagy nekiütköznénk valaminek, még úszni sem tudnátok" — toldotta meg Bali.

A vastag szárcsomó könnyedén libegett a vízen, de amikor felszálltak rá ketten, kicsit megsüllyedt. Fele volt kinn a vízből. Ujjongva eveztek hosszú karóikkal a túlpart felé. Néztünk utánuk, ahogy távolodtak a parttól.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1974 JAN 6

Nógrád

Schönberg Armand

1021

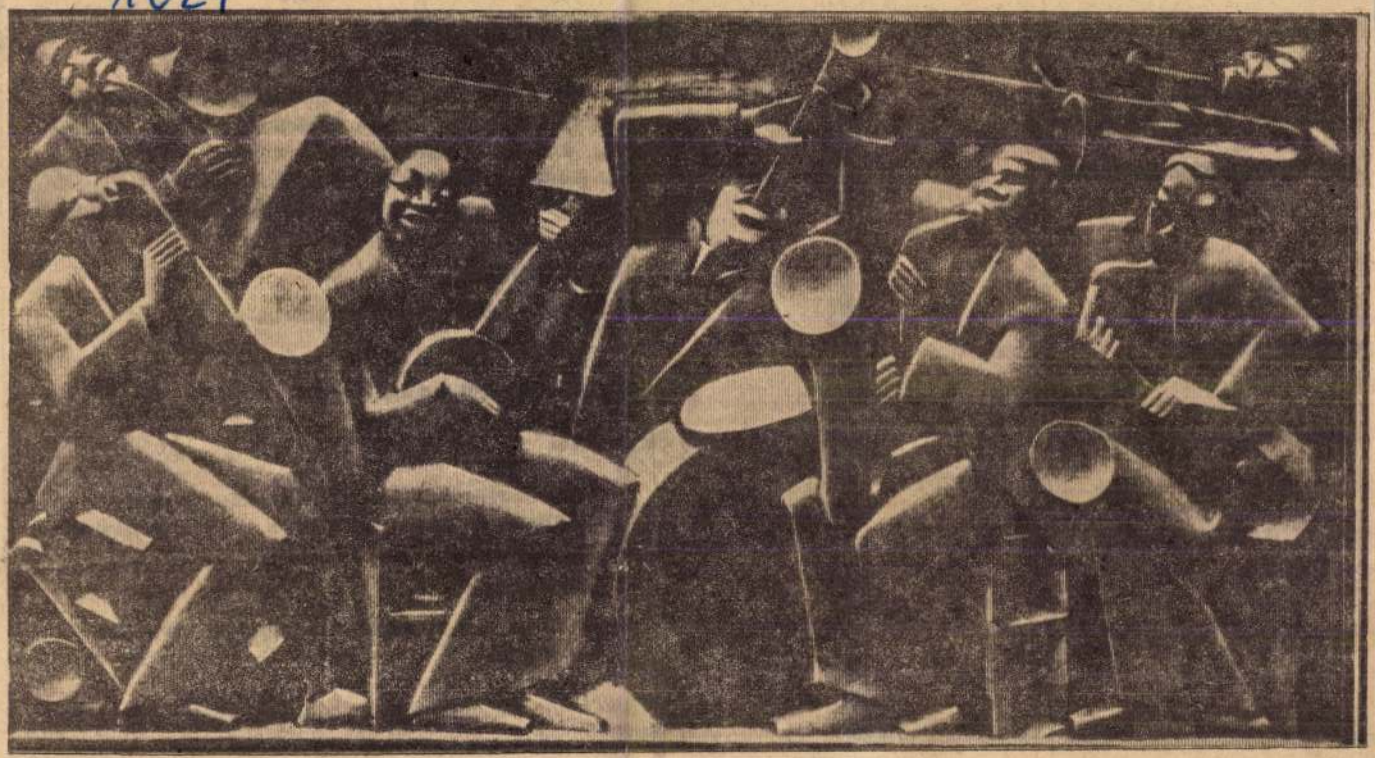

Schönberg Armand: Koncert

↳ téves; valójában Vörös Béla műve

NÓGRÁD-

BAN!

A VOLÁN 2. sz. Vállalat
ipari csoportja. jó kereseti
lehetőséggel.

esztergályosokat

keres felvételre, 3 műsza-
kos foglalkoztatásban. Je-
entkezni lehet a vállalat
központjában, az ipari cso-
portvezetőnél.

Nagybátony—Pásztó—Bal
környéki fiatal

A személy- és áruszállítás, külső—Hatvan állomások k zavartalan, kulturált körü érdekében, azonnali belépéssel felveszünk érettségizett, illetve 8 általános iskolát végzett 18—40 év közötti férfidolgozókat:

- **kocsirendező,**
- **váltó-, jelzőberendezést kezelő,**
- **vonatfékező,**
- **vonatvezetői munkakörbe.**

Női dolgozókat:

- **Salgótarján—Hatvan, Vác—Balassagyarmat állomásig és vissza közlekedő személyvonatokhoz jelzőberendezést kezelő,**
- **vonatvezető.**
- **forgalmi szolgálattevő utánpótlásra forgalmi tanulónak.**

Jó kereseti lehetőség! Jelentkezni lehet a fenti állomások vezetőinél.

Magyar Államvasutak Igazgatósága
Budapest.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 JAN 9
Népújság Heves

Schönberg Armand
1021

SCHÖNBERG ARMAND: KONCERT

napi maga

cialista fejlődése folyamán megoldódik. A meglevő nehézségeken azonban most kell a rendelkezésre álló eszközökkel segítenünk. Komplex feladatról van szó, amelyből az orvosoknak is ki kell venniük részüket: a dolgozó nő szemléletében, a feladataihoz való alkalmazkodásban kell a megfelelő lélektani alapot kiépíteni. Ezt szolgálja a családtervezési, a család- és nővédelmi tanácsadás lehetősége. A gyógyító, megelőző ellátás eredményességéért már nemcsak az orvosok és védőnők, hanem a társadalmi munkások is küzdenek, megyénkben a vöröskeresztes szervezetek a munka minden ágában élen járnak. De az anyaság célja és e felkészítés eredményessége a hétköznapok és munkahelyek viszonyulása miatt még sok helyen elszürkül.

A veszélyeztetett terhességek mutatója hazánkban viszonylag magas, 47,8 százaléves. Három művi ab-ja volt. Második éve dolgozik, zománcoló, férje motorszerelő. Lakásviszonyaik kielégítőek, anyagi gondjaik nincsenek. Oldalkocsis motorkerékpárjukon szokták meglátogatni a kisebbik gyermeket, aki a közeli faluban a nagymamánál nevelkedik. Ennek indoka az, hogy a kisgyermeket a napközis óvodába nem vették fel és a nagymama így kívánt segíteni rajtuk. Néhány alkalommal váratlan látogatásukkor az anya ismételten nem találta otthon a nagymamát és az unokát, mert templomban voltak. A gyermek nevelését illetően vita támadt a szülők és a nagymama között. Ez azzal zárult, hogy az anya munkaviszonyát megszüntette, amíg a kisebbik gyermeket is megfelelően el tudja helyezni. Azóta ideges, ingerlékeny, nyugtatókat (Andaxint, Belloidot) szed. Nagyon szereti gyermekeit, de nagyon szerette

Schönberger Armand /1885-1874/ emlékkiállitás - Magyar Nemzeti Galéria C ép. III. em.
Megnyitó: 1985.szeptember 3-án 16 órakor

A szabad szellemü müncheni szabadiskolában, Anton Azbénál majd a hivatalos Akadémián tanult. 1909-es párizsi utja meghatározó jelentőségü: megismeri Cézanne és a kubisták müvészetét, a futurizmus eszméit. Itthon a nagybányai neós mozgalom és a nyolcak fellépése adják müvészi ösztönzéseit. A tizes évek végén az aktivisták vonzáskörébe kerül.

A két világháború között kiteljesedő érett müvészetével a magyar avantgarde jellegzetes és maradandó értékeket felmutató képviselője. Ifjukori stiluseszményeinek következetes vállalása hazai körülmények között a progressziv törekvések továbbvitelét jelenti, ami leginkább Kmettyvel rokonitja, mégha Scönbergernél a stiláris igazodás nem olyan egyenes vonalú is, mint pályatársánál.Schönberger kezdetben az aktivizmus grafikai hagyományait folytató expresszív-konstruktiv rajzokat és expresszionista-fauves szellemü képeket fest.
A huszas évek második felében egyre messzebb kerül a látott élmény valóságától , s a Cézanne-i térszemléleten alapuló, a kubizmus tanulságait is magábaolvasztó önálló képi viszonylatokra épitő müvek sorát festi. Külváros- és kikötőképeinek egy csoportjával közel kerül a fiatal Derkovitshoz. Schönbergert azonban a lüktető nagyvárosi lét is vonzza; a koncertek, kávéházak világát megjelenitő müvein a futurizmus képalkotó módszerét is felhasználja. A harmincas években a konstruktiv-dinamikus képépitéstől a klasszicizálás felé halad.

Ha letompitottan és visszafogottan is, a korai avantgarde örökségét élete végéig vállalta, de nem lett egyetlen izmus doktriner képviselője vagy epigonja sem.

A születésének loo. évfordulójára rendezett emlékkiállitás az életmü korszakainak bemutatása mellett, a müvészettörténet számára legfajsúlyosabb időszakra, a huszas-harmincas évekre helyezi a hangsulyt.

A mintegy száz festményt és grafikát felvonultató kiállitást gazdag dokumentumanyag egészíti ki.

Rendező: András Edit és Plesznivy Edit

Schönbergen Armand fecit.

Schönberger Armand

Festő.

V. Pannonia u. 49/b.

MKSz 1947

SCHÖNBERGER ARMAND

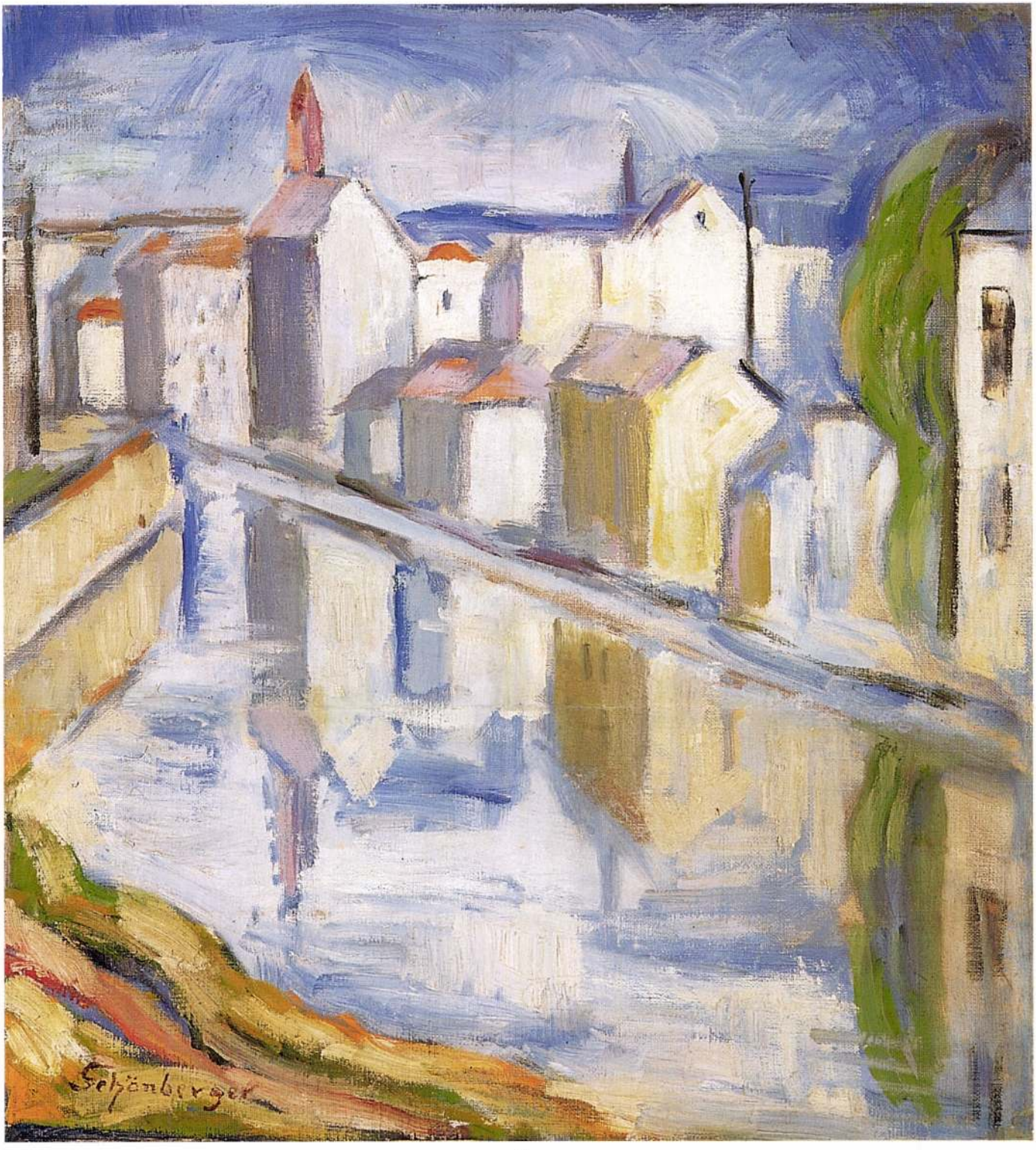

44

44 ▪ SCHÖNBERGER ARMAND (1885–1974)

Városrészlet folyóval

46,5 x 43 cm
Olaj, vászon
Jelezve balra lent: Schönberger

Kikiáltási ár: 350 000 Ft

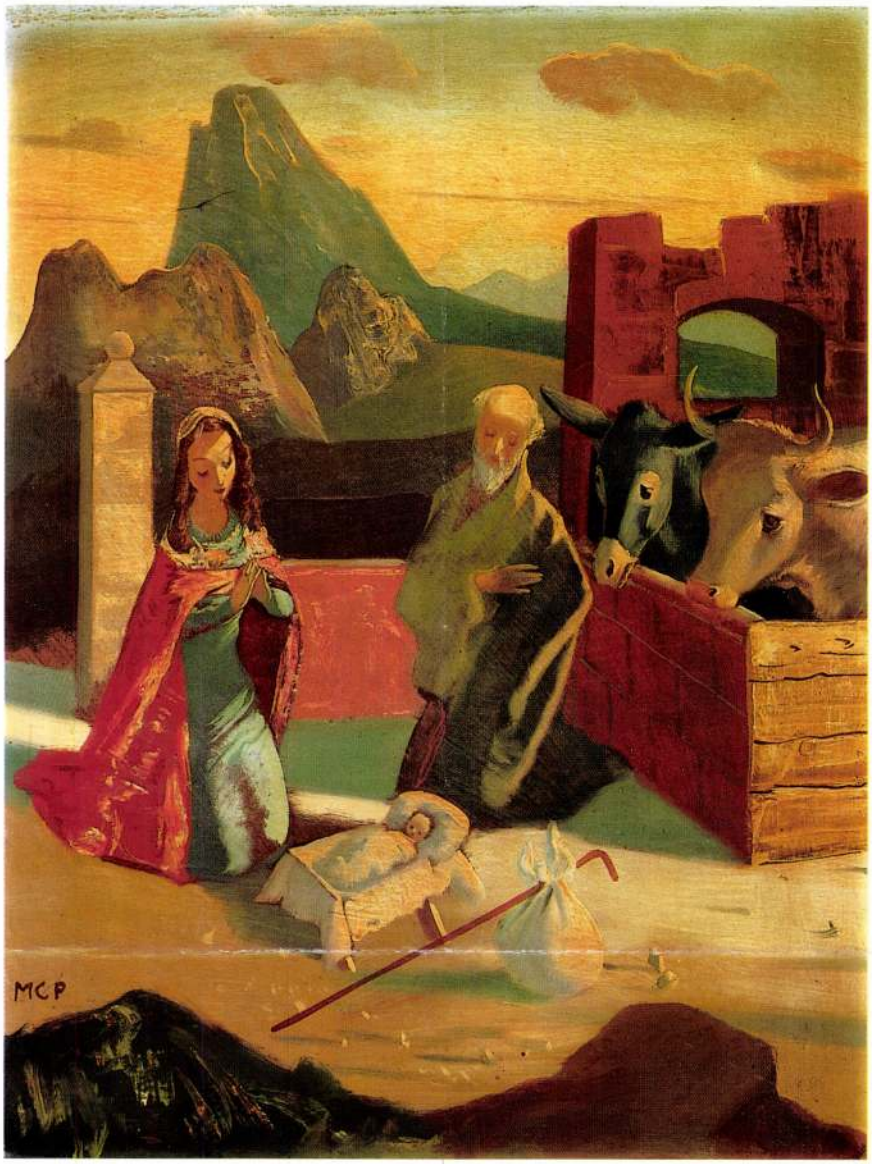

45

45 ▪ MOLNÁR C. PÁL (1894-1981)

A Szent Család

55 x 42 cm
Olaj, falemez
Jelezve balra lent: MCP

Kikiáltási ár: 200 000 Ft

Schönberger Armand

— **A Tamás Galéria uj tárlata.** *Schönberger* Armand az elsők egyike volt azok között, akik a tárgyak geometrikus karakterének jelentőségét tulértékelték és müvészi szemléletté fokozták fel. Hosszu hallgatás után *Schönberger* Armand most a *Tamás Galériában* mutat be egy kollekciót képeiből és bizonyságot szolgáltat arról, hogy az idő nem mult el hasztalanul felette, józanodott és fejlődött. Stilizált naturalizmusában szerencsésen tudja felhasználni, amit a tulzások idején tanult és igy a kicsiben adagolva nem is hatnak kellemetlenül az exotikus füszerek. A kubisztikus faktura az a Worcester-szósz amivel, ugylátszik, minden dolgát nyakon önti és minthogy a képeknek ez a készitési módja nagyon népszerü, csak az menti meg képeit az unalomtól, hogy szinei szépek, elevenek és határozott komponáló tehetséggel jelentőséggel tudja megtölteni a nagyobb vászonfelületeket is. *m. v.*

M. U. 930. III. 9.

16 • SCHÖNBERGER ARMAND (1885–1974)

Pályaudvar, 1930-as évek második fele

94 x 69 cm
Olaj, vászon
Jelezve balra lent: Schönberger

Kikiáltási ár: 650 000 Ft

IRODALOM

Kállai Ernő: *Új magyar piktúra, 1900–1925.* Amicus kiadása, 1925.
Baki Miklós [Szíj Béla]: *Schönberger Armand.* Művészet, 1965. 8. sz.
András Edit: *Schönberger Armand.* A művészet kiskönyvtára. Corvina Kiadó, Budapest, 1984.

PROVENIENCIA

A festőtől Novák Géza építészhez került, aki a művész Fészek Klub-beli baráti köréhez tartozott. Novák Géza halála után a kép egy rokonához került.

A Képzőművészeti Főiskola esti aktrajzolásai, a szabad szellemű müncheni Azbe-iskola (1903-05) és az 1909-es párizsi utazás jelentik a kiindulópontot a festői pálya kibontakozásához. 1910-ben és 1913-ban a Művészházban, 1917-ben a „Fiatalok" művészcsoporttal a Nemzeti Szalonban állít ki. Első gyűjteményes kiállítására és érett, szuverén művészként való bemutatkozására 1923-ban a progresszív törekvéseknek helyet adó Belvedere-ben kerül sor. Állandó résztvevője a KUT (Képzőművészek Új Társasága) tárlatainak. 1927 és 1930 között egyéni és csoportos külföldi kiállításokon vesz részt (Nagyvárad, Pozsony, Nürnberg, Malmö). 1930-ban a Tamás Galériában mutatja be a korszak főműveit. Két világháború közötti legjelentősebb alkotóperiódusával a hazai modern művészeti törekvések élvonalába tartozik. Munkáit hazai és külföldi múzeumok (Magyar Nemzeti Galéria, Zsidó Múzeum, Janus Pannonius Múzeum) és magángyűjtemények őrzik.
Kállai Ernő kifejezésével élve a „nagyvárosi kör-nyezetképek" alkotják Schönberger húszas-harmincas években készült műveinek egyik fő vonulatát.
A nagylátószögből láttatott városi veduták – házak, házcsoportok, háztetők, utca – mellett a hídak, kikötők, vasutak, gyárkémények vidékét megjelenítő külváros-képek tartoznak e műcsoporthoz. A város- látképeken *(Házcsoport, 1923. András, 1984. i. m., 9. kép; Házak templommal, 1924. U. o. 14. kép; Házak, 1924. U.o. 15. kép; Házak, 1930. k.; Házak a dombon, 1930. U.o. 29. kép. Budai táj, 1930-as évek I. fele, U.o.34. kép)* a házak geometrikus formái, tektonikus tömbjei, egymásra torlódásai, s teret strukturáló tömegük foglalkoztatja a festőt, míg a külváros-képek *(Híd alatt, 1922. András, 1984. i. m., 8. kép; Vasúti híd, 1923 k., U.o. 10. kép; Hajókikötő, 1925, U.o. 16. kép; Rakpart, 1928. U. o. 19.kép)* az érzelmi kifejezés lehetőségeit hordozzák számára. Ennek megfelelően a képcsoportokon alkalmazott eszköztár is eltér: a város-látképeken inkább a kubizmus téralakító eszközeit használja a festő, míg a külváros-képeken az expresszionizmus felfokozott színhasználata, gyors ecsetjárása dominál. A harmincas évek második felére, végére a külön szálon futó művészeti próbálkozások összeérnek, melyeket a természeti látvány újbóli akceptálása és elsődlegessége fog össze.
A *Pályaudvar* című mű ennek a képtípusnak egyik darabja, melyen a pályaudvar s kifutó vonatok házak közé ékelve, különböző városi jelenetek középpontjában jelenik meg. A legközelebbi analógia az 1938-ban készült *Pályaudvar (Déli vasút)*, mely komorabb színvilágú, lazúrosabb festésű, mint feltehetően valamivel korábbi párja. Emezt zsírosabb, pasztózusabb festésmód és élénkebb színek jellemzik.
A téma megragadása nem vázlatszerű, spontán, inkább a részletekben elmerülő. Jobb oldalt önálló képekben is gyakorta megvalósított jelenet látható: hegyoldal lovasszekérrel, csupasz fákkal. A kép bal alsó részén embercsoport látható, ami meglehetősen ritka a városi vedutákon, inkább a húszas évek közepi utca-jelenteket jellemzi. Festői törekvéseit tekintve e mű még őrzi a korábbi korszakok expresszív hangvételét, s összefogott szerkesztettségét, de már előrevetíti a természetelvűséghez való fokozatos viszatérést is, ami a harmincas évek végének, s a negyvenes éveknek lesz jellegzetes vonása.

Dr. András Edit

Schönberger Armand:
Pályaudvar (Déli vasút), 1938
100 x 70 cm, tempera, karton
Magyar Nemzeti Galéria

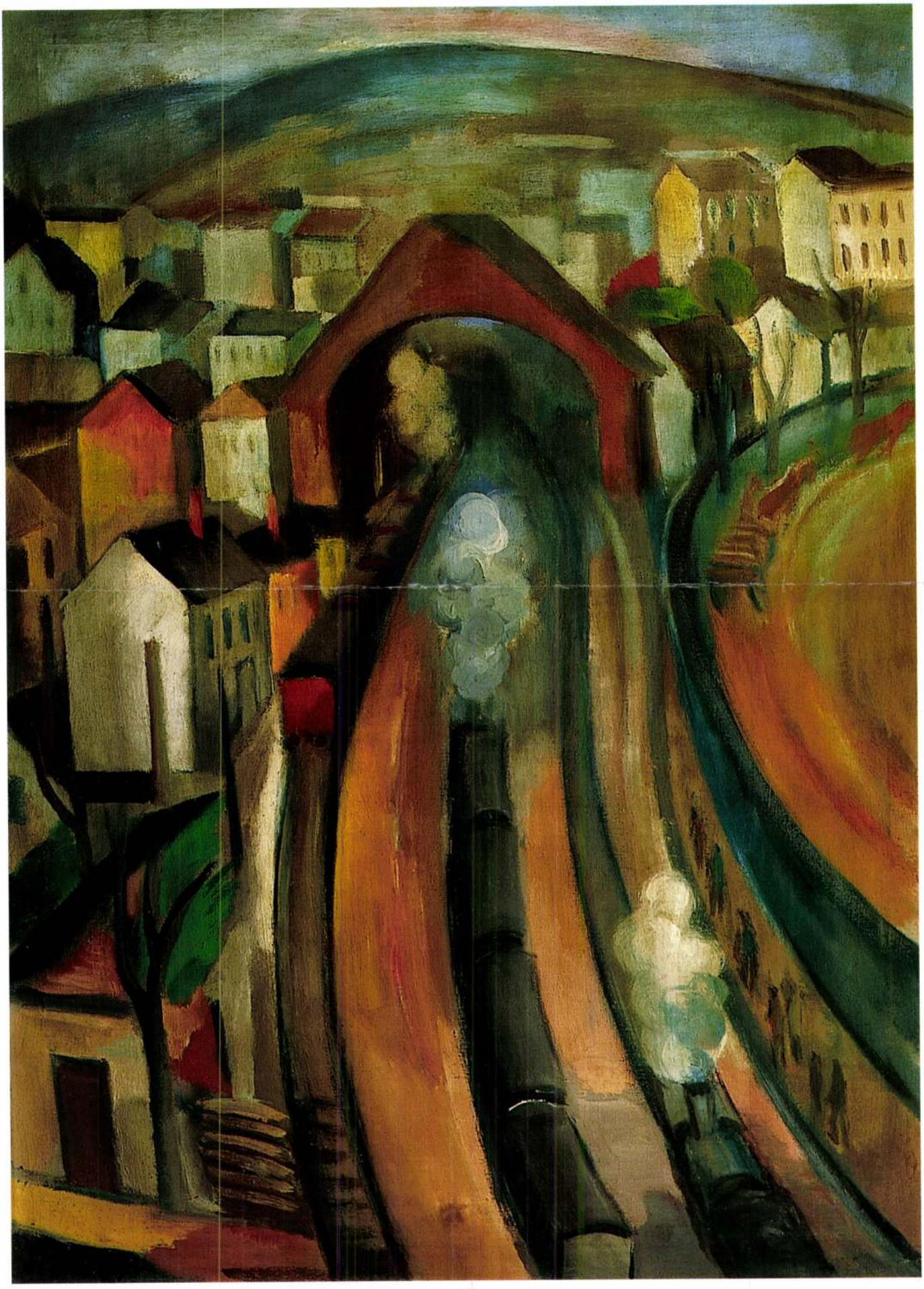

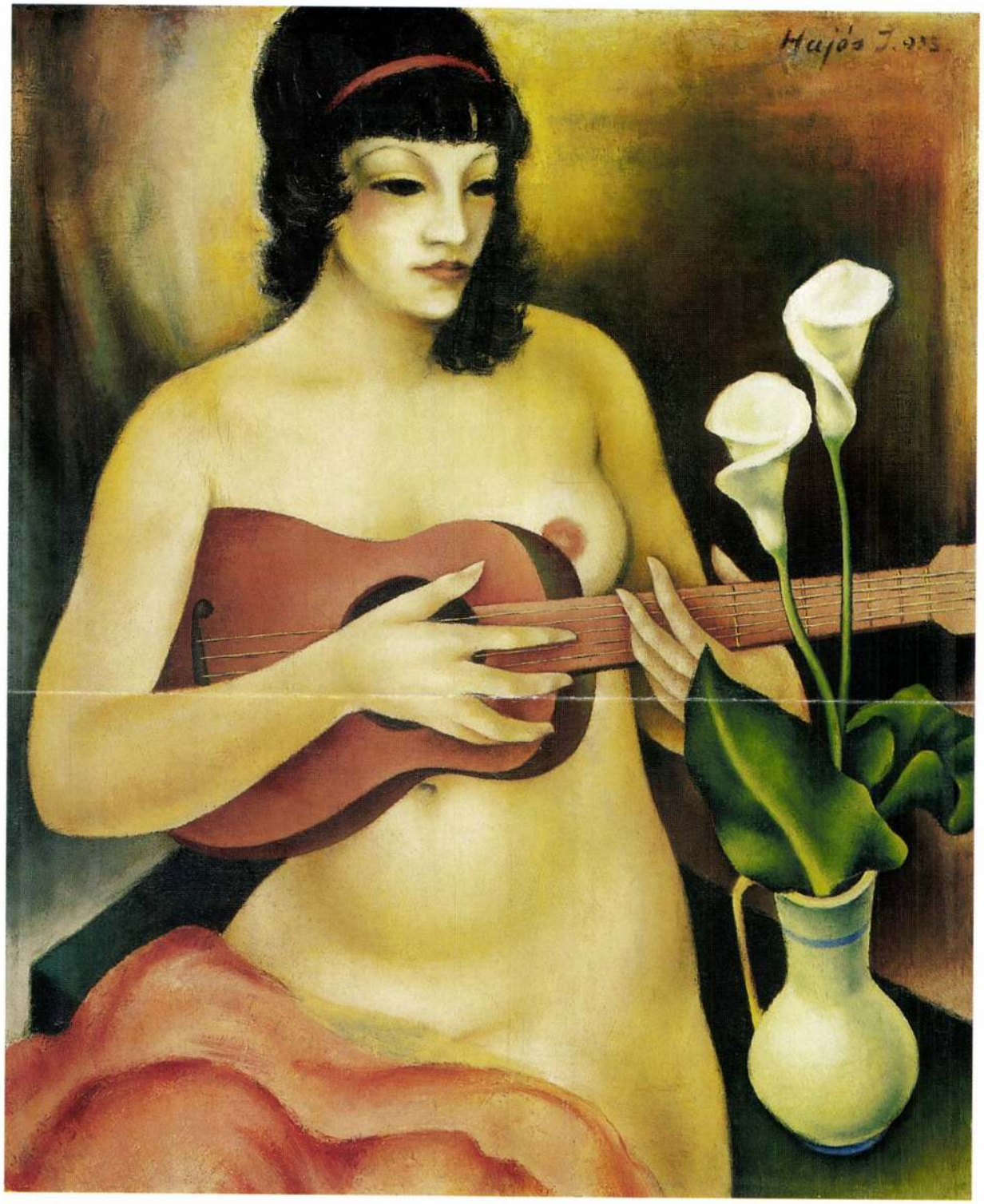

17

17 ▪ HAJÓS IMRE LÁSZLÓ (1905– ?)

Akt gitárral, kálával

68,5 × 56,5 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra fent: Hajós I. 933
Hátoldalán 1933-as kiállítási cédula

Kikiáltási ár: 450 000 Ft

18 ▪ BOR PÁL (1889–1982)

Eső után

95 × 70 cm
Olaj, karton
Jelezve jobbra lent: Bor

Kikiáltási ár: 350 000 Ft

34 • SCHÖNBERGER ARMAND (1885–1974)

Nagyvárosban, 1924-27 között

47,5 × 46 cm
Olaj, tempera, vászon
J. n.
Kikiáltási ár: 550 000 Ft

IRODALOM:
Kállai Ernő: Új magyar piktúra 1900–1925, Amicus kiadása, 1925
Baki Miklós (Szíj Béla): Schönberger Armand. Művészet, 1965., 8. sz.
András Edit: Schönberger Armand. A művészet kiskönyvtára. Corvina Kiadó, Budapest, 1984

A korszerű nézeteket közvetítő müncheni Azbe iskolában folytatott tanulmányokat (1904–5), a nagybányai neósokhoz való kötődést (1906–8), s az 1909-ben tett párizsi látogatást követően Schönberger Armand (1885–1974) a húszas évek elején talált magára. 1923-ban a Belvedere-beli önálló kiállításán már a modern művészet formai, stiláris eszköztárával felvértezett érett festőként mutatkozott be. Művészeti kísérletei több szálon futnak, melyekben felhasználja a kubizmus, az expresszionizmus és részben a futurizmus képalakító lehetőségeit, gyakorta akár egy képen belül is.

Munkásságának önálló vonulatát képezik a városi veduták, melyek a húszas évek során jól megragadható szemléletbeli változáson mennek keresztül. Kezdetben e művek témája az ablakából látott házak, háztetők látványa, és szűkebb lakókörnyezetének, a Rózsadomb szélének, a Margit körút, Margit utca, Zárda utca környékének világa, melyek Kállai szavaival élve *„a dicstelen nagyvárosi épületkonglomerátumok, falak, háztetők, hidak, gyárkémények közé ékelt szűkterű kispolgári lét jól megfigyelt, elevenen összegzett foglalatai"* (Kállai, 1925). A húszas évek második felében a kívülről szemlélt város-látképektől, a város „profiljától" egyre inkább a belülről láttatott és önálló entitásként kezelt, szimbólikus tartalmak kifejezésére is alkalmas „nagyváros-kép"-ek felé távolodik. E viszonylag kisszámú, ám igen figyelemreméltó művek csoportjában az újonnan felbukkant Nagyvárosban című kép kitűnően mutatja a jelzett szemléletbeli váltást, mintegy korai szintézise a kétféle megközelítésnek, amire a mű datálása is alapoz.

A Párizsban megismert Cezanne-i képalakítás és a kubizmus térszemlélete nyomán a látvány csak kiindulásul szolgál számára az öntörvényű képi világ kialakításához. Ezen a képen elsősorban a város struktúrája, tektonikája, s annak képi megragadása foglalkoztatja. A város felülről szemlélt, egymásra torlódó házak tömegéből formálódó szegmensét halszemoptikával, a házak közé ékelt utcára való fókuszálással, s mintegy annak mentén a „városszelet" szétnyitásával teszi megragadhatóvá. A geometriai alapformákra redukált látvány síkformák viszonylataiból, metsződéseiből, átfedéseiből szerveződik, egynemű közegként kezelve a házak tömegét és azok térbeli „auráját". A legyezőszerűen szétnyíló, s a síkban szétterülő mértani idomok strukturálják az egész képteret, s teremtenek egységes képmezőt házfalak és háztetők rombuszainak, négyszögeinek, hegyesszögű háromszögeinek sűrű szövetéből. A síkok immanens jegyeiket megőrizve csak jelzésszerű tárgyi utalásokat hordoznak, a kép a látvány alapelemeinek síkba transzponált, nyers színek (sárga, zöld, piros) együtteséből formálódó lenyomata. Kállai szavaival élve *„... nagyvárosi környezetképei a testfelület síkokra bontásában, a ferdülő és elhajló tengelyek divergenciájában, a felfokozott színek sugárzó erejében túlmennek minden ábrázoló valószerűségen."* (Kállai i. m.) A síkok metsződéseiből ugyanakkor nem valamely doktriner kubista tér szerveződik, minthogy azok nem hatolnak egymásba: egymásmellettiségükkel alkotnak lényegében lapidáris ritmusképletet. Nem nyújtanak valóságos térérzetet a szétterített lapokra bontott, axonometrikusan ábrázolt házak sem, legfeljebb a takarásból fakadó egymásmögöttiség sugall egyfajta virtuális teret. E megoldással Schönberger már-már a síkra orientált geometrikus absztrakció határát súrolja. Fentiek tekintetében a kép előzményét a *Margit-híd*, 1922 (András E., 1984, 12. kép), a *Házcsoport*, 1923 (uo. 9. kép) képek jelentik, míg közvetlen rokonát a *Házak templommal*, 1924 (uo. 14. kép).

A formák közül minden levegő kipréselődik, s teremtődik ezáltal egy meglehetősen klausztrofóbiás tér, ami már a város önálló entitásként való tételezése irányába mutat, éppúgy, mint a metropolisz embereket magábaszippantó jellegének érzékeltetése az előtérben megjelenő két arc nélküli, a környezettel egylényegű „staffázsfigura" révén, s mint a kép elemeinek dinamikus, vibráló, a folytonos mozgást és változást megidéző felfűzése. Ebben a vonatkozásban a *Vásár*, 1927 (uo. 20. kép), a *Mi ketten*, 1927, mgt. jelentik a közvetlen analógiákat.

Jóllehet a kép szignálatlan, semmi kétség afelől, hogy hiteles, a festő legjobb korszakából való igen jó kvalitású, a művészettörténet számára különösen jelentős képpel van dolgunk.

A. E.

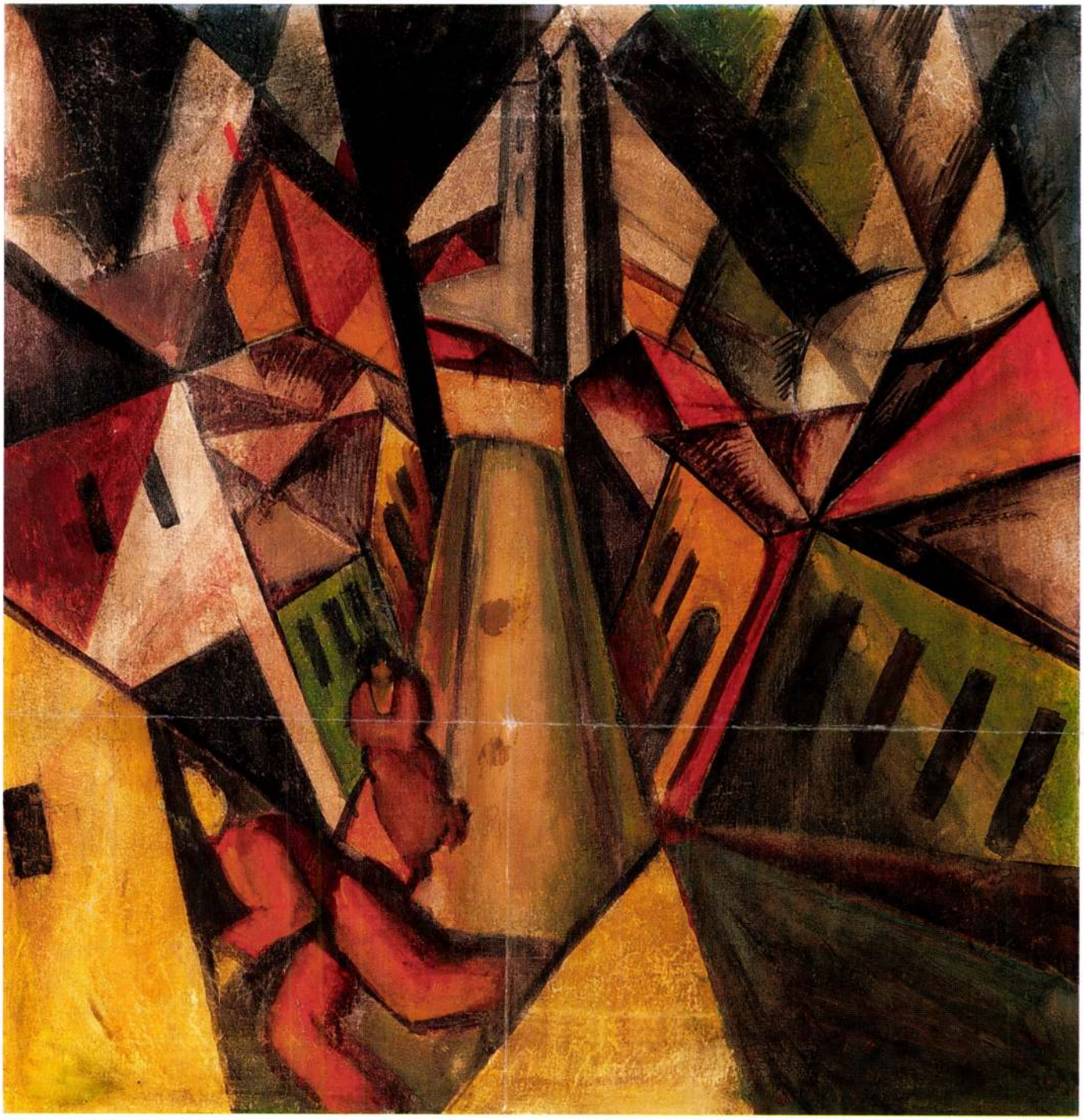

34

35

35 • RUDNAY GYULA (1878–1957)

A kedvesre várva

80 × 60,5 cm
Olaj, vászon
J. j. l.: Rudnay
Kikiáltási ár: 180 000 Ft

36

36 • KUNFFY LAJOS (1869–1962)

Gémeskútnál

37 × 44 cm
Olaj, vászon, kartonon
J. j. l.: Kunffy
Restaurálva
Kikiáltási ár: 50 000 Ft

SCHÖNBERGER ARMAND

10.

10.▲
Schönberger Armand (1885-1974)

Város madártávlatból
Olaj, karton 66x49,5 cm
Jelezve balra lent: Schönberger A. 926
Kikiáltási ár: 380.000 Ft

9. ▲
Haranglábi Nemes József (1889-1976)

Lyon-i részlet
Olaj, vászon 114x103 cm
Jelezve jobbra lent: J. de. Nemes 1937
Kikiáltási ár: 360.000 Ft

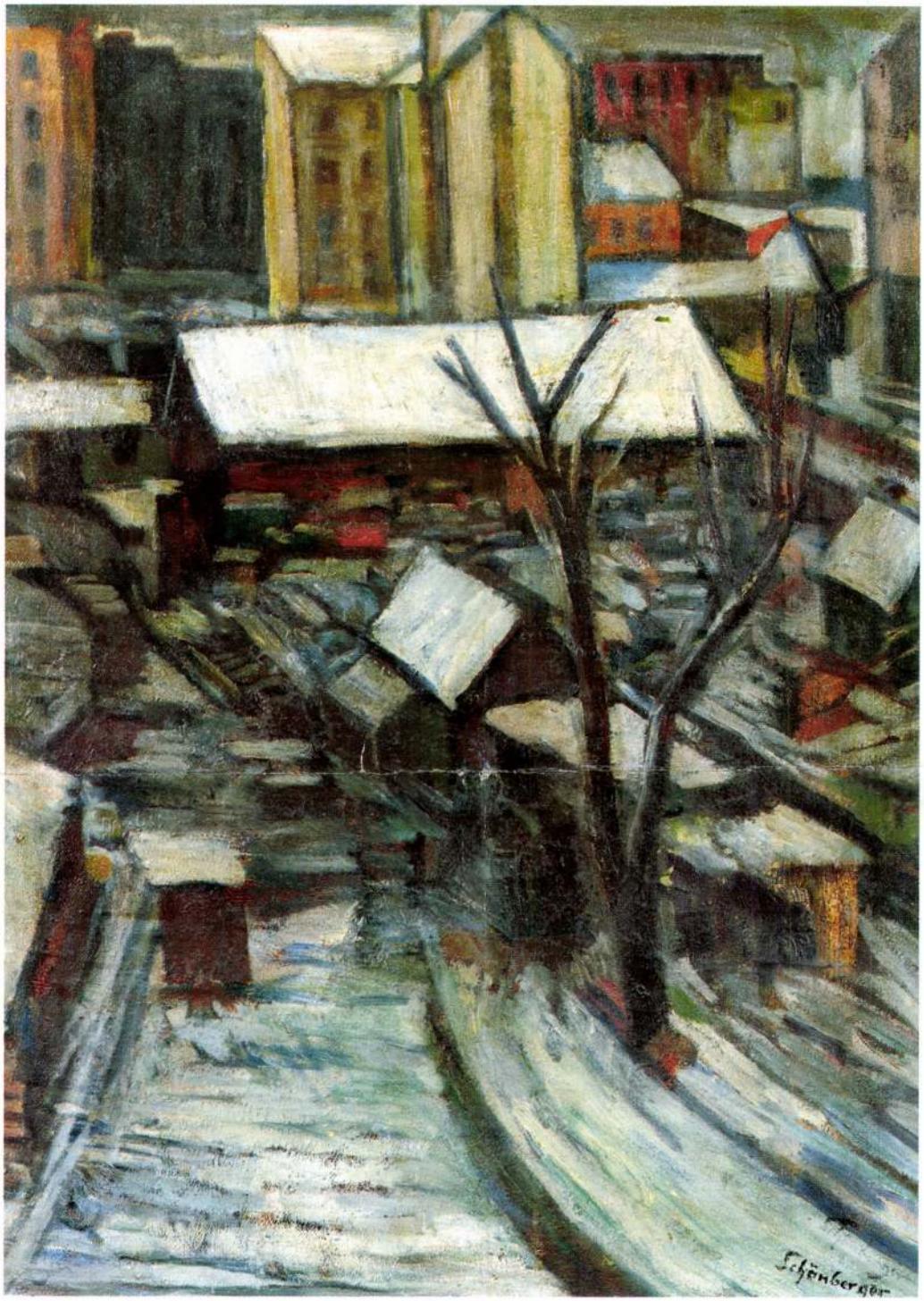

11.▲
Schönberger Armand (1885-1974)

Város télen
Olaj, vászon 78x58 cm
Jelezve jobbra lent: Schönberger
Kikiáltási ár: 380.000 Ft

12.

12.▲
Fényes Adolf (1867-1945)

Magányos tanya télen
Olaj, vászon 31x44 cm
Jelezve balra lent: Fényes A.
Kikiáltási ár: 200.000 Ft

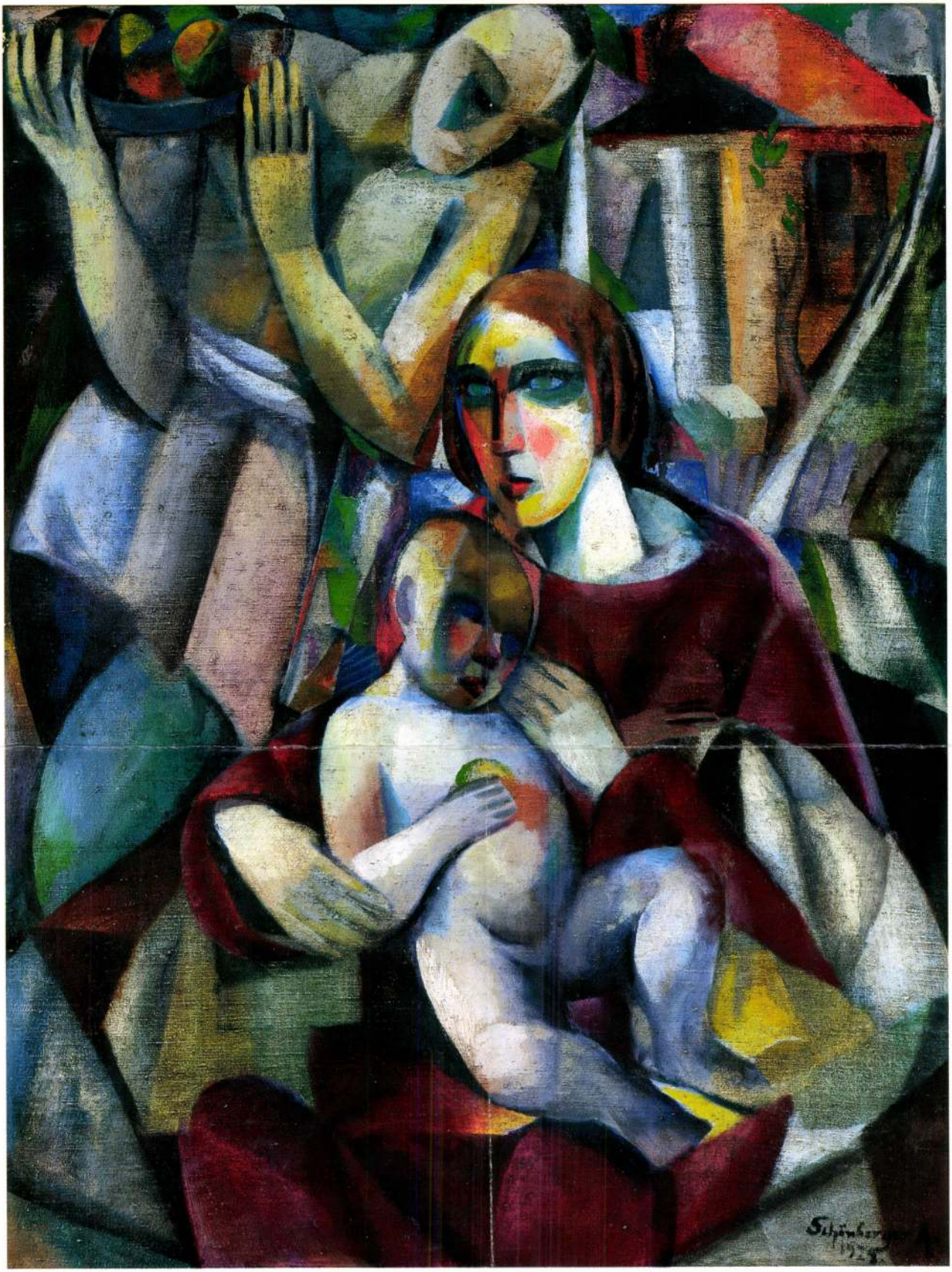

193.

194.

Patkó Károly (1895-1941)

San Vito, 1931
Tempera, fa 120 x 90 cm
Jelezve balra lent: Patkó 1931

Kikiáltási ár: 6 000 000 Ft

Kiállítva:

- Patkó Károly emlékkiállítás. Nemzeti Szalon, 1941. november 9-23., Katalógus szám: 24. (**reprodukálva** II. tábla)

Reprodukálva:

- Pogány Ö. Gábor (Pög): Patkó Károly emléke.
  Délibáb, 1941. november 29. 34. oldal
- P. Szücs Julianna: A római iskola. Budapest, 1987. 71. kép

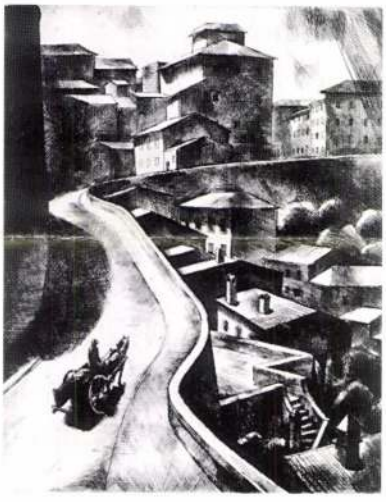

Patkó Károly: Perugia 1930
rézkarc, papír, (Magyar Nemzeti Galéria)

Patkó Károly: Olasz város 1931
tempera, fa, (lappang)

A megkerült kép

1941 novemberében, a Nemzeti Szalonban rendezett emlékkiállításon szerepelt utoljára nyilvánosan Patkó Károly *San Vito* (1931) című reprezentatív temperafestménye. Sorsa azóta ismeretlen, talán már ekkor megvásárolták, de elképzelhető az is, hogy még sokáig a művész örököseinek, talán külföldön élő fivéreinek a birtokában volt. Bár elpusztult, esetleg lappangó alkotásként tartották nyilván, archív fotó nyomán reprodukálták - Aba-Novák Vilmos a közelmúltban előkerült *Subiaco* (1930) című alkotásának párdarabjaként - a római iskoláról írt monográfiában (P. Szücs 1987). Patkó egyik legjelentősebb, itáliai városképe csaknem hatvan esztendős lappangás után, szinte sértetlenül bukkant fel újra a Mű-Terem Galéria kiállításán.

Itália igézetében

Patkó Aba-Novák ajánlására került Rómába, 1928-31 között Aba-Novák, Szőnyi István, Molnár-C. Pál, Medveczky Jenő és Kontuly Béla társaságában töltötte ösztöndíjas éveit a Palazzo Falconieriben. Pályatársaihoz hasonlóan nagy hatást gyakoroltak rá az antik kultúra emlékei és a trecento és quattrocento nagymestereinek művei. Meghatározó élményt jelentettek számára Giotto, Masaccio, Piero della Francesca monumentális freskóciklusai. Az ösztöndíjasok közül egyike volt azoknak akiket leginkább megérintett az olasz kultúra. A klasszikus hagyományok mellett nem kisebb jelentőségű megismerkedése a kortárs olasz művészet alkotásaival. Ezidőben készült aktábrázolásai, műteremjelenetei és csendéletei a Novecento klasszicizáló mesterei közül különösen Ubaldo Oppi és Felice Casorati festményeivel rokoníthatóak.

Új technika - új stílus

Róma új színlátást, technikát és formafelfogást hozott Patkó számára. A reneszánsz freskók világos színei, könnyedségük és levegősségük hatására cserélt technikát. *"Tulajdonképp csak Itáliában fedezte fel a színt és a fényt.* - állapította meg Gerevich Tibor. *Egész színlátása világosabb, derűsebb lett ott, s színeit éppoly szilárdan illesztette a képegységbe, mint formáit. Nagyvonalú stílusa önként vezette a temperához, amelyhez végig hű maradt, s amelyet ő honosított meg a Római Magyar Akadémián.."* (Gerevich, 1941. 9.). A kortárs kritikus szerint Olaszországban készült alkotásainak *"... egyik fő erőssége a kristályos, kiegyensúlyozott képfelépítés. Minden művén - így San Vito (1931) című festményén is - megfigyelhetjük hiba nélküli konstruálását, komponálását. (...) Színessége egyik jellegzetessége. Színei olyanok, mintha csiszolt üvegprizmán át vetítené vásznára. Napfénye tündéri. A sugárzó fény, az árnyék és szín, ornamentális szerepet nyernek temperáin."* (Jajczay, 1941. 156.).

Utazások-San Vito

Az ösztöndíjas évek alatt Patkó Aba-Novákkal csaknem az egész félszigetet bejárta. Eljutott Umbria középkori eredetű, műemléki városaiba (Assisi, Perugia, Gubbio), a tengermellék festői üdülővárosaiba és halászfalvaiba (Cefalu, Torre del Greco, Vietri sul Mare, Minori, Lerici) is. Utazásai során készített vázlatrajzai, akvarelljei nyomán festette temperaképeit, melyeket a mediterrán táj, a dombokra felkúszó hegyi városok és széles horizontú tengerparti részletek mellett *"... az olasz élet megannyi sajátossága, a hajóácsok munkája, a téglagyár mozgalmassága, a bárkajavítás, az agyagszállítás, a bárkavontatás, a mosónők, az akrobaták dinamikus ritmusai ihlettek ..."* (Lázár, 1932. 4.). A madártávlatból felvett, feszített térszemléletű veduták - melyeket a ropogós fény-árnyék rendszer és mozaikszerűen szőtt térszerkesztés jellemez - közül kiemelkedik *San Vito* (1931) című, monumentális felfogású temperafestménye. Patkó többször megfordult az Adriai tenger partján fekvő üdülőhelyen, 1929-től több képén (*San-Vito-i részlet*, *Téglagyár*, 1929, *Gyártelep*, *Mosónők*, 1930, *San Vito*, 1931) feltűnnek a kisváros festői részletei.

(-ts)

Rekordot döntött a Poros út

műtárgy

Az év utolsó nagy árverésén Munkácsy ismét rekordot döntött, a Poros út 220 milliója hatvanmillióval szárnyalta túl a művész – és a magyar festménypiac – eddigi csúcsárát, melyről azt gondolhattuk, sokáig a legmagasabb marad. De mindössze nyolc hónapig volt érvényben.

Gréczi Emőke

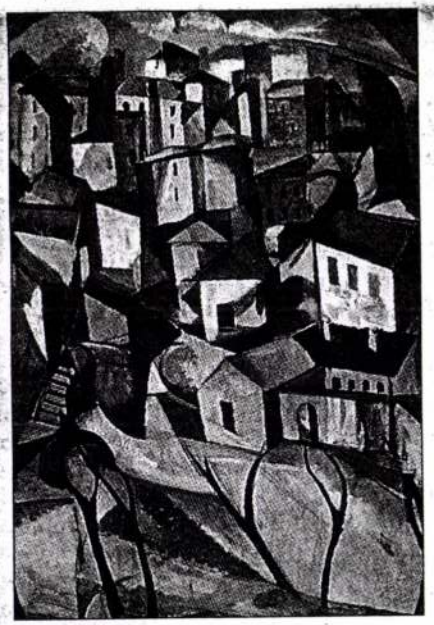

Schönberger Armandtól az Út és házak tizenhétmillióért kelt el a Mű-Terem Galéria árverésén

Három nap különbséggel tartották a két piacvezető galéria téli festményárverését. Mivel a megelőző két héten a művészeti árverezők festménytételei nem arattak sikereket, nagyon kevés kivétellel mélyen alulteljesítették az elvárható eredményt. Lehetett találgatni, hogy vajon a kereslet csökkent, vagy a két kiemelt anyagot várják a gyűjtők, befektetők. Úgy tűnik, hogy a második feltevés bizonyult helyesnek.

A Kieselbach Galériánál nem indult rekordgyanús tétel, viszont felkínáltak jó néhány klasszikus modern magyar művet – a 10-30 milliós kategóriából – és külföldi avantgárdokat, szimbolista alkotásokat, amelyeknek nincs kialakult értékszintjük a magyar kereskedelemben.

Az első komoly árat Gábor Jenő 1927-es Kikötője érte el, a pécsi művész kubista jellegű életképe tízmilliós emelkedés után huszonkétmilliót ért. Márffy Ödön 1907-es Fiú és leány zöld padon című vászna a párizsi fauve-ok hatását tükrözi, megelőzve a Nyolcak korszakát (a katalógusban analógiaként Matisse és a német expresszionisták szerepeltek), így valóban az életmű fontos darabjának tekinthető. Ára húszmilliós indítás után 32 millió forint lett. Vaszary János tíz műve közül a Hölgy svájci sapkában lett a legdrágább (16 millió), Rippl-Rónai Józseftől pedig a Kalapos férfi (Somssich gróf képmása) ért el egyedül említésre méltó eredményt (28 millió).

Mivel rengeteg tétel kelt el több millió forintért, ezért inkább csak a meglepetéseket, a kiemelten kvalitásos művek eredményeit van lehetőség megemlíteni. Fényes Adolf realista Ünnepnapja 22 milliót ért, Berény Róbert korai, 1905-ös Monacói házak című, talán Weiner Leónak dedikált olajképe 16 millióért cserélt gazdát. Az elmúlt hónapokban rendezték meg a Párizsban élt Réth Alfréd életmű-kiállítását Pesten és a francia fővárosban. A magyar piacra csak mostanában bevezetett kubista művész 1913-as Fekvő aktja (grafika) 5,5 millióért ment el. A külföldi tételek közül – ahogy várható volt – az angol szimbolista Burne-Jones művei iránt tapasztalhattunk hallatlan érdeklődést. A Remény 24 millióért, a Muzsika hímzés (talán Morris műhelyéből) 8,5 millió forintért kelt el.

A Mű-Terem Galéria az idén eddig minden árverésére tartogatott egy Munkácsyt az egykori Vida-gyűjteményből. Ezek közül talán a Poros út a legfontosabb, már ami a művészi értéket, az életműben elfoglalt helyét illeti. A közönség is így szavazott: 220 milliós ára a legtöbb, amit valaha árverésen magyar festményért fizettek. A 75 millióról indított védett képre legalább öten kezdtek licitálni, 150 milliónál hárman is versenyben voltak érte.

Ám nemcsak ez a tétel váltott ki lelkesedést a gyűjtőkből. Tihanyi Lajos Kompozíciós vázlata egyike azoknak a tanulmányoknak, melyek egy nagyobb méretű festményhez készültek. A vázlatok közül három olajkép, a most indított darab Alexander Kordához került, a másik kettő Déry Tiborhoz és Gross Andorhoz. A tételt 36 millió forintért vásárolták meg. Rippl-Rónai és Vaszary húszmilliós árai szinte már „kötelezőek", nem úgy a Bauhaus építésze, Molnár Farkas Kanyargós útjának nyolcmilliós értéke, hiszen a tétel már önmagában is meglepetéssel szolgált. Derkovits Gyula Halásza 13 milliót ért el, ami 4,5 millióról hatalmas licitemelkedés, de ritkaságánál fogva még többet is szánhattak volna rá a gyűjtők. Pór Bertalan, Schadl János műveinek ára közelít a reálishoz, a nagybányaiak pedig kezdik meghaladni azt. Schönberger Armand kubista Út és házak című olajképe tizenhétmilliós árával méltó lezárása volt a 2003-as évnek.

HIRDETÉS

OTP BANK Rt.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy

Schönberger Armand

festőművész

a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának tagja

89 éves korában elhunyt.

Temetése 1974. november 8.-án délután $^1/_2$3 órakor lesz a **Farkasréti temetőben.**

EMLÉKÉT KEGYELETTEL MEGŐRIZZÜK!

Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja **Magyar Képzőművészek Szövetsége**

Gyászoló Család

fnyv 13

Schönberger Armand

festőművész

SCHÖNBERGER Armand

Uj Mür 1992/3.

49,50 r.

MŰKERESKEDELEM

Schönberger Armand: ➢
Falu, vegyes technika,
papír, 35,5 x 29,5 cm

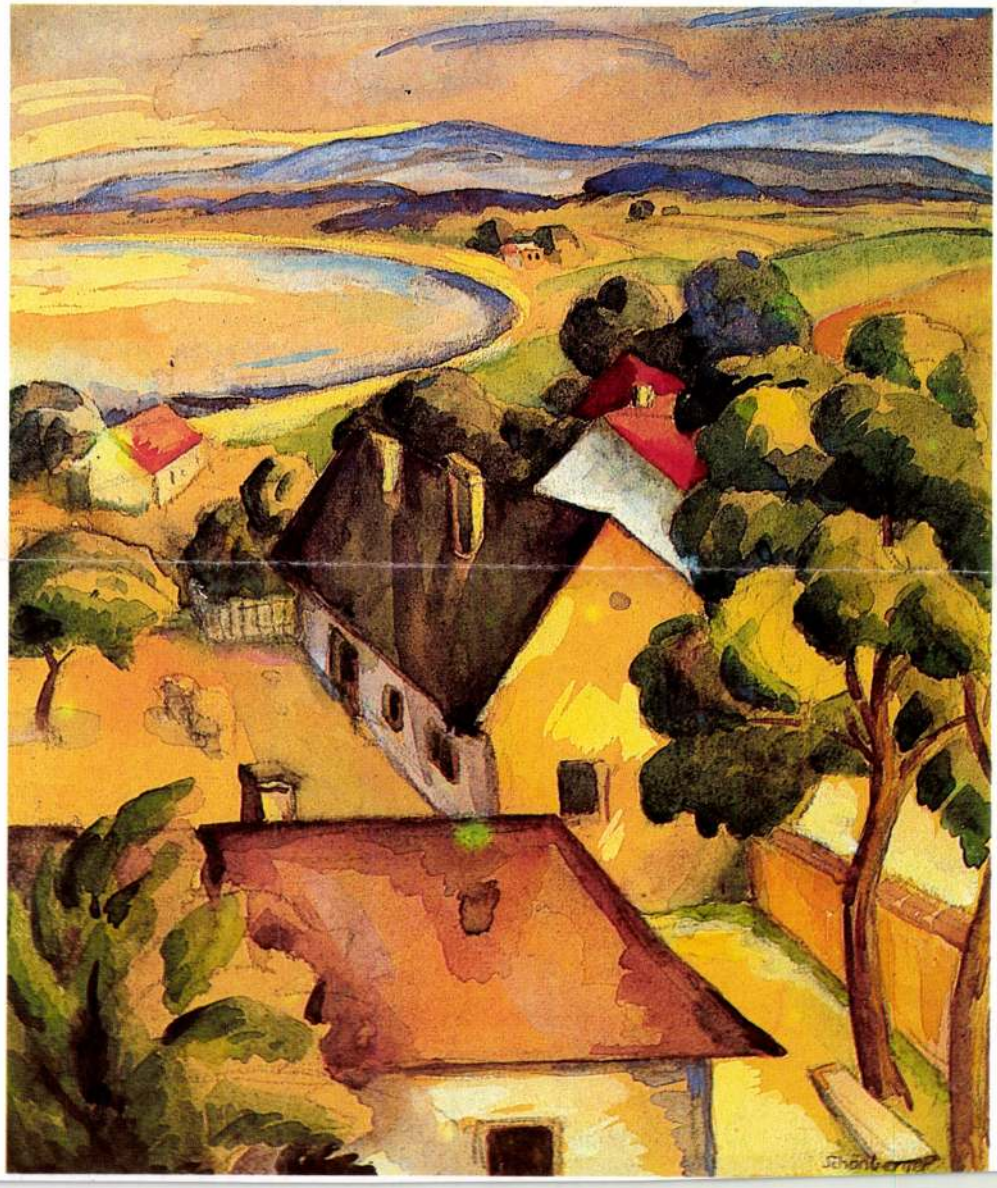

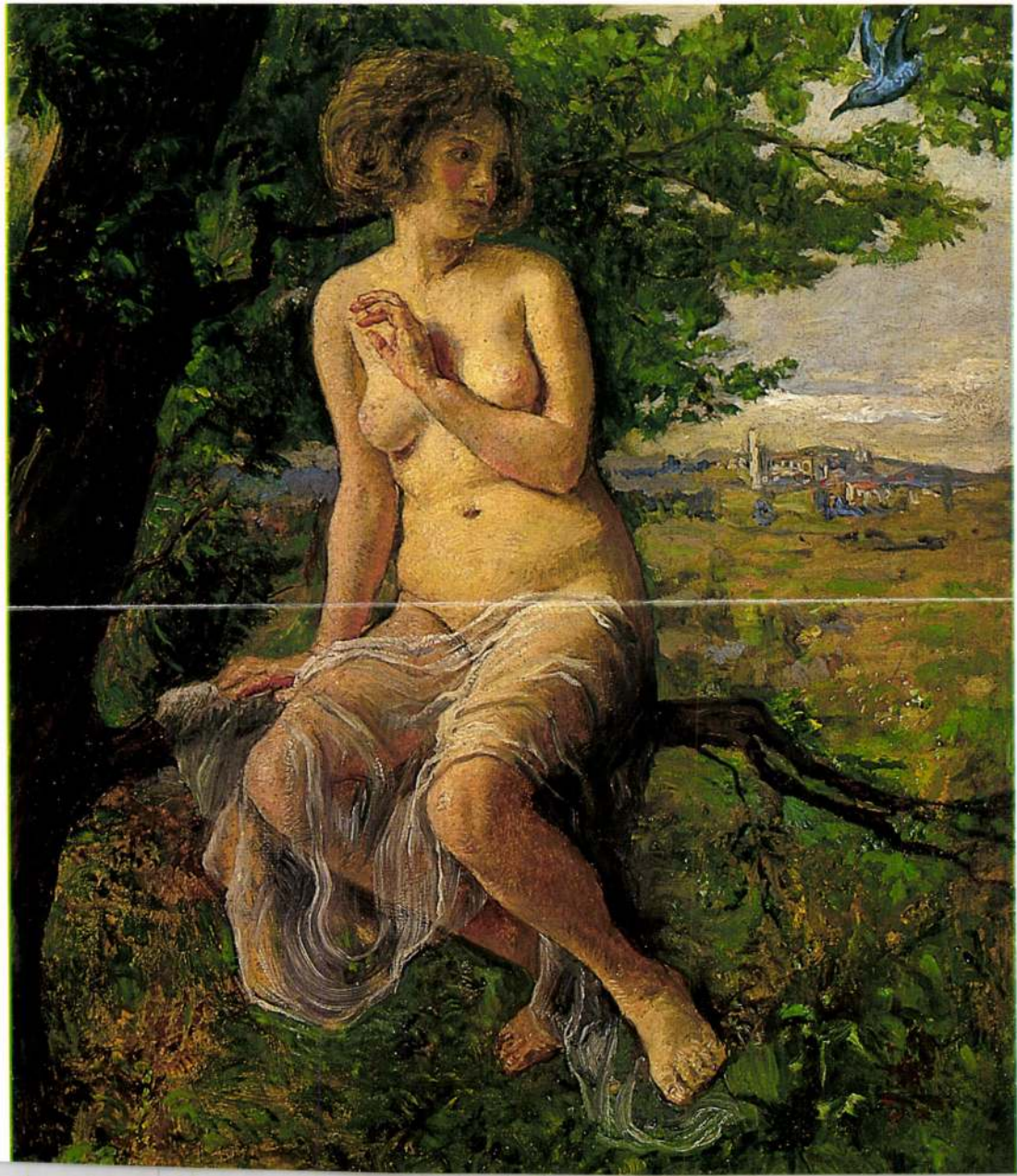

Schönberger Armand: Dunai rakpart

Schönberger Armand
Paul Sauer: Vivo bivi mütermel
Bp. Magyar 1971

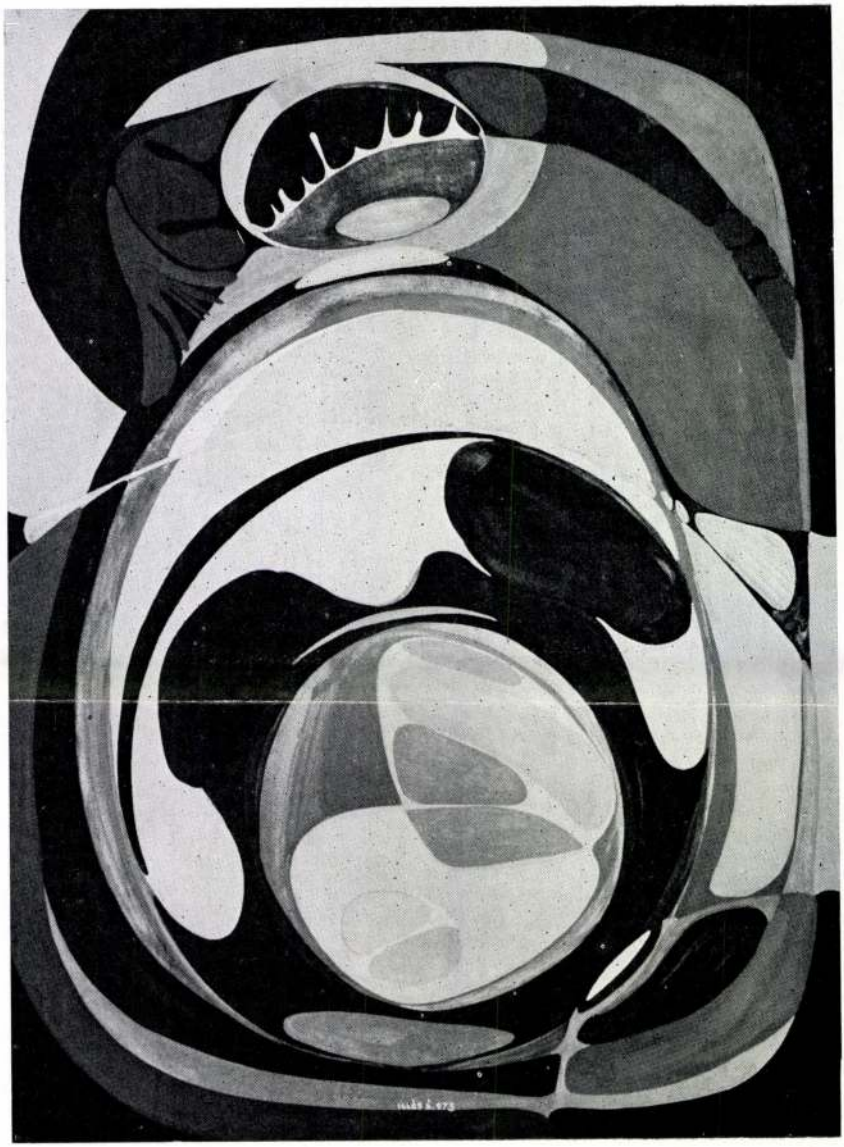

Illés Árpád: Változat a tojás témára

Tartalom

MŰGYŰJTÉS	*Sinkovits Péter*	3
KIÁLLÍTÁS	*B. Nagy Anikó*	9
	Lóska Lajos	12
	Illyés Mária	16
	Wehli Tünde	26
ÜVEG	*Varga Vera*	32
KIÁLLÍTÁS	*P. Szabó Ernő*	35
	Szalai András	40
	Szegő György	43
MŰHELY	*Gyetvai Ágnes*	46
	Sturcz János	51
PANORÁMA	*Bán András*	55
	Acsay Judit	59
	Gyárfás Péter	62
	Wehner Tibor	65
	Szegő György	66
VITA	*Beke László*	67
MŰGYŰJTÉS	*Horváth Hilda*	68
NEMZETKÖZI HÍREK		71
HAZAI HÍREK		

A borítón: Vethési Albert oltáralapításról szóló oklevele (részlet)

Szerkesztőség: 1054 Bp., Báthori u. 10. Tel.: 111-6650/124 mellék
Kiadja az Arany János Lap- és Könyvkiadó Kft.
1055 Budapest, Szalay u. 10–14. Telefon: 112-7870
Felelős kiadó: Szabó B. István ügyvezető
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalban, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodában (HELIR) Budapest XIII., Lehet út 10/A 1900, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra.
Egy példány ára: 80 Ft. Előfizetési díj egy évre: 960 Ft.
Külföldön terjeszti a „Kultúra" Könyv és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat, H–1389 Budapest, Postafiók 149. Készült a Zrínyi Nyomdában 90.2512/03-66-22
Felelős Vezető: Grasselly István
HU ISSN 0866–2185

A meg nem rendelt kéziratokért és fotókért felelősséget nem vállalunk.

SCHÖNBERGER ARMAND

UJ Művészet, 19903.

Armand Schönberger (1885–1974)
Woman's portrait, tempera (40 × 30 cm)

Piktúra Galéria

■

1052 Budapest,
Vitkovics Mihály utca 10.
Tel.: 117-6441

Eredeti olajfestmények értékesítése és átvétele magyar és külföldi művészektől.

■

Sales of original paintings, sculptures and drawings by renowned Hungarian and foreign artists. We take case of customs, export licences, delivery etc.

■

Schönberger Armand: Mi ketten
1927, olaj/vászon, 70x100

A kiállítás időpontja: 2002. november 28 - december 1.

Nemzeti Szalon

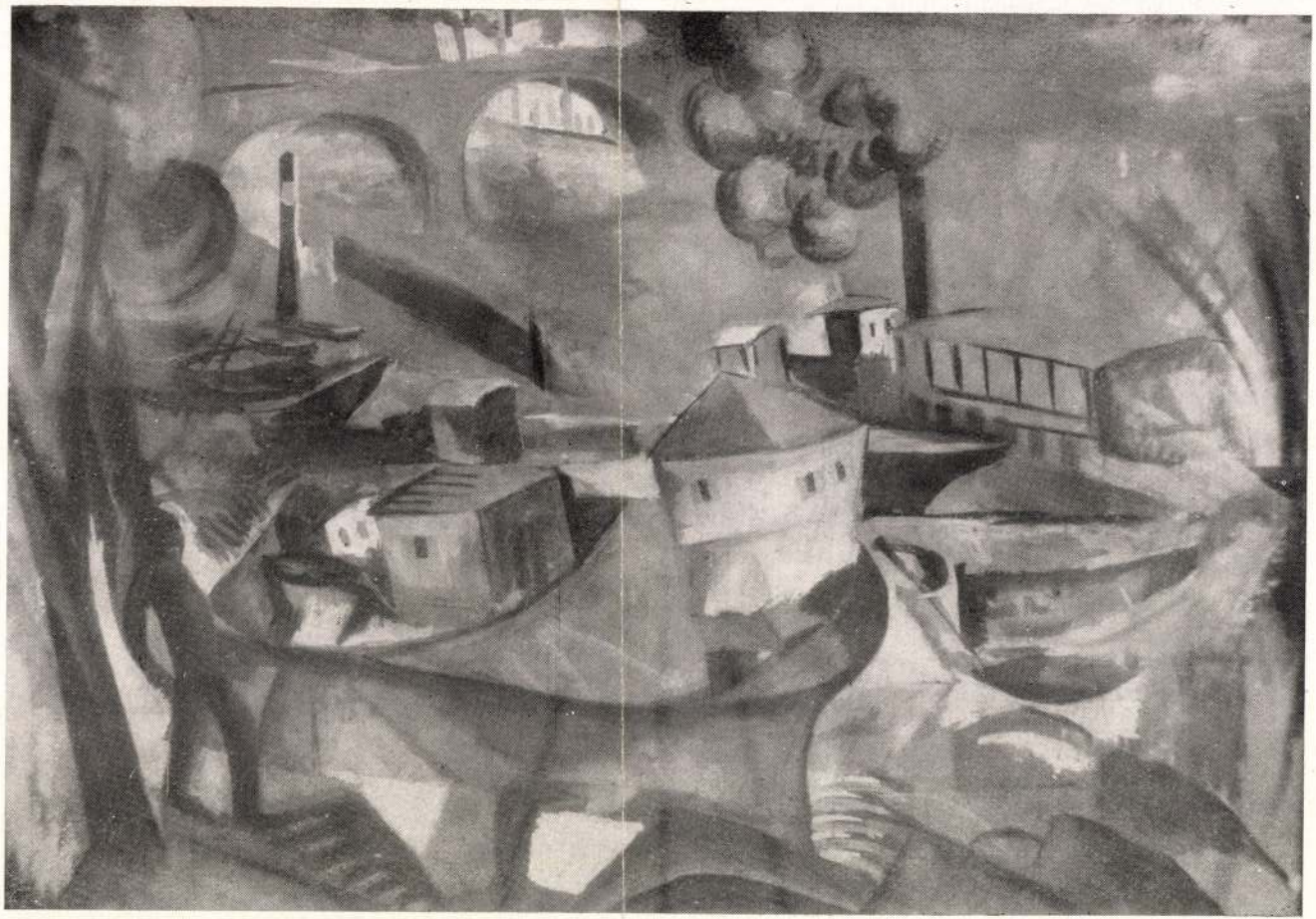

Schönberger Armand: Hajó

Bedő Rudolf tulajdona

Simon János György: Fiu

Schönberger Armand

Önarckép Sós Endre grafikai gyűjteményében.

D. Szűcs Julianna: Értékes gyűjtemény; Műgyűjtő, 1970.3.sz. 8.l.

Schönberger Armand M.D.K.
graphikus

313.

Rózsadomb.

Ungarische Graphik. Bev: J. Conrad
Zürich 1924, 16,

Schönberger Armand

munkásságának 2ik hányadát

mutatja be a Nemzeti Galéria.

Magyar Nemzet 1970 március 21

4. old.

Schönberger Armand

1.

Riállítása nyílt a

Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1970 március 21

4. old.

Schönberger Armand

Képviselve van Sós Endre rajzgyűjteményében.

P. Szücs Julianna: Értelmes gyűjteményező, Műgyűjtő, 1970. 3. sz. 8. l.

MNK

Schönberger Armand festőművész.

Tamás Ernő cikke. Hírlap, 1948. dec. 17.

MDK

Schönberger Armand

Gyümölcsárusnő, olaj

Műterem. 3. csop. kiáll. 1935. márc.

Schönberger Armand.
Akt

Könyves Kálmán 103. kiállítás. 2 1.

gm.vár.

Szurdokpüspöki ~~/Szabó/ 1~~
Pásztói járás.

Története: Azelőtt Hevesmeg
erősitő levele ősi birtokak
tott, Aba-nembeli Demeter a
hamar elvesziti, ugy hogy fi
szerezni. 1469-ben Báthory A
Rhédeyek kezén találjuk. A 7
1549 évi összeirás szerint r
~~1693-tól az esztergomi kápte~~
ben 8, 1635-ben 3, 1647-ben
az esztergomi káptalan birto
Forgalmi ut melletti e

R.kat.templom. /Szt.Kereszt/
Története: A községnek ez má
dombon állott, a törökök elé
A törökök alatt elpusztult,
is lejjebb huzódott. Ez a ré
Azután a plébánia területén

MDK

Schőnberger Armand

Asztalnál

Nemz. Képzőműv. kiáll. Műcs. 1933. ápr.

43 l.

Schönberger Armand
Csendélet, olaj

KUT kiáll. N.Szal. 1942. nov.

Schönberger Armand MDK

festő

Megjárta Münchent, Párizst. Itthon két mozgalom ad neki ösztönzést: Nagybánya és a KUT.

"Csendélet" repr. 34.o.
"Bánat" repr. 35.o.
"Budai táj" repr. 35.o.
"Koncert"

D. Fehér Zsuzsa: Schönberger Armand.
Müterem 1958 I. évi. 9.sz. 34-35.o.

MDK

Schönberger Armand
Alvó nő, temp.

~~xxxxxxxxxx~~
Szoc.dem.párt képzőművészeinek társ. Ernst Kuz. kiál
1945, okt. 7 1.

SCHÖNBERGER ARMAND, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár, Forgács Hann Erzsébet Emlékgyüjteménynek ,960-ban megnyilt, bővitett kiállitásán szereplő művek jegyzéke:
SCHÖNBERGER ARMAND: "Férfi és nő". Papir, tus. 29+22 cm. Jelzés, jobbról lent: Schönbereger. Ltsz: 57.239. 187. old

SARKADINÉ, HÁRS ÉVA: A Modern Magyar Képtár, Forgács Hann Erzsébet Emlékgyüjtemény 181. old

A Janus Pannonius Múzeum évkönyve, 1961. Pécs, 1962

Schönberger Armand
Gyárvidék

Alkotás Művészház. III. Modern grafika. Bp. 1923.
4 1.

Jellege: Barokk, a XX. száza
Külseje: A régi templom ered
valami. A homlokzat előtt ál
kapubejárattal, valamint a t
laku hajó részben réginek tü
kétszakaszos, a hajó falsikj
hosszabbitották, amely szegm
télyen is két-két félkörives
része előtt háromszögü oromf
tén kerek, felette félkörös

A templom bejáratán
századi faragott kőkorpusz t
faragott kőangyalfejet falaz
templomból származik.
Belseje: A templom belül dis
stilus ékitménynélküli, egys
Irodalom: Borovszky 97 l.

Schönberger Armand

Csendélet, olaj

Alkotás Művészház XXXV. kiáll. 1947. jun.

Schönberger Armand

Frank János: Schönberger Armandnál.
Élet és Irodalom, 1968. 31. sz. 8. l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Irt.1971.2.sz.149.182.l.

160.l.

Schärberger Amand

Schönberger Armand

Kiállítása a Nemzeti Galériában

Bojár Iván: Kiállításról – Kiállításra
Megyei Hírlap, Bp. 1970. már. 17.

MDK

Schönberger Armand

részt vett a kiállitson

Bencze László: A K.U.T. kiállitása a Nemzeti Szalon-
Képzőművészet 1935. 18.1. 80.8. ban.

Schönberger Armand.

Kiállitotta müveit a Belvedere 1923-ban.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

Schönberger Armand, festőm.

a legmodernebb irány képviselője gyüjteményes kiállitást rendezett Nagyváradon, erkölcsi és anyagi siker mellett.

Schönberger Armand gyüjt.kiáál.-a Nagyváradon. Ujság. 1928. ápr. 28. 14.l.

Schönberger Armand M.D.K.

Utcakép, rajz. repr.

A Magyar Nemzet galériája

Magyar Nemzet 1963. december 8. 7.1.

Schönberger Armand MDK

Marika 1956 pasztell

Budai táj 1956 pasztell

Havas házak 1957 pasztell

Műcsarnok Kamaraterem 1958 Schönberger Armand

Schönberger Armand MDK

Budai házak 194o temp.

Ülő akt 1941 temp.

Alvó leány 1943 temp.

Házak 1948 temp.

Műcsarnok Kamaraterem 1958 Schönberger Armand

Schőnberger Armand MDK

Kompozició I. 1941. olf.

Munkásfej 1947 olf.

Ketten 1947 olf.

Kompozició 1947 olf.

Mücsarnok Kamaraterem 1958 Schőnberger Armand

Schőnberger Armand MDK

Anya gyermekével 1957 olf.

Leány pohárral 1957 olf.

Akt, 1957 olf.

Férfifej 1957 olf.

Műcsarnok Kamaraterem 1958 Schőnberger Armand

MDK

Schőnberger Armand

festőművész a Mücsarnokban gyüjteményes kiállitást rendez.

Esti Hirlap 157 sz. 1958. jul. 6 2 old.

Schönberger Armand

Szerepel a KVT kiállításán a Nemzeti Szalonban

Pesti Napló 1937 IV. 4

Schönberger Armand

Kiállít

I 10. 1929. IV. 28.

Schönberger Armand

Kiallit

PN. 1929. IX. 25.

Schönberger Armand.

A KUT ötödik kiállításán
műve szerepel, a Nemzeti
Szalonban.

Pesti Napló, 1927. ápr. 17.

MDK

Schönberger Armand

Dunai rakodópart, of.

Szoc.Dem.párt képzőművészeinek társ. és meghiv. művészek kiáll. Ernst Muz. 1945. okt.

Schönberger Armand, festő

MDK

Aktkompozíciója ligyelmet érdemel.

Gy. M.: Kiállítás Angyalföldön 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1964. május 25.

M.D.K

Schönberger Armand
festő

1917-ben megalakította a
Hetek csoportját. És a kiállí-
tásukat a Nemzeti Szalonban
rendezték.

Frank János: Schönberger Armand.
Élet és Szalonban, 1968. aug. 3 - 8 lap.

M.D.

Schönberger Armand
festő

1918-ban a műcsarnoki tavaszi tárlaton vett részt, ezt a kiállítást a szépművészeti Múzeumban rendezték meg.

Frank János: Schönberger Armand
Élet és Irodalom, 1968. aug. 3-8 lap

MDK

Schönberger Armand
festő

A 30-as években kiállításai
voltak Svédországban, Malmőben.
1948-ban a Fészekben rendezett
tárlatot.

Frank János: Schönberger Armand
Élet és Irodalom, 1968. aug. 3-8 lap.

Schönberger Armand

festő

M.D.K

1927-ben megkapta a KUT kitüntető elismerését. A KUT alapítása óta tagja volt a társaságnak.

Frank János: Schönberger Armand

Élet és Irodalom, 1968. aug. 3–8 lap

MDK

Schönberger Armand, festő.

38. Tájkép, aquarell
182. Tájkép, "

Nuv. és Keresk. Int. (v. Ernst Mur.) - Nemz. Sportbiz. és a M. Képzőm. Szabadszerv. kiáll. - 1945 VIII. 11-26. - Kat.

Schönberger Armand

részt vett a Magyar Rézkarcolóművészek Egyesületének Zürichi kiállításán.

Ungarische Graphik

Zürich, 1924.

16. l.

vagy a párviadalt.

Kisebb-nagyobb változatokkal e
örökítették meg a székelyföldi falképe
szentmártonban, a háromszéki Gelenc
tott, drámai élénkségű jeleneteket a
Elfogadhatónak látszik az a feltevés,
Akár egy ma még ismeretlen miniá
hathatott), vagy ami még valószínűb
váradi székesegyházban beszélte el els
a feltételezett freskósorozatról nem s
a legilletékesebb volt ilyen tárgyú fall
falképmaradványa a fentebb említett
a már megtárgyalt Niccolo di Tomas
hogy az ő kezétől származtak az el
kompozíció, ami ezeken a vidékies
az olasz művészet hatása alatt jött lé
székelyföldön, sőt helyet kapott Ész

Az eltérés nem sok a felsorolt
falképeken látunk eggyel több jelene
pihen meg Szent László. Ezt a bővi
templom Szent László-legendájában
ismeretlen, eredete a feltételezett na
képek különben téma szempontjából
hez, ami ismét egy közös forrásra
bibarczfalvi falképek, ahol Szent L

Schönberger Armand

Kut-tag

KMTÁRS művcsoptok
1931 feb-márc kiáll.
X.6, 21
1932. febr. márc. kiáll. 395
1933. nemz. képzm. kiáll-
546.

Schönberger Armand

irod

Rózsa M 62

236. l.

753

7

Schönberger Armand

1. Önarckép
   tus 295 x 210

2. Híd alatt
   tus 330 x 420

Schönberger Armand Magyar
Nemzeti Galéria

Schönberger Armand

1. Magányos fa
temp. 57x40

2. Piheno akt
temp. 68x49

Schönberger Armand Magyar
Nemzeti Galéria

Schönberger Armand

1. Akt nő
olaj 40×30

2. Kék fényben
olaj p. 43×35

Schönberger Armand
Magyar Nemzeti Galéria

Schönberger Armand

1. Újpesti hajósakpart
temp. 50x68

2. Olvasó lány ablaknál
temp. 95x65

Schönberger Armand Magyar
Nemzeti Galéria

M: D.

Schönberger Armand
festő

1885-ben született a művész.

Tanulóéveit részben München-
ben, részben Nagybányán töltöt-
te. Eleinte szobrász volt.

M. Heil Olga, Schönberger Armand kiszöntése
Múzeum, 1968. szeptember - 16 lap

M.D.Y.

Schönberger Armand
festő

A Magyar Nemzeti Galéria Évi
gyűjteményében néhány fontos
darabot a művész expresszió-
nista korszakának termésébe.

M Heil Olga: Schönberger Armand horizontése.

Művészet, 1968. szeptember – 16 lap

SCHÖNBERGER Armand

Vaill. Bp. MNG, 1985

usw. Szántó R. Judit: 'Der Maler Armand Schönberger.
= Bud. Rund. 30. September 1985 S. ill.

SCHONBERGER ARMAND, festő

Az 1969-es szerződés szerint Bedő Rudolf gyüjteményének meghatározott része 14 évi megvaltassal 14 év altt kerül a Modern Magyar Képtarba. Festmény, grafika alkotja zömmel a kivalasztott anyagot. A Bedő-gyüjtemény, 1978. 186, sz. -SCHÖNBERGER ARMAND: " NŐI PORTRÉ", cimü müve. p.akvarell. 314+224 mm. 295.old

KOMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtar története
Uj szerzemények III. 287. old

A Janus Pannonius Muzeum Evkönyve. XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

Schönberger Armand

(1885-1968)

„Ujpesti Zikötö" pastell

28 x 39,5 J. l. j.: Schönberger

Zikiáltási ár: 2500 ft.

BÁV 43. Képaukció Budapest, 1977 september

SCHONBERGER ARMAND, festo

Az 1969-es szerződés szerint Bedő Rudolf gyüjteményének meghatározott része 14 évi megvaltassal 14 év alatt kerül a Modern Magyar Képtarba. festmény, garafika alkotja zömmel a kiválasztot anyagot. A Bedő-gyüjtemény, 1975. 107. sz. -SCHÖNGERGER ARMAND: "KÉKBLUZOS NO", c. müve. o. temp. paszt. 70+50 cm. Ltsz: 75.177. 294. old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287. old

AJanus Pannonius Múzeum Évkönyve. XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

Schönberger Armand
1885-1974

„Önarckép" Olaj, Zarton 42X37
Selesve lent jobbra: Schönberger A. 1924
Vizialtási ár: 3500 ft.

BÁV 36. Művészeti Képaukció Katalógus 1975 május

Schönberger Armand
festő

1927-ben a KUT művészei
közé tartozék.

Erdős Jenő: Egy életpálya - 75 év
MŰVÉSZET, 1973. április -28.oldal

Schönberger Armand

Férfi arckép, 1918. szén, 465×310mm

A Tanácsköztársaság Képzőművészeti
Vásárlásai

SCHÖNBERGER Arnold

91 10.32,37

Új Müvészet

Schönberger Armand
(1886-1968)

„Asztalnál ülő férfi" o.v. 78x59 cm
J.l. j.: Schönberger Nbánya 906. Védett.
Kiáltási ár: 12000 ft.

BÁV 5o.Képaukció katalógus,Budapest,1979.december

Schönberger Armand (1885-1968)

„Zenelok" o.v. 80 x 60,5 cm

J. l. b.: Schönberger A. (Sérült) Védett

Utáltási ár: 8000 ft

BÁV 49. Képaukció Budapest, 1979. szeptember

Schönberger Arnold

Schönberger Armand festőművész

életének 90. évében elhunyt

Magyar Nemzet 1974 november 5
6. old.

SCHÖNBERGER Armand

András Edit
Schönberger Armand / András Edit. – [Bp.] : Corvina, 1984. – 29 p., 48 t. : ill., részben színes ; 17 cm. – (A művészet kiskönyvtára, ISSN 0324–2 2)
Bibliogr.: p. 27.
ISBN 963 13 1956 3 fűzött : 20,- Ft
Schönberger Armand (1885-1974)
75(439)Schönberger A.

y sorozatról nem tudunk. Ismert viszont
szony búcsúja (15 fametszet). A Szeged-
gedi Fiatalok Művészeti Kollégiuma, Sze-

day György. Bp. 1935.

36., Tóth János fametszetei

TT 6. XII. evf. 4.

er Imre felesége. Szépen énekelt, a népi
együtt – népművészeti tárgyakat is gyűjtött.
urátor.
zakíró.

† 1978)

TT 6. XII. evf. 6.

TT 6. XII. evf. 6

dasági rovatvezetője. 1910-ben indította
szernben egyesítette a Pesti Naplót és a

7. XIII. evf. 2.

eptember, 233-236. lap.

Schönberger Armand

A művész halálára emlékezik Frank János: Tavasszal, április 2.-án töltötte volna be a kilencvenedik évét. A fiatal művészt Bihari Sándor lebeszélte a festő pályáról. Kezdetben a Nemzeti Muzeumba járt Munkácsyt másolni. Majd Münchenben folytatta tanulmányait. 1906-ban Nagybányán dolgozott és tanult Ferenczy Károly mellett. Nagybányáról, -nagyrészt gyalog Párisba ment. 1910-ben volt első kiállitása a Rózsa Miklós-féle Művészházban.

Élet és Irodalo , Bp. 1974. nov. 16.
XVIII. évf. 46. sz. 12. lap.

MDK

Schönberger Armand, festő

Az idén lesz 85 éves. Kiállítása

nyílik meg a Nemzeti

Galériában.

– : Két új tárlat 8.

Népszabadság, Bp. 1970. márc. 15.

Schönberger Armand
(1885 - 1968)

„Gendelet edényekkel" o.v. 45x56

S. f. j. Schönberger

Kikiáltási ár: 3000 ft.

BÁV 39. Képaukció katalógus 1976 május

Schönberger Armand (Galgóc 1885 - Bp. 1968)

„Asztaltársaság" o.v. 31 x 40,5 cm
J. l. b.: Schönberger A. (Restaurált)
Kikiáltási ár: 6000 Ft.

„Csendélet edényekkel és almával"
o.v. 76 x 58,5 cm J. l. b. Schönberger A. (Restaurált)
Kikiáltási ár: 8000 Ft.

BÁV 59. Képaukció Bp. 1982. december

Schönberger Arnoldról

festményei

Türr István Múz.-ban

→ Nagy István

MŰVÉSZET 1985/11-12/69

Schönberger Armand, festőművész

Megnyílt a Magyar Nemzeti Galériában a XX. sz.-i festészet és szobrászat c. új, állandó kiállítás. – A rendezés olyan epizódokra is utal erőteljesebben, mint amilyen Kmetty János, Terlott-Csaba Vilmos, Schönberger Armand életműve.

L.M.: XX. századi festészet és szobrászat.
Dolgozók Lapja, 1983. okt. 9.

Schönberger Armand

Schönberger Armand: Fiatal nő, 1930

Magyar

merülő jogi és pénzügyi kérdéseket, megtaláltuk a módját annak

rülmények között nem gondolha tunk cserére, holott az utódiá

Schönberger Armand

A kubista elemeket a futurismus dacivel kaverte.

1

Nemeth Lajos: Modern magyar müvészet, Corvina, 1968

59. l.

Schönberger Armand (1885-1974)

Önarckép o. papír (1935 k.)
Női akt, olaj vászon (1960 k.)

Dévényi Iván magyűjteményének kiállítása a
győri múzeumi képtárban 1977.

Schönberger Armand

„Csendélet edényekkel"

o.v. 45 x 56 cm

s.l.j.: Schönberger (Restaurált)

kiállítási ár: 4000 ft.

BÁV 46.Képaukció katalógus,Bp.1978.szeptember

Schönberger Armand

Perlrott Csaba párjául Czóbel, Kmetty, később Schönberger Armand, Bornemisza Géza állítható.

Bodri Ferenc: Perlrott Csaba Vilmos

Látóhatár 1970/7-8 763.old.

Schönberger Armand

neve emlitve

Magyar Nemzet 1971 september 7
4. old.

Schönberger Armand

a „Jelt" és a „Ma" avantgardista csoporthoz csatlakozott.

Körner Éva: Ungarische avantgarde, München, 1971.

lapszám nélkül

Schönberger Armand

Golgócon született 1885-ben. Münchenben és Nagybányán tanult. 1917 erősen expresszionista grafikát és képeket állít ki. Magyarországon él.

Köpnes Éva: Ungarische avantgarde, München, 1971. oldalszám nélkül

Schönberger Armand festőművész

A Magyar Írás repertóriuma megjelent a Petőfi Irodalmi Múzeum Bibliográfiai füzetei sorozatában. A folyóirat műmellékletein a művész alkotásai szerepelnek.

(tasai): A Magyar Írás repertóriuma.
Élet és Irodalom, 1944. febr. 2.

Schönberger Armand

Méltatlan

Merei Ottó Pályakezdés.
Művészet, 1979. március - 10. kép.

MDK

Schönberger Armand

a Mücsarnokban kiállitást rendez.

Esti Hirlap 166 sz. 1958. jul. 17 2 old.

MDK

Schönberber Armand
kiállitást rendez a Mücsarnokban.

/realista törekvések/

Esti Hirlap 169 sz. 1958. jul. 2o 2 old.

Schönberger Armand

Részt vett a müncheni magyar tárlaton 1972.-ben.

Bodri Ferenc: Magyar tárlat Münchenben

Nagyvilág 72/11 1755. old.

Schönberger Armand

Wien emlékbe

Dévényi Iván: Kmetty János
Születésnapjára

Nagyvilágos 74/12 1914-0.

MDK

Schönberger Armand, festö

Csendélet. Olajf.

XXIII. Nemz. Szalon. Kat. 1941 nov.-dec. Kat.

MDK

Schönberger Armand, festöm.

a kiállitás kétségkivül legjobb müve:
"Rózsadomb" c.müve.

Mücsarnok.
B.A.: Zsidó festök kiállitása. II.kiáll.
Mult és J övö. 1921. XI.évf. XXXX 141.l.

MDK

Schönberger Armand,

a N.Sz.által rend 63 csop.kiáll.egyikén-másikán szerepelt müveivel. 1917.

A Nemz. Szal. 4oo-ik jub.és a KEVE XX-ik kiáll.-a. 1929.febr.

MDK

Schönberger Armand
"Compositio", tempera

Magyar művészhetek reprezentativ képzőművészeti kiállitása v.Ernst Múzeum.

Katalógus 1947 jan. 4-26-ig. 6.o.

Schönberger Armand

festő

„Akt-kompozíció kutyával"

1929. Olaj, vászon.

Repró.

Képzőművészeti Almanach 3.
Corvina 1972.

3.

Schönberger Armand

A 20-as évek végén a kezdeti expresszionizmust a cézanne-i szemlélettel és a kubizmussal rokon formanyelv váltja fel. A két világháború között születnek a Koncert, az Újpesti kikötő, a Déli pályaudvar, az Aktok kutyával és a Női akt piros fényben c. alkotásai.

Dévényi Iván: Schönberger A.; Mügyüjtő, 1972/3. sz. 43. l.

Schönberger Armand

MOK

Rajza (táj)

Kontárs. 1961. 12. sz. dec. 867. l.

Schönberger Armand

MDK

Rajza (táj)

Kortárs. 1961. 11. sz. nov. 773. l.

Schädelfoto Bernard

Paris (Seine)

Réf. dans Hist. Fr. sur Tête.

Schőnberger Armand MDK

Hajó, olf.

Nemzeti Szalon 1936. febr.-márc.8.
KUT kiállitás

Schönberger Armand
festő –

Párizsban, Magyarországon élt.

Pogány Ö. Gábor Schönberger Armand kiállítása.
Művészet, 1970. május – 47 lap

Schönberger Armand

"Ady szobrásza" cimmel a lap rövid visszaemlékezésében Csorba Géza szobrászmüvészről ir, 80. születésnapja alkalmából.
Itt emliti meg a müvész nevét Nemes Lampérth és Kmetty János müvészekkel együtt, akik egy 1917-ben rendezett kiállitáson vettek részt, s céljuk, hogy a kubizmusból a "század monumentális müvészetét" hozzák létre./Ezekhez a müvészekhez csatlakozott akkor Csorba Géza is, mint fenti c. ismertetés közli./

Élet és Irodalom, Bp. 1972. juli. 29.
XVI. évf. 31. sz. 7. lap.

SCHÖNBERGER Arnaud

153

Oltványi 1991

legkiválóbb művészek kiforrott alkotásainak egyén
ség pedig a szellemi szabadság föltétlen tiszteletél
a szabadság előtt azonban sosem fajul szabadossá
mert a szabadság művészi értelmezése erkölcsi fe
egyúttal a legmagasabb rendű minőségre kötelez.

Mintegy 200 kép és szobor tölti meg a *Nemze*
Kmetty János rendezte. Elveit régebbről ismerjü
egyetérteni. Képakasztási módszere a túlságosan
Igaz, ezzel az eljárással nemegyszer szerencsésen
lágos kép fényszórásába vonva a sötétet, máskor a
ellentéte majdnem holt térré ölti mind a két, vagy
leg ott, ahol a falterület szűkössége miatt amúgy
azonban ettől a helyenkénti zavartól eltekintünk,
kiállítás egészében páratlanul kellemes benyomást
láttunk ilyen jó színvonalú KUT-kiállítást.

Az idősebb mesterek közül *Márffy* Ödön *Vágta*
abban a könnyed, de közel sem könnyű szellember
galmasságában és pompázó színekben éli ki magá
lágosabb színharmóniái révén jelentenek változást
régibb képek minden erejét. *Egry* József ugyanolya
vallomásait a Balatonról, mint ezelőtt, de mintha fe
bá váltak volna tárgyiasabb teltségükkel. *Berény* R
izgalmát mesteri szerkezet fogja össze, önarcképe
zés mintaképe. *Szőnyi* István egyetlen temperája i
közül leginkább a *Tájkép a Zagyvával* fogott meg
ságával, színátmeneteinek elragadó finomságával.
nyörű, halas képén pedig a sás zöldje ékes foglal
Holló László önarcképe és csendélete jól képvise
és *Frank* Frigyes tájképe is megállja a helyét. *Perl*

onberger trmand

Sotheby's árverés

Mocsa Nemzet 1987. IV. 9.

Schönberger Armand
(1885-1968)

„Gendelet" o.v. 73x64 J.f.j.: Schönberger
kikiáltási ár: 6000 ft.

BÁV 48.Képaukció Budapest,1979.május

MDK

Schönberger Armand, festö

Külvárosi kabaré.

KMT.-Tavaszi kiáll. 1928. Kat. 11.1.

Schönberger Armand MDK

Két nő

Műcsarnok 1936. máj. jun. Jub. kiáll.

MDK

Schönberger Armand

"Compositio", tempera

Magyar Művészhetek Reprezentativ Képzőm.
Kiáll.1947.Jan. v.Ernst Múzeum. Kat.6.1.

Schönberger Armand MDK

Ádám és Éva, olf.

Mücsarnok 1917 tavaszi tárlat

Schönberger Armand

Akt-kompozíció kutyával. 1929. Olaj, vászon

Képzőművészeti Almanach 3, Cegléd 1972

2) Schönberger Armand

festő

1970-ben munkásiból kiállítást rendezett az MNG. ✗

Képrőmű. Almanach 3. 64.

Corvina 1972.

Schönberger Armand

1948-ban a Fiatal Képzőben kamarakiállítása nyílik.
1958-ban nagyobb anyaggal jelentkezik, 1970-ben
az MNG-ben retrospektív tárlata volt. A szerző
D. Fehér Zsuzsa méltatásából idéz.

Dévényi Iván: Schönberger Armand; Művelődés, 1972/3. sz. 43. l.

MDK

Schönberger Armand

Nürnbergi magy.kiáll.kat. 1929.
Életrajzi adatokkal.

MDK

Schönberger Armand festőm.

KUT 1927. II. 2. sz. 4.1. képek

Schönberger Armand
festő -

Mértanias képelemek alkalmazása
során is megőrizte a festőiség vir-
mányait, s ezzel a hangulati
kifejezés ányaltságát.

Pozsány Ö. Gábor: Schönberger Armand kiállítása.
Művészet, 1970. május - 47 lap

Schriftprobe Thurneysen
1926

Heinrich Wölfflin zum 70. Geburtstag
Dem Meister der Kunstbetrachtung
Basel, 21. Juni 1934

Fragment 0. Später Schreiber Thurneysen Weltkrieg.
Alexander, 1870. Mensch – Natur

M.D.K.

Schönberger Armand festőművész

A Belvedere kiállitásán bemutatott müveit dicséri a kritika.
A müvész fényképét közli a lap.

Képzőművészet rovat
Szinházi Élet. Bp. 1923. ápr. 15-21.
XII. évf. 16. sz. 45. l.

SCHÖNBERGER Arnaud

Antalfi Mária: András Edit: Schönberger Arnaud [rec.] =
Új Élet. XXXIX. évf. 24. sz. 1984. dec. 15. 2. p.

r is igényli ezt. 1981-ben
nyvkötet, az 189o-1919 kö-
képkötete, amely Akadémiai
n, igen hosszu várakozás
945 közötti korszak két kö-
i korszak kézikönyve pedig
sszadalmas, gondos munkát
-és képanyag beszerzése,
intettel arra, hogy a szer-
többi kötetnél - nem a Ku-
Ilyen szempontból könnyebb
t története Magyarországon"

SCHÖNBERGER Arnaud

festmény a Perčić-gyűjt

ld. Perčić 115. p.

elyreállítását, míg Kassa és Szatmár újra a király fennhatósága alá került.[22]

EK

D'ordine della Regia Mtá Vra mi é stato significato dal V. Marchese don' Annibal Gonzaga etc. che la Sacra Ces.[ea] Mtá del'Imperatore, mio Clemen.[mo] Sig.[re], comanda ch'io debba transferirmi in Vngaria Superiore, et Transiluania, per essequire quel tanto mi sará imposto, et ordinato dal Prencipe di Transiluania; Má perche l'aria di quel paese non conferisce alla mia salute, massime nell'estate, essendo io l'anno 1640., che fui pur d'ordine della medema Mtá Ces.[ea], per leuare le misure, e disegni, che tengo ancora presso di me, di tutte le fortezze, e frontiere col Turco, stato amallato sei mesi continui, con non poco pericolo di perdere la uita, come puol testificare il V. Conte Paulo Palfi, et per non saper io la lingua Vngara, ne Transiluana, et anco per non esser io asuefatto al souerchio modo di beuere, che usono in quei Paesi, massime con forastieri; Spero perció che Sua Mta Ces.[ea] non uorra permettere ch'io debba andare in Transiluania: delle fortezze, et frontiere dell'Vngaria Superiore poi, senza ritornarui, io potrò far quá li disegni, sopra le misure, che già tengo, Pure quando la Mtá Sua fosse poi rissoluta ch'io ui ritornassi, et andassi ancora più oltre prontiss.[mo] saró sempre ad essequire

2000. 08. 31.

Magyar zsidó festők kiállítása a Budapest Galériában

Az élet ünnepi színterei

■ P. Szabó Ernő

Néhány évvel ezelőtt nagyszabású kiállítást rendeztek a budapesti Zsidó Múzeumban magyarországi zsidó művészek munkáiból. Mintha csak erre az eseményre utalnának vissza a Zsidó Nyári Fesztivál szervezői, amikor megfogalmazzák: „a magyar kultúra a képzőművészet területén is számtalan olyan művészt tud felmutatni, aki zsidó származású". A fesztivál részeként közülük három alkotó művei szerepelnek a Budapest Galériában augusztus 27.–szeptember 3. között látható kiállításon. *Kádár Béla* (1877–1956), *Scheiber Hugó* (1873–1950) és *Schönberger Armand* (1885–1974) közös tárlata a Nekem szülőhazám... címet viseli, arra utalva, hogy mint a rendezők fogalmaznak, „a bemutatott művészek alkotásaiban azon túl, hogy sajátos és különleges zsidó szemlélet is érződik, mégis egy sajátos, magyar elkötelezett hazafiság van jelen."

Hogy a már említett, a Zsidó Múzeumban több termet megtöltött kiállítás alkotói közül miért éppen e három alkotó művei kerültek egymás mellé a fesztivál alkalmából? A kiemelés és a sorrend – szintén a rendezők megfogalmazása szerint –, mindig önkényes és kissé esetleges, ugyanakkor a három mester művészete számos közös vonást, stílusjegyet mutat. Lévén pedig szó arról, hogy a tárlattal, *Radnóti Miklós* szállóigévé vált verssora jegyében sorozat indul, az idő múlásával sajátos összkép kerekedhet. Olyan összkép, amelynek formálásához az említett „diaszpórakiállítás" mellett a többi között a Zsidó Múzeum más korábbi kiállításai is hozzájárultak. A fesztivál rendezői pedig a következő évben *Czóbel Béla* és *Frank Frigyes* festményeinek bemutatásával szeretnék gazdagítani a magyarországi zsidó képzőművészetről alkotott ismereteinket.

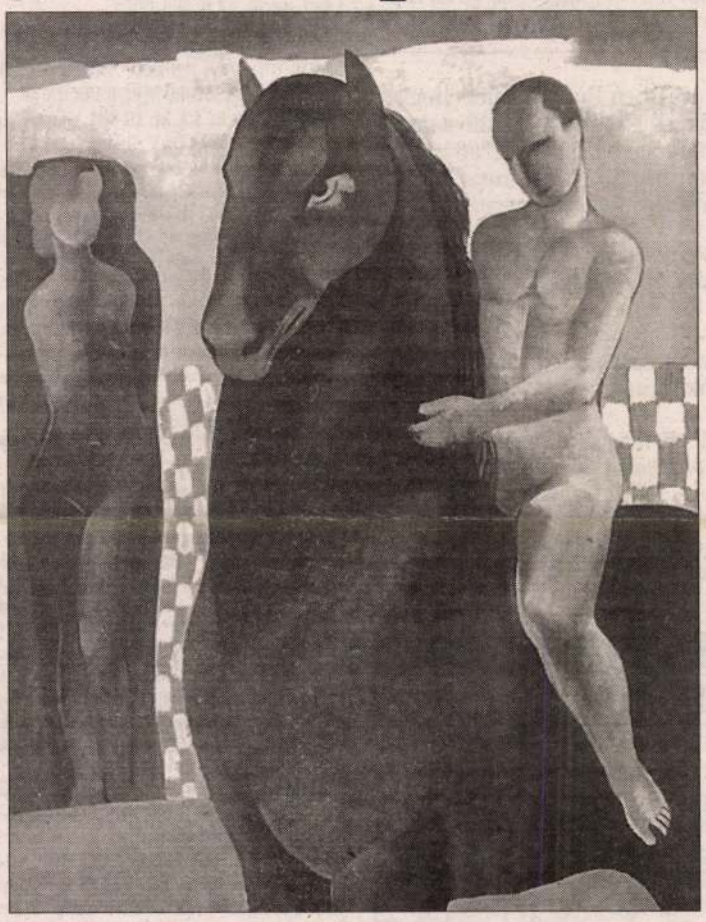

Kádár Béla: Lovas és nő, 1930 körül

Akár telitalálatnak is nevezhetnénk, hogy éppen Kádár, Scheiber és Schönberger művei szerepelnek a sorozatot indító tárlaton. Mindhárman a XX. századi magyar művészet kiemelkedő alakjai közé tartoznak, akik számára egyszerre volt fontos, inspiráló hatású a magyar falu, város, az élet hétköznapi és ünnepi színtereinek látványa, hangulata, ugyanakkor mindhárman szenvedélyesen fordultak a művészet új kifejezőeszközei felé, keresték – és meg is találták – a kapcsolatot a fontos európai művészeti központok alkotóival, fórumaival. Kádár és Scheiber már a XIX. század utolsó éveiben ott volt az újat kereső fiatalok között, 1920 körül döntő hatást gyakorolt művészetükre a berlini avantgárd körökkel való találkozás, a Der Sturm kínálta nyilvánosság. A náluk egy évtizeddel fiatalabb Schönberger a nagybányai neósok közé tartozott, majd párizsi útja, a kubizmus, futurizmus gyakorolt rá hatást. Rá is hatott a két idősebb művész munkássága, amely mintegy közvetítette a friss európai törekvéseket a Lajtától keletre. S mindhármuk művészete szemléletes példája annak is, hogy milyen erőszakos módon jelent meg, okozott torzulásokat a politika a XX. század művészetében. Kádár egyik művének reprodukciója a hírhedt Entartete Kunst című tárlat katalógusának címlapjára került, Scheiber, akit 1933-as, nagy sikerű római kiállításán a „hivatalos művésszé vált" futurista *Marinetti* nem kis részben „nagyszerű" duceportréjáért dicsért, 1940–45 között csak a Budapesti Zsidó Múzeum kiállításain vehetett részt, 1948 után pedig mindhármukat a politikai fordulat, a „szocreál" késztette hallgatásra. Schreiber és Kádár már nem is, csak Schönberger élte meg életműve rehabilitálását.

Talán éppen ezért válik igazán élővé a (Haas Galéria közreműködésével) magángyűjteményekből válogatott tárlat, amelynek számos darabjával találkozhatott a látogató az elmúlt években. Nemcsak azt érzékeltetik e művek, hogy miként alakult ki Kádár jellegzetes, síkban, dekoratív formákban fogalmazó, a magyar falu jelenetei által egyre inkább inspirált világa, hogyan fogta egységbe felülnézetes képeiben Schönberger a nagyváros részleteit, hogyan emelte a művészetbe Scheiber a nagyvárosi lét addig művészietlennek tekintett helyszíneit – stadion, mulató, revü, cirkusz-, hanem azt is, hogyan foglalták el újra méltó helyüket e művek a magángyűjtemények mellett a művészetről való közgondolkodásban is.

SCHÖNBERGER ARMAND

NÉVNAP

Köszöntjük a ma névnapjukat ünneplő **BELLA** és **ERIKA** nevű olvasóinkat!

A **Bella** olasz–spanyol eredetű női név. Jelentése: szép. **Erika** a germán Erik név női párja. Becézése: Erka, Rika.

Ezen a napon történt: az 1541-ben Budát csellel elfoglaló törökök a várost vilajetté alakították, és 145 évig megszállva tartották. – 1856-ban felszentelték az esztergomi bazilikát. – 1896-ban ünnepélyesen átadták a négy kilométer hosszú Nagykörutat. – 1990-ben aláírták a két német állam egyesüléséről szóló szerződést.

Ezen a napon született: *Virág Benedek* (1754) költő, műfordító, történetíró; – *Ógyallai Besse János Károly* (1765) író, aki bejárta és leírta a Kaukázust és Kelet-Indiát; – *Herrmann von Helmholtz* (1821) német fizikus; – *Giovanni Verga* (1840) olasz író; – *William Saroyan* (1908) örmény származású amerikai író; – *Borkai Zsolt* (1965) olimpiai bajnok tornász.

Ezen a napon halt meg: *V. Henrik* (1422) angol király; – *John Bunyan* (1688) angol író; – *Ferdinand Lassale* (1864) német író, filozófus; – *Charles Baudelaire* (1867) francia költő, a világirodalom egyik legnagyobb lírikusa; – *Steindl Imre* (1902) építész, akadémikus; – *Georges Braque* (1963) francia festő; – *Henry Moore* (1986) angol szobrász és grafikus; – *Diana Spencer* (1997), *Károly* walesi herceg felesége.

IDŐJÁRÁS

ICI Interaktív Kommunikációs Rt.

METEOROLÓGIA

Vízállás-jelentés

	cm (°C)
Dunaremete:	49 (19)
Budapest:	148 (19)
Dunaújváros:	43 (20)
Baja:	206 (21)
Tokaj:	466 (21)
Szolnok:	-193 (23)
Szeged:	92 (23)
Gyoma:	339 (22)
Balaton:	64 (22)
Velencei-tó:	129 (21)

Nyugatról felhősödés

A Brit-szigeteket hűvös, nedves légtömegek érték el. Ott már ősziessé vált az idő. Az Alpok felett egy sekély ciklon alakult ki, területén sokfelé fordul elő eső, zápor, zivatar. Helyenként jelentős mennyiségű csapadék is lehullik. Ez a felhőzóna lassan tovább halad, és a Kárpát-medencében is változást okoz. A mediterrán térség nagy részén tovább tart a nyár.

Csütörtökön hazánk időjárásában változás kezdődik. Eleinte kevés lesz a felhő, főként délkeleten számíthatunk többórás napsütésre. Nyugat felől azonban megnövekszik a felhőzet, és délutántól egyre többfelé alakul ki eső, zápor, helyenként zivatar. A déli szél megélénkül. 25, 30 fok várható.

Csütörtök 14 óra

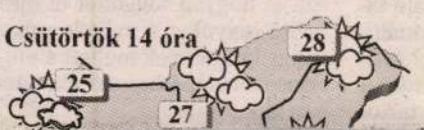

Légszennyezettség
(Budapesten)

SO_2	CO	NO_2
19	25	60
~	~	~

A FŐVÁROSI MOZIK MŰSORÁBÓL A

A hét filmbemutatói:

A LÁPVIDÉK GYERMEKEI (Les Enfants du Marais) Színes, feliratos francia film PUSKIN, TOLDI, VÖRÖSMARTY

LÓVÁTETT LOVAGOK (Love's Labour's Lost) Színes, feliratos angol–amerikai film KOSSUTH, PUSKIN

VIHARZÓNA (The Perfect Storm) Színes, feliratos amerikai film ** MAMMUT BUDAI MOZIKÖZPONT, CAMPONA STER CENTURY, CINEPLEX ODEON, CINEMA CITY, CORVIN FILMPALOTA, HOLLYWOOD MULTIPLEX DUNA PLAZA, LURDY HÁZ, BUDA, KOSSUTH, WESTEND STER CENTURY

BEM: II., Margit krt. 5/b. Tel.: 316-8708. Jégkirálynő (mb. szovjet mesefilm) 31-én f4. Szép remények (am.)* 31-én f6. Jeanne D'Arc – Az orléans-i szűz (am.)** 31-én f8. A kis Muck története (mb. német) 1-jén f3. Szerelemben, háborúban (am.)* 1-jén f5. Ryan közlegény megmentése (am.)** 1-jén f7. Csak egy kis pánik (am.)* 1-jén este n10. Mátyás, az igazságos (magyar rajzfilm) 2-án 3. A varázsló (magyar) 3-án 2. A púpos lovacska (mb. szovjet rajzfilm) 4-én 3. Csodás álmok jönnek (am.) 4-én f5. Keménykalap és krumpliorr (magyar) 5-én f3. Anna és a király (am.)* 5-én f5. János vitéz (magyar rajzfilm) 6-án 3. Kundun (am.) 6-án f5. INDIAI FILMFESZTIVÁL: Chemmeen (fr. felirattal, Ramu Kariat) 2-án f5. 5-én 7. Gandhi I–II. (angol hang, R. Attenborough) 2-án 7. Chandralekha I–II. (fr. felirattal, S. S. Vasan) 3-án 4. Virasat I–II. (ang. felirattal, Priyadarsan) 3-án 7. Samskara (fr. felirattal, Pattabhi Rama Reddy) 4-én 7. Mohra I–II. (angol felirattal, Rajiv Rai) 6-án 7. A felsorolt filmek magyar szinkrontolmácsolásúak!

CIRKO-GEJZÍR: V., Balassi B. u. 15–17. Tel.: 269-0904. Hálószobák és előszobák (angol, R. Troche)** n8. A kertben (M. Sulik)* 31-én 5. Szájból szájba (sp.)* 31-én 5. 2000, ahogy én látom. Az élet könyve (am.–fr., H. Hartley) Kísérőfilm: A szél (Iványi M.) 1–2-ig h6. Gabbeh (iráni) 1-jén n6. 3-án f6. Titkom virága (sp., P. Almodóvar) 2-án 5. Eleven hús (sp., P. Almodóvar)* 3-án 5. Tangó (C. Saura) 31–1-jéig 7. 4-én 5. Tükör (A. Tarkovszkij)* 4-én 5. Legényanya (magyar) 5-én 5. Vérvörös (mexikói–sp.–fr.)*** 5-én 5. Etűdök gépzongorára (Ny. Mihalkov) 6-án h5. Halott ember (J. Jarmusch)* 6-án 5. Törökfürdő (olasz, F. Özpetek)** 31–4-ig 9. Straight story (am.–fr.) 2–3-ig 7. Nosztalgia (A. Tarkovszkij) 4-én 7. Lost Highway – Útvesztőben (D. Lynch)* 5-én f7. A boldogságtól orditani (T. Solondz)** 6-án f7. Szellemkutya (J. Jarmusch)** 31– 2-ig és 4-én 9. Éjszaka a Földön (J. Jarmusch)* 3-án 9. Születésnap (dán, T. Vinterberg)** 5–6-ig 9. Gadjo Dilo (fr., T. Gatlif) 5-én 9. Oblomov néhány napja (mb. orosz, Ny. Mihalkov) 6-án 9. Cirko-galéria: Szepessy Ákos kiállítása.

EURÓPA: VII., Rákóczi út 82. Tel.: 322-5419. Szentiványéji álom (am.) 31–2-ig n4. Good Will Hunting (am.)* 3–4-ig n4. Trainspotting (angol)** 5–6-ig 4. A John Malkovich-menet (am.)* 31–2-ig f6. 3–6-ig h8. Lautrec (fr.)* 31–2-ig h8. 3–6-ig f6. Oltári vőlegény (am.)* 1–2-ig este h10. Kamaraterem: Oltári nő (mb. am.) 31–1-jéig h4. Egy bogár élete (mb. am. animációs) 2–3-ig h4. Félelem és reszketés Las Vegasban (am., T. Gilliam)* 4-6-ig h4. Sok hűhó semmiért (angol–am.) 31–1-jéig és 4-én f6. Női vonalak (am.)* 2–3-ig f6. 5–6-ig f8. Alul semmi (am.)* 5–6-ig f6. Stigmata (am.)** 31–1-jéig f8. Erin Brockovich, zűrös ter (fr.)*** 1–2-ig este f10.

HUNNIA: VII., Erzsébet krt. 26. Tel.: 31-én 4. Helyfoglalás, avagy a mogyoró f6. Babe 2. – Kismalac a nagyvárosban film) 3-án f4. Édes2kettes (hongk.)** 4- A múzsa csókja (am.)* 6-án f4. Brókera mek (am.)*** 1-én n6. A púpos (fr. felir 3-án 5. 4-én f8. Három (magyar, Szőke Egy kapcsolat vége (am.)** 31-én h8. – Az orléans-i szűz (am.)* 2–3-ig f8. nő kétszer (angol–am.)* 31-én este h1 (am.)** 1-jén éjjel 10. Egy éjszakás ka megye punkjai (magyar) 3-án éjjel 10. este h10. Észvesztő (am.)** 5-én este h

MŰVÉSZ: VI., Teréz krt. 30. Tel.: 33 tos kegyelem (Amos Gutman) 31-én f8. filmek 2-án f8. Kupadöntő (Eran Riklis) L. Achard)* 5, h8, f10. Macska-jaj (E. Ka Altman)** 31–3-ig 5, 7, f10. 4–6-ig 7 3-án éjjel 10. 4-én 5. Jadviga párnája vasz, az Agy és két fűstölgő puskacső (zsonglőrök (ir)* 31-én f8. 4-én 7. Az é án f8. 6-án este n10. Isteni játék (aus án f9. 6-án h6. A lé meg a Lola (néme nak (am.)** 2-án f6. 5-én 8. 6-án 5. Az új Éva (fr., C. Corsini)** 31-én Lynch)** 1-jén n6. Underground (E. Ku (Jancsó–Grunwalsky–Hernádi)* 4-én f6. 3-án 5. 5-én 6. Nekem lámpást adott k én este f10. Pola X (fr.)* 1-jén este h f10. A boldogságtól orditani (T. Solon (ang.–am., S. Frears)* 3-án 9. 5-én éjje nak (fr., E. Zonka)** 6-án éjjel 10. Ma repülés elmélete (ang., P. Greengrass) Kusturica)* 5-én este 9. Mindent anyán Eleven hús (P. Almodóvar)** 3-án 7. A zam, az én váram (ausztrál, R. Sitch (ang.–am.)* 31-én 5. Oscar Wilde szer szerelemhez (Salamon A.)** 5-én 5. A 7. Titkom virága (P. Almodóvar)** 6-án én este n10. Függőkert (T. Fitzgerald)** Leigh)* 2-án este n10. Szájból szájba (sp Boyle)*** 5-én éjjel 10.

PUSKIN: V., Kossuth L. u. 18. (angol–am.) f2, f4, f6, f8. A LÁPVIDÉK

RÖVI

PROFILVÁLTÁS. *Az eddigi legnagyobb pénzhamisítási per zajlik kedd óta Kínában, a Kuangtung tartománybeli Santou városában. A 12 vádlott (egy szervezett banda tagjai) közel százmillió dollár értékben hamisított kínai bankjegyeket 1995 és 1999 között. Gyakran költöztek: dolgoztak konzerv-, kábel- és óragyárban, sőt még az is előfordult, hogy egy járási pártbizottság ebédlőjében volt a „műhely". A helyiség rendeltetése szempontjából ez csak kisebb profilváltás, hiszen ismert a mondás: „Etesd a fenevadat, hogy ne harapjon meg." Mindössze annyi a kérdés, kik ülnek most a vádlottak padján.* ■ SZARKA

■ **KITELEPÍTÉS.** Az Ojama vulkán kitörései miatt a japán Mijake-sziget hatóságai tegnap elrendelték, hogy az emberek pítés a Tokiótól 180 kilométerre délre fekvő sziget 3800 lakosának felét érinti, a többiek már korábban elhagyták lakóhelyükat.

Mondrian, Piet 50, 201
Monet, Claude 7, 121, 140
Muche, Georg 81
Munch, Edvard 9, 118
Munkácsy Mihály 126, 134, 137, 138, 139, 140, 142, 228
Muthez, Richard 220

Nagy Balogh János 169, 174
Nagy Sándor 201
Nolde, Emil 7, 8, 114
Nemes Lampérth József 170, 171

Nyergesi János 174

Paál László 134, 139
Paizs–Goebel Jenő 168
Passuth Krisztina 236
Pataki Gábor 236
Pechstein, Max 80
Perlrott Csaba Vilmos 126, 158–159, 160
Petőfi Sándor 126
Péri László 81, 92, 96, 203, 211, 213–214, 241
Picasso, Pablo 14, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 124, 151, 163, 201, 203, 205
Piloty, Karl 133, 136, 168
Pissarro, Camille 121, 140
Poelzig, Hans 48, 51
Poussin, Nicolas 90
Pór Bertalan 98, 162, 164–165, 172, 200
Prinzhorn, Hans 64
Pru'dhon, Pierre Paul 118
Puni, Ivan 11, 29–31

Raffaello 184
Redon, Odilon 118
Reinhardt, Max 91
Rembrandt 7
Renoir, Pierre August 119, 120, 121, 140
Rippl–Rónai József 85, 126, 143, 144–148, 149, 150, 153, 154, 161, 174, 178
Rousseau, Henri 118, 186, 187, 216

Scheiber Hugó 199–200, 241
Schelfhout, Lodewijk 8
Schlemmer, Oskar 81
Schlichter, Rudolf 81
Schmidt–Rottluff, Karl 8, 80
Schönberger Armand 158, 163
Schrade, Hubert 88, 89
Schwitters, Kurt 12
Signac, Paul 7, 140
Simon J. György 182
Sisley, Alfred 121, 140
Slevogt, Max 7, 80
Steinmetz, Georg 91

Székely Bertalan 125, 131, 133–136, 137, 140, 172
Szinyei Merse Pál 136, 140, 141, 142
Szobotka Imre 160
Szőnyi István 134, 153, 167, 168–169, 170, 215

Tatlin, Vladimir 28, 45
Terborch, Gerard 19
Thorn–Prikker, Jan 8, 201
Tihanyi Lajos 118, 154–157, 158, 161, 163
Tiziano 89
Togores, José de 82
Toorop, Jan 8, 201
Toulouse–Lautrec, Henri 121
Tour Donas, Marthe 11

Uitz Béla 153, 165, 166–168, 170

Vallotton, Félix 146
Vaszary János 134, 141, 142, 143, 148–150, 169, 174
Vámosi Pál 241
Velázquez 119
Vlaminck, Maurice 82
Vuillard, Edouard 146

Walden, Herwarth 7
Westheim, Paul 89
Whistler, James 7, 146
Wolf, Georg Jacob 89
Wucher, Mónika 236

Zahn, Leopold 118
Zola, Emile 126

Schönberger Armand
(1885-1968)

„Nápolyi hajnal" o. karton 48x56,5 cm
J. l. j. Schönberger A. 1925.
kikiáltási ár: 10000 ft.

BÁV 52. Képaukció katalógus Bp. 1920. szeptember

MDK

Schönberger Armand, festő

45. Gyárvidék

51. Házcsoport

Alk. Műnészház. - III. Modern Grafika - Bp. 1923. - 4. l.

Schönberger Armand

Rakpart c.
kepe repr.

Uj Szin
1930. 1. sz. 17. l.

BUDAPEST, II., MARGIT-KÖRÚT 7.

TELEFON: AUT. 512—59.

Tekintetes

Dr. Szentivanyi Gyula urnak

Budapest

I. Horthy Miklós-ut lo

MDK

Schőnberger Armand

Kompozició, of.

KUT és UME kiáll. N. Szal. 1932. nov. 14 l.

Schönberger Armand

Thieme Becker
XXX. 223. l.
(Lyka)

Schönberger Armand

wöd
2

Källaineue

40, 48, 49. l.

14. t.

Schönberger Armand

Erod
2

Petermagyarnuv
Verecke V. 120 l.

Schönberger Armand

koll. kiáll. Belvedere

tród

Az Ujság

1923. ápr. 1.

(e. a. = Bokros Dezső, S. A.)

Olasz mester.
századból.

az indák közötti mezőnyökben,
és növények képeznek díszt.
is vannak, fogassor fut körül.
(48) cm. — Lelt. sz. 1432. —
Della Torrétól 400 lirán, vagyis

898 május 22-én (191–898). —
1901 augusztus 26-iki 373 eln.

37

Schönberger Armand

vied

Elek Artur: A Nemzeti Szalon csoportkiállítása. Az Újság. 1917. jun. 3.

V. 14
V. 6

V. 4
V. 3

Schönberger Armand

festo

koll. kiüll. élet. mins

178 – 193. sz.

1.

Nemzeti Szalon

1917. jun.

Schönberger Armand

Kiäll-
Neuveti halon
1917. jun.

Föv. kept.

Schönberger Armand

1. Leányprofil
temp. 58 x 45

2. Álvó akt
olaj 70 x 100

Schönberger Armand Magyar
Nemzeti Galéria

Schönberger Armand

1. Akt-kompozíció
olaj 100x75

2. Házak a domboldalon
1968 olaj 80x65

Schönberger Armand Magyar
Nemzeti Galéria

Schönberger Armand

1. Két fej
olaj pasztell 44×32

2. Férfifej
temp. 47×30

Schönberger Armand
Magyar Nemzeti Galéria

Schönberger Armand

1. Alvó nő könyvvel 1939
Kemp. 60×80

2. Önarckép
olaj 46×30

Schönberger Armand Magyar
Nemzeti Galéria

M.D.K.

Schönberger Armand
festő

Expressionista műveinek jávat
korabeli itélet Derkovits hasonló
fogantatású művével azonos
nivon látta.

Steil Olga: Schönberger Armand horizontése
Művészet, 1968. szeptember - 16 lap.

MALEVICS SCHÖNBERGER Armand

Szabó Julia: Malevics

rec. BÁN András: A művészet kiszolgutása.
M. Nemzet, 1985. március 12. 7.

András Edit Tanyvérsel

Schwind
Schönberger A

Schönberger Armand

MNG

(harangozó)

Egy jeles ismeretlen
Schönberger Armand

Esti Trichep

[redacted] 1985 nepr. 30.

2.

Rippl-Rónainál az impresszioniz-
áltozása, későbbi szigorubb itéle-
ző, hogy itt még impresszionizmus-
a Manet-tól Gauguinig terjedő fej-
Rippl-Rónai teljesitményét.
irás után nem sokkal, 1906 márciu-
egü glosszában is foglalkozott Fülep
el. A sikeres kiállitás nyomán u-
ndezett müveiből, s ezt a Pesti
Kézdi-Kovács László - aki egyéb-
arnoki" müvészet legrosszabb faj-
on tájkép" müfaját müvelte, s
adandó alkalommal hatalmasakat ütött
leti ügyeskedéssel vádolta meg Rippl-
édelmére kelt Rippl-Rónainak, "aki

SCHÖNBERGER Armand

Vadas József

A kismester nagysága

[András Edit: Schönberger Armand]

Könyvtáros, 1984. nov. XXIX. évf. 11. sz. 18.

nek evidenciájával, hanem kínlódva, szellemesen, elágyulva vagy szigorú szisztematikussággal vizsgálja saját magát, érvényességét, határait. *Mengyán* konzekvens variációi, *Maurer* száraz iróniájú táblái *(Száz egység, Minden irányban száz)*, másfelől *Baranyay* puhán összemosódó, *Hajas* hideg tragédiával lobogó önarcképei, *Erdély* megrendítő fotósorozata, *Pauer Tüntetőtábla-erdejének* esendő maradéka lehet, hogy kevesebbet őriz az egykor volt kamasz világhódító lendületéből, de éppolyan hitelesen közvetíti egy kompromisszumokba és széttört reményekbe fúló vagy újfent magányos teljesítmények között szétcsillózó művészi-társadalmi korszak lenyomatát.

Korniss Dezső: Vörös-kék figura / Red-blue figure, 1945, üveg, olaj, 25,5×17 cm

Schönberger Armand

„Nő és galamb" Tempera 50×35

J. l. j.: Schönberger A.

Vételár: 3000 Ft.

BÁV 42. Képaukció Budapest, 1977. május

Schönberger Armand

Férfi és nő p.tas 295x230

XX. Századi Magyar Grafika
Savaria Múz. Szombathely 1974.

Schönberger Armand

Korábban festéssel, most szobrászattal kísérletezik,-irja Tövis: "A Nemzeti Szalon kiállitás" c. beszámolójában. Vitathatatlan tehetségnek tartja, aki csak a forgácsait adja "artisztikus törekvéseinek." Ha koncentrálná önmagát, eredményeket érne el, - a kritika szerint.

Rózsa Miklós ?

A HÉT, Bp. 1917. juni. lo.
XXVIII. évf. 23. sz. 365-366. lap.

Schönteyer Armand
(1885–)

Szajnapart uszályokkal
olaj, karton 37 x 40,5

Kikiáltási ár 2500 Ft

33. Művészeti Képaukció, árverés 1974 május 21-22

Schönberger Armand

Férfi arckép, 1918.

A Tanácsköztársaság képzőművészeti vásárlásai c. kiállítás 1969.

Schönberger Armand

Született 1885-ben. Festő. A München-i Képzőművészeti Akadémián tanult, (Az-be tanárnál) majd Párizsban (1909) A Nagybánya-i festőiskola és a „Kút" tagja.

Fehete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334 f.

255 f.

SCHÖNBERGER ARMAND

Új művészet

1997. március

41.o.

4530 -

llitáson ezüst éremmel, 1930. a Nemzeti
észeti kiállitásán diesérő elismeréssel,
kban "Női fej"-ét a Halmos Izor-dijjal
főváros és Festetics Domonkos Bonfini

Schönberger Armand
festő

Művészetében látjuk a térre
utató stilizálást ~~látjuk~~ végig-
húródni, a képszerűség mellett
is erzéhetlett háromdimenziós
szerkezetést.

Pogány Ö. Gábor: Schönberger Armand kiállítása
Művészet, 1970. május – 47 lap.

MDK

Schönberger Armand, festő

1

A művén 85 évs. Hét évtizede dolgozik. Bemutatott művei közül legrégibb a férfiakt c. tusrajz 1918-as évszámával, igazolván, hogy Schönberger kapcsolatban állt a forradalmi avantgarde-dal. Későbbi művei is bizonyítják, hogy a legha ladóbb törekvések híve.

R. Gy.: Schönberger Armand a Nemzeti Galériában

7

Népszabadság, Bp. 1970. márc. 20.

Schönberg Armand

Az század elejei festőművészek sorába tartozik

Kunetty János - Festővoltam és vagyok

21 oldal

Schönberger Armand, festőművésa

Az óbudai Kiscelly-kastélyban látható az a kiállítás, amely az 1920 és 1930 közötti évtized magyar avantgárdizmusának dokumentumait és alkotásait mutatja be. Sok megvalósult és sok meg nem valósult tervet láthatunk olyan művészektől, mint Scheibel Hugó, Schönberger Armand és még sokan másoktól.

Láttuk, hallottuk.

1980. VIII. 22. Kossuth 20.05 /S. J./

Schönberger Armand festőművész

Elérkezett a várva várt idő, amikor most először a teljes egységet és folyamatot láthatjuk művészetünk eredményeit. Fejlődését a középkortól máig, a Magyar Nemzeti Galériában. — A rendezés olyan epizódokra is utal erőteljesebben, mint amilyen Kinetty János, Perlrott Csaba Vilmos, Schönberger Armand életműve.

Új állandó kiállítás a Nemzeti Galériában.

Vas Népe, 1983. okt. 8.

SCHÖNBERGER Amand

MEM 1999, 205-212.

Die Deutsche Bibliothek - CIP-Einheitsaufnahme:

Belting, Hans:
Das unsichtbare Meisterwerk : die modernen Mythen der Kunst /
Hans Belting. - München : Beck, 1998
ISBN 3 406 44057 6

ISBN 3 406 44057 6

© C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung (Oscar Beck), München 1998
Gestaltung und Satz: Caroline Sieveking, München
Bildreproduktionen: PHG Lithos, Martinsried
Druck: Sellier Druck GmbH, Freising
Bindung: G. Lachenmaier, Reutlingen
Gedruckt auf säurefreiem, alterungsbeständigem Papier
(hergestellt aus chlorfrei gebleichtem Zellstoff)
Printed in Germany

SCHÖNBERGER ARMAND

Nagybánya művészete (katalógus)
Magyar Nemzeti Galéria, 1996

534
Szöveg : 254,

Schönberger Armand

„Kikötői munkások"

o. v. 65,5 x 80 cm J. l. p.: Schönberger A.

(Restaurált)

Kikiáltási ár: 3500 Ft

BÁV 46. Képaukció katalógus, Bp. 1978. szeptember

Schönberger Armand

Kubista formaelemzés a sajátja Schönberger Armand képének.

Salamon Nándor: Deveneyt Iván mű gyűjtemenye
Művészet, 1978. április - 2 lap.

Schönberger Armand

Bemutatott művei:

182. p. „Tájkép," akvarell.

A Nemzeti Sportbizottság és a Magyar Képzőművészek Szabadiskolai Szervezetének kiállítása, Budapest, 1945.

Schönberger Armand

Szájna halálja, olaj, 54×78, 3000 Ft

30. Művészeti Képaukció, 1973.

SCHÖNBERGER ARMAND, festő, 1885 -/

A magyar aktivizmus Kmetty János, Schönberger, Nemes Lampért József, Uitz Béla, Galimberti Sándor, Dénes Valéria, Mattis Teush János és Csont Ferenc, fiatal festőművészek nevével fémjelzett, sok irányú és csak az ujitó szemléletük azonos hőfokában egységes csoportjának megfelelő szobrászati vetülete nem volt. / 569.old

HECKENAST JÁNOS: Rumi Rajki István szobrászművész 564.old

VASI SZEMLE, XXV.évf. 1971. 4.szám, Szombathely

SCHÖNBERGER ARMAND, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár gyüjtemények vétele, vagy ajandékozása révén gazdagodik, ill. esetenként vásarlások útján garapszik. 1969-től 1973-ig kb. 1500 darabbal nőtt a gyüjtemény anyaga. Ezekből képek jegyzéke. festmények:
8.sz.-SCHÖNBERGER ARMAND: " RÓZSADOMB", cimü müve. v.o. 73+60 cm. Ltsz: 72.286. rekete repr. 298.old

ROMVARY FERENC: A Modern Magyar Képtar története
Uj szerzemények III., 287.old

A Janus Pannonius Muzeum Evkönyve, XVII-XVIII.
1972-ø !3. Pécs, 1975

Schönberger Armand

Szőnyi István, Tihanyi Lajos, Czóbel Béla, Derkovits Gyula, Csáky József, Egry József, Kmetty János és más művészek alkotásai szerepelnek Raith Tivadar: "Magyar Irás" c. folyóiratának mümellékletein. "A Magyar Irás repertóriuma" cimmel, /tasi/ sign.-val a lap beszámol a folyóirat megjelenésének ötvenedik évfordulójára rendezett ünnepségekről, valamint a Petőfi Irodalmi Muzeum Bibliográfiai Füzetei sorozatában megjelent repertóriumról, melyet Lakatos Éva készitett.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. febr. 2.
XVIII. évf. 5. sz. 7. lap.

Schönberger Arturand

Schönberger „Nói akt"-ja a
Devényi gyűjteményben van.

Salamon Nándor: Devényi Iván mű gyűjteménye.
Művészet, 1978. április - 2. lap.

Schönberger Armand

MDK

Asztalnál

Műcsarnok 1933 Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Schönberg Arnold

„Koncert" (zeneműv.)

Keletmagyarország, 1974. márc. 3.

MDK

Schőnberger Armand

Szabad Művészet, 1947. 12.sz. 247.l.

Schönberger Armand MDK

Nő virággal

Mücsarnok 1930 tavaszi kiállitás

Copenhagen Arsenal

MDK

MØX vitrageal

Microscrook 1930 tavaara kiäiiiääa

Schönberger Armand

MDK

Budai táj, pasztell

Munkácsy Céh IX. kiáll.
Nemzeti Szalon 1936. máj.

Schönberget Armand

Kiállítása volt a MNG-ban (1970. III. 14 – IV. 6.). A 20-as évek egyik legbecsületesebb művésze volt. Azt vette át a kor áramlataiból, amelt Münchennel és Nagybányával a háta mögött magáénak érzett. Hiut a KUT tagja Derkovits mellett haladt, de megmaradt polgárnak.

Vajda művészeti Almanach 3, Corvina 1972, 64. l.

Schöberger Armand

Két nő.
Dúnai rakpart.
Déli pályaudvar.

Műfordító, 1972/3. sz. 42–43. l.

Schönberger Armand

A 20-as, 30-as években a KÚT tőrzstagja, a Társaság kiállításain városrészletekkel, akt-kompozíciókkal, tájarcképekkel és csendéletekkel szerepel. Babinovszky a Nyugat 1927. V. 1-i számában méltatja. Kállai Ernő is róla az új magyar piktúra 1900-1925 c. könyvében.

Dévényi Iván: Sch. A.; Művészet, 1972/3. sz. 42-43. l.

MDK

Schönberger Armand
műve:

Két nő.

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója.1936.maj-jun. 38.1.

Schönberger Armand
festő

Fekvő nő sárga pármával
(repro)

Pogány Ö. Gábor: Schönberger Armand kiállítása
Művészet, 1970. május – 47 lap.

Schönberger Armand
festő –

Bemeélt Cérame tanítása,
a szelárd képépítés holoszlikus
sajátsága.

Pogány Ö. Gábor: Schönberger Armand kiállítása
Művészet, 1970. május – 47 lap.

Sobre Mesquita
Pinto

Poemas de Ernesto Faustino
e Antônio Rodrigues
Mesquita

Programa de Pintor Sebastião Fernando Rodrigues
Mesquita, 1974. Mesquita – 47 pp

Schönberger Armand

a Váci utcai „Belvedere" kiállító helyiség-
ben mutatta be műveit.

Kassák Lajos: Az izmusok története,
Budapest, 1972

2841

SCHÖNBERGER Armand

Női portré, tempere, 4ox3o - 90.3.2

Új Művészet

Schönberger Armand
(1885-1968)

„Csendélet körtével" Tempera 60,5x42 cm
J. l. j.: Schönberger, kiállítási ár: 10000 ft.

„Kisvárosi utca, lovaskocsival" o.v. 64x45 cm
J. l. j.: Schönberger A. kiállítási ár: 5000 ft.

BÁV 51.Képaukció katalógus Bp.1980.május

Schönberger Armand
(1885 - 1968)

„Akt a szabadban" Pasztell 24x37 cm

J. f. j.: Schönberger A.

Kikiáltási ár: 3000 Ft

BÁV 52. Képaukció katalógus Bp. 1980. szeptember

Schönberger Armand

1. Tűnődő
kréta 275x214

2. Férfifej
szén 290x250

Schönberger Armand Magyar
Nemzeti Galéria

Schönberger Armand

1. Csendélet
temp. 56x47

2. Piros fényben
temp. 27x20

Schönberger Armand Magyar
Nemzeti Galéria

Schönberger Armand

1. Gyümölcscsendélet
   temp. 58x49

2. Táj fákkal
   olaj p. 48x32

Schönberger Armand Magyar
Nemzeti Galéria

Schönberger Armand

1. Leányka
olaj 30×32
2. Családi kép
pastell 100×68

Schönberger Armand Magyar
Naiv Galéria

M.D.Y.

Schönberger Armand
festő

1917-ben megrendette kiállítását
a Múcsarnokban. A művész a
progressio vonalán kötött ki.
Művészetét akkor nem értékelték.

M. Heil Olga: Schönberger Armand körzöntise
Művészet, 1968. szeptember – 16 kap.

M.D.V.

Schönberger Armand
festő

Egyik legkorábbi képe a „Delivasit".
1922-ben festette az „Önarcképét".
1928-1930 körött készült az
„Újpesti kikötő" című mű.

M. Heil Olga: Schönberger Armand körönteje.
Művészet, 1968. szeptember – 16 lap

Schönberger Armand

MNG'85

Csapó Gyöngy: Schönberger. = Új T. 85.
okt. 6. 24-25. ill

SCHÖNBERGER ARMAND, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár gyüjtemények vétele, vagy ajandékozasa révén gazdagodik, ill. esetenként vásarlások utjan gyarapszik. 1969-től-1973-ig kb. 1500 darabbal nőtt a gyüjtemény anyaga. Ezekből képek jegyzéke. Festmények: 7. sz. - SCHÖNBERGER ARMAND: " ZSAKOLÓK", cimü müve. v.o. 72.5-63.5 cm. - Ltsz: 71.392. - rekete repr. 298. old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III., 287. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975

Schönberger Armand
(1885-1968)

„Nő Zorsóval" o. Zanton 70x50 cm

S. f. j.: Schönberger A. 1930.

Kiáltási ár: 4000 ft

BÁV 42. Képaukció Budapest, 1977. május

SCHÖNBERGER ARMAND, festő

Az 1969-es szerződés szerint Bedő Rudolf gyüjteményének meghatarozott része 14 évi megváltással 14 év alatt kerül a Modern Magyar Képtárba. Festmény, grafika alkotja zömmel a kivalasztott anyagot. A Bedő-gyüjtemény, 1978. 137.sz.-SCHÖNBERGER ARMAND: " HAZAK TEMPLOMMAL", cimü müve. p. akvarell. 346+299 mm. 295.old

KOMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287. old

A Janus Pannonius Múzeum Evkönyve. XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

Schönberger [ ], festő

Megemlítve.

Láncz Sándor: Vajda Lajos művénete 885-890

JELENKOR, Pécs, 1974. október XVII/10.

Schönberger Armandra.

1974. jan-ban a Műcsarnok angyalföldi kiállításán részt vett.

Népszava, 1974. jan. 11. 102 évf. 8 sz. 4p.

Schönberger Armand

A MNG-ban gyűjtemányes kiállítása volt. Munkácsy követőjeként indult, majd Nagybányához, ezt követően, a 10-es években a MA kubista szárnyához csatlakozott. A két világháború között a polgárság ízlését kiszolgáló stílusra tért át. 1945 után a posztimpresszionizmus kivatolos támogatása miatt nem kapkatott kellő ösztönzést az intellektuálisabb kifejezésmódhoz való visszatéréshez.

Bojár Iván: Kiállításról – kiállításra; Magyar Hírlap, 1970. III. 17. 9. l.

Felhívás!

Schönberger Armand,

festőművész. a Nemzeti Galéria 1985. szept.-ében megrendezi a művész kamarakiállítását - születésének 100. évfordulóján. Kérjük, hogy aki kölcsönzéssel tudná segíteni a munkát, jelentkezzen a festészeti osztályon, v. tel.-on.

Magyar Nemzeti Galéria
1985 János

(Tamarakiállítás!)

Időszaki Kiállítások

Schönberger Armand

festőművész emlékkiállítása D. ép. III. em.

Magyar Nemzeti Galéria

1985 (szept.) 04. ~~nov.~~

Schönberger Armand, [festő]

Megemlítve. (Művészház.)

Dévényi Iván: Rózsa Miklós emlékezete

L45-L46.

JELENKOR, Pécs, 1974 - március

XVII
3.

Schönberger Armand

1917 júniusában a Nemzeti Szalonban csoportkiállitáson szerepelt ischány fiatal művésszel együtt.

Németh Lajos: Modern magyar műszeret, Corvin 1968, 58. l.

Schönberger Armand

Az Irók és Ujságirók Körének, az Otthon Klub kiállitó termében rendezett kiállitásról számol be Fóthy János: "Három kiállitás" cimmel, a Müvészet c. rovatban.
Az itt felsorolt müvészek a komolyabb tehetségüek közé tartoznak:
Scheiber Hugó, Schönberger Armand, Révész Ferryman Ferenc, Belányi Viktor, Kádár Béla, Diener-Dénes Rudolf.

A HÉT, Bp. 1920. dec. 20.
XXXI. évf. 38. sz. 605. lap.

Schönberger Armand (Galjóc, 1885 - Bp. 1968)

"Strandpart" o.v. 50×66 cm

J.l.p.: Schönberger A. 1919 (Szmik)

kikiáltási ár: 12000 Ft.

BÁV 58.Képaukció Bp.1982.szeptember

Schönberger Armand

SCHÖNBERGER ARMANDNAK, a magyar avantgarde festőművészet egyik kiemelkedő alkotójának a műveiből nyílt kedden emlékkiállítás a Magyar Nemzeti Galériában.

Magyar Hirlap, 1985. IX. 4

SCHÖNBERGER ARMAND

155.

156. **Zichy Mihály** (1827-1906)

Apród ivókürttel, 1875
Szén, akvarell, pasztell, aranyfesték, karton vászonra ragasztva
110x76 cm
Jelezve jobbra lent:
Zichy M. Paris 1875

Védett

Kiállítva:
- Zichy Mihály gyűjteményes kiállítása, Kunstverein, Bécs, 1878.
  Válogatás magyar magángyűjteményekből, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 1981. 165 sz.

Reprodukálva:
- Válogatás magyar magángyűjteményekből, p. 253.

Kikiáltási ár: 12 000 000 Ft

Zichy Mihály: Önarckép, 1875

A festő

Zichy Mihály, a magyar festészet egyik rendhagyó alakja, már pályája kezdetén eljegyezte magát a romantikával, amelyhez aztán jó félévszázadon keresztül hű maradt. Marastoni Jakab pesti iskolájában kezdte tanulmányait, majd Bécsben, F. G. Waldmüllernél folytatta. 1846-ban *Koporsólezárás*, 1847-ben *Mentőcsónak* című képeivel keltett feltűnést a bécsi és a budapesti kiállításokon. 1847 végén Szentpétervárra költözött, 1859-74 között a cár udvari festője volt. 1875-től öt éven át Párizsban élt, 1880-ban Magyarországon, Bécsben és Velencében dolgozott majd 1881-ben rövid kaukázusi tartózkodás után visszaköltözött Szentpétervárra.

Zichy Mihály párizsi évei

1874 tavaszán Zichy lemondott a cári udvarban ellátott megbízatásáról és rövid magyarországi tartózkodás után Párizsba költözött. Bár ajánlóleveleket nem vitt magával neve nem volt ismeretlen a francia kritikusok előtt: Téophile Gautier már 1858-as oroszországi utazása idején felfigyelt a magyar festőre és hosszú tanulmányt írt róla. (Magyarul Rózsaffy Dezső fordításában olvasható. Bp. 1927.) Ezt utóbb bevette a *Voyage en Russie* című kötetbe, amely Zichy párizsi tartózkodásának kezdetén újra megjelent. Párizsban Zichy rendkívül széles baráti körrel rendelkezett. Tagja volt a *Mirliton* (*Cercle de l'Union artistique*) néven emlegetett művészegyesületnek, neves francia írókkal és kritikusokkal állt kapcsolatban, orosz, lengyel, cseh és belga művészekkel barátkozott, és nem utolsó sorban ő volt a párizsi Magyar Egylet elnöke és lelke.

Berkovits Ilona, művészetének legalaposabb ismerője azt írja erről az időszakról: *Zichy Párizsban eltöltött néhány éve művészetének legdrámaibb s talán legegzaltáltabb korszakát is jelenti.* (Berkovits: 102.) Ekkor festette életművének olyan kiemelkedő értékű darabjait, mint az *Ábránd a festékes láda fölött,* az *Autodafé,* és *A Démon fegyverei*, amelyek, hitet téve az emberi méltóság mellett, egyetemes lázadásra buzdítottak, és mind Párizsban, mind Budapesten megosztották a kritikusok és művészetkedvelők táborát.

Zichy utazásai 1874 - 75-ben. Új hatások festészete alakulásában

1874 őszén, nem sokkal Párizsba érkezése után Zichy Angliába utazott, ahol részt vett a trónörökös skóciai vadászatain. A wales-i herceg, aki már korábban is vendégül látta Zichyt, meghívja, hogy telepedjen le Angliába és figyelmébe ajánl több angol festőt. Noha a monográfusok egyetértenek abban, hogy Zichy mellőzte az ajánlott festők meglátogatását, egyes 1875-ben készült munkáin többek között éppen *Az apród*-on - érzékelhető az angol historizmus hatása.

A következő évben Zichy nagyobb európai körutat tett, és hosszabban időzött Belgiumban is. Itt ismerte meg Antoine Wiertz szuggesztív erejű festészetét és figyelt fel arra a sajátos technikára, mely, mint írja *valamiféle átmenet a közönséges akvarell és az olajfestés között* (Zichy levele Tolsztoj grófnéhoz, közli Berkovits, p.106.). Párizsi éveiben a legtöbb, úgynevezett akvarellje ezzel a vegyes technikával készült.

Az apród

Feltehetően a skóciai vadászatokat ábrázoló sorozat egyik darabja lehet. Különleges értéket ad a műnek a preraffaelita művészet hatására utaló dekoratív háttér. Mint szignója is jelzi, a mű 1875-ben készült és elképzelhető, hogy szerepelt a *Mirliton* valamelyik tárlatán. Bizonyosan tudjuk viszont, hogy egyike volt az 1878-as, Bécsben, a Kunstverein által rendezett gyűjteményes Zichy-tárlaton bemutatott daraboknak. Ez a kiállítás 1878 február-április között volt nyitva és komoly sikerrel zárult, mind művészi mind anyagi téren. Itt kelt el *Az apród* is, 600 forintért, ami akkor elég jó árnak számított.

A sokáig ismeretlen helyen őrzött kép nem sokkal az 1981-es kiállítás előtt került elő. Azóta a Zichy-életmű egyik ismert és jelentős darabja.

(o. u.)

SCHÖNBERGER ARMAND

124

124 ▪ SCHÖNBERGER ARMAND (1885–1974)

Csendélet nyitott könyvvel

75 × 70 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Schönberger A.

Kikiáltási ár: 1 200 000 Ft

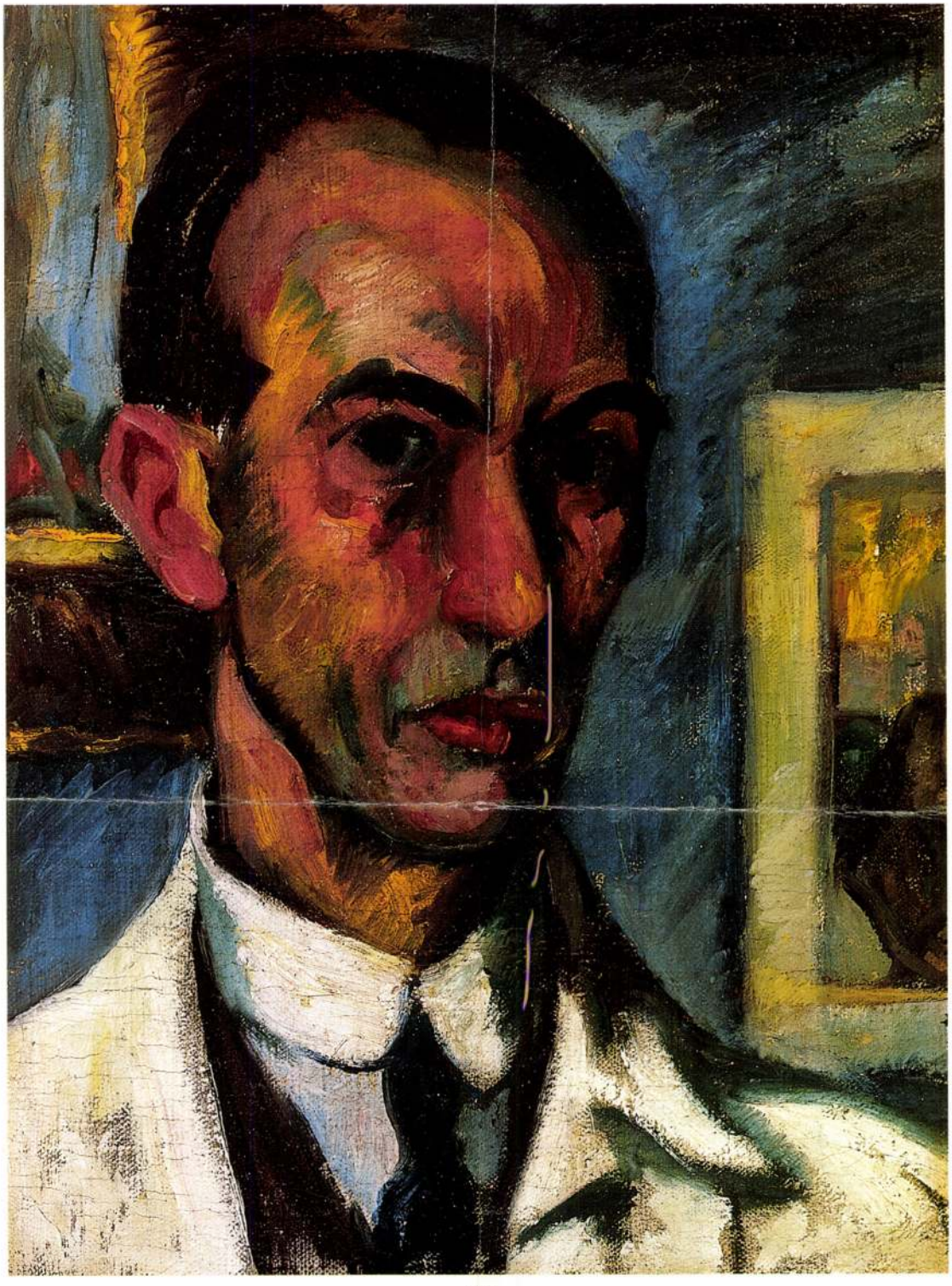

125

125 ▪ SCHÖNBERGER ARMAND (1885–1974)

Önarckép

34 × 44 cm
Olaj, vászon kartonon
Jelezve jobbra fent: Schönberger A.
Restaurált

Kikiáltási ár: 450 000 Ft

126 ▪ ÁMOS IMRE (1907–1944)

Önarckép faággal

28 × 41 cm
Vegyestechnika, papír
Jelezve jobbra lent: Ámos

Kikiáltási ár: 1 000 000 Ft

Schönberger Armand (1885-1974)

„Asztal mellett ülő lány"

Olaj, karton 57 x 45,5 cm J. l. p.:
Schönberger

Kikiáltási ár: 3500 Ft.

BÁV 46. Képaukció katalógus, Bp. 1978. szeptember

Schönberger Armand (1885-1968)

„Kompozitie" Tempera 60x42

S. f. b. Schönberger 1929 (Sérült)

Ir. ár 5000 ft

BÁV 41. Képaukció Budapest. 1976. december

Schönberger Armand

Bemutatott műve:

182. sz. „Gendélet," olaj.

Balogh J.: A „Magyar Képzőművészetért" I. művészeti kiállítás, Budapest, 1946. VII.

131

Schönberger Armand

A MA körökhez tartozó művészek
között említve, művészete elsősorban
magyar szempontból, elentősek

Passuth K:Magyar müvészek az európai avantgarde-ban
Bp.1974 Corvina

49.old.

Schönberger Armand, festő

A családtól a rénvétést

↓

– : Köszönet nyilvánítás 11.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. nov. 17.

Schönberger Armand

33 és 34. p. reprodukciók: „Tájkép," 1926,

olaj, papír;

„Az utcán", kb. 1917. tusrajz.

Körner Éva: Ungarische avantgarde,

München, 1971.

Schönberger Armand

„Magyar Képzőművészeti Vándorkiállitás" cimmel F.L. ir a zürichi Schlégl-Galéria "Ungarische Avantgard" c. kiállitásáról, mely Nyugat-Európa több helyén kerül bemutatásra. Horti Pál, Beothy István és felesége Anne Beothy-Steiner, Bortnyik Sándor, Kassák Lajos, Uitz Béla, Deák Ébner Lajos,/ lap D'Ebneth Lajost ir valószinü tévedésből/ Kádár Béla és Schönberger Armand müvészek nevét sorolja fel a cikk, melyet lásd: Kassák Lajos nevéhez, cédulájához csatolva.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. juni. 14.
XIX. évf. 24. sz. 6. lap.

Schönberger Armand, festőművész

1934-ben megalakult a Magyarországi Szociál-
demokrata, Művészek Szervezete és még abban
az évben és 1935-ben is egy-egy grafikai kiál-
lítás rendezlek. Hogy a Szocialista Tárt ezt le-
hetővé tette számukra, abban az is szerepet
játszott, hogy olyan, nagyhírű művészek, –
mint Schönberger Dési Huber – sikra száll-
tak a szervezet megalakításáért.

Esti Magazin

1977. V. 13. 18.30 N.

Schönberger Armand, festő

L.: Thorma János

Heitler László: A mügyüjtő alkotása 907-909

Telenbai Dísz 1977 okt. XX/1c.

Schönberger Armand MDK

Két nő

Mücsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

A Magyar Nemzeti Galéria meghívja

SCHÖNBERGER ARMAND

festőművész

születésének 100. évfordulójára rendezett

emlékkiállítására

Megnyitja **Szij Béla** művészettörténész,

tudományos főmunkatárs

1985. szeptember 3-án, kedden 16 órakor

Budavári Palota D épület III. emelet

SCHÖNBERGER ARMAND

FESTŐMŰVÉSZ /1885-1974/
EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA
1985. SZEPTEMBER

MMxx.
M.D.K.

SCHÖNBERGER Armand festő

1910-ben Nagybányán dolgozott.

Réti: Nagybánya. Bp. 1954. 329.l.

MDK

Schönberger Armand, festő

Csendélet gyümölcs és virággal. Olf.

Mücs.-IV.M.Képzm.Kiáll. 1954.jan.-febr. Kat. lo.l.

MDK

Schönberger Armand

Alvó nő, temp.

Horthy jub. kiáll. Mücs. 1939. dec.

26.1.

Schönberger Armand.

A Tamás Galéria kiállitásain szereplő müvész

Bende J:
A képzőmüvészeti egyesületek története,kéziratl

MDK

Schönberger Aramand, festőm.

?

Társaság.

Hajó. Bedő Rudolf tulajdona.
Repr.-k.

Nemzeti Szalon. _ 1929.jan. KUT. kiállitása.

MDK

Schönberger Armand

Csendélet, olajf.

I. Művészeti Kiáll.Kat.1946.Jul.7.-Jul.28.-ig.
13.lap

Schönberger Armand festö, grafikus

Műbarát. 1923. III. 24. 1. 52. l.

Schönberger Armand

Tájkép, aquarell

Nemz Sportbiz, MKépzőn
K. áll Katalógus 1945 a ú

Schönberger Armand
festő.

Március 14-én nyílt meg kiállí-
tása a Magyar Nemzeti Galéria-
ban.

— : —

Művészet, 1970. március — 30 lap.

MDK

Schönberger Armand, festö

Asztalnál.

Bp.Mücs.-OMKT Nemz.Képzőmüv.kiáll. /Rend.M.Kir.Vall.- és Közokt.Min./ 1933 ápr.-19.-máj.25. Kép.tm. 43.1.

Schönberger Armand.

A "Kut" müvészegyesület tagja.

Bende J: A Képzőművészeti egyesületek története.
Kézirat.

MEGHÍVÓ

SCHÖNBERGER ARMAND

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁRA

MEGNYITJA:

NAGY TIBOR

1958. JÚLIUS 5-ÉN, SZOMBATON DÉLI 12 ÓRAKOR

A MŰCSARNOK KAMARATERMÉBEN, BUDAPEST, HŐSÖK-TERE

Fk. Palástiné 5070 m Minőségi-ny. Fv. Draschitz R.

Schönberger Armand MDK

Rakodómunkások 1930 olf.

Leányka 1932 olf.

Kettős akt, 1933 olf.

Asztalnál 1935 olf.

Mücsarnok Kamaraterem 1958 Schönberger Armand

Schönberger Armand MDK

Munkás 1955 temp.

Leányok 1955 temp.

Akt leányok 1956 temp.

Pihenő férfi 1956 temp.

Mücsarnok Kamaraterem 1938 Schönberger Armand

Schönberger Armand MDK

Hajó 1927 temp.

Rakpart 1929 temp.

Alvó gyermek 1938 temp.

Pályaudvar 1938 temp.

Mücsarnok Kamaraterem 1958 Schönberger Armand

Schőnberger Armand MDK

Akt-kompozició 1947, olf.

Csendélet I-II, 1948 olf.

Péterke 195o olf.

Alvó gyermek 195o olf.

Mücsarnok Kamaraterem 1958 Schőnberger Armand

M. D. K.

SCHÖNBERGER Armand

(1885 -)

1930-ban gyűjteményes kiállítása

a Tamás Galériában

Genthon - Németh - Vigvári - Lodor:

Magyar művészet 1800-1945

Bn. 1962. 427

Schönberger

„Pályaudvar" c. műve szerepel a KUT kiállításán a Nemzeti Szalonban (emlékre)

Magyar Hírlap 1937 IV. 3

MDK

Schönberger Armand

Lestyán S.: Két kiállitás. "A jelenkori magyar képzőművészet reprezentánsai". Szabadság 1945. okt. 14.

Schönberger Armand

Kiállít

GK. 1929. IX. 25.

Schönberger Armand

Kraków

Ek. 1952. IV. 24.

Schőnberger Armand MDK

Párizsi asszony 1909 olf.

Család 1918 olf.

Koncert 1930 olf.

Társaság 1930 olf.

Mücsarnok Kamaraterem 1958 Schőnberger Armand

Schőnberger Armand MDK

Asszonyfej 1948 temp.

Akt szürkében 1954 temp.

Férfifej 1954 temp.

Két leány 195o temp.

Mücsarnok Kamaraterem 1938 Schőnberger Armand

Schönberger Armand MDK

Zárda utca 194o temp.

Kékruhás nő 194o temp.

Anya és leánya 194o temp.

Gyümölcscsendélet 194o temp.

Műcsarnok Kamaraterem 1958 Schönberger Armand

Schőnberger Armand MDK

Leányom 1936 olf.

Olvasó, 1937 olf.

Budai utca 1938 olf.

Vera 1938 olf.

Műcsarnok Kamaraterem 1958 Schőnberger Armand

Schönberger Armand

Schönberger Armand emlékkiállítását tervezi a nyáron a Nemzeti Galéria. Kérik mindazokat, akik a művész grafikáinak, vagy festményeinek birtokában vannak, hívják fel a Galéria festészeti osztályát (160-100/481 mellék).

◆

Magyar Nemzet 1985. IV. 11.

Schönberger Armand

Művével nevezel a Nemzeti
Szalonban rendezett KVT
kiállításra

m. 934. XII. 2.

Schönberger Armand

Kiállít

NV. 1929. IV. 28.

Schönberger, Arnold

Kiállít

P. N. 1929. IV. 28.

Schönberger Armand.
festőművész

a KVT tavaszi kiállítása bezárult, a díjbizottság kitüntető elismerést javasolt meg a kiállított munkájáért.

Pesti Hírlap, 1927. máj. 3.

610 Schönberger Armand

Schönberger Armand kiállítása

A Műcsarnok kamaratermében látható *Schönberger Armand* négy évtizedes munkájának legjava. Tájak, csendéletek, figurák váltakoznak életművében úgy, mint korunk festőművészeinek termésében általában. Ezeket a műfajokat többnyire a piktura intim megnyilatkozásainak szokták nevezni méretük, motívumaik, jellegük meghittsége, szerénysége miatt. Schönberger Armand azok közé a képzőművészek közé tartozik, akik a modern táblakép szűkös keretei között is a monumentalitás formáival kísérleteznek. A természet egy-egy kivágásában, az egyszerű tárgyak együttesében, több alak kompozíciós összeállításában a szerkezet érdekli, az a megbonthatatlan rend, ami a valóság elemeit kiemeli a véletlenek esetlegességeiből és művé, képpé komtsruálja.

Negyven-ötven esztendő előtt — Schönberger Armand tanulóévei idején — modernjeink a cézanne-i tanulságok meghonosításán fáradoztak, A „Nyolcak" és követőik akkoriban mértani alapidomok törvényei szerint stilizálták, transzponálták festménnyé a látott világot. Az impresszionizmus oldottságával szemben így érvényesült megint az alkotó munka során a tudatos beosztás, a mondanivaló szilárd váza, a puszta értékelés helyett az alakítás szándéka. Amikor az időjárásváltozással járó tünékeny hangulatok tolmácsolásának helyére a konstruktív irányzatok képviselői a kép tagolásának, hangsúlyos és hangsúlytalan részek váltogatásának módszerét iktatták, egyáltalában nem mondtak le a szabadban való festés tanulságairól. A korszerű festészet többé nem nélkülözhette a friss, élénk, egészséges színeket, a felelősségteljesebb szerkesztés viszont körültekintőbben alkalmazta az új kolorit gazdag effektusait.

Schönberger Armand a magyar cézanne-isták jó tulajdonságaihoz következetesen ragaszkodott egész pályája folyamán. Biztos komponáló készségét finom színérzék tette hatásossá. Kisméretű képeit is nagyvonalúan oldotta meg, kevés részlettel is sokat mond. Különös érzéke van a látványok lényeges vonásainak kiemelésére, tévedhetetlenül megtalálja a tömör kifejezés formáit. Úgy tud monumentális és dekoratív lenni, hogy ugyanakkor stílusa mindig közvetlennek és természetesnek tünik. Retrospektív anyagának tanusága szerint a megjelenítés dolgában felfogása évtizedek óta mit sem változott, előadásmódjának sajátosságai mégse merevednek modorossággá. Kevesen vannak még a rokonlelkek között is, akik ennyire hűek maradtak ifjúkori stiluseszményeikhez. Kortársai közül *Nemes Lampérth* indulatosabbá vált, *Uitz Béla* klasszicizálóbbá, *Kmetty János* festőibbé, *Szobotka Imre* liraibbá. Schönberger Armand ma is az a rendszerszerető elme, aki kezdő korában is volt, szinte felépíti képeit, s tartja magát a formaelemek hierarchiájához. A kontur, a síkidom, a térperspektíva, a folt, a tónus a maga helyére kerül, jelentőségének és szerepének megfelelően.

De a konstruktív képalakítás legfigyelemreméltóbb hazai jellegzetessége a festmény tartalmi tisztasága. A művész tennivalói nem korlátozódnak stiláris ötletekre, de kitérnek az érzelmekre és gondolatokra is. A természet és az ember nem ürügy csupán a festésre, de alkalom a vallomásra is. Schönberger Armand is fontos közlendőkkel járul a közönség elé. A családról, a lélekről, a szépségről, a harmóniáról nyilatkozik. Tartózkodó, de igényes művészete a szakmai elmélyültség és őszinte mondanivaló egységéről tanuskodik.

POGÁNY Ö. GÁBOR

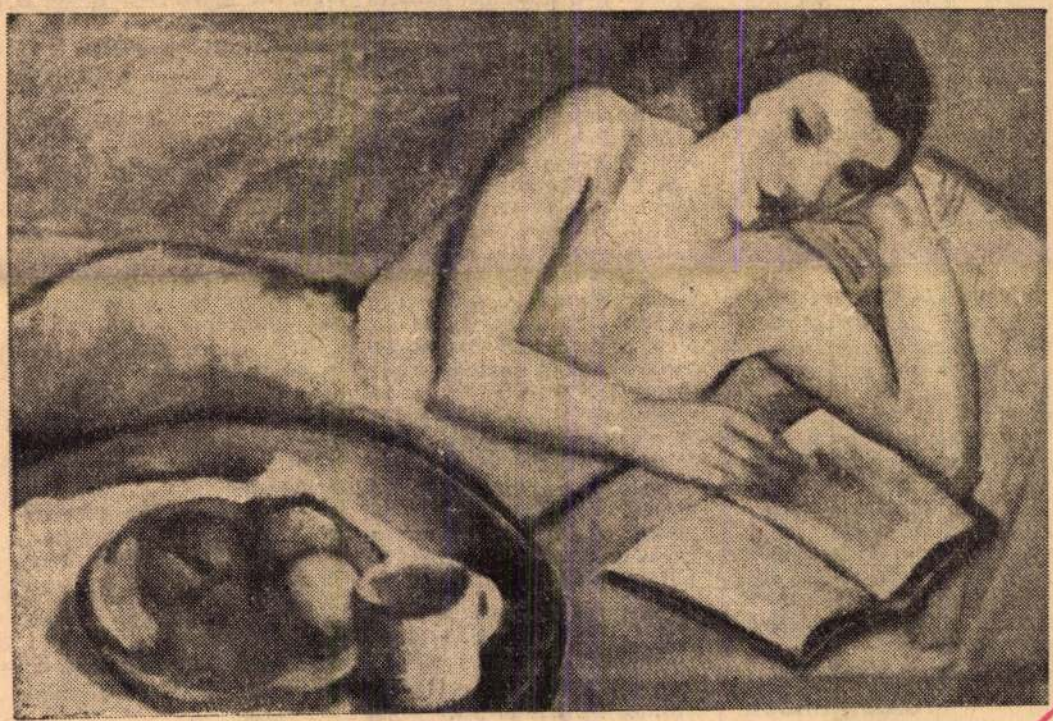

Schönberger Armand: Pihenő

győzőbb lett volna, ha a tragikumon diadalmaskodó hite és reménye nem annyira a hősök szavaiban, de sorsukban jutott volna kifejezésre, valamiképp határozottabban, illetőleg (Sándor boldogítására gondolok) az olvasó és a kortárs igazságérzetével egybehangzóbban.

*

Ha valamely világégés folytán korunk történelmi dokumentumai megsemmisülnének, s valaki néhány évszázad múlva kezébe kapná Mesterházi kötetét, az utolsó 20 év hazai történelmét több-kevesebb biztonsággal rekonstruálhatná belőle; s annyival elevenebben, mint egy száraz történelemkönyvből, hogy a hétköznapok és a nagy világnézeti harcok hőseitől kezdve, groteszk zsánerfigurákon, történelmi személyeken és szerelmes asszonyokon át a filiszterekig és kalandorokig a legkülönbözőbb alakok gazdag seregletével népesíthetné be a múlt homályán borongó képzeletét.

Ez a megállapítás talán túlzottnak tetszik, nagyobbakat, klasszikusokat szoktunk megtisztelni ilyesmivel, de nem tehetek róla. Bizonyítok: a novellák cselekményének évszá... *(keletkezésük* évszáma is figyelemre méltó) csaknem kivétel nélkül egy-egy többékevésbé jelentős történeti eseményt, fordulatot vagy folyamatot jelez. Mindezt nem az író magyarázza el nekünk, hanem hősei jelleme, sorsa, konfliktusai életrekeltése révén i... emlékezetünkbe.

Nyilván vannak Mesterházinál termékenyebb elbeszélőink, vannak akik feltűnőbben egyéni nyelvezetet, stílust kísérleteztek ki, de a *krónikás* feladatának vállalásában és teljesítésében — ez a gyűjtemény mutatja — alighanem ő jár az élen.

Hadd mondjam el azonban végezetül az olvasónak — mert hiszen itt minden őérte történik, s oly gyakran megfeledkezünk róla —, hogy mindaz, ami ebben a kritikában elemekre bontva és irodalmi kategóriákká pároltan van jelen, azt magában a könyvben lebilincselő és élvezetes olvasmányként láthatja viszont, s ha eltölt vele néhány estét, jóízű és egészséges táplálékot kap belőle szíve, értelme, képzelete egyaránt.

(Magvető Könyvkiadó.)

GARAI GÁBOR

dóról?" — A kétkedőnek m... is a szavába vágok. A téma lasztás telitalálat! Korunk ... bereszménye a sokoldal... képzett ember, amelynek ... pen a reneszánsz „egyeter... embere" az egyik előképe. ... adásul Leonardónak ni... szüksége semmi jókais, rom... tikus eszményítésre, ő valóban olyan volt, amilyenek a feltörő becsvágyak korában szeret... magát látni az ember gyereke: sudár, izmos, okos pillantású, ráadásul szédítően tájékozott, a tetejében két-három fajta zsenialitás gazdája. E könyvből tudtam meg, hogy kitűnően játszott lantján és elragadóan énekelt. *A hitelesen megelevenített, valóságos Leonardo a politechnikai oktatás nagyszerű serkentője lehet a nevelőkben, a diákokban egyaránt.* Nem hiszem, hogy ez „prakticista" szempont lenne. A tudatosan is az ifjúságnak írt művektől elvárjuk, hogy értékes felismeréseket *sugalljanak*. A gyereknek eszükbe sincs ilyesmit elvárni, ők egyszerűen lelkesedni szeretnének, önmagukat érhette el, hogy kezünk kinyúl a *képek után*. S így lesz majd a gyerekolvasókkal is — és kell-e több?

Végezetül jegyezzük meg: a könyv mindenirányú gyerekérdeklődést kielégít s ha szigorúan vett esztétikai szempontból ez nem is mindig előnyös, de a nevelő-eszméltető feladat szempontjából hasznosnak bizonyul. Az egész kötet kiállítása az ifjúsági irodalom egyenrangúvá válását, úgyszólván „nagykorúsítását" tükrözi. A Leonardó-képek kiválasztása azonban szerencsésebb, gyerekekre szabottabb lehetett volna.

(Móra Ferenc Könyvkiadó.)

HORVÁTH ZSIGMOND

Győz a szocializmus eszmei ereje

(Folytatás a 3. oldalról.)

egészen távolabbi múlttal is. Emiatt elsikkad az értékelésből az a kevés is, ami benne *jelenre vonatkozó* megállapítás. Mert miről is lehet ma szó? A „népi" íróknak egyrésze elment a szélső jobboldalra s közben — legalábbis a közélet nyilvános porondjáról — eltűnt a szélső jobboldal. Az ún. középen levők jelentékeny része is — ki előbb, ki utóbb — disszidált, az ország határán kívül van. Szerintem a ma itthon levő „népi" írók nagy többsége vitán felül túl van azon, vagy mint eszmét elfogadja, vagy ne fogadja el a szocializmust. A probléma másutt van. Itt van például a sokat emlegetett harmadik út kérdése. Ezt is figyelembe kellene venni, hogy sok az olyan ember, aki harcos ellensége volt a feudális vagy klerikális reakciónak s a nagypolgári kapitalizmusnak is, de nem tudott eljutni a szocializmus őszinte elfogadásáig. Ma a dolgok leegyszerűsödtek. Ma vagy a szocializmussal megy valaki, vagy a szocializmussal szembenálló erőkhöz tartozik. Úgy is lehetne mondani, hogy a két táborra szakadt világból vagy Kelethez vagy Nyugathoz tartozik valaki, mert középen nincs megállás.

Nem hiszem, hogy tévednék, ha azt állítom: *nem kell a „népi" írókkal szemben eszmei vagy elvi engedményt tenni* — mert erre nincs is szükség. Talán ott jutnánk közelebb a megoldáshoz, hogy — amint egyszer ugyancsak a Népszabadságban olvastam — *„legyünk következetesebbek a cselekedeteinkben"*. Az elvi megállapítások körül szerintem nincs hiba. De a gyakorlat nem mindig azonos ezzel. Ha megtaláljuk az útját annak, hogy a helyi gyakorlat és a lefektetett pártelvek között nem lesz különbség — ha utat találunk ahhoz a cikkem elején idézett lenini elvhez, hogy igyekezzünk megnyerni a hozzánk közelíteni akarókat — és ezt nemcsak a „népi" írókra, hanem *másokra is* vonatkoztatjuk —, akkor úgy vélem, a „népi" írók problémájának törvényszerű, „önmagától" való megoldásához is közelebb kerülünk.

A szerkesztőség készséggel adott helyet Z. Nagy Ferenc cikkének, de szükségesnek tartjuk megjegyezni, hogy a cikkben foglaltakkal több lényeges vonatkozásban nem értünk egyet. Ezekre a kérdésekre a vita folyamán a későbbiekben visszatérünk.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy

Schönberger Armand

festőművész

a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának tagja

89 éves korában elhunyt.

Temetése 1974. november 8.-án délután $^{1}/_{2}3$ órakor lesz a **Farkasréti temetőben.**

EMLÉKÉT KEGYELETTEL MEGŐRIZZÜK!

Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja **Magyar Képzőművészek Szövetsége**

Gyászoló Család

fnyv 13

SCHÖNBERGER ARMAND

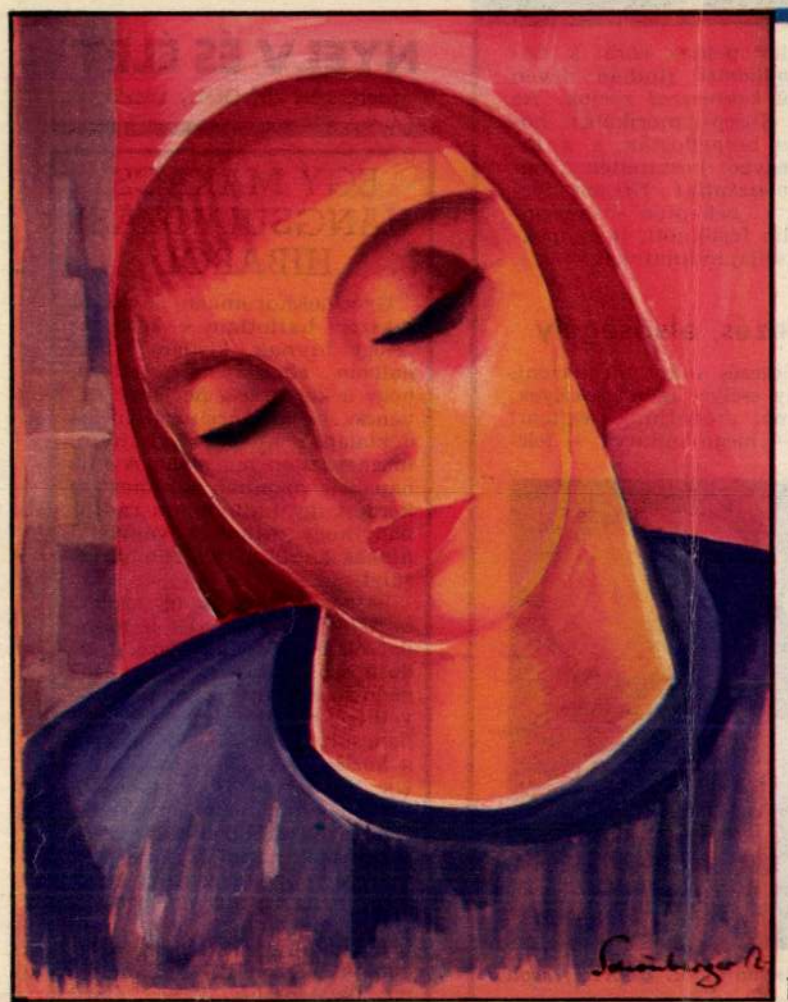
1

2

3

4

1. Női arckép

2. Házak dombok között

3. Dunai rakpart

4. Koncert

(Szepsi Szücs Levente felvételei)

SCHÖNBERGER ARMAND

Azt az eredendő alkotói arculatot, amely a legérzékletesebben mutatja meg *Schönberger* Armand (1885—1974) festőművészetének tartalmi és formai sajátosságait, s amelyet ma is legszívesebben idézünk magunk elé, elsősorban századunknak *húszas és harmincas éveiben* készített művein találjuk meg. (Mesterünk, persze, már azelőtt is és még sokáig azután is dolgozott.) Legelső művei még müncheni mesterének, a szlovén származású Anton *Azbé*nak az útmutatásairól és arról is vallanak, hogy a nyári hónapokat több ízben *Nagybányán* töltötte. A tízes években azonban már a *Művészház*ban, majd a *Kassák* Lajos körül csoportosuló művészek között talált rá alkalmat, hogy kiállítson.

Első gyűjteményes — sok festményt és főképp grafikai lapokat bemutató — kiállítása 1923-ban volt a budapesti Belvedere kiállítási intézmény helyiségeiben. Kiállító társa a rokon lelkületű *Bokros Birmann* Dezső (1889—1965), modern szobrászművészetünk kiválósága volt. Az e kiállításról fennmaradt Schönberger-műveken elsősorban a festői élmény expresszív erejű kivetítését látjuk, de az *expresszióval* csakhamar szervesen összefonódott a *szerkezetes* képalakítás is, és ez a kettősség jellegzetes vonásként kísérte végig szinte *egész pályáján*. Eszerint Schönberger Armand a *magyar avantgárd* első nemzedékének hagyományait követve alakította ki a maga saját és sajátos művészi arculatát. Az avantgárd törekvésekhez való kapcsolódás pedig az első világháború előtt és alatt a társadalmi haladás szolgálatába szegődött lelkületnek volt egyik jellemzője, s azok a művészek, akik utóbb is ragaszkodtak ez irányzat törekvéseihez, egyértelműen a *forradalmi hagyományt* kívánták őrizni. Így Schönberger is.

Cézanne-t is idéző, mértanias elemekből megszerkesztett önarcképek, festőiségtől áradó és nagyvárosi idegzetű női fejek s főképp a *kubizmus* térszemléletével rokon *városképi* részletek kerültek ki ecsetje alól. E húszas, harmincas években többen úgy vélték, mintha városképei komorak, egyoldalúan intellektuális indíttatásúak volnának, s a nagyvárosok életérzésének, a magánynak és az elidegenedésnek a hűvösségét árasztanák magukból. Persze voltak értői és megértői is, mint például *Kállai* Ernő, aki mesterünket a magyar avantgárd *második nemzedékének* érdemes képviselői között tartotta számon. Mai szemmel vizsgálódva — amikor a futurizmus, a kubizmus, az expresszionizmus kifejezőjegyei már kevésbé ismeretlenek és idegenek a közönség szemében — egyre világosabb, hogy ekkori műveiben nemcsak az építészeti formák szerkezetes rendje, korkifejező áradó ritmusa, hanem a tájhoz, az utcarészlethez, a főváros negyedeihez bensőségesen ragaszkodó, halk, szerény, visszafogott hangú művésznek az öröme és érzelmi elköteleződése is testet ölt.

1927-től már a *Képzőművészek Új Társaságá*nak (a *KUT*-nak) a kiállításain mutatta be rendszeresen újabb meg újabb műveit, köztük a dunai kikötőket, a Duna-partokat ábrázoló festményeit. Ezek láttán úgy tetszik, mintha az érzelmi átélés nyomán látomása támadt volna a művésznek, mintha a részletek valamely varázsütésre kimozdultak volna nyugalmi helyzetükből, s bennük a valóságnak álomszerű, imbolygó változata jelent volna meg. Pedig nem történt más, mint hogy a művész a valóságban látott motívum alkotóelemeit a maga szuverén alkotói látásának megfelelően *átköltötte*. A hajótestek, a hajófülkék, a kémények, a Duna innenső és túlsó partja, a két partot összekötő híd, a vízpart házai részben természeti, tárgyi valóságukra emlékeztetnek, részben azonban a *festői látomás*nak az építőköveivé válnak.

Az ebben a korszakában festett műveit a kutatók régebben összefüggésbe hozták a fiatal *Derkovits* Gyulának akkortájt készített műveivel. A tárgyválasztás és bizonyos mértékig a formanyelv (például az expresszív hangvétel és a szerkezetiség) csakugyan igazolják ezt az összefüggést. Valóban párhuzamos jelenséget láthatunk e találkozásban, de helyes, ha hozzátesszük, amit a művész monográfusa, *András* Edit is megállapított: Schönberger művészete a derkovitsi párhuzam nélkül *is* abban az önálló, schönbergeri irányban haladt volna, amelyet képein ma oly világosan felismerünk. Mindazonáltal a *kubizmus* térszemléletéhez közeledő forma és térkialakítás szempontjából érintkezési pontot találhatunk még képein *Kmetty* János művészetével, az *expresszió* hangsúlyozása szempontjából pedig az expresszíven dinamikus *Scheiber* Hugóéval vagy az expresszíven dekoratív jelleggel festő *Kádár* Béláéval is.

A városképi részleteken és a kikötőkön kívül az emberek találkozó- és szórakozóhelyeit, a *kávéházak* és a *zenetermek* világát festette nagy beleéléssel. Ő maga is játszott hangszereken. Mintha tudatosan kereste volna a *zenei élmény* képi megjelenítését. E tárgykörből festett művein még jobban érzékelhetjük, hogy miként kamatoztatta — önmagán finoman átszűrve — az európai művészetből levont tanulságokat. (Annak idején — még 1909-ben —, ifiúkori párizsi tartókodása alatt ugyanis főképp *Picasso*, *Braque* és *Delaunay* úttörése adták számára a legerősebb ösztönzést.)

Schönberger a *Koncert* című festményén vagy más, ugyancsak muzsikusokat bemutató képein sajátos fénytől-árnyéktól átjárt színekkel és torlódó, egymást metsző, síkszerű formákkal jelenítette meg a zenei élményt. Zajos, füstködös, társalkodásra mégis alkalmas légkörben: kávéházban tart a hangverseny. A hallgatók maszkszerű, személytelen arcú emberek, csakúgy, mint a muzsikusok, s mintha mindnyájan egyazon víziónak a szülöttei volnának. Mégis, a sok alak elhelyezkedésében, csoporttá fűzésében azt a megszerkesztett, mégis életteljes ritmust ismerjük fel, amely immár teljesen Schönberger művészetének sajátossága.

A Tamás Galériában 1930-ban megrendezett újabb nagy kiállításán már az alkotóereje teljében levő és teljesen a saját hangján szóló művész mutatta be alkotásait. Csakhogy arra az időre a hazai műkritikában még jobban fölerősödött az avantgárd törekvések iránt mindig is érzett „hivatalos" ellenszenv. A konformista, akadémikus esztéták és a művészeti ügyek hivatali intézői közül sokan elvárták, hogy a művészek több és közvetlenebb ihletést merítsenek a „romlatlan és egyszerű" természetből, s az *elvont*nak tetsző vagy *öntörvényű* képalakítást — amely az ő szemükben is a forradalmi hagyomány idegesítő folyományát jelentette — cseréljék fel a „líraibb" és „érzékletesebb" formavilágot kínáló, szemlélődő, nyugalmat árasztó idilli festészettel.

Művészünk azonban a negyvenes években és azután is az eladdig kialakított expresszív, konstruktív és dinamikus képalakításának főbb sajátosságait megőrizve haladt a zárt formát és a három kiterjedésű, plasztikus tömeget hangsúlyozó komponálás felé. De még azon a néhány festményén is, amely jobbára klaszszicizáló, dekoratívan összefoglaló képalakításról tanúskodik, s legutolsó alkotókorszakában is, midőn már az atmoszferikus hatásokat érzékeltetve az oldottabb festőiség útjára lépett, saját művészi világát és hitvallását sosem adta fel.

1958-ban a *Műcsarnok*ban rendezett kiállításának megnyitásakor *Nagy* Tibor, az Élet és Tudomány rovatvezetője méltatta az akkor már-már a feledés homályába vesző művész munkásságát. Élete utolsó kiállítását 1970-ben a *Magyar Nemzeti Galéria* Kossuth Lajos téri otthonában rendezték meg. Ott *Pogány* Ö. Gábor, az akkori főigazgató mutatott rá Schönberger életművének a magyar avantgárd klasszikusai között elfoglalt helyére, s ő maga járt el a művészeti intézményeknél, hogy az akkor 85 éves művész életkörülményei és elismertetése kedvezőbbre forduljanak. 1985 őszén pedig az éppen száz esztendeje született Schönberger Armandnak a Nemzeti Galériában rendezett *emlékkiállításán* e sorok írója megnyitó beszéddel adózott a művész emlékének.

Szíj Béla

SCHÖNBERGER ARMAND Élet és Tudomány 1986.3.sz.

felé gyomosít nálunk. Hatóanyaga a légzésbénulást okozó *koninin* alkaloida. Ez nemcsak az emberre halálos, hanem a szarvasmarhákra és a kacsákra is különösen veszélyes, ám a juhokra és kecskékre hatástalan. A szénában levő bürök a keletkező *ammónia* hatására mérgező hatását elveszíti.

Bizonyos mérgező növényeket a megrémült asszonyok hajdanán nem kívánt terhességük megszakítására használtak, de a magzat életével együtt sokszor a sajátjukat is kioltották. Szerencsére a fogamzásgátlás korszerű módjainak világméretű elterjedése következtében ma már csak az öreg bábaasszonyok emlékeznek arra, hogy valaki *anyarozs* (Claviceps purpurea), *leander* (Nerium oleander) vagy a *nehéz szagú boróka* (Juniperus sabina) okozta mérgezésben halt meg. Bizonyos női kolostorokban, ha ilyen eset történt, az eltemetett rendtestvér sírjára is nehéz szagú borókát ültettek — emlékeztetőül. (Ez a borókafaj nem tévesztendő össze a gyógynövényként igen hasznos, nálunk is honos közönséges borókával!)

A *tengeri hagyma* (Urginea maritima) a Földközi-tenger mellékének jellegzetes növénye. A sertésekre és a szarvasmarhákra nem veszélyes, a rágcsálókat azonban kiválóan irtja. Ugyancsak sok rágcsálóirtó szernek hatóanyaga a *sztrichnin*. Ennek legismertebb forrása a Strychnos nux-vomcia nevű, Indiában és Délkelet-Ázsiában honos fa. Az egész növényt átjárja a sztrichnin nevű alkaloida. Szintén ebbe a nemzetségbe tartozó növényből készítik a délamerikai indiánok a maguk letargló hatású *kurare* nevű nyílmérgét. Az emberre szintén veszélyes sztrichnint régebben féregirtókban használták, de olykor — a nem kellően gondos felhasználás miatt — a szarvasmarhák is áldozatul estek a mérgezésnek. Európában a XV. századtól kezdve elterjedten használták méregként, s azt csak később fedezték föl, hogy *gyógyászati haszna is van.*

E kiragadott példák sorát a *Lophophora williamsi* (indián nevén *peyotl*) nevű *kaktusszal* zárjuk. Az indiánok e Közép-Amerikában honos kaktuszt bevagdosták, s a kicsurgó tejnedvből készítették a bódulatkeltő *meszkalint*. Némely forrás szerint a „békepipá"-ban szintén meszkalin füstölgött, hogy megzabolázza a szilaj indulatokat.

Védekezés, elsősegély

Ha a mérgezés már megtörtént, az elsősegély esélyei igen csekélyek, mégis azonnal próbáljunk segíteni! A beteget — megnyugtatva — fektessük le, ne engedjük fölkelni! Ha nincs hányingere, de tudatánál van, ujjunk ledugásával *hánytassuk*, hiszen néhány mérgezés (például a ricinusé) a méreg elfogyasztása után néhány órán belül megmutatkozik. Ilyenkor a gyomor kiürítése csökkenti a szervezetbe került, de még föl nem szívódott méreg mennyiségét. Ha van rá mód, egy pohár vízben keverjünk el 10 g *orvosi szenet*, s *itassuk* meg a beteggel! De vigyázat: ha elájult, mellőzzük ezt, mert fulladásos halált idézhetünk vele elő! A beteget egy pillanatra se hagyjuk magára, amíg az orvos meg nem érkezik! Az életjelenségek részleges kimaradása esetén szakképzett elsősegélynyújtó alkalmazzon mesterséges lélegeztetést, szükség esetén szívmasszázst.

Sokkal egyszerűbb a bajt megelőzni! Evégett kertünkben és a környékén igyekezzünk meghatározni minden növényt abból a szempontból, hogy mérgezők-e, vagy sem; a hagymákat és a magokat a gyermekektől elzárva tartsuk; tanítsuk meg gyermekeinket arra, hogy soha se vegyenek a szájukba olyan növényt, amely nem egyértelműen étkezési célokat szolgál! És csak olyan gombákat és növényeket gyűjtsünk, amelyeket teljes biztonsággal meg tudunk határozni!

Bíró Tamás

Évente sok áldozatot szed a gyilkos galóca (dr. Rácz István és dr. Debreczy Zsolt felvételei)

NYELV ÉS ÉLET

Szerkeszti: dr. Grétsy László

EGY MAKACS HANGSÚLYOZÁSI HIBÁRÓL

Gyermekkoromban sokaktól sokszor hallottam e kérdést: „Hogy hívnak, kisfiam?" Ezt hallván rögtön megértettem, hogy a kérdező a nevemre kíváncsi, és kíváncsiságát haladéktalanul ki is elégítettem, megnevezvén magamat. A minapában azonban ugyanezt a kérdést így hallottam a rádióban: hogy *hívnak*?, vagyis a *hívnak* kapta az erősebb hangsúlyt.

Sajnos, manapság így szokás beszélni: az emberek a mondat elején álló kérdőszó, módosítószó, határozó- vagy tagadószó helyett az utánuk következő mondatrészre teszik a hangsúlyt. Persze, ily módon a közlés értelme is megváltozik, de ezt a hiba elkövetői valahogy már nem is érzékelik.

A következőkben közreadott, talán szokatlanul bőséges példatárral azt szeretném érzetteni, hogy a hiba elterjedtségi foka igen nagy. Tehát: nem *véletlen*, hogy . . .; számos *hallgatónk* telefonált; ezt *követően*; úgy *látjuk*, hogy . . .; mi annak *tartjuk*; ez azt *eredményezte*, hogy . . .; azt *gondolom*, hogy . . .; én itt *élek*; úgy *néznek* rád; ez azt *jelenti*, hogy . . .; azt *kérték*, hogy . . .; arra *törekszünk*, hogy . . .; úgy *találtuk*, hogy . . .; azt *választottuk*, hogy . . .; mondták, hogy itt *találom*; tizenkét *óra* következik. — A bemutatott példákat rövid idő alatt gyűjtöttem a rádióból és a televízióból. — Hangsúlyozásunk akkor volna természetes és helyes, ha az összetartozó szavak átlagos szakaszhangsúlyával, szünet tartása nélkül kapcsolódnának össze. Így: *hogy* hívnak; *azt* gondolom; *arra* törekszünk stb.

Aki figyelemmel kíséri a *„Beszélni nehéz!"* mozgalom gigászi erőfeszítéseit és nyelvhelyességi törekvéseink egyéb porondjait is, az láthatja, hogy a kiejtés, a hangsúly és a hanglejtés kérdésköre ma már nem mondható nyelvművelésünk mostohagyermekének. És mégis: a szóban levő hiba annyira gyakori, hogy nagyon sokan már nem is érzik hibának. Ezért kell újra meg újra beszélni róla.

Dr. Rozslay György

Schönberger György

Schönberger Artur

Thieme Becker
XXX. 223:1.
Lykaj

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Schönberger

S. 2. *Artúr*, grafikus, * Szeged 1838. Pesten és a bécsi akadémián tanult. 1872—73. Pesten főleg arcképeket rajzolt kőre (Ghyczy Kálmán, Samassa József, Horánszky Nándor stb.).

E-G II. 426 l

Pancsova.

Balról a Temes Fluss ba
Donau Fluss mentén lévő VIPAL
mindegyikéhez magyarázó szöve
dem Temesfluss kezdetű és ube
bos szöveg fölött:

Accurater Abriss v
und Vipalancka
legalól középütt: Wienn, bey
dem Kohlmarckt beym g

Szines rm., m

Szn. 70
650-90

Schönberger Artur

Geb. in Szeged 19 7. alt

Pester akademie frekwent.

1857-58
19

1838

Bècsi akadèmia
Ujhàny

1873
38
35

Köchsner V. 171.

Schönberger Grörtz

Festo

l.

Heggi Grörtz.

Schönberger (Hegyi)

György Jertő

XIV. Dózsa György u. 29

MKSz 1947

MDK

Schőhberger György

Jutka, tempera
Bócher, tempera
Látkép, tempera
Barokk, pasztell
Budai utca, vizf.

MIEFHOE kiáll. 1943.

MDK

Schőnberger György

Interieur, vizf.
Vázlat, ceruza
. Borozó
b. Vándorló zsidó, linómetszet
A Duna Suránynál, vizf.

MIEFHOZ kiáll. 1943.

MDK

Schőnberger ~~Armand~~ György

Imádkozó férfi, temp.

OMIKE IV. kiáll. 1943. ápr.

MDK

Schönberger György, festöm.-graf.

Munkásfiu.	Tus.
Gyárudvar.	Tempera.
Városrészlet.	Olf.

OMZeMuz.-OMIKE Képzöm. csop.V.Kiáll.
1943. szept.24.-okt.17. Kat.

MDK

Schönberger György, festöm.-graf.

Elmélyedés. Szénrajz.
Pásztorfiu. Akvarell.

A Budai Izr. Nöegyl.helyis.-ben OMIKE képzöm.csop.téli kiállitása.
1944.febr.21.-márc.19. Kat.

MDK

Schönberger György: Elmélyedés, szénrajz
Pásztorfiu, aqu.

OMIKE Téli kiáll. A Budai Izr. Nőegylet helyiségeiben 1944. febr. 21 - márc. 19.

Schönberger Jakab

Szeged, 1857ben 19évs

László

Fleischer Dées 83. l

Budapest IX. 182

Schönberger Klára.

Órai Ujság.
1930. IX. 2., 6.
(:Ben.:)

Rossi

Schönberger József
szabó

Pester Lloyd,1867,XIV.évf.230.sz.
hirdetés,6.o.

Schönberger Lajos, asztalosmester

A Pécsett müködött legjelentősebb kisiparosok adattára. 1881-ben szül. 1898-ban szabadult. 1914-ben vette át volt mesterének Germán Tibor műhelyét. Gépierővel dolgozott. 7-8 segéd. Egyetemi épitkezések, Vármegyeháza, kaszárnyabe rendezések, 162.old

B. Horváth Csilla: Adatok a pécsi kisipar történetéből az 1930-as években 149.old

A Jan. Pan. Múz. Évk. XIX. 1974. Pécs

Schönberger Lajos

Tér és Forma
1937. 4. sz.

Pécsi képek:

Pécs-i Vármegyei közgyűlési terem ajtaja. Készítette **Schönberger Lajos.** (Pécs, Szigeti országút 20. Telefon: 15-09.)

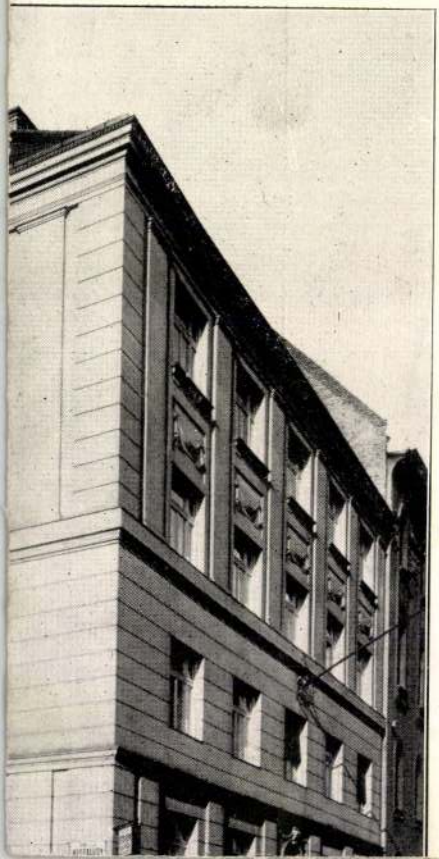

RAINER KAROLY

Schönberger Péter

ónöntő

Sopron

1562. szept. 24.

polg. esküt

Hází

Numizmatikai Társaság, bécsi

IX. 89.

Schönberger Szirmai Antal

"A Mücsarnok téli kiállitása" cimmel ir M. és az első kiállitók között emliti meg a tárlaton szereplő müvész nevét.

Képes Családi Lapok, Bp. 1892. dec. 18. XIV. évf .51. sz. 812. lap.

Schönberger Szirmai Antal MDK

Férfiképmás, gipsz

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

Schönberger Szirmai Antal MDK

Diana, gipsz

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

SCHÖNBERGER Gyöngyi Jolán

OMIKE 1909–1944 505, 525, 527, 549

M.D.K.

Schöndorfer Lajos épitőmester
szül.1875-ben.

A Budapesti Mérnöki Kamara 1925.évi febr.hó 13-án tartott ülésén tagjai soraba felvette.

Cikk: Hirdetés tagfelvételről.

A Magyar Mérnők- és Epitész-Egylet Közlönye LIX.k.7-8.sz.44.o.

Schönberger Vilmos

1878/79 – 1881/82

Ferkèpzomfoiskèvk
130. l.

Schönberger Vilmos

szul. Budapesten 1862 febr 12

1880/81 I. – II. szakosztály Itv.

1880/81 II " "

1881/82 I. – III. " "

1882-ben nevét Székelyre

változtatta.

1881/82. II. III. szakosztály

Hoffiler V., a zágrábi múzeum custosa

IV. 38.

Schönberger Vilmos

1878/9. I. előkészítő osztály
szul. Budapesten 1862 febr.
12. Izr. 5 reált végzett.

1878/9. II. előkészítő osztály
1879/80. I. I. szak osztály
1879/80. II. I. " "

Clissa h. n. II. 194.

Schöndorfer István

épitész, mint

épitészeti rajzoló

vizfest. ont.

3 hónap

Tanár Reichl Kálmán

Iparrajziskola 1910

Térkép.

Czime: Totius Regni
DANUBII FLUMINIS una cum a
zá a hadi ékitménynyel dis
tű, alatta pedig a Millia
Milliaria Hungaria communi

Rézmetszet, méretei a

Sz.n.
793-9
Át.le

Schöndorfer István

építész –

1938-ban 57 éves.
Tanulmányai végeztével Budapesten egyebekkört Hültl Dezső majd Hauszmann Alajos irodájában dolgozott. Utóbb a Kassa-oderbergi vasut szolgálatába lépett, 1920 után nyugdíjazták. Ekkor felső magyarországon bányaművekkel maj Gyöngyösön dolgozott. Jelenlig Budapesten van építési irodája.

Saját közlése 1938 nov. 4

Schöndorfer Sajós
Épitőm.
+ 1927. marc. 4.
Bud Épitom
II. Evk. 232. l.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszt

14.545 szám.

Műemlékek orsz. Bizottság
tekintetes Elnökségének

Hivatalból.
Közszolgálati ügyben.
Díj-átalá

Schöndorfer Lajós

ejitest

1907. ?

6

Schöndorfer Lajos

építész stúl. ?

+ Budapest. 1927.

Hosszú ideig Szuchy János építőmester irodavezetője volt. 1923-27 ig Schöndorfer István építésznél aki nekí ötese volt, közös építési irodája volt.

Schöndorfer István
kostése 1938
nov. 14.

42 –
48 –
56

Schönderfer István

Schöne

THOMAS SCHÖNBÖCK, órásmester

A Táblázatban szerepel:

Thomas Schönböck, órásmester. Származása ismeretlen Palánkban lakott, egy háza volt. -1796-ban bizták meg az órák kezelésével. 1813.ig tudunk róla. 36.old.után .1814-ben halt meg.

T. KNOTIK MÁRTA: XVIII.-XIX. századi fémtárgyak és mestreemberek 19.old

A MÓRA FERENC Múzeum Évkönyve, 1972/73. I. Szeged, 1974

Schönchen MDK

Lengyel festő.

A Styka Jan, Vágó Pál, Spányi Béla alkotta "Bem és Petőfi" körkép egyik munkatársa.

Békés István: Bem és Petőfi. Egy elveszett körkép emlékei.
Müterem 1958 I. évf. 3. sz. 24-25. o.

Schönböck Tamás

negedi ösz

XVIII. n vege

Állóvra, dines jekete
fatokban, vesett bronz
nainlappal

XVIII. aukc. Postatakarék

1923. márc

a műemlékvédelmi törvény, melynek utasítása
Műemlékek Orsz. Bizottságának előzetes enge-
1929 : XI. törvénycikk pedig az ingóemlékek

nyomatékosan felhívom Cím figyelmét, hogy
doskodjék, egyben arra a körülményre, hogy az
alakítási munkálatok terveit előzetes jóváhagyás
k nyujtsa be.
kérdőívet a juttatott kastély és berendezésének
rszágos Bizottságához beküldeni szíveskedjék.
zik, kérem annak szíves beküldését.

GEREVICH TIBOR
a Műemlékek Orsz. Bizottsága elnöke

Nyomda, Budapest.

SCHÖNBRUNNER Vencel ejtten

Porsony, sétány, 1777 (Haltei-Sebalei)

Szörnyi 1996 25.

Icloda > Iklód
Ideciu de Jos > Idecs
Idecs, Ideciu de Jos; Torda vm
- templom 246
- vár 31, 32, 308
Idiciu > Jövedics
Idrifaia > Héderfája
Iernut > Radnót
Igen > Magyarigen
Ighişul Nou > Szászivánfalva
Ighiu > Magyarigen
Igric, Igriţa; Doboka vm 524, 525
Igriţa > Igric
Ikafalva, Icafalău; Háromszék
- ref. templom 308
- vár 30
Ikland, Icland; Torda vm
- fakápolna 198, 203, 308
Iklód, Icloda; Temes vm
- kastély 160, 308, 309, 522
- plébániatemplom 141, 309, 463
- udvarház 160, 206, 309
Iklódi Beke 308
- Benedek 308
- Erzsébet: Kémeri Péterné 308
- István 452
- György 308
- Márton 115, 498, 524
- Miklós 309

Schönborn János

Schönborn János

1907/8

Ferképzőmfoiskővk

Bp. I.

Schöne Lajos bécsi épitész

Csatsopronkörnyék 82. l.

1886-ban tornyot épitett a harkai ev. templom elé, a fal külső diszeit átmeneti gót izlés szerint alakitottatát. Tenti épitette a ruszti tornyot is, és Sopronban az ev. elemi iskolát.

Csatkai Endre: Sopron környékének műemlékei. Sopron 1932.

Schöne Lajos, építész

Sopronban a Handler Ferdinánd által 1879-ben épitett Russ házhoz 189?-ban újabb szárnyat épitett. Ez a rész a bécsi akadémikus historizmus klasszikus formáit tükrözi. 369.old

Winkler Gábor: Sopron épitészete a 19.században
339.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXII. évf. 1968
Sopron

Schöne Lajos, építész

Bécsi mester, kisebb jelentőségü. 1886-ban a magyarfalvi ev. templom tornyát építi, Ruszton hasonlóképp; Petőfalván az ev. templomot, Félszerfalván a kath. templomot építette. Sopronban is épitett. 169. old

Moesz Jenő: Bécsi müépitészek szerepe Sopronban a 19. sz. második felében 168. old

Soproni Szemle, Helytört. Folyóirat. XXII. évf. 1968 Sopron

Schöne Lajos

l.

Evang. templ.

207. l

Kemény Lajos – Gyulai Mesy Kéziny
Evangélikus templomok. Bpest 1944

M. D. K.

Schöne Lajos bécsi építész

Kőszeg, uj plébánia tplom, neogót
1892.

Genth. Müeml. 1959 I. 176

Schöne, Ludwig

épitett

l.

Csat-Frey Öst. Kunstt.

XXIV. k

179. l.

A. Csatkai - D. Frey: Die Denkmale des politischen Bezirkes Eisenstadt. Österreichische Kunsttopographie XXIV. Wien 1932

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MŰVEK.
Nr 9

Kubinyi Ferencz.

L. Magyar- és Erdélyország képekben

Ungarn

SCHÖNE, Ludwig ejtsd:

Balogh Péter: A szombathelyi evangélikus templom története. = Vasi Honismereti és Helytörténeti Közlemények, 1996/2. 76-84. ill

(27) — letét
- 1945 utáni
77 8

Schöne L.

bécsi műépítész tervei alapján Müller Ede épitette a Kőszegi Jézus kive templomot az 1890-es évek elején.

irod

Velics László Az egyházi művészetek tanulmányozásáról. Bpest 1894. 78. l.

Vasárnap

15

Valér

Hétfő

16

Etelka cs.

Kedd

17

Lázár

☾ Utolsó negyed 22 ó. 57 p.

Szerda

18

Protestáns naptár

December

V	15	Johann
H	16	Albina
K	17	Lázár
S	18	Aug.
C	19	Viola
P	20	Teofil
S	21	Tamás

Ó görög naptár

December

V	2	Habak
H	3	Szofon
K	4	Borbál
S	5	Szabb.
C	6	Miklós
P	7	Ambr.
S	8	Patáp

Izraelita

Schöne L.

becsi csinten

tervezte a kőszegi

Jezus Szive - templo-

mot az 1890-es

évek elején

Velics 1894

78 l.

Velics László: Az egyházi mintéczetek

tanulmányozásáról Bp 1894

1650. Horthy Béla:

(Mezőkeszony 1869. fabrikát

Bucsú.

A nagybányai ~~[illegible]~~ óvoda e
a város kertészére, ki fel
más felé fordult kocsinak
beretvált arczú, nemez kala
~~Képen van~~ oltózetű a jobbra fordul
batátos és ~~megnemhatárol~~ bizonytala
let földszintjén két ablak
ták és az udvar kerítése r

Vászon, méretei 119
Vétetett ⊥ a 90452

⊥ 1898: XII. 31-én

Adt 1899: IV. 6-án (14/99)
V. 25-én a 29855 sz.
1899. X. 14-én a
vári és moszkvai Kiáll
hanem visszaérkezett 18

Schöne L.

becsi építész

Kőszegen a Jezus-szent-szive templom

neogót

ívod

Velvánd

172.1.

Velics lakló: Vándor eliadásaim az egészi mégkérdés. Bp 192

Schöne Lajos, épitész

Bécsi épitész. Sopronban a Russ villa kerti szárnyát épitette, a bécsi eklektika klasszicizáló hangvétele jellemzi munkáját. 344.old. Rákóczi u. 3. 1893.; Széchenyi tér 14 és a szinház utcai iskola terveit készitette. Bécsben legfontosabb a 18. ker-ben a gotikus formákat a alkalmazó evangelikus templom. 1896-98. 344.old. 17. je jegyz

Winkler Gábor: Sopron épitészete a 19. században 339.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXII. évf. 1968 Sopron

SCHÖNE, Ludwig építész

Szent Márton egyházmegyéje. Szerk. Szamos Rudolf. Szombathely : Pannon Műhely, 1991

56-58 ll

SCHÖNE. Ludwig építész

Bécs, évekig Nagykanizsán dolgozott, tbk. ő tervezte a Deák tér 10, Fő u.9., Csengery u. 4. stb házakat 1890-es években

Kovács Zalán: A nagykanizsai Deák tér története a város fejlődésének tükrében. = Zalai Múzeum 4 (1992) 211.p. és ill.

1657. BEKE László: Infermental III. = Aktuális Levelek, No 10, 1984 49.

1658. LUGÓ, László: Through alternative picture - channels : An international motion-picture magazin: Infermental. = Interpress Grafik, 1984. 3. 70-71., ill.

1659. MONTVAI Attila: Kép a fény és ről ez. = Mozgó Világ, 10, 1984, 10. 60-73., ill.

1660. PETERNÁK Miklós: Szociófotó 1-5. = Jó Világ : Bölcsész index antológia, 1984 59-63.

Iparművészet

1661. AKNAI Tamás: Nippon Design Center. = Interpress Grafik, 1984, 1. 22-26., ill.

1662. DARITS Ágnes: Terített asztalok. = Új Tükör, 1984. november 4. 22., ill.

1663. FIATAL Iparművészek Stúdiójának kiállítása, Bp., Emst Múzeum, 1984. december 14. - január 14. A kiállítást rend., a katalógust szerk. Herczeg Ibolya. Bev. Vadas József. Bp. : Műcsarnok, 1984 104 p., ill. E

1664. FRANCIA design 1983-84 : Bútorok, textilek, Pécsi Galéria, 1984. június 1-24. Bp., Fényes Adolf Terem, 1984. július 12-29. A kiállítást összeállította és a katalógust szerk. Brigitte Hedel-Samson. A pécsi kiállítást Pinczehelyi Sándor, a budapestit Jerger Krisztina rend. Pécs : Pécsi Galéria, 1984 [28]p., ill. ism. BALOGH János = Új Tükör, 1984. augusztus 12. 3.; HAJDÚ Éva: Fotók és bútorok Franciaországból. = Magyar Nemzet, 1984. június 21. 7.; PALLAGI Ferenc: Formák és ellenformák. = Esti Hírlap, 1984. augusztus 1. 2.; PAPP Júlia = Művészet, 25, 1984, 10. 56-57., ill.; P. SZABÓ Bm5 = Magyar Ifjúság, 1984. augusztus 3. 2., ill.; SZATMÁRI Gizella: Finn üvegek, francia bútorok. = Nép-

Schöne, Ludwig

bécsi építész
tervei szerint építették
1896-ban a ruszti
ev. templom tornyát.

Dehio-Ginhart.

404. l.

TÉRIT

a Szépművészeti Muzeum könyvtárából tudo

A munka szerzője és

Kivevés napja : .....

Határidő : .....

Schöne Ludwig

épitém

l.

Lyka Kőrös

Fy. l.

Lyka K.: Kőrösnagyi mitének
a nézad végén 1867 - 1896
Bp. 1947

SCHÖNE Ludwig épitem

Bariska Ilván: A Rőszegi Jézus Szive-templom.
Kőszeg, 1995 2. sz.

a templom terveréje

viteli megbízást is.[94] Huszár 1885
ála miatt az aradi emlékművet nem
al később a fiatal Zala Györgyöt
nű posztamensét is Schickedanz
rögkereszt alapú lábazatra felfelé
cott; a magas hasáb a főalaknak
ellékalaknak szolgál talapzatul.
yázat eredményeképpen
etre sikerült betörnie, ahol előtte
ek: Ybl Miklós és Weber Antal kaptak
ovábbi feladatokat hozott: Zala
tkező évtizedekben előszeretettel
készítésekor építész munkatársul.
Hazai Első Takarékpénztár
a **Calvin téren** felállítandó
. A kút összköltségeit 35-40.000
érkezett tizenöt pályamű közül az
ásodikat Benczur Béláé nyerte el.
hickedanzét is kizárták a
z előirányzott összeget.[97] A
eljesen korrekt volt, de a Fővárosi

SCHÖNE, Ludwig epiton

Kőszeg, Pósta-nékhai 1888
Jeden Sivet pl.
Kalvária, 1890
Banska 1995 14, 21, 114

1251. LÓSKA Lajos: Egyéni utak. Irányzatokhoz nem kapcsolható művészpályák a 70-es és 80-as évek képzőművészetében. = Művészet, 27, 1986, 8. 2-7. ill.
1252. LÓSKA Lajos: Az építészet és a társművészetek [beszélgetés: Lőrincz Győző, Pázmándy Antal, Polgár Csaba, Puskás István, Wehner Tibor]. = Művészet, 27, 1986, 10. 2-5. ill.
1253. LOSONCI Miklós: Képzőművészeti élet Gyöngyösön. = Népszava, 1986. október 7. 6.
1254. MAI török művészet. Bp., Magyar Nemzeti Galéria, 1986 **ism.** Sz.A.[SZÉKELY András]: Mai török művészet. = Új Tükör, 1986. június 22- 29.
1255. MÁTÉSZALKAI Művésztelep 1986 kiállítása, Szatmári Múzeum, 1986. november 11 - december 31. Bev. Farkas József. Mátészalka, 1986 6 p., ill.
1256. MEGÚJULÁS és hagyomány. A nyolcvanas évek holland művészete, Bp., Emst Múzeum, 1986. október 3-26. Rend. Feuer Gábor. Bev. John Steen. Bp., 1986 16 p., ill. ACSAY Judit: A nyolcvanas évek holland művészete. = Új Tükör, 1986. október 26. 3. HARANGOZÓ Márta: Szarka a labirintusban. Fiatal holland művészek. = Esti Hírlap, 1986. október 9. 2.
1257. MEZŐTÚRI Képzőművészeti Alkotótelep (3.) (1985) Mezőtúri Alkotótelep, 1986. augusztus. Városi Művelődési Központ. Összeáll. Egri Mária. Mezőtúr, 1986 24 p., ill. **ism.** SZABÓ István: A mecenatúra eredményes példája. = Művészet, 27, 1986, 6. 37-39. ill.
1258. MOHOLY-NAGY Stúdió kiállítása, Bp., József Attila Művelődési Központ, 1986 **ism.** LOSONCI Miklós: Kiállítások Angyalföldön. = Vasárnapi Hírek, 1986. június 29. 7.
1259. MOSONMAGYARÓVÁRI Művészek kiállítása, Bp., HNV VIII. Kerületi székháza, 1986 **ism.** SZIJ Rezső:

LUDWIG SCHÖNE, épitész

Szombathelyen 1896-ban megépült az evangelikus templom Tervezője Ludwig Schöne volt.-Ő épitette a zsinagógát i is 1881-ben.- Ekkor már megindult azon közintézmény-épi kezések sora,amelyeket parkszerü zöld területek vezetek körül. 324.old

HECKENAST JÁNOS: Szombathely város zöldterületei és zöldövezeti terve 321.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 3.szám, 1968. Szombathely

LUDWIG SCHÖNE, építész

Szombathelyen 1881-ben épült a Batthyány téri zsinagóga. Tervezője: Ludwig Schöne volt. 324.old

HEGEDÜS DÁNOS: Szombathely város zöldterületei és zöldövezeti terve 321.old

VASI SZEMLE. XXIX.évf, 3.szám, 1968. Szombathely

SCHÖNE LAJOS és HANDLER FERDINAND, építészek

7.kép.-Május 1.tér.-Az Állami Zeneiskola épülete. Handler Ferdinand 1897. és Schöne Lajos 1893.ban.- Winkler Gábor felvétele.- 212.old. fekete repr.

WINKLER GÁBOR: Sopron 19.századi építészeti emlékeinek védelméről 195.old

SOPRONI SZEMLE, Helytört.folyóirat, XXVIII.évf. 1974. Sopron, 1974

SCHONE LAJOS, épitész

Védetlen az ÁLL.zeneiskola.A Huss család hajdani palotája.két ütemben épült.A Május 1.tér felé néző szárnyát Handler Ferdinánd tervezte/1979-ben/7.kép./,kupolás,timpanonos főhomlokzata Schöne alkotasa/1893/.Az épület egymástól eltérő felfogásban megfogalmazott épitészeti részletei ellenére ma is egységes hatásu,monumentalis együttes,kertje egykor a város legszebb magánpsktja volt.
210.old. 44,jegyz

WINKLER GÁBOR: Sopron 19.szazadi épitészeti emlékeinek védelméről 195.old

SOPRONI SZEMLE, Helytört.folyóirat, XXVIII.évf.
1974. Sopron, 1974.

SCHÖNE LAJOS, épitész

Különös szint ad a soproni szigorú neoreneszánsznak a bécsi "nagyépitészet" két képviselőjének Schöne La josnak és a soproni szül tésü Hofer Ottónak kiterjedt helyi munkássaga. 209.old

WINKLER GÁBOR: Sopron 19.századi épitészeti emlékei nek védelméről 195.old

SOPRONI SZEMLE. Helytört.Folyóirat, XXVIII.évf. 1974 Sopron, 1974

L. Schöne

bécsi építész tervezte a Rilski evangelikus templom tornyát.

Georg Dehio: Handbuch der deutschen Kunstdenkmäler, Burgenland, Wien 1935.

670

Schöne Lajos

épitést

l.

Zádor – Rados

270. l.

Bp 1943

BUDAPEST
936 FEB. 20. -9.
5

BUDAPEST
936 FEB. 22 -1.
Fa

Schöne Lajos
építész

l.

Csatkai Endre dr.

Három klasszicista
építész

Soproni Szemle
1942. 117. l.

Könyvtár ambon

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Schöne
bécsi épitén

l.

Csatkai sopr. hár-ak

15. l.

Csatkai E.: Régi sopron
házak, régi sopron csalá-
dok Sopron 1936

ert hisz épen ellenkezőleg művészi tehetsé-
nemzetünknek hivatása van a művészetben;
smerni, hogy társadalmunk kevéssé kifejlett
elkeserítő közönyt tanúsít, a művészileg szép-
agyon távol van tőle, hogy ez egyik nélkülöz-
nunk, mely a művészi szépet műveli, valóban
zázalékos arányba művészeink alkotásaival, a
k és a külföldnek dicsekedni. De hogy meny-
a mivel dicsekszik, azt csak az képes meg-
smeri.
lenmondás, még is úgy van, hogy a művé-
kevésre becsüli, noha dicsekszik velök. Átalán
alamennyi nyilvánulása közt a művészet fon-
bé meggyőződve a magyar társadalom, vagy
vényesíti. A szépirodalom művelői is panasz-
közönséget, de azért még sincs művelt magyar,
bb ízben fölrázta a nemzeti szellemet halálos
leghathatósabb tényezője a nemzeti szellem

Schöne Lajos
épitész
l.
Csatkai Sopr körny
82. l.

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/2 5 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszteremében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Schöne Lajos

epitém

lásd

Osmagvilág

1881, 254 l

Schöne, Ludwig

becsi épitesz

l.

Lyka Kőzöns

84. l.

Makkay László

Erdélyi városok

(Officina Kapeskönyvek 23. sz.)

Schöne L. epitéz
Kat. Semle, 1894.

30-51, 233-247, 419-440,
529-603, 799-812. o.

Velics L.: A2 egyházi... etc.

Schöne

M.D.K.

(bécsi) építési

tervei nyomán fog felépülni a szombathelyi uj protestáns templom.

Vállalkczók Lapja, Bp. 1894. XV. évf.

jun. 19. sz. 3. old.

Schöne Ludwig

bécsi épitész

1884-ben épitette a sopro-
ni ev. iskolát.
1886-ban a harkai ev.
templom tornyát. Épitette
mig Sopronban: Vágby-házat a
Széchenyi téren és a
Villerding-lövert, Rusztonban
ev. templomtornyot, Fel-
nerfalván a rk. templomot
Petőfalván a ev. templomot.

Csatkózl

Der Eingang zu

Originalzeichnung

Kőszegi Jézus szive-
templom

Neogot, épült az
1890-es években.
Terverte Schöne
L. bécsi építész

Velics 1894
78. l.

K

1649. Ferenczy Károly:

Tájkép.

A Nagy-Bánya kör
két kivágott fa ~~van~~ fekszik
~~kan~~ rágó ül hátra fordulv
Kete, arcza leberetvált
Ke. ~~A~~ Font a hegyen ~~font~~, a
mas ~~fa~~csoport ox. A kék
Jelzés fölül jobbra K

FERENC
NB. 1898

Vászon, méretei 62
Vétetett a 90432/0
1899. X. 14-én a
és Moszkovai kiállítás
vissza (188/900).
Elszám-oltatott 189
sul vétetett 1899. V. 25-

T 1898: XII. 31. én

Schöne Lajos,épitész

Sopronban a Szinház utcában iskolát épitett,1883-ban. A nagyobb belmagasságú diszterem megkövetelte a középületeknél a középrész kiemelését,amely a barokk kastélyokra oly jellemző.Itt is az történt. 363.old

Winkler Gábor: Sopron épitészete a 19.szazadban
339.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XXII.XXXX évf.
1968.Sopron

M.D.K.

Schöne bécsi építész

Sopron, zeneiskola északi szárnyát
építette 1890 körül

Genth. Müeml. 1959 I. 320

SCHÖNE, LUDWIG /

bécsi építész, ő tervezte a szombathelyi Batthyány téren található, izraelita templomot és hitközségi székházat (43. kép)
evangélikus templom Szombathelyen

Brenner János: Szombathely városépitéstörténete a XIX. század második felétől az első világháboruig. Bp. 1959. /az Épités- és közlekedéstud. közleményekből. /

/164

MDK

Schöne L. bécsi építész

tervezte a kőszegi Jézus Szive tpm. 189o.

Velics 1894. 78 l.

MDK

Schöne L. bécsi épitész

SCHÖNE, LUDWIG

Ludwig Schöne épitéme, Pécs

A bombatelepi ev. templom épitéme?

Balogh Péter: A bombatelepi ev. templom

fórtúnata

Vasi Honismeretei és Helytörténeti Közlemények

1996/2 76–84

	N	4	Dr. Ferkai
	N	4	Dr. Horváth
	N	4	Dr. István
ti leírása	N	5	Dr. István
	N	3	Darits
éházak	N	4	Darits
sadalmi	N	4	Dr. Horváth
	N	5	Dr. Horváth
ngeségeimről	N	3	Dr. Horváth
	N	4	Dr. Horváth
dor: Téma és	N	5	Kisbali
	N	4	Dr. István
	N	4	Dr. Horváth
	N	5	Dr. István
gy az	N	5	Dr. István
ó és a	N	4	Darits
	N	4	Dr. Horváth
	N	5	Kisbali

Schöne Lajos, építész.

Bécsben dolgozott, kisebb jelentőségű. Sopronban a Szim
ház-utcai ált. iskola, a Széchenyi tér és a Köztársaság
utca sarkán egyemeletes épület, a zeneiskola kerti szár-
nya; a mai Willerding, korábban a Schaffer-lövér művei.
169. old

Moesz Jenő: Bécsi műépítészek szerepe Sopronban
a 19. sz. második felében 168. old

Soproni Szemle, Helytört. folyóirat. XXII. évf. 1968
Sopron

Schöne Lajos

bécsi épitész

1900-ban tervet készi-
tett a nagykanizsai
izr. templom belseje-
nek átalakitására,
amely magyar épitész-
nakértők tanácsára ki-
vitelre nem került.

Barbarits

255 l.

~~Baranya vármegye V. 183~~

Schöne osztrák epitész

Pesti Hirlap. 1881. jul. 12. 3.

Fellner Kontra Fellner

Schőne / ? /, építész, XIX-sz.

Religió 1894.II.fv.27.s

Vegyesek 2oo.o.

Schőne / ? / építész XIX.sz.

Religió 1894.II.fv.27.sz.

Vegyesek 2oo.o.

Schöne, bécsi építész

Az első magyarországi tornyos zsinagogát, a szombathelyit terverte

lásd Bernstein Béla dr.: A zsidók története Szombathelyen 1687–1909. Bpest. 1914

A szombathelyi zsidó templom — Die Synagoge in Szombathely

Mult és jövő 1935. szept – Ott szám

Schöne Lajos

épitész

l.

Thirfelsödmántul

230.l.

Thirring Gyula: Felső Dunántul.

Bp. 1933

~~Erdővidék h. n. VIII. 174.~~

Schöne Lajos

épitéz

lásd

SzBVas 148. l.

Sziklay János – Dorovszky Sami:
Vas vármege (Mo. vmegéi és
városai) Bp 1898

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

elyezem:

.....

vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Dabas tengernyi kúriájával folyamatosan sok a baj. Az önkormányzat a tavalyi nagysikerű Építészeti emlékek Dabason című kiállítás után a majdani helytörténeti gyűjtemény, a Kossuth-ház feljavításával küszködik. A Halász Móric-kúria hasznosítása – megfelelő funkció és vállalkozás híján – változatlanul gond.

A még helyreállítható, de borzasztóan lepusztult Halász Zoltán kúria tulajdonosa gyakorlatilag otthagyta az épületet, állítólag eladná, egyébként tárva-nyitva áll, hatósági intézkedés pedig szinte lehetetlen. Nem így a volt parókián, ahol már vígan épül a „vadi új kúria", mivel a régit előbb az egyház nem tartotta karban, majd az új tulaj esett neki, s addig ügyködtek – persze „jó szándékúan"! – amíg össze nem dőlt. Rendőrségi ügy stb., de a nyomozást megtagadták, mivel a vétlen megsemmisítést a törvény nem bünteti... Csepel szigeten sem maradunk munka nélkül, hiszen *Szigetcsép*en a szerb templomon a tető és a külső felújítása után a belső következne.

Ráckevén a városháza kívülről már elkészült, s a hídfőnél a régi orvosi rendelőt városi képtárrá építették át. A katolikus templomban az ominózus teljes felületű falfestés és egyéb borzalmak után a szószék felújítását vették tervbe.

A szabálytalanságokból a szerb egyház sem akar kimaradni, no nem a templom esetében, mert ott az ÁMRK–MÁG dirigál, csak sajnos a pénz csurog nagyon lassan, hanem a középkori eredetű kántorház vagy iskola épületét újították fel mindennemű terv és így engedély nélkül.

Majdnem készen van viszont az igen kvalitásos Nepomuki Szent János szobor, amelyet az iparművészeti főiskola egy végzős növendéke restaurált.

Néhány közterület újraburkolását, kertészeti rendezését is felvállalta a város, de a reneszánsz-barokk elemeket hordozó egykori fogadó-könyvtár épülete omladozik évek óta.

A Malonyay-kastély *Halásztelken*, a *rádi* Muslyval együtt az összeomlás szélén állanak, s szinte közhelyszámba megy, hogy a tulajdonos önkormányzatok – néhány elkeseredett hasznosítási kísérleten kívül mást nem tesznek megmentésükért.

Százhalombattán a szerb templom háborúban elpusztult sisakját építették vissza – szinte eredeti formában –, s jó lenne ha még idén a külső megújítása is folytatódna. A közeli, hol védett, majd törölt téglagyár sorsa egyelőre még nem ismert, de inkább a pusztulásnak van nagyobb esélye, holott egy kicsit szélesebb látókörű vezetés felismerhetné a hely természeti, turisztikai, történeti értékét.

Az *érdi* híres minaret állagmegóvása mintegy 30 évvel a helyreállítás után időszerű feladat. Eddig a terveket készítette el az ÁMRK. A középkori eredetű katolikus templom szerkezeti problémáival felszólításunkra sem foglalkozik az egyház, de legalább a fejetlen nepomuki Szent János szobor restaurálását, kezdeményezte a városi önkormányzat. Kis lépések is hozhatnak szép sikert kivált ott, ahol korábban nemigen foglalkoztak műemlékekkel. Az érdiek tavaly a Kinga utcai kőkereszt felújítását és az eltűnt kereszt pótlását is megrendelték.

*Törökbálint*on az igencsak elhanyagolt katolikus templom teljes felújítása folyik közel egy éve. Kész a sisak, a tető, s részben a homlokzatok. Jelenleg a kőelemekkel és tagozatokkal küszködünk, mivel előbb készültek el a vakolatok mint a jóváhagyott részlettervek – ahogy ez már lenni szokott –, ámde a belső kutatás a szentély 70-es évekbeli festése alatt középkori ülőfülkét, ablakot és barokk falképet derített fel.

Ráckeve, az elpusztult barokk padok.
Fotó: Klaniczay P.

Pátyon – a KKA-támogatásának jóvoltából – végre épül a Várady-kastély íves teteje, de sajnos a kastély mögötti terület birtokosa a téesz hajthatatlanul parcellázni akar. A rendezési terv során kifejtett aggályaink nem sokat befolyásolták az erős helyi lobby döntését.

*Perbál*on csak a hangszert, de *Zsámbék*on a teljes orgonaházat is felújítják a katolikus templomban, ami több sajátos kérdést vet fel orgonaépítő és restauátor között, hiszen általában ezeknél a munkánknál nincs jelen építész, s művészettörténész is jó ha csak egy előzetes véleményt ad.

*Budajenő*n a skót bencés rendháznak, mint iskolának korszerűsítése van napirenden, s ezt a munkát még néhány életveszélyes födém is „fűszerezi". *Pilivörösvár*on az ismételten már vagy hat éve védett Mária kegykápolna teljes tetőszerkezetét, oromfalát, födémét elbontották gondolván, hogy a kápolna csak helyi védelmet élvez?!.. A legnagyobb beruházás *Szentendré*n a volt malom művészteleppé alakítása, amelyhez az idén talán a korábbinál több pénz is rendelkezésre áll.

*Szigetmonostor*ban a katolikus templom külső és belső munkái majdnem készen vannak. *Budakeszi*n a templom körüli ásatás borzolja a kedélyeket. Pest megyei körkép – vázlatosan – 1998 júniusában.

Klaniczay Péter

Galgagyörk, Jegyzőház.
Fotó: Klaniczay P.

A Pécsi Püspökvár Északi Terület tervezett kialakításáról

A Püspöki Palotától és a Dómtól É-ra fekvő területen az 1980-as évek eleje óta folynak az ásatások *dr. Sándor Mária* és *dr. Gerő Győző* régészek vezetésével. Több mint egy évtizedes előzmények után, most reális esélye van a rekonstrukciónak. Ezért idén márciusban elkészült a tervezési javaslat, amelynek szerzői *Schőner Lászlóné, Schőner László* és *Réti Gábor* építészek, *dr. Metzing Ferenc* szerkezettervező és *Kiss József* kertépítész.

A tervezési terület a következő fontosabb egységeket foglalja magába:

- a Középkori Egyetem falmaradványai és románkori palotamaradványok a védőépülettel;
- az Aranyos Mária Kápolna alapfalai romkertként kialakítva;
- a Keresztelő Szt. János Társaskáptalan maradványai és a XVIII. sz.-i volt Udvarmester-ház;
- a déli támfal és a XX. sz.-i kőtár;
- a középkori Püspökvár Ény-i sarokterülete;
- a teljes területet három oldalról övező erődítési rendszer.

A Dóm szintjéről hangulatos nyitott és fedett lépcső-feljáratok vezetnek a falszoros szintjére, ahol az erődítési rendszer falai között sétaút készül, a pihenőhelyeken kilátással a Mecsek felé és a helyreállított romkertre.

Műemlékileg legértékesebb objektum az 1367-ben Nagy Lajos király által alapított egyetem. Itt a falmaradványok és terek megóvására, továbbá kiállítás és rendezvények ellátására alkalmas védőépület létesül.

Az Egyetem épülete kétszintes volt. A megmaradt terméskőfalak jórészt a földszint feletti födém síkjáig állnak. A D-i és középfőfal állaga megfelelő konzerválással és megerősítéssel könnyű tetőszerkezet hordására alkalmassá tehető. Az É-i – az erődítési rendszer részét képező – falat a török hódoltság idején berobbantották. Ennek következtében a földszinti falszakasz leomlott, az emeleti falrész pedig lezuhant. Ebben a romos állapotában tárták fel, megidézve egy jelentős történelmi pillanatot. A tervezők e látvány minél teljesebb bemutatására törekednek.

Az épület kialakításának irányadó szempontjai:

- a meglévő és bemutatandó falmaradványok lehetőség szerint szerves részét képezzék az épületnek;
- az épület kialakítása utaljon a feltételezett előzményekre;
- simuljon bele a környezetbe;
- a Mecsekről és a környező magasabban fekvő részekről ne zavarja a Dóm látványát;
- az új falépítmény egyértelműen viselje magán a XX. sz. második felének stílusjegyeit.

A kivitelezési munkálatok már folynak. Az Aranyos Mária Kápolna alapfalainak konzerválása megtörtént.

Az egyetem É-i, berobbantott falának stabilizálása jórészt elkészült. A további falak, nyílások konzerválása, kiegészítési folyamatban van.

A terület megnyitása 2000-ben, a magyar államalapítás ezredik évfordulójára kívánatos. Ennek érdekében összehangolt munkára, a helyreállítás összegének időben történő biztosítására és rugalmas lebonyolítására van szükség.

Fölöslegesen támasztott adminisztrációs nehézségek ne tegyék az elérni kívánt célt megvalósíthatatlanná.

Schőner Lászlóné és
Schőner László építésztervezők

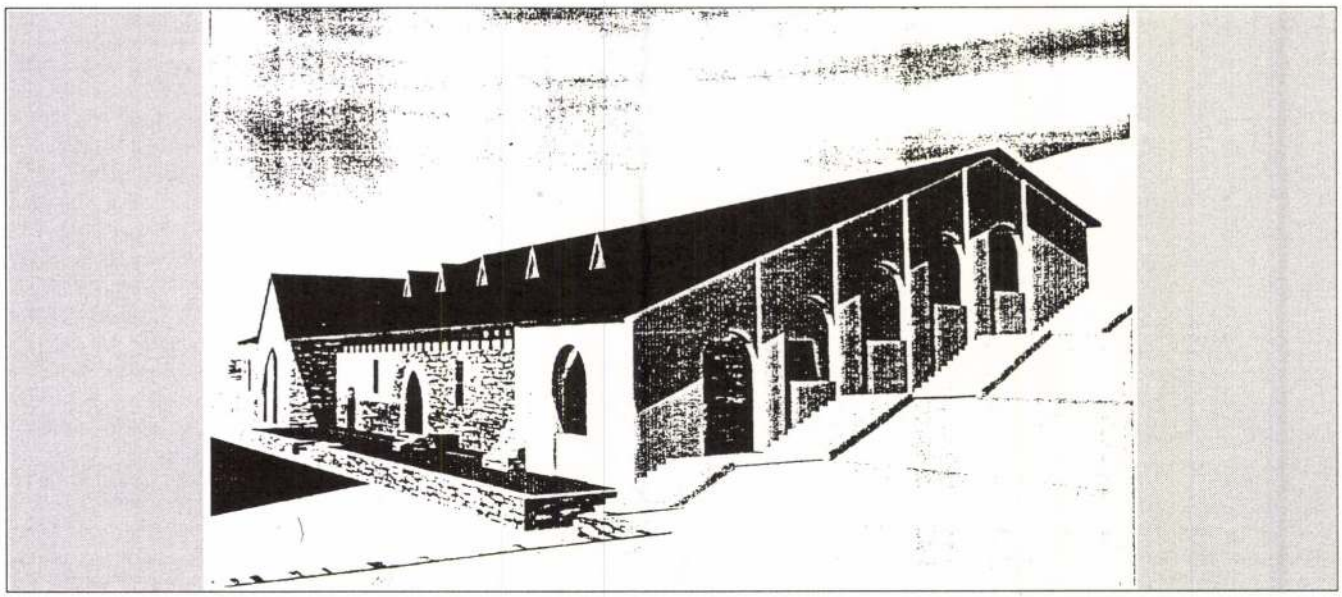

A középkori Egyetem tervezett védőépületének délkeleti nézete.

Schőner MDK

Ujságrajzoló művészek második karikatura kiállitása. Nemzeti Szalon 1947. okt-nov.

SCHÖNECKER FERENC, textilfestőmester

A soproni céh 1850 körül már a környező helységek mestereit is kezdte felvenni soraiba. 1851-ben már "Hauót-Lade", főcéhnek nevezték magukat. 1850-72 közt 14 helység 22 mesterét vették fel.-A céhhez tartozó mesterek:
22.- Schönecker Ferenc, Pinkafő, 1855.
131.old. 66.jegyz

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz.Évkönyve, 16. Győr, 1974.

JOH.PAUL SCHÖNECKER, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsaman Handwerks Deren Kais: Königl: Prililegirt Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in/ der Königlichen Stadt Pressburg.
Név:.- 27.- Herr Joh.Paul Schönecker
Felvétel ideje: 1767. 24. Augs.
Hová vették fel: Oedenburg,/Sopron/, 155.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A Textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

JOSEPH SCHÖNECKER, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Einer Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und SchwartzF.rbern in der Königlichen Stadt Pressburg.
Név: 25.- Herr Joseph Schönecker
Felvétel ideje: 1767. 24. Augs.
Hová vették fel: Oedenburg,/Sopron/, 155.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

Schönnecker József,falúzó könyvárus

Győrben polgárjogot nyert:1795.febr.25.Sopronból jött.kath.Taksa 4 Ft./Album Neo-Vivium 1743-1838 Győrv.lvt./.102.o

Lengyel Alfréd:Sopronmegyei családnevek Győr város polgárkönyveiben 97.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XII.1958.Sopron

M.D.K.

Schönecker Károly, könyvkötő

1796-ban hirdeti magát
a Pressburger Zeitungban.

Csatkai Endre: Pozsonyi képzőművészek és iparművészek 1750-1850 között.

Művészettörténeti Értesitő, Bp.1963. XII.évf.
1. sz. 26. old.

SCHÖNECKER, Karl, pozsonyi könyvkötőmester

SCH., Buchbinder, tűzkárosultaknak adott. (1796, 421 l)

—

K. SCH., bürgert. Buchbinder, hadiadót fizet. (1796, 1065 l)

—

K. Schöneker, Buchbinder, papirárút ajánl megvételre. (1800, 1106 l)

—

K. Schönecker, bürgert. Buchbindermeister, 8 hetes leánya meghalt. (1802, 277 l)

—

U. az, könyvet kínál megvételre. (1810, 514 l)

—

U. az, könyvet kínál megvételre. (1811, 222 l)

—

Carl Schönecker, bürgert. Buchbinder, †53 éves korában,

Karl Schoneker, bürgert. Buchbinder 6 konapos fia meghalt 1792-ben (1793, 79 l)

./.

Paris, 1814 január 22.

—

Breslauer Zeitung
(Zenthan)

Schönegger József

l.

Haberlandt

45 l.

Budapest, 1906. X/11.

...ula úrnak Mészáros u. 62

...ítése szerint Ön nem
...rendezni. Tessék hozzá
...i, mert máskülömben
a pert és végrehajtást

Tisztelettel
Fried Ander Lajos

Schöner

Schöner MDK

grafikus

Tréfamesterek, akiket nagyon komolyan kell venni.
Magyar Nemzet 1947. okt. 14.

Schöner

1766.

l.

Eperjessy 1929

36.l.

Schönecken

Schöner Lipót

~~wobrazu~~

1896 - 1898

Einnisk. 1930

1896 - 98.

MEGHIVÓ.

A Műemlékek Országos Bizottsága által a Kormányzó Ur Ő Főméltósága 10 éves kormányzói évfordulója alkalmából restaurált gödöllői műemlékek Kálvária, Immaculata Szüz Mária szobor és Nepomuki Szent János szobornak Gödöllön, 1931. évi junius hó 21-én megtartandó ujraszentelési ünnepélyére.

Az ünnepély a kir. vártemplomban d. e. 10 órakor tartandó szent misével kezdődik. Utána felvonulás a felszentelendő műemlékekhez.

Gödöllői Iparos Dalkör éneke.

A kálváriát felszenteli Schlager Árpád apátplébános.

Kertész K. Róbert államtitkár ünnepi beszéde, emléktábla leleplezése s a műemlékek átadása a Kegyurnak.

Dr. Pohl Sándor tb. főszolgabiró köszönete az egyházközség és a közigazgatási hatóságok nevében.

Himnusz.

Gödöllő, 1931. évi junius hó 4.

RENDEZŐ BIZOTTSÁG.

MDK

Schöner István

"Ismerd meg önmagunkat", M.ujságrajzoló müvészek 2. karikatúra kiáll. 1947. okt. N.Szal.

Schöner István MDK

Karikatura. repr.

A magyar ujságrajzoló müvészek II. karikatura kiállitása. Nemzeti Szalon 1947. okt.

M.D.K.

Schőner István

Párisból jött haza és a különböző pesti vicc lapok részére készit rajzokat.
A Nemzeti Szalonban rendezett kiállitáson szerepelnek müvei. A lap "Karikaturisták Villámlexikona" cimmel számol be az "Ujságrajzolók Kiállitásá"-ról.

Szinház, Bp. 1947. okt. 14₈2o. III. évf. 42. sz.

JOHANN SCHÖNER, geografus, /1477-1547/.

16.-Johann Schöner kéziratos térképének egy részlete /Wien Nationalbibliothek, Handschriftensammlung, Cod. 3505./. Fekete repr.

TARDY LAJOS: Johannes Schöner és követőinek magyar targyu térképei a 16. század első negyedében 23. old

FOLIA HISTORICA, 2. A M.N.M. Évkönyve. Bp. 1973

JOHANN SCHÖNER, geográfus, /1477-1547./

---

17. kép.-Johann Schöner kéziratos térképe/Wien, Nationalbibliothek, Handschriftsammlung./.Cod. 3505./. Fekete repr.

TARDY LAJOS: Johannes Schöner és követőinek magyar tárgyu térképei a 16. század első negyedében 23. old

FOLIA HISTORICA, 2. A M.N.M. Évkönyve. Bp. 1973

JOHANNES SCHÖNER, geografus, /1477-1547/

---

18. kép.-Johannes Schöner 1523. évi glóbuszának szegmentje. /Monumenta Cartographica. E.F.C. Wieder. Vol. I. Hague, 1925. 1. sz. tábla./. Fekete repr.

TARDY LAJOS: Johannes Schöner és követőinek magyar tárgyu térképei a 16. század első negyedében 23. old

FOLIA HISTORICA, 2. A M.N.M. Évkönyve. Bp. 1973

JOHANN SCHÖNER, geográfus,/1477-1547./.

15.kép.-Gregor Reisch "Margarita Philosophica"/Strassburg,1513./ c.művében közölt térkép.-Ez szolgált Schöner térképének alapjául,de itt a "Georgia seu Hungaria antiqua" nem szerepel. Fekete repr.

TARDY LAJOS: Johannes Schöner és követőinek magyar tárgyú térképei a 16.század első negyedében 23.old

FOLIA HISTORICA. 2. A M.N.M.Évkönyve, Bp. 1973

JOHANN SCHÖNER, geografus, /1477-1547/

A bécsi Nemzeti Könyvtár 3505.sz.kódexében szerepel egy kéziratos térkép nem más, mint Schöner nürnbergi egyetemi tanár, asztronómus, geográfus 1515.évi glóbuszának sajátkezü terve-ete. 9.jegyz. 25.old

TARDY LAJOS: Johannes Schöner és követőinek magyar tárgyú térképei a 16.század első negyedében 23.old

FOLIA HISTORICA. 2. A M.N.M. évkönyve, Bp. 1973

JOHANN SCHÖNER, geografus, /1477-1547/.

Carlstadtban Frankenben született. Erfurtban teológiát tanúlt, és főleg matematikát, innem vonzalma az asztronómiához. Nürnbergben ismerkedett meg Regiomontanussal, aki hosszabb időt töltött Magyarországon. Schöner nem járt nálunk sem Gruziában ez irányu ismereteit Regiomontanustól szerzete bizonyára. 25.old. 10.jegyz

TARDY LAJOS: Johannes Schöner és követőinek magyar tárgyú térképei a 16.század első negyedében 7 23.old

FOLIA HISTORICA, 2. A M.N.M.Évkönyve, Bp. 1973

JOHANNES SCHÖNER, geografus

1523-ban elkészült glóbuszán pontosan ábrázolja "Magna Hungaria"-t. A káspi-tengertől ék-re, Alánián és a kangli nép területén túl, az Ural folyó könyökétől északra terül el, tőle dny-ra a blah-ok népe, dk-re a hunnok laknak, mígény-ra az "Obscura regio"-val, vagyis a "Sötét áttekinthetetlen terület"-tel szomszédos. 28.old. 23.jegyz

TARDY LAJOS: Johannes Schöner és követőinek magyar tárgyú térképei a 16.szazad első negyedében 7 23.old

FOLIA HISTORICA, 2. A M.N.M.Évkönyve, Bp. 1973

JOHANNES SCHÖNER, geografus,/1477-1547/

Mátyás udvarában a Gruzoából való származás,a szkita elmélet volt az uralkodó.Regiomontamus budai tartózkodása alatt ismerkedhetett meg ezzel .Nürnbergben letelepedve,Schöner el barátságban lévén,Schöner bizonyára tőle vette át ezen elméletet és térképén a Grúziát ábrázoló részének e feliratot adta:"Gruzia vagyis a régi Magyarország.".27.old.14.jegyz

TARDY LAJOS: Johannes Schöner és követőinek magyar tárgyú térképei a 16.század első negyedében 23.old

FOLIA HISTORICA, 2. A M.N.M.Évkönyve, Bp. 1973

Schöner Lipót

Dekorativ rajz

Repr.

Magyar Iparművészet

1899. I. o2. l.

will man das gereinigte Oel von dem zugemischten Terpentin befreien, so lässt man dieses bei gelinder Wärme verdunsten.

Petrols 52, 111.
Angabe der chem. Bestandtheile der Pigmente 80, 81 Anm.; 140, 177.
Anhauchen 37.
Anilin 84, 85, 149.
Apparat zum Bernsteinschmelzen im Grossen 123.
Asphalt 81 Anm., 103, 106.
Auslaugen der Farben 85.
Auswachsen (sogenanntes) dunkler Untergründe 76, 213.
— des Bolus 161.

B.

Bimsstein 40; 209
Bindemittel. Auslaufen derselben aus den Farben 17, 19, 22, 25, 28, 132, 133, 147 Nr. 3, 154 Nr. 12, 155 Nr. 12, 160, 162, 173 Nr. 35
thon (Terra di Boccali, Majolika) 161, 209; armenischer 78, 161, 210; auch für Neapelroth 210 (im Eisenerz 210, Anm.).
— zieht Wasser an und bringt die Farben zum Abblättern 161 (sog. Auswachsen).
Bolusgrundirung bei den Alten stets als Oelfarbe 211.
— Bestimmung der Bg. zum Oelaufsaugen eine moderne Idee, ibid.
— bringt in dieser Anwendung die Farben zum Abblättern 41.
Brennen geschönter Pigmente 85; des Alauns 123.

C.

Calciniren 84, 159 (Terra di Siena), 160 (Eisenvitriol).

Schöner Irene

opium

1907 II. Corvin tér 5.

Amleto Cataldi: *Danzatrice.*

Schöner István

karikaturista

irod

2

„Ismerd meg önmagunkat!" A Magyar Ujságrajzoló Művészek II. karikatura kiállítása. Nemzeti Szalon, 1947 okt. Önkarikaturával

sett,1930.évi decz.6.

I Z O T T S Á G .

encsém jelenteni,hogy a pécsi egye-
etést olyképen oldottuk meg,hogy a
szentély feletti mező lünettájába egy
kezetet épitettünk be bádogból készi-
tő aknával,mely szellőztető a templom
ü üzembe.
ént a helyenkint nedves falvakolatok
azonban a mult évben készitett kettős
entékeny mértékben csökkent az által,

MDK

Schöner Ferenc, épitész
1907

II. Corvin-tér 5.

?

MDK

Schöner Ernő

építész

A Pesti Városháza 1937, 2.sz. 1o, 12 l.

HAZAFIAS NÉPFRONT
ORSZÁGOS TANÁCSA
KLUB

A Hazafias Népfront Országos Tanácsa Klubjának

1962. február havi

Február 7. /szerda/
17 h. Klubest, Tele
játé

Február 1o. /szombat/
2o h. Zenés, táncos

Február 11. /vasárnap/
1o h. A turista szak
Találkozás de.
lentkezés 7.-é
elvtársnál.

Február 12. /hétfő/
19 h. Bács-Kiskun me
ségi vezetők,
vezetőinek bar

Február 14. /szerda/
17 h Klubest. Telev
játék
film

Schöner Ferenc, müép. MDK

A fővárosnak a Németvölgyi uton, Róna uccában és Ki
Kisfaludi uccában épitendő bérhazainak tervpályázat
tán első dijat nyert.

Közös terv: Medgyaszay István és Szabolcs Ferenccel

Berz

Rácz Jenő müépitész: A fővárosi kislakás -tervpá-
lyázatok.
Képzőművészet. 1927. 3. sz. 17-19.1.

Schöner (Schömer?)

Ferenc

Singhoffer A. halán-
csárdája

Bálezokiáll

Lanfranconi.

u,

Jobbkezével a térdére támasztott
át pedig csipőjére tette. Szürke paró-
döke barna, szeme szürke, szakálla és
akkendője fehér, paszomántos dolmánya
etett mentéje, a melynek alját balkezé-
topánja hegyes. A háttérben függöny
a faragott lábú asztal mögött, a melyen
t a szabadba nyíló kilátás, hol a

m.
nyéből.
-án kelt 28402 sz. leirat alapján (140/95

(54)

280

M.D.K.

Georg Friedrich Adolf Schöner, festő

Wilhelm Eggert ő vezette be az arcképfestés elemeibe aki Pestallozzi arcképének megfestése céljából járt Yverdonban, ahol Egger tanitott. 259.o.

Lengyel Imre: Wilh. Egger pinxit 1825. ALilla arckép festőjéről. 257.o.

A Debreceni Déri Múz. Évkönyve. 1965. Debrecen, 1966 Alföldi Nyomda, Debrecen

~~Horváth Szabolcs~~

Schöner Ernő

Sztojka József

építészek

l.

A Pesti Városháza

1937. 2 sz. 10, 12. l.

megküldeni illetve átutalni,
mér /: Bpest Kisfaludy utca 28/3.:/
végek általadni. —
eljesen hír nélkül vagyok és
nükségem volna, igen kérném
edne egen fenti összeget lehetőleg
megküldeni, hogy a Februar
tiseinnek elegel tehessek. —
ése mellett maradtam

Kéz volgája

Gundelfingentladán

-ei, vagyon egy hónapig.

8. ítam, hogy Jupiter és Leda
280 P.-ért elendve.

Schöner Ervin, építész. NDK.

A Róna utcai épületek, valamint az Attila utca 5. sz. alatti lakóház terveiért az Ybl II.-díj II. fokozatát kapta.

—: Az új Ybl Miklós-díjasok

Népszabadság, Bp. 1959. ápr. 4. 7. l

MDK

Schöner Ervin, építész,
a Róna utcai épületek, valamint
az Attila utca 5. szám alatti
lakóház tervéért a II. fokozatú Ybl-
Miklós-díjat és a vele járó 5000 fo-
rintot kapta.

MTI - Kiosztották az 1959. évi művészeti díjakat.
Népszava, - 1959 IV. 4. 10. l.

Schöner Ervin építész

a Kiskunhalasi Kórházat Bedéd Sándor belsőépítész, iparművészel együtt készítette.

Kitüntetettek társaságában - kettőtől hatig.

1975. IV. 16. 14.00 Petőfi /11/ - Vné -

Schőner F. és E. épitészek, együttes terv

Kiss Tivadar dr.: A budapesti városháza 194o. évi tervpályázata. Technika, 1941. 24 l.

MDK

Schöner Ferenc épitész I. dij

Kiosztották az uj főv. bérházak pályadijait.
Épitő Ipar-Épitő Müv. 1927. szept. 1. 132 l.

Schönes Ludwig Építés

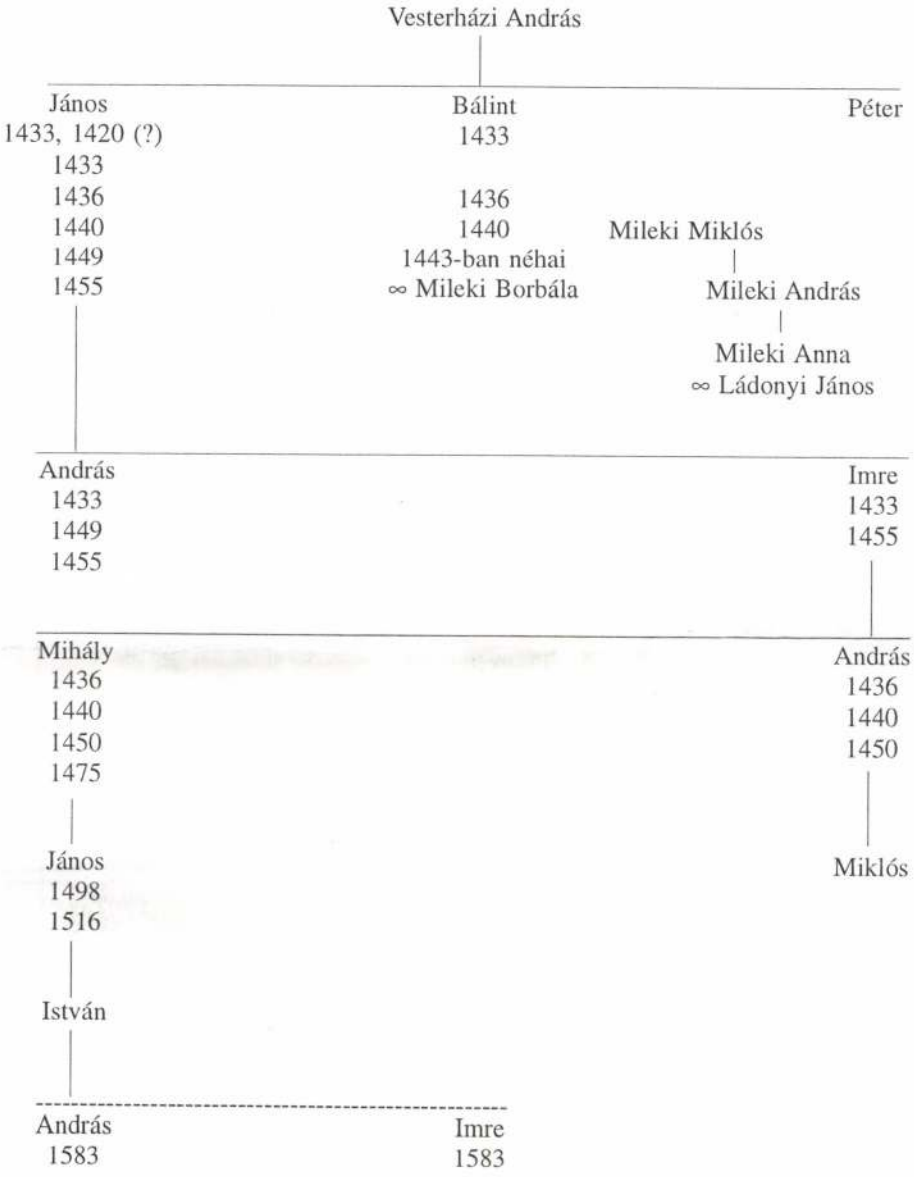

Az említett XVIII. századbeli családfán Mihály és András fivérek után a folytatás nem egyértelmű, köztük és István között olvasható a Joan, tehát János név, de nem egészen bizonyos, hogy ez a János melyiknek volt a fia. Mivel András neve mögé oda van biggyesztve egy Ni., azaz Miklós, Jánost inkább Mihály fiának tartom.

SZILÁGYI ISTVÁN

ADALÉKOK LUDWIG SCHÖNE MUNKÁSSÁGÁHOZ

A Szombathelynek dolgozó bécsi építészek közül Ludwig Schöne volt az egyik legjelentősebb. Személyét sokáig bizonyos titokzatosság fedte, mert nem sikerült életrajzi adatait felkutatni. Csupán az volt ismert, hogy Németországban született, és később Bécsben működött. Az osztrák kutatás[1] révén ma már tudjuk, hogy 1845. június 19-én született Lipcsében, és Bécsben halt meg 1935. június 8-án. Evangélikus vallású volt. Lipcsei és hannoveri tanulmányai után, 1871-től Bécsben működött, 1879-től tagja volt az Österreichischer Ingenieur- und Architekten-Vereinnek. 1883-tól ismerik el bécsi honosságát.

Schöne magyarországi működése időben a XIX. század utolsó két évtizedére, térben jórészt Nyugat-Dunántúlra terjed ki. Ismert tevékenységének eddigi első nyoma az a szombathelyi polgármesteri hivatalhoz küldött, Bécsben 1879. január 30-án kelt levél, amelyben mint báró Mikos Edéné megbízottja a régi ház helyett építendő új épület helyére tesz javaslatot. Bár a megyeházával közel egy síkban javasolt utcai beépítés nem valósult meg, s az új épület a régi utcavonalon maradt, a mai Hefele utca kialakításának az ötlete ettől számítható. Schöne álláspontját nagyrészt osztotta Wolf G. Lajos mérnök is. A vita további részletei most témánk szempontjából érdektelenek.[2]

Önálló tevékenységére ettől az időponttól vannak adataink. Munkássága még korántsem feltárt, de egyre többet tudunk róla.[3] Sikereinek jele lehet, hogy 1879-ben bécsi címe még a IX. Porzellangasse 32, de 1891-ben már a rangosabb helyen lévő IV. kerületi Wienstrasse 37.

Értékelői szerint a korában jelen volt valamennyi irányzat és stílus megtalálható életművében: a bécsi Ringstrasse szolid reneszánsz formavilága, a nebarokk, a neogótika és zsinagógáin egy bizonyos monumentális hatású bizáncias romanika. Ezt a véleményt ismert művei igazolják is, s egyben jól példázzák a gyakorlatban a historizmusnak azt a felfogását, ami minden feladathoz, minden épülettípushoz egy meghatározott formavilágot rendel.

Schöne Szombathelyen megvalósult legelső, s egyben talán legjelentősebb tervezése a neológ zsinagóga volt. Téves az az állítás, miszerint azt 1897-ben készítette volna[4]. Az épület a város 1880. évi térképén már szerepel. A helyi zsidó hitközség ugyanis 1870-ben, illetve 1871-ben kettészakadt. Az ortodoxok megmaradtak korábbi imaházukban, a neológ (kongresszusi) irányzat azonban új, pompás templom építésébe fogott. Az épületet a Batthyány tér északkeleti részén helyezték el. Építési engedélyt nyilván 1879 tavaszán kaptak[5], magához az építéshez is ekkor fogtak hozzá. A kész zsinagógát 1880. augusztus 30-án avatták fel. Az épület ma is megvan. 1975-ben, külsejét jórészt megőrizve, hangversenyteremmé alakították, de a háború során jelentősen károsodott belseje teljesen megváltozott.

Schöne másik jelentős épülete a városban az evangélikus templom. A szombathelyi protestánsok 1861-ben alakították meg gyülekezetüket. Ezt követően 1863-ban telket vásároltak a Nárai–Körmendi–Kálvária utca sarkán, aminek déli részére hamarosan felépítették a paplakot, egyben ideiglenes istentiszteleti helyet. 1891-ben pályázatot hirdettek a templom terveire. Az első díjat Baumhorn Lipót és Rauscher Miksa közös terve, a másodikat Schöne munkája nyerte el. A megbízást végül is Schöne kapta. Az építési engedély 1895. március 20-án kelt, az ünnepélyes alapkőletétel május 8-án volt. A felszentelés 1896. augusztus 25-én történt. Az épület kisebb korszerűsítésekkel máig változatlanul fennáll. Utolsó nagyobb felújítása 1983–84-ben volt.

A templom többek tetszését megnyerte, a petőfalvi (ma: Pöttelsdorf, Ausztria) evangélikusok pedig, Balogh Péter kutatásai szerint, hamarosan megvették a terveket, és 1900–1901-ben ugyanolyan hatalmas templomot építettek falujukban.

Az építészet- és helytörténeti kutatás előtt eddig ismeretlen volt, hogy a szombathelyi zsinagóga terveinek felhasználásával, a petőfalvi adaptáláshoz hasonlóan emelték a zsinagógát az egykori Bielitzben, a mai Bielsko-Bialában. A Bielitz folyó két oldalán elterülő, 1951-ben egyesített ikertelepülés már a középkorban jelentős ipari és kereskedelmi központ. Bielitz Lengyelország első felosztása (1772) után a Habsburg-birodalomba került. Zsidósága a városban a XIX. század folyamán több zsinagógát is emelt. Ezek egyike a Mickiewicz utca 20. szám alatt készült, elöl két homlokzati tornyos jellegzetes épület, amit 1939 szeptemberében a bevonuló német hadsereg lerombolt. Megjelenését a Muzeum Okregowe Bielsko-Biala fényképarchívumából ismerjük, s megállapítható, hogy az szinte teljesen megegyezik a szombathelyi zsinagógával. Alaprajzi rekonstrukcióját J. Kawecki készítette el 1991-ben. Chojecka szerint[6] Karl Korn volt a tervezője, aki 1879–81-ben, tehát a szombathelyivel csaknem egyidőben építette fel, s ehhez az előképet a budapesti Dohány utcai zsinagógában (Ludwig von Förster munkája, 1860.) vélte megtalálni. A helyzet a valóságban az lehetett, hogy Korn a helyi adaptáló, vagy Schöne építésvezetője volt, aki minden bizonnyal már maga tervezte a Krakowska utcai, 1889-ben megvalósult zsinagógát. Schöne valószínű hatása itt elsősorban a bejárati rizalit megformálásában jelentkezik, a kupolás, T alaprajzú épület egyéb vonatkozásban teljesen idegen Schöne munkájától.

Kornról bielsko-bialai működésén kívül nem sokat tudunk. Itt elsősorban ellenőrzési munkákat végzett az Emanuel Rosta kivitelező cég vállalkozásai kapcsán[7]. Lehetséges, hogy azonos azzal a Carl Kornnal, akinek bécsi működéséről 1923-ból van adatunk. Piotr Kubanda konzervátor hozzám írott levelében említ egy, a várost és környékét képeslapokon bemutató könyvet, aminek megfelelő képaláírása szerint a zsinagógát a bécsi

Ludwig Schöne és a bialai Karol Korn tervezte. Ez lényegében megegyezik az osztrák kutatás eredményével.[8] A szombathelyi épülettel való hasonlóság, bizonyos vonatkozásban csaknem azonosság egyébként önmagáért beszél. Az eltérés a tornyok négyszögből nyolcszögbe való átmeneténél és a bejárat felett jelentkezik. A szombathelyi épület egyenes vonalú lezárásával szemben itt háromszög alakú oromzat készült, amit jellegzetes román törpegaléria és felette a Szövetség két táblája díszített.

1. A bielsko-bialai zsinagóga főhomlokzatának részlete a Mickiewicz utca felől (Chojecka 51. kép nyomán)

A fentiekből egyértelmű, hogy a bielsko-bialai zsinagóga előképe nem Förster munkája volt, akinél a tornyok minarethez hasonló karcsúságukkal egészen más szellemű tömegkompozíciót eredményeztek (s ebből a szempontból még inkább nem Otto Wagner Rumbach utcai tornyai). Schöne adott mintát a főtömeggel arányos, elöl két homlokzati tornyos zsinagóga-elrendezésre. Terve átvételével az építtetők egyébként sem vallottak szégyent. 1897-ben „pazar díszű zsinagóga"-ként írnak róla.[9]

Ludwig Schöne működését mindmáig nem jelentőségének megfelelően értékelik. Pedig formaismerete kiváló volt, s azt jól ötvözte a historizmus szellemének megfelelő lényegi újításokkal, mint például a kőszegi templom alaprajza. Zsinagógáival azonban túllépett a megszokott rutinon. Az a formanyelv, amit ezeken alkalmazott, s amit gyakran mór, újmór, vagy szaracén néven is említenek, vagyis a korabeli építészeti orientalizmus akkor még alig húszéves divatja textilszerű dekorációjával fellazította a tektonikus tagolás konvencióit, s ezzel bizonyos értelemben előkészítőjévé vált a modern építészet kialakulásának. Ebben a sajátos irányzatban Schönét kitüntető hely illeti meg.

JEGYZETEK

1. Österreichisches biographisches lexikon 64. p.
2. Vas Megyei Levéltár V. 172/b., 156/1879, Szombathely város tanácsának iratai
3. Eddig Schöne alábbi munkáit sikerült felkutatni:
   1879–80 Szombathely, zsinagóga
   1879–81 Bielsko-Biala, zsinagóga
   1881 Győr, zsinagóga(?)
   1882 Celldömölk, zsinagóga
   1882 Sopron, Takarék- és Kölcsönegylet iroda- és lakóépülete
   1883 Sopron, Villa Russ toldása
   1886 Harka (Magyarfalva) evangélikus templom tornya

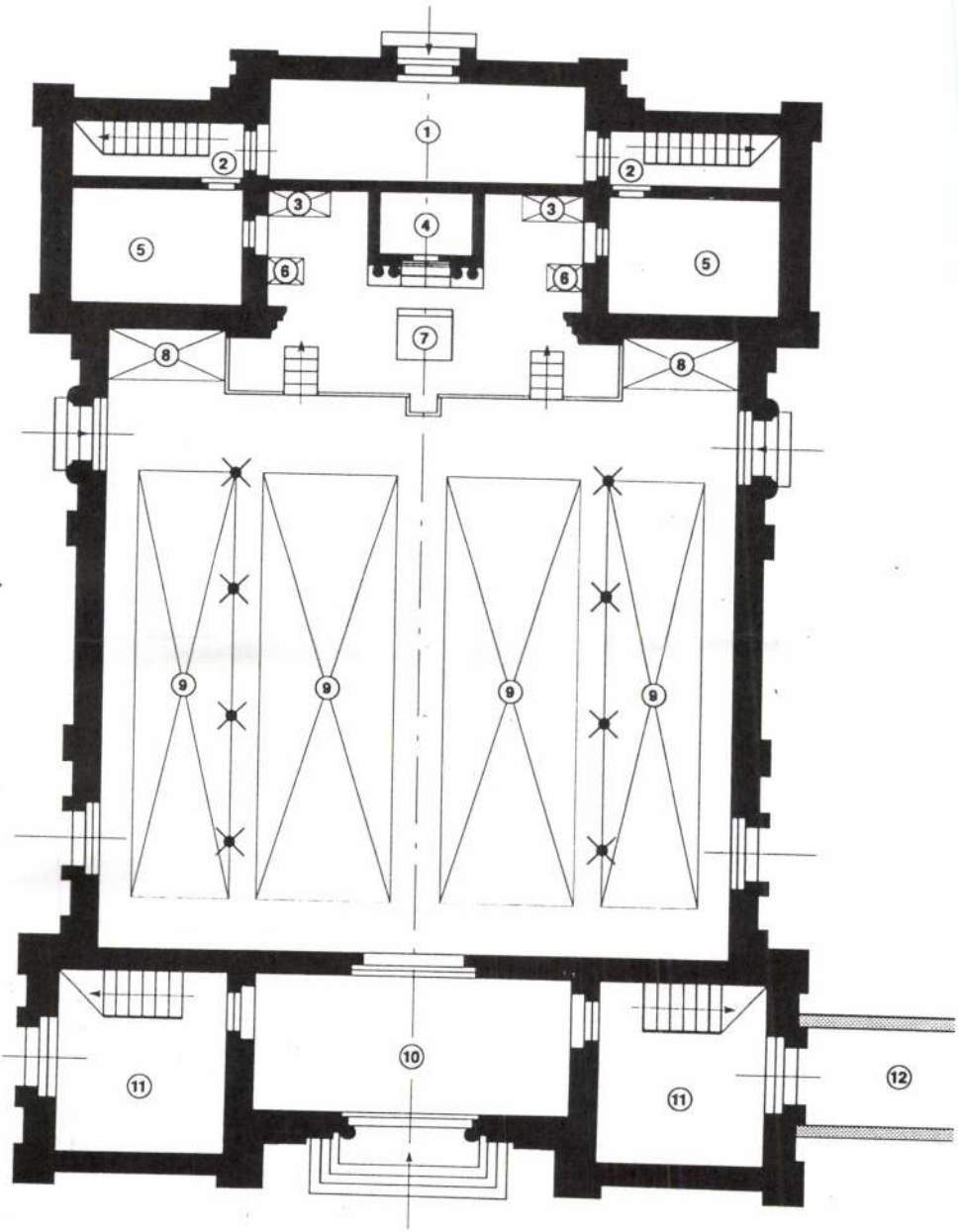

2. A bielsko-bialai zsinagóga rekonstruált alaprajza J. Kawecki szerint (Chojecka 53. kép nyomán)

1886 Körmend, evangélikus templom
1886 Beled, Barthodiesky-kastély
1887 körül Znaim (Znojmo), zsinagóga
1889 Sopron, Széchenyi tér 13. sz. lakóház
1880-as évek, Kőszeg, Takarékpénztár
1890 körül Sopron, evangélikus elemi iskola bővítése és a zeneiskola északi szárnya
1890 Kőszeg, a kálvária stációi
1891 Sárvár, Takarékpénztár
1891–94 Kőszeg, Jézus Szíve-templom
1892 St. Pölten, evangélikus templom
1893 előtt Vukovár, zsinagóga
1894 Sopron, Deák tér 31. sz. lakóház
1895–6 Szombathely, evangélikus templom
1896 Ruszt, evangélikus templom tornya
1898 Bécs XVIII., Kaiser Franz Joseph Jubileumskirche
1898 Bécs I., Genossenschaftshaus der Wiener Gastwirte
1898 Bécs, Beamterverein Haus
1898 Körmend, evangélikus templom
1900 körül Félszerfalva (ma: Hirm, Ausztria), plébániatemplom
1900 körül Bécs III., Hotel Beatrix
1900–1 Petőfalva, evangélikus templom
1901–2 Villach, evangélikus templom
1901–2 Bécs I., Biberstrasse 5. sz. lakóház
1901–2 Bécs VI., Mariahilferstrasse 23–25. sz. lakóház
1905 Gyöngyösfalu (Nagypöse), plébániatemplom
1907 Bécs VII., Hermanngasse 8. udvari gyárépület
1909 Bécs VII., Schottenfeldgasse 35. lakóház
1912 Bécs IV., Phorusgasse 3. Piarista kollégium
1913 Bécs VII., Kirchengasse 25–27. sz. lakóház,
egyelőre év nélkül: Nagykanizsa, Pollák József háza
feltételesen Sopron, Fenyves sor 8., Schaffer-Willerding villa
feltételesen Szombathely, Rákóczi u., zsidó hitközségi épület (elpusztult)
Pályázatai:
Bécs, XVIII. evangélikus templom
Sopron, városháza
Veszprém, megyeháza
Szombathely, evangélikus templom
Major János kőszegi prépost-plébános egy 1892. január 20-án kelt levelében a templom tervezője kiválasztása indoklásául említi, hogy Schöne már 32 katolikus templomot tervezett. Ezek felderítése külön kutatást igényel. Szombathelyi Püspöki Levéltár, Acta cancellariae 685/1892.

4. WINKLER Gábor: Sopron építészete a 19. században. 189. p.
5. Vas Megyei Levéltár V. 172/b, 195/1879 Szombathely város tanácsának iratai. (Jelenleg irat nincs hozzá, a valamikor egy, kettéhasadt karton tervlap a helyszínrajzot, a földszinti és karzatszinti alaprajzot és a tóraolvasó emelvény – bima – felé felvett metszetet tartalmazza)
6. CHOJECKA, Ewa: Architektura i urbanistyka Bielsko-Biala. 48. p
7. Piotr Kubanda városi konzervátor levele, 2002. október 7. Itt köszönöm meg kollégám, Ryszard Kazmierczak segítségét.
8. Kubanda levelében említve, Bielsko-Biala i okolice w dawnej pocztówce, 50. kép. A könyvet sajnos nem ismerem.
9. Az Osztrák–Magyar Monarchia írásban és képben... 644. p.

FELHASZNÁLT IRODALOM

ACHLEITNER, Friedrich: Österreichische Architektur im 20. Jahrhundert. Ein Führer in drei Bänden, Residenz Verlag, Salzburg und Wien, Band II. Karnten, Steiermark, Burgenland, 1983; Band III/1., Wien, I–XII. Bezirke, 1990.

BALOGH Péter: A szombathelyi evangélikus templom története. In: *Vasi Honismereti és Helytörténeti Közlemények,* 1996. 2. sz. 76–84. p.

BARISKA István: Kőszeg. Savaria Tourist, Szombathely. H. n., é. n.

BARISKA István: A kőszegi Jézus Szíve-templom (1894–1994). H. n., é. n.

BUNDICS Antal Miklós, ZÜGN Tamás, PATAKY László, SZÁNTÓNÉ Dr. Balázs Edit: A körmendi egyházközségek és hitközség története. Körmend Város Önkormányzata, Körmend, 1993.

CHOJECKA, Ewa: Architektura i urbanistyka Bielsko-Biala. Bielsko-Biala, 1994.

KLEIN Rudolf: A zsinagógaépítészet mint a modernizmus előfutára. Az osztrák–magyar keleties stílusú zsinagógák építészettörténeti szerepe. In: *Múlt és Jövő.* Zsidó kulturális folyóirat. Új folyam, 2002. 2–3. sz. 184–197. p.

Die Kunstdenkmäler Österreichs. Burgenland. Bearbeitet von Adelheid Schmeller-Kitt, Verlag Anton Schroll et Co., Wien, 1976.

Die Kunstdenkmäler Österreichs. Kärnten. Zweite, verbesserte Auflage, Verlag Anton Schroll et Co., Wien, 1981.

Magyarország zsinagógái. Műszaki Kiadó, Budapest, 1989.

MOJZER, Miklós: Werke deutscher Künstler in Ungarn. Verlag Heitz GMBH-Editions P. H. Heitz, Baden-Baden – Strassburg, 1962., Teil Architektur, Studien zur deutschen Kunstgeschichte, Band 329.

Nagykanizsa. Szerkesztő HORVÁTH Krisztina. Polgármesteri Hivatal, Nagykanizsa, 1992.

NÉMETH Imre: A kőszegi Jézus Szent Szíve-templom, 1894–1944., Kőszegi Római Katolikus Egyházközség, Kőszeg, 1944.

NEMETSCHKE, Nina, KUGLER, Georg J.: Lexikon der wiener Kunst und Kultur unter Mitarbeit von Ulrike Müller-Kaspar, Ueberzeiter, Wien, 1990.

Az Osztrák–Magyar Monarchia írásban és képben. Morvaország és Szilézia. Budapest, 1897.

Österreichisches biographisches Lexikon 1815–1950., Herausgegeben von der Österreichischen Akademie der Wissenschaften unter der Leitung von Leo Santifaller, bearbeitet von Eva Obermayer-Marnach, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien, Band I–XI., Wien, 1993–1999.

Az 50 éves Vállalkozók Lapja jubileumi albuma. A magyar építőművészet és építőipar 50 éve. Szerkesztették Lakatos Mihály, Mészáros L. Edgár és Óriás Zoltán okl. mérnök. Kiadja a Vállalkozók Lapja, Budapest, 1929.

A vasi zsidók. Emlékére a mártírhalált szenvedett vasmegyei zsidóságnak. Az Izraelben élő Vasmegyei Zsidók Emlékbizottságának Kiadása, 1974.

A veszprémi Megyeház 100 éve 1887–1987. Írta és a történeti képanyagot válogatta SOMFAI Balázs. Kiadja Veszprém Megye Tanácsának Végrehajtó Bizottsága, Veszprém, 1987.

WINKLER Gábor: Sopron építészete a 19. században. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1988.

WIRTH Zsuzsanna: 100 éves a szombathelyi evangélikus templom. Visszatekintés a szombathelyi evangélikus gyülekezet múltjára. Szombathely, 1996.

WITTINGER, Anton: Die Stadt Güns und ihre Umgebung. Güns, 1891.

VASI SZEMLE
2003. LVII. ÉVFOLYAM 3. SZÁM

ILLÉS LAJOS

EGY OSZTRÁK–MAGYAR ANTOLÓGIA TÖRTÉNETE

Ezerkilencszáznyolcvanöt tavaszán jelent meg Bécsben a *Der Ort, an dem wir uns befinden* (A hely, ahol most vagyunk) című német nyelvű irodalmi antológia, az Österreichischer Bundesverlag kiadásában, mely a legújabb kori magyar novellisztikát mutatta be. A címadó írás szerzője: Esterházy Péter, a legfiatalabb az e kötetben szereplő 32 magyar prózaíró közül, akinek a törekvéseit talán már akkoriban a leginkább jövőbemutatónak és távlatnyitónak éreztük.

A szép és tekintélyes könyv kemény fedelét halványzöld vászonnal vonták be. A formátuma olyan, akárcsak itthon Illyés Gyula, Nagy László, Juhász Ferenc és mások gyűjteményes köteteié. A borítót pedig jórészt finoman és árnyalatosan színezett, dús szőlőfürtök duzzadó, zöldellő-pirosló szemeinek sokasága fedte be, mintegy jelezvén a vállalkozás jellegét. Hiszen a „szüretet" idézte, emlékeztetve az ógörög poétára: Meleagrosra, aki a gyűjteményét – a hagyományok szerint – először nevezte így, tehát *antológiának*, ránk örökítve ezt a sűrűn használt szerkesztői-műfaji megjelölést egy meghatározott könyvtípusra. Kétségkívül vonzó és csábító ez az ausztriai kiadvány! Érdeklődést kelt és megbecsülést ébreszt a kisebb, kevésbé vagy alig ismert nyelvterület alkotói s művei iránt, és hívogató ajánlást reprezentál a jóval nagyobb irodalmak – ezúttal körülbelül 110–120 millióra tehető, virtuális – olvasóközönségének.

E tájékoztató dokumentumnak is beillő elbeszélés-antológiát Alois Brandstetter író, a klagenfurti egyetem professzora és Sebestyén György (1930–1990), az 1956-os forradalom után Ausztriába települt elbeszélő, műfordító s szerkesztő jegyezte. Ő a magyaron kívül második anyanyelvén: a németen alkotva szerzett hírt, nevet s megbecsülést az osztrák irodalomban. Magyar részről engem kértek föl az osztrák szerkesztők munkatársának és segítőjének. E megbízást szívesen vállaltam. Sebestyén Györgyhöz régi kapcsolatok fűztek, még az ötvenes évekből, amikor szülővárosában: Budapesten élt, és újságok szerkesztőségében dolgozott. Később, 1967 őszén találkoztam vele, mint az osztrák küldöttség egyik tagjával, Goriziában, Olaszországban, a közép-európai írók ta-

Schönerné Pusztai Ilona

a nógrádsápi r. k. plébániatpl

helyreállításának építésze.

157, 158, 159. rép.

Magyar Műemlékvédelem 1969-70

1972 Bp. Akadémiai Kiadó

199. old.

Schönerné Pantai J.

terve alapján helyreállított nógrádsápi rk. templom. 157-158 sz. reprodukciók.

Deresényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Merényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem 1969-70. Budapest 1972

1991

Schönemé Puytai Ilona

OMF

a nógrádsápi gótikus templom
építészeként (a helyreállításnál) –
emlétve

Magyar építészet 1945-70
260. old.

Schönerné Pusztai Ilona [ ]

A restaurátor: megtervezője.

1265-1268

dr Valter Ilona: Miről vall a Bebekek Bódva - parti temploma

Élet és Tudomány, Bp. 1977. okt. 7. XXXII/40

Schönerné Pusztai Ilona

OMF

a visegrádi felsővár romkonzer-
válásának építésze - emlétve

Magyar Építészet 1945-70
254. old.

Schöner Alihály festő

- a XV.-ik Szegedi Nyári Tárlaton szerepel műve, táblakép.

Láttuk, hallottuk

1944. VIII. 25. |Petőfi| 9.40 Ka. |30|

Schönerné, Pusztai Ilona

Jegyzőben említve, mint a nógrádsápi rk. templom helyreállításának szervezője.

Műemlékvédelem, 1969. 4. sz., p. 200.

Schönerné, Pusztai Ilona

építészt az építésügyi miniszter nivódíjjal jutalmazta a nógrádsápi római katolikus templom helyreállításáért. (1967-ben befejezett munka).

Nivódíjak műemlékhelyreállításáért (A nap híreí)

Magyar Hírlap, 1968 július 16. 8. l.

SCHÖNERNÉ PUSZTAI ILONA

ÉPITÉSZ (OMF). A NÓGRÁDSÁPI GÓTIKUS PLÉBÁNIATEMPLOM HELYREÁLLITÁSÁT TERVEZTE. A MUNKA ELNYERTE AZ 1968. ÉVI NIMÓDY II. FOKOZATOT.

REPR: 3DB RAJZ, 8DB. FOTO. (42-45. LAP)

MAGYAR ÉPITŐMŰVÉSZET 1969/4. 42. LAP

M.D.K.

Schönerné Pusztai Ilona

Veszprém, Margit-romok mü[illegible] állagvédelmi munkáinak terve,

Müemlékvédelem 1966/1. 52.1.

Schönerné Pusztai Ilona épitész M.D.K.

Nógrádsáp rk templom müemléki helyreállitása

1966

Müemlékvédele m ~~1966/6~~ 19 6/1. 52.1.

Schönerné Pusztai Ilona M.D.K.

Nógrádsáp, rk templom helyreállitása

Tájékoztató
Müemlékvédelem, 1965/3. 174. l.

Schönerné Pusztai Ilona

Tervezte a gyulai ferences kolostor helyreállítását.

Gergely Ffy András: Tájékoztató

Műemlékvédelem 1963 4 m. 254. l.

Kér

Név: . . . . . .

Születési év: . . . . . Hely: . . . . .

Hol, mikor és kinél tanult: . . . . . .

Önálló kiállításai: . . . . . .

Mely kiállításokon vett részt: . . . . .

Hol jelentek meg kritikák vagy méltatás

SCHÖNERNÉ Pusztai Ilona építész

Az OMvH Építészeti Osztályának 1992-ben megvalósult tervei. = Müemlékvédelem, 37, 1993, 2. 65.p. skk.

Terep-tárgy (Nő erotikus pózban), 1989, fa, 210 × 130 × 90 cm

mű vásznán érezzük, ho-
solódik össze a totemállat
er szelleme az Y alakú va-
ón át. Az Y jelek a „karám"
in egyszerre jelölnek világ-
azt az ősandrogynitást,
Arturo Schwarz híres *Du-*
szimbólumelemzését írta.
rfi és nő tavasszal) Ugyan-
levics „fekete négyzetére"
ál a néző, akkor is sejti azt,
smeri a szuprematizmus té-
Föld kozmikus pályáját érzé-
a négyzet-karám két oldalán
s a nappal árnyalatai, illetve
kok váltakozását. A téli nap-
(Orbán születési időpontja)
napja az állatöv és a négy elem összefüggését illetően földjegy. Ez a földtulajdonság nemcsak az orthogonális kompozíciókban és a földszínek hangulatában jelenik meg e képeken. A barlangrajz-szerű ábrák ecsetvonásai ösvényként is hatnak, például a *Két szarvas* című képen, ahol az embert totemállat maszkjában látjuk, amint „őseinek" nyomait követi. *A táj* című képen ezek a nyomok vörös festékcsíkok, amelyek a földre csordult állatáldozat vérét szimbolizálják. A vizes témák halas kompozíciói is a föld-jegyben született képek, színben is, és a háló „fehér négyzet" értelmezésének lehetőségében is. A

A pécsi középkori egyetem épülete

Az Aranyos Mária-kápolna szobrai

DR. SÁNDOR MÁRIA

Közép-Európában a XIV. század közepe az egyetemalapítások korszaka volt. 1348-ban IV. Károly császár Prágában, 1364-ben Nagy Kázmér király Krakkóban, 1365-ben Rudolf herceg Bécsben, 1367-ben Nagy Lajos király Pécsett alapított egyetemet. V. Orbán pápa 1367. szeptember 1-jén írta alá Viterbóban a pécsi egyetem alapításának engedélyezését. Az egyetem volt az első magyar intézmény egyetemi szintű tanulmányokra. Míg a fent felsorolt három közép-európai egyetem az uralkodók székhelyén létesült, az első magyar nem a fővárosban, hanem attól távol, dél-magyarországi püspöki városban. Ebből is látszik, hogy a javaslattevő a Rajna-pfalzi (Bergzaberni) Vilmos pécsi püspök (1361–1374), aki királyi alkancellár is volt. Adottságai alapján a püspökvár (templommal, palotával) igen alkalmas volt az egyetem elhelyezésére.

Minthogy Vilmos püspök sugalmazta a hely kiválasztását, magára kellett vállalnia az intézmény fenntartását, ezzel nyerhette el a királyi döntést és a pápai jóváhagyást. Az egyetemi vizsgák vezetését és elfogadását a pápa ugyancsak a püspökre bízta. Az egyetemen (studium generale) kánon és római jogot, valamint filozófiát oktattak, de a teológiai fakultást V. Orbán pápa nem engedélyezte.

A XIV. század végén megindult az egyetem hanyatlása, és a század végére mint egyetem megszűnt. Ezután 1543-ig, a török foglalásig „scola maioris ecclesiae" működött az egyetem épületében.

Az egyetem épületének a helye a kutatókat az 1900-as évektől kezdődően foglalkoztatta. Az első magyar egyetem 600. jubileuma kapcsán fellendülő kutatás, újraértékelve Evlia Cselebi közlését, az egyetemet továbbra is a székesegyház körüli épületek valamelyikében feltételezi. A pontos helye azonban csak ásatással volt meghatározható. A feltárt épület helyét és rendeltetését igazolja az ott előkerült – az alapítóra utaló – címerkő, amely a „magna aulá"-ban volt.

A székesegyháztól északra, a vár keleti felében, azon a területen, ahol Joseph

Vilmos püspök címerköve az egyetem épületéből

de Haüy 1687-es térképe egy fehér foltot hagyott, és az északi belső várfal megszakad, a párhuzamosan húzott észak–déli kutatóárkokban jelentős vastagságú falak kerültek elő, amelyek egy nagyméretű építmény maradványaira engedtek következtetni. A mintegy 6 méter vastagságú feltöltés alól nagy kiterjedésű helyiség részlete került felszínre. A további feltárás során egy 19 méter hosszúságú és 6 méter széles terem bontakozott ki, amely az egyetem „magna aulá"-ja, azaz a nagyterem volt. Az épület székesegyházra néző, déli homlokzata feltárult, ennek nyugati szakasza jelentős mértékben lepusztult volt, keleti része azonban az ablak magasságáig állott. A kőkeretes tölcsérbélletes ablaka XIV. századi. A középkori egyetem mintegy 35 méter hosszú és 10 méter szélességű épület, amely eredetileg egyemeletes volt. A déli oldalon, a magna aula középtengelyében van a csúcsíves kőkeretes bejárata. A magna aulától keletre nyíló kis terembe kőkeretes, ugyancsak csúcsíves, élszedéssel díszített ajtó vezet. Az aulához nyugatról nagyobb méretű terem csatlakozik, míg az északi oldalon az épület teljes hosszúságában egy 3 méternél valamivel szélesebb folyosó húzódik. E belső folyosóba – a magna aulából a bejárat tengelyének vonalában – egy csúcsíves átjáró vezet.

A feltárása során leomlott fal összefüggő maradványát tártuk fel a folyosó szintjén, ezek a faltömbök egy nagy erejű robbanás következtében omlottak le, amely 1664 januárjában következhetett be, amikor Zrínyi Miklós megkísérelte visszafoglalni a várat a töröktől. Ezért az északi várfalat és az egyetem északi falát aláaknázták, majd felrobbantották. A robbanás olyan nagy erejű volt, hogy bedöntötte az épület emeleti homlokzatának több mint két méter vastag északi falát, és ez ma is mementóként jelzi a középkori egyetem pusztulását. Ezt a homlokzati falat eredetileg három kőkeretes, gótikus ablaknyílás törte át, amelyek egyike még a keretben lévő vasráccsal „in situ" került elő. A folyosó déli fala ugyancsak keskeny lőrésablakokkal volt áttörve.

A feltárás eredményeit összegezve sikerült az egyetem teljes földszinti alaprajzi elrendezését tisztázni. Eszerint az épület egy nagyteremből és egy abból nyíló keskeny folyosóból állt, a nagyteremhez keletről és nyugatról egy-egy terem csatlakozott. Az előkerült „in situ" műformák, valamint a faragott kőanyag lehetővé teszi az épület rekonstrukcióját.

Az egyetem épületének feltárása során egy nagyobb román kori épületre utaló falmaradványok is előkerültek. Ezek a részletek, valamint az itt előkerült nagyméretű, XII. századi, román kori oszlopfő arra engednek következtetni, hogy e helyen állott a XI–XIII. századi püspöki palota. Az egyetem építése során elbontott palota maradványait részben felhasználták. Az egyetem nyugati zárófala a volt palota egyetlen „in situ" négyzet alaprajzú

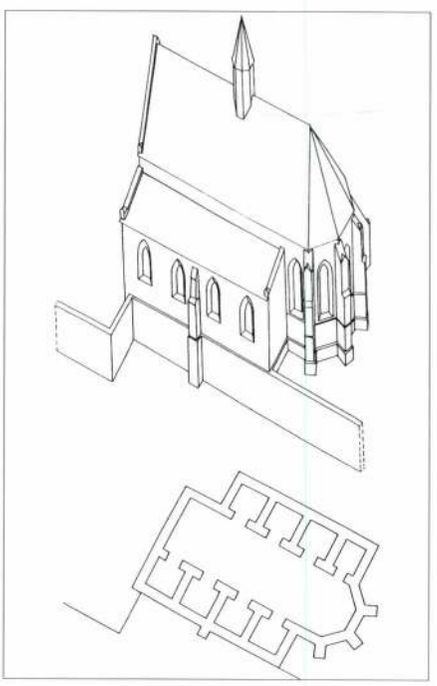

Az Aranyos Mária-kápolna épületének elméleti rekonstrukciója

helyiségének falára épült. Ez is azt bizonyítja, hogy Vilmos püspök a régi palota helyét biztosította az egyetem számára.

Az egyetem 1664-es pusztulását követően a berobbantott falakat a törökök feltöltötték, ágyúpadot alakítottak ki, és a vár keleti részének megerősítéseként észak–déli irányú belső várfalat építettek, kialakítva ily módon egy falszorost. Az egyetem megszűnését most már a legújabb kutatás a XIV. század végére teszi, az óbudai egyetem megalapításával egy időre. A pécsi Gábriel Asztrik megfogalmazása szerint már nem teljes létezésében élt tovább. Annak ellenére, hogy a székesegyházi főiskola – a scola maioris ecclesiae – nem egyetem volt, oktatási funkciót töltött be az egykori egyetem épületében. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül az épületnek erre a korszakára utaló régészeti leleteket.

Az egyetem épületétől nyugatra, annak közelében állott az Aranyos Szűz kápolnája, amelyet Poroszlói-Neszmélyi Miklós püspök alapított 1355-ben. A kápolnáról több forrás is megemlékezik, többek között egy 1503-as oklevél, amely azt „ad latus ecclesiae Cathedralis"-ként említi. A kápolna a török hódoltság idején pusztult el. Az Aranyos Mária-kápolna pontos helyét és alaprajzát a régészeti feltárás tisztázta.

A kápolna keletelt szentélye a nyolcszög három oldalával záródik, a hajóhoz mindkét oldalon mellékkápolnák csatlakoznak. A hajóban kiemelt helyen szabadon álló falazott sír került elő, Vilmos püspök sírja, számos darabból álló gótikus szoborlelettel. A faragványok jelentős része Vilmos püspök síremlékéhez tartozik. A nagyméretű, festett szobrok minden bizonnyal magát a kápolnát díszítették.

A síremlék faragványainak a XIV. század második felére keltezhető stílusa arra mutat, hogy annak megrendelője Vilmos püspök volt. A Mária-kápolna műhelyének két összetevője van, egy avignoni és a bécsi szobrászat XIV. század közepéről ismert francia hatású stílusa, amit Vilmos püspök életrajzi adatai is alátámasztanak.

Kezében füstölőt tartó angyal

Az egyetem helyreállítási tervei elkészültek. A helyreállítási munkák az 1664-es állapotot igyekeznek részben megőrizni, abban a szituációban, ahogy azt az ásatások napvilágra hozták, a belső terek viszont a középkori térélményt kívánják nyújtani. A tervek szerint az egyetem és a román kori palota maradványait védőépület őrzi majd meg, amely az emlék bemutatása mellett egyben kiállítási térként is szolgál. Az öt helyiségből álló kiállítótérben A középkori egyetem története és az egyetemi Aranyos Mária-kápolna gótikus szobrai címmel kerülnek bemutatásra.

A kiállítás az alábbi témaköröket mutatja be. A román kori helyiségben a XI–XIII. századi leletanyag kerül kiállításra, a nyugati helyiségben a középkori egyetem története, a prágai, krakkói és a bécsi egyetemekkel összefüggésében. Az egyetem magna aulájában az Aranyos Mária-kápolna építéstörténete és gótikus szobrai, valamint az egyetemalapító Vilmos püspök síremlékének maradványai és annak rekonstrukciós modellje. A keleti kisterem az egyetem megszűnését követően itt működött „scola maioris" leleteit mutatja be, míg az északi folyosóban a török kor és az 1664. évi, Zrínyi-féle ostrommal kapcsolatos anyagok láthatók. A kiállítás befejező részében a kutatás és helyreállítás történetét szemléltetnénk. A kiállítás költségeit a Magyar Millenniumi Kormánybiztos Hivatala, a NÖP 99., az OMvH és a Középkori Egyetem Alapítvány támogatták eddig. Az épület helyreállításának költségeit az OMvH fedezi, valamint az ezzel kapcsolatos régészeti kutatásokat is. A helyreállítás tervezője Schönerné Pusztai Ilona, Schöner László, statikus dr. Metring Ferenc. A régészeti kutatás és a kiállítás szakmai rendezője: G. dr. Sándor Mária és dr. Gerő Győző. A kiállítás művészeti tervezője: Szijártó Kálmán.

A régió török műemlékei

DR. GERŐ GYŐZŐ

Magyarország török emlékekben leggazdagabb régiója a Dél-Dunántúl, és ezen belül is Pécs, majd ezt követi Szigetvár és Siklós.

A töröktől való visszafoglalás után Joseph de Haüy hadmérnök 1687-ben elkészítette Pécs helyszínrajzát, amely a fallal övezett város első és hiteles térképe. Ebben valamennyi jelentős török épületet feltüntette. Térképén öt dzsámit és három fürdőt jelölt. Rajzából megismerhetjük Pécs városszerkezetét, amely lényegében nemcsak a török kori, de a középkori magyar városszerkezetet is nagymértékben megőrizte. Pécs mai belvárosa kisebb módosításokkal ugyan, de ezt őrzi ma is. Így a mai városképben, de a korábbi városszerkezetben élnek tovább török emlékeink.

A török kori Pécs nemcsak közigazgatási, de kulturális központja is volt a régiónak. Ez visszatükröződik építészetében, elsősorban az alapjaiban is oszmán-török eredetű épületeiben. A városon kívül, a Szigeti kapu előtt egész kis muzulmán vallási központ alakult ki, amelyre külön is visszatérünk. Evlia Cselebi török világutazó, aki 1660–1664 között járt Pécsett, részletesen leírta a várost és Szigetvárt, valamint Siklóst is. Sajnos az általa említett dzsámik közül a falakon belül ma már csak egy áll, és egynek jelentős maradványa van meg, míg a Szigeti kapu előtti török épületegyüttesből csak Jakováli Haszán pasa dzsámija áll, amely hazánk legépebben megmaradt dzsámija.

A mai Széchenyi téren, a város központjában áll Gázi Kászim pasa dzsámija, amely a magyarországi oszmán-török építészet legmonumentálisabb alkotása, Kászim pécsi, majd budai pasa építtette 1543–64 között. A dzsámi kocka alakú imateréhez eredetileg annak északnyugati oldalán három boltszakaszos, kis kupolákkal fedett, nyitott előcsarnok csatlakozott, és egy minaretje volt. Az 1686-os visszafoglalás után templommá alakították át, az évszázadok folyamán többször átépítették és bővítették. Ma a belvárosi plébániatemplom jelenlegi alakját a

Schönerné Pusztai Ilona
(OMF)

17 műemléket helyreállítási területen végzett, a magyar kultúrtörténet szempontjából jelentős, 20 éves építőipari munkásságáért Ybl-díjat kapott 1982-ben.

Magyar Építőművészet 1982/4.

SCHÖNERNÉ Pusztai Ilona: A veszprémi Tüztorony helyreállítása. = Müemlékvédelem, 29, 1985, 4. 270 - 279., ill.
E

Schönerné Pusztai Ilona

Magyar Építőművészet 1975/5

Lakóház helyreállítása, Sopron, Pozsonyi út 3.

Tervező építész: Schönerné Pusztai Ilona (OMF)

Művészettörténész kutató:	Dávid Ferenc
Statikus:	Vándor András
Kerttervező:	Örsi Károly
Elektromos tervező:	Egegi Kálmán
Víz- csatorna tervezés:	Buzgó Zsolt (Győri Tervező Vállalat soproni irodája)
Kivitelezés:	OMF Soproni Építésvezetősége †Szalay József építésvezető Posch Károly művezető
Tervezés éve:	1971
Kivitelezés:	1972—1973
Fényképek:	Dobos Lajos Mihalik Tamás (OMF)

A soproni Belvárosban elkészült helyreállítások mellett a külvárosban végzett műemléki munkákat is hasonlóképpen fontosnak tartjuk. Az alábbiak ma még csak elszórt pontokon jelentkeznek, de már ezek is jelentős mértékben gazdagítják az elmúlt évtizedekben olyannyira leromlott városrészeket, mindenekelőtt a sajátságos hangulatú Szent Mihály domb építészeti megjelenését.

A Belváros sűrün beépített gazdag architektúrájú együttesével szemben a Szent Mihály domb mai napig megtartotta mezővárosi arculatát, ahol az egyházi objektumok mellett a legnagyobb számban szőlőművesek és kisiparosok házai álltak. E városrész is a korai középkorban keletkezett, amelynek településszerkezete a mai napig szinte változatlan maradt. Az utcák képét földszintes és egyemeletes házak jellemzik, amelyek néhol zártsorú, néhol azonban még a régi fésűs, nyitott kapualjas beépítés jellegzetességeit mutatják.

A dombon épült városrész főutcája mindvégig a kelet-nyugat irányú Szent Mihály utca volt, amelynek alsó végén a gótikus eredetű Szent Lélek templom, felső végén a Szent Mihályról elnevezett plébániatemplom áll. Az újabban Pozsonyi útnak elnevezett főutca alsó szakaszán áll a 3. számú épület, amelynek nemrég befejezett helyreállítása kiemelkedik e városrészben elkészült legújabb műemléki munkák közül.

A szóban forgó telken az első, földszintes épület a XIV. században keletkezett. A fésűs elrendezésű középkori lakóházat, amely több évszázadon át egyházi tulajdonban, ill. kezelésben volt (ún. oltárjavadalmas alapítványú) még a XV. században emeletesre építik át. A legújabb kutatás egyértelműen szétválasztotta a korábbi földszintes és a későbbi egyemeletes épület jellegzetes részleteit. Az előbbi még részben faszerkezetű lakóház volt, amelynek gerendavázas felmenő faszerkezetét az építkezés második fázisában kívülről kőfalazattal vették körül. E megoldást a tisztán faszerkezetű és a későbbi kőfalazatú házak átmeneti típusának is tarthatjuk. Az első, XIV. századi épületen jellegzetes még a többlépcsősen falazott hármas homlokzati ablak, valamint ugyanezen lakószobának udvar felé néző gazdag keretezésű nyílássora is. Az egyemeletessé történt átalakításakor az épületben két, egymástól független lakás készült és egyben a homlokzatokat is gyökeresen átalakították. Ez időszakban készült az utcai emeleti zárterkély is, amely azonban a barokk átépítés idején nagyrészt elpusztult. A maradványok alapján azonban bizonyos, hogy ez az erkély Sopronban az egyik legkorábbi lehetett.

1

2

1. A Pozsonyi út alsó szakasza, előtérben a 3. számú ház a helyreállítás előtt
2. A helyreállított és kettéválasztott lakóház
3. A homlokzati zárt erkély új formájában
4. A nyitott kapualj nézete az új kapuszárnyakon át
5. Homlokzatok, 1 : 300

„Múltunk jövője"

A *Műemlékek és Történeti Együttesek Nemzetközi Tanácsa* (ICOMOS) ezt az 1975. esztendőt az *Európai Építészet Évé*-nek nyilvánította. Az év feladatául adott akciót pedig a *Múltunk jövője* tömör két szavával jelölte meg. Ez az első pillanatra paradoxnak tűnő két szó az ICOMOS által hozzáfűzött gondolatok tükrében rögtön megvilágosodik, sőt tartalmában meggazdagszik.

A *múltunk jövője* ugyanis nemcsak azt jelenti, hogy ebben az esztendőben különös gonddal kell törődnünk műemlékeink és történeti együtteseink, vagyis építészeti múltunk feltárásával, a feltártak helyreállításával, védelmezésével és létezésük figyelembevételével a folyamatosan köréjük települő újabb és újabb építészet kialakításánál, hanem azt is, hogy ugyanilyen intenzitással kell törődnünk újabb és újabb építészetünk ügyével is, hiszen *jövőnk múltjában* a mindenkori *jelen* is benne foglaltatik. S mivel nincs (régi és új) európai építészet az egyes európai népek (országok) építészete nélkül, ezt az akciót minden népnek (országnak) magának kell végrehajtania, mindig az egyetemes európainak szemmel tartásával. Bárhol teremtődnek is építészeti értékek, éppen sajátos voltukkal válnak közös európai értékké.

Ezek az értékek természetesen nem öncélúak. Arra valók, hogy bennük és általuk fel tudjuk ismertetni azt az alapvető tényt, el tudjuk fogadtatni azt a cáfolhatatlan igazságot, hogy az építészet egyedi és együttes alkotásai minden időkben, a múltban és ma, tehát a jövőben is elhatározó módon hozzájárultak és járulnak az ember, következőleg a társadalom külső-belső formálásához. Minden ember, az egész társadalom tudatába kell oltanunk, hogy az építészeti környezet, talán minden más környezeti tényezőnél inkább, hatásosabban, áthatóbban befolyásolja az emberi-társadalmi lét alakulását. Hiszen az épület, az együttes, az egész település azért jön létre, hogy *otthont* nyújtson az emberi-társadalmi élet minden megnyilvánulásának. Arra szolgál, hogy kerete legyen az életformának, s e kerettel elősegítse az életforma továbbfejlődését. Arra szolgál, hogy könnyebbé tegye a munkát, és az életerőt, amit a munka napról-napra felemészt, napról-napra regenerálja, újratermelje. Arra szolgál, hogy az emberi-társadalmi jó közérzetet mindenkor biztosítsa, a jó ízlést alapozza, csiszolja és finomítsa, az igazi humanitást nevelje és növelje az emberben, társadalomban egyaránt. Mert ezek nélkül nincs — nem lehet — valódi emberi-társadalmi fejlődés, enélkül az ember nem lehet társadalmának méltó tagja, s a társadalom nem lehet emberének méltó gondviselője.

Hogy ez mennyire így van, jól lemérhető az osztálytársadalmak emberről való gondoskodásának az építészetben megmutatkozó különbözőségein, e különbözőségek két szélső tényén. Azon a tényen, hogy amíg a „gazdagok", az uralkodó osztályok tagjai a maguk városi palotáiban, villáiban és vidéki kastélyaiban megfelelően magas szintű tartalmi és formai alátámasztást kapnak „istentől nyert" felsőbbségük tudatához, és uralkodni — elnyomni, kizsákmányolni — elhivatottságuk hitéhez, addig a „szegények", az elnyomottak és kizsákmányoltak, a maguk városi „slum-lakás"-aiban, városszéli és vidéki kunyhóiban, még a felemelkedés, a jobb élet reményétől is megfosztottak, s így — proletárként, méginkább lumpenproletárként — ki vannak szolgáltatva az uralkodó osztályoknak, és ki vannak rekesztve az emberi civilizáció és kultúra java ajándékaiból. Az említett két szélső építészeti keret-környezet, két szélső emberi és társadalmi tudatot, magatartást determinál, melyeknek variálódása igen, kiegyenlítődése — osztálytársadalmakban — elképzelhetetlen.

Mi tehát a teendőnk ebben (és nem csak ebben) az Európai Építészet Évében?

Múltunk építészetének javát a sok történelmi megpróbáltatás — tatár, török, német pusztítás — lerombolta, eltüntette a föld színéről. Amit meghagyott, tudatlanságunkban, tájékozatlanságunkban, érzéketlenségünkben, vagy éppen hamis teóriáink alapján (például purizmus) még csak tovább rontottuk. Műemlékvédelmünk csupán néhány évtizede menti tudományos megalapozottsággal és kellő művészi érzékkel, ami menthető még, s ezen a téren — büszkék lehetünk rá — jelentős eredményeket ért el. Tudatossá kell tennünk tehát minél szélesebben, egész társadalmunkban, hogy a megmentettek, s a még feltárhatók, s gyakran milyen roppant értéket jelentenek nekünk és egész Európának nemcsak tárgyilag, hanem mindenekfelett az ember- és társadalomformálás szempontjából.

Jelenünk építészetének (mennyiségben) javát részben — úgy látszik — elkerülhetetlen, részben — megfelelő építészi kvalitások bevetésével — elkerülhető (gazdasági, ipari és egyéb) kompromisszumok, gyakran hamis teóriák rontják abban, hogy ember- és társadalomformáló funkcióját az ember és a társadalom javára maradéktalanul töltse be. (Lakóház-lakásépítészetünkben például, mondhatni, alig van nyoma a közösségre nevelés tendenciájának.) Tudatossá kell tennünk tehát minél szélesebben, az egész társadalomban, hogy ezek a kompromisszumok fokozatosan megszüntetendők, a teóriák megcáfolandók és egyre inkább olyan építészet produkálandó, mely — az előbb mondottak értelmében — értéket jelent nekünk és egész Európának is.

A múlt van. Ahogyan időben volumen, az emberi örökség vonatkozásában is az. Megfogható, lemérhető, értékelhető. A jelen tulajdonképpen fikció, mihelyt itt van, már nincs is: a múltat növeli időben és gazdagítja anyagában egyaránt. A jövő — múltunk jövője — állandóan fut előlünk, utol sosem érjük. Ezért mindig, minden pillanatában a fejlődésnek arra kell törekednünk, hogy műemléki értékeinket sértetlenül megőrizzük, építészetünkben pedig újból és újból olyan értékeket teremtsünk, melyek gazdagodást, az élet jobbá, szebbé tételét jelentik a táguló jövő embere, társadalma számára.

Major Máté

A zárterkélyek egyébként később számos különböző formában megjelennek és minden stíluskorszak közkedvelt építészeti elemeként megtalálhatók.

A barokk időszakban a főépület tömege jelentősen nem változik, de belső beosztását és homlokzati nyílásait az új, polgári tulajdonosok igényei szerint, a kor ízlésének megfelelően átalakítják. A múlt század derekán aztán a középkori épülettömeghez dél felől egyemeletes, utcával párhuzamos épületszárnyat csatlakoztatnak. A különböző korú és formájú tömegekből, a tetőzetek esetleges egymásrametszéséből azonban a középkori épületrész még továbbra is kirajzolódott.

A lakóház értékeire a hátsó szárny bontása során kikerült középkori részletek hívták fel a kutató figyelmét. Az épület kiürítése után Dávid Ferenc művészettörténész a megmaradt részben alapos műemléki vizsgálatot végzett, és feltárta az említett első, földszintes és a későbbi emeletes gótikus épület jellegzetes részeit. A nyílásrendszerek, a külső falfestés és az erkély maradványainak megtalálásán kívül nagy öröm volt, hogy az alsó „tiszta szobában" a késő-középkori pórfödém — talán a legkorábbi ilyen jellegű hazai emlék —, valamint az emeleti szoba feletti fagerendás födém nagyrészt még megmaradt.

3

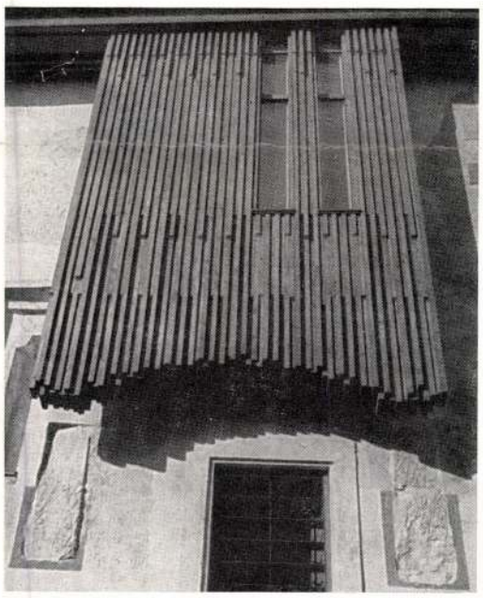

4

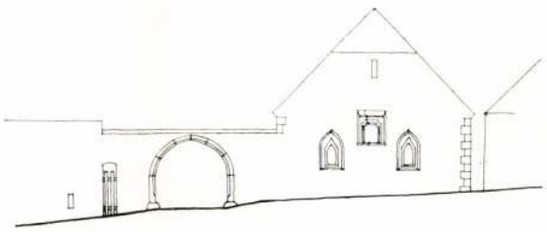

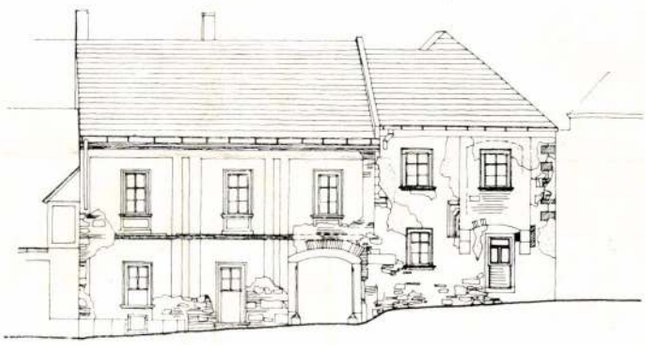

5

Az épület helyreállításának tervezését — miután a Győri Tervező Vállalat által készített korábbi terv a kutatási eredményeket még nem vehette figyelembe — az Országos Műemléki Felügyelőségen Schönerné Pusztai Ilona vette át. A tervező a feltárt részletek ismeretében a lakások számában és az épület új kialakításában szabadon határozhatott. Így aztán a műemléki szempontokat lényegében optimálisan érvényesíthette. A „szabad kéz" azonban még korántsem jelent kitűnő helyreállítást: hogy ez esetben ezt mégis elmondhatjuk, az a kutató, a tervező és a kivitelezők (OMF Soproni Építésvezetősége) közösen végzett jó munkáját dicséri.

A helyreállítás legfőbb elhatározása az volt, hogy a jellegtelenné formált épülettömeget a tervező ismét kettéosztotta. Ezáltal a középkori épületrész megint tisztán jelentkezik, mindenekelőtt az utcára néző, nyeregtetővel fedett gótikus tömeg. A lebontott hátsó rész helyén korszerű formájú új kiegészítés készült: a régi úgy csatlakozik az újhoz, hogy az előbbi szinte „belecsúszik" az utóbbiba. A belső szintek ügyes megválasztásával pedig a tervező az épületben nemcsak két korszerű háromszobás lakást helyezett el, hanem a padlás terének részbeni kihasználásával még egy nagyobb méretű garzonlakást is létesített. A felső szinteken levő két lakást vasbeton szerkezetű lépcsőházon át lehet megközelíteni, amely anyagában is világosan jelzi az új hátsó rész kezdetét. A függőleges sávokkal félig megnyitott lépcső kedvezően csatakozik a régi épülettömeghez is.

A kapualjtól délre eső leválasztott épületrész földszintjén egy üzlet kapott helyet (az első terv szerint drink-bár lett volna, újabban itt könyvtárat kívánnak elhelyezni). A kisebb épület emeletén és padlásterében egy kétszintes lakás készült, amelyhez a klasszicista lépcsőházat — mint belső lépcsőt — használták fel.

Az igen rossz állagú ház középkori részleteinek megtartása gondos munkát igényelt. Egy-egy maradvány megőrzése és kihámozása néha csak több lépésben történhetett meg, amely a statikustól és kivitelezőtől egyaránt nagy óvatosságot, valamint hozzáértést követelt. Örömmel állapíthatjuk meg utólag, hogy a középkori részletekből semmi sem ment veszendőbe abból, amelynek bemutatására a helyreállítók törekedtek.

A részletek megóvása és kiegészítése tekintetében ki kell emelnünk az utcai szobák fafödémeinek megtartását és a homlokzati zárterkély visszaállításának módját. A földszint és emelet közötti középkori pórfödém fölé vasszelvényekből egy alacsony magasságú tehermentesítő új födém készült, amelynek közbülső I tartóját részben a régi mestergerendába süllyesztették. Az új teherviselő födémre akasztották fel a gótikus pórfödém gerendáit. A padlástérben már könnyebb volt az új tartószerkezetet kiépíteni: itt kettős U-vas gerendára függesztették a restaurált fafödém egyes elemeit. A két lakás nappali szobáinak e restaurált fafödémek különleges rangot, hangulatot adnak.

A középkori épületrész helyreállított utcai homlokzatának legjellegzetesebb részlete: az új, átértékelt formájú zárterkély. A régi kőkonzolos, falazott szerkezet visszaállítására a kevés maradvány miatt nem volt mód, elmaradása ugyanakkor azonban hiányt jelentett volna. Épp ezért a választott megoldást kitűnőnek tarthatjuk, amely szerint a tervező az új zárterkélyt vasszerkezetről lógatott, egymáshoz ragasztott pallókból állíttatta össze. (OMF Központi Műhelyének munkája.) A pallók csekély mértékű ugratásával gazdag árnyékhatású felület alakult ki, amely forma az ereszalj deszkaborításával is harmonizál. Hasonló formavilág jelentkezik a kapu fakonstrukciójában is, amelynek ferdén beállított lamellái között kedvező betekintés nyílik a nyitott kapualjba, ill. a kiegészített gótikus ablaksor

1

3

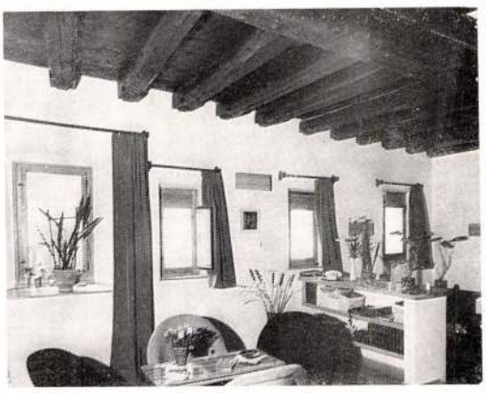

2

1. Az udvar képe a helyreállítás előtt
2. A szétválasztott épülettömegek az udvar felől nézve
3. A földszinti lakószoba és étkező
4. A földszinti lakás utcai szobája a helyreállított késő-gótikus famennyezettel
5. Alaprajzok, 1 : 300

1

2

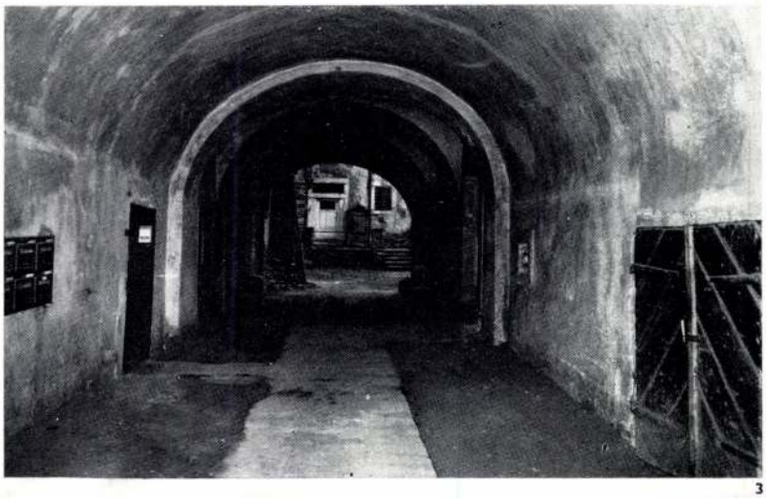

3

Műemlékhelyreállítás, Sopron, Templom u. 12.

Építésztervező: Schőnerné Pusztai Ilona (OMF)

Hatósági munka: Kriszt György; statikus: Vándor András; kerttervező: J. Szikra Éva; elektromos tervező: VASITERV Nagy Ferenc; gépésztervező: VASITERV Csepi Lajos; kőrestaurálás: OMF Soproni Építésvezetősége; falkép-restaurálás: OMF Falkép-restaurátori Csoport, Pintér Attila; kivitelezés: OMF Soproni Építésvezetősége, Orosz József építésvezető, Weinacht József művezető; OMF Központi Műhelye: Muka István műhelyvezető, Ébner György művezető, Steierlein István művezető; beruházás: Soproni Ingatlankezelő Vállalat; tervezés évei: 1975—1978; kivitelezés évei: 1976—1980; helyreállítás költsége: 13.592 000,— Ft; légm³-re vetített összeg: 1510,— Ft/m³; fotók: Kihalik Tamás; rajzok: Walsa Márta.

Sopron belvárosának rekonstrukciója lényegében az ötvenes években kezdődött. Kezdetben a legjelentősebb, különleges értékű műemlékek helyreállítására került sor, majd a rossz állapot és hozzáférhetőség szerint mind több kisebb-nagyobb lakóház felújítására is. A munkának azonban ma még nincs vége: egyes nagyobb lakóházak (Storno-ház, Zichy—Meskó-palota, Szent György utcai paloták), néhány épület (Orsolya téri iskola, Gambrinus étterem, v. Bencés templom tornya és belseje stb.) és a magánlakóházak helyreállítása még hátra van.

Hosszú stagnálás után az egyházi épületek közül az evangélikusok használatában levő lakóházak helyreállításában is előre léphettünk. Megindult ma már a Szent György u. 12. és 14. számú (volt Eggenberg-palota és a volt Evangélikus Konvent) házak renoválása, ezek előtt pedig megoldódott a volt evangélikus paplak, a Templom u. 12. sz. lakóház műemléki helyreállítása.

A Templom u. 12. sz. evangélikus paplak Sopron egyik legnagyobb palotája. Mint a többi belvárosi lakóház, ez is középkori részek felhasználásával épült. A gótikus épületből azonban ez ideig szinte semmi kézzelfogható részletet nem ismertünk, csupán a szakavatott szem tudott erre következtetni, általános ismérvek és a barokktól eltérő rendellenességekből (aszimmetrikus homlokzat, kapualj többféle boltozata, pince, alaprajzi beosztás stb.).

Az épület korábban zárt sorban állt, 1862 óta — a régi paplak lebontása után — jobb oldalon szabaddá vált. A telek beépítettsége U-alakú nagyobb része kétemeletes, hátsó része egyemeletes. Barokk homlokzatú, és belsejében is főként barokk jegyeket viselt. A telekkönyv szerint 1734-ben két tulajdonosa van, ekkor még végig egyemeletes lakóházként állt. Egyik részt 1766-ban Lassberg gróf veszi meg, aki az első emeletet átdolgoztatja és az utcai mély szárnyra második emeletet építtet. A kapualj feletti nagyteremben tartják az akkori Sopron előkelő báljait. A másik rész többször gazdát cserélt, majd azt is Lassberg váltja magához. Az evangélikus Konvent 1866-ban szerzi meg, paplak számára. Az épület a II. világháborúban nem nagyon sérült meg, de folyamatos karbantartás hiányában és több lakrészre való felaprózódása következtében ko-

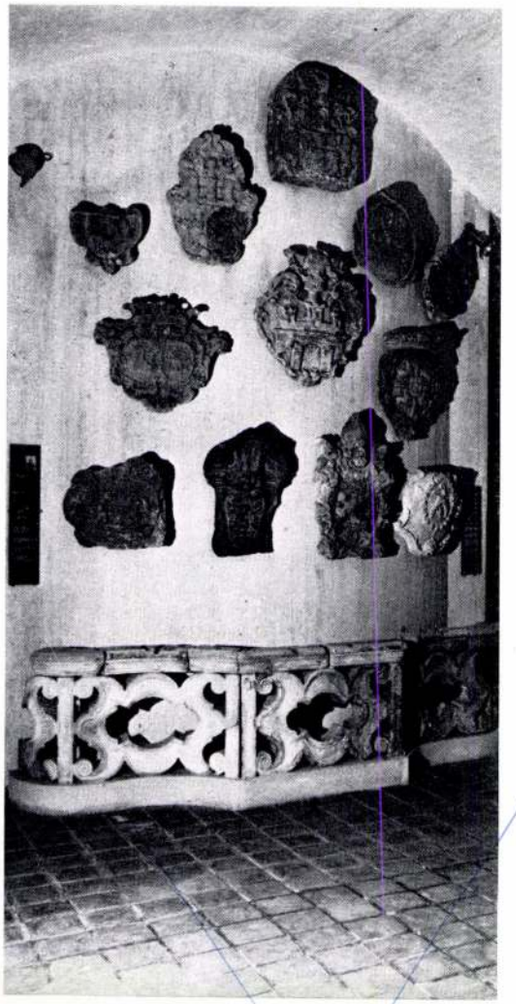

11

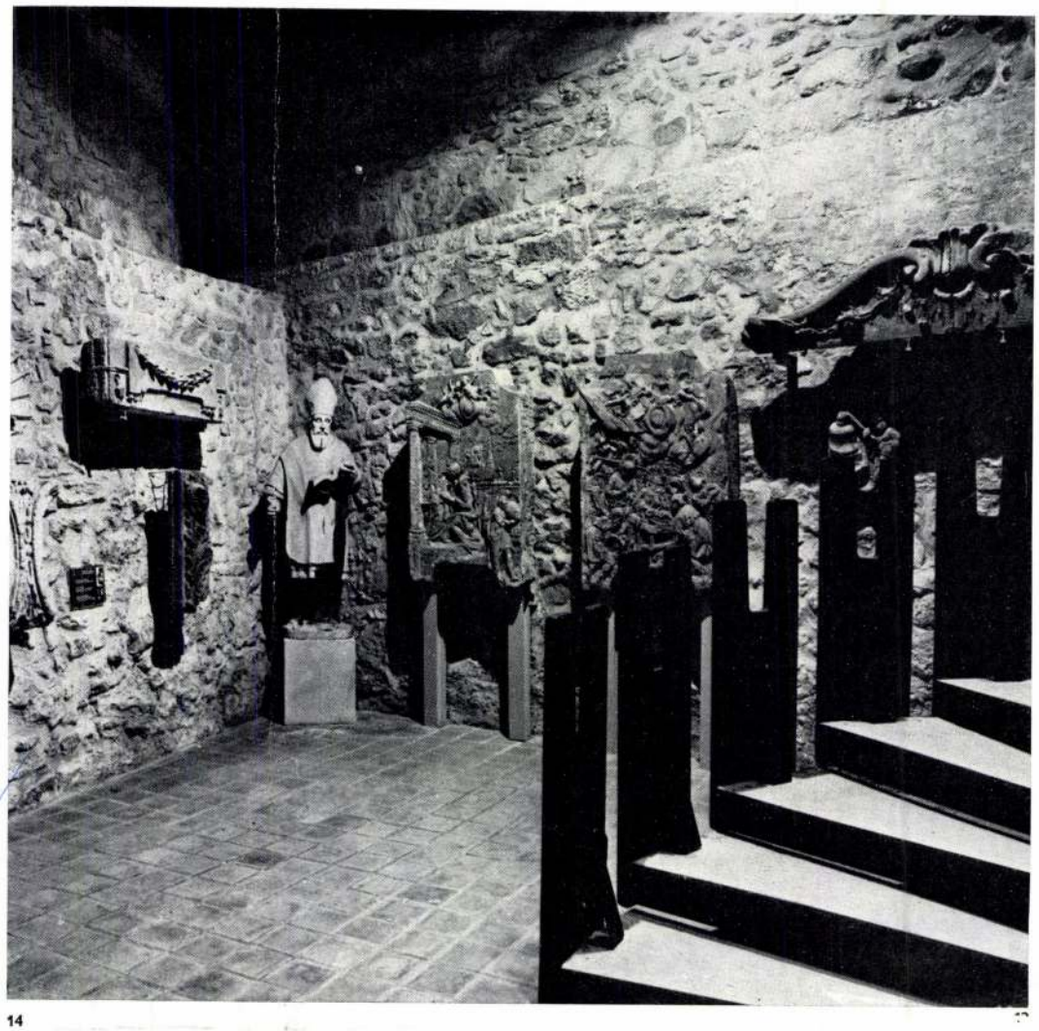

14

1. Façade de la Place Fő tér avant la restauration
2. Détail de la cour au début de la restauration
3. Plan de situation
4. Plan du rez-de-chaussée et du 1er étage
5. Reconstruction de la voûte de la tour
6. Loggia du 1er étage, armoiries paintes
7. Coup nord-sud et plan du 2ème étage
8. Détail de l'escalier en colimaçon donnant accès au musée
9. Facade du côté du rempart
10. Intérieur d'un appartement du 2ème étage
11. Détail de la galérie de monuments de pierre
12. Vestibule baroque de la galérie de monuments de pierre
13., 14. Détail du « bar-repas »

13

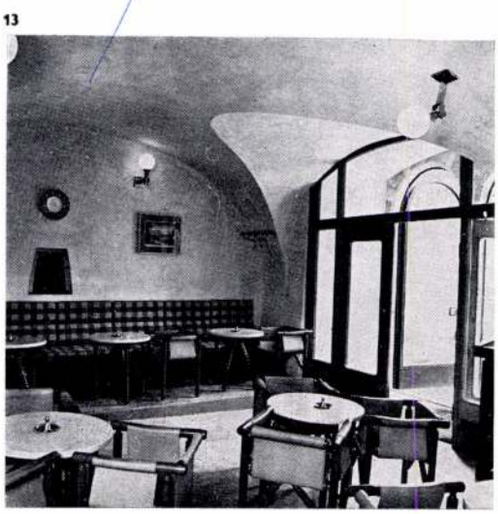

4

1. A Templom utca 12. (evangélikus paplak) utcai homlokzata, e század első felében
2. Az udvar képe, a munka megkezdése előtt
3. Az épület kapualja, helyreállítás előtt
4. A helyreállított udvar, kibontott árkádsorral
5. Az épület helyreállított főhomlokzata

5

1. Façade, rue Templom no° 12 (maison presbytériale luthérienne) dans la première moitié de ce siècle
2. Vue de la cour avant le commencement des travaux
3. La porte-cochère du bâtiment avant le restauration
4. La cour restaurée et la suite des arcades démurées
5. Façade principale restaurée du bâtiment

runkban már igen rossz állapotú. Helyreállítását egy megállapodás tette lehetővé, amely szerint az épület felújítását az Ingatlankezelő Vállalat költségére végzik el, benne lakásokat alakítanak ki, de az utcai emeletet 99 évig az evangélikusok használják. Az egyik lakrészhez tartozik soproni levéltáruk, sőt az emeleten egyházművészeti tárgyak bemutatását is előirányozták.

Az épület műemléki kutatását, a helyreállítás tervezését és kivitelezését az OMF vállalta. Mint a többi soproni lakóház esetében, a munka itt is részletes felméréssel kezdődött, majd a ház kiürítése után alapos kutatással folytatódott. Ennek leglényegesebb eredménye természetesen a középkori állapot, pontosan a gótikus épület nagyságának és beosztásának megismerése volt. A középkori épület már szintén a belváros egyik legnagyobb háza lehetett, középen tágas kapualjjal, amely mellett közel azonos szélességű szárnyak álltak. A jobb oldaliban helyezkedett el az utcáról is megközelíthető présház, mögötte a pince. A présház felett — szokásos módon — a „tiszta"-szobát találták meg, amely a középkorban faboltozattal és belső faburkolattal épült. A falban levő lenyomatokból e reprezentatívabb szobát elvileg még rekonstruálni lehetett. Bizonyos, hogy ehhez hasonló kiképzésű szobabelső máshol Sopronban és más városokban is előfordult. Megépítésének módja is figyelemre méltó: először a favázas belsőt állították össze, amelyet tört kővel körülfalaztak. Így a faszerkezet mintegy zsaluzatként is szolgált a határoló falakhoz. E tiszta-szoba feltehetően a XVIII. században alakult át és máshol is megtalált módon — kissé kinagyítva — sűrű gerendás festett fafödémmel fedték le, belső burkolatát pedig eltávolították.

A kapualjban késő gótikus ülőfülkéket sikerült feltárni, majd rekonstruálni, amelyek a közel húsz ismert kapualji ülőfülkék sorában talán a leggazdagabban tagoltak. Kevés középkori maradvány került elő a homlokzaton, ahol a nagy barokk ablakok a korábbi részleteket szinte teljesen elpusztították. A kora barokk átépítésből viszont épségben — de gyenge állapotban — feltárhatták az udvari szárny előtti emeleti loggiát, és töredékesen az utcai szobák késői barokk falfestését.

A helyreállítási terv lényegében két ütemben készült. Először a szerkezeti munkákat: falak, födémek, boltozatok megerősítését és az új tetőszerkezetet kellett megtervezni, majd elkészíteni. Csak ezután, illetve részben ezzel párhuzamosan lehetett a kutatást is befejezni. Nehézséget jelentett az épület barokk kori átalakításakor bekövetkezett szokatlan szerkezeti hiba, nevezetesen az, hogy az egyik belső főfalat boltozatról indították („a bálterem" bővítése miatt). Hasonlóképpen nehéz volt a rendkívül széles (22! m) fesztávú új fedélszéket is újjal pótolni, amely a barokkban zsindelyfedés alá függesztőműves formában készült. Ez ma már szerkezetileg nem felel meg, a nehéz kettős cserépfedés tartására még új anyagból is gyenge lett volna. Ezért a tervezők egy rácsos rendszerű főállásos fedélszéket terveztek, amely a terhelést nemcsak a szélső

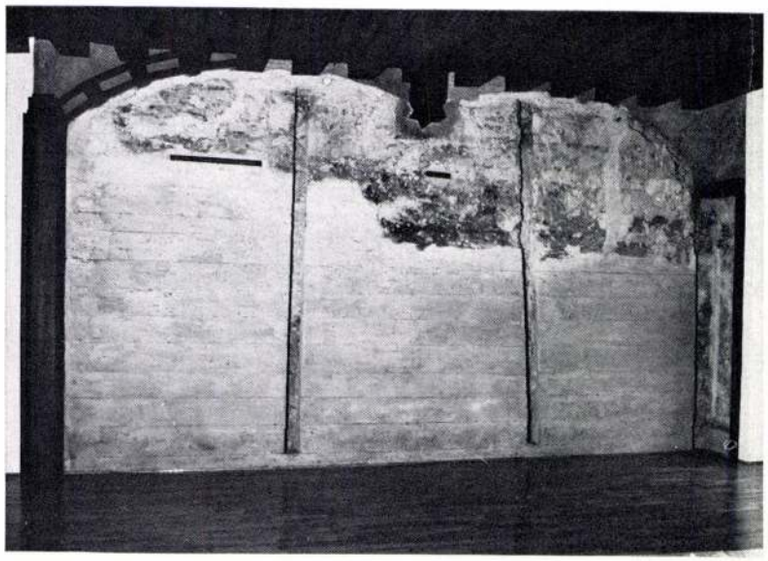

1

1. Restaurált famennyezet és a középkori faboltozat bemutatása az egykori „tiszta"-szobában
2. A középkori tiszta-szoba belső faszerkezete, elméleti rekonstrukció
3. Földszinti alaprajz
4. Helyszínrajz
5. Az épület hátsó szárnya és terasza, helyreállítás után
6. I. emeleti alaprajz

1. Plafond de bois restauré et la voûte de bois médiéval dans ladite « chambre propre » d'autrero is
2. Bâti en bois intérieur de la « chambre propre » médiévale, reconstruction théorique
3. Plan du rez-de-chaussée
4. Plan de situation
5. L'aile de bâtiment arrière et la terrasse, après la restauration
6. Plan du 1er étage

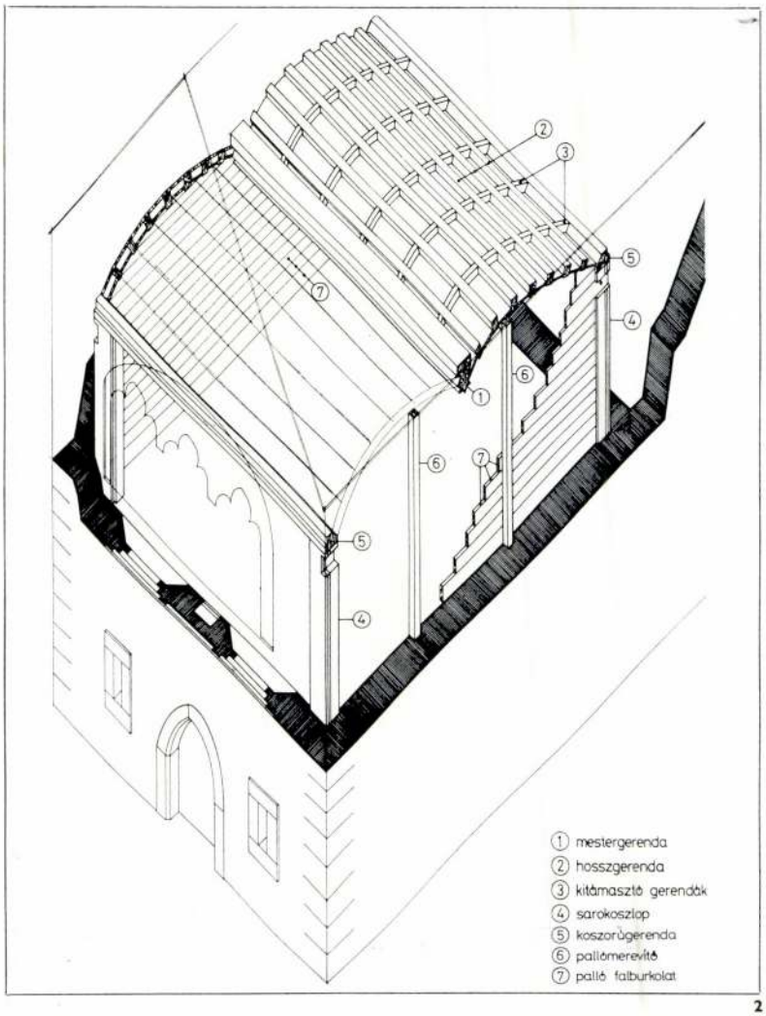

2

3

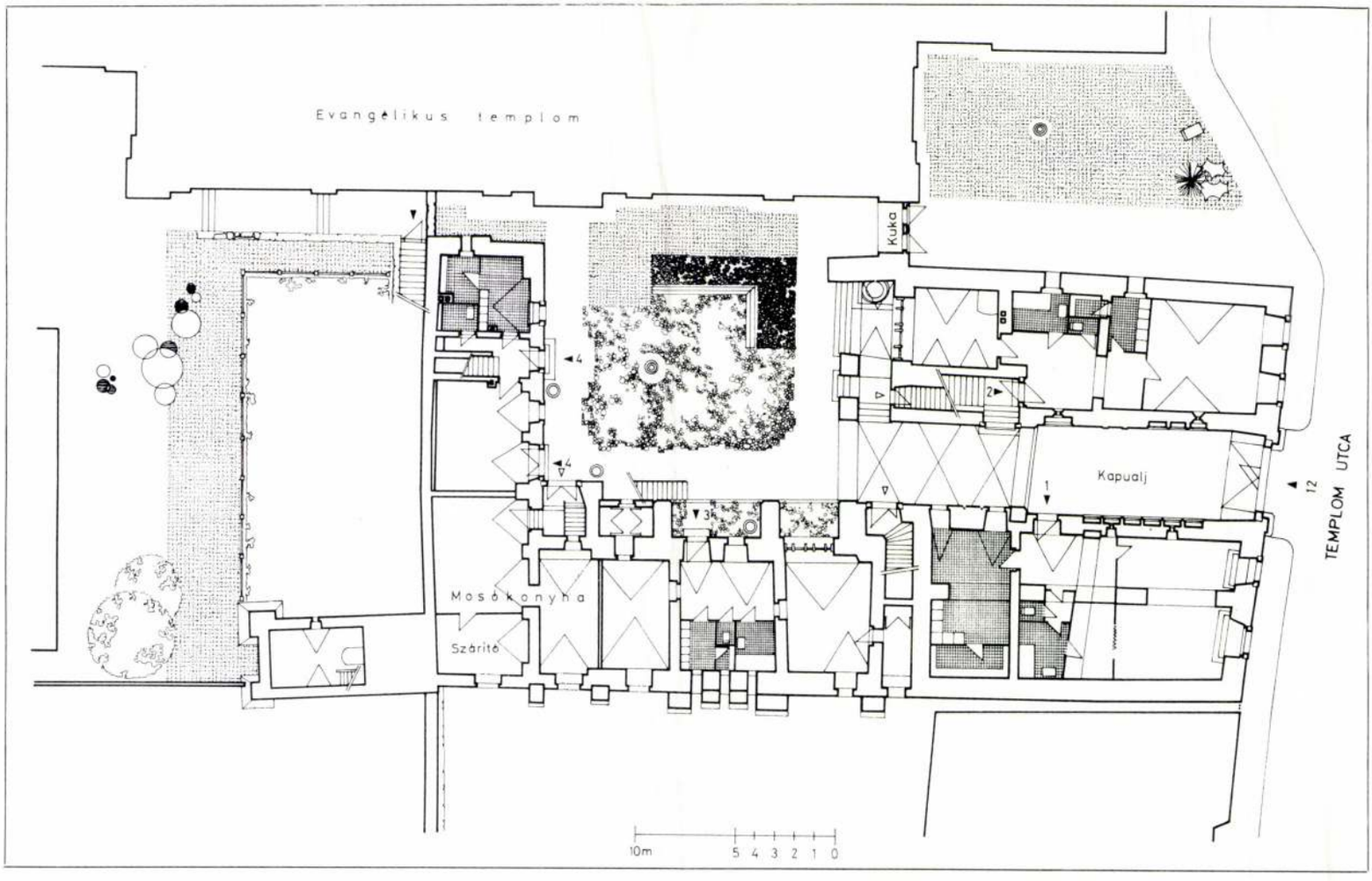

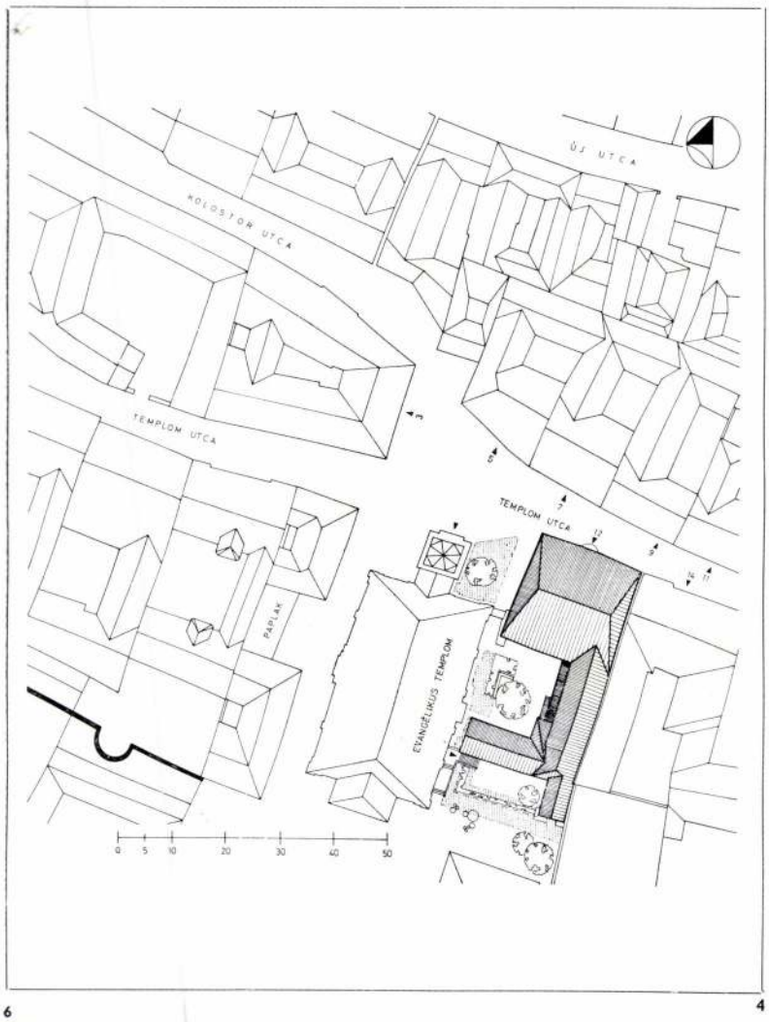
ÚJ UTCA
KOLOSTOR UTCA
TEMPLOM UTCA
TEMPLOM UTCA
PARLAK
EVANGÉLIKUS TEMPLOM
0 5 10 20 30 40 50

6

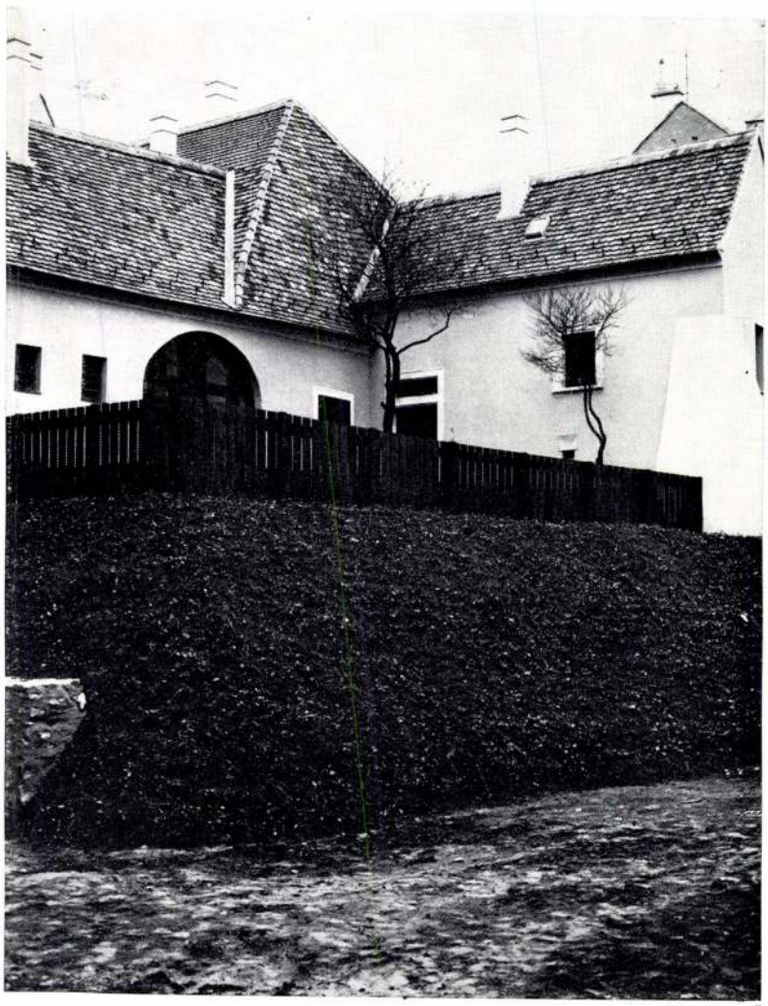

4

5

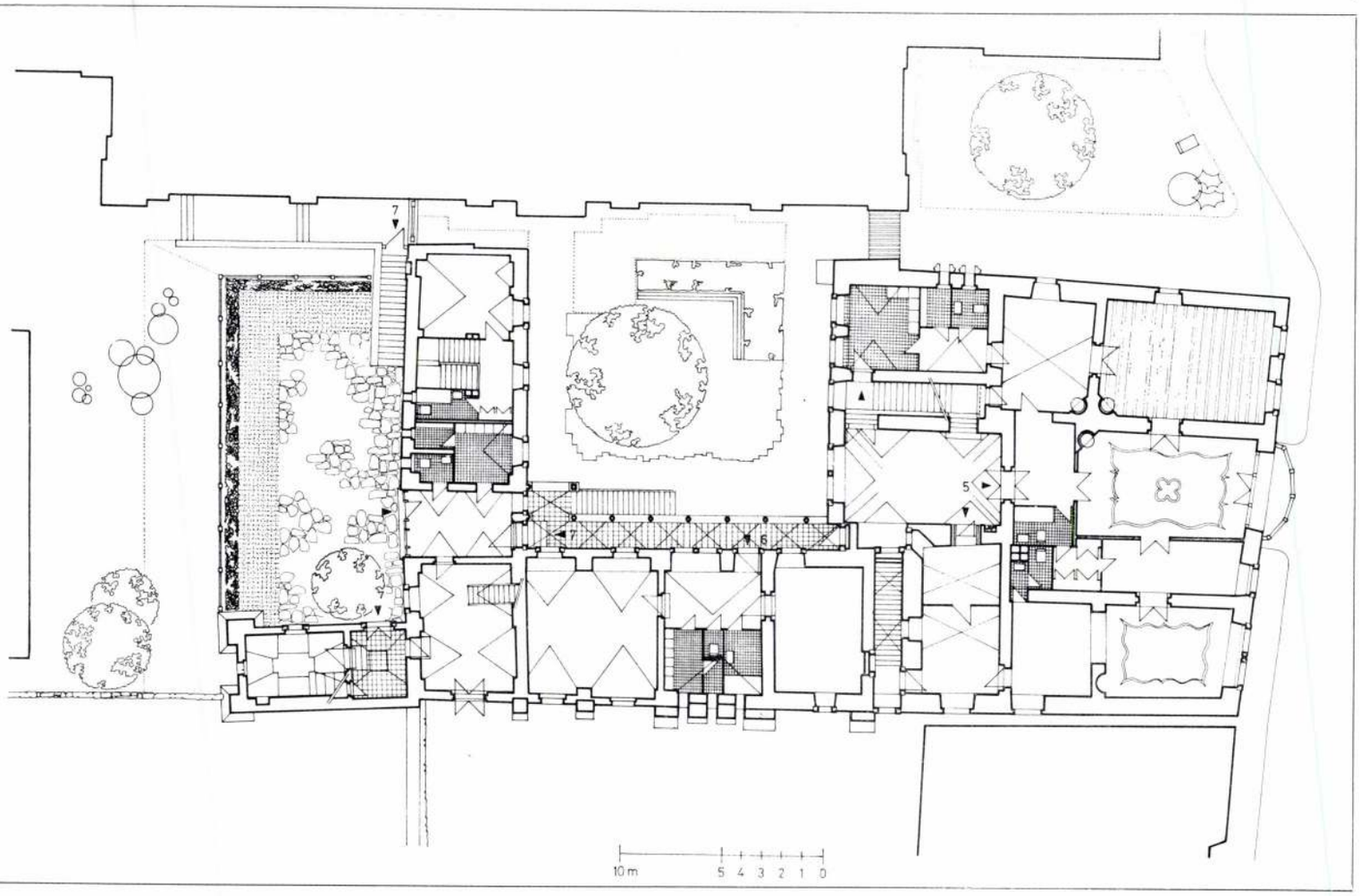
7
5
7
6
10 m
5 4 3 2 1 0

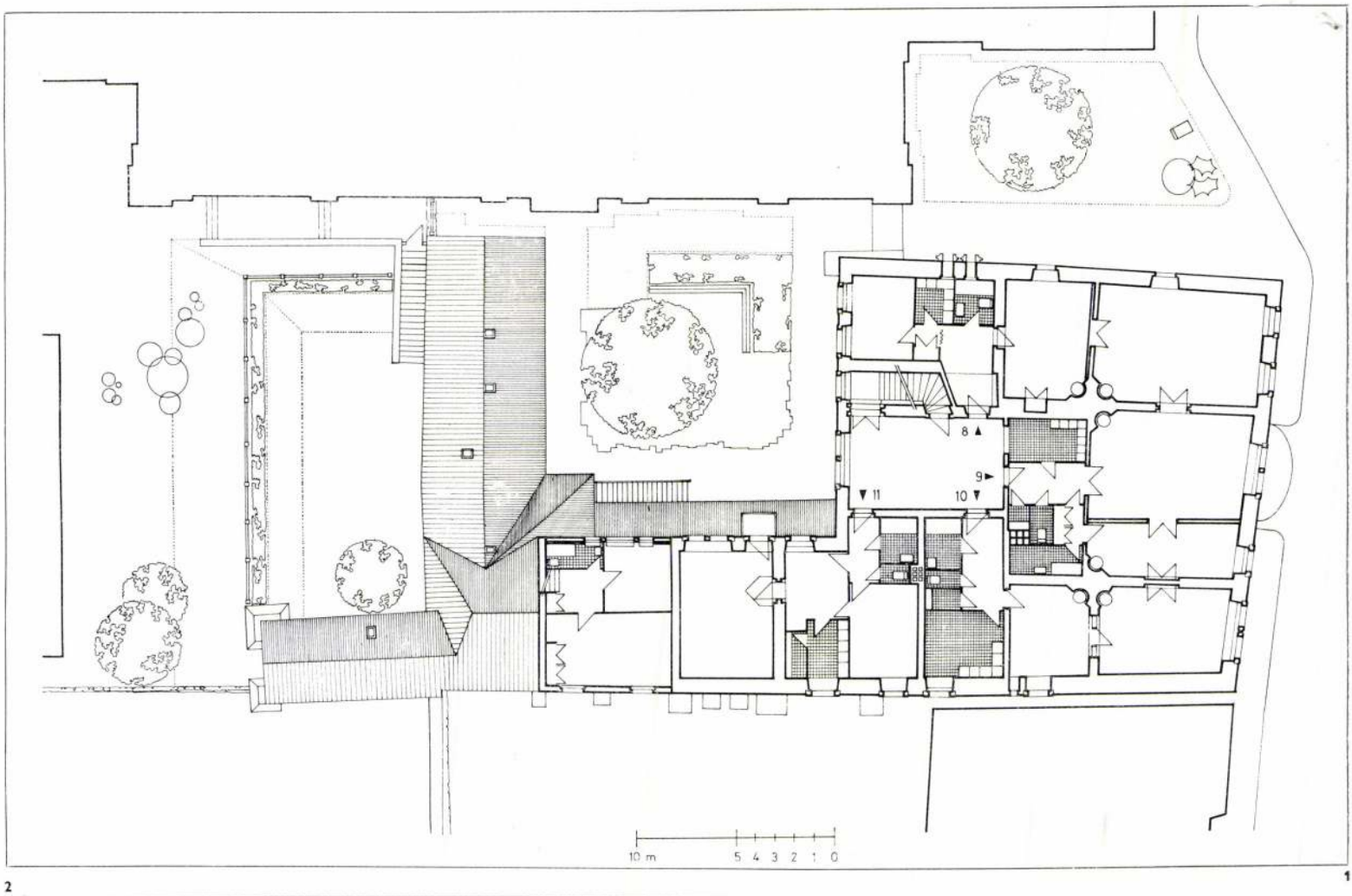

2

1

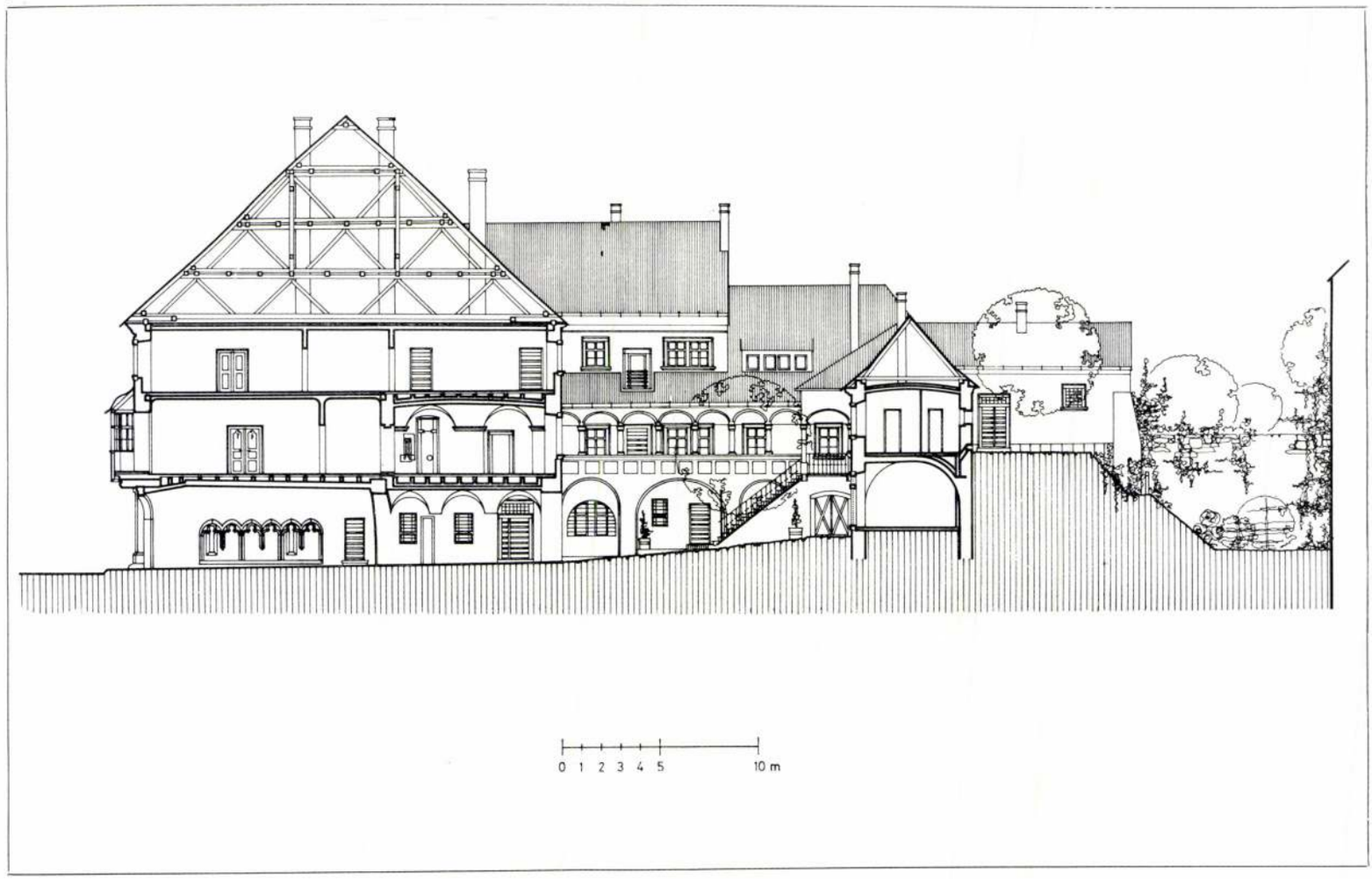

Sch. Pusztai Ilona, [ ]

L.: Kitz Béla.

Pozsgay I.: Kitz Múzeum 1044-1046

Jelenkor, Pécs, 1978. november XXI/11

5

Műemlékhelyreállítás és Uitz-képtár Pécs, Káptalan u. 4.

Építésztervező: Schőnerné Pusztai Ilona (OMF)

Régész és kutató: G. Sándor Mária; statikus: Vándor András; kerttervező: Kiss József; elektromos tervező: Tarnik István (Pollack M. Főisk.); géptervező: Schreck Sándor (Pollack M. Főiskola); kőrestaurálás: OMF Kőszobrász-restaurátor Csoportja; Sopron, Kovács György; falképrestaurálás: OMF Falképrestaurátor Csoportja, Bécsi János; kivitelezés: OMF Pécsi Építésvezetősége, Takács György építésvezető, Miks Lajos főépítésvezető, Kordik Ádám művezető; OMF Központi műhelye, Muka István műhelyvezető; beruházás: Pécsi Ingatlankezelő V.; tervezés évei: 1973—1976; kivitelezés évei: 1975—1978; helyreállítás költsége: 4 767 000 Ft; 1 légm³-re vetített összeg: 1190 Ft/m³; fotók: Mihalik Tamás; rajzok: Máthé Géza; kiállítás: Janus Pannonius Múzeum, Pécs, Komoróczy Ferenc művészettörténész

Pécs védett belvárosán belül a legtöbb műemléki érték az északnyugati negyedben található. Ide esik a román eredetű Székesegyház, a Püspökvár és a közelmúltban helyreállított barbakán, a Dóm tér és a Szent István tér, a föld alatti ókeresztény síremlékek, a Janus Pannonius utca és az északi városfallal párhuzamos Káptalan utca. Egyre növekszik e városrészben a látnivaló: az ismert műemlékek mellett újabb és újabb eltűnt értéket tárnak fel, és a lakóházak egy részébe különböző művelődési intézményt helyeznek el.

Újdonságot jelent az északnyugati negyeden belül a városfal hosszú szakaszának kibontása, valamint több, nemrég létesített múzeum és képtár. Közismert a Pécsi Modern képtár, de emellett még több XX. századi művész számára is létesítettek kiállítóhelyet. E bemutatók éppúgy javára válnak az eddig kevésbé látogatott műemlékeknek, mint a szép épületek a kiállított alkotásoknak. Így kapott otthont a Szent István téren Csontváry Tivadar több festménye, a Káptalan utcában

1. Terasz a déli oldalon, helyreállítás előtt
2. Keleti homlokzat, helyreállítás előtt
3. Déli homlokzat a helyreállítás után, a kibontott késő barokk árkádokkal
4. Helyszínrajz Pécs védett belvárosának északnyugati részéről
   A) Vasarely kiállítás B) Zsolnay múzeum C) Kőtár D) Uitz galéria E) Martyn kiállítás F) Román kőtár G) Tervezett képkiállítás H) Csontváry múzeum
5. Helyreállítás utáni kép délkeletről

1. Terrasse du côté de sud, avant la restauration
2. Façade est, avant la restauration
3. Façade de sud après la restauration avec les arcades dégagées de l'époque baroque tardive
4. Plan de situation de la partie nord-ouest de la cité classée de Pécs
   A. Exposition de Vasarely B. Musée de Zsolnay C. Galeries de monuments de pierre D. Galeries d'Uitz E. Exposition de Martyn. F. Galeries de monuments de pierre romaines G. Exposition de peinture projetée H. Musée Csontváry
5. Vue de sud-est après la reconstruction

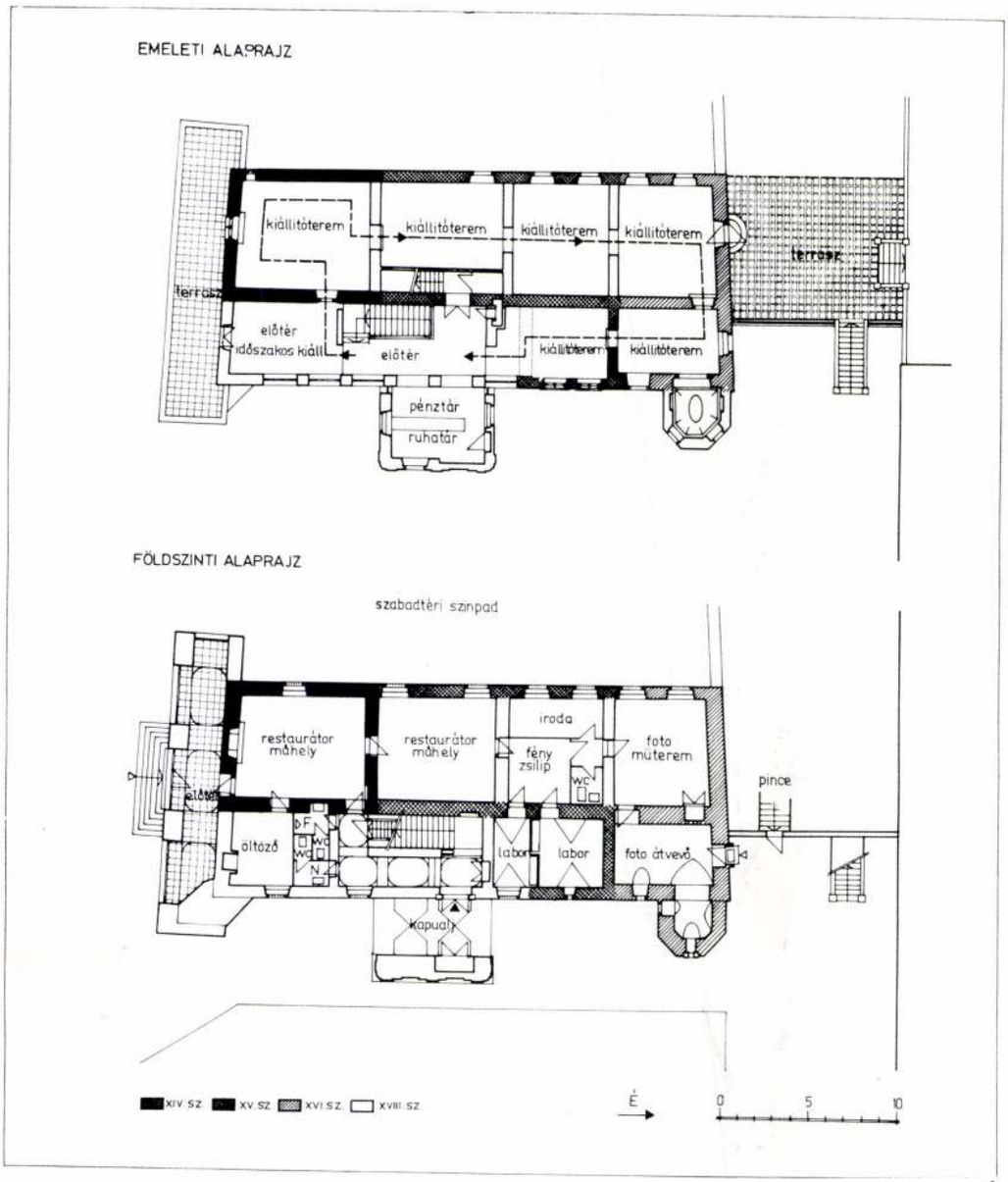

1

1. Földszinti és emeleti alaprajz
2. Keresztmetszet
3. Visszaállított gótikus ablak a déli homlokzaton
4. A feltárás során megtalált visszaállított késő gótikus ablakok a keleti homlokzaton
5. Nyugati homlokzat a helyreállítás után
6. Nyugati homlokzat a helyreállítás előtt

1. Schéma de rez-de-chaussée et de l'étage
2. Coupe transversale
3. Fenêtre gothique reconstituée sur la façade sud
4. Fenêtres reconstruites de l'époque gothique tardive, trouvées au cours de l'exploration sur la façade de l'est
5. Façade de l'ouest après la restauration
6. Façade de l'ouest avant la restauration

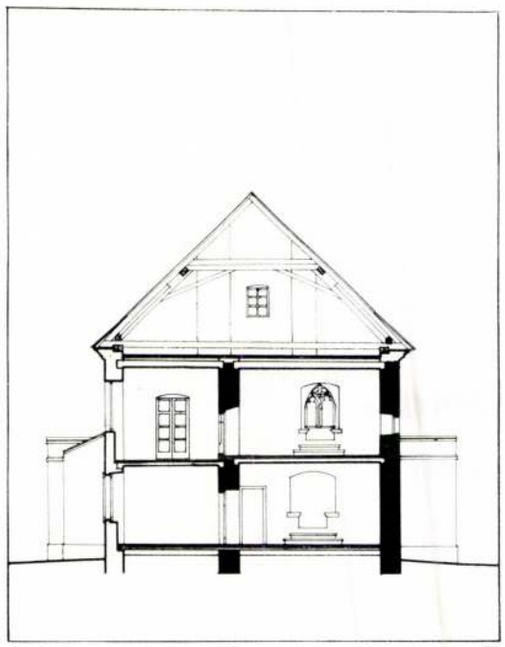

2

Vásárhelyi (Vasarely) Viktor számos műve, Martyn Ferenc alkotásai és Uitz Béla összegyűjtött képei, grafikái. A modern művészek bemutatóját 1973-ban határozta el a Megyei és Városi Tanács, de e célkitűzést már korábban sokan szorgalmazták. E folyamatnak előzménye volt a Káptalan utca 2. számú műemlékbe elhelyezett Zsolnay-műhely legjobb darabjaiból készült kiállítás is, amelyet már 1959-ben megnyitottak.

A Káptalan utca 4. számú lakóházba az Uitz Képtárat helyezték el. A lakóház kiürítéséről és a költségekről a Megyei és Városi Tanács gondoskodott. A sokrétű munkába az OMF is örömmel betársult: a kezdeményezést nemcsak elvben támogatta, hanem az épület műemléki kutatását és helyreállítását is elvégezte. Sokat sejtetett ez a káptalani épület már puszta szemrevételezés után is, sőt középkori épületet is remélni lehetett benne, amelyből Pécsett ez ideig keveset ismertünk.

„Pécs városképei-műemlékei" című könyvükben Dercsényi Dezső, Pogány Frigyes és Szentkirályi Zoltán az épületet 1966-ban így írják le: „Káptalan u. 4. műemlék. Egyemeletes, szabadon álló barokk lakóház, a XVIII. század gazdag polgárházainak kiemelkedő emléke. Bakich Gábor kanonok építtette 1730-ban, a helyén állott középkori kápolna falmaradványaira. Az épületet övező nagyméretű kert megengedte a szabadabb alakítást. Mestere látszólag mégsem élt e kínálkozó lehetőségekkel. A nyújtott négyszögű, zárt tömegből csak a nyugati oldalon emelkedik ki egy sarokpavilon, és a kocsialáhajtó fölé emelt, kettős oromzatú, manzard tetővel zárt középrizalit. A főtömegnek ez az aszimmetrikus megbontása azonban éppen elég ahhoz, hogy az épület mesterkélt ünnepélyesség nélkül, természetesen simulhasson be a környezetbe. Közvetlenségét, a természethez való organikus illeszkedés feltételeit tovább növeli a homlokzat alakítása, amelyeken a váltakozó tengelytávolság, az emeleti és földszinti nyílások eltérő száma, s egymástól független elhelyezése tünteti el a merevség utolsó nyomait is. Épület és környezet barokk szellemű viszonyának ugyanolyan tanulságos példája, mint — a változó feltételeknek megfelelő módosítással — a Janus Pannonius utca 4. sz. Kanonoki ház. Megjelenését sajnálatos módon lerontja a déli homlokzat elé épített terasz, s kedvezőtlenül befolyásolja a kertjében létesített szabadtéri színpad.

A régészeti és falkutatás a fenti leírást több vonatkozásban módosította. Kiderült, hogy az utca felé néző szakaszban megmaradt a legelső, XIV. századi (vagy a XV. század első feléből származó) egyemeletes, szintenként egyterű épület. Ilyen jellegű középkori városi lakóházat ez ideig nem ismertünk, az irodalomból viszont tudjuk, hogy az Ormánságban a népi lakóépületek még a XVIII. században is

7. Kiállítási terem a XIV. századi ülőpados ablakkal
8. A megnyitott barokk árkádsor az emeleti előtérben
9. Az elpusztult késő gótikus kápolna XVI. századi ajtaja
10. Restaurált késő gótikus ablakok a kiállítási térben

7. Salle d'exposition avec fenêtre à niche du XIVe siècle
8. Rangée d'arcades baroques ouvertes dans le vestibule
9. Porte de la chapelle du gothique tardif du XVIe siècle tombée en ruine
10. Les fenêtres du gothique tardif restaurées dans l'espace de l'exposition

3

4

5

6

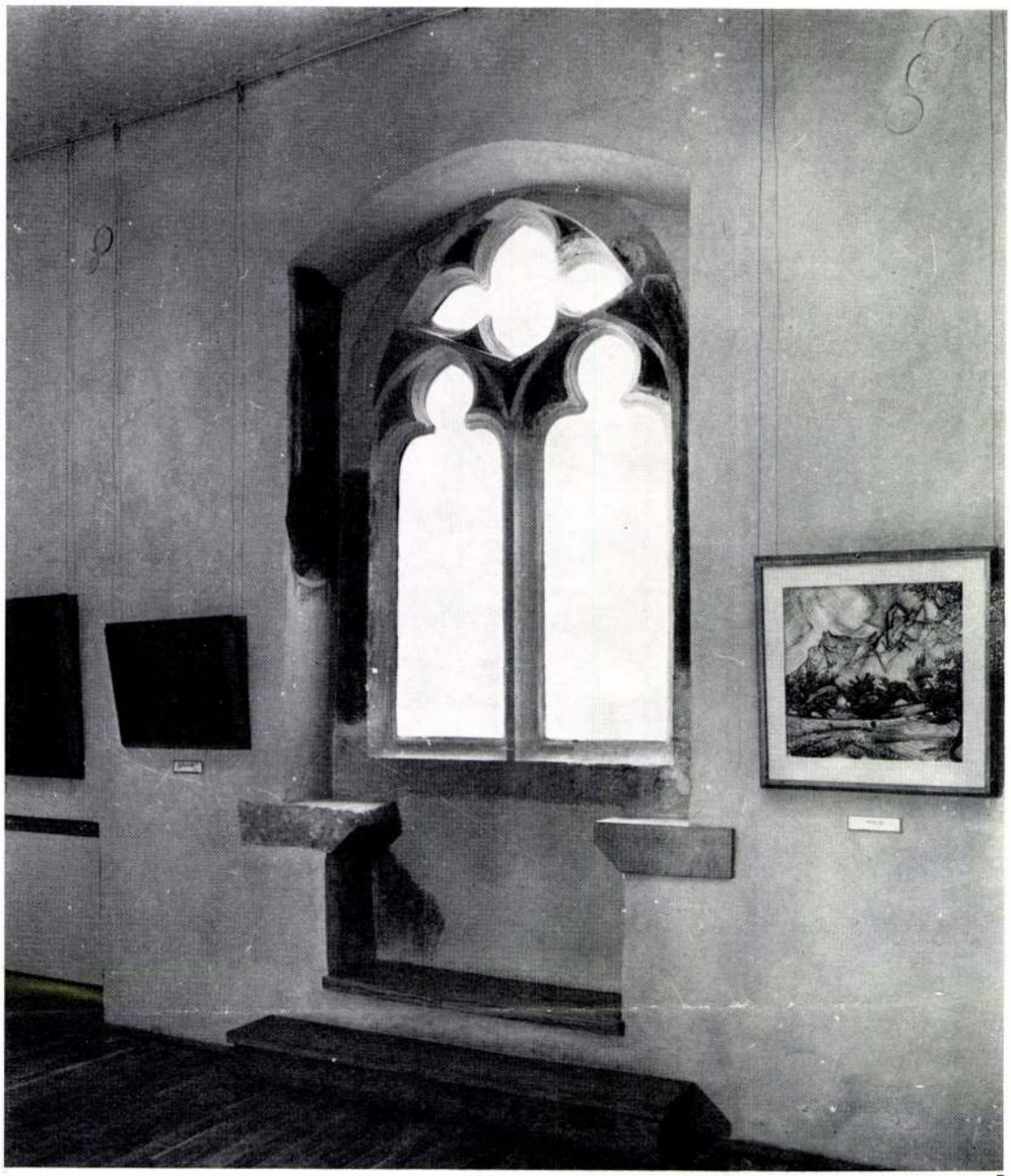

7

8

9

egysejtesek voltak. Elképzelhető, hogy ezek elődjét épp az ilyen városi (pécsi) lakóházakban kereshetjük. Természetesen itt is érvényes az, hogy vidéken az emeletes földszintessé válik (akárcsak a jellegzetes középkori emeletes városi harántházak esetében, amelyekből falun a két- és háromsejtes magyar paraszthház alakul ki). A toronyszerű épület megmaradt részleteiből ki kell emelnünk a délre néző ülőpados ablakokat, valamint az emeletnek érdekes — kissé primitíven megformált — mérművét. Az első épület még a XV. században hátrafelé bővül, szintén kétszintes formában. E beforduló szárny emeletén két igen szép késő gótikus ablakot is rekonstruálni lehetett. A XVI. századra tehetjük a lakóépület további bővítését észak felé, amelynek jellegzetes „kitüremkedése" a félnyolcszög alaprajzú keleti bővítmény. E tömeget nyilvánvalóan egy emeleti házi kápolnáért építették meg, tájolása is megfelel a megkívánt keletelésnek. (Ez lehetett az a kápolna, amelyre Dercsényiék utalnak.) A török hódoltság alatt rommá lett lakóházat 1730-ban Bakich kanonok építteti újjá, az előző leírás szerinti egyszerű, jellegzetesen magyar barokk formában. Ekkor készül a második traktus, emeletén a zömök, pilléres árkádsorral. Kiderült a kutatás során az is, hogy a déli terasz 1770 körül készült, akárcsak a kocsialáhajtó. Ez az árkád kétségkívül kissé sután, bunkóként tapad a főtömeghez, de bontása, műemléki elveink szerint, természetesen szóba sem került.

Az épület új programját a múzeum adta meg. Az Uitz-hagyaték mellett kezdetben egy szolgálati lakást és fotóműterem elhelyezését tervezték. E programot menet közben úgy módosították, hogy a lakás helyett képrestaurátori műhely kialakítását kérték.

A tudományos feltárások előtt készült el az első helyreállítási terv. Ezt hamarosan teljesen át kellett dolgozni, amikor a kutatási eredmények már rendelkezésre álltak és a program is véglegessé vált. Ismét bebizonyosodott, hogy a vizsgálatok nélkül készített terv csupán a munka elkezdését segíti elő, a helyreállítás kivitelezéséhez már nem alkalmas.

A helyreállítás végleges terve az épület barokkban kialakult tömegét változatlanul meghagyta, de a kiértékelt kutatási eredményekből — a középkori állapotból — is minél többet igyekezett bemutatni. A homlokzatokon szerény megkülönböztetéssel, a barokk vakolattól eltérő felületi megjelenéssel bemutatták az első és a második középkori épületet, és ezeken belül hitelesen rekonstruálták az egykori nyílásokat.

Megnyitották a keletre néző barokk árkádsor nyílásait, amelyekbe üvegezés került. Mindezen változtatások nem bontották meg a homlokzat egységét, hiszen a nyílások ez

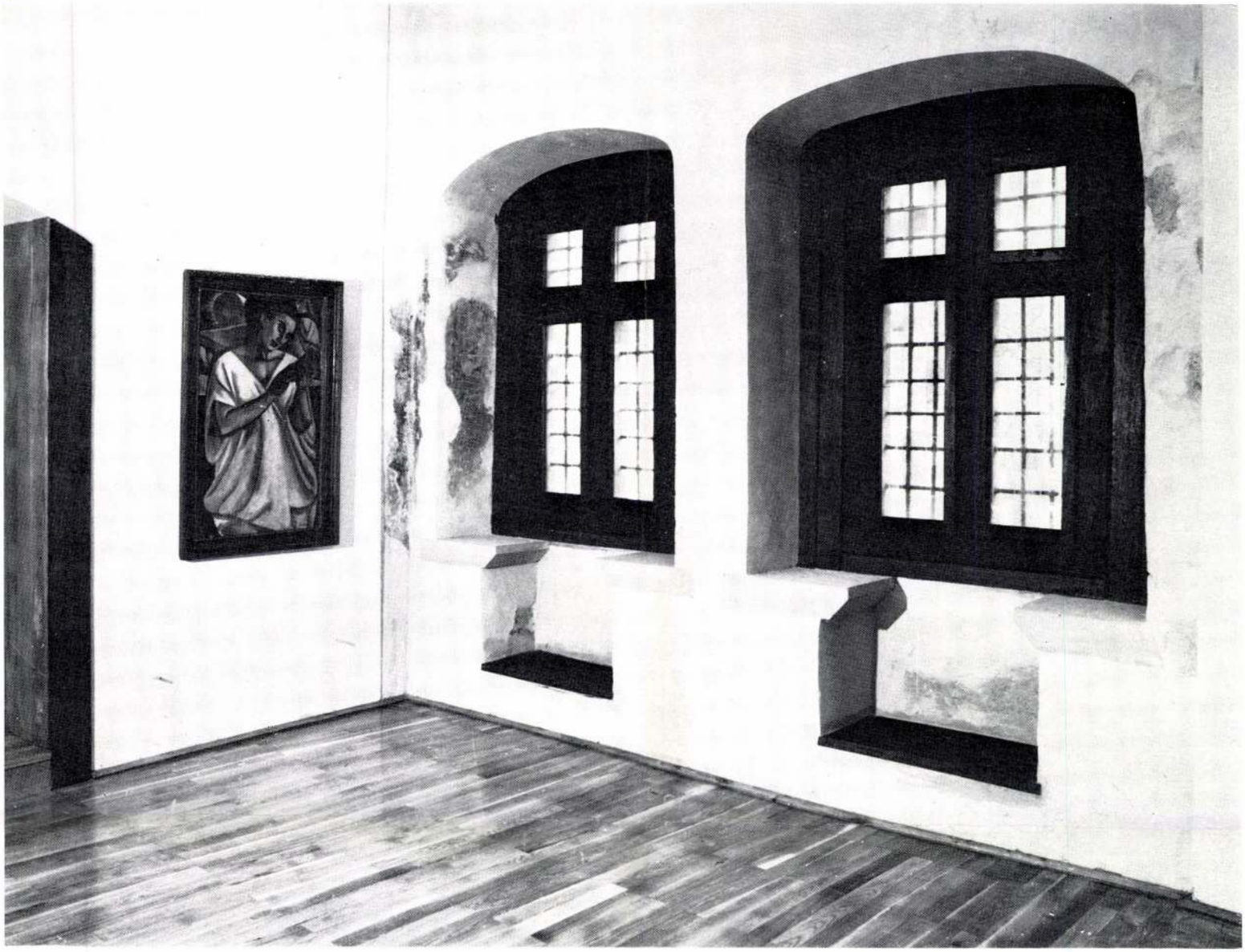

10

deig is különböző ritmusban, az épület fejlődését híven követve helyezkedtek el. A barokk ablakok viszont, a kutatás szerint, visszanyerték tagolásukat és színezésüket, amelyeket az eklektikus átalakítás során elvesztettek.

Az épület belső funkcionális elrendezése világos, logikus. A kocsibehajtóból nyíló előtéren és lépcsőházon át lehet megközelíteni az emeleti kiállítóhelyiségeket, amelyek a teljes emeleti szintet körbejárhatóan kitöltik. A földszinten — külön bejáratokkal — elöl a restaurátori műhely, hátrább a fotóműterem helyezkedik el. E két kiszolgáló egység több képtár számára készült.

A helyi múzeum által rendezett kiállítás sajnos nem illeszkedik eléggé az épülethez. Megtörtént, hogy a barokk árkádok egyikét és néhány ablakot is primitív paravánnal belülről elfedtek, holott ezt a kiállított anyag nem igényelte. Függönyökkel, ablakok közötti vászonredőnnyel a helyiségek beárnyékolása egyszerűen megoldható lett volna és a szobák belső hangulata is csak javult volna. A képek elrendezését sem lehet dicsérni, úgy tűnik, mintha azokat csak egymás után a falakra kiakasztották volna, mindennemű kiemelés, koncepció nélkül. A kiállításnak egyébként nem is volt terve, amelyet az OMF elfogadhatott volna, és így ebben segítséget sem nyújthatott. A kiállításokat, a belső installációt pedig éppúgy tervezni, az épület adottságaihoz illeszteni kell, hiszen csakis így érhető el az optimális megoldás. Kellő érzékkel így gazdagítható a helyreállított épület, és a jó elrendezés, szép belsőépítészeti megoldás a kiállított tárgyaknak is hasznára lenne.

A kiállítás átrendezése viszonylag kis költséggel megoldható. Remélhető, hogy a megtervezett udvar és kert is hamarosan megvalósul, miután a telek hátsó felén álló barokk épületet is helyreállítják (múzeumi irodák, ill. igazgatási célra). Az épülettől északra eső szabadtéri színpadot épp e ház helyreállítása közben újították fel, noha előzőleg szó volt kihelyezéséről. Ez nyilván hosszú időre megszabja itteni fennmaradását.

A Káptalan utca 4. sz. épület helyreállítása műemléki szempontból rendkívül jelentős feladat volt. Előrelépést jelentett Pécs középkori állapotának — többek között a Káptalan utca egykori beépítésének — megismerésében is. A helyreállítás révén az épület ismét visszanyerte méltó megjelenését, amely több különböző korú részlet bemutatása után is megtartotta egységét. Mindezeken felül egy új városrekonstrukciós elgondolást is jól szolgál, mióta a műemléket, és benne az egyik nagyra értékelt XX. századi festőnk alkotásait a nagyközönség is megtekintheti.

Sedlmayr János

„Ne mondjunk le az építészetről!"

(Robert Krierről és a racionalizmusról egy terv kapcsán)

A luxemburgi születésű Krier-testvérek neve — Robert és Leon — napjaink építészetének egyik jellegzetes irányzatához, a racionalizmushoz kapcsolódik. Az elnevezés a „raison", a ráció aranykorára, a francia forradalom időszakára utal, amikor É.-L. Boullée és tanítványa, J.-N.-L. Durand megfogalmazták a racionalista építészet alapelveit. Durand 1809-ben megjelent „Précis" (Vázlat) című könyvében kifejtette, hogy az építészetnek el kell szakadnia minden, lényegét tekintve architektúrán kívüli kötöttségtől, legyenek azok az emberi test arányai, a gyakran az építészet „archétípusának" tekintett parasztkunyhók mint előképek, társadalmi vagy kulturális igények stb. — és saját belső törvényeiből kell kiindulnia. Hasonló elveket hirdettek a szovjet forradalmi építészet egyik, a konstruktivistákkal szemben álló irányzatának képviselői, a „racionalisták" vagy „formalisták" is, akik az 1923-ban alakult ASZNOVA egyesületben tömörültek: „Az építészetet az építészettel kell mérni", „Az ember csak a szabó számára mindennek a mértéke" jelentették ki.

Lényegében ezeket a gondolatokat találjuk meg a mai racionalisták — Aldo Rossi, Carlo Aymonino, James Stirling, Josef Paul Kleihues és mások ideológiai fegyvertárában is. A vázolt elvekből, a forma feltételezett történelmi, társadalmi determinálatlanságából következik, hogy szabadon használhatónak tekintik az építészeti stílusok formanyelvének egész szótárát. Ebből azonban nem idézeteket ragadnak ki — ebben különböznek a Ch. Jencks által poszt-modernnek nevezett törekvések többségétől —, hanem keresik azok lényegét, a közös „típust". A racionalista épületeket nem díszítik ion oszlopfők vagy színes timpanonok: a pillér, a falnyílás mint a történelmi formák redukciói, a tervező személyes adalékai nélkül jelennek meg, szándékosan és gondosan kerülve minden sugalmazott interpretációt. A történelmi építészet ilyen „lemeztelenítése" következtében — mivel a szemlélő nem kap támpontokat valamiféle asszociációsorhoz —, a metaforikus jelleg, a jelentés háttérbe szorul. Ezáltal az építészeti tér szokatlan dimenziót nyer: a racionalista térkoncepció nem nevezhető funkcionálisnak, sem dekoratívnak — talán a szimbolikus tér elnevezés lenne helyénvaló. A japán Kazuo Shinohara, aki legutóbbi műveivel a vázolt elveket legkövetkezetesebben valósította meg (bár nem tartja magát racionalistának) az interpretáció nullfokát „vadságnak" nevezte, Claude Lévi-Strauss alapvető műve, a „La pensée sauvage" (A vad gondolkodás) hatására.

A racionalizmus egyik fő ismérve az egzakt építészeti nagyforma, mely kisebb egységekre tagolódik. A szimmetria, az axialitás, a kollázs szintén gyakori kompozíciós elvek, melyek minden esetben patetikus, szigorú homlokzatot eredményeznek, ami gyakran csap át ellenséges monumentalitásba. A magas lábazatok, hosszú oszlopsorok, a zárt kubus fokozzák a ridegséget. Gyakran hasonlítják össze ezeket az épületeket a 30-as évek olasz építészetével, vagy általában a totális diktatúrák építészetével. Ezt Aldo Rossi azzal utasítva vissza, hogy „fasiszta építészet" nem létezik, csak pl. olasz építészet a fasizmus idején. Ez önmagában igaz lehet, de a racionalistáknak számolni kell azzal, hogy az általuk használt formákhoz 1930 óta a „fasiszta építészet" jelentés is kapcsolódik akár akarják, akár nem.

A Krier testvérek jelentősége elsősorban abban áll, hogy a racionalizmus elveit a városépítészet dimenziójában is alkalmazzák, így épületeik nem maradnak üres, minden kontextustól elszakadt gesztusok, mint pl. Rossi lakóháza a Milánó melletti Gallaratese negyedben. Számukra a város kontinuum, negatív tömeg, mely „apad, árad, crescendóba torkollik a középületek előtt" (Ch. Jencks).

A két Krier fivér számára rendkívül fontos Camillo Sitte osztrák városépítész tevékenysége a századfordulón, akinek „Der Städtebau" című könyvecskéje 1889-ben jelent meg. Sitte a modern város „művészi" vonatkozásaival, a központok, lakóterületek dekoratív kialakításával foglalkozott, és gyakorlati tanácsokat is adott a városok kietlenségének megszüntetésére a lépték csökkentésével, osztásokkal, súlypontok áthelyezésével. Nem a régi mesterek másolását, hanem műveik szellemének megértését sürgette.

Leon és Robert Krier életútja néhány éve különvált. Leon jelenleg Londonban tanít, a negyvenhárom éves Robert egy tervezési tanszék professzora és az építészkar dékánja a Bécsi Műszaki Egyetemen. Nézetei — melyek mulatságos módon, a leendő építészek tananyagává válva kodifikálódtak — viták kereszttüzében állnak. Bécsben már a Műegyetemre történő beiratkozásnál vaskos tájékoztató füzetet kaptam, melyben az építészkar nyilván gyökeresen más beállítottságú diákvezetői fel is hívják a figyelmet a krieri tanok kérdésességére.

Robert Krier nézeteit néhány előadása és személyes beszélgetés kapcsán alkalmam volt megismerni. Írásban ezeket legrészletesebben az 1975-ben Stuttgartban megjelent „Stadtraum in Theorie und Praxis" (A városi tér elméletben és gyakorlatban) című, saját tipografálású, szép könyvében foglalta össze. A mű egyik alapgondolata, hogy a történelmi építészettel való szakítás óta nem keletkeztek olyan városi terek, melyek a sienai Campoval vagy a párizsi Vendôme térrel összehasonlíthatók lennének. Ennek egyik oka az építészeti tér szimbolikájának elvesztése. Robert Krier Stuttgart példáján tesz javaslatokat arra, hogyan lehet meglevő, lezáratlan városi struktúrákat történeti térmorfológiai modellek felhasználásával tervezett adalékokkal kiegészíteni, lezárni, manipulálni. A könyv záró fejezete, melynek címe „Ne mondjunk le az építészetről!" (Nicht länger auf Architektur verzichten...) felhívás az építészekhez. Főbb megállapításai, pontokba szedve a következők:

1. Az építészet piacán jelenleg tapasztalható középszerű kínálatnak az az oka, hogy a tervezők helytelen „piackutatás" alapján sablonos, igaztalan képet alkotnak a megrendelők ízléséről, és saját hibáikért is a „rossz kliens"-re hárítják a felelősséget. 2. A tervek kiérleléséhez elegendő időt kell biztosítani, ami — többek között — megfelelő tervezői honorárium okkal érhető el. 3. A kivitelezéshez is kellő idő szükséges, amit hátrányok nélkül rövidíteni nem lehet. 4. A futószalagmunka törvényei az építészetre nem alkalmazhatók. A nagyobb megbízásokat több részfeladatra kell bontani, hogy sok kisebb tervezői team munkához jusson. 5. A tervezés kézműves mesterség, melyet rajzasztalnál kell gyakorolni. A térkoncepció tökéletessége összefügg a tervrajz kidolgozottságával. 6. Az építészet nem divatcikk. A divatot követő tervezők az utókorra eltékozolt anyagok gigantikus szemétdombjait hagyják. 7. A kis léptékű épületek, utcák, terek, évezredek óta bevált kommunikációs övezetek. A magasházak emberi léptékű környezet megteremtésére nem alkalmasak. 8. Vakság lenne elszakítani magunkat a történelmi építészet örökségétől. Jelenleg helyesebb egy régi és bevált módszert utánozni, mint azt kockáztatni, hogy a helyette kiagyalt új, ártalmas legyen az emberek számára.

E nyolc megszívlelendő pontból négy a tervezés és kivitelezés elmélyült, „míves", rendkívül „ráfordítás-igényes" gyakorlása mellett tör lándzsát. Ennek hangsúlyozása jelzi, hogy Rob Krier a reneszánsz villaépítészet perfekcionizmusához közelebb áll, mint némely „borzasabb" holland, francia, vagy belga kortársához. Itt persze fontos szerepet játszik a kis nyugat-európai tervezőirodák jelenlegi siralmas munkaellátottsága is, melyek csak az igényes kis feladatoktól remélhetnek megélhetést. A történelmi örökség felhasználása tekintetében Krier nem halad járatlan úton; a kissé naiv megfogalmazású nyolcadik pont mindenesetre szimpatikusabban hangzik, mint sok szellemi harcostársának körmönfontabb elmélete.

Rob Krier számára az áttörés nem ment könnyen. Bár 1974-ben épült luxemburgi Diekes-háza több újkeletű építészettörténeti összefoglalásba bekerült, első tervpá-

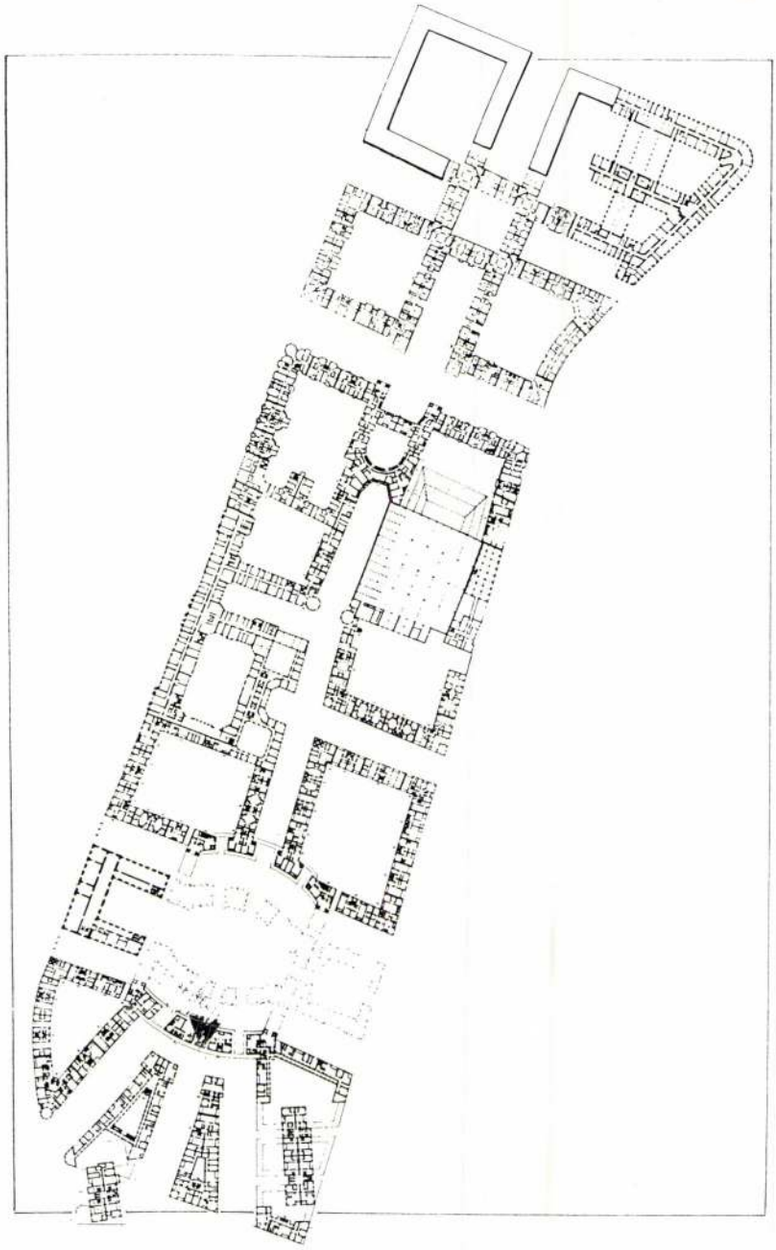

1

1. A Friedrichstadt déli városrész elvi beépítési terv
2—5. Belső udvarok perspektivikus képei

1. Friedrichstadt sud, plan d'intégration de principe
2 à 5. Vues de perspective des cours intérieures

TORNASZENTANDRÁS

Rk. templom helyreállítása, Tornaszentandrás

Építésztervező: Sch. Pusztai Ilona (OMF)

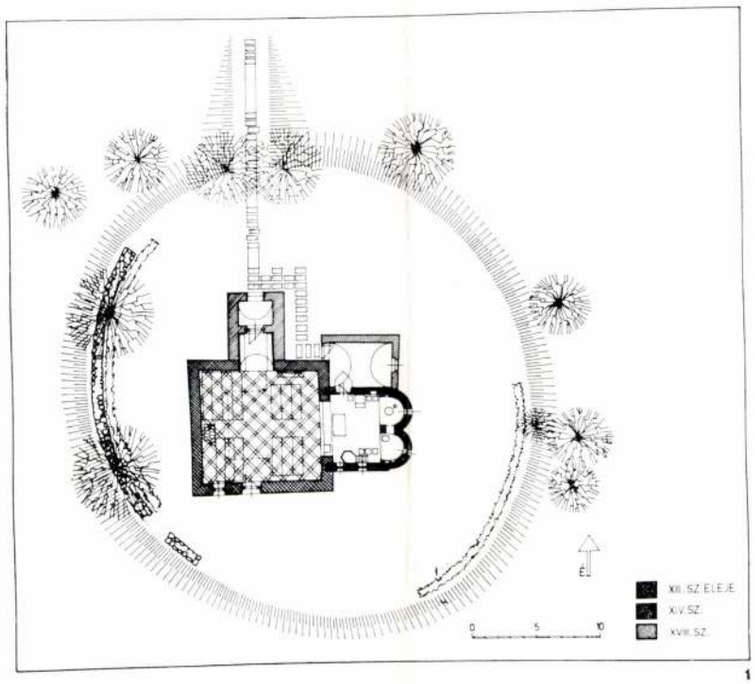

1

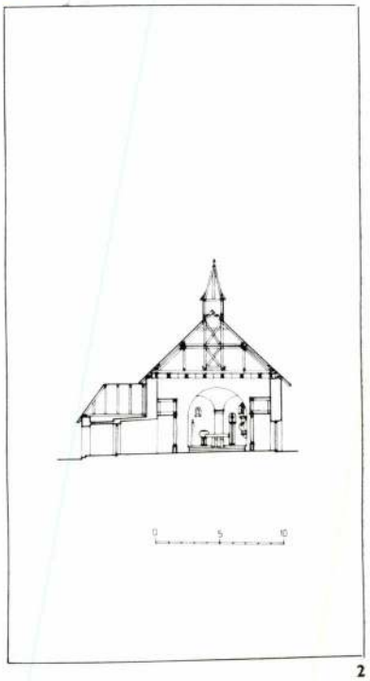

2

Régész: Dr. Valter Ilona
Statikus: Vándor András
Új berendezés: Földesi Csongor
Falképrestaurátorok: Illyés János, Illyésné Szentesi Rózsa
Faszobrászrestaurálás: OMF Faszobrászati Csoport, Géczy Csaba csoportvezető
Faszerkezetrestaurálás: OMF Központi Műhely, Markl Károly csoportvezető
Kivitelezés: OMF Nyíregyházi Építésvezetőség, Koroly József építésvezető, OMF Központi Műhelye, Muka István műhelyvezető
Tervezés éve: 1972
Kivitelezés évei: 1973—1975
Helyreállítás és restaurálások költsége: 1 748 000 Ft
Fotók: Dobos Lajos, Mihalik Tamás

1. Alaprajz, M=1 : 600
2. Metszet, M=1 : 600
3. A templom helyreállítás előtti külső képe
4. A helyreállított templom dél felől
5. A bejárati oldal helyreállítás után

1. Plan
2. Coupe
3. Vue extérieure avant la restauration de l'église
4. L'église restaurée du côté sud
5. Façade d'entrée après la restauration

Tornaszentandrás Borsod megye északi részén, főutaktól távolabb, a magasabb hegyekkel keretezett Bodva völgyében fekszik. A mai falu feletti dombon áll az egykori kis község temploma, amely kétségkívül Magyarország egyik legszebb tömegű falusi műemléke. A többszáz éve változatlannak tűnő táj, a dombot koronázó templom és az alatta fekvő község olyan nyugalmat, olyan ősi eredetű hangulatot áraszt, amelyhez hasonlóval ma már alig-alig találkozhatunk.

Az egykori Tornaszentandrás első kis román kori temploma ráadásul építészettörténeti különlegesség: az egyidőben épült kettős félköríves szentélye hazánkban egyedül áll. Testvéreit csupán távolabbi vidékeken, Németországban, Svájcban, Olaszországban, és esetleg a bizánci hatások alatt álló Keleten lehet megtalálni. A templomnak kutatója, dr. Valter Ilona régész szerint a műemlék az 1200-as évek legelején épülhetett, és az ikerszentélyes alaprajz Karoling eredetű sajátosság. Ezt a formát a német-római császárság örökölhette, amely aztán Ausztria, Tirol és Salzburg tartományokban, valamint a velük szomszédos Meránban élt tovább. A régész véleménye szerint tehát ez az alaprajz a XIII. század elején a Szepességben megtelepedett merániak és tiroliak révén kerülhetett Tornaszentandrásra, miután Endre (vagy András) Gertrudissal 1200 és 1203 közötti időben házasságot kötött.

Az első ikerszentélyes templomhoz aránylag kisméretű hajó tartozott, és ez a mai, közbülső lépcsőt képező tömeg. Ennek érdekessége az, hogy eredetileg szinte toronyszerűen emelkedhetett ki, és lehetséges, hogy csegelyes kupolával volt fedve. A mai födém alatt levő falfestmények figurái ugyanis csak derékmagasságig maradtak fenn, így bizonyos, hogy a falak jóval magasabbak lehettek. Ez pedig a szokásos román kori hajóktól eltérő, kiemelkedő tömegalakításra utal.

A kis méretű Árpád kori templomot a XIV. század közepén négyzet alakú hajóval nyugat felé bővítették. A román kori épület nyugati falát teljesen elbontották, az első templom szintjét lesülylyesztették, oltárát — vagy oltárait — kicserélték. Az új, nagyobb hajót egyszerű külsővel és boltozat nélkül építették. A belső falfelületeket azonban gazdagon kifestették: a töredékesen megmaradt falképek is egész képciklust alkotnak. A diadalíven belül Szent István és Szent László ismerhető fel, fölöttük három-három prófétát, felül pedig Isten bárányát festették fel. A hajó felől egy koronázási jelenet, valamint a Szent Kereszt megtalálása látható. Az Anjou királyok udvari öltözetében levő alakok és a szépen komponált jelenetek magas művészi színvonalúak. A falfestményeknek érdekes sajátossága az is, hogy egyes részleteket habarcsból plasztikusan kiemelték, mint a királyi jelvényeket, koronákat stb.

A török hódoltság alatt a templom erősen lepusztul és mintegy másfél évszázadig fedél nélkül áll. A falak felhasználásával 1740 körül állítják ismét helyre, amikor észak felé sekrestyével is bővítették. A gótikus hajó gerincére harangtornyocskát állítottak, belsejében pedig népies jellegű fakarzatot készítettek. Több barokk részlet ekkor kerül a templomba, többek között a szádvári várból egy jóminőségű oltár is. Ezután már alig változtattak rajta.

A festői megjelenésű, egyedi értékű templom helyreállítását az Országos Műemléki Felügyelőség 1971-ben kutatással kezdte. Ekkor tisztázták az első templom alaprajzát, a két szentély egyidejű keltezését, és a hozzá tartozó román kori hajó kiterjedését. Napvilágra hozták a falfestmények egy részét, és kibontottak több elfalazott középkori nyílást. A helyszíni kutatást dr. Valter Ilona régész irányította.

A helyreállítási tervet Schőnerné Pusztai Ilona készítette, aki ennek előtte már számos falusi műemléki templom restaurálását tervezte (Vörösberény, Nógrádsáp, Mecseknádasd, Szalonna, Hetvehely stb.). E munkát már régóta szívügyének tekintette, és a várva várt feladatot meg is kapta.

A templom külső megjelenésén legkább a szép zsindelyfedés változtatott, amellyel kiemelték az egyszerű kubusokból összetett tömeget. A tervező visszaállította az ikerszentély feletti kettős, összemetsződő félkupolákból álló egykori tetőformát, amelynek alakját a padlástérben levő lenyomat is igazolta. A rossz állagú fedélszékek megújítása kapcsán természetesen visszaépítették a kis harangtornyocskát, amelyben kicsúcsosodik a szentély felől lépcsőzetesen emelkedő tetőzetek látványa.

A belső tér helyreállítása kapcsán a tervező minden érték, valamint a falusi hangulat megtartására egyaránt törekedett. Restaurálták a festett táblákkal díszített fakarzatot és a szádvári faoltárt, amelyet a diadalív mellől az északi szabad fal elé helyeztek. A barokk szószéket egykori helyén, a szentélyben állították fel. Változatlanul, de javítva megtartották a népies padokat is. A belsőben lényeges új szint és értéket jelent a középkori falfestmények bemutatása és mértéktartó kiegészítése.

Igen gondos tervezést kívánt minden egyes részlet, illetve szerkezet, amely akár a mai funkcióból, akár a régi elemek szükségszerű megújításából származik. Rendszerint itt dől az el, hogy a tervező képes-e az emlék értékéhez méltót, és hangulatához illőt adni. Jelen esetben mindez sikerült: csak annyi újat tett hozzá, amire feltétlenül szükség volt. Mindezt jó érzékkel tette, miáltal az emlék értéke csak fokozódott.

A liturgikus tér átrendezése kapcsán az oltár a román kori hajó közepébe került, a hívők közelségébe. A „megüresedett" két szentély sem maradt kihasználatlanul: a délibe a pastoforiumot, míg az északiba a keresztelő medencét helyezték. A két szentély közötti pillér elé a papi szék és a ministránsok ülőkéi kerültek. Mindezek az új berendezési tárgyak kézi faragással készültek, és szinte szobrászmunkáknak tekinthetők. Lágy formájuk, rusztikus vésett felületük jól illeszkedik az egyszerű templom belső terébe, ugyanakkor világosan érzékelhető az is, hogy ezeket ma készítették. Ettől a „hangtól" szerintem

Magyar Építőművészet 1978/5

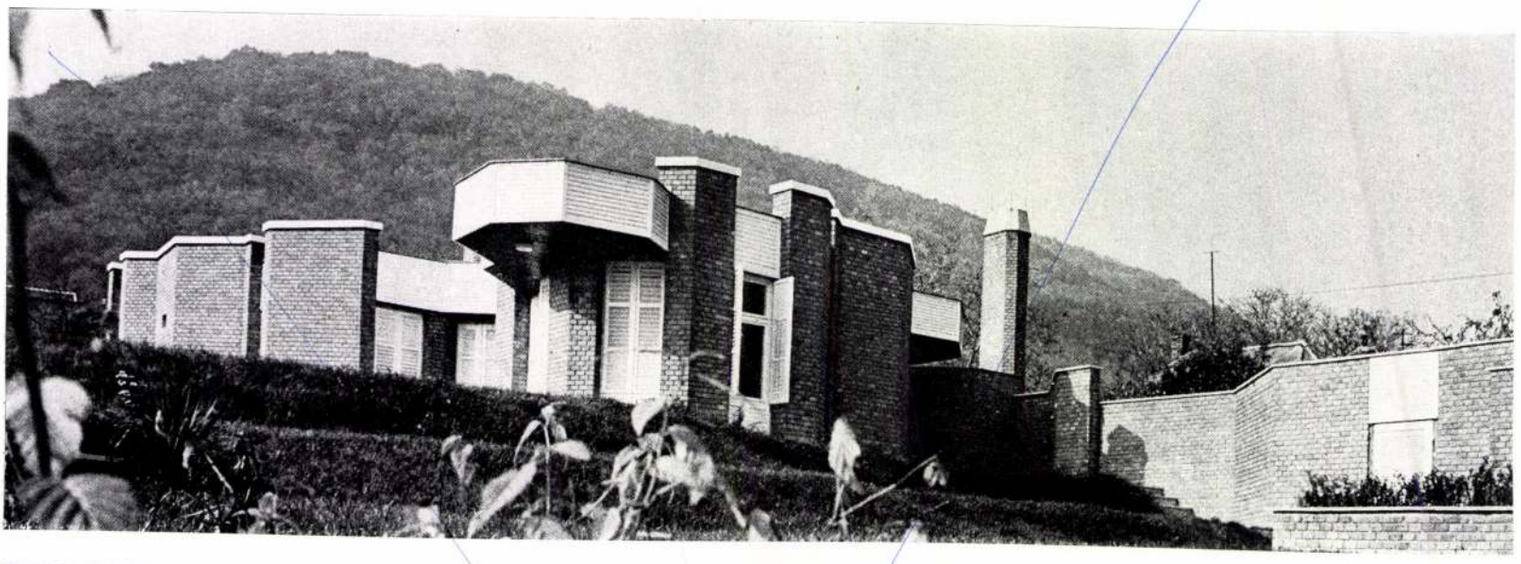

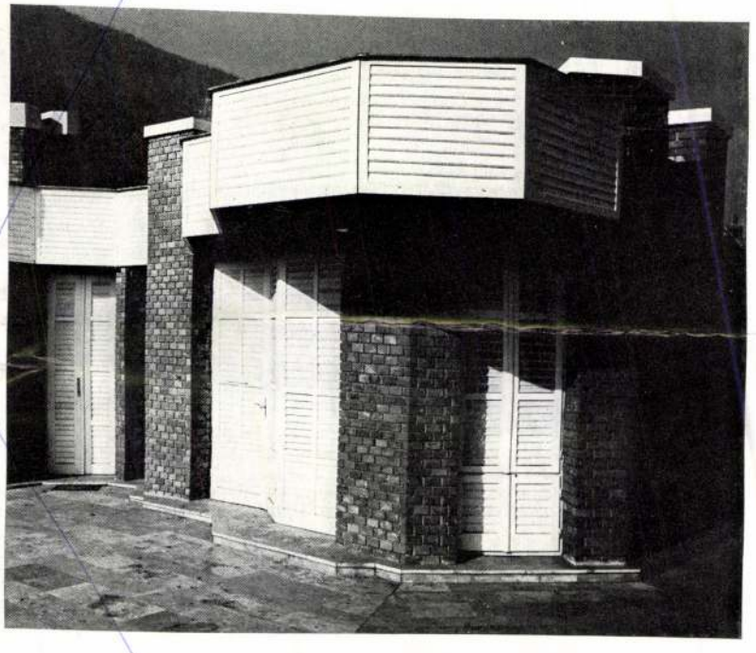

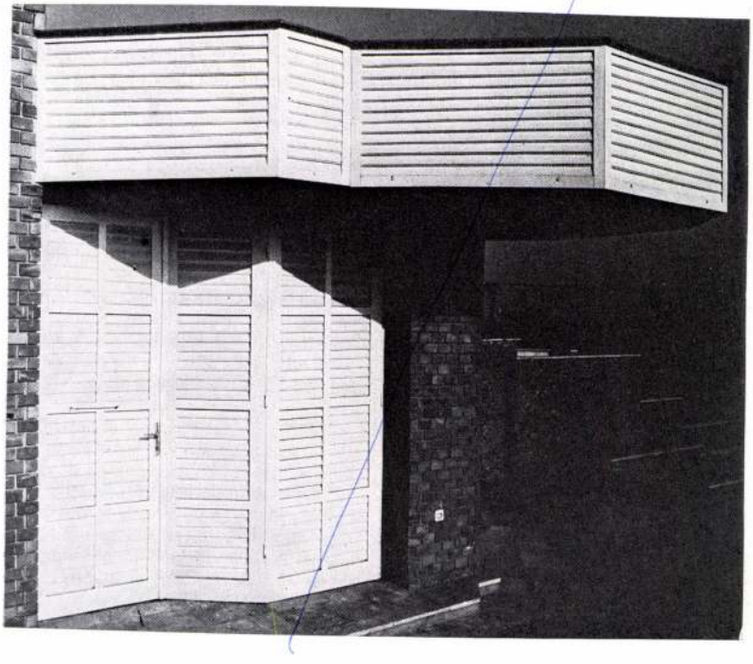

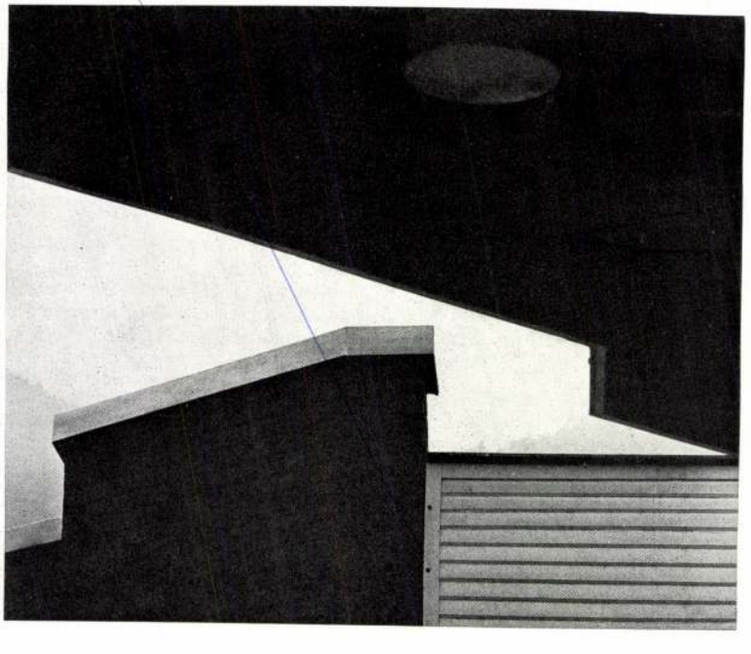

5

3

4

csupán az új oltár tér el sima felülete és kemény formálása a többi mellett kissé idegenül hat.

A hajó mennyezete a templom legnagyobb új, tervezett eleme. A rossz állagú és alacsony deszkamennyezet megtarthatatlan volt, helyébe a tervező bátran új, korszerű megoldást adott. A viszonylag nagy fesztávú hajót hagyományos pórfödémmel nehéz lett volna lefedni. Helyette rövid deszkákból átlós irányú „kazettás" mennyezetet készíttetett. A ragasztott térbeli gerendarács korszerű szerkezet, amely azonban jól illeszkedik a falusi templomtérbe. Formája szerintem nem idegen, hiszen a négyzet alakú rácsozat akár a reneszánsz festett kazettás födémekkel, akár más szerkezetekkel (például egy gótikus ajtó rácsozatával) rokonságban áll. Az új födém kedvező megjelenéséhez hozzájárul még festése is: a tartókat sötétbarnára, a kazetták belsejét pedig tompa vörösre mázolták. A mennyezet meleg színű festése, valamint a karzat és padok kék mázolása a Felvidéken közkedvelt színvilághoz igazodik.

A templom helyreállításával együtt a külső környezetet is rendezték. Az egykori kerítőfalat a nyugati oldalon kiegészítették, ahol a támfalat is pótolták. Egyéb helyeken kisebb tereprendezéssel és cserjék beültetésével kísérték a cinterem elpusztult falát. A falu felőli bejáratot egyenesen az északi előtér tengelyére vezették rá, ezáltal a fák között vezetett gyalogos út mintegy kapuzaton keresztül ér be a templomba.

Tornaszentandrás temploma a helyreállítás révén látszólag keveset változott. A munkát film is végigkísérte a feltárástól az átadásig. A mozgókép is igazolja, hogy a rossz állag miatt a szinte teljesen szétszedett, majd újra összeállított templomon mégis sokféle munkát kellett végezni. A szakembereket dicséri, hogy az „összeállítás" jól sikerült: a meglevő értékeket a helyreállítás kiemelte és új részletekkel gazdagította. A falusiak aggodalma is elmúlt: templomuk szebb, mint amilyen volt.

Sedlmayr János

3

2

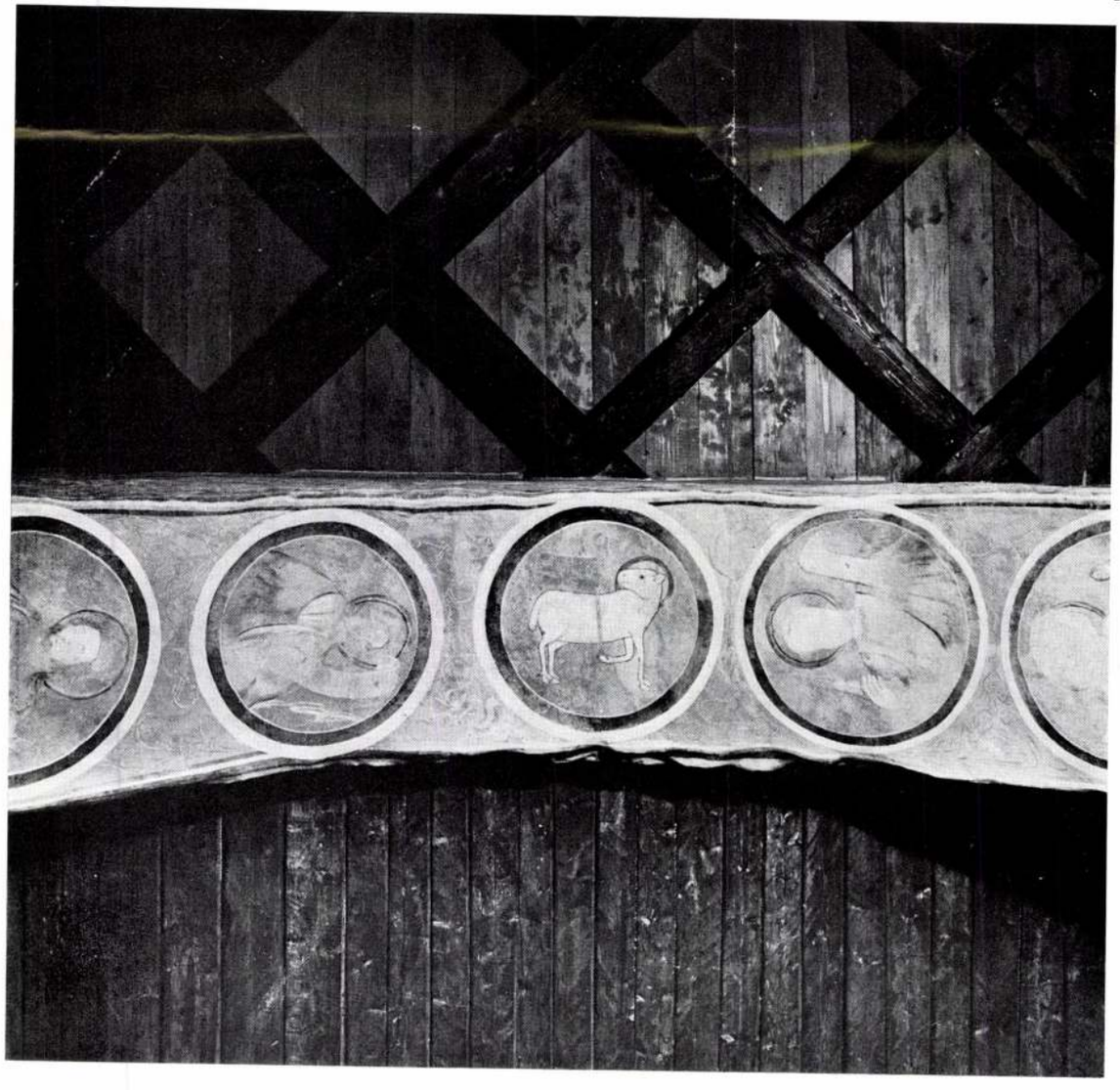

1. A templom keleti nézete, a visszaállított szentélyek új tetőzetével
2. A templom belső képe a karzatról nézve
3. A diadalív festett képei

1. Vue est de l'église, nouvelle toiture des choeurs restitués
2. Vue intérieure de l'église de la tribune d'orgues
3. Fresques de l'arc de triomphe

1

1. Az előcsarnok képe, helyreállítás után
2—3. Helyreállítási terv, alaprajz és hosszmetszet
4. Az előtér belső képe, a kapu feltárása közben
5. Helyreállítási terv, keresztmetszet
6. A helyreállított előtér dél felől, új tetőformával
7. Az előtér külső képe, helyreállítás előtt

1. Vue du vestibule après la restauration
2—3. Plan de restauration, plan et coupe transversale
4. Vue intérieure du vestibule pendant la mise à jour de la porte
5. Plan de restauration, coupe transversale
6. Le vestibule restauré du côté sud, avec le toit de forme nouvelle
7. Vue extérieure du vestibule, avant la restauration

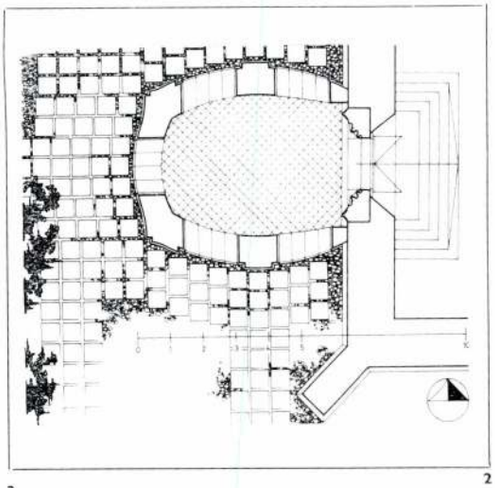

3

2

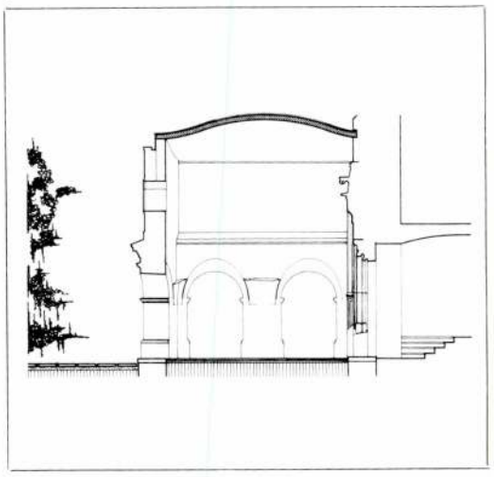

Minorita templom előterének helyreállítása, Nyírbátor

Tervező építész: Schönerné Pusztai Ilona (OMF)

Régész: Juan Cabello; falkutató: Lukács Zsuzsa; statikus: Vándor András; elektromos tervező: Gléz Dezső; kivitelezés: OMF Nyíregyházi Építésvezetősége, Koroly József építésvezető, Zsoldos János művezető; kőszobrászmunka: OMF Kőszobrász Csoportja, Kőfalvi Imre és Kovács György kőszobrászok; szakipari munka: OMF Központi Műhelye; helyreállítási költség: 696 500,— Ft, 2050 Ft/m³; tervezés éve: 1977; kivitelezés évei: 1977—78; fotók: Walsa Márta, Hoppe László; rajzok: Walsa Márta.

Egy kis építmény helyreállítása néha több gondot jelent, mint egy nagy középületé. Ilyen problematikus munka volt — különösen tervezési szempontból — a nyírbátori volt Minorita-templom előterének helyreállítása is. A kérdések kisebb hányada a rossz állagból és a nyomokban meglevő architektúra hiteles rekonstrukciójából adódott, a nehézségek nagyobb részét pedig két egybeeső műemléki érték: a gótikus kapuzat és a barokk előtér együttes bemutatása jelentette.

A templom nyugati kapuja a mostani feltárás során vált ismertté. A három kúszóleveles fiatoronnyal díszített (vimpergás) kapuzat a XV. század végén készült. Hozzá hasonló gazdagságú bejárat a magyar építészetben igen ritka. A kapu a hódoltság idejében megsérült, és a XVIII. század elejei átépítés során szűnt meg. Töredékes részletei a falazatban, lábazati része és küszöbe a feltöltődött szint alatt maradt meg. A kiemelt vagy letört tagozatok egy részét pedig a befalazásban találták meg. A feltárt maradványokból a kapuzat hiteles kiegészítését az OMF Kőszobrász Csoportja készítette el Kőfalvi Imre szobrász-restaurátor alapterve és szerkesztése alapján, részleteinek kifaragását pedig utódja, Kovács György szobrász fejezte be. A rekonstruált kapu azonban védőépületet kívánt, tartós védelméről ugyanis mindenképpen gondoskodni kellett.

A barokk előtér hasonlóképpen jelentős alkotásnak tekinthető, noha a kapunál több mint kétszáz évvel később épült. Tervezőjét nem ismerjük, de kétségtelen, hogy hullámíves alaprajza, megépült architektúrájának „szabályossága" képzett mesterre, feltehetően

1. Façade sur la rue
2. Plan de situation
3. Plan du rez-de-chaussée
4. Vue intérieure du côté de l'aula en direction de l'entrée principale
5. Détail de l'aula en direction de l'escalier et la cour d'honneur
6. Plan du 1er étage
7. Coupe A—A
8. Plan du 2e étage
9. Coupe B—B

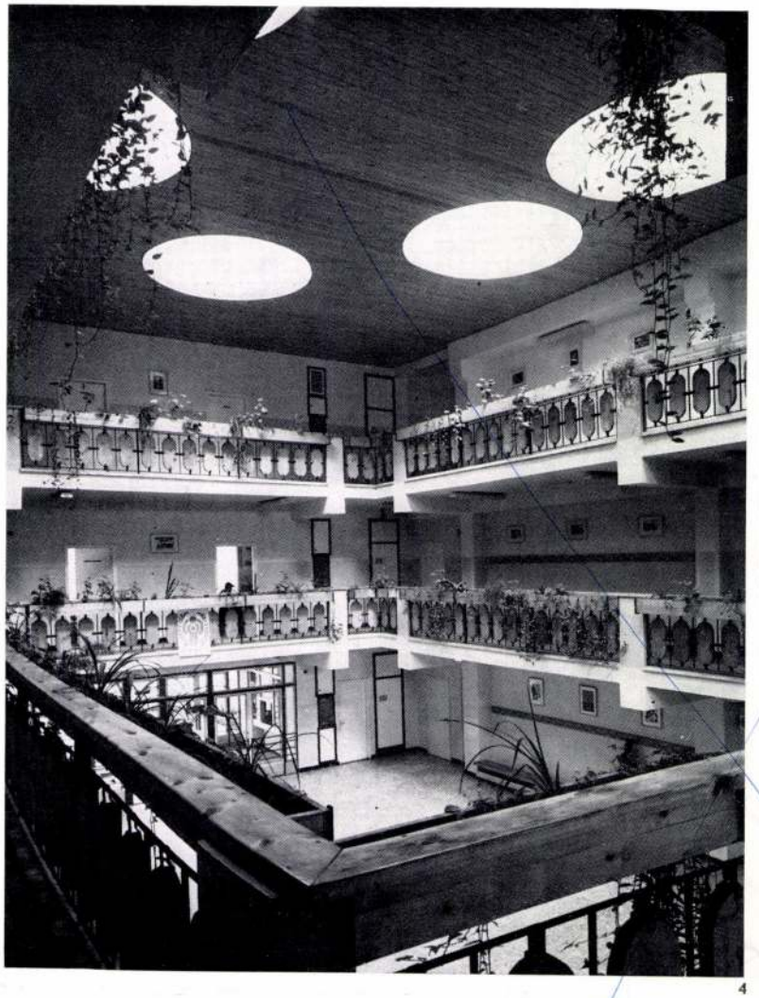

4

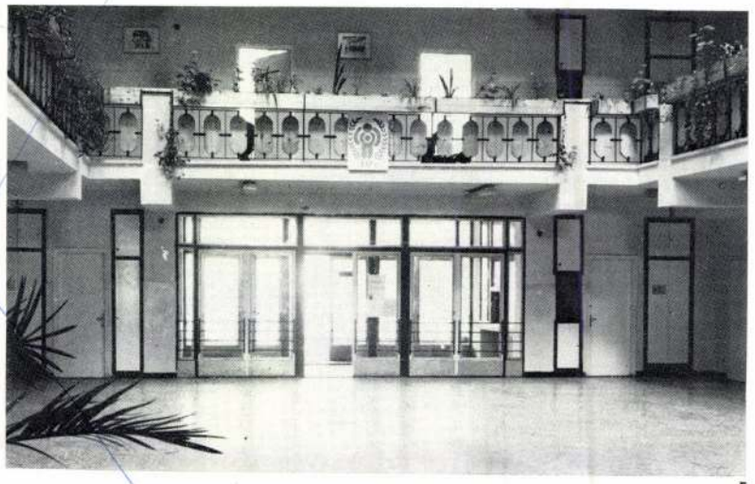

5

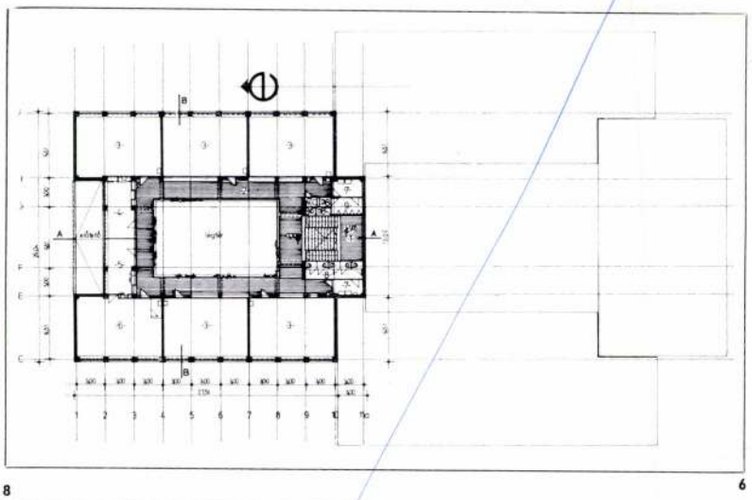

6

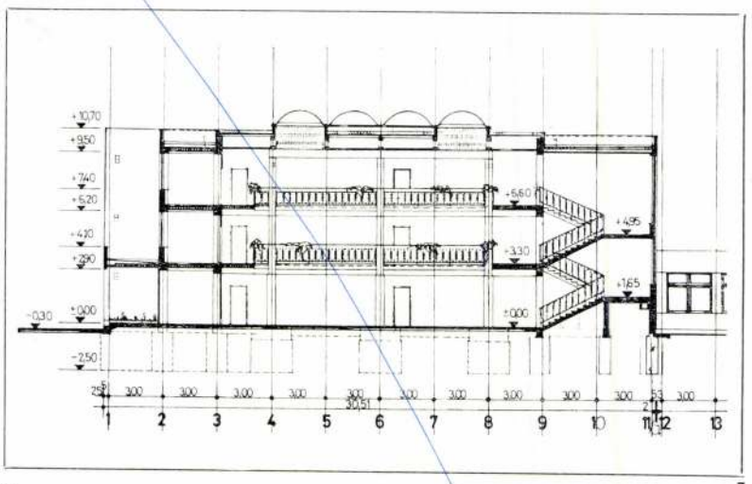

7

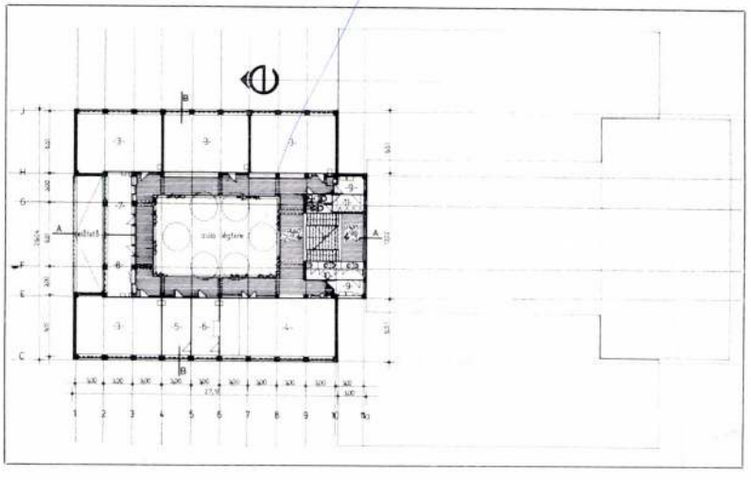

8

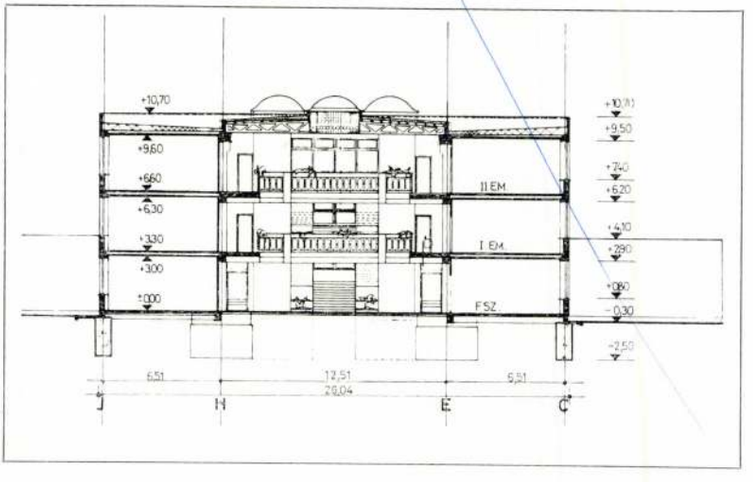

9

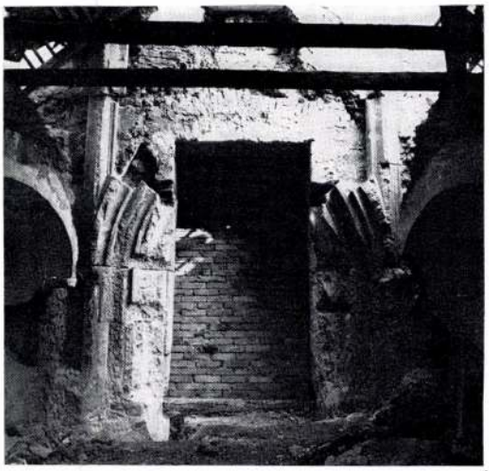

4

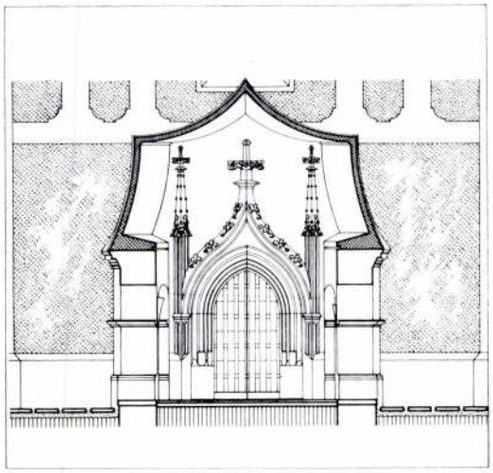

5

7

külföldi építészre utal. Építési ideje a kutatás során derült ki: 1725-re nyilván elkészült, mert a templom barokk átépítése 1717-ben kezdődött és nyolc évig tartott. Hazánkban a XVIII. század elején, főként az Ausztriától távolabbi helyeken még kevés képzett barokk építész dolgozott. Nem csoda azonban, hogy értékét újabban nem becsülték, hiszen primitívebb átalakítása már 1775-ben bekövetkezett. Szép architektúrájától ekkor szinte teljesen megfosztották, oromzatának gazdagabb tagolását falusias jellegű csigavonalas díszítésre „fokozták le", majd tetőzetét is egyszerűsítették és végül fedését eternitpalára cserélték. A kapu első „feltárásakor" a fiókos dongaboltozatát sem kímélték és teljesen eltávolították.

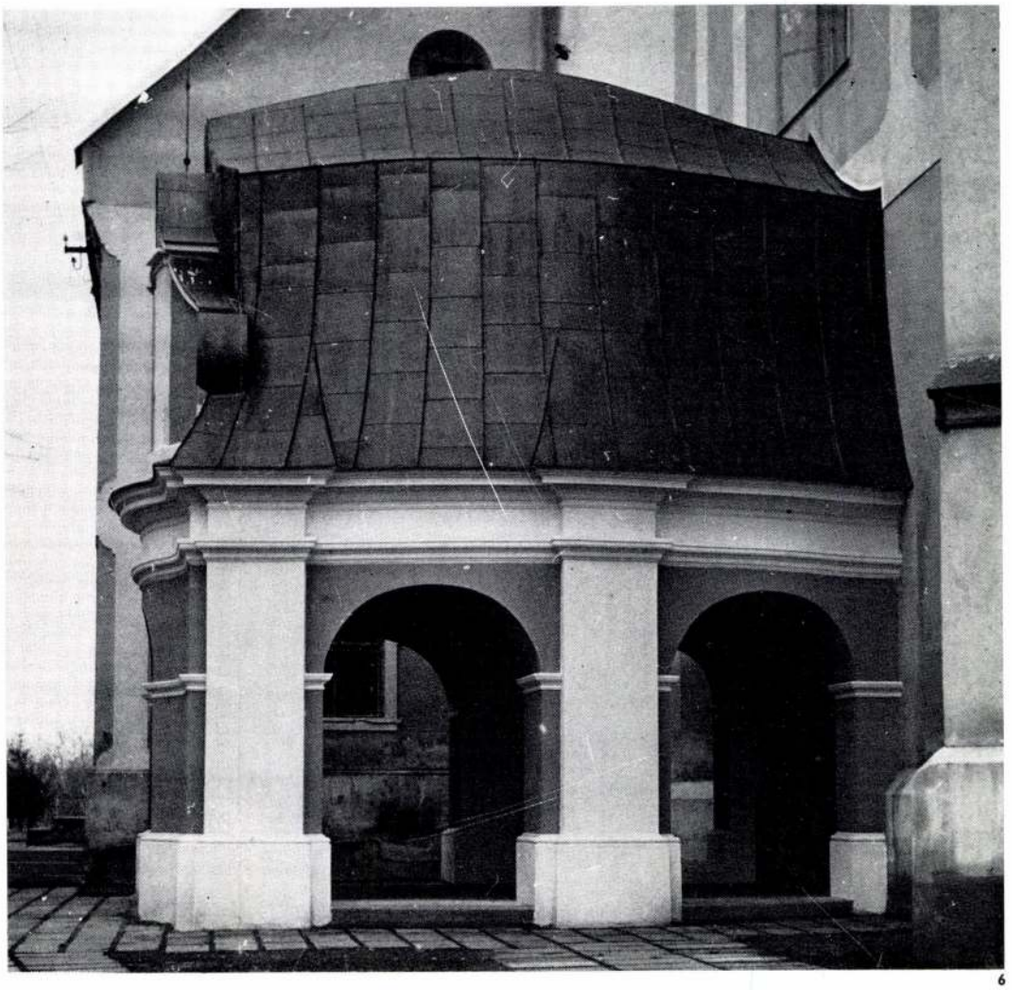

6

(E műveletet az OMF területi előadója végezte el.)

Az *előtér helyreállítását* önálló műemléki értéke és a kapu megvédése egyaránt indokolta. Nehéz feladat volt a kapuzatot bármely új tető alá „hozni", hiszen a felső fiatornyok az eternitfedésű nyeregtetőnél jóval magasabbak voltak. Úgy tűnt, hogy az előteret a kapu miatt duplájára kellene felmagasítani, hogy a teljes bejáratot befogadja. A megoldást a barokkban már kitalált és alkalmazott mansard-tetőforma sugalta, amely egy XVIII. századi építményhez különben sem volt idegen, sőt jól illett hozzá. A feltételezett, ill. megtervezett tető keresztmetszetéhez hasonló tetőlenyomat került elő a kutatás második fázisában; e mansard-tető azonban felül egyenes volt és valamivel keskenyebb, amelynél a fiatornyok kb. 30 cm-rel voltak magasabbak. Az elkészült új tető annyiban különbözik a közismert — és mai falusi építészetben is lépten-nyomon előforduló — mansardtetőtől, hogy mindegyik alkotója „függönyíves" és vasbeton lemezből készült. Megjelenését még tovább oldotta az íves alaprajz is, amely felett a gerincvonal is ívelődött és a fesztáv függvényében kontúrja természetes módon hullámvonalat adott ki. Ezáltal az új tető már kedvezően eltér a „lejáratott" mansardformától. Fedése rézlemezből készült; sajnos a kivitelezésénél a megadott tervet nem tartották be és az álló korcok nem illeszkednek a golyvás párkányzat feletti tetőhöz, valamint a kétszer íves felülethez.

Kísérlet történt az előtér XVIII. századi fiókos dongaboltozatának jelzésére is. Eszerint csak az elsőrendű szerkezetfelület — a donga — épült volna meg vasbeton héjból, míg a fiókok kitöltetlenek maradtak volna.

E lyukakon, valamint a kapu előtt kimetszésen át fel lehetett volna nézni a tető felső részébe és így a teljes kiegészített kapu érzékelhetővé vált volna. Úgy tűnt, hogy a gótikus bejáratnak ez csak kedvezett volna, hiszen annak felső részében a kiegészítés túlsúlyba került a hiteles maradványokhoz képest.

A boltozat jelzésének helyszíni modellje el is készült: ez lett volna az első kísérletünk elpusztult barokk térlefedés érzékeltetésére. A kapu azonban a tudományos partnerek szerint a kilyukasztott dongán keresztül kevéssé érvényesült, ezért annak jelzésszerű megépítése ellen szót emeltek. Elhagyását többen sajnáljuk.

Az előtér környezetében a feltöltődött szintet a barokk kori nívóra süllyesztették. A templom bejáratához vezető útvonalat előregyártott műkőlapokkal rakták le, amelyek minden irányból a csarnokszerű előtér felé vonzzák a látogatót.

A restaurált kapu és a védőépületként is hasznos szép barokk előtér helyreállításának szívből örülhetünk: itt a restaurátori igényesség és az építészi leleményesség úgy párosul, hogy a kettő ötvözetéből — a boltozat jelzésének elmaradása ellenére — mintapélda állt elő.

Sedlmayr János

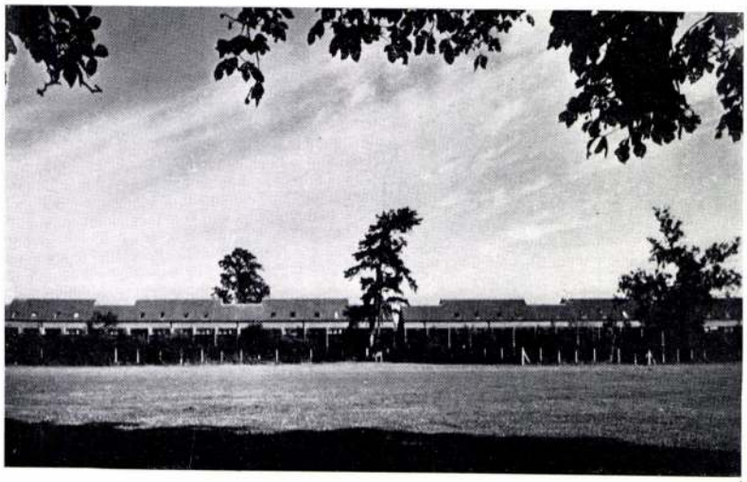

1

2

3

4

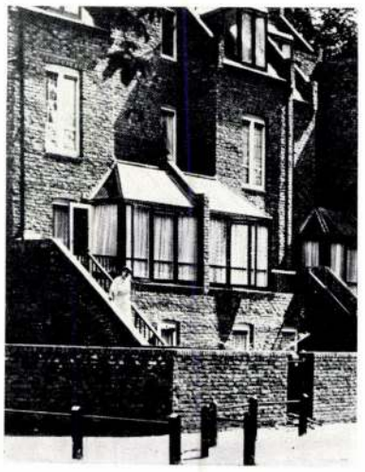

5

6

kiállítás

Környezet az új és rekonstruált lakóegységekben

Angol építészeti kamarakiállítás 1982. január 7—14.

Az angol építészeti kiállítás 1982. január 7-én nyílt a MÉSZ székházában és George Fisher, az Egyesült Királyság nagykövetségének kultúrattaséja nyitotta meg. A tablók Nagy-Britannia nemzeti kiállítását képviselték az 1981 nyarán Varsóban megtartott UIA kongresszuson. A kiállítást ott nem sok magyar építész láthatta, így örültünk, amikor a követség jóvoltából ez az anyag Magyarországon is bemutatásra kerülhetett, mivel aktuális témát: a humánus ember környezetalakítást, tervezési szemléletet, valamint rekonstrukciós jellegű építési tevékenységet illusztrálta.

Jellegét, szemléletét a kiállítást kísérő ismertetés a következőkben határozta meg:

„Hasznosítva mindazokat a lehetőségeket, melyeket a modern technológia és anyagok kínálnak a tervezőknek, a brit építészek szaktudásukat most arra összpontosítják, hogy ezeket oly módon hasznosítsák, hogy egyben tekintettel legyenek a brit építészet történelmi hagyományaira és kialakult léptékére. Az épületeket úgy tervezik, hogy közvetlenül utaljanak a helyi jellegzetességekre... A tájrendezés, kertépítés igen fontos szerepet játszik az új lakótelepeknél, folytatva a brit építészet több száz éves múlttal rendelkező hagyományait... Egyre több pénzt fordítanak arra is, hogy a háború utáni idők nagy lakótelepeinek egyéni jelleget adjanak, melyekről most az a vélemény alakult ki, hogy hiányában vannak a sajátos egyéni karakternek, melyet a lakók igényelnek..."

A bemutatott épületek és együttesek is olyanok, melyekre a humánus környezetalakításra történő kísérletek tárgyalásánál gyakran történik hivatkozás. Mint ilyet kiemelnék néhányat a kiállítás anyagából:

Milton Keynes, melynek lakásállománya a szokványosok mellett az öregek számára kialakított és a mozgássérültek számára tervezett, valamint a már gondozást igénylők speciális lakásait is tartalmazza, az ezekhez tartozó gondnoki lakással együtt. A terv jól hasznosítja a meglevő öreg fákkal, sövénykerítésekkel kialakított környezetet, amellett, hogy aránylag magas laksűrűséget ér el.

Gyalogos- és kerékpárútjai, gyermekjátszóterei biztonságosak. Méltán nyerte el a CIVIC TRUST díját.

Jedbourh-i városközpont kiinduló szempontként őrzött meg egy öreg üzleteket tartalmazó házsort, s emellett annyi lakást helyezett el technikailag is nehéz körülmények között, amennyi egyáltalán lehetséges volt. S hogy mindez színvonalasan sikerült, számos, többek között az Europa Nostra-díj is igazolja.

SCHÖNERNÉ PUSZTAI ILONA

A Sopron Pozsonyi u. 3. sz. lakóház
helyreállitásának tervezője

Kissné Nagypál Judit: Történelmi város-
rekonstrukció és rehabilitáció Sopronban

Müemlékvédelem, 1974. 5. 1. sz. 13-22. l.

SCHÖNERNÉ PUSZTAI ILONA

A mecseknádasdi Szt. István templom helyreállitása

Müemlékvédelem, 1974. 3. sz. 144-15 o. 1

Schönerné, Pusztai Ilona, építész 2.) Folytatás,

Építészeti utalások helyreállított műemlékeinkben.

Az elpusztult fafödémek pótlására is számos elméleti lehetőség van. A tornaszentandrási rk. templom hajójában a korábbi festett fafödém helyébe átlósan elforgatott faragott kazettás famennyezet készült, a borddkat rövid, deszkából ragasztották össze. (Építésztervező: Schönerné Pusztai Ilona, statikus: Vándor András.)

(említve).

Magyar Építőművészet, 1986. 5., 26-old.

Schönerné Pusztai Ilona, építész. 1.) Folytatás.

Építészeti utalások helyreállított műemlékeinkben.

A soproni Pozsonyi út 3. sz. középkori eredetű lakóház homlokzatának zárterkélyéből a konzolusonkok és a vagyságát mutató fallenyomatok kerültek elő. Az új erkély homloksíkját függőleges pallókból állították össze, amely felülről lóg ala. – Szerkezetileg és formában egyaránt eltér a középkoriaktól. (Elkészült 1973-ban) (említve).

Magyar Építőművészet, 1986. 5., 25-old.

SCHÖNERER, Mathias meriat

Kubinsky Mihály: Adatok a 150 éves Sopron-Bécsényhely Vasút építésének eleken.
= SSz 1997, 3. 229–237. ill

— megőrizni a n
— a könyvtár ne
könyvtárral
— a gyűjteményr
kodhasson : al
ményekkel
— a család kel
a könyvtárőr
— mindenkor lec
latinul, hogy
család aján
(Legidősebb fia, La
a családi vagyonb
összeget A család
meghatározták es

Az walkodó aláírt
néni változtatással

Schönfeld, Schönfober
Schöngauer, Schöngut

Schönfeld József

bécsi szobrász

végezte a templom és
krypta végi részein a
kőfarajó munkákat és
készítette a szobrokkal
egyetemben a B. Szűz Mária
oltárát. Az 1870-es
években

Emlpannonh

lapszámozva
nincsen

kerelmezésére és ennek segélyével a Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Felügyelőségének támogatásával a nyilvános Múzeum fölállítására.

Kezdetnek kiállításra elégséges anyagot szolgáltatnak az egyházi, történelmi és régészeti egyesület gyüjteménye, a vármegye és város levéltárának muzeális anyaga, szent István bazilikájának emlékei, melyeket dr. *Prohászka Ottokár* megyés-püspök engedett át kiállítás végett, az Orsz. Magyar Iparművészeti Múzeum állami főreáliskolában elhelyzett letétjének fölöslege és a nagy közönség adományai. A helyiséget biztosítja a városi és megyei segély, a fölszerelést, a fenntartást és fejlesztést az egyesület vagyona, a tagdijak és az államsegély. Mindezek alapján a múzeum rendezését Marosi Arnold ciszt. r. főgimn. tanár, múz. igazgató megkezdte és a megnyitás e nyárra várható.

Az egyesület az érdeklődés fölkeltésére és élesztésére fölolvasásokat tart, melyre a *Vörösmarty-Kör* ajánlott föl helyiséget. A fölolvasók: gróf *Széchényi Viktor* főispán; dr. *Lauschmann Gyula*: A szőlőhegyi kápolna; *Marosi Arnold*: Küzművelődésünk és a Múzeumegyesület; *Rexa Dezső*, *Vértes József* szent István bazilikájáról; *Wertheim Pál* Székesfehérvár érmeiről. Gróf *Széchenyi Viktor* főispán, egyesületi elnök «Szemelvények gróf Széchényi Lajosné Wurmbrand Franciska grófnő leveleiből, *Rexa Dezső* pedig «Vörösmarty ébredéséről» czímű érte-

Schönfeld

pesti születésű
becsi szobrász

lásd

Petschnig János
tormagyaban

Vas. Lyp. 1868. 537 l.

BUDAPEST
9 13 FEB 1972

okolo roku 1656 v Berlíne. V roku 1660 uzavrel dohodu s cisterciátskym opátstvom v Lubuši v Dolnom Sliezsku, kde pôsobil až do smrti. Jeho vplyv na vývoj barokového maliarstva 17. storočia je nesporne veľmi významný.[2]

JOHANN HEINRICH SCHÖNFELD (2)
(okolo roku 1609 – 1682)?
Aeneas zachraňuje Anchisa z horiacej Tróje

JOHANN HEINRICH SCHÖNFELD (3)
(okolo roku 1609 – 1682)?
Merkúr a Argus

Pendanty na výšku maľovaných oválnych obrazov eviduje odborný inventár SNG ako alegórie vojny a mieru od stredoeurópskeho maliara z 18. storočia. Antické námety v expozícii spresňujeme na príbeh dardanského kráľa Anchisa, podľa Vergíliovho Aenea a príbeh Merkúra a Argusa podľa Ovídiových Metamorfóz, z druhej polovice 17. storočia.

Anchises mal s bohyňou Afroditou syna Aenea. Z obavy pred jej otcom Diom svoj vzťah zatajila a dieťa vychovávali horské víly. Raz sa Anchises predsa pochválil Afroditinou priazňou. Pred bleskom trestajúceho Dia ho síce bohyňa ochránila, ale ochromel. Jeho syn Aeneas sa zúčastnil vojny s Grékmi ako najslávnejší hrdina po Hektorovi. Po dobytí Tróje vyniesol z horiaceho mesta svojho chromého otca a s časťou Trójanov odplával do Talianska.

Námetom druhého obrazu je príbeh Merkúra (grécky Hermes), jedného z dvanástich olympských bohov, ktorého autor zobrazil ako mladého atletického muža s okrídleným klobúkom (petasos) a opánkami, v ruke s kúzelnickou paličkou ovinutou dvoma hadmi. Zeus poslal Merkúra, aby zabil obra Argusa, svalnatého pastiera, ktorý strážil Ió, premenenú na jalovičku, o ktorú mal záujem.

Antická literatúra bola bohatým žriedlom námetov pre renesančných a barokových umelcov. Neoklasicisticky zameraní autori rakúsko-nemeckého okruhu pretavovali vo svojich obrazoch plnokrvné rubensovské typy antických bohov a hrdinov do meštiacko-naturalistických podôb. Námet prvého z obrazov poznáme z tvorby maliarov M. J. Schmidta nazývaného Kremserschmidt, J. M. Rottmayra a F. A. Maulbertscha. Predstavuje takmer zrkadlovú kópiu kompozície augsburského maliara J. H. Schönfelda, do ktorého blízkosti možno zaradiť obidve diela. Po odstránení takmer súvislej premaľby obrazov z 19. storočia vynikol ich svieži svetlý kolorit, čo umožnilo nový pohľad na ich hodnotenie.

NASLEDOVNÍK (4)
PAULA TROGERA (1688 – 1762)
Oplakávanie Krista anjelmi

Obraz patrí k najvýznamnejším exponátom z druhej polovice 18. storočia s nesporným dosahom pre dejiny barokovej tvorby

na Slovensku. Doposiaľ neznámy a nezverejnený sa dostal do zbierok SNG v roku 1989 v torznom stave. Na veľkolepej kompozícii oltárneho obrazu našťastie nebola poškodená dominantná scéna.[3] Obraz je bez autorského označenia a bez bližších informácií alebo dokladov o jeho pôvode. Formát, námet a vynikajúce umelecké kvality svedčia o tom, že ho objednali pre cirkevný objekt, adekvátny jeho hodnotám. Pyramidálne budovaná kompozícia zaznamenáva časový úsek medzi Sňatím Krista z kríža a jeho Ukladaním do hrobu. Mŕtve telo Krista leží na kamenných stupňoch, smútiaci anjel prikrýva jeho telo drapériou, ďalší anjel vznášajúci sa v oblakoch sa zarmútene prizerá smutnému výjavu. Dokonalá kompozícia, výborné anatomické modelovanie postáv, koloristické svetelné a rukopisné kvality a sám námet poukazujú na autorstvo významného barokového majstra. V rokoch 1741 až 1743 pôsobil v Bratislave ako autor nástenných a oltárnych obrazov kláštorného kostola alžbetínok profesor Akadémie výtvarných umení vo Viedni Paul Troger.[4] Obraz jedného z bočných oltárov kostola má námet Oplakávanie Krista anjelmi (Smútiaci anjeli nad mŕtvym Kristom). Na základe analógií možno uvažovať o Trogerovom vplyve na autora vystaveného diela. Harmonicky pôsobiaca scéna s pevne budovanými tvarmi a hladkou, nevýbušnou koloristickou škálou je bližšia mladšej generácii klasicisticky orientovaných Trogerových nasledovníkov. Medzi autorov, ktorí pôsobili na Slovensku a v ktorých tvorbe sa nachádza častá kompozícia Oplakávania Krista anjelmi, patrí F. X. Wagenschön (1726 –1790).

JOZEF IGNÁC MILDORFER (1719 – 1775) (5)
Narodenie Ježiška (1763 – 1764)

Na rozdiel od východného poňatia oslavy narodenia Krista ako mystéria spojenia božského a ľudského, západné umenie akcentuje už od 13. storočia skôr ľudskú stránku a skromné pomery pri narodení Pána. V novoveku sa rozšírilo pôvodné základné obsadenie výjavu – P. Mária, dieťa, pastieri, betlehem, vôl a osol, a ďalšie postavy. Ikonografia sa rozvetvila na viac variantov súvisiacich s príbehom svätej noci. Biblicko-historický základ z histórie Ježišovho detstva zostal ako kultový obraz, ktorý vedie k meditatívnym výkladom mystéria s dominantným uctievaním a zbožňovaním. Naratívne prvky, ako klaňanie pastierov a chór anjelov prevládali až od renesancie. V 18. storočí, keď sa dostal do popredia vplyv benátskeho kolorizmu a juhonemeckej maliarskej školy, patrilo Klaňanie pastierov medzi hlavné ikonografické typy. Obrazy S. Ricciho, C. D. Asama, G. B. Tiepolu, P. Trogera, F. A. Maulbertscha sa stali zdrojom, z ktorého čerpali mnohí stredoeurópski umelci. K najbližším nasledovníkom veľkého majstra barokovej maľby, P. Trogera, patrí jeho žiak J. I. Mildorfer. Jemu sa prisudzuje obraz Narodenie Ježiška, ktorý novoveká ikonografia obohatila o ďalšie postavy a pomerne zriedkavú prozaickú scénu súvisiacu s prípravou kúpeľa dieťaťa. V rokoch 1993 až 1994 reštaurovaný obraz zažiaril chvejivým čarom svetelno-koloristických nuansí, ktoré bolo možné pod nánosmi premalieb a nečistôt len tušiť.[4]

Schönfeld János Márton ötvös

XVIII. s. k.

Magyar Művészet, 1937 XIII.
312-320

Mihalik László: Mémesterségi magyar ötvösök.

Schönfeld Ernő

Kisplasztikus

1899

Éinusk 1930

88. l.

Az ünnepély után villásreggelire tisztelettel meghivja /Ferenc József tér 25 sz.alatti egyesületi házba/

a Rendező Bizottság.

Schönfeld Ferenc

c. képe/
"Esthangulat"/utszéli feszületet. két oldalán csenevész fákkal ábrázol.
Repr.
/Inkább festménynek hat, mint felvételnek./

ÉLET, Bp. 1909. juni. 20. I. évf. 25. sz.
801. lap.

Schönfeld József

Pestről, jelenleg Bécsben.
1853 máj. kiáll. Műegylet.
I. Ferenc József császár arcképe,
150 ft.

— illyefalvi IV. 131.

Schönfeld József

nobiszt. ~~[illegible]~~

Pestről, 1853. ban

Brésben.

L

Schönfeld József.

A pesti műegylet 1853. évi
május havi kiállításán: I. Fe-
rencz József arczképe (150 ft).

Schönpflug József építész

Tér és Forma, 1930. III. évf.

55–75. l. Ipari építkezések.

Építészet - világi

Papírgyár (fürfő) - Schöngut József terv.

Tér és Forma, 1930. III. évf.

55.- 75. l. Ipari építkezések.

Schönhaber Ottó, [?] Bok

A képzőművészeti körök kiállításán olyan amatőrként tűnt fel, aki műveiben sajátos, friss ~~en~~ hangot tud megütni.

Péter Imre: Jegyzetek kiállításokról

9. C

Népszabadság, Bp. 1960. szept. 16.

SCHÖNGUT, J. ériter

htvár-alna-aknatorony

PSz 2000/2. 77.

Rakičan > Battyánfalva

Rákó, >Nagyrákó 213.2 kat.

Rakovo > Nagyrákó 213.2 kat.

Rastice > Nagymagyar

Rechnitz > Rohonc

Revistye > Revistyeváralja

148. Revistyeváralja, (Bars vm.) **Revištské Podz**
Revistyevár

Revištské Podzámčie > Revistyeváralja

149. Rezi (Zala vm.) **vár**

150. Ricsóváralja (Trencsén vm.) **Hričovské Po**

151. Rohonc (Vas vm.) **Rechnitz,** Ausztria, **várk**

Rohovce > Nagyszarva

Schönhaben Ottó MDK

Zsuzsika, pasztell

Csendélet, pasztell

Műcsarnok 1960.Képző- és Diszitőművészeti körök kiáll.

Schönhaber MDK -

Gyárunk képzőművész studiójának /melyet Luzsicza Lajos festőművész vezet/ tagja.
Kiállitásukon Pogány Ö. Gábor szerint müveik elérik azt a szinvonalat, amelyet a régóta működő nagyüzemi képzőművészek elértek.

--:Ecsettel és szerszámmal.

Hajóépitő. 1960. jun. 4.

Schönháber Ottó MDK

Csendélet, olf.

Mücsarnok 1960.Képző- és Diszitőművészeti körök kiáll.

MDK

Schönhauser József, Trencsén,
Az akad. kisegitő pénztárának dija 1847

Kép
Bécsi képzőm. akadémia magy. ösztönd. névsora
Fleischer Bécs. 1o6. l.

Schőnhauser József, Trencsén MDK

Gándel-díj.

1946. 2. díj.

Bécsi képzőm. akad. magyar ösztönd. névsora
Fleischer Bécs. lol. l.

MDK

Schönhauser József, Trencsén

1846. Gundel II.dij.

1847. Akadémia kisegitő pénzt. dija

Bécsi Képzőm. Akad. magyar ösztöndijasainak névs.

Fleischer, Bécs. 101, 106.1.

Schönhauser József
festő
Trencsenből
1846-ban Gundeldíj!

Lárd

Fleischer Bécs 83 l.

Budapest TX .187

MWK.

Schönherr Gyula
szerkesztő

átengedte a Magyar Könyvszemlélő a British muzeum körvinájában nemrég felfedezett arcképet Mátyás királyról – a Gr. Sz-nek leközlésre.

–: Megjelent
Grafikai Szemle 1896 évf. Sz. 71-75 l

Schönherr Sándor
hegedűkészítő

Lásd

Morvay Győző

Schönherr Gyula
emlékezete
Bp. 1910.
63. l.

A könyvből
kimyomozni
vinletes
életrajzat
fentinett

0. Érkezett: 1900. jan. 27.

tes

gos bizottságának

Budapesten

Andrássi út 60 sz.

kir. törvényszék elnöké„
/elu. sz. a. kelt megha„
talos tisztelettel megke„
tésemre bizott kir. járás„
elyiségeihez tartozó de

Schönhofer

pozsonyi orgonaépítő
készítette az alábbi
templom orgonáját
16 változatú. Kapáry
Péter gróf kastélyából
készült

Szyllaba

28. l.

Rokka, Brigetkő VIII. 148

Schönhofer Lajos

Két képét hozza a lap: "Ibolyát szednek" mezőszéli kopár fák között magányos falusi ház gémes kuttal, a fűben két fiatal leány ibolyát keresgél.
"Amikor minden virágzik" c. a virágzó fák alatt két mosolygó fiatal leánykát ábrázol.
Felvételek az Élet számára készültek.
Repr.-ók

Élet, Bp. 1916. ápr. 9. VIII. évf. 15. sz. 342, 343. lap.

Schönhofer Lajos

Az ÉLET c. lap felkérésére készitett müvészi felvételek:
"Békés alkonyat a Garda tón"
"Garda tavi partrész let."
Repr.

"Bucsuzik a nap a tengertől" c.
Repr.

Élet, Bp. 1915. nov. 21. VII. évf. 47. sz.
1114, 1116. lap. " 28. " " 48. "
1141. lap.

Schönhofer Lajos

"Téli táj a front mögött"
"A behavazott Hadak utja" cimmel müvészi felvételek.
Repr.

Élet, Bp. 1915. dec. 25. VII. évf. 52. sz.
1258, 1259. lap.

MDK

Schönhoff Károly

festő

A Zsolnay-gyár művészeti munkáiban közreműködött /az etelő osztályon/ 1899-ben.

67.o.

NIKELSZKY GÉZA : A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs. 1959.

MDK

Schönhoff Károly,

Festö, korongozó vagy formázó ?

Nikelszky Géza, beszámolója Dr. Szentiványi Gyulának:
A Zsolnay gyár müvészei és kivitelezöi.
Pécs. 1948. nov. 16.

Schönhoff Károly MDK

Müvészi termékek gyártásában sok érdemes munkás jutott nyomoruságos sorsra a maró savak stb romboló hatására. S c h ő n h o f f Károly"aetzelő" 51 évi szolgálat után /1899-1950/;K r e u t z i n g e r Gyula 52 évi szolgálat után /1873-1925/ vált tehetetlenné. L i p p a y János festékdörzsölő 61 évet szolgált/1878-1939/gyengült szellemi képességel is hasznos munkát végzett. E i g e n b r o d József hasonló sorsra jutott, bár szervezete tovább ellen állt. B r u c k n e r András 1926-ban ötvenöt évi gyári szolgálat után elbocsájtották, mert megtagadta a ládahordást. Két hónap mulva visszavették kisegitőnek a korongosokhoz. 60.o.

NIKELSZKY GÉZA:A Zsolnay-gyár müvészete. Pécs.1959.

Scönhoff Károly MDK

Porcelánfestő

Szül: Pécs 1885

A Zsolnay-gyárba belépett: 1899

30.o. és 74.o. 16. jegyz.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs. 1959.

MDK

Schönhoffer, orgonakészitő

Pesti Hirlap 1916. 16.1.

3000 db - 65.13679 Közl.

Dobos Ilona
1965. aug. 25.

Schönholz/Friedrik

rajztanító

1822. Pest

Vojd. 113. l.

~~Bronz fibula V. 35.~~

~~Bográcsi bronzból IV. 120.~~

Schönhut Wilhelm

Janetzko

l.

Korrespblatt

1887. 108.

Schönian, Schöninger

Schönian, Alfréd (1856 - ?)

„Alpesi tisfahban" o. fa 16x24 cm
s. l. b. A. Schönian München

Eltiáltási ár: 5000 ft

BÁV 54.Képaukció Bp.1981.május

Schönian, Alfred
(Frankfurt an Oder, 1856- ?)

„Tehenek a folyóparton" o.fa. 16x24 cm
J.l.b.: A. Schönian München.
Kikiáltási ár: 6000 Ft.

BÁV 56.Képaukció Bp.1981.december

Schönian Antal

festő.

Panenka, Andreas Bernh.

Divus Ladislaus Hungariae Rex, Justus, Felix, inclytae nationis Hungariae tutelaris in basilica D. Stephani Protomartyris Panegyrico celebratus deferente Andrea Bernardo Panenka... Procuratore, oratore Ladislao Adamo Nicolao Erdödy de Monyorokerék. Viennae Austriae, Typis Joann. Van Ghelen, Universitatis Typogr. Anno 1695. Fol. Egy rézmet-

Schönain Antal 2

szettel, rajzolta Schönain Antal, metszette Thourneyser.

Majláth Béla: Hungarikák a bécs. könyvkiállitáson. Magyar Könyvszemle. 1882. 197–198. l

Schönian, Johann

XVIII. 12.

Kolozsvári antalok

2 l.

k.

Europa

Könyvkiadó. Rt.

Budapest.

V. Rothermere. u. 12. III. 2.

-1-

M.D.K.

Schönich Mátyás, egri asztalosmester

1756-86 körött szerepel a városi adóösszeírásokban. 1768-ban a makkári plébániaház munkáinál 85 forintot vesz fel. 1773-ban a hereszteszpüspöki plébániaház épületasztalos munkáit hesúti, 1776-ban a kiskörei és tiszanánai templomban

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt. ./.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 397 old.

M.D.K.

Schönich Mátyás, ceri asztalosmester

... és körülöi paplakban ablakok és ajtótokok készítéséért kap munkadíjat.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 397 old.

SCHÖNICH Mátyás egri asztalosmester. Az egri városi adóösszeirásokban 1756-86 között sorolják fel. A makláři plébániaház munkáinál 85 forintot vesz fel 1768-ban. A keresztespüspöki plébániaház épületasztalos munkáit 1773-ban készíti. Ablakok és ajtótokok készitéséért 1776-ban a kiskörei és tiszanánai templomokban és a kömlői paplakban kap munkadijat.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Schönig Antal

porcellanfestő

1884

l.

Ruzicska Herend

58. l.

~~Szönyi leletek VIII. 4.~~

Schönig Antal

festő ,/~~kvi~~ kivitelező

A ZSOLNAY-gyár művészeti munkáiban közreműködött 1896-1907-ig.

67.o.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs. 1959.

MDK

Schönig Antal, edényfestö

a Zsolnay Gyárban dolgozott 1896-tól 11 éven át

Nikelszky Géza: A Zsolnay gyár müvészei és kivitelezöi
Pécs. 1949 ápr.12.

Schőnig György MNK

edény festő, kivitelező

A ZSOLNAY-gyár művészeti munkáiban közreműködött 1974-1910.

67.o.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs. 1959.

NDK

Schönig György, edényfestö

a Zsolnay Gyárban dolgozott 1874-töl 36 éven át.

Nikolszky Géza: A Zsolnay gyár müvészei és kivitelezöi.
Pécs. 1949 ápr.12.

MDK-

Schönig György ,edényfestö

Többekkel egyetemben a legtöbb étkezési-,kávés-, teás és mocca készletek dekorajait festette "mágnás" "japán" és "vadrózsa" mintával.

1874-töl 36 éven át volt a gyár dolgozója./ a nagy szakállu.

Nikelszky Géza beszámolója Dr.Szentiványi Gyulának:
A Zsolnay gyár müvészei és kivitelezöi.
Pécs. 1948.nov. 16.

Schönig György

volt a Zsolnay gyárban a festészet vezetője.

Zsolnay Teréz:a,M. Zsolnay Margit:Zsolnay
Corvina 1974 112.o.

Schőnig János

festő, kivitelező

A Zsolnay-gyár művésseti munkáiben közreműködött 1898-1904.

67.o.

NIKELSZKY GÉZA : A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs. 1959.

Schőnig János

Festő a Zsolnay gyárban

Született: Markó 1874

A gyárba belépett: 1898- 1904.

Nikelszky Géza: A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs. 1959.

74.o. 18. jegyz.

SCHÖNINGER, Georg, pozsonyi asztalosmester

Ursula SCH-inn, bürgerl. Tischlermeisterin -† 60 évesen
[1764,21.szám,4 l.]

G.SCH.,bürg.Tischlermeister,
† 65 évesen, Pozsony, 1771 jan.21.
[1771, 7.szám,4 l.]

Pr.Z.

Fr. Z.

K. D. L.

SCHÖNNINGER, Georg asztalos

1771. Pozsonyban 65 éves korában meghalt

Agghány: Barokk szobrászat... Jyn. 1959.

I. 271. l.

SCHÖNINGER Georg, pozsonyi ortalanmester

Ursula SCH-inn, bürgerl. Tischlermeisterinn megh. 60 éves korában. (1764, 21. vám, 41)

—

G. SCH., bürgerl. Tischlermeister, † 65 éves korában, Pozsony, 1771 január 21. (1771, 7. vám, 41)

—

Preßburger Zeitung
(Gentzon)

S c h ö n i n g e r L e ó

festő

ifj.gróf Pálffy Lipót: Magyar emlékek külföldön.II. Fővárosi Lapok.1867.nov.27.

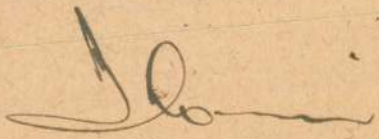

MDK

Wágner Sándor, festöm.és Schöninger Leó
galvanograph,Münche:

A pesti müegylet titkárának jelentése a jövö évi mülap ügyében azt a döntést hozta, mivel Orlai P.Soma "Zách Feliciánt" képe időre nem készithetö el /köre rajzolása/ igy a f. hóban kiállitott W.S.: " Dugonics Titusz hösi feláldozása Nándorfehérvár ostromlása alkalmával 1455.évi jul.21-én" kerül megvételre e célra,mely 1860-ra galvanographiai módon Schöninger Leo müncheni galvanograph által elkészittetik.

A pesti müegylet titkárának jelentése.
Vas.Ujs.1859.

Schöninger, Leo (1811 - 1879)

„Katona a családban" o. v. 69 x 83 cm

s. l. j.: Leo Schöninger München (Sezült)

Kiáltási ár: 15000 ft.

BÁV 51.Képaukció katalógus Bp.1980.május

Schöninger Leó, grafikus

Honderü, 1845. II. 459.

Külföldi levelezés

Patak Jenő

Táblakép.

"Leány a kutnál" Schöninger Leo /München/ művei a Müegylet sorsolási kiállitásán. /És még egy müve: "Dugonics Titusz hősi önfeláldozása Nándorfehérvárnál"

Fővárosi Lapok 1864.I.IV.1.332.old

Patak Jenő

Schöninger Leo/München 19.sz./festő

müve a Müegylet sorsolási kiállitás

sán.

Fővárosi Lapok 1864.I.IV.1.332.old.

Schőninger Leó, grafikus, XIX.sz.

Divatcsarnok, 1853.juni 5.19.374-379.

Solt: A pesti állandó képtárlat.

Schönfeld

bécsi szobrász

készítette 1870-ben Balassa János orvos professzor szemléket a kerepesi temetőben neoklasszikus stílusban.

Építő Ipar – Építő Művészet..

1914. 404. l.

Repr.

u. o. 389. l.

NAPLÓ SZÁM

A BETEGRE VONATKOZÓ JEGYZETEK

november 28 szombat

~~november 29 vasárnap~~

~~november 30 hétfő~~

NAPLÓ-SZÁM	A BETEGRE VONATKOZÓ JEGYZETEK
	november 25 szerda
	november 26 csütörtök
	november 27 péntek

Schönfeld MDK

pesti születésű bécsi szobrasz,a szekszárdi ujváros templom 3 gótikus oltárát és prédikaló-székét készitette.

A szekszárd-ukvárosi tamplom,

Vas.Ujság 1868,537 l.

Schönfeld MDK

bécsi nyomdász

Az első magyar gazdasági hetilapnak kiadója.
"Magyar Ujság" majd "Gazdaságot Tzélozó Ujság"
végül "Vizsgála Magyar Gazda" cimmel.
1796 jan - 1797 dec 21-ig állt fenn a lap.

Repr. három cimlap 37.o.

IX. tábla

Dezsényi Béla- Nemes ~~Dezső~~ : A magyar sajtó 250 éve.
I. kötet. 1954.

Schönfeld

pesti pipafaragó

Attila pipája 1830 körül

Barczy István v. főfolgár

mester gyűjteménjébe

Magyar Iparművészet

1918. 87. l.

modern szóval éljünk- turisztika
idegenforgalmi : ők az elsők ak
a külföldön megismertetik Magyar
ság természeti és müvészeti szé
ségeit.

A Magyarországon tartó
s a magyar müvészek megélhetése
pontjából szinte káros hatásu mü
másik csoportját az arcképfestők
tográfusok alkotják.Ennek a kors
csaknem egyeduralkodó müfaja a p
A XVIII.század derekán fel
lő miniatur-portréfestészet a XI
zad elején mind nagyobb rétegeke
dit meg a polgárság köreiben is,
repét a 20-as évektől kezdve a k
veszi át.A bécsi portréfestők és
lók karavánokban rándulnak át a
városokba,a pozsonyi diétára,Pes

M.D.K.

Hela Schönfeld

A "D I V A T" c. rovat ruharajzait készitette. repr.-ók.

Szinházi Élet. Bp. 1928. febr. 12-18. XVIII. évf. 7. sz. 105. lap.

Schönfeld János Márton ötvös, Eperjesből, Boroszlóban. 1735.

Magy. Művészet. 1937. XIII. 318. l.

Schönfeld, Johann Heinrich (1609-1682)

mühelye

„Megállás a vendégfogadónál"

o.v. 91 x 76 cm Védett.

Utiáltási ár: 45000 ft

BÁV 42.Képaukció Bp.1977.május

Schönfeld János Márton

eperjesi születésű
borosstói ötvös. Itt
1735 ben kebelezték
be a céhbe. 1769-ben
69 évés korában hunyt el.

lásd

Hintze, E. Die Breslauer
Goldschmiede. Breslau
1906. 156. l.

Mihalik Sándor
Németországi magyar
ötvösök

MAGYAR MUVESZET

1937, 318. l.

SCHÖNFELD, Joseph Rohrau

Pannonhalma 1996/2. 165-166, 167-168, 172, 180, 184

Schönfeld Márk

nőtlen

70 éves

(gyomorfekély)

† 1949. IV. 2.

Rákosszentmihályi ref. temető

Schönfeld Sámuel
arany-ezüstműves

Der Ungar 1843. szept. 18.
(A. R.: Flüchtige Bemerkungen über die zweite ungarische Gewerbsausstellung. 1843.)

Kalmár

MDK

Schönfeld Sámuel, Kovácsy János, Feldmesser Gáspár, Pasberger János

Budai és pesti ezüstművesek

Pesther Handlungszeitung, 1843. szept.9. 57. 227-28; szept. 13. 58. 231-33; szept. 16. 59. 235-36; szept. 23. 60. 239-40. A második magyar iparkiállitás Pesten, 1843-ban.

Schönfoher Sámuel, Kovács M DK

Sopronban 1825 ben szerepelt a brennbergi bányával kapcsolatban 16 old

Faller Jenő: Brennberg a bécsi Fries ész Társa Bankhaház bérletében 1822-1827. 10.o.

Soproni Szemle, Helytört. Folyóirat. 1957. XI. Kiadja Sopron Város Tanácsa

MDK

Schöngauer Márton

Első rézmetsző müvész a XV.sz.második felében élt, kinek müveit a mütört.fenntartotta.Össz. 116 metszete maradt fenn, s ezekből 52 darab az országos képtár tulajdona.

Vasárnapi Ujság Mell.-e.1872.febr.25. 97.l.

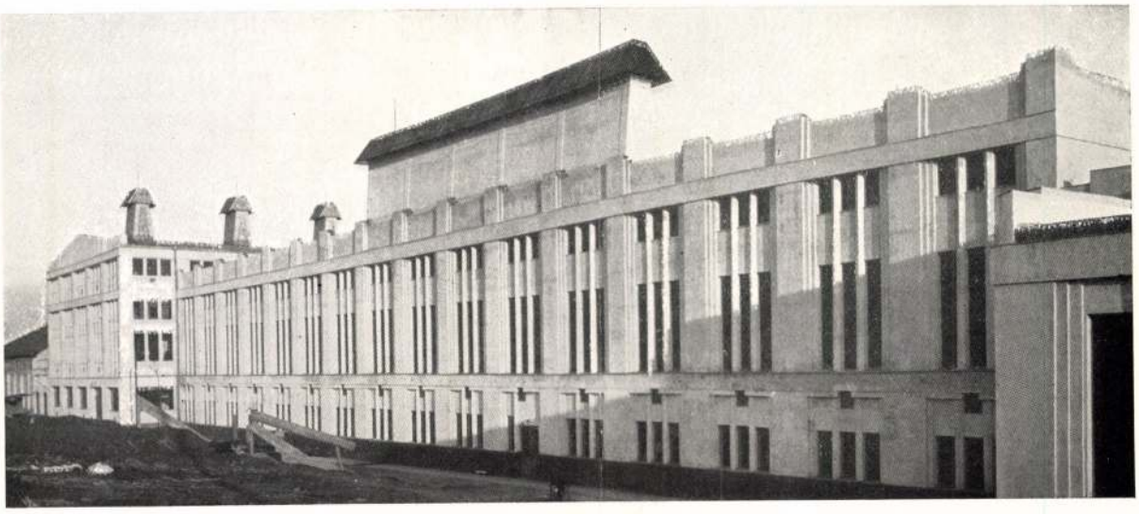

Schöngut József: Hazai Papírgyár Rt. fűzfői telepe

Tagadhatatlanul jól összefoglalt és építészetileg megszervezett tömegek összessége. De tagadhatatlan az is, hogy ezen építészi felfogás és kiképzés jellegzetesen bécsies ízlésű — amint szerzője Bécsben építésztanár — a mult reminiszcenciáit magukon hordozó, sokszoros rétegekben tagolt pillérek és az ablakok oszloppillérei jellegzetesek erre. De ezek alkalmazásához nem a cél vezette a tervező kezét, nem a funkció irányította azt, hanem bizonyos formai megszokás. A tervező monumentalitásra törekedett és e célból a feladaton és a szerkezeteken kívül fekvő formákat alkalmazott.

Tér és Forma
1930. 2. sz. (Ipari építkezések, képekkel.)

Schöngut József

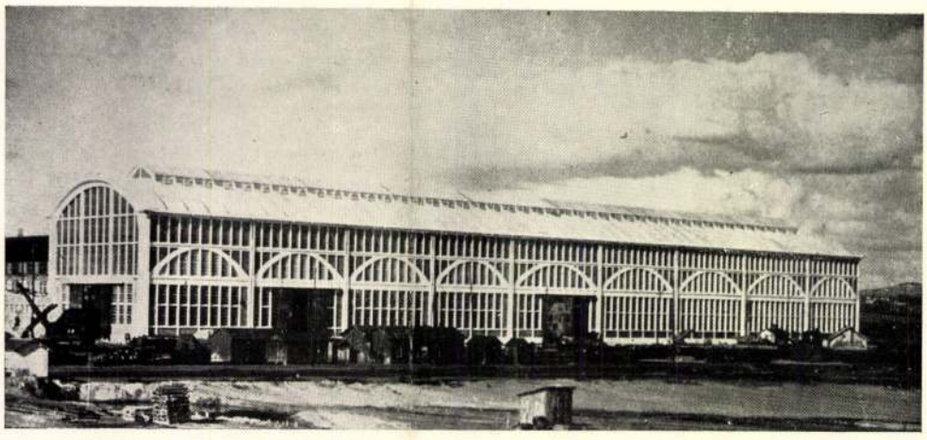

Limousin et Cie: A Schneider et Cie. cég szerelőcsarnoka Breuilben

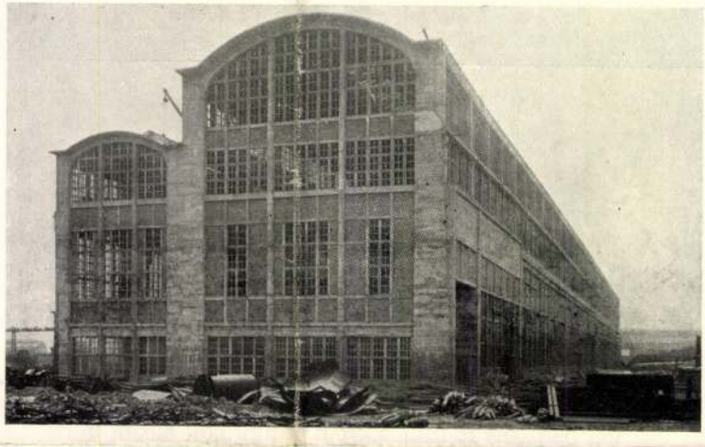

Limousin et Cie: Öntöde Caenban

A legnagyobb francia mérnök-cég munkái, a francia mérnöki tudás jellegzetes példái. A breuili csarnok a vasbetónépítési módszer egy kitűnő példája. Szép, egységes vasbetónszerkezet és ezáltal lehetőleg nagy világosság. Az egésznek együttese kimondottan a formaépítkezési utakon jár.

Hasonló a caeni acélgyár épülete, amely, tekintettel a belsejében folyó durvább munkára, már kitöltő téglafalazatokkal van képezve.

Limousin et Cie: Üveggyár Montluçonban

A montluçoni üvegöntőde hatalmas vasbetónrendszerére a keresztirányú ódon boltozatok támaszkodnak, amelyek némileg emlékeztetnek a „Dywidag"-féle boltozatrendszerre. Komoly, nagy ipari építkezés, minden külsőséges artisztikus tendencia nélkül.

K. D. K.

SCHÖNLAUB, Christoph szobrász

Bécsben

1733 és 1766 között van adat róla

1766. Fertőd, Esterházy-kastély, új

terembe ajtók szobrászmunkája,

falakra lámpák, fali tükörkeret,

asztal, bútorfaragás 390,– forintért

Agghásy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

I-98. 270. II. 93.

Schönk Mátyás

építőmester

MDK

Nagyoroszi r.k. templom. Schönk Mátyás balassagyarmati építőmester tervei alapján, Prohászka Vencel épitette. 1765-68.

294.o.

Genthon:Nógrád. 1954.

M.D.K.

SCHÖNLAUB, (SCHEENLAUB) Christoph szobrász

(1764) az eszterházai kastélban végzett egyes szobrászati munkánkkal (!) kapcsolatban költségvetést ad be
Ajtókat dolgoz ki, a tokfákat díszfaragasokkal látja el, ívelt ablakkeretiket készít, falborításokat munkál meg, asztalokat farag

Müvért. 1955. 1. sz.

Valkó Arisztid: Fertőd / Eszterháza, süttör: Győr-Sopron megye / mesterei, müvészei 1720-1768 között 129 l.

Schönleben David (

David Schönleben Burger
und Schlosser in Caschau)
Leid: Seitelmann Tobiit.

Schönleber Gustav

Dogana, olf.

Müncsenek 1897. tavaszi nemzetk. kiáll.

Schönleitner Elemér

Kisplasztikus

1903-5.

Éimisk. 1930

88. l.

Budapest 1935 nov. hó 30.

Bizottsága

Budapest.

es bérautóval teljesitett

km. a 0.26 P. P. 32.76

P. 32.76

pon felvettük.

Kiváló tisztelettel

OS BIZOTTSÁGA
ENDŐ.

TAUBER BÉRAUTÓ-VÁLLALAT
Budapest, IX., Erkel-utca 12.
Tel. Aut. 838—24.

Schöninger

Adelgunda:

Derékig, hétnyolczad balra, vonalkeretben. Haja oldalt fürtözött s kontyába tű van szúrva. Kivágott ruhájának hasított ujabő, ingvállát csipke-fodor köríti s derekát zsinor szorítja. A hátterben függöny lóg. Felirata a kép alatt, czimertől megszakított négy-négy sorban, balról:

„Adelgunde

Erzherzogin von Oesterreich-Este
Erbprinzessin von Modena
geb. Prinzessin von Bayern"

s jobbról:

Adelgonda

Arciduchessa d'Austria-Este
Principessa ereditaria di Modena
nata Principessa di Baviera"

s alól balra: „Gemalt v. J. Stieler"
középütt: „Gedr. von Th. Kammerer in München"
s jobbra: „Lith. v. L. Schöninger".

Könyomat, méretei a vonalkeretnek 31.9 : 26.9 c/m.
Stieler J. után köre tette Schöninger L.

Ltfsz. 8070 (chin. pap.)

191/93 N° 1604.

Schöninger Leo

München

1860. okt. – nov. kiáll. Mücsylet.
Dugovics Titusz, a mücsylet
1860. évi mülapjainak próba-
nyomata Wagner Sándor nüve
után –

Győri városi Könyvtár III. 238.

Schönmayer Lóránd

1693 előtt

lásd

Budapesti asztalos-

mesterek

manier és az eddig kö-
vön még sehol sem
gyakorlott ecsettel vald
festés". (Fővárosi Nyil

Legfontosabb újí-
tása azonban a kro
molitográfia megho
nosítására irányuló
~~azon~~ határozott törek
vése. Nem tudjuk, ho
nyomdája meddig m
radt fenn, de lapjai
igen ritkák ugy a m
gán, mint a közgyűj
teményekben. Kisér
letei valószínűleg nem
hozták meg a várt
anyagi eredményt, s a
40-es évek közepén má
nem működött.

MDK

Schőnmayer Lóránd

Siklóssy L.: Régi pest-budai asztalosmesterek. M.I. 1922.

9.1.

SCHÖNMANN *Ottmár (Ottó)*, rézmetsző és vésnök Pesten 1820—27.

É. f. II. 426 l.

Szamosfalva:

A SAMOS FIUME mentén fel
és Vilagio (C) csak térrajzba
rázó szöveg felett:

PIANT
DI
SAMOSFA

Szines rajz, mér. a

Szn. 174-90
980-907-7

Schönmann Ottmár

vésnök

Pest. 1827.

Wg 366 l

Schönmann

Stab IV. 106

...zz-én + M. m. Frankfurtban 1791 november 6-án

a hol hegy

...idéken, balról erdő és ~~egy~~ barlangból
...ünket, mig jobbról ~~pedig~~, a meredek sziklát,
innen ~~hegy~~ bont oldalon, nyájat őrző pász-
...pi meg, a kőhidon távozó kosaras nőt
...zatekintő kutya áll, munkás követi botra
...málházott szamár, szürke paripán ülő lo-
...n kosarat vivó leány képez csoportot.
...g. Az előtérben, a bolthajtásos hid közelében,
...szik a vizen, a dobogó elotti dombon, a
...férfiakhoz asszony közeledik, középütt
... hosszú bottal és pódyászszal, a vár-
...melyben hárman vannak, és a kertnél elve-
...meg egy kutya élénkiti. ~~és~~ A háttérben
...felhős. Hamisitott jelzése alól balra

Fürst Dávidtól 400 Kán. (844/902)

...-jén. (195-903.)

... 1903: VII. 4-iki 13903 (449-903) és
...903) szvsz. leirat.

Schönmann Ottó

rézmetsző

1820-21. Pest.

irod

Isoz Kálmán. A cenzura és az első pest-budai könyvnyomdászok. Historia 1928 24. l.

1. jan

Schönmann Ottomar

vésnök

(Schriftgraveur)

1822. Pest.

Vojd 111. l

British Museum VI. 228.

Nem magyar honosokat ner						

* A választói jogosultság az **illető rovatban** egy 1-es szám beirásával jelölendő meg.

Schönmann

l.

LykaMagyműI800-50

4957 l.

MDK

Schönmann Ottmarus, sculptor, Pest, Belváros.

Kapossy János: Épitők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban. Müv. Ért. 1952. 1. sz. 138 l.

Schönleitner Elemér

1906/7 - 1907/8

Ferkèpzomfoiskèvk

120. C.

Schönleitner Károly

vajstanár

Közlezrkiàll

1284. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Patria" r.-t. Budapest — 435418

Schönleitner Károly

1872/73 - 1876/77

Ferkèpzomfoiskèvk
30. l.

Schönleitner Karol

rajztanár

† 45 éves Eger

Rimaszombaton

1898 ben

Vas Tys 1898. 616

Schönleitner Károly

Stul. Székesfehérvárott

1854 nov. 15. sk.

3 reált végzett

1876/7 I. vendéglatogató

a bpesti rajztanárképzőben.

Kimaradt.

Lőcsei ötvösök pecsétje VI. 291.

SCHÖNLEITNER *Károly*, festő. * Székesfehérvár 1854 nov. 15. † Rimaszombat 1898. 1876. a bpesti mintarajziskolában tanult. Rajztanár volt Rimaszombaton.

K. Gy. II. 426 l

Balázsfalva.

A PICCOLO és a GROSSO KUK
Castello (di dilitia, spetan
térrajzban szemlélhető és kö
melvék ki. Felirata a mérete
veg (A) előtt:

PIANTA
DI BI
dove S. A. di
pulò la Ditio
Transilvania

Szines rajz, mér. a vk.

Szn. 175-
980-907-

Schönleitner Károly

rajztanár

45 évig Eperjesen működött

Rimaszombatban.

Vas. Ujs. 1898. 36 sz.

616 l.

Schönn Alajos festő
/WIEN, 1826-1897/

MŰVÉSZET
XII.évf.1913.
335-343.
"Osztrák művészek Magyarországon"

Muzeológia

Szépmüvészeti Muzeum:
Schönn Alajos: Oláh falu

M Ü V É S Z E T
XII. évf. 1913.
335-343.
"Osztrák müvészek Magyarországon"

Önálló táblakép – Életkép

Schönn Alajos:
Háboruból hazatérő magyarok

MŰVÉSZET
XII.évf.1913.
335-343.
"Osztrák művészek Magyarországon"

Önálló táblakép - Életkép

Schönn Alajos:
Kobor cigányok

MŰVÉSZET
XII.évf.1913.
335-343.
"Osztrák müvészek Magyarországon"

Önálló tablakép - Tájkép

S c h ö n n Alajos:
Oláh falu

M Ü V É S Z E T
XII.évf.1913.
335-343.
"Osztrák müvészek Magyarországon"

Grafika, XIX.sz. acélmetszet

Schőninger Leó: Mesemondó c. acélmetszete

Divatcsarnok, 1853.juni 5.19.374-379.

Solt: A pesti állandó képtárlat.

Önálló táblakép - Életkép

S c h ö n n Alajos:
Cigánytanya télen.

M Ű V É S Z E T
XII. évf. 1913.
335-343.
"Osztrák müvészek Magyarországon"

Önálló táblakép - életkép

S c h ö n n Alajos:
Cigánytanya

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
335-343.
"Osztrák müvészek Magyarországon"

Önálló táblakép - Életkép

S c h ö n n Alajos:
Cigánylebuj

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
335-343.
"Osztrák müvészek Magyarországon"

Önálló táblakép - Életkép

Schönn Alajos:
Cigánycsalád

MŰVÉSZET
XII.évf.1913.
335-343.
"Osztrák müvészek Magyarországon"

MDK

Schönn, A., festőm.
19. sz.

658. Margitszigeti részlet. J.l.j.: A Schönn 8
41.5 x 52. Vászon. 833.

Ernst Muzeum aukciói. XXVIII. 51.l.

Schönn festőművész. 1870.

Archaeologiai Értesítő

III., 1870., 7. szám, 156.

Schönn

festo

l.

Szana 1890

79. l.

..... 455351.500 "
..... 4.151.200 "
139.272.098 P

ekintést és hü képet nyujt is,
ithető/ felfelé, nem feljebb

itásuk költsége szerepelő
lajstromait a Müemlékek Országos

egyetemi tanár
a Müemlékek Orsz. Bizottságának
elnöke

Schönn

| | | |

Valois Félix

Csütörtök

21

Sz. M. bemutatása

Péntek

22

Cecilia vt.

Szombat

23

Kelemen p.

Nap kelte 7 ó. 15 p. — Nyugta 16 ó. 17 p.

1935 • 47. hét **November** XI. hó • 30 nap

naptár

Markhesvan

V	21	
H	22	
K	23	
S	24	
C	25	
P	26	
S	27	S. K.

Schönn Alajos

*esztergomi (?) kir. főmérnök az 1870-es években két tervet készített a (Szondi-kápolna épitédrégelyi) sére, ennek azonban költség hiányában kivitelre nem kerültek.

Pongrácz Lajos:
Szondi-album.
Esztergom, 1885.
8. l.

* (hontmegyei?)

Dorotheum VII. 202

Schönn Alajos

Schönn Alajost (1826—1897) Komárom táján 1848-ban mint kémet fogták el a magyar csapatok. A háborús eseményeken kívül („Háborúból hazatérő magyarok" lit. A. Darthage) különösen cigányaink érdekelték, amint ezt Cigánytanya, Kóbor cigányok, Cigánycsalád, Cigánylebuj, Cigánytanya télen című képei mutatják. Oláh falut ábrázoló képe a Szépművészeti Múzeum tulajdonában van.

Rózsaffy Dezső: Osztrák művészek Magyarországon. Művészet 1913 336. l.

Schönn Alois

* 1826.

Ltáb IV. 152

Schönn A

Életkép. T. 1213. II.

A hazatérő honvédeket az öreg asszony fogadja, ki az elpusztult házra és az azon innen lévő sirra mutat. A lovon ülő nagyapa unokáját fogja kezében, a fiatal asszony mögött férje áll bekötött fejjel, mig a család legifjabb tagja a sir előtt térdel. A háttér hegyes vidék városokkal. Felirata

balra: HEIMKEHRENDE UNGARN
jobbra: HAZATÉRŐ MAGYAROK
ezután: Das Original ist im Besitze des Herrn Ignaz Imredy Edler von Omorovitza.
alól balra: NACH A. SCHÖNN LITH. V.R. HOFFMANN
középütt: VERLAG U. EIGENTHUM V.F. PATERNO IN WIEN.
jobbra: VERVIELFÄLTIGUNGSRECHT VORBEHALTEN.
legalól középütt: DRUCK V.F. PATERNO.

Szines kny., mér. alányomással, melynek mér. 35.1 : 47.7 cm.

Schönn

l.

Lykanomzromantika

57-l-

Schönn

l.

LykaMagyműl800-50

424.l.

Schönn Al.

Müvenet 1913 336

Ferencz, I. sö, m./ Király V. 96.

Schönpörckh Gáspár ágyúöntő M.D.K.

1687-ben Kassán említik nevét

Czuberka Alfréd: Kuruckori fegyverek
Bp. 1906, 77

Schönpöck Gáspár

ágyúöntő

1687

l. Hadtört. Közl

1928. 424. l.

851. Ismeretlen művés
A XVIII. századból

~~851.~~ II. József.

csipője felé.

Mellig, balra fordul ~~és~~ tan
ti, egyszer fodritott parókájának
kálla ~~kincs~~ leberetvalt. Az aranygyapjas-rend
jobbvállára vetetten hordja, vértj
nul. Felirata a bal karon: M ~~[illegible]~~ há
Rex és alól 1782.

Ovális márványdombormű,
Vétetett Vörös Kálmántól
Elszámoltatott 1899: IV
Az elszámolást tudomásul
rat (597/99).

904: V. 2.

Schönpöckh Gaspar

Kayserlicher Pixenmaister

1687. Kassa.

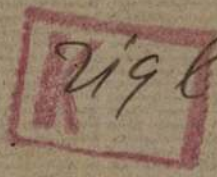

Schönpöckh

Gáspár

a sászári ágyuöntő

Kassa 1687.

l. Arch. Ert.

1903. Zig. l.

3. Afrovat: Nyugdij- és nyugbértart

Nyugdijtartalékunkat a

dalmaztuk.

A nyugdij- és nyugbért

1930. évben	400.000 P
1931. "	180.000 "
1932. "	160.000 "
1933. "	400.000 "
1934. "	400.000 "

Schönschütz

litogr.

l.

Kat Szemere ankcio

881. sz.

~~Bálint József IX. 115.~~

Schöntheil Hugó

Károly

épített

Kőbányai Zsidó templom

1911.

A 90.

29. l.

az esetleges részvételt hozzám jelent-

1935. évi február hó 12-én.

szter rendeletéből:

miniszteri tanácsos.

tsága

l n ö k s é g é n e k,

B u d a p e s t.

VI. Állatkerti-ut 1.

MDK

Schöntheil G. IV. éves épitészhallgató

Bérház, repr.

Épitészhallgtervk.

K. D. U

SCHÖNTHEIL Hugó Károly építész

Bp. Kőbánya, Szinagóga 1911.

Grünwald Fülöp - Naményi Ernő:
Budapesti Szinagógák Bp. 1949. 29. l.

Schönteil Richard

terveste a Bp. X. Állomás u. 4. s. villát 1903-ban, a Cserkesz utcai zsinagógát 1910-ben, a Hölgy u. 16. és 18. s. villákat 1906-ban.

Gerle János: Elszámolás a sz̦áz̦adfordulós épületekről
Budapest 1981/11 17-21.o.

Schönthál Margit

Részt vesz a Veres Pálné utcai Leánygimnáziumban, tanulmányi ösztöndij alapjára rendezett képző- és iparmüvészeti kiállitáson.

Magyarság M.1926.V.23.

Schönthaler Ferenc,szobrász

Bécsi mester.Hauser Karoly soproni festőművész Bécsben nála mintázást tanált. 345.old

rósfai Vilmos: Hauser Karoly soproni festőművész 1841-1911. 345.old

-oproni Szemle,Helytört.Folyóirat.XIII.1959.Sopron

MDK

Franz Schönthaler

Peter Bartsch tervei alapján 1866-ban kénitette Bécsben a Fekete Templom uj oltárának nobránati dinett (Luther, Melanchton és a 4 evangelista alakja; az oltárnekrény predellaján dombormű: A brassói városatyák feleskűsznek Honterus reformációs tanaira)

Das Burzenland. III. köt. Brassó 1. rén. E. Jekelius kiad. Brassó 1928. eml. h. 135. old.

SCHÖNTHALER, *Franz*, osztrák szobrász és fafaragó, * Neusiedl 1821, † Gutenstein 1904. Sokat dolgozott bécsi templomok, középületek, főúri paloták számára. Tőle valók az esztergomi székesegyház szószéke és kanonoki stallumai, a brassói ev. templom főoltára.

É. g. II. 426 l

Pétervárad.

A Donau Strom vizétol,
három csoportban, körülvett é
tájékán a Savojai Jenó paran
mozdulatai ábrázolvák. Felira
bogón:

DESI
Der zwischen
lowiz von de
unter Prinz
Hohen Comman
erhaltenen V
den 5 August

mig a Port 4.1228 jelzést köv
A. Das Türckische Lager we
tion den 2 Augusti ist for
Des Gros Veziers Zelt, so
umbgeben gewesen.

Szines ra
Szn
65

Schönthaler Franz

1821 – 1904

L.

Művészeti lexikon IV. 3. l.

AUGUSZTUS

12

Schönthaler

Jassobrász

Wod

(W. Z.)

Esztergomi bazilika

Magyar Sajtó 1856

205 sz

Schönthaler

l.

Lykanemzromantika

46, 48. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Pozsony. Schönter (Schunter) György,
Römives, 1776, 1777.

Pressburger Zeitung
1776, 100. sz., 1777, 66. sz.

Schönter György, Kőművesegéd,

1776. Pozsony.

Pressburger Zeitung

1776, 100. sz.

SCHÖNTAG MÁTYÁS, iparos

Szombathelyen 1776-ban rendelkezés a tüzoltásról: ".2. A lajtokhoz timárok, szijártók, német vargák, kötélgyártók, ezeknek direktora leszen Schöntag Mátyás". 105.o
105.old

KUNTÁR LAJOS: Régi tüzesetek Szombathelyen 105.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, 1958. I.köt.
Szombathely, 1958

SCHÖNTER ℓ SCHUNTER

MDK

Schönstein épitész

Schönstein épitésztés Kempelen Farkast a sakkjátszó automata feltalálóját bizták meg a Várban üresen álló karmelita templom szinházzá való átalakitásának tervével.

Németh Antal: Séta a legrégibb Pest-budai szinház körül.

Magyarság, 1924.márc.23. 5.l.

Schönstein udvari
kamarai tanácsos
neje
miniatur festő
Buda 1809.

l.

Historia 1932 V.
100. l.

Schönstein [ ], [építész]

Az eredetileg templomnak készült Vásznínház épületét Kempelen farkas és Schönstein építész közös tervei alapján alakították át.

M. G. P.: Néző voltam a Vásznínházban

15. l.

bp. 1963. aug. 19.

NÉPSZABADSÁG

M.D.K.

Schönstein épitész

Az egykori kármelita rendház szinházzá alakitásának terve 1787.

Kemepelen Farkassal
az átalakitási munkák vezetője Hikisch Kristóf

Dr Németh Antal: Városinház, Reischl-féle fabódé
Magyar Épitőművészet 1966/3. 2.l.

Schönstein

Kameralis Tanácsosné, Hangmivész a Klavirón és Portréképíró.

irodalm.

K(rüchter József). Bérekesztése a honnyi Mivészekről és az ő Miveikről való tavali Tudósitásoknak. Tud. gyűjt 1819. évf. V. Kot.

118-L

Pozsony IX. 120.

Schönstein Józefné

Mubarát 1921, 80.

Schöntheil Zoém

szül. Csókán (Torontál m.)
1875 dec. 12. izr.
4 polg, 2 tanítóképző
1909/10 I. negyedosztályban
rendes növendék
Tanára: ~~Deutsch~~
Wadler Róbertnél zongorázott tanult.
1909/10. II. félév. 4. osztály.
Wadler Róbertnél.
1910/11. I. ötödosztályban
Wadler Róbertnél.
1910/11. II. ötödosztályban
Wadler Róbertnél

Schönthal
Mayst, Inein,

Schöntheil Irén

1911/12. I. hatodéves
Nádler Róbertnél –
1911/12. II. hatodéves u. o.
1912/13. I. hétedéves u. o.
1912/13. II " "
1913/14. I. nyolcadéves
u. o. –
1913/14. II. " " –

Világosi áll. elemi iskola népkvt.

V. 300.

Schöntheil Irén

iparunvész

Mil. Csóka (Torontál m.)

lásd

Boz Magyarlex

830 h.

Miseruha zöld bársonyból, csiptés szélű, leveles díszű széles arany passzománttal. Mag. 101 cm. Magyar munka 1840 körülről.

Schöntheil Irén

Kovács Erzsébet tervei szerint készített bőrmappa fentitől, repr.

Magyar Iparművészet

1916. 20. l.

Schöntheil Irén

Batikozott jegyzéknaptár repr.

Magyar Iparművészet

1916. 93. l.

-

vé-

-

lgé-

g-

ko-

ló

écs-

ott,

l

eg-

nton

nek

rucke- * 3. l. —

Schöntheil Irén: Bőrrel bevont kulacs. V. Hauswirth I
Leather-works. Painted wooden box. — Objets en cuir. Boîte

Magyar Iparművészet
1930. 7-8. f.

velőotthon: Babák.
szítette Tiringer Ferenc. — Puppen; schmiedeiserne
ées. Objets en fer. — Bambole. Lavori di ferro battuto.

Schöntheil Iren

1905/6 II. - 1913/14

Ferképzomfoiskèvk

130. 1.

Schöntheil Irén

Jegyréktömb, bőrmunka, repr.

Magyar Iparművészet

1913. 420. l.

MAGY
IPARMŰVÉ

AZ ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰVÉSZ
ÉS AZ ORSZ. MAGYAR IPARMŰVÉSZET

A VALLÁS- ÉS KÖZO
ÜGYI MAGY. KIR. MIN
MEGBÍZÁSÁBÓL SZE
GYÖRGYI KÁL

Schöntheil Irén

4 polg, 2 tank.
nyilv. női rajztanf -
10 hónap, jeles
Tmár Szirmai Antal
Iparrajziskola 1904

UNGVÁR

Vár

Komáromy Lajos: Ungvár. V 1867, 639 l.

Schönthal Irén

nyilv. női rajztan.

5 hónap, jó eredm.

Tanár Csizik Gyula

Iparrajziskola 1905

Schönheil Ferenc

iparm. textil.

IX. Soroksári u. 38.

tagja a Magy. Iparm.

Orsz. Egyesületének

és részt vett első

marácsonyi kiállításán

(Nemzeti Szalon) 1931.

Szobrászok:

illyefalvi Lőte Éva
S. Graf Magda

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET
1937. SZEPTEMBER 19-TŐL OKTÓBER 3-IG.

Schöntheil Irén

iparm

Ert. 1928

Der Donau-Mol

Fig. 2. Übersicht der Canaltrace

Unter Leitung von Prof. Steiner zusammengestellt von Ingenieur A. Staff

Vering ———

Pietz-Monin -·-·-·-

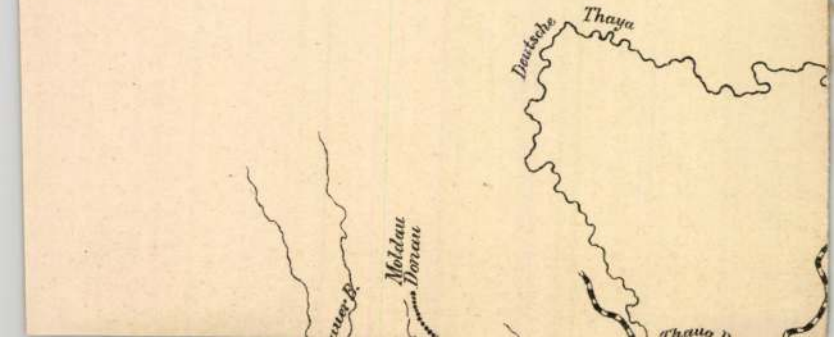

Schöntheil. Irén

d. Déry 1927

13. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Schönheit Frau
iparművén
l.
Művészi Ipar
1906. 91. l.

FORGALOMBA HOZZA: FOX FILM

és
HAJMÁSSY ILONA
első közös filmje
Metro Goldwyn Mayer
JÓKA

Schöntheil Irén

l.

Müvészi Ipar

1906. 109. l.

Schönthal Irén

l.

Crakkgrörgy

124. l.

sfestése

7. Ajtók és ablakok vasalása és
márolások rendezése a padok
alapos megtisztításával javító mun

8. Külső vakolatjavításokra elő iro

9 Ereszcsatornak 84 fur leverető csövek
56 fur felerősítéssel minden mellék
munkával öszese 140·00

10. Külső talaj rendezésekre a
bejáró előtt földmunka

IV tatarozás. öszszese

Végösszeg

Előre nem látott munkákra

fö

Budapesten 1911. Jul. 24-e

MDK

Schöntheil-nővérek, ip.-müv.-k

bördiszmüterveikkel az 1932 év folyamán meghirdetett I.pályázaton: Butorok és ip.müv. tárgyak- a nyertesek közá kerültek.

Pályázatok. 1932. I.pályázat. Ip. m. Társulat.
MIP.1933. 79.1.

MDK

Schöntheil Margit

bőrdiszmüvesség

György Kálmán: A keleti vásár iparmüvészete. Magy. Iparmüvészet 1921. 35-38 l.

Schöntheil Margit.

Az O.N.K. volt iskolatársak szövetségének művésztagjai műteremkiállításán műveivel szerepelt.

Pesti Hirlap, 1928. dec. 16.

Schöntheil Margit.

A Veres Pálné leánygimnázium volt növendékeinek műtermeiben iparművészeti munkái szerepeltek.

Pesti Hírlap, 1928. dec. 18.

Schöntheil Margit

Az O. N. E. 19. volt iskolatársnak Szövetségi művéntagjainak Kiállításán szerepel.

m. 929. XII. 10.

m 929. XII. 8.

MDK

Schöntheil Irén

bőr,könyvmunkával résztvett az alábbi kiállitáson

Karácsonyi vásár akadályokkal. Magyar Iparművészet 1937. 247.l.

Schönteil Irény és Margit

MDK

Bőrmunkák

Műcsarnok 1925.Iparművészeti Társ.Jubiláris kiáll.

MDK

Schöntheil-nővérek, ip.művészek

Batik-jegyzőtömb. Repr. 167.

Magyar Iparművészet. 1929.

MDK

Schönteil nővérek iparm.

Ács Lipót: Iparm.kiáll. a Technológián. Képzőművészet 1933, k 63-64.sz. 182-3 l.

MDK

Schönteil nővérek

bőrmunkákat állitottak ki

Ács L.: Iparművészeti kiáll. a Technológián.
Képzőművészet 1933. 183.l.

M.D.K.

Schöntheil-nővérek

Batik jegyzőtömb. Repr.

Az Orsz. M. Iparm. Társ., a Baross Szövetség kiáll. emlékalbuma. Bp. 1929.
Szerk.: Györgyi Kálmán. 41. l.

Schöntheil Margit.

Az O.N.K. Lg. volt Iskolatársak Szövetsége művésztagjai tanulmányi ösztöndíjalapja javára műteremkiállítást rendez, melyen művei szerepelni fognak.

Nemzeti Ujság, 1928. dec. 14.

Schöntheil Erzsébet.

Művei szerepelni fognak az Orsz. Nőképző Egyesület leánygimnázium volt iskolatársai Szövetségének művéztagjainak műtermekiállításán, melyet az öztöndéjalap jovára rendeznek.

Pesti Hirlap, 1928. dec. 15.

MDK

Schöntheil Irén

bőrdiszmüvesség

György Kálmán: A keleti vásár iparmüvészete. Magy. Iparmüvészet 1921. 35-38 l.

Schöntheil Irén

Szerepel az Ipermüvészeti Társulat Karácsonyi kiállításán - Andrássy -uti nézházában.

P.H. 939. XII. 1.

Schönthal Irén

l.

Iparm. Kiall

Bp. (1930?)

30-table

MDK

Schöntheil Irén

Műveivel szerepelt a Szép Otthon kiallitasan. (Grafikai, bőr- és könyv-diszműves tervezők között.)

Cikk: A mi kiallitóink.

Magyar Iparművészet, 1936. 25.1.

MDK

Schöntheil Irén

Bőrdiszmüáru, könyv

O. Iparm. és Háziipari kiáll. Magyar Iparmüvészet, 1929. 134 l.

MDK

Schöntheil Irén és Margit

ezüstérmet kapott

Filadelfiai kiáll. Magyar Iparművészet, 1927. 86 l.

MDK

Schöntheil Margit és Irén

ezüstérmet kapott

Filadelfiai kiáll. Magyar Iparművészet, 1927, 86 l.

MDK

Schöntheil Irén

Jegyzéktömb, repr.

Mükedvelők kiáll. Magyar Iparművészet 1913.
420.l.

Schöntheil Irén MDK

bőr, könyv

Az Iparművészeti Társ. Karácsonyi Vására.kiáll.
Magyar Iparművészet 1937. 247.o.

MDK

Schöntheil Irén

Krakói magyar kiáll. 1927. 2o l.

Schöntheil Irén

Első munkakiállítása. Művészet Ipar 1906, 109 l.

Schöntheil Irén
iparművész

Iparművészeti Társulat háziipari és iparművészeti kiállitásának albumában szerepel

Magyarság
1930.VII.31.

Schőntheil Irén

iparművész

Az Iparművészeti Társulat házlipari és iparművészeti kiállitásának albumában munkáival szerepel.

Nemzeti Újság
1932.VII.31

Schöntheil Margit.

Az Orz. Nőképző Egyesület Leánygimnáziuma volt Iskolatársainak Szövetsége képző és iparművészeti kiállítást rendezett, melyen alkotása szerepelt.

Magyarság. 1927. dec. 10.

Schönthal Margit.

Ch. Cisr. Lőkéjes kapsulet Zsámpyim-
nazium volt Ihrolatásainak Sinet-
nége lejező és ipasmúsérett leiálli-
tott sendereti, melyen allatása
resepelt.

Budapest, 1927. dec. 16.

Schöntheil Margit

Kiállitása.

Ujság, 930. XII. 14.

Schöntheil-növérek batik jegyzőtömbje. Vozáry Emmy domborított díszű bankótárcája. A Székesfehérvári M. Kir. Áll. Prúnevelő Otthonban készült játékbabák. — Lederner Blokk mit Batikdekor und Brieftasche mit Lederplastik. Kinderpuppen. — Ouvrages en cuir décoré. Poupées.

Magyar Iparművészet

1929.

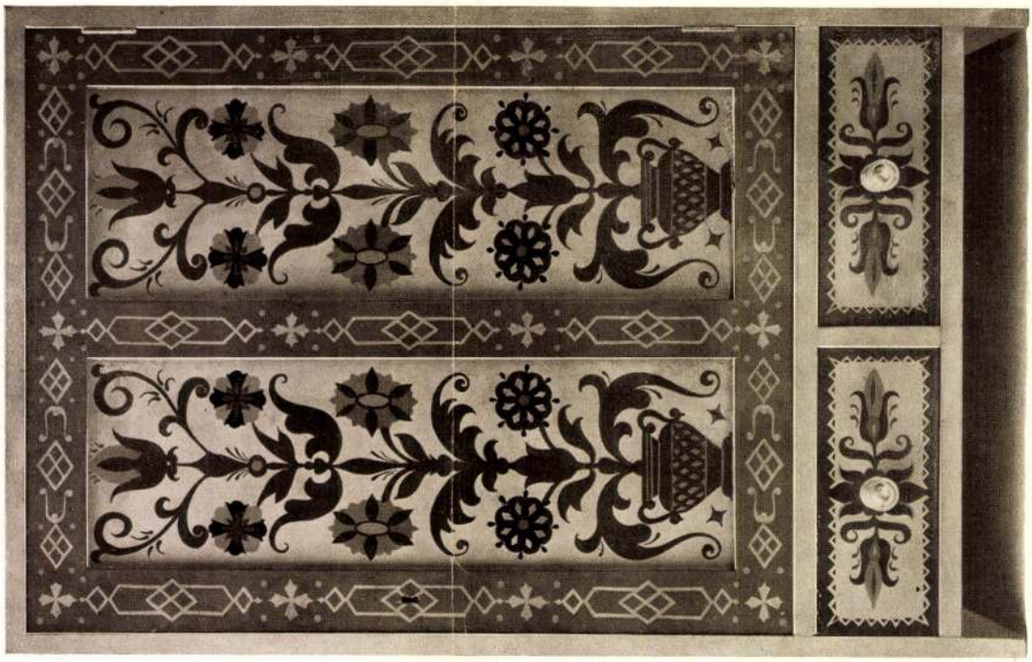

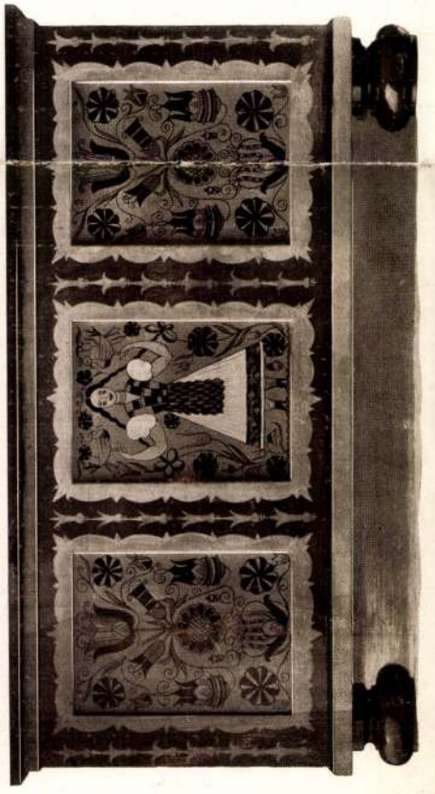

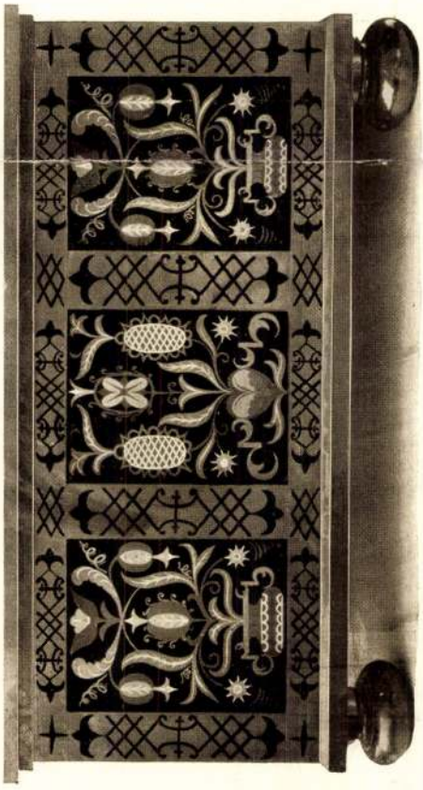

Tarka festett ládák és szekrényke. Készültek Leszkovszky György tanár vezetésével a M. kir. Iparművészeti Iskolában.
Buntbemalte Truhen und Schränkchen. — Meubles peints.

Schöntheil Richárd épitész

épitő-ipar, 1909. jul. 11. 254 l.

MDK

Schöntheil Richard, 1896

A József Müegyetemen oklevelet nyert épitészek névjegyzéke 1873 - 1928-ig. Épitő Ipar - Épitő Müvészet 1931-ig. jun. 1. 89.l.

Schöntheil Richard

építész

l.

Erődi – Bodnár

223. l.

SCHÖNTHEIL RICHÁRD építész (Csóka 1874 - ?)

GERLE János - KOVÁCS Attila - MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar építészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990 175.p. és ill

Schöntheil Richárd

épitett

terverte a kőbányai izr-
templomot. 1910-ben készült
el.

Dausz Gyula: Kőbánya
múltja és jelene. Bp. 1913.
152, 153. l. képpel

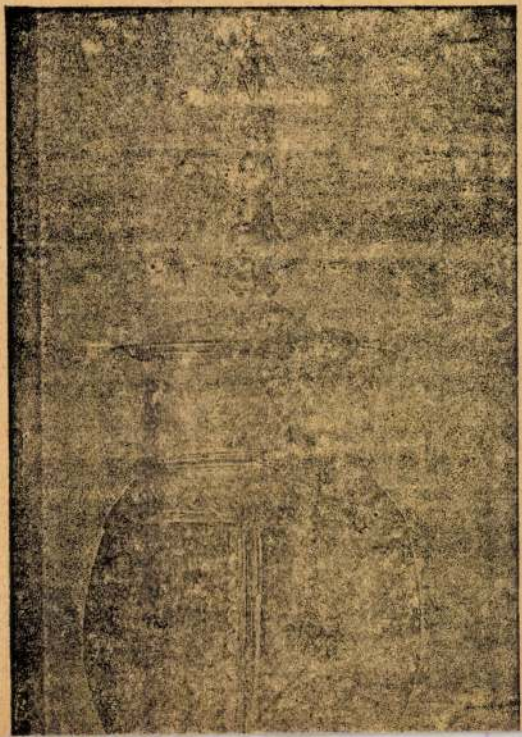

Schönteil Richard 83 épiten
(in: Déry Attila; Budapest eklektikus épületszobrászata
/Művészettörténet-Műemlékvédelem I. /OMF kiad. Bp. 1991./

Bp. X. Hölgy u. 16. 1905-1906

Schöntheil Richard

Schöntheil Richárd okl. építész
és építőmester, XII. Kékgolyó-u. 26.
167-303

Bptávb 1940 szept.

Tartozik

KELET	Hivatkozás	TÉTEL
év, hó nap		

/o kamat

70 x 24
140
280
1680

3550
2592
958

Követel

EJÁRAT		Kamat nap	Kamatszám	ÖSSZEG	
hó	nap			Pengő	f.
dec.	17.	7	81	1151	—
febr.	21.	70	1680 ~~2400~~ 1761	2400 3550	—
			321	3550	-

14½ sz. Folyószámla. 26183 DEB.

Schöntheil Rikard

Müvinet 1904 350

Schöntheil Richard

épiten

1907. X. Kápolna u. 9.

Kéméndy Jenő: Alchimista 25
(621), 1621 (151).

Schöntheil Richard

d. Gereczerajztár

206. h. 207. h. 208. h.

FENYVES

Schöntheil Richárd

építész.

Szül. Csóka 1874.
Oklevelet nyert 1896.

Nérjegyzmüegyetem 18. l.

T. 5676.

al tüzelnek, középütt a parancsnoyalogság van felállitva. A háttérlakozó bástyákról lövöldöznek, és k lángokban állnak. Felirata:

thores

er Mariahilf in Wien.

.3 : 32.7 cm.

Schöntheil Richard

ep., Bpest

ired

M. Pájáratok

1904/5, 6 sz. 21-22.l

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

yezem:

.....

ry helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Pipaveret Damjanich tábornok tajték-
pipáján Schönwald Noe
aradi ötvöstől VIII. 28.

Muz. és Kit. Ért.

Schönwald Noe
aradi ötvös

Schönwald Noe

ötv.

Kőmagyótvj. 18. n

Schönwald Noe

Csengetyü, Schönwald Noe aradi
ötvös müve VIII. 28 Muz. és Kvt. Ert.

Schönwald J.

ötv.

Kőmagyötvj. 1259. sz.

Schönwald J. ötvös

Munkács? 1820 körül

Köszeghy Elemér közlése

Schönvalder Vilmos,keramikus

Az 1830-as évek végén talán már ott élt és a pápai keménycserépgyárban dolgozott.1847 közepén a városlődi porcellángyár vezetője és festője.1862-ben,mint porcelámgyárbeli festész halt meg Pápán. 183.o.

Mihalik Sándor: Pápai kőedény és porcelán kisérletek 169.o.

Folia Archaeologica,XV.1963.Bpest.Képzőmüv.Alap Kiadóváll.Bp

Schönvizi rk. templom

(Sárvos vm.)

gotikus rendelettel

l.

Emlkassaiegyhm

I. 438. l

középiskolai tanár. Budapestről (Alföldi András professzor). Állami

gálatokat végzett az ultrarövid hullámoknak a szívműködésre való hatására nézve. Ösztöndíjas ideje alatt szerzett tapasztalatai, illetőleg korábbi vizsgálatai alapján, a bécsi orvosegyesület könyvtárának igénybevételével két tudományos közleményt írt.

Dr. Hartnagel Erzsébet (1909, Zebegény, Hont m., ág. ev.), bölcsészdoktor, magyar-németszakos okleveles középiskolai tanár, Budapestről (Gombocz Zoltán professzor). Állami ösztöndíjas az egész éven át. Ismételt kiküldetésének célja azon szótörténeti kutatásoknak kiegészítése, illetve befejezése volt, amelyek elsősorban a XVIII—XIX. század magyar nyelvének német jövevényszavaira vonatkoztak. E tanulmányi évben a XVIII—XIX. század megváltozott életformájú magyarságának nyelvével, annak idegen, illetve befogadott elemeivel foglalkozó összefoglaló munkája anyagát kiegészítette; e mellett különösen a francia forradalommal kapcsolatos, annak szellemi hátteréből kisarjadzó s erre jellemző viseletek neveinek kérdésével foglalkozott. A bécsi nagyobb könyvtárak mellett az Albertina rézmetszetgyüjteményben és Max von Portheimnak a XVIII. század II. felére egyedülálló, igen gondos gyüjteményében talált újabb adatokat. A viseletnevek magyar nyelvi életét tárgyaló hosszabb tanulmányának egy része a Magyar Nyelv ezidei számaiban fog megjelenni. Egy művelődéstörténeti szempontból érdekes szómagyarázat a XVIII.

Schönwald Erzsébet

1917

Érmiók: 1930

88.l.

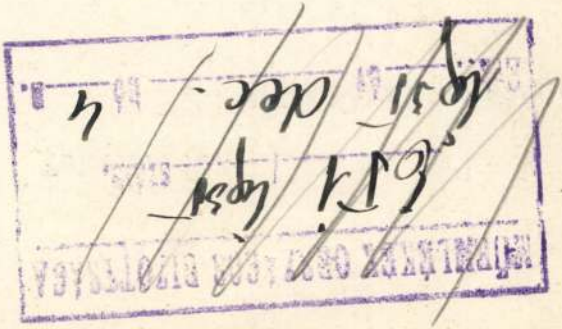

Tekintetes

Müemlékek Országos

S Z Á M L A

1935 évi XI. hó 29-én, hat személy

fuvar. 126

mely összeget köszönettel a mai na

menetlevél szám: 2654.

MDK

Schönwald Mór aranymüves

1836. pécsi illetőségü

Csorkuti A: Pécs 1848-67. Dunántul, 1925.márc.12. 3.l.

M.D.K.

Schönwald Vilmos, keramikus

Pápán a keménycserépgyárban dolgozott Mayer György János idejében. 224.o.1848. jan.22-én halt meg.21 éves korában.

Mihalek Sándor: Dunántúli Keramikus családok.221.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok közleményei.4.1965.
Veszprém.Kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága
Veszprém,1965

M.D.K.

Schönvalder Vilmos, keramikus

1847 aug. 25.-én, főigazgatói ülésen "Bejelöltetik Schönvalder Vilmos, Városlődi Porcellán gyár művezetőnek és festésznek". 350 frt. évi fizetéssel és több természetbeni járandósággal. 203.o. 33. jegyz

Mihalik Sándor: A városlődi Régi Kerámia. 193.o.

Folia Archaeologica. VII. 195[illegible]. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő Kiadó. Bp. 1955

M.D.K.

Schönvalder Vilmos,keramikus

A pápai keménycserépgyárban dolgozott."porczellángyárbeli festész".1862. jan.2-án halt meg. 27l.o.

Kéry Bertalan: A pápai keménycserépgyár története. 235.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei.4.1965.Veszprém.Kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága. Veszprém.1965

Schönwetter

Körnuverm.

l,

Bain Sopron

4,3 l.

Schönwetter Mátyás

kőmives

Sajovon

1767. febr. 6. polg. eskü

Klári

II.

A HARMADIK- ÉS NEGYEDIK OSZTÁLY SZÁMÁRA
2. ÁTDOLGOZOTT KIADÁS

BUDAPEST 1928

ROZSNYAI KÁROLY Könyv- és Zeneműkiadása

1671. sz. IV. Muzeum körút 15. sz.

Schönwetter Mátyás,kőmüves

Az ausztriai Himbergben született,apja is kőmüves volt 1767-ben lett soproni polgar.Nem remekelt,de rajzokat mutatott ge,igy lett mester.1766-ban .-1772-ben tervezi a balfi fürdővendéglőt és kapolnát.A költség 3064 ft. A kápolna kőmüvesmunkája 348 ft.10 kr.Az acsmunka Stadler J.Mihály szerint 324 ft.6.kr.-Sopronban a Kisvárkerületen,a mai Petrik haz helyén a városi mészárszéket tervezi. 172.old

Csatkai Endre: Adalékok a soproni barokk festészethez s a müvészet egyéb ágaihoz III.Az ifj.Dorfmeister. Épitészet,kőfaragók,szobrászok 168.old

Sorponi Szemle.Helytört.Folyóirat.23.évf.1969
Sopron

M.D.K.

Schönvalder Vilmos, keramikus

1847-től a Városlődi Porcellán gyárban müvezető és festész. Később a pápai gyárba került s mint "porcellán gyárbeli föstész" 1862 első napjaiban, 62 évew korában tüdővészben elhunyt. 203.o. 33. jegyz

Mihalik Sándor: A városlődi Régi Kerámia. 196.o.

Folia Archaeologica. VII. 195[illegible]. Bp. "Müvelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő Kiadó. Bp. 1955

Schönwald M.

pécsi ötvös

d

Jul

Schönwald M.

Otvos

Kőmagyötvy 1627. n.

Vsch	1627		**MS** M. Schönwald, ca 1850. (1912-ben még emlékezett a nevére Engesser Miklós, öreg pécsi aranyműves Szőnyi Ottó dr. szíves közlése szerint. — *N. Engesser, gewesener Goldschmied, erinnerte sich seiner noch.*)	⊢ ds ∏ in 1912.)
		„13“	Kézi, körmeneti gyertyatartók. — *Handleuchter.* Székesegyház, Pécs — *Kathedrale, Fünfkirchen* (Szőnyi).	

Schönwald M.
ötvös Pécs
Kőnagyötvy. 287 l.

Schöpf, Joh. Nep., festő MDK

Kazinczy megjegyzése alapján tévesen neki tulajdonitják a péceli Ráday-kastély freskóit, kivéve a diszterem freskóit.
260.o.

A könyvtár freskói nem 1782-ből, hanem 1763-ból valók, nem Schöpf, hanem Schervitz Mátyás müvei. 262.o.
A már feltárt és feltárásra váró freskók legesélyesebb festője nem Schöpf, hanem Schervitz 263.o.

Zsindely Ferenc: A péceli Ráday-kastély.
Müv. Ért. 1956. V. évf. 4. sz. 253.-276.o.

Schöpf, Johann Nepomuk MD K

festő

Kazinczy még látta Pécelen, talán ő festette a billiárdszoba képeit.

Zsindely Endre: A péceli Ráday-kastély
Bp. 1959. 30.o.

M. D. K.

SCHÖPF, Johann Nepomuk

1774-76 (Nagyvárad megjelenése)
Patasich püspök arcképe

1782 Pécel Ráday kastély főlépcsői
szoba mennyezetképe

Garas XVIII. 45-47, 124, 185, 188, 250. l.

Johann Nepomuk Schöpf festő M.D.K.

A péceli Ráday kastély b
díszíti a XVIII. s.-ban.

Papp Oszkár Falképfellárások.
Műemlékvédelem, 1959.
III. év/. 4. s. 217 l.

Schöpf Johann

bécsi festő

1772-ben festette a temesvári rk. Hétéseggház mellékoltáraimak Éveit.

Barát Temesvár

119. l.

M E G H

az Istitutó di Ştudi Romani M

Országos Bizoţtsága / IX.Hőgyes Endre

f.év junius 26.napján d.u

a l a k u l ó k ö

Tárgysorozat:

1, Az előkészitő bizott

2, A tisztikar és a vál

3. Esetleges inditványo

Schöpf (Schröpf)

A váradi nékesegy-
házban az oltártáblákat
talán, a kupolát és a
vármegye házában függő
allegoriai képeket s a
Sz. Istvánét és Szt László-
ét s báró Patatich Ádám
püspökét és főispánét
bizonyosan fenti festette;
mert a nevre nem egészen
emlékezem; negyvenesz-
tendeje, hogy őtet Ráday-
nál látám al fresco
dolgozni. (Vagyis 1784-
ben, minthogy ez utleirás
1824 májusában kelt)

Kazinczyutak 39. l.

távirat
podgyás

7./Prizmálás

Időtart
kiprizm

Az összesitésben

kiadások természetesen nem ré

mellé csupán egy-egy főösszeg

"különböző költségek" alá eső

portó P -.48, vasutijegy P 7.1

képeni elszámoláson részletes

összesitésben azonban csupán

különböz

Az összesités végösszege önké

lás végösszegével,

Selyp, 1930. sze

M. D. K.

SCHÖPF, Johann Adam festő

bajor festő

Garas XVIII. sz. 250. l.

SCHÖPF, JOHANN NEPOMUK /

a nagyváradi székesegyház freskóit festette, s egyes feltételezések szerint ő a péceli Ráday-kastély freskóinak alkotója is (a könyvtárterem kivételével).

Zsindely Endre: A péceli Ráday-kastély. Bp., 1957. 253-76.l./Klny. Müvészettörténeti Értesitő 1956.évf./

260

Schöpf, Johann Nep. von

festō

Gentmüeml.

349. l.

jizesse ni és tarcam jentmegy

molja el.

A másolat hit

h. osztályve

L. Szécsényi
VI/23

Jüch
VI/23

Johann Nepomuk Schöpf

a temesvári és nagyváradi püspöki egyházak és a pécsi Ráday kastély festője.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970.

671

M. D. K.

SCHÖPF, Johann Nepomuk freskófestő

szül. 1735 k. Praga, meph. 1785 után

Joh. Adam Schöpf festő fia és tanítványa, az anspachi fejedelem udvari festője

1772 Temesvár székesegyház mellékoltárképek

1774-76 Nagyvárad székesegyház kupolafreskója és főoltárképe

/

MDK

Schöpf János Jakab

A nagyváradi székesegyház falfestményei: kupola minden pendentif-jában egy-egy evangélista ~~nagy felett~~ négy ív, ezekben a Megváltás műve ó és újszövetségi jelvényekkel (jobb oldali ívben első emberpár, fölöttük Melchizedek főpap az áldozati kenyerekkel; a boltozat fölötti ívben Mózes és Áron, baloldaliban Dávid király hárfával; negyedik ívben angyalok emelik megváltás jelvényeit, fölöttük Krisztus, még feljebb az Atya, legfentebb kupola toronykájában szentlelket jelképező galamb.

Bunyitay Vince: A nagyváradi latin szertartásu székesegyház. Nagyvárad 1880.
eml. h. 32. old.

Schöpf Johann
Nepomuk
festö

l.

Genthon Erdélymüv
26. l.

Schöpf Joh. Nep. , festő MDK

1774-1776 nagyváradi barokk illuzionisztikus kupolafreskói konzervativak. -.-

226.o.

Aggházy Mária ism. Garas Klára: Magyarországi festészet a XVIII. században.
Műv. ért. 1956. V. évf. 263. sz. 225-227.o.

MDK

Schöpf festő

Művészet 1902.211-214.o.

Schöpf János Jakab MDK

Eredetileg őt bizták meg a később Fischer által elkészített 3 oltárkép festésével. A fő-oltár képét el is készítette, de Salamon kanonok nem fogadta el munkáját. Végül Schöpf visszakapta képét annak árával (900 ft) együtt.

Bunyitay Vince: A nagyváradi latin szertartásu székes egyház. Nagyvárad 1880.
eml. L. 34. old.

Schöpf

festő Nagyvárad

XVIII. sz

lásd

Műveszet 1902

214. l.

Schöjof

Staab. III. 58,

3/4
3 3 E

Schöpf

LykaMagyműI800-50

317. l.

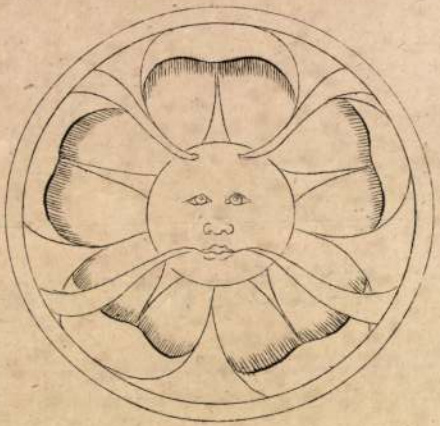

9.

5.

Schöpf – képek

Bihar vármegye tulaj-
donában – Restaurálta
Macalik Alfréd nagy-
váradi festő.

Bíró József:
Erdély műemlékeinek
sorsa a bécsi döntés után. Kolozsvár,
1943.

→ 12. l.

Életkép.

Az előtérben slavon kato
és háttérben pedig épületek lá

Sclavoniens dansant à des

ezután: Cette posture trottins
Que cette paire Sclavo
Donnera à celui qui li
Vn sujet de rire jusqu
jobbra fölül és alól: 90.
legalól balra: C.P. Maj.
jobbra: Mart. Engelbre

Szines rm., mér. a

Schöpf Antal

könyvtanonc

kőszegi születésű, 1826.

tól tanonc Ludwig

Sámuel gyári mesterné.

Végh sopr könyvtk

231. l.

193

hó nap

Jött

Követel ~~Ment~~

kg.		à		Összeg	
kávé	Fava kávé	P	fill.	P	fill.
00		9	—		
				2592	—
00		9	10		
				6055	31
				8647	31

Áru könyv — Rónai

GOUL S C H Ö P F, textilfestőmetsre

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen freyen Stadt Presburg.
Név:.- 434.- Herr GOUL S C H Ö P F
Felvétel ideje: 1835. 22. Feb.
Hová vették fel: Pápa, /átzúzva az egész és föléirva/
Monostor. 162.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

Schöpf Nep. János

festő

a nekereszház ku-
polájának freskója
és a püspöki
rod palota kápol-
nájának fat-
kepe

Széll Sándor:

Nagyvárad, Szent
László városa, Bp.
1940. 18. l. 19. l.
Négy nagymeretű olaj-
festménye a vármegye-
ház dísztermében
u. o. 20. l.

31. l. 14, 18, 19. tabla

l'ingresso sta la bella tela del Salviati, rappresentante la lavanda dei piedi degli apostoli ; incontro un'altro dipinto dello stesso Salviati rappresenta Cristo schiacciato dal peso della croce. Al disopra di questo quadro Pizzoli dipinse, nella lunetta, il profeta Elia e l'angelo ; dietro l'altare, nell'abside semicircolare, la scena della caduta della manna. La decorazione della piccola cupola semicircolare appartiene allo stesso sistema applicato da Pizzoli a Bologna nella cappella di San Francesco. La scena, rappresentante l'ascensione di S. Paolo, è circondata da una cornice architettonica dipinta. Il Santo vien portato in cielo da due angeli che volano rapidissimi. S. Paolo, pieno d'ardente desiderio, guarda commosso il SS. Sacramento, che ci appare in una radiante luce, portato da altri due angeli.

L'evoluzione artistica porta Pizzoli alla figura. Di pari passo cresce però l'amore per la finta architettura, di cui accresce il ruolo. Se ne serve non solo per incorniciare la scena centrale, ma su questa architettura fa sedere anche un angeletto pieno di movimento che con la destra regge un libro e con la sinistra l'insegna

Schöpf Ádám János

MAGYAR MŰVESZET
1931. 26.
1933. 93

LTÓÜZLET R. T.

JÁTÉK FŐÁRUSITÓJA

ÚT 37. SZÁM

22-3-29.

Budapest, a postabélyeg kelte.

néhány nap mulva esedékes. Kötelesni, hogy csak az esetben van nyereelőtt cimünkre elküldte.

zékünk szerinti betétárat még el nem **haladéktalanul** cimünkre eljuttatni. észt venni, ugy kérjük a sorsjegyeket károsodás érjen. **E célból mellékendő 2 filléres bélyeg. Ez eset-**

Schöpf János Adam 3

visszakapta képet annak
áraval együtt (900 frt), Sa-
lamon pedig megtön egy bé-
csi utat a maga költsé-
gén s festetet más képet
(Fischer Vincével), a ma
is meglevőt, szünte a maga
költségén. (1200 frt)

Schöpf Tanos Adam

Nagyváradon a székes egyházban (meghnek 1779-ben fejérödött be) (épitése) festette a kupolában a négyzet oldalait érintő nagy kör alatt mindenik pendentifben egy egy evangelistát; a nagy kör felett ismet négy ív tűnik fel, mellyben a megváltás műve ábrázoltatik ó és újszövetségi jelképekkel. Ne vezetesen a jobb oldali ívben az első ember pár látható, s fölöttük Melchizedek főpap az áldozati kenyerekkel, a beltonat közötti ívben Mózes és Áron, a bal oldaliban David király, amint a frigyszekrény előtt hárfája kiséretében zengi zsoltárait, végre a negyedik ívben, mely a szentély felé áll, angyalok

Schöpf Janos Ádam 2

emelik a megváltás jelvé-
nyeit a keresztet stb. fölöt-
bök Krisztus, meg jeljebb
az Atya, s legfentebb, a
kupola toronykájában a
szentléletet jel képező ga-
lamb. Festette Schöpf
Janos Ádam képező, Egyben
megbízást kapott a főoltár és
két mellékoltár képeinek meg-
festésére is, ~~de~~ A főoltár ké-
pet el is készíté, de Salamon
József kanonok, akire az építés
vezetése bízva volt, semmiképp
sem akarta azt elfogadni.
Az ugy a kirágni (Mária T)
előtt is megfordult s végre
aképen oldatek meg, hogy Schöpf

Bunyitay Vince A nagyvá-
radi L. Sz Székesegyház.
Nagyvárad. 1880. 32-l.

MDK

Johann Adam Schöpf, bécsi festő

akadémikus müvész,1778 elött festette a nagyváradi azékesegyház kupolafreskóját. Modora délbajor eredetre utal.

Kancellária 1778.No.4773.és 1779. No.5ool. stb. a magyar izléstörténet legérdekesebb dokumentumai közé tartozik. -Arch.Ért.XXX. Bp.1778. No.5459.

Kapossy János: A magyarországi barokk európai helyzete. - Magyar Müvészet. 1931. 26.1.

Schöpf Johann
Adam

festō

vrid

Kap Ung Jahrb

53 l.
54 l.

Ezen az oldalon
fentire vonatkozolag
hossu jegyzet van
helyreigazitásokkal
is adatokkal.

MOB Kat. 4552.7

Kürthy István főispán VIII. 2.

Schöpf János

bécsi festő 1772

l.

Berkeszi Temesvár

66. l.

ALAPITTATOTT: 1907. TELEFON: 22-3-29.

BELVÁROSI VÁLTÓÜZLET R. T.

A MAGY. KIR. OSZTÁLYSORSJÁTÉK FŐÁRUSITÓJA

BUDAPEST, VI., TERÉZ-KORUT 37.
M. KIR. POSTATAKARÉKPENZTÁRI SZÁMLA 10767.

LEVÉLCIM: BUDAPEST 62. POSTAFIÓK 40.

Szives tájékozásul!

Nagyrabecsült vevőink a következő főnyereményeket nyerték nálunk:

Aranykoronában:	Pengőben:
605000.—	200000.—
605000.—	200000.—
400000.—	32000.—
200000.—	30000.—
100000.—	20000.—
70000.—	15000.—

Levelezésnél és pénzküldeményeinél kérjük arra a számra hivatkozni, mely a sorsjegy szélére ceruzával van jegyezve.

A P 200,000 főnyereményt ismételten a mi feleink nyerték.

Budapest, a postabélyeg kelte.

Igen tisztelt Cim!

Van szerencsénk a most következő osztályra szóló sorsjegyét az előző osztály nyereményjegyzék kiséretében mellékelten azon kéréssel beküldeni, hogy az érte járó összeget alanti

Schöpf János Nepomuk
festő

Kazinczy Schöpf-nek írja l.

Biró Nagyvárad

38 l. 39. l. 43. l 44. l

45. l. 46. l. 65. l.
66. l. 76. 77. l. 101. l. János
144. l. Sch. János apja Sch. Ádám
145. l.

Sch József – elírás,

illetőleg az itt sohasem működött
Sch. József tiroli
festő

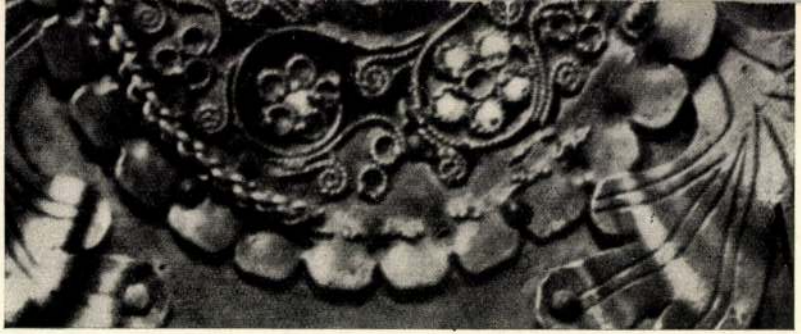

Fig. 4. Dettaglio della decorazione del reliquiario di Aosta.

„Schöpft" [Janos?]

festő

l.

Papp Nagyvárad

110 · l.

Schöpf János

Jenkő

XVIII. sz

l.

Papp Nagyvárad

57. l - 62. l. 113. l.

114, 115. l.

Schöpf János

festő

nagyváradi püspöki

palota

vid

Entzfőpapok

263. l

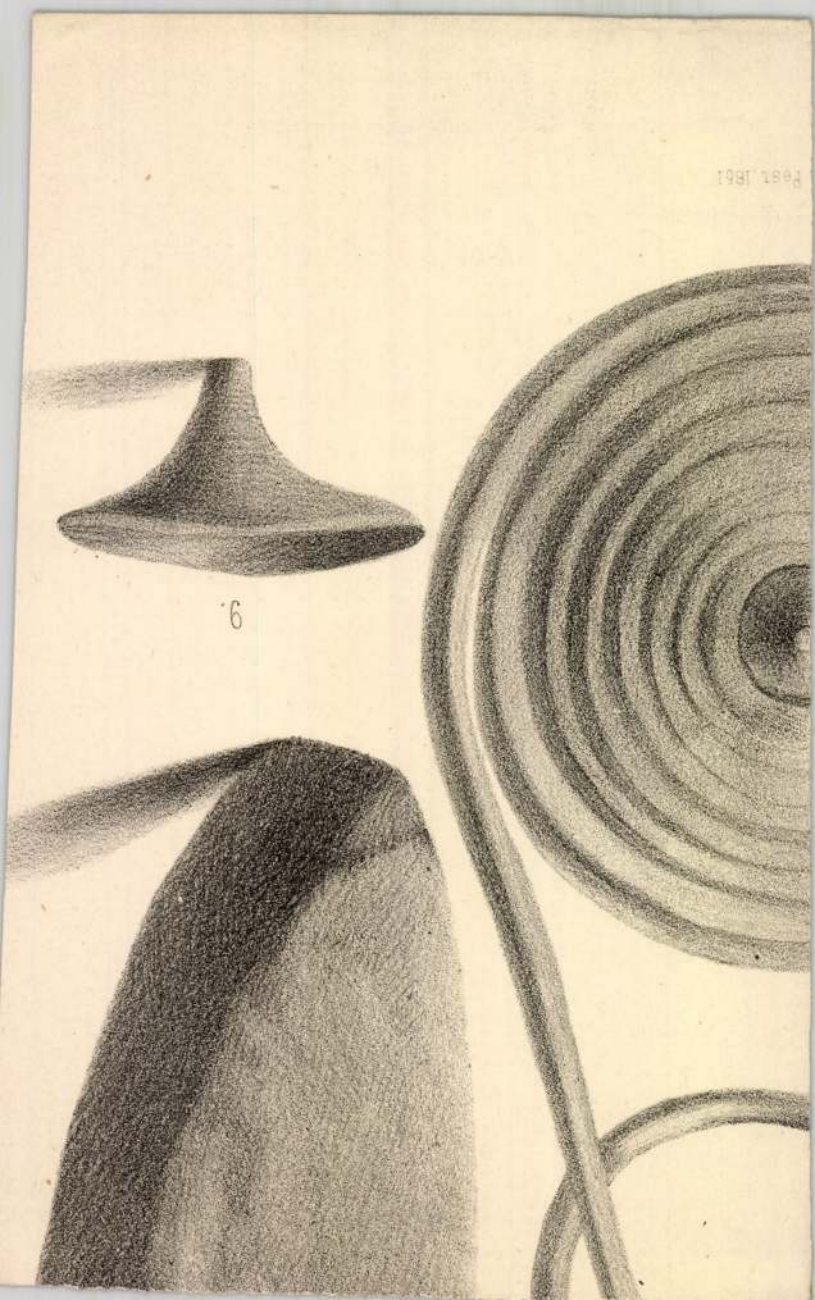
6

Schöpf János

festő

XVIII. sz

Nagyváradi tiszkor

ekszház

irád

Hekler M. M. Tört

145. l.

Vasnyás VII. 241

Schöpf János

festő

Magyarád

XVIII sz

vrod

z

Hekler Ung

105. l.

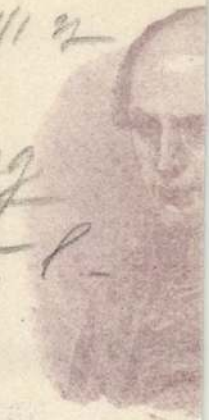

EDÉSI RÉSZV.-TÁRSASÁG

ZSY-UTCZA 23. SZ.

Jenez.

A Klasszikus Regénytár
Abonyi Lajos művei
Báró Eötvös József művei
Eötvös Károly művei
Rákosi (Sipulusz) művei
főképviselősége.
Kiváló festmények reproductiói diszes keretben

Magyarországi postatakarékpénztári számla 7969. sz.
Osztrák postatakarékpénztári számla 859.373. szám.
TELEFON-SZÁM 25—96.

Budapest, 1906 november 30.

Schöpf Janos

festö.

1772

Lád

Berkeszi. Temesvári

univ. g. l.

.....-i m. kir. posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

.....azaz: ..... Korona .....

mely összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190..... évi .....

lakbérnegyedre eső részletet, a ..... -i m. kir. posta- és tá

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt .....-n, 190..... évi ..... hó 1

Schöpf Janos

Jesto

laid

Bo Temesvár

242 l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhe

Miután keresményemnek 191....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbi

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Schöpf Johann Nep

4 1

MAGYAR MÜVESZET

1933. 93

MICHAEL GOTTLIEB SCHRABS, könyvkötőmester

1769.szept.12-én Juhász Mihály miskolci könyvkötőlegény munkát kap Schrabsnál, soproni Könyvkötőmester, atyamesternél. 53.old.

CSATKAI ENDRE: Miskolci könyvkötő-legények Sopronban 52.old.

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MUZEUM KÖZLEMÉNYEI, 1956.dec. Miskolc

SCHÖTZL József ötvös

egy műve található a múzeumban

ld.

Kárpáti László: Miskolc, Magyar Orthodox Egyházi Múzeum. Bp. : TKM, 1990. 9. p.

Frobenius munkássága által nyert részletes kifejtést. E felfogás szerint az emberi kultúrák a foglalkozások és házassági osztályok alapján a következő csoportokba oszthatók be: 1. Az ősállapothoz közelálló, eredetileg monogám kiscsaládokban élő, vadász-halász stb. foglalkozást űző, úgynevezett zsákmányoló népek; ilyenek a ceyloni veddák, a busmanok, a szintén afrikai erdőlakó törpe (pygmaeus) népek, az ausztráliaiak jó része. 2. *Totemes* (törzsjelvényes), patriarchalis jogú népek, melyek magasabbfokú vadászatot űznek; ilyenek, vagy ilyenek voltak az északamerikai indiánok és bizonyos tekintetben közéjük sorolhatók északi nyelvrokonaink, a vogul-osztjákok is. 3. Matriarchalis jogú, *földművelő népek;* ilyenek a pápuák, egyes afrikai és előindiai népek. 4. Patriarchalis nagycsaládokban élő, *állattenyésztő nomád népek;* ilyenek az uralaltáji török-tatár népek, a szemitó-hamiták, valamint eredetileg az indogermánok is. „Minden egyéb magasabb jellegű kultúrát ez utóbbi három (2. 3. 4.), félbarbár fok keveredése, egymásba olvadása hozott létre. Az alaptényezők többféle kombinációja alapján többfajta fejlett tipus állott elő. Közöttük legszembeötlőbbek: a *szabad anyajogi* kultúrkör, ősfészke: déli Ázsia, ahol a patriarchalis elemek felolvadtak a földművelő bennszülött elemben s azt bonyolultabb szervezetté formálták, míg belőle végül a kasztrendszerek állottak elő. Vele szemben áll a *szabad apajogi* kultúrtipus, ahova egyes melanéziai és szudáni társas formákon kívül mindama népek tartoznak, melyek az európai állam-

M.D.K.

Schrab Jákob

Porcelángyáros.1844-ben kerül Apátfalvára a morvaországi Znaimból.51 éves korában halt meg.

Molnár László:Az apátfalvi keménycseréppgyár és az 1846-os iparmükiállitás.276.o.

Az Egri Múz.Évkönyve.II,1964

Tájkéjek Schpöttl Ignácból (Táka Museum_Felka)

Ungar Minerva III. 1903-04
244 l.

Tájképek Schpitzl Ignáctól

Magyar Minerva II. 1901-02

175 sz. l.

Spöttl Ignác

Magyar Minerva IV.-1904-1911.

2951.

Schpöttl Ignác festő

Magyar Minerva II. 1901-02

175 sk. l.

Schöttl Ignác (festő)

Magyar Minerva III. 1903-04.

244. l

JACOB SCHRAB, keramikus

Az apátfalvi plébánia anyakönyvében, 1844-ben felbukkano Schrab a morvaországi Znaimból került ideEzért gyár tottak eleinte csak barna edényt/znaimi edény/és csak később készitenek fehéret. De ez csak korábbi időszakában, Hüttner előtt készülhetett. 163.old.

KATONA IMRE: Az apátfalvi kőedénygyár első évtizedei 259.old

Az Egri Múzeum Évkönyve, VIII-IX. Eger, 1972

JACOB SCHRAB

SCHRABS MIHÁLY, könyvkötőmester

1762. szept. 5.én alkalmazta Molnár Sigmond miskolci könyvkötőlegényt. A Schrabs család majdnem másfél évszázadon át tevékenykedett Sopronban. 53.old.

CSATKAI ENDRE: Miskolci könyvkötő-legények Sopronban 52.old.

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MÚZEUM KÖZLEMÉNYEI, 1956. dec. Miskolc

SCHRABS JÁNOS, könyvkötőmester

1767.IX.7-én alkalmazta Sopronban Juhász Mihály Miskolci könyvkötőlegényt. Az Atyamester Fischer Mátyás volt. 53.old.

CSATKAI ENDRE: Miskolci könyvkötő-legények Sopronban 52.old.

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MÚZEUM KÖZLEMÉNYEI, 1956.dec. Miskolc

M.D.K.

SCHRABS /SRAPS/ család

Több mint 100 éven át tevékenykednek mint hőmyrhötők Sopronban. Az itteni hőmyrhötő emlékhőmyr bejegyzései szerint:

1747. V. 5. Christian Schrabs. Egy 1757-és az 1758-as bejegyzés özv. Sraps-néről beszél.

1761. VII. 9.: N. SCHRABS MIHÁLY

1762. X. 16. SCHRABS GOTTLIEB

1774. X. 13-i bejegyzésen szerepel ismét SCHRABS MIHÁLY

Csatkay E. szerint a család utolsó (?) tagjától maradtak fenn szép munkák.

A Debreceni Déry-Múzeum Éhőmyre. 1948-56 Debrecen 1957. — Csatkay E.: Debreceni hőmyrhötő legények Sopronban. 114. o.

П.О.К.

SCHÖTZL JÓZSEF

Miskolc

Magyar Ortodox Egyházi M.

TKM 380

francia és az olasz hatásokat is, jellemzi fejlődését a stilizált kottaírástól a kurzív kottaírásig, a scriptoriumoktól az iskolákig. Ennek a XV. századig kiérlelt jelentőségét abban látja, „hogy udvari központjainkban, székesegyházaink mellett, sőt városainkban hallható magasrendű, művészi zenélés a középkor végén nem légüres térben folyt, hanem egy igen figyelemreméltó zenei műveltséggel a háttérben, amihez — legalábbis az egyszólamúság terén — a zenei írás-olvasás is hozzátartozott" (199). A nagyon szórványos soproni iskolatörténeti és zenetörténeti adatokat majd ilyen keretben kell értelmeznünk, bár a jellegzetes „magyarországi notáció" itt valószínűleg sem a XIII. század közepétől egy évszázadon át működő johannita scriptoriumban, sem a XIV. század elejétől működő plébániai latiniskolában nem érvényesült. Itt nyilván a gótikus írással együtt a gótikus notációt, hangjelzést használták. Ennek egyik változata volt a lotaringiai Metz városáról elnevezett metzigótikus notáció: a vonalra rendezett metzigótikus hangjelzés legrégibb magyarországi emléke éppen Sopronban maradt fenn a XIII. század végéről (3. kép). Képét azért közöljük, mivel kötetünkben nem szerepel. Sopron zenetörténetének ez az első emléke. A kódex, amelyből származik, nyilván nem Sopronban készült, de Sopronban használták, még pedig a plébániatemplomban vagy a belvárosi ferences templomban vagy a védelmi rendszer végleges kiépítésekor (1330-as évek) a külvárosba szorult Nagyboldogasszony-templomban. A XVII. században sem katolikus, sem protestáns részről nem becsülték a középkori kódexeket: ezért szétszedték őket, pergamentlapjaikat újabb írások vagy könyvek bekötésére használták fel. A mi emlékünk, amint ezt a 3 a. kép felirata mutatja, Jakob Ádám soproni ötvösmester 1625. évi kamarási számadásának *(Adam Jacob Cammerdiener§ Raittung Anno 1625)* fedőlapjául szolgált. A második hasáb közepén kezdődik a 139. zsoltár (a Vulgáta szerint) szövege *(Eripe me domine ab homine malo* ... 'Ments meg, Uram a gonosz embertől ...'), ez a 3 b. kép több mint másfél hasábján folytatódik: mind a 14 vers fölött a négyes vonalrendszerben metzigótikus neumákkal jelezték az éneklendő dallam menetét (a zsoltár után János evangéliumának 18., már nem éneklendő fejezete kezdődik). A kódex kiállítása kifogástalan munkára vall. (Az itt bemutatott töredék a soproni városi levéltár gazdag liturgikus kódextöredék-gyűjteményének 71. sz. darabja. Az 1—3. sz. képek fényképét Németh Ferenc készítette).

A hangjegyírásról szóló fejezetet értelemszerűen követi két fejezet a „Hangjegyes források"-ról (VI.) és a „Gregorián műfajok"-ról (VII.), azaz a művekről szóló rész, amely a kötet harmadát alkotja. Meglepően gazdag fejezetek, éppen ezért az olvasó figyelmébe ajánlom a középkori kódexek pusztulásáról szóló lapokat (218—220), amelyek beszédesen idézik fel az eredeti gazdagságot. A középkori hagyomány továbbéléséről a XVI—XVII. században tanúskodnak a retrospektív források. A gregorián műfajokról szóló fejezet egyik alfejezete szerint „jogosan beszélhetünk »magyar gregoriánumról« is, melyet egyrészt a repertoárral, másrészt a zenei változatrendszerrel jellemezhetünk" (254). A szövegből is, a korabeli elnevezésekből *(consuetudo patriae, consuetudo hujus regni)* is kiderül, hogy itt helyesebb „magyarországi gregorianum"-ról beszélni.

Az emlékanyagból következtethetően Magyarországon a középkorban kisebb jelentősége volt a többszólamúságnak mégis remélhető, hogy a most folyó ún. töredékkutatás, azaz a későbbi kötéstáblákban rejtőző emlékek révén a hazai többszólamúság vázolt képe még teljesebbé válhat (VIII. fejezet). A Felvidékről származó ún. Zsigmond-kori töredék négynyelvű (magyar, német, lengyel, cseh) húsvéti éneke arra figyelmeztet, hogy kellett lennie hazai nem magyar nyelvű énekköltészetnek is. Gondoljunk csak a kötetben is említett nyugat-magyarországi, Sopron környékén (pl. Macskakő várában) élő huszitákra, akik között nemcsak csehek, hanem németek is, soproni polgár is volt.

A magyar nyelvű egyházi és világi énekeket, a hozzájuk tartozó zenét a IX. és a X. fejezet elemzi. Az egyházi népénekek szövege a latin eredeti fordítása, dallamanyaga többségében európai alapdallamok átvétele. Viszont kottázott világi ének a középkorból nem maradt fenn: mégis az a feltevés, hogy ezeknek az előadását hang-

szerrel kísérték, akár epikus jellegűek voltak, akár a naptári ünnepekhez kapcsolódtak, akár a balladákhoz tartoznak.

Kár, hogy az első kötethez nem készült olyan tárgymutató, mint amilyent a második kötetben használhat az olvasó.

6. A Bárdos Kornél szerkesztette második kötet csupán 145 évet fog át, ami egymagában is jelzi a gazdagodást. Előmunkálatul Bárdos Kornél többek között megírta Győr XVII. és XVIII. századi és Sopron XVI—XVIII. századi zeneéletének történetét, amelyeket ezen a helyen ismertettünk (SSz. 1981, 188—189; 1985, 239—246). Győr akkoriban káptalani mezőváros volt, Sopron régi szabad királyi város: zeneéletük ismerete érthetőbbé teszi a többi szabad királyi város, valamint a mezővárosok egyházi és világi zeneéletét is (I. fejezet). A külső zenetörténet másik színhelye a királyi és az erdélyi fejedelmi udvar volt, továbbá a főúri rezidenciák (Batthyányak, Nádasdyak, Esterházyak: II. fejezet). Utóbbiak mind Nyugat-Magyarországon, közelebbről Sopron és Vas vármegyében feküdtek. Utóbbiban még Kőszeg városának volt élénk zenei élete. A belső zenetörténet szól a zenei művelődésről és a zeneoktatásról (III. fejezet) és az egyházi zeneéletről, kiterjeszkedik a katolikus, a protestáns egyházakra, a szombatosokra, mindezeken belül a nemzetiségekre is (IV. fejezet). A műfajokat illetően sorra kerül a deákos, a népszerű és a nemesi énekköltés (V. fejezet), amelyben kiemelt szerep jut Tinódi Sebestyénnek, és a népies egyszólamúság (VI. fejezet). Az előző korszakhoz képest az egyházi zeneéletben megnő a többszólamúság szerepe (VII. fejezet). Idetartozik Rauch András, az 1629—1656-ig működött első jelentős soproni zeneszerző is. A világi hangszeres zenének és zeneszerzésnek két erdélyi szász, Bakfark Bálint (1506—1576) és Daniel Croner (1656—1740) volt a legjelesebb képviselője (VIII. fejezet).

Mindkét kötet a magyarországi zenetörténet első korszerű feldolgozása. Észrevételeink nem csökkentik a vállalkozás úttörő érdemét.

Koncz Pál:

Egy soproni könyvkötés 1791-ből

1. A Szent Benedek Rend pannonhalmi Főapátsági Nagykönyvtárának kézirattára őriz egy folio egészbőrkötésű jegyzőkönyvet,[1] amely a hajdani soproni egyenruhás fegyveres polgárőrség protokolluma. Az arctábla aranyozott felirata szerint: PROTHOCOLL DER BÜRGERLICHEN UNIFORMIRTEN SCHARFSCHÜTZEN COMPAGNIE EINER KÖNIGLICHEN FREY STADT OEDENBURG ANNO 1791. (1. kép). A dokumentum egyúttal becses kézműves-ipartörténeti emléke a XVIII. század végi virágzó soproni könyvkötészetnek. Készítője Michael Gottlieb Schrabs, helybéli mester. A háttábla aranyozott felirata szerint: VERFERTIGET WORDEN DURCH M.G.S. (2. kép).

2. A poncolással és laparanyozással díszített metszésű könyvtestet színezett, aranyozott juhbőr borítású rongylemez táblák fedik. Táblaméret: 405×260 mm. A hat valódi (zsineg-) bordára fűzött könyv gerincére a kötésbőr közvetlenül van rákasírozva. Oromszegőt (kapitális) nem varrt a mester. A kötésbőrt — a korabeli divatnak megfelelően — dekoratív festéssel színezte; a táblaközépen elhelyezett ovális feliratmezőket és a táblasarkokat sötét mályvaszínre, a felület további egészét pedig intenzív nedv-zöldre.

A mályva betétszínek nem bőrmozaik-, vagy rátételemek, hanem az egybefüggő bőrfelszín elkülönített, helyi színezésével készültek. (Hasonló lokális színezéssel gyakorta emelték ki a korabeli, ún. könyvtári kötések gerincfelületén a cím-mezőket,

1 Jelzete: 118. C. 7.

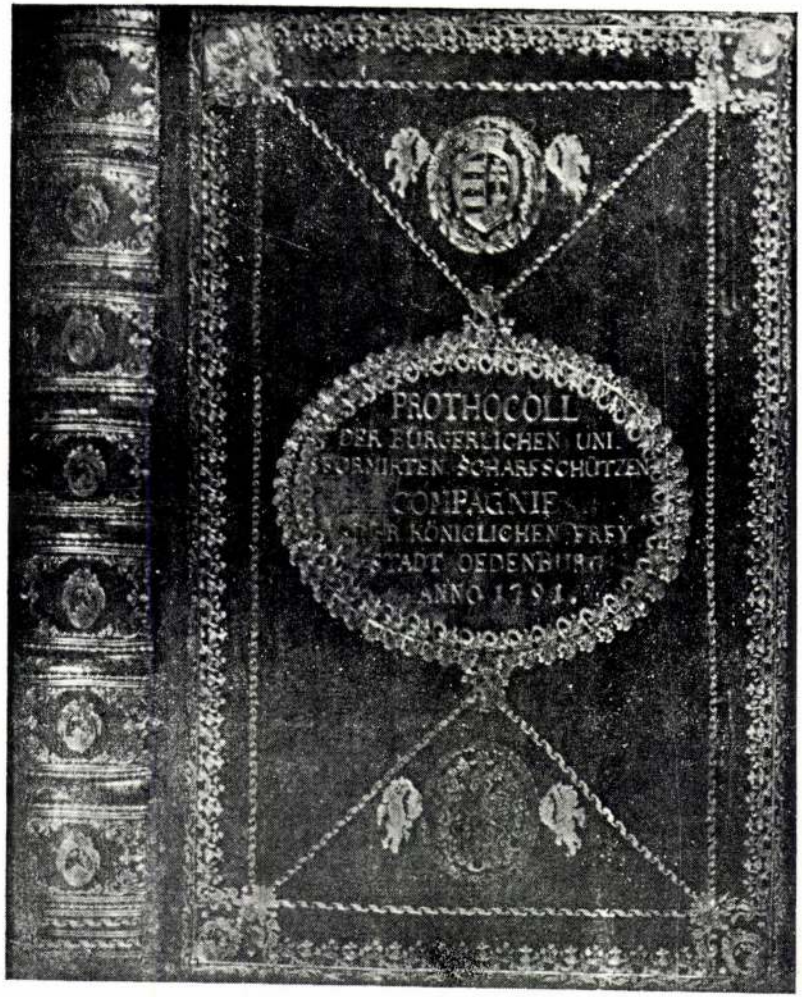

1. A kötés gerince és címlapja

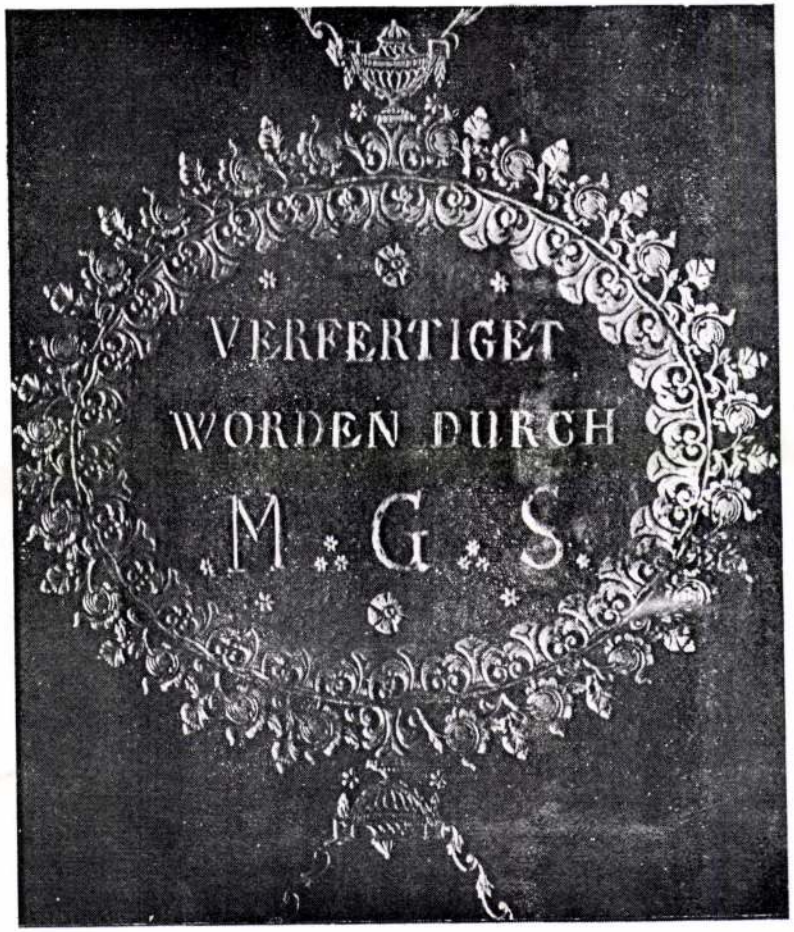

2. A kötés hátlapja

vagy/és a kötetszám jelzés téglalap-, ovális-, v. kör foltját. Elterjedt volt vastannáttal, vagy fekete fedőfestékkel egyes kompoziciós elemeket, ill. a gerincfelület fej- és láboromhoz eső szélső bordamezőit sötétíteni stb. A mályvaszín díszítés gyakorta okkersárgára halványul; példányunk élénken megmaradt színe külön érték.)

A táblasíkokat, az előzék felőli beütést (borítóbőr-behajtást) és a gerincfelületet kézi egyesbélyegzőkkel, klisékkel, vonalzó- és sávozó szerszámokkal aranyozta a mester (3. kép). Az arctáblán alkalmazott két klisé egyikén sztereotíp koronával ellátott Magyarország kiscímer van, melynek keretező borostyán-koszorúját egy-egy angyal tartja. A másik klisén alul Sopron város címere szerepel, tetejéhez illesztve a Habsburgok kétfejű koronás sas címerállata, körben babérkoszorú. Ugyanezek az angyalfigurák és több apró díszítőelem szerepel a soproni könyvkötők 1790-ben, idősb Gottlieb M. Schrabs által bekötött protokollumán is.[2]

A kézibélyegzők vésetei jellegzetes rokokó elemek: csokorra kötött babérlevélfüzérrel díszített ovális keretben könyv, reáhajló leveles ággal; rózsaszál; kandelábertányér lánggal; levélfüzérrel díszített kétfülű urna; szögletes fülekkel ellátott fedeles-talpas urna stb. Mindezek variánsai nemzetközi elterjedtséggel megtalálhatók a korabeli európai könykötés-díszítésben, mint a nyomdász-, vésnök-, díszítőfestő és más kézműves mintakönyvek motívumkészletének ez iparágba került elemei. Az alkalmazott díszítmények kompoziciós felhasználásában, a táblasík kitöltésének ritmusában volt csupán lehetősége a mesternek ízlését bizonyítania; de ebben is erősen befolyásolták a vándorlás és a kereskedelmi-könyvbizományosi kapcsolatok fenntartása során szerzett benyomások. Bécs, Pozsony, Nagyszombat kötésemlékeinek szoros esztétikai rokonsága, egyezései is ezt példázzák.

Kordivat és árukínálat szabta megoldás a soproni polgártestületi protokollum előzékpapírja is (4. kép). Két külön elkészített, de egymáshoz szerkesztett futómustrájú magasnyomó fadúcról nyomott díszítménye sárga és fekete keményítős fedőfestékkel készült. Ez az ún. „imprimé" papírtípus igen elterjedt volt, mint tapéta, doboz- és ládikabélés, dísz-csomagolóanyag is. Példányunkkal egyező előzékpapírt alkalmaztak pl. a győri Szemináriumi Könyvtár egyik 1790-ben nyomtatott köteténél[3] (5. kép). Számos korabeli pápai és veszprémi kötésnél is előfordul.[4] E díszítmény alkalmazása sokáig divott: egy 1830 körüli céh-dokumentum[5] előzékéről készítettem el a két dúc mustrájának részletrajzát (6. kép). A fadúc méretét — miként a kékfestő dúcát is — az emberi kéz mérete szabta meg: általában 180×180 mm. A motívum korábbi elterjedtségére mutató adat a XVII. századból ismert[6] (7. kép BIRIVKOVA nyomán).

3. A háttáblán szereplő monogram feloldása: (ifj.) Michael Gottlieb Schrabs. A Sopronban mintegy száz éven át működött evangélikus iparosfamilia első itteni tagja Michael SCHRAPS könyvkötő (egy Zwickauból érkezett posztókereskedő fia) 1699-ben nyert Sopronban polgárjogot. Két könyvkötővé lett fia közül Keresztély Gottfried 1728-ban, Michael Gottlieb 1750-ben lett a város polgára. Utóbbinak fia az 1790-ben polgárjogot kapott, ifjabb Michael Gottlieb.[7] Az atya, mesterré válása előtt három évvel történetesen Debrecenben dolgozott.[8] A németalföldi és német

2 OSzK Kézirattár, Fol. Germ. 1320. Közli VÉGH Gyula: A soproni könyvkötők céh-könyve. Vasi Szemle 1936, 225—232

3 Győri Szemináriumi Könyvtár, Balogh Sándor hagyaték, jelzet: VIII. 2. 6. Kékes vörös festékkel nyomtatva.

4 Például: Dunántúli Református Egyházkerületi Tudományos Gyűjtemény Nagykönyvtára, Pápa, 0.328. (1795-ből) és J. 44. (1767-ből), valamint Laczkó Dezső Múzeum Könyvtára, Veszprém, LH-1079 (1789-ből).

5 A Veszprémi Csutorás Céh jegyzőkönyve, kb. 1850. Laczkó D. Múzeum Adattára. lt. sz.: 70.880.1. Zöld és vörös festékkel nyomtatva.

6 BIRIKOVA, N.: XVI—XVII. századi nyugat-európai nyomott textilek (Az Ermitázs iparművészeti gyűjteményéből Moszkva, 1973, XXIV. kép.

7 HÁZI Jenő: Soproni polgárcsaládok 1535—1848. Budapest, 1982, 825.

8 J. HALÁSZ Margit szíves közlése, melyet ezúton is köszönök.

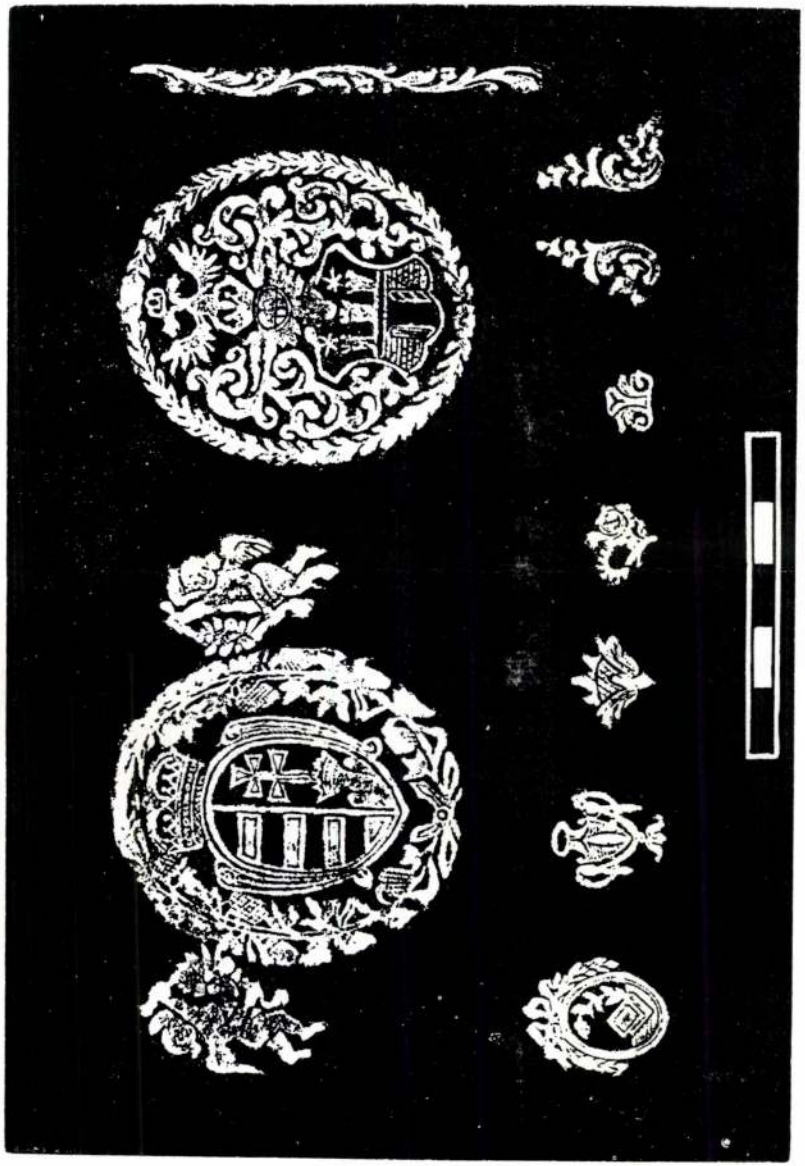

3. Kézi egyesbélyegzők

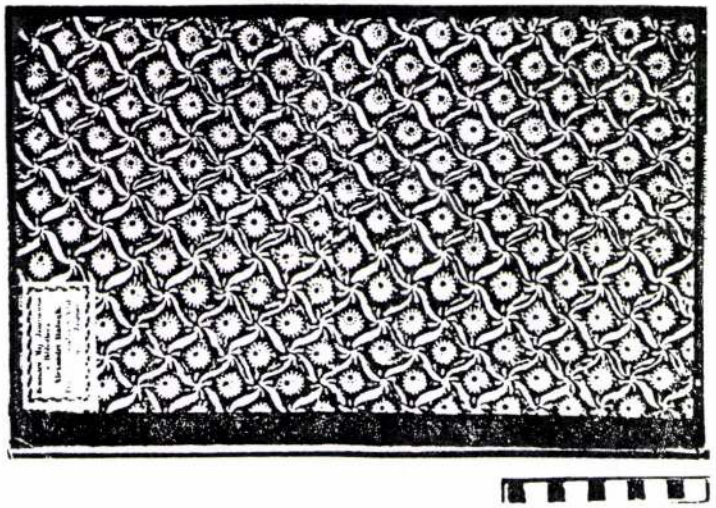

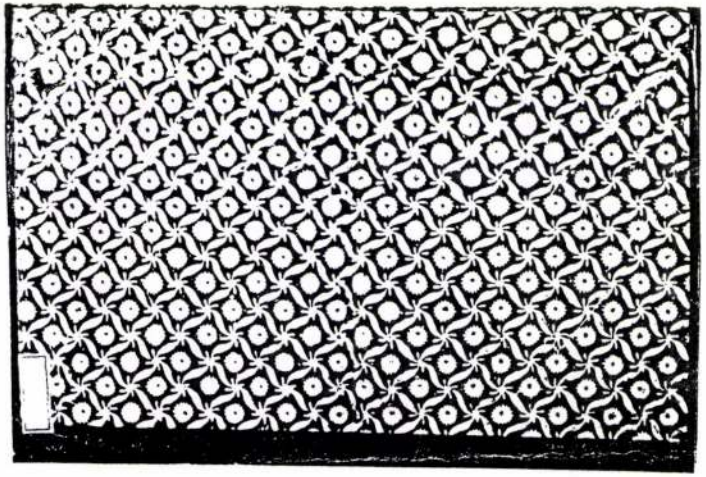

4—5. A soproni és a győri előzékpapír

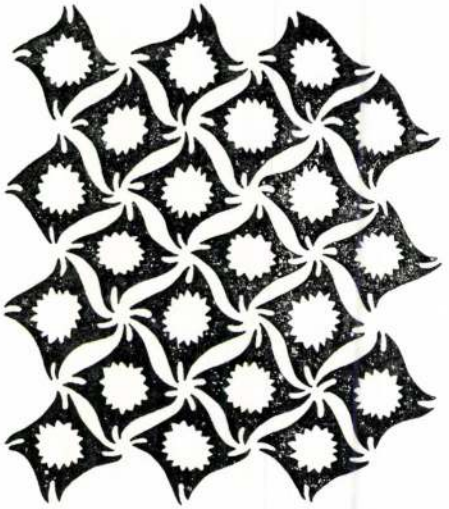

6. 1830 körüli előzékpapír

egyetemi városokból hozott mintákból helyi elemekkel gazdagodva kivirágzó debreceni festett pergamenkötések hatását láthatjuk az Országos Széchényi Könyvtárban őrzött soproni könyvkötő-céh protokollumon, amely lehet az idősebb M. G. Schrabs kezemunkája. Ő volt az 1788-tól önállóvá lett soproni könyvkötő céhben az első céhmester,[9] 1799-ben bekövetkezett haláláig. Méltányos és illendő is volt, hogy éppen a céh számára az atya és nem most fölszabadult fia készítse el a jegyzőkönyv kötését. A magas színvonalú céhprotokollum pergamenkötés 1790-ben, a most ismertetett polgártestületi kötés egy évvel később készült. Az előbbi munkával összehasonlítva

7. XVII. századi motívum

a jóval szerényebb kötésdíszítő kompozíció ez utóbbinál inkább az újdonatúj mester munkájának tételezhető fel. Ifj. M. G. Schrabs apjánál tanult, keze alól szabadult fel a kivételes soproni céhszokásnak megfelelően vándorlás nélkül, rögtön 1790-ben. Már öt év múlva a vándorlegények ügyeiért felelős Gesellen-Vater; 1819—1832 között céhmester.[10]

A kifogástalan technikai, mesterségbeli tudással készített, bár esztétikai szempontból nem jelentős kötésemlékünk azért különösen becses, mert nem csupán korhoz és városhoz pontosan köthető, de mestere is ismert.

9 ROMHÁNYI Károly: A magyar könyvkötés művészete a XVIIII—XIX. században. Budapest, 1937, 88.

10 VÉGH i.m. 232.

Szende Katalin—Grüll Tibor:

Lackner Kristóf beszéde Huber Márk iskolafelügyelő beik (1620)

In denuo auspicandum gymnasium Soproniense Augustanae Confes

Lackner Kristóf ún. leveleskönyvében[1] bukkanhatunk rá arra a bes lyet a tudós polgármester feltehetőleg 1620-ban, Huber Márk iskolafelügy történő beiktatásakor mondott el a frissiben gimnáziumi rangra emelt is hallgatósága előtt. A Sopron XVII. századi művelődéstörténete szempontj tós szöveg kiadását már a líceum egykori igazgatója, Németh Sámuel is te halála azonban megakadályozta szándéka megvalósításában.

A württenbergi Allgäuból származó Marcus Huber először 1619-ben Sopronban, mikor Fuchsjäger István és Gensel Kristóf mellé megválaszt készneк. A Csepregen az évben felavatott prédikátor neve az 1619. máju tum alatt szerepel a *Formula Concordiae*-ban,[2] a következő szöveggel *Ego Huber patriae sniensis imperialis superioris Germaniae urbis ex sincero cor subscripsi.* A megigazulásról írott lelkészi disszertációját is ebben az év tette meg Keresztúron, Farkas Imre nyomdájában (RMNy II, 1182). Pa (ill. Gamauf Teofil) adatai szerint fent említett hivatalát 1620-ig töltötte b feltétellel, hogy naponta elő kell adnia a városi latiniskolában,[4] amelynek gi rangra emelését épp' ebben az évben szorgalmazza a tanács a országgyű levelében.[5] Huber valószínűleg nem lehetett tehetségtelen pedagógus, ha köztiszteletben álló polgármester felfigyelt rá, és kinevezte a gimnázium rává.

Lackner maga sem tagadja beszédében, hogy az iskola jó hírneve ma teljes az erkölcsi hanyatlás. Az ezidőtájt írott városi jegyzőkönyvekből i árad a panasz az iskolára: a tanítók mellékkereset után járnak, borral ke *horribile dictu* maguk is kocsmát nyitnak, a diákoknak pedig annyi szab gednek, hogy az már a tanulás rovására megy.[6] 1619-ben a polgárok kér szabja a szenátus, hogy az iskolafelügyelők évente legalább két exament Húsvét és Szt. Mihály napja előtt.[7] 1620-ban ezt a számot négyre emelik. spektorok ezt sem tartják be. Igen jellemző az a szintén itt olvasható mon ben Lackner — mert hiszen nyilvánvalóan tőle származik a kijelentés — maz, hogy az iskolának szellemi fegyvertárnak kell lennie (*Die Schule uciln dieselbe gleich wie ein Zeughaus sein soll*), melyből kellő erővel zettel rendelkező világi és egyházi személyek kerülnek ki.

1620. május 27-én a tanács köszönőlevelet ír Thurzó Imréhez, amiért diétán támogatta a soproniak gimnázium-ügyben benyújtott kérelmét.[8] A meglett, s úgy tűnik, a megfelelő inspektort is sikerült megtalálni. Mi leh az oka annak, hogy a helyzet mégsem javult? Huber Márk biztosan nem irat alapján feltételezhetjük, hogy beiktatása után egy évvel már el is fellendülésre azonban nem kellett sokáig várni, hiszen a 30-as évek ele

1 Soproni Evangélikus Levéltár 45. VI. B.
2 Payr Sándor: Egyháztörténeti emlékek. Sopron, 1910, I, 15.
3 Payr Sándor: A soproni evangélikus egyházközség története. Sopron, 1917, 2
4 Kovács József László: Lackner Kristóf és kora. Sopron, 1972, 36.
5 Sopron Városi Levéltár: Lad. X. et K. fasc. VI. nr. 184/b.
6 Póda Endre: Sopron sz.kir. város monographiája. Sopron, 1890, I, 422, 427.
7 Póda i.m. 422.
8 Póda i.m. 427.
9 Sopron Városi Levéltár: Lad. XII. et M., fasc. IV. nr. 158.
10 Ld. Gensel Kristóf *attestatio*-ját, melyben Huber szóbeli végrendeletét igaz Városi Levéltár: Lad. XII. et M. fasc. VI. nr. 271.

SCHRABS Michael Gottlieb

Soproni Szalon 1991/3

Spanner Vince

Pest 1849

l.

Sägüvgesipar

274 l.

L. Spöttl

artars/nő/!

éseink során 1966. október 17-én,
ágery u.68. fsz. színháztermünkben
etitünk. Cime:

S A R K A N Y

t filmre irta: Illés Endre
Zene: Szokolay Sándor
ódy Laszló

, Béres Ilona, Tóth Bendek, Latinovits
ndor, Sinkovits Imre, Bodrogi Gyula,
lnay Klari, Szakáts Miklós, Tompa

rint. Az előadáson pedagógusok
lthatók az iskolai szervezőnél és

ület hirdetőtáblájára kifüggeszteni!

Kartársi üdvözlettel:

Nagy Zoltan sk.
igazgató

MDK

Schörner

Tér és Forma. 1937. 78.l. Bp.városközp. tervp.
képpel.

Schössl József

festő

Széchenyi István gróf
arcképe fantitól a
Pápai Kaszinó tulaj-
donában

Horváth Pápa

79. l.

Schösswender József

1909. Karácsonyi kiáll.
Pozsonyi Képzőmuszeti
Egyesület.
Kedélyes parasztl.
Hogy mi, mics kicsiva,
de azt hiszem szobomu.

zolt oszlop. Ennek talapza-
fölé hajolton ~~[illegible]~~ ábrá-
állo József jobbkeze,
eglepetést elárulo mozdu-
haja és szakálla szürke,
eze sötét olajzöld. Ut
a válla fölé hajolva látható
ő és a gyermeket figyel-
lja, ki szürkés fehér inggel
öpennyel ábrázoltatott. Két
ztelen és ~~[illegible]~~ nyakának mellé
ét sem fedi az ing. Két ke-
nyökét sebén nyitatja,
volt fehér barányt tart-

Schöpflin August

Pozsony 1883

l.

Eperjes 1929

14. l.

~~Kammerer Ernst~~ dr. IV. 253

Schöpflin Jakob

festő XVIII-XIX. sz

l.

Schirek Holitsch

111, 112. l.

74949

SCHÖPFLIN Robert editor

HKA. 62. 8.

felelően új szavakat alkot
csolatos jelentés - ahogy
zik, és előbb-utóbb elérke
detileg használt szó már n
tést. Ekkor új szóra van s
vezetni olyan új szakkifej
szó összetételéből keletke
szabványositott terminológ
fejleszthető, nem kell tel
kezdeti formájában ör

Szükségesnek

Schöpflin (Schöpfling)

Anton

festö XIX. n

l

Schirek Holitsch

111. l.

TIHANYI JÁNOS LAJOS

FESTŐMŰVÉSZ

GYŰJTEMÉNYES

KIÁLLITÁSA

SCHÖPFLIN ARMANDNÉ, keramikus, gyárig.

A bélapátfalvi keménycserépgyárban a z ő korszakában kétféla köralakú bélyegzőt használtak "Bélapátfalva" felirattal. Az egyiken középen összekapcsoltSA monogramm. A másiknál 6 vonalból készitett csillag közepén ponttal. Ezt fából faragták, nem oly finom a nyonmata, mint az előbbieknek. 228.old.

MOLNÁR LÁSZLÓ: Az apátfalvi keménycserépgyár 1894 és 1928 között 221.old

AZ EGRI MUZEUM ÉVKÖNYVE, VI.1968. Eger, 1969

M. D. K

SCHÖPF, Josef Veskó

tiroli fehlő

A szombathelyi nékesegyház kitesési-
kapcsolatban neve felmerül.

Gyaras XVIII. sz. 45, 274. l.

Schöpf József

festő XVIII. sz.

Nagyvárad

l.

Magy. Művtört.

III. 278. l.

50. Ismeretlen festő.
A XVIII. századból.

50. Rákóczy József gyermekkorában.

(van ábrázolva

Mellig, kissé balra ~~néz.~~ fordul, de sze
szőke, szeme kék. Körülcsavart nya
jobb vállára vetett mentéje prémes

562
(TK)

Vászon, méretei 44: 35 c
~~A Nemz. Muz. képtárából.~~
Át. Képt. 55.

Kifüggesztésére vonatkozó
A Nemzeti Muzeumban. 1868:
I. 30. - 1876: VIII. 75. - 1878: VIII. 3
VIII. 363. -
A Tört. Képcsarnokban. 18

904: V. 2.

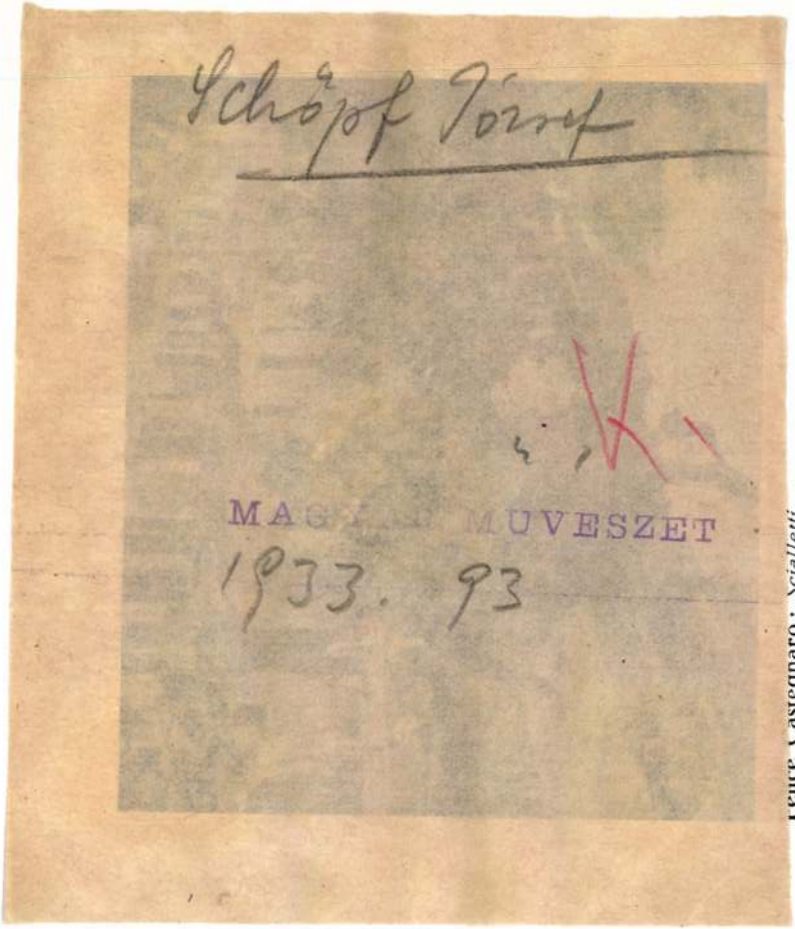

Felice Castegnaro: *Sciallett.*

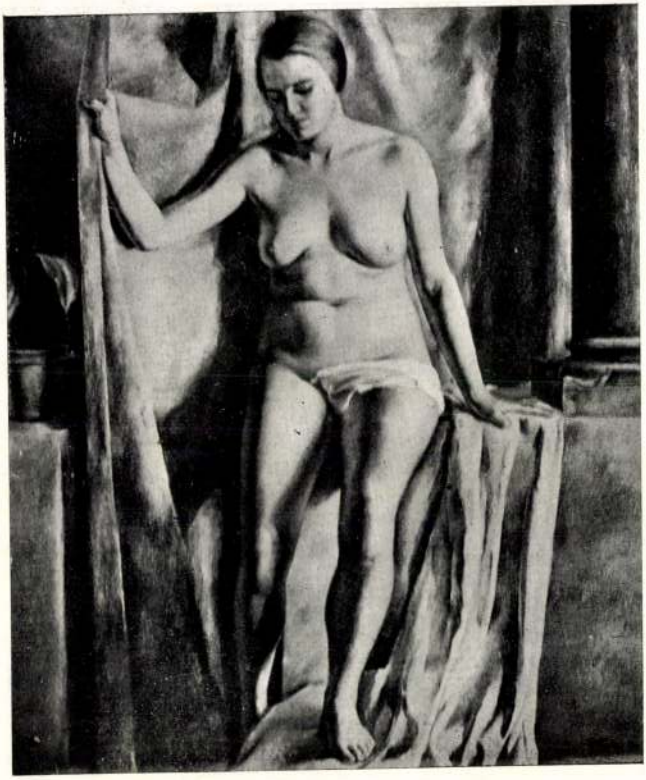

Guido **Trentini**: *Donna nuda.*

Schöpf Károly

lakierer

Sopron

1847. jul. 28. volg.

eskü

Hazi

Vasút és alagút: A m.-sziget-körösmező-határszéli vasút határszéli alagútjának építéséről. 47szövegábrával. *Kain* Albert-től 4
» A párizsi metropolitain vasút. 7 szövegábrával. (*A*). *Gaul* Károly-tól . . 281
» A tivoli-római redresseur (forgó transzformátor) állomás és az attól táplált elektromos közúti vasút. 2 szövegábrával. (*A*). *Hoor* Mór dr.-tól . . 3
» A világ legnagyobb hegyi vasútjai. 1 szövegábrával. (*A*). —*s*-től. . . 162
» Bosznia és Hercegovina keskenyvágányú vasútai. 19 szövegábrával. *Lipthay* Sándor-tól. . 221—225 és 257
» Express-vonatok átlagos sebessége. (*A*). *Ungár* Manó-tól . . . . . .
» Gázüzemű közúti vasútak. (*A*). *Sch.* J.-től 2
» Palesztina és Syria vasútai. (*A*). *Sch.* J-től . . . . . .
» Rugós váltó közúti vasúthoz. 3 szövegábrával. (*A*). *Sch.* J.-től . . .
Vasúti kocsik (lásd: *Járóművek*).
Világítás: A Jandin-féle ívlámpásokkal végzett kisérletek. (*A*). *E*-től . . . .
» A világítás költségei. (*A*). *E*-től . .
» Különféle gázizzófénynyel végzett mérések. 1 szövegábrával. (*A*) *r*-től. .
Villamos telep: A németországi városok villamos telepei. (*A*). *E*-től . . .
Vízállásmutató: Az erzsébettéri vízállásmutató. (*A*). *Schmidthauer* Antal-tól .
Vízépítészet: A vízépítészet, vízrendészet, folyamszabályozás és talajjavítás az ezredéves országos kiállításon. A VIII-ik táblával és 6 szövegábrával

Schöpfer Albert
festő

MDK

D. Szemző Piroska: Képzőművészetünk és a Pesti Hírlap 1841-1849.

MMM Évkönyve 1951, 133l

MDK

Schöpflin Aladár.

Kaffka Margit siremléke.

Nyugat, 1939. Julius.

Schöpflin Aladár
Szinyei Társaság meghivott tagja
Szinyei Társaság VII.kiállitása
Nemzeti Szalon, 1940. jan.febr.

ent Jeromos (92. kép)

, tempera, 41 × 26 cm.
Ipolyi-gyüjteményből.
Ipolyi, Biharvármegye, 50. szám. — Gerevich IPGY, 95—99. l.

EO DA SIENA (sienai festő, működött a XIV. században)

biás az angyallal

, tempera, 34·5 × 30 cm.
Bertinelli-gyüjteményből.
staurálta Endrődi Sebestyén, 1915.
—ó: Az esztergomi hercegprímási képtár. Magyar Korona, III., 1879., 19. szám. — Maszlaghy II., 46. szám. (Bizánci iskola.) — Gerevich PA, 223. l. (Meo da Siena iránya.)

SCHÖPF JOSEF, szücslegény

60.-Szép Teofil.-1833.-"Jelentetett hogy Szép Gottlieb mester Schöpf József szüts legén által kaali vásárban t taknyosnak tsuffoltatott. Az ügyben felszólaló Janossa mester ,mint fültanú a sértő kifejezést nem hallotta. 410.old

SZOVÉNYI ISTVÁN: Kőszegi gombkötőmesterek és műhelyek a céh keletkezésétől megszűnéséig 395.old

SAVARIA, A Vas Megyei Múzeumok Értesítője. 5-6. 1971-72.- Szombathely, 1975

MDK

Schöpf József,

Megyar Müvészet. 1933. 93.